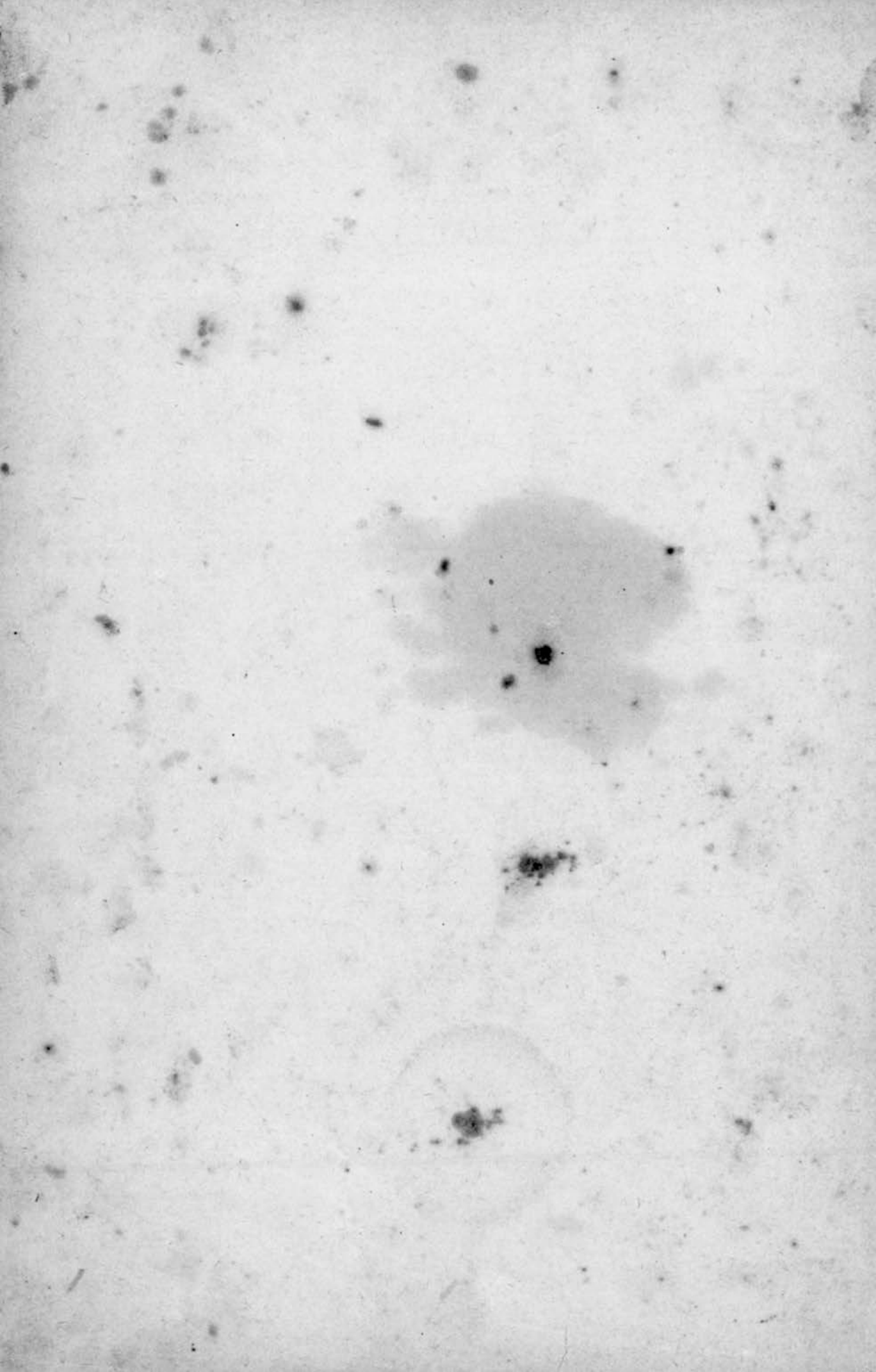
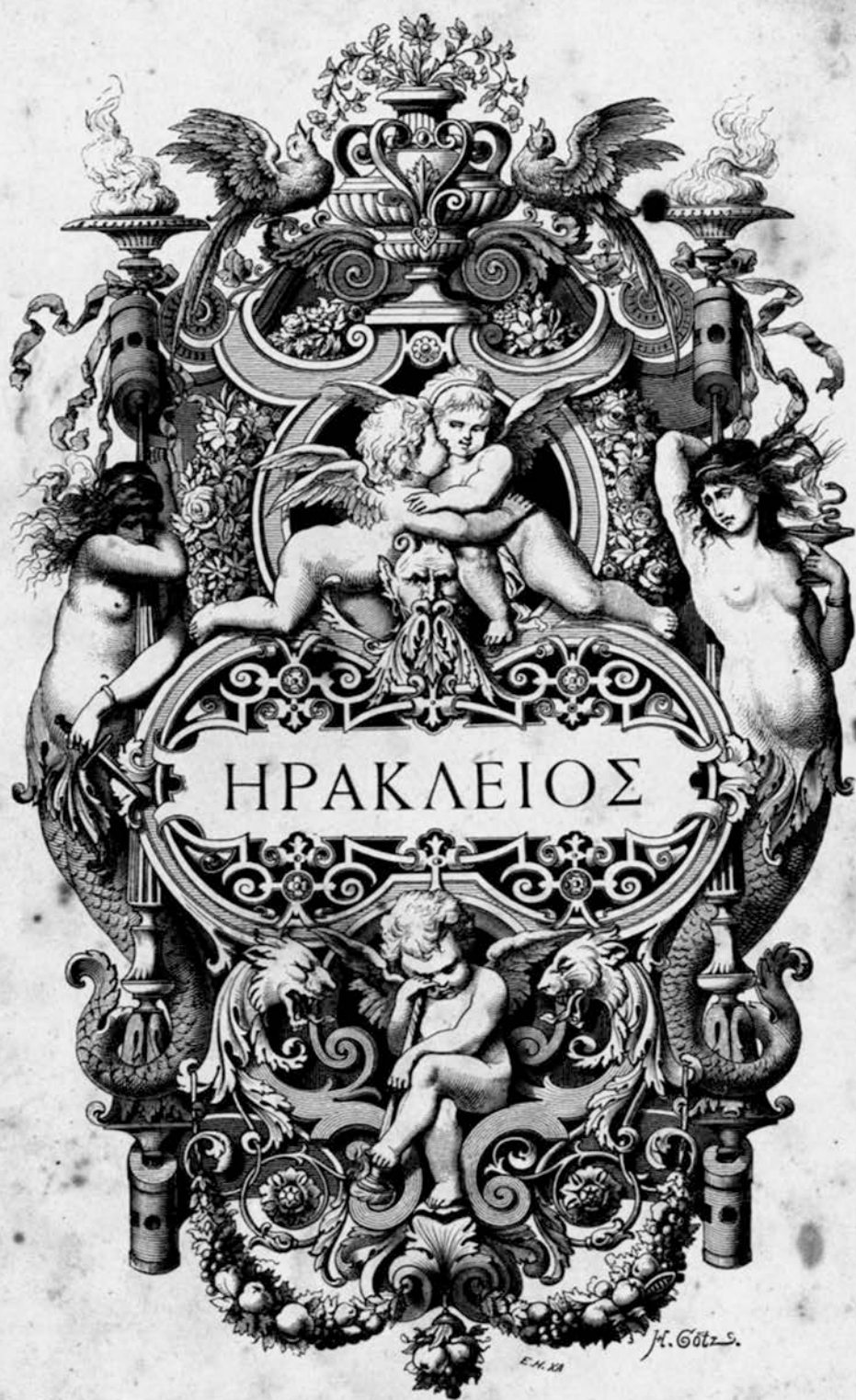

ΗΡΑΚΛΕΙΟΥΣ

ΤΟ ΓΥΡ ΥΓΟ ΤΗΝ ΑΙΘΑΛΗΝ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΣΧΟΛΗΣ

ΚΛΕΩΝ ΡΑΓΚΑΒΗΣ.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ

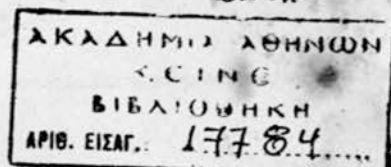
ΔΡΑΜΑ ΕΙΣ ΜΕΡΗ ΠΕΝΤΕ

ΜΕΤΑ ΣΗΜΕΙΩΣΕΩΝ.

Ἡράκλειος πέφηνεν, ἀριστεὺς μέγας,
ἄλλος τις ὄντως Ἡρακλῆς κατὰ σθένος.
ΕΦΡΑΙΜΙΟΣ, 1346.

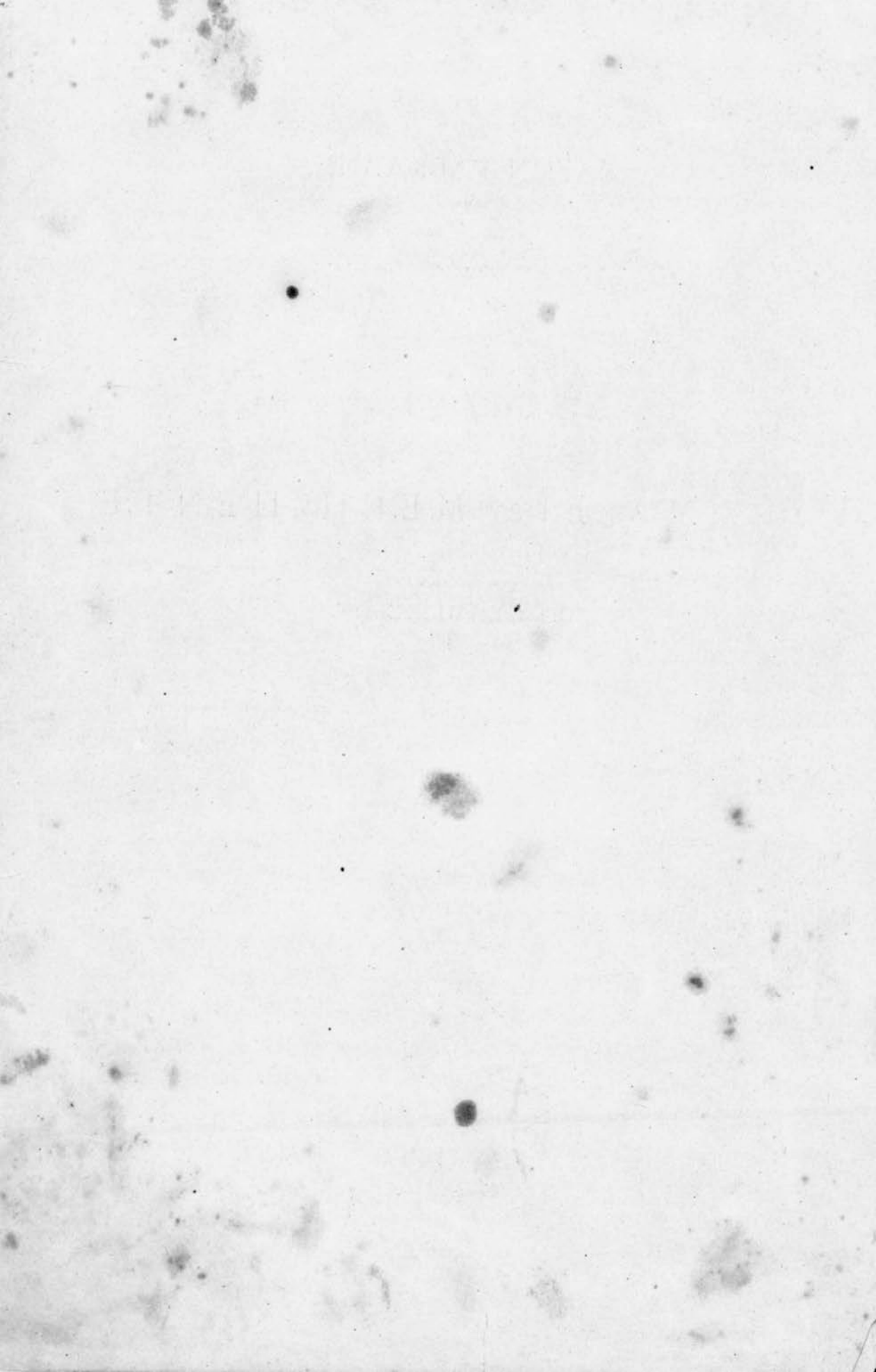
Β.Μη.

ΕΝ ΛΕΙΨΙΑ.

ΕΚ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ Γ. ΔΡΟΥΓΟΥΛΙΝΟΥ

1885.

Πλούταρχε, σίγα τοὺς παραλλήλους γράφων·
τὸν Δεσπότην ἔκφραζε, καὶ γράφεις ὄλους.

Γ. ΠΙΣΙΔΗΣ, Ἡρακλιάς, Ἀκρ. Α. 112.

Ἡράκλειος! Οἷος κόσμος εὐγενῶν ὀνείρων, ἐνδόξων τροπαίων,
καὶ ἀνεκλαήτων συμφορῶν ἀναθρώσκει, ἅμα προφερομένου τοῦ
ὀνόματος τούτου, πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ ἐγχύφαντος εἰς τὰς
δέλτους τῆς προγονικῆς ἱστορίας. Τὸ Βυζαντινὸν Κράτος ἐσφά-
δαζεν ὑπὸ τὴν σιδηρᾶν τυραννίαν τοῦ Φωκά· ἀλλ' ἰδοὺ καταπλέει
ἐκ Καρχηδόνος ὁ νεαρὸς λυτρωτής, τὰς ἱερὰς εἰκόνας φέρων ἐπὶ
τῶν ἱστῶν, καταθραύει τὸ τέρας, καὶ περιβάλλεται τῶν Αὐγούστων τὸ στέμμα. Ἡ
ἐνθουσιῶσα ὑψηλὸς ἀναπνέει καὶ ἀπεκδέχεται μετὰ πεποιθήσεως παρὰ τοῦ κλητοῦ
αὐτῆς τὴν σωτηρίαν. Πλὴν, φεῦ, συναντᾷ οὗτος τὴν Μαρτίαν, ἐρᾶται αὐτῆς παρα-
φόρως, καὶ μετατρέπει εἰς σύζυγον τὴν ἰδίαν ἀνεψιάν. Μάτην συμβουλεύει ὁ Πατρι-
άρχης, μάτην ἀπειλεῖ ὁ ἱππόδρομος, μάτην ἱκετεύει καὶ φρίττει τὸ εὐσεβὲς ὑπήκοον,
ὁ νέος Ἡρακλῆς, ἀποσυρθεὶς εἰς τὸ Ἀνάκτορον τῶν Βλαχερνῶν, λησμονεῖ ἐπὶ δέκα
βλα ἔτη εἰς τοὺς πόδας τῆς ἐρασμίας Ὁμφάλης τοῦ λοιποῦ κόσμου τὴν ὑπαρξίν.

Τὸ ἀμάρτημα φθείρει βαθμηδὸν τὰς ψυχικὰς αὐτοῦ δυνάμεις· καθῆκον καὶ τιμὴ εἰσὶ κεναὶ πλέον λέξεις διὰ τὸν ὄνειροπολήσαντα τὴν ἀνάπλασιν τῆς Αὐτοκρατορίας. Ὁ ὄλεθρος συμπληροῦται τότε. Ἐν τῷ ἐσωτερικῷ ἐγείρει τὸν πολυκέφαλον τράχηλον ἢ ὕδρα τῆς ἀναρχίας, καὶ δεκατίζουσι τοὺς λαοὺς παντοῖαι συμφοραί. Ἐκ τῶν ἐξωθεν ἐφορμῶσι Πέρσαι ἀφ' ἑνὸς καὶ Ἀθαρεις ἀφ' ἑτέρου, κατάγουσιν εὐχερεῖς νίκας, καὶ ἀποσπῶσι τὰς ἀφνειοτέρας τοῦ Κράτους ἐπαρχίας.

Πλὴν τί συμβαίνει; Ποῖον τὸ ἀληθάργητον ἄλγος, ὅπερ καταπλήσσει τὸν χριστιανικὸν κόσμον; Ὁ φοβερός Σάρθαρος ἐδῆψε τὴν Παλαιστίνην. Ἰδοῦ, πορβεῖται ἡ ἐπίγειος Σιών, σιλοῦνται τὰ πανάχραντα τεμένη, σφάζονται δέκα μυριάδες πιστῶν, καὶ τὸ ἱερὸν ξύλον, ἐφ' οὗ ἐμαρτύρησεν ὁ Θεός, ἀνασπασθέν ἐκ τοῦ Γολγοθᾶ, κρύπτεται εἰς τῆς Περσίας τὰ βάθη. Αὐτὸς ὁ Πλάστης φαίνεται ἀποστρέφων ἐκ τοῦ ἀμαρτωλοῦ τούτου κόσμου τὸ πρόσωπον. Ἀλλ' ἡ κραυγὴ τῆς οἰκτρίας, ἣν ἀναπέμπει ἡ ἀπολλυμένη ἀνθρωπότης, ἐξυπνᾷ τέλος τὸν κοιμώμενον ἥρωα. Σπεύδει οὗτος εἰς τὴν ἁγίαν Σοφίαν, δρᾷ τὴν ἀχειροποίητον τῆς Παρθένου εἰκόνα, καὶ ταύτην προτάσσων, ὁρμᾷ πρὸς τὴν Ἀσίαν ὁ πρῶτος καὶ περικλεέστερος τῶν Σταυροφόρων. Ἐξ ἑτῆ διαρκούσιν οἱ ἐνδοξοὶ ἀγῶνες, οὓς ὁ κατάπληκτος κόσμος παραβάλλει πρὸς τὴν ἑξαήμερον τοῦ Θεοῦ πλάσιν. Ἀνασκάπτεται ἡ γενέτειρα τοῦ Ζωροάστρου Θη-
θαυμαῖς, πορβεῖται ἡ Περσικὴ πρωτεύουσα Δασταγέρδ, ἀνατρέπεται τὸ γηραιὸν Κράτος τῶν Σασσανιδῶν, καὶ ὁ Ἡράκλειος, κλείσας τὰ Ἑλληνικὰ ὅπλα παρὰ τὸν Σάρον καὶ τὴν Νινευί, ἐπαναφέρει θριαμβικῶς τὸν Σταυρὸν εἰς Βυζάντιον, καὶ ἀνε-
γείρει αὐτὸν αὖθις ἐπὶ τοῦ Γολγοθᾶ.

Ἀλλ' οἵμοι, θανάσιμον ἦν τὸ ἀμάρτημα καὶ μάτην ἤλπισε τὴν ἄφεσιν ὁ ἔστεμμένος πταίστης. Καθ' ἣν στιγμὴν ἀνευφημεῖ αὐτὸν ἡ ὑψήλιος, καὶ πέμπουσι Πρέσβεις οἱ Ἀνακτες τῆς ἀπωτάτης δύσεως καὶ ἀνατολῆς, φάσμα φοβερόν, τὸ Ἰσλάμ, ἐγείρεται καὶ ἀμφισβητεῖ πάντας αὐτοῦ τοὺς θριάμβους. Προφήτης νέου δόγματος, ὁ Μωάμεθ, ἀπειλεῖ καὶ αὖθις τοῦ Σωτῆρος τὸν τάφον. Ἀπὸ τῆς ὥρας δὲ ταύτης ἡ πάλῃ προσλαμβάνει χαρακτῆρα ὑπερφυσικόν, καὶ μεταξὺ τῶν ὁρώντων προσώπων συγκαταλέγονται αἱ ὑπεράνθρωποι ἐκεῖναι δυνάμεις, αἵτινες ἐπέφερον τὴν καταστροφὴν ἐν τῇ ἀρχαίᾳ τραγωδίᾳ. Ἀνθίσταται ἔτι ὁ Ἡράκλειος, ἀλλ' ὥς ὁ Ἰακώβ ὁ παλαίων πρὸς τοὺς ἀγγέλους, κατασυντρίβεται τέλος, ἅμα δὲ καταπεσόντος τοῦ ἥρωος, τοὺς θριάμβους διαδέχεται ἡ ἀπόγνωσις, καὶ ἀνενόχλητος ἄρχει πλέον ἡ ἡμισέληνος ἐπὶ πάσης τῆς ἀνατολῆς.

Τοιαύτη, κατὰ τὴν ἡμετέραν τοῦλάχιστον ἀσθενῆ κατάληψιν, ἡ θεσπεσία αὐτῇ εἰκὼν, ἣν εὗρομεν ἐγκεχωσμένην ἐν ταῖς εὐρωτιώσαις δέλτοις τῶν Βυζαντινῶν

χρονογράφων. Ἐν ᾧ δὲ κέκτῃται αὕτη πάντα τὰ στοιχεῖα τῆς ὑφίστης δραματικῆς ἐμπνεύσεως, τῆς δονούσης τὰς μυχαιτάτας ἵνας ὀλοκλήρου τῆς χριστιανικῆς ἀνθρωπότητος, ἐν ᾧ παρεισάγει ἐν τέλει αὐτὴν τὴν εἰμαρμένην, ἣν ἐπεκαλεῖτο ὁ Αἰσχύλος, ἡγνόησαν ἢ παρεγνώρισαν αὐτὴν οἱ μεγάλοι ἐκεῖνοι ποιηταί, οἵτινες περιέγραψαν τὰς τύχας τῆς Ῥοδογούνης, Ἡγεμονίδος τῶν Πάρθων, ἢ τοῦ Ἀμλέτου, Πρίγκηπος τῶν Δανῶν. Καὶ πράγματι, ὡς ἐκτενέστερον ἐν ταῖς σημειώσεσι λεχθήσεται, περὶ τοῦ Ἡρακλείου δύο μόνον διεσώθησαν δραματικὰ ἔργα, κωμωδία τις τοῦ Καλδερώωνος, καὶ τὸ γνωστὸν δράμα τοῦ Κορνηλίου, τὸ ὑπὸ τῆς κωμωδίας ταύτης ἐμπνευσθέν. Ἀλλὰ περὶ τῆς ἀξίας τῶν συνθέσεων τούτων ἱκανὰ λέγει αὐτὸς ὁ δαιμόνιος Γαλάτης, τὰ ἐξῆς. «Ἡ παρούσα τραγωδία ἐστὶν ἀληθὲς τόλμημα κατὰ τῆς ἱστορίας, ἐξ ἧς διετηρήθη μόνῃ ἢ διαδοχικῇ τάξει τῶν Αὐτοκρατόρων Τιβερίου, Μαυρικίου, Φωκᾶ καὶ Ἡρακλείου. Τοῦ τελευταίου τούτου ἐνόθευσα τὴν γέννησιν, ἀλλὰ πρὸς ἴδιον αὐτοῦ ὄφελος, καθ' ὅσον μετέτρεψα αὐτὸν εἰς υἱὸν τοῦ περιφανοῦς Μαυρικίου, ἐν ᾧ πράγματι ἐγεννήθη ἐξ ὁμωνύμου τῆς Ἀφρικῆς Πραίτορος. Παρέτεινα πρὸς τούτοις τὴν ἀρχὴν τοῦ προκατόχου αὐτοῦ κατὰ δώδεκα ἔτη, φιλοδωρήσας αὐτῷ υἱόν, ἐν ᾧ ἡ ἱστορία ἀναφέρει μόνον θυγατέρα, τὴν Δομιτίαν, ἣν ἐνόμφευσε τῷ Πρίσκῳ ἢ Κρίσπῳ. Ἐμήκυνα ἐπίσης τὸν βίον τῆς Αὐτοκρατείας Κωνσταντίας, καὶ ἀφ' οὗ ἀπαξ παρεχώρησα τῷ τυράννῳ εἰκοσαετὴ βασιλείαν, ἀντὶ τῆς ὀκταετοῦς, καθώρισα τὸν θάνατον τῆς Ἡγεμονίδος ἐκείνης ἐν τῷ δεκάτῳ πέμπτῳ ἔτει, καίτοι ὁ τύραννος ἐθυσίασεν αὐτὴν τε καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῆς εἰς τὴν ἰδίαν ἀσφάλειαν ἀπὸ τοῦ πέμπτου.»

Ἐνὶ δὲ λόγῳ ὁ καλὸς κάγαθός ποιητὴς τοῦ Κίinna καὶ τοῦ Πολυεύκτου τοσαῦτα μετέτρεψεν, ὥστε ἐκ τῆς ἱστορίας, ὡς ὁ ἴδιος ὁμολογεῖ, οὐδὲν ἀπέμεινε πλὴν τῶν ὀνομάτων. Οἱ ἡμέτεροι ἀναγνώσται ἐνθυμοῦνται θεθαίως ὅτι, κατὰ τὸ φοβερὸν τέλος τοῦ Αὐτοκράτορος Μαυρικίου εἰς τὸν Εὐρωπαϊὸν λιμένα, ὁ τύραννος Φωκᾶς διέταξε τὴν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ ἀτυχοῦς πατρὸς ἀναίρεσιν τῶν πέντε αὐτοῦ υἱῶν «προκολάζων τὸν βασιλέα τῇ τῶν παιδῶν σφαγῇ», ὡς λέγει ὁ Θεοφάνης, Σ. 448. Ἀλλ' ὁ μέγας ἐκεῖνος Μονάρχης ἀπέδειξε πᾶσαν αὐτοῦ τὴν ἀρετὴν ἐν τῷ μεγέθει τῶν συμφορῶν, «τῆς γὰρ τιθηνῆς αὐτοῦ κλεψάσης ἓνα τῶν βασιλικῶν μειρακίων, καὶ πρὸς σφαγὴν τὸ ἑαυτῆς ἐπιδούσης, ὁ Μαυρίκιος οὐ κατεδέξατο, ἀλλὰ τὸ ἴδιον ἐπεζήτησε· φασὶ δέ τινες, ὅτι τούτου σφαγέντος, γάλα σὺν τῷ αἵματι ἔρρευσεν, ὥστε πάντας τοὺς ὄρωντας θρηνῆσαι δεινῶς.» Τὸ σπαραξικάρδιον τοῦτο γεγονὸς ἐξέλεξεν ὁ Καλδερώων ὡς βάσιν τῆς κωμωδίας αὐτοῦ, ἣν εἰς τραγωδίαν μετέτρεψεν ὁ Κορνήλιος. Καὶ παρὰ

μὲν τῷ Ἰσπανῷ τὸ ἐν λόγῳ μειράκιον, διασωθὲν ὑπὸ τῆς τιθῆνης, ἀνατρέφεται μετὰ τοῦ ἰδίου αὐτῆς υἱοῦ εἰς τὸ βάθος τῶν δασῶν, ἀνδρωθὲν δὲ περιπλέκεται εἰς ἔριδα πρὸς τὸν Φωκᾶν, ἐξελθόντα εἰς θήραν, καὶ φονεύει αὐτόν. Ὁ δὲ Κορνήλιος τὴν τροφόν, ὅπως ἐξευγενίσθη, ὡς λέγει, τὸ πρόσωπον τοῦτο, μετατρέπει εἰς Δέσποιναν τῆς αὐλῆς, ἣν ἀποκαλεῖ Λεοντίνην. Τὸ διασωθὲν τοῦ Μαυρικίου θρέψος μετατρέπει εἰς τὸν ἀργότερον βασιλεύσαντα Ἡράκλειον, καὶ τέλος τὸν υἱὸν τῆς Λεοντίνης Μαρτιανὸν μετατρέπει εἰς ὑποτιθέμενον υἱὸν τοῦ Φωκᾶ, στηρίζει δὲ ἅπασαν αὐτοῦ τὴν πλοκὴν ἐπὶ τῆς συγχύσεως ταύτης, καὶ καταστρέφει τὸ δράμα διὰ τῆς ἀναιρέσεως τοῦ Φωκᾶ ὑπὸ συνωμοτῶν, καὶ τῆς στέψεως τοῦ Ἡρακλείου, ἥτοι καθ' ἣν ἀκριβῶς στιγμὴν ἄρχεται ἡ ἀληθὴς ἱστορία τοῦ ἡμετέρου ἔρωτος.

Ἀλλὰ τὸν περιδοξὸν ὑπέρμαχον τοῦ Σταυροῦ δεινῶς ἠδίκησε, πλὴν τῆς Μελπομένης, καὶ ἡ Κλειώ. Ἐν ᾧ δικαιῶται εἰς θέσιν ἀναμφήριστον παρὰ τὸν μέγαν Ἀλέξανδρον καὶ τὸν Καίσαρα, μόλις παροδικῶς ἀναφέρεται τὸ κλεινὸν αὐτοῦ ὄνομα, καὶ ἡ αἴγλη τοῦ ἐξαημέρου ἀμυδρῶς πλέον διακρίνεται διὰ τοῦ ζόφου τῶν μεταγενεστέρων συμφορῶν. Διὰ τί δὲ τοῦτο; Εὐχερῆς ἡ ἀπάντησις. Ὁ Ἀλέξανδρος ἐμακάριζε τὸν Ἀχιλλέα, διότι ἔτυχεν ὕμνητοῦ τοῦ Ὀμήρου. Ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων αὐτοῦ τὴν μνήμην διετήρησε μέγας συγγραφεύς, ὁ Ἀρριανός, ἐν ᾧ τοῦ Καίσαρος τοὺς θριάμβους περιέγραψεν ὁ Κικέρων. Ὁ δὲ Ἡράκλειος μόνους ἔσχε τῆς φήμης αὐτοῦ κήρυκας τὸν μοναχὸν Θεοφάνην, τὸν διάκονον Πισίδην, καὶ τὸν Πατριάρχην Νικηφόρον. Εὐγλωττον τοῦτο μάθημα διὰ τοὺς ἰσχυροὺς τῆς γῆς. Αἱ μυριάνεκροι μάχαι καταπλήσσουν τοὺς συγχρόνους, ἀλλὰ τὴν ὑστεροφημίαν σπεῖρει μόνῃ ἡ γραφὴ τῆς μεγαλοφυΐας. Τοῦ Περιάνδρου, τοῦ Περικλέους, τοῦ Ἀλεξάνδρου, τοῦ Καίσαρος τὰ ὀνόματα προφέρει ἔτι θαυμάζουσα ἡ ἀνθρωπότης, διότι ἀνέπτυξαν παρὰ τὸν θρόνον αὐτῶν τοὺς μεγάλους τῆς ἐποχῆς ἐκείνης νόας, ἀλλ' οὐδεὶς γνωρίζει τίς ἐσώρευσεν τοὺς λόφους ἐκείνους τῶν κρανίων, οἵτινες καλύπτουσι τὰς αὐχμηρὰς τῆς Ἀσίας πεδιάδας.

Πρὸς τὸν Ἡράκλειον δικαιοτέροι πῶς ἐδείχθησαν μόνοι οἱ μεταγενέστεροι, οἱ ἐμβριθέστερον ἀναδιψήσαντες τὰς Βυζαντινὰς δέλτους, καὶ ἰδίως ὁ σοφὸς συγγραφεὺς τῆς ἱστορίας τοῦ Ἀττίλα, (AMÉDÉE THIERRY, Histoire d'Attila T. II, C. 2) ὅστις λέγει «Μετὰ τὸν θηριώδη Φωκᾶ, τὸν διὰ δολοφονίας βασιλεύσαντα, παρίσταται ἐπὶ τοῦ Βυζαντινοῦ θρόνου ἡ εὐγενὴς καὶ μελαγχολικὴ τοῦ Ἡρακλείου μορφή. Συνδέεται μετὰ τοῦ ὀνόματος τούτου μυστηριώδές τι καὶ ὀλέθριον, ὅπερ ταρασσει τὴν κρίσιν τοῦ ἱστορικοῦ, καὶ τηρεῖ αὐτὸν μετέωρον μεταξὺ τοῦ θαυμασμοῦ καὶ τοῦ οἴκτου. Ὁ Ἡράκλειος, καταστροφεὺς τῆς Περσικῆς Αὐτοκρατορίας. Χριστιανός

Ἀλέξανδρος, ἐλευθερωτῆς τῶν τιμίων λειψάνων πρὸ τοῦ Γοδοφρείδου Βουλλιών, φαίνεται δικαιούμενος εἰς ὑπέροχον θέσιν μεταξὺ τῶν μεγίστων Καيسάρων. Καὶ ὁμοίως ὁ αὐτὸς Ἡράκλειος, παλαιῶν πρὸς τὸν ἀρτιγέννητον Ἰσλαμισμὸν, καὶ παραφερόμενος ὡς ὑπὸ ἀκατασχέτου κλύδωνος, ἀπολλὺς δ' ἐν τῷ ναυαγίῳ τούτῳ τὴν δόξαν αὐτοῦ ὡς Χριστιανοῦ καὶ Ῥωμαίου, τὸ ἥμισυ τῶν κτήσεων, τὴν μεγαλοφυΐαν, καὶ αὐτὸν τὸν νοῦν, δικαίως θεωρεῖται ὡς ὁ πάντων δυστυχέστερος. Τὸ δεύτερον τοῦτο τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ μέρος ἐν μόνον παρέχει πλεόν τῷ ἱστορικῷ θλιβερόν θέαμα, τὸ τοῦ ἀνθρωπίνου ἡρωϊσμοῦ ὑπὸ τὴν σιδηρᾶν χεῖρα τῆς εἰμαρμένης, ἀντιμαχομένου κατὰ δυνάμεων προφανῶς μὴ ἐπιγείων. Οἱ δ' ἐπίγονοι, ἐπιλήσμονες τῆς μαρανθείσης δόξης, διετήρησαν μᾶλλον τὴν μνήμην τῶν καταστροφῶν, ὥστε ὁ ἀνὴρ, ὃν οἱ σύγχρονοι παρέβαλλον πρὸς μόνον πλεόν τὸν Θεόν, ὁ ἐκδικητὴς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καταπεσὼν ἐκ τοῦ κολοφῶνος ἐκείνου τῆς δόξης εἰς τὰς τάξεις τῶν ὀλεθρίων Ἀνάκτων, συγκατελέγη τέλος μετὰ τοῦ θλακῆς Ὀνωρίου ἐν τοῖς χρονικοῖς τῶν διαμελισμῶν τοῦ Ῥωμαϊκοῦ Κράτους.»

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω προκύπτει ὅτι πρωτότυπον ὅλως τυγχάνει, οὐ μόνον διὰ τὴν ἡμετέραν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν καθόλου φιλολογίαν, τὸ παρὸν ἔργον, διαθρύπτει δέ πως ἡμᾶς ἡ ἰδέα ὅτι τὸ πεπωμένον διεφύλαξεν ἴσως εἰς Ἑλληνα τὴν ἐπανόρθωσιν τοῦ μεγάλου ἐθνικοῦ καὶ ἱστορικοῦ ἀδικήματος. Ἐν μόνον μειοῖ τὴν ἐκ τούτου θυμηδίαν, ἡ λύπη διὰ τὴν μὴ ἀνάθεσιν τοῦ ἐγχειρήματος εἰς ἄλλον ἀξιώτερον ἡμῶν. Ὑπῆρξαν δὲ ἀείποτε τοῦ Ἡρακλείου αἱ τύχαι, καὶ δι' αὐτοὺς ἔτι τοὺς προσεκτικώτερον εἰς αὐτὰς ἐγκύψαντας, ἀληθὲς αἶνιγμα. Πῶς ἔλεγον παρίσταται ὁ αὐτὸς ἀνὴρ τοσοῦτον εὐτελὲς κατ' ἀρχάς, ἀμέσως ἔπειτα τοσοῦτον ἐνδοξος, καὶ πάλιν ἐν τέλει τοσοῦτον ταπεινός; Τὴν ἐκτίμησιν τῆς λύσεως, ἣν παρέσχομεν εἰς τὸ αἶνιγμα τοῦτο, καὶ ἥς ἄλλως τε τὸ θαθέως δραματικὸν ἡρύσθημεν ἐξ αὐτῆς τῆς ἱστορίας, ἀφίεμεν εἰς τοὺς ἐρασιτέχνας.

Περὶ τῆς γλώσσης μία μόνη ἐπιβάλλεται ἡμῖν παρατήρησις, καθ' ὅσον μετεχειρίσθημεν καὶ αὖθις τὴν τῶν προτέρων ἡμῶν ἔργων, μετὰ μόνης τῆς διαφορᾶς ὅτι διὰ τὰς σκηνάς, ἐν αἷς ὁμιλοῦσιν εἰς τὸν πεζὸν λόγον πρόσωπα τοῦ λαοῦ, παρεδέχθημεν ὕψος κατὰ τι ταπεινότερον. Διετηρήσαμεν μάλιστα καὶ κλίμακα σταθερῶν ἀποχρώσεων δι' ἕκαστον πρόσωπον, κατὰ τὴν κοινωνικὴν τάξιν, εἰς ἣν ἀνήκει. Οὕτως, ἐν ᾧ οἱ μεγιστᾶνες μεταχειρίζονται τὴν καθαρεύουσαν ἐκείνην, ἥς τυγχάνομεν θερμοὶ θιασῶται, ὁ Ἑλπίδιος καὶ Βούσας, ἄστοι τοῦ Βυζαντίου ἀργότερον στρατολογηθέντες, ἴστανται μίαν βαθμίδα κατωτέρω, μετ' αὐτοὺς ἔρχονται οἱ κοινοὶ στρατιῶται Σεισμὸς καὶ Σαπφῆρης, καὶ τέλος ἡ Λεοντῶ καὶ Γορδία, αἵτινες ὁμιλοῦσι

τὴν χυδαίαν, ἀλλὰ μετ' ἀποφυγῆς τῶν θαναυσοτέρων ἐν αὐτῇ στοιχείων. Ἐν ταῖς σκηναῖς ταύταις ἐπομένως ἀναφαίνονται καὶ αὖθις ἐνιαχοῦ τὰ μόρια ἐκεῖνα, τὸ νά, τὸ θά, καὶ τὸ δέν, μετὰ τῶν λοιπῶν χυδαῖσμων, ὧν τὴν ὁλοσχερῇ ἀποσκοράκισιν ἐπεζητήσαμεν ἐν τοῖς λοιποῖς ἡμῶν ἔργοις. Τοῦτο οὐδόλως λανθάνει ἡμᾶς ὅτι ἐστὶ μερικὴ τις παλιμβουλία, ἀλλὰ πταίει τῆς γλώσσης ἢ κατάστασις. Βεβαίως ἡ ἐντελής τοῦ ὕφους σταθερότης ἐστὶν ἐπίζηλον ἀγαθόν, καὶ ἀπεδείξαμεν, καθ' ἃ φρονοῦμεν, ὅτι δι' ἐνδελεχοῦς ἐπιμελείας ἐπιτυγχάνεται αὕτη. Ἀλλ' εἰς τὸ στόμα προσώπων, ἀνηκόντων εἰς τὰς κατωτέρας τάξεις, ἀποβαίνει τὸ ὕφος τοῦτο θεδιασμένον, ὅση καὶ ἂν καταβληθῇ περὶ τὴν χρῆσιν αὐτοῦ προσπάθεια, καὶ διὰ τοῦτο ἐφάνη ἡμῖν ἀπαραίτητος μείζων τις ἐλευθερία, ἐφ' ὅσον τοῦλάχιστον διατελοῦμεν γλωσσικῶς εἰς τὴν παροῦσαν χαώδη κατάστασιν, ὅπως διὰ τῆς ἐλαστικότητος ταύτης καὶ ποικιλίας ἀποβῇ ἡ σκηνὴ ἔτι μᾶλλον τὸ πιστὸν κάτοπτρον τοῦ πραγματικοῦ βίου.

Πλὴν δὲ τούτου προέβημεν καὶ εἰς ἑτέρον τολμηρότερον νεωτερισμόν. Προαίוניος τυγχάνει ἡ μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Ἀσίας πάλη, οἱ δὲ Τοῦρκοι εἰσὶν ἀπλοὶ διάδοχοι τῶν Ἀράβων, ὥς οὗτοι ὑπῆρξαν διάδοχοι τῶν Περσῶν. Μεταβληθέντων τῶν ὀνομάτων καὶ οὐχὶ τῶν πραγμάτων, αἱ σχέσεις τοῦ νεωτέρου Ἑλληνισμοῦ πρὸς τοὺς Σουλτάνους εἰσὶν ἀπλῶς ἡ συνέχεια τῶν σχέσεων τοῦ Βυζαντινοῦ Κράτους πρὸς τοὺς μεγάλους Βασιλεῖς. Ἐκ τῆς συναφείας ταύτης κατὰ τοὺς πρώτους μετὰ Χριστὸν αἰῶνας προέκυψε διάλεκτος, ἥτις, ὁμιλουμένη ὑπὸ τῶν ἐν Ἀσίᾳ ἰδίως Ἑλλήνων, περιεῖχε πλείστας θσας Περσικὰς λέξεις. Καὶ ἀπωλέσθησαν μὲν αὗται, πλὴν ὀλιγίστων, ὥς παρασάγγης, ἀκινάκης, ἀλλ' ἀντικατέστησαν αὐτὰς ἰσάριθμοι Τουρκικαὶ, αἵτινες τυγχάνουσι παρ' ἡμῖν κοινῶς καταληπταί. Οὕτως τούτων ἐχόντων, διὰ τοὺς ἐν τῷ δράματι ἡμῶν Πέρσας παρεδέχθημεν τὴν ἀνατολικὴν ἐκείνην διάλεκτον, ἥτις, γνωστὸς παράγων τοῦ ἐθνικοῦ ἡμῶν βίου, χορηγεῖ ὅλως ἰδιάζουσας ζωτικότητας εἰς τὰ πρόσωπα ταῦτα. Νομίζομεν δὲ ὅτι τὸ τοιοῦτον ὕφος, ἐφαρμοζόμενον μάλιστα εἰς τοὺς ἰάμβους, παρέχει τι τὸ ἀκραιφνῶς κωμικὸν εἰς τὰς εὐτραπέλους τοῦ δράματος σκηνάς.

Ἐν δὲ τῇ μικρᾷ κωμῳδίᾳ, ἣτις ἐπακολουθεῖ τὸ δράμα, ἐγκατελείφθη κατ' ἀνάγκην ὅλως τὸ ὑψηλὸν ὕφος, ὅπερ φυσικὸν ἐν τῇ ποιήσει καὶ τῷ ἐπιμελετημένῳ πεζῷ λόγῳ, ἀποβαίνει ἀνεφάρμοστον ἐν τῷ συνήθει διαλόγῳ. Ἐν ᾧ μικρὸν πλέον διαφέρουσιν αἱ Ἀθηναϊκαὶ αἴθουσαι τῶν Παρισιανῶν, ἡ ἐν αὐταῖς ὁμιλουμένη διάλεκτος (patois) ἐστὶν εἰσέτι ἢ τῶν τριόδων, καὶ φαίνεται παρ' ἡμῖν ἀτέλως ἐφαρμοζόμενον τὸ ῥητόν, ὅτι ὁ ἄριστος τοῦ πολιτισμοῦ καθρέπτῃς ἐστὶν ἡ γλῶσσα. Ὅρωντες ὅμως τὰς καταπληκτικὰς τῆς γραφομένης προόδους, τρέφομεν τὴν ἐδραίαν

πεποίθησιν ὅτι ἐπίκειται καὶ τῆς λαλουμένης ἢ ἐξευγένισης. Τὴν λαλουμένην ταύτην ἀπεμιμήθημεν ἐπακριβῶς ἐν τῷ διαλόγῳ τῶν δευτερευόντων τῆς κωμῳδίας ἡμῶν προσώπων, ἐνθυμηθέντες τὴν Σπαρτιατικὴν μέθοδον τῶν μεθυόντων Εἰλώτων. Διὰ πάντα δὲ τὰ λοιπὰ ἐπεδιώξαμεν κατ' ἀντιπαράθεσιν τὴν ἐφικτὴν τῆς φράσεως ἐξευγένισιν, καὶ λογιζόμεθα εὐτυχεῖς ἐὰν εὑρεθῇ τὸ κράμα, εἰς ὃ κατελήξαμεν, οὐχὶ λίαν θεβιασμένον διὰ τὴν σκηνήν, ἀναγνωρίζοντες πληρέστατα τὴν μεγίστην τοῦ ἐγχειρήματος δυσχέρειαν. Ὁ ἐν τῷ σκοτεινῷ τούτῳ πελάγει τῶν ποικίλων γλωσσικῶν συντριμμάτων πλέων, διέρχεται ἀνὰ πᾶσαν φράσιν καὶ λέξιν μεταξὺ τοῦ ταπεινοῦ καὶ τοῦ ἐξεζητημένου, ἀληθῶν συμπληγᾶδων, ἃς ὀλίγοι διεκφεύγουσιν ἀσινεῖς.

Αἱ εἰκόνες, αἱ τὸν παρόντα τόμον ἐξωραΐζουσαι, ἐγράφησαν ἐπὶ τούτῳ πᾶσαι, αἱ μὲν μικραὶ ὑπὸ τοῦ περιθλήπτου ἐν Βιέννῃ ζωγράφου A. BAUER, αἱ δὲ μεγάλαι ὑπὸ τοῦ KARL FR. HASSE ἐν Λειψίᾳ, ἐν ᾧ τὰς χαλκογραφίας ἐξετέλεσαν ἐπὶ τῶν πρωτοτύπων σχεδίων οἱ ἀριστοτέχνη C. ANGERER & GÖSCHL ἐν Βιέννῃ.

ΣΟΦΙΑ, κατὰ Μάρτιον, 1885.

ΚΛΕΩΝ ΡΑΓΚΑΒΗΣ.

ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ, Αυτοκράτωρ τοῦ Βυζαντίου.

MARTINA, ἀνεψιά καὶ δευτέρα σύζυγος τοῦ Ἡρακλείου.

MARIA, ἀδελφή τοῦ Ἡρακλείου, καὶ μήτηρ τῆς Μαρτίνης.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ, ἀδελφός τοῦ Ἡρακλείου, Πατρίκιος.

ΝΙΚΗΤΑΣ, ἐξαδελφος τοῦ Ἡρακλείου, Κουροπαλάτης.

ΒΩΝΟΣ, Μάγιστρος.

ΣΕΡΓΙΟΣ, Οἰκουμενικός Πατριάρχης.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ὁ ΠΙΣΙΔΗΣ, σκευοφύλαξ τῆς Ἀγίας Σοφί, ἀσκαὶ ποιητής.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ, Κόμης τῶν Ἐξουβιτῶρων.

ΙΩΑΝΝΗΣ ὁ ΣΕΙΣΜΟΣ, Δέκαρχος τῶν Καταφράκτων.

ΣΑΠΦΗΡΗΣ, Σχολάριος.

ΕΛΠΙΔΙΟΣ } πολῖται, καὶ ἀργότερον Λογχοφόροι.
ΒΟΥΣΑΣ }

ΓΟΡΔΙΑ, ἐρωμένη τοῦ Σαπφήρη.

ΛΕΟΝΤΩ, γράϊα, μήτηρ τῆς Γορδίας.

ΣΑΪΤΟΣ, Πέρσης Βαβμανζαδαγῷ, ἡ Σατράπης.

ΓΟΥΣΔΑΝΑΣΠΑΣ, Ῥαζεὶ, ἡ Χιλίαρχος τῶν Ἀθανάτων.

ΓΑΒΗΘΑΣ

ΣΑΡΒΑΝΑΣΑΣ } Πέρσαι στρατιῶται.

ΑΨΗΧ, εὐνοῦχος

Ο ΧΑΓΑΝΟΣ ΤΩΝ ΑΒΑΡΩΝ.

ΤΟ ΦΑΣΜΑ ΤΟΥ ΜΩΑΜΕΘ.

Μεριστάνες, ἱερεῖς, στρατιῶται, λαός, γυναῖκες, Πέρσαι, Ἀβαρες, εὐνοῦχοι, Κοιτωνάρια κτλ.

Ἡ Σκηνὴ ὑπόκειται ἀπὸ τοῦ 619 μέχρι τοῦ 641 μ. Χ. ἐν Βυζαντίῳ, Χαλκηδόνι, καὶ τοῖς πέριξ, ἐν τῷ στρατοπέδῳ τοῦ Ἡρακλείου πολλαχοῦ τῆς Ἀσίας, καὶ τέλος ἐν Ἱερουσαλήμ.

Η ΑΥΤΟΚΡΑΤΕΙΡΑ ΜΑΡΤΙΝΑ.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ.

ΣΚΗΝΗ Α΄.

Πλατεία ἐνδοθεν τῆς Χρυσῆς Πύλης ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ Βυζαντίου. Λαὸς καὶ στρατιῶται ἐν αὐτῇ. Ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων Σχολάριοι, ἐν οἷς ὁ ΣΑΠΦΗΡΗΣ. Εἰς τὰ ἔμπρὸς τῆς σκηνῆς ὄμιλος πολιτῶν, ἐν ᾧ διακρίνονται ὁ ΒΟΥΣΑΣ, ὁ ΕΛΠΙΔΙΟΣ, ἡ ΛΕΟΝΤΩ καὶ ἡ ΓΟΡΔΙΑ. Μεγάλῃ συγκίνησιν ἐν τῷ πλήθει. Ἀργότερον ὁ ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ, ὁ ΒΩΝΟΣ, ὁ ΣΕΙΣΜΟΣ, καὶ ὁ ΝΙΚΗΤΑΣ. Τέλος ὁ ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

ΓΟΡΔΙΑ.

Τί βλέπεις, Σαπφηράκη; Εἰπὲ καὶ εἰς ἡμᾶς,
Ὅλα τὰ βλέπεις μόνος σου.

ΣΑΠΦΗΡΗΣ, ἐκ τῶν ἐπάλξεων.

Τίποτε ἀκόμη, τίποτε.

ΓΟΡΔΙΑ.

Μελιστα, τίποτε. Διεστραμμένε. Θέλω
ν' ἀνέβω κ' ἐγώ.

ΒΟΥΣΑΣ.

Ἀνέβα, ανέβα. Τότε τοῦλάχιστον κάτῃ
θὰ βλέπωμεν καὶ ἡμεῖς.

ΕΛΠΙΔΙΟΣ.

Ἐλα. Ἐγὼ σέ κρατῶ ἀπὸ τὴν μέσσην.

ΒΟΥΣΑΣ.

Ἐγὼ σέ βοηθῶ ἀπὸ κάτω.

ΓΟΡΔΙΑ.

Εὐχαριστῶ. Μὴ πειράζεσθε, παρακαλῶ.

ΣΑΠΦΗΡΗΣ.

Βλέπω μακρὰν τὴν σκόνιν ὡς σύννεφον.

ΓΟΡΔΙΑ.

Ἔρχονται καὶ ἄλλοι. Ἔρχονται καὶ ἄλλοι!

ΕΛΠΙΔΙΟΣ.

Φόβος καὶ τρόμος ἐκεῖ ἔξω εἰς τὴν πεδιάδα.

ΛΕΟΝΤΩ.

Ἄχ, παιδάκι μου, τί κακὸ ἦτον τοῦτο;

ΓΟΡΔΙΑ.

Ἐμὲ δὲν τὸ χωρεῖ ὁ νοῦς μου. Ἔτρεξαν νὰ φιλιώσουν μετὰ πομπῆς καὶ παρατάξεως, καὶ τώρα φονεύονται.

ΒΟΥΣΑΣ.

Κάτι προδοσία συνέβη.

ΛΕΟΝΤΩ.

Προδοσία, υἱόκα μου, προδοσία!

ΕΛΠΙΔΙΟΣ.

Πταίουσιν οἱ ἡμέτεροι, ἐμπιστευθέντες εἰς αὐτὰ τὰ θηρία. Τίς δὲν γνωρίζει τοὺς Ἄβαρας;

ΒΟΥΣΑΣ.

Χαγάνος καὶ διάβολος πρῶτοι ἐξάδελφοι.

ΓΟΡΔΙΑ.

Ἐχει ὁ βάρβαρος τιμὴ καὶ ὑπόληψι;

ΣΑΠΦΗΡΗΣ.

Ἀνοίξατε τὰ μάτια σας. Ἐφθασαν.

(Ὁ λαὸς σπεύδει ἐκατέρωθεν τῆς πόλης. Εἰσέρχεται καὶ διασχίζει τὴν σκηνὴν ἐν μεγίστῃ ἀταξίᾳ ὁμιλος φυγάδων, στρατιωτῶν, πολιτῶν, γυναικῶν καὶ παιδίων. Τινὲς, τετραυματισμένοι, βαστάζονται ὑπὸ ἄλλων. Ἄτεροι φέρονται ἐπὶ κραβάτων.)

ΠΟΛΛΟΙ τῶν παρισταμένων, ποιοῦντες τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ.

Κύριε ἐλέησον! Κύριε ἐλέησον!

ΓΟΡΔΙΑ.

Ἄγιε Ὁνούφριε, σῶσον ἡμᾶς!

ΛΕΟΝΤΩ.

Μὴ μᾶς συνερίζεσαι, Παναγία μου, μὴ μᾶς συνερίζεσαι.

(Μετὰ τῶν τελευταίων φυγάδων εἰσέρχεται καὶ ὁ ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ, αἱματόφυρτος, καὶ κρατῶν τεθραυσμένον τὸ ξίφος.)

ΒΟΥΣΑΣ, ἀναγνωρίζων αὐτόν.

Ἀθαλάριχε! Ἀθαλάριχε!

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ, στρεφόμενος βιαίως.

Σὺ, Βούσα; Τί πράττετε; Μένετε ἄρχοι, καὶ ὁ κόσμος ἔξω καταστρέφεται. Οἱ Ἄβαρας πυρπολοῦσι τὰ χωρία, καὶ φονεύουσι τοὺς ἀνθρώπους ὡς πρόβατα. Γυναῖκες εἴσθε, ἢ ἄνδρες;

ΒΟΥΣΑΣ.

Εἴμεθα πολῖται, καὶ περιμένομεν τὸ παράδειγμα τῶν στρατιωτῶν.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Ὑπάγω νὰ εἰδοποιήσω ἐγώ.

ΓΟΡΔΙΑ.

Στάσου δὰ ὀλίγον. Εἰπέ καὶ εἰς ἡμᾶς...

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Χαίρετε!

(Διευθύνεται πρὸς τὴν πόλιν, ἀλλὰ κατὰ τὴν στιγμήν ἐκείνην ἐμφανίζεται ὁ ΜΑΓΙΣΤΡΟΣ ΒΩΝΟΣ, ὑπὸ διαφόρων ἀειωματικῶν ἀκολουθούμενος. Πάντες περικυκλοῦσιν αὐτούς.)

ΒΩΝΟΣ.

Τί τρέχει; Τίς ἔμαθε θετικόν τι;

ΠΟΛΛΟΙ.

Ὁ Ἀθαλάριχος! ὁ Ἀθαλάριχος!

(Προβαίνει οὗτος ἐκ τοῦ πλήθους, καὶ χαιρετᾷ τὸν Μάγιστρον.)

ΒΩΝΟΣ.

Ἡ θεά σου ἤδη διηγεῖται πολλά, ὦ γενναῖε· ἀλλ' εἰπέ μοι λεπτομερῶς τί συνέβη.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Ὁ Βασιλεὺς ἐξῆλθεν, ὡς γνωρίζετε, εἰς τὰ μέρη τῆς Θράκης, ὅπως κατοπτέυσῃ τὸν Χαγάνον, πλησιάσαντα εἰς τὰ μακρὰ τεῖχη μετὰ πλήθους ἀπείρου.

ΒΩΝΟΣ.

Ναί, τοῦτο γνωστόν.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Ἐκείθεν ἔπεμψε πρὸς αὐτόν, μετὰ πλουσίων δώρων, τὸν Πατρίκιον Ἀθανάσιον καὶ τὸν Κοιαίστορα Κοσμᾶν, προτείνοντας τὴν εἰρήνην.

ΒΩΝΟΣ.

Πράγματι, τοῦτο ἦν τὸ σχέδιον.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Ὁ Χαγάνος εἶπεν ὅτι τὰς διαθέσεις αὐτοῦ ἐμαρτύρει ἐπαρκῶς ἡ ἐπὶ δεκαοκτὼ ἔτη ἀποχὴ ἀπὸ πάσης ἐπιδρομῆς, καὶ προέτεινε προσωπικὴν μετὰ τοῦ Βασιλέως συνέντευξιν.

ΒΩΝΟΣ.

Καὶ τοῦτο μοὶ ἐμήνυσεν ὁ θεοφρούρητος Ἀναξ.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Ὁρίσθη ὡς τόπος ἡ Ἡράκλεια, παρὰ τὴν Προποντίδα, καὶ ὁ Βασιλεὺς, ἀφ' οὗ διέμεινε τρεῖς ἡμέρας ἐν Σηλυμβρία, ἐξῆλθε τοῦ μακροῦ τείχους, λαμπρῶς ἡμφιεσμένος, καὶ ὑπὸ πλήθους ἀρχόντων καὶ λαοῦ ἀκολουθούμενος.

ΒΟΥΣΑΣ.

Καὶ λαοῦ, λέγεις; Ὁ λαὸς τί ἐζήτει;

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Ἐπέκειντο, πρὸς σφράγισιν τοῦ δεσμοῦ, ἵππικοὶ ἀγῶνες καὶ θεατρικαὶ παραστάσεις. Τὰ θυμελικά ὄργανα, τὰ σκεύη, οἱ μῖμοι, τὰ πάντα εἶποντο.

ΕΛΠΙΔΙΟΣ.

ᾧ, οἷα ἀφροσύνη!

ΛΕΟΝΤΩ.

Ποία Φροσύνη, παιδί μου; Δὲν κατάλαβα.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Πλέον ἡ ἀφροσύνη, Ἐνδοξότατε, διότι ἐπρόκειτο περὶ ἀπλῆς ἐνέδρας. Ὁ Χαγάνος ἐτήρει τοὺς ἀλκιμωτέρους αὐτοῦ ἀνδρας εἰς

τοὺς λοχμῶδεις λόφους τοὺς ὑπερκειμένους τῶν μακρῶν τειχῶν, καὶ μόλις παρήλθεν ἡ βασιλικὴ συνοδεία, ἐπετέθησαν κατ' αὐτῆς.

ΤΙΝΕΣ.

ᾧ τοὺς κακούργους!

ΑΛΛΟΙ.

Τοὺς προδότας!

ΛΕΟΝΤΩ.

Προδοσία, νὰ σέ χαρῶ, προδοσία.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Φοβερά ἐπῆλθε τότε σκηνή. Τὰ πλήθη ἔφευγον περίτρομα, καὶ ἄλλοι κατεκόπτοντο, ἄλλοι ἠχμαλωτίζοντο.

ΓΟΡΔΙΑ.

Χριστὲ καὶ Παναγία!

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Οἱ βάρβαροι εἰσώρμησαν ἐντὸς τοῦ τείχους, καὶ σπείρουσι πανταχοῦ τὴν φθορὰν καὶ τὸν ὄλεθρον.

ΒΩΝΟΣ.

Καὶ ὁ Βασιλεὺς;

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Ἀγνοῶ. Ἥμην πρὸς ἄλλο μέρος. Ἀντέστην ὅσον ἡδυνήθην, ἀλλ' ἐπὶ τέλους ἐθραύσθη τὸ ξίφος μου...

ΣΑΠΦΗΡΗΣ, ἐκ τῶν ἐπαλξεων.

Ἔρχονται καὶ ἄλλοι. Προσέξτε.

ΕΛΠΙΔΙΟΣ.

Τόπον, τόπον! Παραμερίσατε.

ΣΑΠΦΗΡΗΣ.

Καὶ μακρὰν διακρίνω πλῆθος φευγόντων. Φλόγες φαίνονται εἰς πολλὰ μέρη. Λάμπει ὅλη ἡ πεδιάς.

(Διέρχονται φυγάδες ὡς ἀνωτέρω. Μεταξὺ αὐτῶν ὁ ΣΕΙΣΜΟΣ, ὅστις μένει ἐπὶ τῆς σκηνῆς, πνευστιῶν.)

ΣΕΙΣΜΟΣ.

Κλείσατε τὴν πύλιν. Κλείσατε! Οἱ Ἄβαρες ἔφθασαν εἰς τὸ Ἑβδομον. Κατέλαβον τὴν γέφυραν τοῦ Βαρνύσσου. Ἐλεηλάτησαν τοὺς Ἁγίους Κοσμάν καὶ Δαμιανὸν ἐν Βλαχέρναις. Ἡρπασαν τὰ κιβούρια καὶ κατέθραυσαν τὴν Ἀγίαν Τράπεζαν εἰς τὸν Ἀρχάγγελον. Σεισμὸς καὶ τρόμος! Κατεστράφημεν! Ἀπωλέσθημεν!

ΒΩΝΟΣ.

Καὶ ὁ Βασιλεὺς, ὁ Βασιλεὺς;

ΣΕΙΣΜΟΣ.

Ἦμην παρ' αὐτόν. Οἱ ἄλλοι ἔφυγαν. Μόνος ἔμεινα ἐγὼ μαχόμενος ὡς λέων. Νομίζω ὅτι ἐφόνευσα πέντε ἢ ἕξ. Σεισμὸς καὶ τρόμος! Ἀλλὰ τότε ὁ Ἡράκλειος ἔρριψε τὴν πορφύραν, ἤρπασε τὸν μαγδύαν ἐπαίτου, καὶ περάσας τὸ στέμμα εἰς τὸν βραχίονα, ἐγένετο ἄφαντος.

ΒΩΝΟΣ.

Οἶα ἡμέρα! (Βυθίζεται εἰς σκέψεις.)

ΣΕΙΣΜΟΣ.

Διώκεται κατὰ πόδας, ἀλλ' ἵππεύει τὸν Δόρκωνα.

ΓΟΡΔΙΑ.

Καὶ σὺ πῶς ἐσώθης;

ΣΕΙΣΜΟΣ.

Ἦκολούθησα τὸν Βασιλέα μεγαλοπρεπῶς ἀποσυρόμενος.

ΕΛΠΙΔΙΟΣ.

Καὶ ὅμως ἡ ἀνδρεία σ' ἐπτέρωσε τοὺς πόδας.

ΒΟΥΣΑΣ.

Ἐπέρασες καὶ τὸν Δόρκωνα.

ΓΟΡΔΙΑ, εἰρωνικῶς

Ζήτην τοῦ ἥρωος.

ΒΩΝΟΣ, συνερχόμενος, πρὸς τοὺς ἀκολουθοῦντας αὐτὸν ἀξιωματικούς.

Εἰς τὰ ὄπλα οἱ Σχολάριοι! Σπεύσατε! Ὁ Ἄναξ κινδυνεύει. Ἀθροίσατε τοὺς Ἐξκου-

βίτωρας. Οἱ Κατάφρακτοι εἰς τὰς ἐπάλξεις. Κλείσατε πάσας τὰς πύλας, πλὴν ταύτης.

(Σπεύδουσι τινες τῶν ἀξιωματικῶν. Μεγάλη συγκίνησις. Ὁρμῇ εἰσφύρης, ἐρχόμενος ἐκ τῆς πόλεως, ὁ ΝΙΚΗΤΑΣ, μετ' ἀκολουθίας.)

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Ὁ Αὐτοκράτωρ προσεβλήθη. Εἰς βοήθειαν πάντες. Ἐμπρός!

ΣΑΤΦΗΡΗΣ, ἐκ τῶν ἐπάλξεων.

Ὁ Βασιλεὺς! ὁ Βασιλεὺς! Γνωρίζω τὸν Δόρκωνα. Λευκὸ ξεφτέρι. Φεύγει ὡς ἀστραπή.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Ἐσώθη. Δόξα σοι ὁ Θεός!

ΒΩΝΟΣ.

Σπεύσωμεν πρὸς αὐτόν.
(Ὁ Νικήτας, ὁ Βῶνος, καὶ οἱ συνοδεύοντες αὐτοὺς, ἐξέρχονται τῆς πύλης.)

ΛΕΟΝΤΩ.

Ἀηλουΐα, Παναγία μου, Ἀηλουΐα!

ΣΑΤΦΗΡΗΣ.

Θεὲ καὶ Κύριε, τί συμφορά!

ΠΟΛΛΟΙ.

Τί τρέχει; Τί τρέχει;

ΣΑΤΦΗΡΗΣ.

ὦ τί δυστύχημα! Τί δυστύχημα!

ΓΟΡΔΙΑ.

Θὰ ὀμιλήσης, τρισκατάρατε; Τί τρέχει; Ἐγὼ σὲ διορθῶν.

ΒΟΥΣΑΣ, ὠθῶν τὸν Ἐλπίδιον.

Αὐτὴ τὸν διορθώνει.

ΣΑΤΦΗΡΗΣ.

Ὁ Δόρκων κατεκρημνίσθη.

ΠΟΛΛΟΙ.

Κύριε σῶσον!

ΛΕΟΝΤΩ.

Ποῖος ἐγκρεμίσθη, παιδί μου; Περαιστικά του.

ΣΑΠΦΗΡΗΣ.

Ὁ Βασιλεὺς ἐγείρεται. Φαίνεται ἀβλαβής.
Ἐφθασαν ἐκεῖ ὁ Κουροπαλάτης καὶ ὁ Μάρι-
στρος. Ἔρχονται.

ΕΛΠΙΔΙΟΣ.

Τόπον, τόπον εἰς τὸν Βασιλέα!

(Τὸ πλῆθος ἀποσύρεται ἐκατέρωθεν. Εἰσέρχεται ὁ
ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ, ἐρειδόμενος ἐπὶ τοῦ Νικήτα. Φέρει τὸ
στέμμα περὶ τὸν ἀριστερόν βραχίονα, καὶ πενιχρόν,
κατεσχισμένον μανδύαν ἐπὶ τῆς καταχύσου αὐτοῦ
στολῆς. Ἀκολουθεῖ ὁ Βῶνος μετὰ τῶν λοιπῶν
ἀξιωματικῶν. Πολλοὶ τῶν παρισταμένων κλίνουσιν
εὐσεβάστως τὸ γόνυ. Ὁ Αὐτοκράτωρ θεωρεῖ αὐτοὺς
σιγῶν, καὶ τέλος μετ' ἀπάτου πικρίας.)

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Ὡς Βασιλέα ἔτι μ' ἐκλαμβάνουσι.
Τὸ ταπεινὸν ὀρῶντες φάσμα τῆς ἀρχῆς,
τὸ δραπετεύσαν πρὸ τῆς σπάθης τῶν Σκυθῶν,
προσπίπτουσι, διότι διетήρησε
τοὺς χαρακτήρας τοὺς γνωστούς. ὦ, νήπιοι!
Ἐκ τῆς ἐνέδρας ἂν ἐσώθη τὸ οἰκτρὸν
σαρκίον, κείται ἐν τῇ κόνῃ ἢ λαμπρὰ
τοῦ Βυζαντίου ἀλουργίς, καὶ σχίζουσιν
αὐτὴν εἰς ῥάκη τῶν ἐχθρῶν τὰ πέταλλα.
(Λαμβάνων τὸν μανδύαν.)

Ἰδοὺ ὅποια τῷ ἐπαίτῃ ἔμεινε
πορφύρα, καὶ τοῦ σκήπτρου αὕτη εὐχερῶς
τὴν σβεννυμένην αἴγλην εἰς βαθύτατον
μεταβαλοῦσα σκότος, διηκόλυσε
τὴν σωτηρίαν τοῦ φυγάδος.
(Ῥίπτει τὸν μανδύαν, καὶ λαμβάνει τὸ στέμμα.)

Ἰδετε

τὸν στέφανον πῶς φέρω τὸν βασιλείον.
Διέσωσα καὶ τοῦτον. Ναί, διέσωσα,
ὡς λωποδύτης τὸν κλαπέντα θησαυρόν,
τὸ στέμμα τῶν Καισάρων, τὸ περίπυστον
τῆς κοσμοκρατορίας τοῦτο σύμβολον.
Ἐγέρθητε, καὶ οὕτω μὴ ὑβρίζετε
τὸν Ἄνακτα, τὸ σέβας τοῦτο φέροντες
εἰς εὐτελὲς καὶ τρέμον ἔτι εἰδωλον.
Ἐγνώρισεν ὁ κόσμος τὸν Ἡράκλειον.
Ἐκεῖνος στήθος εἰς τὸν λόγῃν τῶν ἐχθρῶν
προέτεινε γενναῖον, καὶ τοὺς εἴλωτας,
τοὺς στρέφοντας τὰ νῶτα, εἰς τὴν ἄτιμον
αἰώραν τῆς ἀγχόνης κατεδίκαζε.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Ὅποιοι λόγοι, Ἄναξ.

ΒΩΝΟΣ.

Καθυσύχασον.
Μεγάλως ἐταράχθης, ὦ Τρισαύγουστε.

ΠΟΛΛΟΙ, ἐκ τοῦ πλῆθους.

Πολλὰ τὰ ἔτη τοῦ ἐνδόξου Ἄνακτος.

ΒΩΝΟΣ.

Τὴν σωτηρίαν ταύτην εἰς τὴν Πρόνοιαν
ὀφείλομεν, ὦ τέκνα, ἥτις εὐσπλαγχνον
ἐξέτεινε τὴν χεῖρα τὴν πανίσχυρον.
Δοξολογίαι πανταχοῦ ψαλίσονται
τοῦ Κράτους.

ΤΙΝΕΣ

Ἡρακλείου ἔησαν πολλὰ
τὰ ἔτη καὶ Μαρτίνης.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Ἄναξ, ἄγωμεν.
Ἀνάγκην ἔχεις ἀναπαύσεώς τινος.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Εἰπέ μοι, ἐνθυμῆσαι, ὦ Βυζάντιον,
ἡμῶν τὴν πρώτην καὶ κλεινὴν συνάντησιν;
Ἐξ Ἀφρικῆς, ὡς ὄρνεις ταυσιπτεροί,
οἱ δρόμωνές μου καταπτάντες, ἔστιζον
τῆς Προποντίδος τὸ γελόεν κάτοπτρον,
καὶ τοῦ ἡλίου αἱ ἀκτίνες εὐσεβῶς
τὰς ἱερὰς εἰκόνας κατησπάζοντο
εἰς τῶν ἰστῶν τὰ ἄκρα. Ὑπερήφανος
ἐπὶ τῆς ναυαρχίδος ὁ Ἡράκλειος,
ἐθαύμαζε τοῦ κόσμου τὴν πρωτεύουσαν,
καὶ ὅτε εἰς τὴν θέαν ταύτην πελιδὸς
ὁ τύραννος ἐκρύβη, τὸν βραχίονα
σοὶ ἔτεινε, νυμφίος περιπόθητος,
καὶ συνεζεύχθη τὴν ὑφήλιον ἐν σοί.
Ἡ μήτηρ τοῦ Σωτήρος ἡ πανάχραντος
ἠυλόγησε τὸν γάμον τὸν θεσπέσιον,
καὶ ἡ πορφύρα τῶν Αὐγούστων, ὡς παστάς,
μ' ἐδέχθη ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀλαλαγμῶν
φρενητιῶντος πλήθους.

ΒΩΝΟΣ.

Ἄναξ, πρὸς Θεοῦ.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Ἴδὲ με ἤδη, εὐκλεῆς πρωτεύουσα.
Ἄναγνωρίζεις τὸν νυμφίον ἐν ἐμοί;
Τῆς Ῥώμης Αὐτοκράτωρ καὶ κυρίαρχος
ἐστὶν ἐκεῖνος, ὃν ὄρᾳς κατάπτωτον
καὶ τεθραυσμένον. Πόσον, φεῦ, μετέβαλον
τὸν ἀλαζόνα, θερμουργὸν Ἡράκλειον
ὀλίγων χρόνων παγετοί! Μὲ δέχεσαι
ἀκόμη, πόλις ἱερά, ἥ θεωρεῖς
μετ' οἴκτου τὸν φυγάδα, καὶ ἀστράπτουσιν,
ἐρυθριῶσαι ἐξ ὀργῆς, αἱ παρειαὶ
τῶν θόλων τῶν μυρίων αἱ κατάχρυσοι;

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Δηοῦσιν ἔτι, Ἄναξ, τὰ προάσθεια
οἱ βάρβαροι, καὶ μόνον τὸ Χρυσόκερας

ἀναχαιτίζει τοὺς θρασεῖς ἐπιδρομεῖς.
Ἐπικουρίας ἐπειρόντως πέμψωμεν.

ΒΩΝΟΣ.

Ἀσπίσωμεν δεόντως τὸ Βυζάντιον.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Ἐκ τοῦ ληθάργου ἀνακύπτω. Ἡ φωνὴ
ὕμῶν ἡχεῖ ὡς σάλπιγξ ἐγερτήριος.
Ναί, σπεύσωμεν, καὶ τοῦτο ἀποπλύνετε
τὸ ὄνειδος εἰς μέλαν αἷμα Σκυθικὸν
ὕμεις οἱ ἔτι εὐγενεῖς καὶ ἄσπιλοι.

ΠΟΛΛΟΙ.

Ὁ Κύριος φυλάττει τοὺς δεσπόζοντας.

(Ἐξέρχεται ὁ Αὐτοκράτωρ μετὰ τῶν Μεγιστάνων καὶ
ἀξιωματικῶν. Τὸ πλῆθος διαλύεται, καὶ μένει μόνος
ὁ Ἀθαλάριχος εἰς σκέψεις βεβηθισμένος.)

ΣΚΗΝΗ Β'.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ, μόνος.

Ὑπάρχει θεία δίκη. Οἶον θέαμα!
Ἴδου ὁ νέος Φοῖβος, ὅστις πρὸς μικρὸν
τὴν οἰκουμένην παμφαῆς κατηύγασε,
καὶ ἤδη, φῶς ἐκλείπον καὶ πλανώμενον
ἐπὶ τοῦ ἔλους τῆς κοινῆς διαφθοράς,
τὸ πνεῦμα τρέμει τοῦ Ζεφύρου ὡς ὀρμὴν
μοιραίας καταγίδος.

(Μετὰ μικρὸν.)

Τί αἰσθάνομαι;
Χαρὰν ἢ λύπην; Ἀγνοῶ. Κατέθραυσε
τὴν ὑπαρξίν μου πᾶσαν οὗτος ὁ ἀνὴρ,
καὶ ὅμως οἶκτον μοι ἐμπνέει. Συνδεθεῖς
πρὸς τὴν ἡδέϊαν κόρην, ἣν ἐλάτρευσα,
ζῇ ὡς παρὰ θυμέλην, ὅπου ἄσυλον
κατὰ τοῦ μίσους εὔρε. Τὸν παράφορον
εἰς ἔχθος ὅτι μετατρέπει ἔρωτα
θρυλλοῦσιν ἢ ὀδύνῃ. Ἐπεζήτησα
τὰ ἔχθος τοῦτο, ὅπως ἐπιχαίρω νῦν,

ἀλλ' ὡς σταγῶν τὸ ἄλγος, καίτοι ἄπειρον,
ἐπνίγη εἰς τοῦ φίλτρου τὸν ὠκεανόν.

(Μένει σύννους. Μετὰ καιρὸν.)

Τὴν τρισολβίαν ὥραν τῆς νεότητος
ἀναπολεῖς ἀκόμη, ἄστρον ἱλαρόν,
Μαρτίνα μου φιλότατη; Εἰς τοὺς διανθεῖς
τῆς Καρχηδόνος κήπους σὺ ἐφύεσο,
καὶ προσηνῶς τοὺς ὄρκους ἀπεδέχεσο
τοῦ νέου στρατιώτου, ὅστις ἔθνησεν
ἐξ ἡδονῆς, ὀρῶν σε. Πλὴν ὡς πρωϊνὸν
ἀπέπτη ὄναρ ἡ θυμῆρης χίμαιρα.
Τὸ σκῆπτρον δράττει αἰφνης ὁ Ἡράκλειος,
μὲ καταλείπεις, πίστιν ἐπομνύουσα,
καὶ ἀνατέλλεις, βασιλόπαις κραταῖα,
ἐπὶ τοῦ διαστέρου στερεώματος
τοῦ Βυζαντίου.

(Μετὰ μυχίου ἄλγους.)

ὦρα, οἶμοι, ἀποφράς!
Παρήλθε μόλις ἔτος, καὶ κατάρτος

ἐπὶ τοῦ θρόνου ἀνεβίβαζε δεσμός
τὴν κόρην τὴν ἀθώαν, ἣν ἠγάπησα,
καὶ ἦν σκηπτοῦχον ἤδη κάτωθεν ὀρῶ,
ὥς τοὺς ἀγγέλους οἱ τοῦ ἄδου δαίμονες.
Ἡ δόξα, ὦ Μαρτίνα, σὲ παρέσυρεν,
ἀλλ' ἠκολούθει τιμωρὸς ἡ Νέμεσις.
Ὁ στέφανός σου στέφανος ἀκάνθινος·

Οἱ ἀσπασμοί σου μέλαν δηλητήριον
διὰ τὸν αἰμομίκτην θιασώτην σου,
καὶ τοῦ ἀρχαίου πάθους μόνον ἱατρὸν
ἐγὼ ματαίως προσκαλῶ τὸν θάνατον,
ὕπὲρ τοῦ σειομένου χέων θρόνου σου
τὸ αἷμα τοῦτο τῆς πιστῆς καρδίας μου.
(Ἐν ᾧ ἀπέρχεται πίπτει τὸ διασκήνιον.)

ΣΚΗΝΗ Γ'.

Αἰθουσα τῆς Αὐτοκρατείας ἐν τοῖς Ἀνακτόροις. Ἡ ΜΑΡΙΑ κάθηται παρὰ τράπεζαν πρὸς τ' ἀριστερά.
Ἡ ΜΑΡΤΙΝΑ ἵσταται ὀπισθεν τῆς τραπέζης παρὰ τὴν ἐστίαν.

ΜΑΡΤΙΝΑ.

Θετικωτάτη, μῆτέρ μου, ἡ εἶδησις.
Ὑπὸ τὸν φόρτον τὸν βαρὺν τοῦ στέμματος
αἱ ἀσθενεῖς δυνάμεις ἐξηντλήθησαν
τοῦ Ἡρακλείου. Καταλείπει τὴν ἀρχήν,
καὶ εἰς τὴν Καρχηδόνα ἐπιστρέφει.

ΜΑΡΙΑ.

Εὐφήμει, ὦ Αὐγούστα!

ΜΑΡΤΙΝΑ.

Ἀλλεπάλληλοι
ἐπῆλθον δυστυχίαι. Πᾶσαι τῶν Περσῶν
αἱ κατακτήσεις, τῆς Αἰγύπτου ἡ φθορά,
ὁ ὥς ἐκ τούτου δεκατίσας τοὺς λαοὺς
λιμός, ἡ θραύσις, ἦν καὶ αὖθις ἡ φρικτὴ
πανώλης ὠδε πρὸ μικροῦ ἐποίησε,
καὶ τῶν Ἀβάρων ἡ δεινὴ ἐπιδρομή,
ἐνέπλησαν πικρίας τὴν ψυχὴν αὐτοῦ,
καὶ τὰς ἡσύχους χαρμονὰς ἐπόθησε
τοῦ ιδιώτου, ἃς ἐτρύφησε ποτὲ
ὑπὸ τοὺς φίλους τῆς Λιβύης φοίνικας.

ΜΑΡΙΑ.

Ὁ ἄπαξ εἰς τὰ χεῖλη τὸ ποτήριον
τῆς ἔξουσίας ἀγαγών, ὦ θύγατερ,
μέχρι τρυγὸς τὸ μέλι ἢ τὸ κύνειον
κενοῖ.

ΜΑΡΤΙΝΑ.

Καὶ ὅμως μυστικῶς ἀπέστειλεν
ὁ Αὐτοκράτωρ ἤδη τὰ πολύτιμα
εἰς Καρχηδόνα, τὸν χρυσόν, τὸν ἄργυρον,
καὶ τοὺς τιμίους λίθους.

ΜΑΡΙΑ.

Μῦθοι.

ΜΑΡΤΙΝΑ.

Πρὸ μηνὸς
ἐξέπλευσαν τὰ πλοῖα. Τὴν ἀλήθειαν
παρὰ τοῦ Θεοδώρου ἐξιχνίασα.

ΜΑΡΙΑ.

Ἀρὰ πλὴν τότε, λέγω, καὶ περίγελως.
Ὁ Αὐτοκράτωρ καταθέτει τὴν ἀρχήν,
ἀλλ' ἴδωμεν τί λέγει καὶ ἡ Ἀνασσα,
καὶ ἡ Βασιλομήτωρ. Πάντες μάταιοι
οἱ τόσοι κόποι ἄρα καὶ ἀγῶνές μου,
ἐπὶ τοῦ θρόνου ὅπως τούτου τοῦ λαμπροῦ
σὲ ἀνυψώσω. Ἀναμένουσιν ἡμᾶς
αἱ φλόγες τῆς γεέννης αἱ ἀκοίμητοι,
κατὰ τὴν γνώμην τῶν γυναιῶν καὶ μωρῶν,
σκληραὶ τοῦ γάμου τοῦ ἀθέσμου τιμωροί,
τὸν θεῖον εἶδε φρίττον τὸ Βυζάντιον
εἰς νυμφικὴν παστάδα τὴν ἀνεπιὰν
καλοῦντα, ἐξεμάνη ὁ ἵπποδρομος,
ὁ Πατριάρχης δι' ἁρῶν ἠπείλησε,

τὸ μῖσος μόλις καταστέλλει τὸ κοινὸν
ὁ τρόμος, καὶ τὸ δένδρον τὸ πολύτιμον,
τὸ δι' αἱμάτων καὶ δακρύων ποτισθέν,
ἐν ἀπογνώσει νῦν ὁ Ἄναξ ἀνασπᾷ
καὶ εἰς τὸ πῦρ ἐμβάλλει.

MARTINA.

Φεῦ, τὸ αἴτιον
ὁ γάμος οὗτος πάντων τῶν δεινῶν ἡμῶν,
ὦ μητερ.

MARIA.

Ἀπατᾷσαι. Σὲ προώρισε
διὰ τὸν θρόνον, θύγατερ, ὁ οὐρανός,
καὶ ρίζα ἔση Βασιλέων εὐκλεῶν.

MARTINA.

Ὁ οὐρανὸς τὴν μῆνιν ὅλην ἔδειξεν
αὐτοῦ ἀπ' ἐναντίας. Ὁ Ἡράκλειος,
μεγαλοπράγμων ὄντως καὶ φιλόλαος,
ὑπὸ τῶν ὑπηκόων ἐλατρεύετο,
καὶ ὤδευε πρὸς μέλλον πανεπίφθονον·
ἀλλ' ἔτελέσθη ὁ ἀνόσιος δεσμός,
καὶ πάντα ἐν τῷ ᾧμα μετεβλήθησαν,
τὸ Κράτος ἀναπνεύσαν, καὶ παραδοθὲν
εἰς χαροπὰς ἐλπίδας, αὐθις φέρεται
ὑπὲρ ποτε ταχέως πρὸς τὴν ἄβυσσον,
ἀνανεοῦνται διαρκῶς οἱ κίνδυνοι,
ὡς κεφαλαὶ τῆς Ὑδρας, καὶ τὸ χεῖριστον,
ὁ Αὐτοκράτωρ μετεβλήθη ἐντελῶς,
ὑπὸ τοῦ συνειδότος τυραννούμενος,
καὶ ἤδη ἐν τῷ κόσμῳ ὑφιστάμενος
τῆς θείας δίκης τὴν ἀμείλικτον ἀράν.

MARIA.

Μὴ νηπιάζης. Τοῖς Θεοῖς, ὦ θύγατερ,
οἱ νόμοι τῶν ἀνθρώπων ἀδιάφοροι,
κατὰ καιροὺς καὶ τόπους ἀλλοιοῦμενοι.
Διὰ τοὺς ὄχλους οὗτοι συνετάχθησαν,
καὶ εἰς τοὺς Ἡγεμόνας χρησιμεύουσι,
τὰς ἀκαθέκτους ὅπως καταστέλλωσιν
ὀρμὰς τοῦ πλήθους, καὶ τὴν βίαν τῶν πολλῶν
εἰς μίαν ἁρμονίαν συνδυάζωσι,
τὴν κοινωνίαν ταύτην τὴν ἐπίπλαστον.

MARTINA.

Ἐνέργεια καὶ αὕτη ἀγαθοεργός.

MARIA.

Βεβαίως, ἀλλ' ὁ Ἄναξ, ὁ τοὺς οἴακας
κρατῶν τοῦ σκάφους, οὐδαμῶς ὑπόκειται
εἰς τοὺς κανόνas, οἵτινες δεσμεύουσι
τοὺς εὐτελεῖς ἐρέτας εἰς τὰς κώπας.

MARTINA.

Ναί,

διδάσκει πλὴν εὐγλώττως τὸ παράδειγμα.

MARIA.

Τὸν γάμον τοῦτον ὡς ἀμάρτημα· δεινὸν
κηρύττεις ἢ ἀρίστη σὺ Χριστιανή,
καὶ ὅμως οἱ προφῆται τί σοὶ λέγουσι;
Καὶ τοῦ Ἀδάμ τὰ τέκνα, καὶ ἀργότερον
οἱ Πατριάρχαι πάντες, ἐνυμφεύοντο,
οὐ μόνον ἐξαδέλφας καὶ ἀνεψιάς,
ἀλλὰ καὶ τὰς ἰδίας ἔτι ἀδελφάς.

MARTINA.

Αἰνίγματα τοιαῦτα περιέχουσιν
αἱ θεῖαι βίβλοι πλείστα, σέβας πλὴν τυφλὸν
ὀφείλομεν. Τὸ ὄμμα τὸ ἀνθρώπινον
ἐπλάσθη, οἶμοι, ἀσθενές.

MARIA.

Τοῦ πλάσαντος

τὸ σφάλμα τότε.

MARTINA.

Μὴ βλασφήμει, μητέρα μου,

Τὸ θεῖον ἔχει ἀποστόλους ἐπὶ γῆς,
τοὺς ἱεροὺς κανόνas καθορίζοντας,
καὶ εἰς τοὺς ἀπειθοῦντας ὁ παράδεισος
διὰ παντὸς ἐκλείσθη.

MARIA.

Εἰς τὴν πίστιν σου

πιστὴ σὺ μένε, φίλη, θεωρητικῶς,
ἀλλὰ τῶν πράξεών σου τὴν διοίκησιν,
ὡς ἄχρι τοῦδε, ἄφες πᾶσαν εἰς ἐμέ.
Σοὶ λέγω ὅτι, ἂν ὑπάρχη πρόνοια,
ὡς σὺ νομίζεις, αὕτη σοὶ ἐπέθηκε
το στέμμα, πάντα προειδυῖα ἄλλως τε,
καὶ τὰς εὐθύνας μόνῃ πάσας φέρουσα.

MARTINA.

Καὶ τοῦ Ἀθαλαρίχου μοὶ ἐδώρησεν
ἢ πρόνοια τὸ φίλτρον τὸ πιστότατον.
Φιλοῦσα, φιλουμένη, ἤμην ἡσυχος
καὶ πανευδαίμων. Διὰ τί, ὦ μητέρα μου,
μέ ὠθησας;

MARIA.

Διότι καὶ ἡ ποιμενὶς
εὕρισκε φίλτρον, ἀγαθὸν κοινότατον,
ἀλλὰ τὸ στέμμα εἰς ὀλίγας κορυφὰς
ἡ θεία περιάπτει χεῖρ. Σ' ἐξέλεξε
καὶ ὤφειλες σὺ σέβας καὶ ὑπακοήν.

MARTINA.

Τὸ ὄφλημα εἰς θρήνους πᾶν ἀπέτισα.

MARIA.

Ὅποτε εἰς τὸν θρόνον ὁ Ἡράκλειος
ἀνῆλθε, ταύτην ἐν ἐμοὶ ἀκράδαντον
ἡσθάνθη γεννωμένην τὴν πεποίησιν,
καὶ ὦδε ἐκ Λιβύης σὲ ὠδήγησα.
Ἐφαίνετο τὸ ὄναρ τότε μάταιον.
Ἡ Εὐδοκία ἔζη, πρώτη σύζυγος
τοῦ ἀδελφοῦ μου, ἡ συνάμα τὸ λαμπρὸν
διάδημα τῆς Ῥώμης, καὶ τὸν στέφανον
λαβοῦσα, κακὴ μοῖρα, τὸν γαμήλιον.
Πλὴν αἴφνης θνήσκει αὕτη, ὁ Ἡράκλειος,
ἀφείς σε μόλις ἔτι διαθάλλουσιν,
σὲ βλέπει αὖθις ὡς ὁπώραν ὠριμον,
ὑπὸ βιαίου πάθους διαφλέγεται,
καὶ καταθραύων πάντα τὰ προσκόμματα,
σὲ προσλαμβάνει τῆς ἀρχῆς συμμετόχον,
εἰς τῆς πορφύρας κρύπτων τὰς πυκνὰς πτυχὰς
καὶ τοὺς ἐλέγχους καὶ τὰ ἐρυθήματα.

MARTINA.

Διαφανὲς ὑπῆρξε, φεῦ, τὸ κάλυμμα.

MARIA, σκωπτικῶς.

Τῆς Ἰδης οὕτως ἄλλοτε τὰς κορυφὰς
διὰ χρυσῆς νεφέλης ἔκρυπτεν ὁ Ζεὺς,
ἀγκὰς τὴν φίλην Ἦραν ἀσπαζόμενος,
καὶ εἰς τὴν εὐφροσύνην ταύτην τῶν Θεῶν

αἱ διανθεῖς κοιλάδες συμμετέχουσαι,
ὑπὸ εὐχρῶν κρόκων κατεστίζοντο,
καὶ ὑακίνθων καὶ λωτοῦ ἐρσήεντος.

MARTINA.

Προθύμως, μητερ, ἀστεῖζεσαι, πλὴν, φεῦ,
τὰ δάκρυα νομίζω προσφορύτερα.
Κρατῶ τὸ σκῆπτρον ἔστω, πλὴν ἐφήμερος
ἡμῶν ἡ δόξα. Τῆς ἀρχῆς διάδοχος
ὁ Κωνσταντῖνος, ὡς πρωτότοκος υἱὸς
τοῦ Βασιλέως.

MARIA.

ὦ ποτέ.

MARTINA.

Τί ἤκουσα;

MARIA.

Ποτέ, σοὶ λέγω· ἐτιμήθη ἐπαρκῶς
τοῦ Ῥόγα ἡ θυγάτηρ τοῦ Ἀφρικανοῦ,
ἐπὶ τοῦ θρόνου καθεσθεῖσα πρὸς μικρὸν
τοῦ περιδόξου τούτου· ἀλλὰ, σύνθηες
φυτὸν ἐκείνην, ἐνωρὶς ἀφῆρπασεν
ἡ πτέρυξ τῆς θυέλλης, ἡ μαστίζουσα
τὰς ἀγερῶχους ταύτας κορυφὰς, οὐδὲ
βαθείας ἔχει ρίζας ὁ θαλλὸς αὐτῆς.
Αἱ δρυὲς ἐνταῦθα μόναι διασώζονται,
καὶ ὁ υἱὸς σου ἔσται Ἡρακλεωνᾶς
διάδοχος τοῦ θρόνου.

MARTINA.

Τὸν πρωτότοκον

ἰδιαζόντως ὁ πατὴρ αὐτοῦ φιλεῖ,
καὶ βρέφος ἔτι, ἐπισήμως ἔστεψε,
τὸ τοῦ Αὐγούστου παρασχὼν ἀξίωμα.
Ὑπὲρ αὐτοῦ οἱ νόμοι καὶ τὸ δίκαιον.
Εἰς τὰς ὠραίας τῶν ἀγγέλων μου μορφάς,
φεῦ, ἀτενίζων, τρέμει ὁ Ἡράκλειος,
ὡς εἰ ἀντηνακλᾶτο τὸ ἀμάρτημα
εἰς τοὺς ἡρέμα μειδιώντας ὀφθαλμούς.

MARIA.

Μὴ μεριμνᾷς· ὁ χρόνος πάντων ἱατρός.
Τὸν Βασιλέα ἔτι κατὰ βούλησιν
τὸ φίλτρον σου ἰθύνει. Τοῦτο μέλημα
σὺ ἔχε, τὰς ἡδέας πέδας σύσφιγξον,

τῶν ἀσπασμῶν σου ἀναρρίπισον τὸ πῦρ,
καὶ πρὸ παντὸς ἐγκαίρως παρακώλυσον
τὴν νέαν ταύτην ὀλεθρίαν πρόθεσιν.

MARTINA.

Ἄν δύναμαι, προθύμως.

MARIA.

Ἄγωμεν. Εὐθὺς
παρὰ τῷ Ἡρακλείῳ σὺ μετάβηθι.

(Ἐν ᾧ ἀπέρχονται πίπτει τὸ διασκήνιον.)

ΣΚΗΝΗ Δ'.

Τὰ δώματα τοῦ Αὐτοκράτορος. Ὁ ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ κάθηται παρὰ τράπεζαν, στηρίζων τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τῶν
χειρῶν, καὶ εἰς σκέψεις βεβυθισμένος. Εἰσέρχεται ὁ ΝΙΚΗΤΑΣ. Ἀργότερον ὁ ΘΕΟΔΩΡΟΣ, ὁ ΒΩΝΟΣ, καὶ
ὁ ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

ΝΙΚΗΤΑΣ, ὑποκλινόμενος.

Τὰ σέβη μου, ὦ Ἄναξ, τὰ βαθύτατα.

(Ὁ Αὐτοκράτωρ μένει ἀκίνητος.)

Ἡράκλειε!

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ, ἀνακύπτων.

Σύ, φίλε; Τύχη ἀγαθῇ.

Γνωρίζεις πᾶσαν τὴν πρὸς σὲ ἀγάπην μου.

Ἐπιθυμεῖς τι;

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Ἄναξ, ἐπανέκαμψαν

οἱ Πρέσβεις οἱ πεμφθέντες εἰς τοὺς Ἄβαρας.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Ἐπέτυχον;

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Καθ' ὅλα.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Τότε ἄριστα.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Ἀθῶος ὁ Χαράνος ὡς περιστερὰ,
εἰς τὴν πλεονεξίαν τῶν ἀνδρῶν αὐτοῦ
τὸ σφάλμα ἐπιρρίπτει, ἐφ' ᾧ θλίβεται,
τῶν αἰχμαλώτων θραύει πάντων τὰ δεσμά,
σοὶ ἐπιστρέφει τὰ σωθέντα λάφυρα,
καὶ τὴν εἰρήνην αὖθις ὑπισχνεῖταί σοι.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Εἰδήσεις ὄντως ἀγαθαί· πλὴν σκυθρωπὸν
ὄρω σε, Τί συμβαίνει;

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Ἄφες. Τίποτε.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Νικήτα!

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Ἄφες.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Μοὶ ἀρνεῖσαι;

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Φεῦ, μικρὰ
ἡ χρησιμότης, Βασιλεῦ, τῶν λόγων μου.
Εἰλικρινῇ νομίζεις τὴν μετάνοιαν
τοῦ μουσαροῦ Χαράνου;

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Εἰς τὸ ζήτημα
οὐδόλως ἐμβαθύνω. Προσποιούμενος
τὸν εὖπιστον, τὰ πάντα ὑπογράφω νῦν,
καὶ οὕτω σώζω τῆς δεινῆς ἐπιδρομῆς
πρὸς ὥραν κἂν τὸ Κράτος.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Ὁ Μαυρίκιος
ἐσκέπτετο πλὴν ἄλλως. Τὸ ἀήτητον
κραδαίνων ξίφος, τὰς ἀγρίας πρὸ αὐτοῦ

ἐδίωκεν ἀγέλας, καὶ κατέθραυεν
ἐπὶ τῶν πεδιάδων ὅπου τρέφονται.
Τῆς Δαλματίας καὶ Δακίας οἱ ἄγροί
ὑπὸ αἱμάτων Σκυθικῶν ἐβάφοντο,
καὶ πέντε νίκαι τόσον ἐξησθένησαν
τοὺς φοβεροὺς βαρβάρους, ὥστε εἴκοσι
παρήλθον ἔτη ὅπως ἀναλάβωσι.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Μοὶ ἐνθυμίζεις ἐποχὰς περικλεεῖς.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Καὶ ἤδη, ἤδη πρὸ τοῦ τείχους ἔφθασαν
τῆς πόλεως οἱ Σκύθαι, τὰ προάστεια
κατέστρεψαν, πτωμάτων τὰ περίχωρα
ἐκάλυψαν, ἀθῶων εἰκοσιεπτὰ
θρηνούσας μυριάδας συμπαρέλαβον,
τὰς ἐκκλησίας κτηνωδῶς ἐσύλησαν,
τὴν θεραπείαν πᾶσαν σοὶ ἀφήρπασαν,
ὀχήματα, καὶ ἄνδρας, καὶ χρυσὰς στολάς,
σὲ παρ' ὀλίγον συνελάμβανον αὐτόν,
καὶ ὅμως τῶν κακούργων αὐθις φιλικῶς
τὴν χεῖρα θλίβεις, καὶ συνθήκας ἐπαιτεῖς.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Τί θέλεις, φίλε; Φοβερῶς ἐξήνηθησε
τὸ Κράτος τῶν Ἀβάρων, καὶ ἀνέφικτος
ἡ βία πλέον ἀποβαίνει. Ἐναλλὰξ
αὐτῶν τοὺς ἵππους εἰς τὰς ὄχθας λούουσι
τοῦ μελανοῦ Εὐξείνου καὶ τοῦ διαυγοῦς
Ἀδρίας, ἐλευθέρως ληϊζόμενοι
τὰς χώρας πάσας μέχρι τῶν τειχῶν ἡμῶν
πρὸς ἔω, καὶ τῶν πάγων, οὓς βαστάζουσι
πρὸς τὰς δυσμὰς αἱ Ἄλπεις. Τὸ ἀγροτικὸν
ἐν Παιονίᾳ τοῦ Ἀττίλα Μέγαρον
καταλαβὼν ὁ μέγας ἀληθῶς Βαϊάν,
ὁ τοῦ Χαγάνου τούτου πάππος, ἵδρυσεν
ἀρχὴν εὐρείαν καὶ καθ' ὅλα κραταῖαν,
ἀφ' οὗτου, ἀθετήσας ὅρκους ἱεροῦς,
τῆς Σιγριδόνης ἀνεδείχθη κύριος,
καὶ τὸ γενναῖον Σίρμιον ἐπόρθησε.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Οὐδόλως πταίει τῶν Ἀβάρων ἡ ἰσχὺς,
ἀλλὰ τοῦ Βυζαντίου ἡ κατάπτωσις.

καὶ ἀπορεῖς ὁρῶν με εἰτα κατηγῆ;
Ὡ Ἄναξ, Ἄναξ, ἐπὶ τέλους σύνελθε.
Εἰς τῆς ἀβύσσου τὸν βυθὸν ἐγρίζομεν.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Τῆς μοίρας αὐταὶ αἱ βουλαί.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Τὰ ὠτά μου

πιστεύω μόλις. Ἐχω τὸν Ἡράκλειον
ἐνώπιόν μου, ἢ κατέστην παίγνιον
ἀσπλάγχνου ἐφιάλτου;

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Μάτην θλίβεσαι.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Οἱ ἄλλοι ἴσως ἀπατῶνται, πλὴν ἐγὼ
καλῶς γνωρίζω τὴν φλογυδὴ σου ψυχὴν.
Τοὺς χρόνους ἐνθυμεῖσαι τῆς παιδρᾶς ἡμῶν
ἐν Καρχηδόνι ἦβης; Ἀδελφῶν υἱοὶ
καὶ Συστρατῆρων, συνεδέθημεν στενωῶς
ἐξ ὑπαρχῆς. Στρατάρχης πάσης Ἀφρικῆς
ἦν ὁ πατὴρ σου τότε, καὶ συμμετοχος
τῆς ἀρχηγίας ὁ ἐμός. Ἐδράξαμεν
ὁμοῦ τὰ πρῶτα ὅπλα, ἔσχομεν κοινὰς
καὶ χαρμονὰς καὶ θλίψεις, μοὶ ἐδείκνυες
ἀπροκαλύπτως ὅλην τὴν καρδίαν σου,
καὶ εἰς τῆς Γράσσης τὸν παιδρὸν παράδεισον,
ὑπὸ τῆς πανσελήνου φωτιζόμενοι
τῆς Λιβυκῆς, μεγάλα διεπλάττομεν
κλεινῶν ἀγώνων καὶ τροπαίων ὄνειρα.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Ἡ πανευδαίμων ἐποχὴ ταχύτατα
ἐκείνη πῶς παρήλθε.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Ὡς αἰτιδεὺς

τὰς ὀργυιαίας δοκιμάζων πτέρυγας,
εἰς τὰς νεφέλας ἐπλανᾶσο, καὶ στενὰ
τῆς οἰκουμένης εὕρισκες τὰ ὅρια.
Φιλοπατρίας, αἰσθημάτων εὐγενῶν,
ἠφαίστειον κοχλάζον ἦν τὸ στήθός σου,
καὶ δάκρυα πολλάκις ἔχεες πικρά,
τὴν θέσιν τῶν πραγμάτων ἐνθυμούμενος
ὑπὸ τὸν τότε κυβερνῶντα τύραννον.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Τὰς ἀναμνήσεις ἄφες ταύτας.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

— «Φίλε μου,

μοὶ ἔλεγες, ἡ μοῖρα μόνον εὐμενῆς
τὴν εὐκαιρίαν δότω, καὶ τοῦ σύμπαντος
ἐγὼ σωτὴρ ὑπάρξω, τὰ αἵματῃρά
ἐγὼ καὶ αὐθις ἐπουλώσω τραύματα,
ἐπαναφέρων τὸν αἰῶνα τὸν χρυσοῦν.» —

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Ραδίως ἡ νεότης παραφέρεται.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Τῆς ἀκαθέκτου ταύτης σοὶ ἐδείκνυον
φιλοδοξίας τοὺς κινδύνους, πλὴν ἐν σοὶ
πεποίθησιν ἐδραΐαν εἶχον, καὶ ὀρῶν
τοῦ δαιμονίου πνεύματός σου τὰς ὁρμάς,
σοὶ παρέδόθην καὶ ψυχῇ καὶ σώματι,
κρυφίας ἀναπέμπων ὑπὲρ σοῦ εὐχάς.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Καλὲ Νικήτα.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Τέλος εἰσηκούσθησαν,

ὦ Ἄναξ, αὐται, καὶ ἡ μοῖρα ἔδειξε
διὰ θαυμάτων τὴν πρὸς σέ στοργὴν αὐτῆς.
Τῆς ἀθεμιτουργίας ὁ ἀπαίσιος
Φωκᾶς τὸ μέτρον τὸ στυγνὸν ἐπλήρωσεν,
αἵμοσταγὲς ἐθρήνει τὸ Βυζάντιον,
καὶ ἀφικνεῖτο τῶν σφαγῶν καὶ διωγμῶν
μέχρις ἡμῶν ἡ φρίκη καὶ ἀπόγνωσις,
ὡς ἐκ τοῦ ἄδου ἀποφρᾶς ἀπήχησις.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Ἄφ οὗ τοσοῦτον εἰς τὴν μνήμην τέρπεσαι
τοῦ παρελθόντος, συμπληρῶ τοὺς λόγους σου.
Ἐκ τοῦ δεινοῦ προήλθε καὶ τὸ φάρμακον.
Τῶν Πατρικίων συνωμόσαντες πολλοί,
ἐν οἷς ὁ Κρίσπος, ὁ γαμβρὸς τοῦ Ἄνακτος,
εἰς τοὺς πατέρας διεμήνυσαν ἡμῶν
τὴν σωτηρίαν λιπαροῦντες παρ' αὐτῶν.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Ἀλλὰ πρεσβύται πλεον οὔτοι, εἰς ἡμᾶς
ἀνέθηκαν τὸ ἔργον τὸ περίπυστον.

Εἰς σέ ὁ στόλος, εἰς ἐμέ τὸ ἱππικὸν
ἐδόθη, καὶ συμφώνως προωρίσαμεν
τὸν θρόνον εἰς ἐκείνον, ὅστις ἀφίχθεις
ἐν Βυζαντίῳ πρῶτος, τὴν καθαίρεσιν
ἐνήργει τοῦ τυράννου.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Εὖνους ἐντυχῶν

τοὺς ἐτησίαις, ἔφθασα πρὸ σοῦ πολὺ,
καὶ ὅτε σὺ ἀφίχθης, ἐβασίλευον,
κατατροπώσας εὐχερῶς τὸν τύραννον,
ὃν ἐκμανεῖς ὁ ὄχλος κατεσπάραξε.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Ἐπὶ τοῦ στήθους θλίψας με, τὸ ἥμισυ
τοῦ Κράτους μεγαθύμως μοὶ προέτεινας,
ἀλλ' ἀπεδέχθην μόνην τὴν ἀγάπην σου,
καὶ τοῦ Κουροπαλάτου τὸ ἀξίωμα,
τὴν εἰμαρμένην εὐλογῶν τὴν στέψασαν
τὸν ἄριστον.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Ἐταῖρε περιπόθητε.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Τὰ πάντα οὕτως εὐδωδῶθησαν, πρὸ σοῦ
τὸ στάδιον ἠνοίγη τὸ εὐρύτατον,
καὶ ὡς Μεσσίαν ὅλη σ' ἐπευφήμησεν
ἡ οἰκουμένη... Πλὴν οὐαί — συγχώρησον
ἂν σέ λυπήσω — ἐσκεδάσθη ὡς καπνὸς
τὸ φροῦδον ὄναρ, καὶ ἀπέμεινεν ἡμῖν
ἡ ἀπορία καὶ ἀπογοήτευσις
παρηγορία μόνη. Ὁ δαιμόνιος,
μεγαλοπράγμων πρῶην καὶ ἀκάματος,
εἰς ῥαθυμίαν ἄφατον ἐνέπεσας,
καὶ ὑπὸ ἄλγους μυστικοῦ τηκόμενος,
ἀνάληγτος κατέστης εἰς τὰς συμφοράς,
εἰς τὴν αἰσχύνην καὶ φθοράν τοῦ Κράτους σου.
(Ὁ Θεόδωρος ἐπιφαίνεται εἰς τὴν θύραν, καὶ μένει
ἀκροώμενος.)

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Πικροὺς προφέρεις λόγους. Δυσανασχετεῖς
διότι διηλλάτῃν πρὸς τοὺς Ἄβαρας
πλὴν λησμονεῖς τοὺς Πέρσας; Φοβερώτερος

ὁ κίνδυνος ἐκείθεν, καὶ ἀδύνατος,
ἡ ἄμυνα ἐν ὧσιν ἀπειλούμεθα
ἐξ ἐσπερίας.

(Ὁ Θεόδωρος χωρεῖ πρὸς τὰ πρόσω.)

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Οἶμοι, ἀδελφέ, πρὸς τί
μάταιως προσποιεῖσαι· τὴν ἀλήθειαν
προδίδει πᾶσαν ἡ φρικώδης εἰδησις,
ἡ πρὸ μικροῦ κρυφίως ἀγγελθεῖσά μοι,
καὶ τὴν ψυχὴν μου πᾶσαν κατασκέλλουσα.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Καὶ πάλιν νέα συμφορά, Πατρίκιε;
Τί εἰδησις;

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Ὁ Ἄναξ ἀποσύρεται
εἰς τὴν Λιβύην· ἤδη ἐξαπέστειλε
τῶν πολυτίμων μέρος.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

ὦ πανάγαθε
Θεέ! Εἰς τοῦτο σὺ τί λέγεις, Βασιλεῦ;

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Τὸ ἀληθὲς ἐγνώσθη.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

ὦ ἀπόγνωσις!

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Μέχρι τρυγὸς κενώσας τὸ ποτήριον
πικρίας ἀφορήτου, ἐγκαταλειφθεὶς
ὑπὸ τοῦ θεοῦ, συντριβεῖς καὶ ἄπελπις,
τὸ στέμμα καταθέτω τὸ ἀκάνθινον,
καὶ εἰς τὴν φίλην τῆς Λιβύης ὄασιν
καὶ αὖθις ἐπιστρέφω.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Κράτος δέilaiον.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Ἴσως ὑπάρξῃ εὐτυχέστερος ἐμοῦ
βραχίων ἄλλος στιβαρώτερος.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Οὐαί,

Ἡράκλειος ὁ ἄθλος καὶ Ἡράκλειος
ὁ μόνος, ὅστις ἦν ἐπάξιος αὐτοῦ.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Καὶ ἡ ἐσχάτη μετὰ σοῦ ἀπόλλυται
ἡμῶν ἐλπίς.

(Θόρυβος πρὸ τῶν Ἀνακτόρων, καὶ μεμακρυσμένη
πένθιμος κωδωνοκρουσία.)

Πλὴν οὗτος τίς ὁ θόρυβος;

Ἴδέ, Νικήτα.

(Ἐν ᾧ βαίνει οὗτος πρὸς τὴν θύραν, εἰσέρχεται
δρομαῖος ὁ Βῶνος.)

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Μάγιστρε, σὺ φώτισον
ἡμᾶς· τί τρέχει;

ΒΩΝΟΣ.

Διεδόθη, Βασιλεῦ,
ἡ ἀπευκαΐα εἰδησις ὡς ἀστραπή,
καὶ ἅπαν κατελήφθη τὸ Βυζάντιον
ὑπὸ ἀφάτου λύπης. Ἐπληρώθησαν
ἀπείρου ὄχλου οἱ Ναοί, καὶ θλιβερῶς
οἱ κώδωνες ἤχουσι, τὸν ἀνώτατον
δηλοῦντες τῶν κινδύνων. Ἄλλοι φεύγουσι,
τὴν πόλιν ἄλωθεῖσαν ὑποθέτοντες,
τὰς ἱερὰς εἰκόνας περιάγουσιν
εἰς λιτανείαν ἄλλοι, καὶ λυσίκομοι
αἱ πελιδναὶ γυναῖκες ὀλοφύρονται,
τὰς χεῖρας ἀνυψοῦσαι πρὸς τὸν οὐρανόν.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Μὲ συγκινοῦσι, φίλοι μου, βαθύτατα
αἱ τῆς στοργῆς ἐνδείξεις αὗται· οὐδαμῶς
κατέστην, οἶμοι, ἄξιος αὐτῶν.
(Ὁ θόρυβος ἐπιτείνεται. Εἰσέρχεται ὁ Ἀθαλάριχος.)

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Πληροῖ

τὸ Αὐγουσταῖον ἅπαν πλῆθος ἄπειρον,
ὦ Ἄναξ. Ἄλλοι πίπτοντες γονυκλινεῖς,
καὶ θεωροῦντες τὰ κλειστὰ παράθυρα
τῶν Ἀνακτόρων, θρηνωδῶς οἰμῶζουσι,
τὰς θύρας ἄλλοι μεθ' ὁρμῆς προσβάλλουσι,
καὶ μόλις συγκρατοῦσιν οἱ Σχολάριοι
τὸν ἐφορμῶντα πανταχόθεν χεῖμαρρον.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Πλήν τί ζητοῦσι;

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Ὅτι ἀνεχώρησεν

ὁ Αὐτοκράτωρ κρύφα ἰσχυρίζονται,
καὶ ὑπὸ δίψης ἀκορέστου τήκονται
εἰς τὴν σεπτὴν σου ὅπως ἐντροφήσωσι
καὶ αὐθις θέαν.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Εἰς ἐξώστην δείχθητι.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Ἀνοίξατε τὰς πύλας μάλλον· ἄφετε
τὸ πλῆθος πρὸς με.

(Ἀπέρχεται ὁ Ἀθαλάριχος.)

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Ἄναξ, εἰς τ' Ἀνάκτορα
τὸν ὄχλον πάντα ἐξημμένον οὕτω νῦν.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Οὐδέποτε τὸ φίλτρον ἐβλαψεν· ἥδὺ
εἰς τὰς πληγὰς μου ἔσται ἤδη βάλσαμον.

(Ἀναπετάννυνται αἱ θύραι, παρατάττονται ἑκατέρω-
θεν Σχολάριοι, καὶ εἰσορμᾷ πλῆθος ἀνδρῶν καὶ γυναι-
κῶν, ἐν οἷς διακρίνονται ὁ ΣΑΠΦΗΡΗΣ, ὁ ΒΟΥΣΑΣ,
ὁ ΕΛΠΙΔΙΟΣ, ὁ ΣΕΙΣΜΟΣ, ἡ ΛΕΟΝΤΩ, καὶ ἡ ΓΟΡΔΙΑ.
Πολλοὶ πίπτουσι πρηνεῖς. Αἱ γυναῖκες ποιοῦσι τὸ
σημεῖον τοῦ σταυροῦ καὶ μετανοίας. Ὁ ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ
παρὰ τὴν εἴσοδον.)

ΣΚΗΝΗ Ε΄.

• Οἱ ἀνωτέρω καὶ οἱ παρεισελθόντες.

ΛΕΟΝΤΩ.

Νὰ σὲ χαρῶ, Βασιλείᾳ μου, νὰ σὲ χαρῶ
ποῦ δὲν μᾶς ἔφυγες.

ΒΟΥΣΑΣ.

Σιώπα, μπάμπω, σιώπα· ἐγὼ θὰ ὁμιλήσω.
Ἡρακλείου, Αὐγούστου Ῥωμαίων, πολλὰ τὰ
ᾗτη.

ΓΟΡΔΙΑ.

Εὐγε, τὸ πρόκοψες. Πάρ' τον στὸ γάμο
σου νὰ σοῦ πῇ καὶ τοῦ χρόνου.

ΒΟΥΣΑΣ.

Ὅχι; Καὶ τί ἤθελες νὰ εἶπω; ὦρα καλὴ
στὴν πρῶμνη σου κι' ἀέρα στὰ πανιά σου;

ΣΕΙΣΜΟΣ.

Σεισμός καὶ τρόμος! Σιωπάτε, λέγω. Ἐγὼ
θὰ ὁμιλήσω. Ἐμέ, Δέσποτα, μὲ γνωρίζει
ὁ κόσμος ὅλος. Ὅπου ὑπάρχει κίνδυνος
εἶμαι ὁ πρῶτος. Προχθὲς ὅτε σ' ἐκύκλω-
σαν οἱ Ἄβαρες, καὶ τῶκοψες λάσπη, ἤμην
πλησίον...

ΣΑΠΦΗΡΗΣ, σύρων αὐτὸν τοῦ βραχίονος.

Βωβάσου, κούτσουρο. Τί λέγεις ἐκεῖ;

ΕΛΠΙΔΙΟΣ.

Θὰ ἡσυχάσετε τέλος; Λαοπόθητε ἄναξ·
ὅτε ἀνέβη ὁ Μωϋσῆς εἰς τὸ ὄρος Σινᾶ...

ΛΕΟΝΤΩ.

Σὺ νὰ 'σαι καλὰ, Βασιλείᾳ μου, σὺ νὰ
'σαι καλὰ.

ΕΛΠΙΔΙΟΣ.

Καὶ ἀφῆκε τοὺς Ἰουδαίους...

ΛΕΟΝΤΩ.

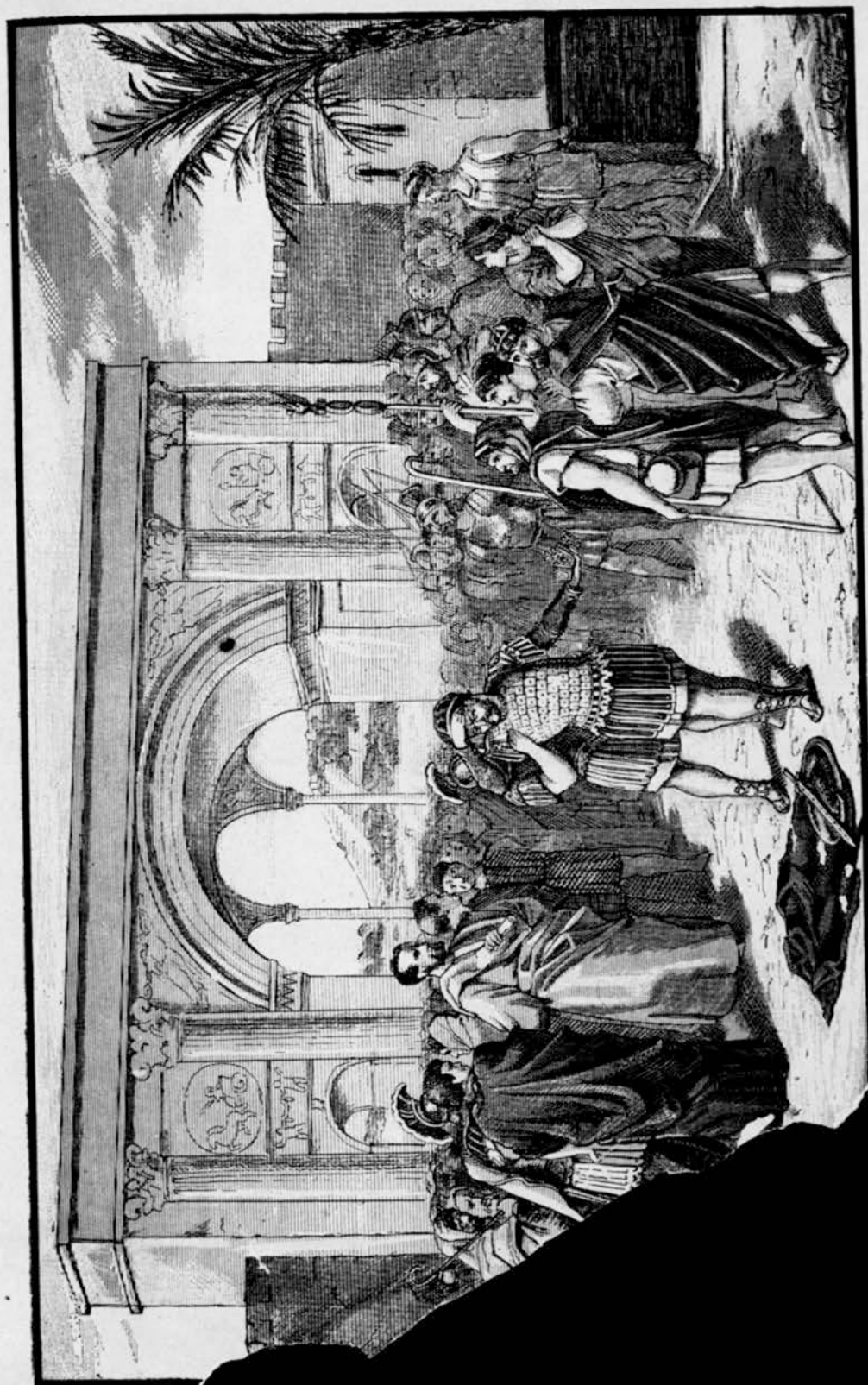
Οἱ Ἰουδαῖοι ἐσταύρωσαν τὸν Χριστό, οἱ
Ἰουδαῖοι.

ΕΛΠΙΔΙΟΣ.

Σιώπα λέγω... Καὶ ἀφῆκε τοὺς Ἰουδαίους,
ὁ ἐκλεκτὸς λαὸς τοῦ Θεοῦ ἐλησμόνησε τὸ
μάννα...

ΛΕΟΝΤΩ.

Καὶ μάννα καὶ πατέρα ἐσένα, Βασιλείᾳ μου,
ἔχουμε, καὶ μάννα καὶ πατέρα.

Ο ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ ΕΚΦΥΓΩΝ ΤΟΥΣ ΑΒΑΡΑΣ.

ΕΛΠΙΔΙΟΣ.

Ἦ ἔρημος ἐφάνη ἔρημοτέρα . . .

ΛΕΟΝΤΩ.

Ὅλα ἔρημα, ὅλα.

ΕΛΠΙΔΙΟΣ, ἄδημονῶν.

Ὁ οὐρανὸς βωβός, καὶ ὁ δειλαιοὺς λαός,
καταπεσὼν, προσεκύνησε τὸν χρυσοῦν μό-
σχον . . .

ΛΕΟΝΤΩ.

Ἐσύ, Βασιλεία μου, εἶσαι ὁ μόσχος ὁ
σιτευτός. Χωρὶς ἐσὲ πῶς θὰ ζήσωμε;

ΕΛΠΙΔΙΟΣ.

ὦ, τοῦτο πλεον ἀνυπόφορον. Ἄς ὁμι-
λήσῃ τότε αὐτή.

ΛΕΟΝΤΩ.

Ἀχ, τέτοια ἦταν ἡ μοῖρά μου. Τόσαις
ἔζησαν καὶ δὲν τοὺς ἔφυγε κ' ἐμένα ἔλαχε
νὰ με φύγῃ!

ΠΟΛΛΟΙ.

Πολλὰ τὰ ἔτη τοῦ Δεσπότη, πολλὰ τὰ
ἔτη!

ΒΟΥΣΑΣ.

Σὺ ἔσωσες τὸ Κράτος ἐκ τοῦ ἐσχάτου
ὀλέθρου.

ΓΟΡΔΙΑ.

Σὺ ἐφόνευσες τὸν τύραννον Φωκᾶν.

ΒΟΥΣΑΣ.

Εἰς σὲ καὶ μόνον ἐλπίζομεν.

ΣΕΙΣΜΟΣ.

Λυπήσου τὸν λαόν σου. Λυπήσου τὴν
κληρονομίαν σου. Ὅσον καὶ ἂν ἔχωμεν
ἡρωϊσμόν, χωρὶς σὲ τί δυνάμεθα;

ΒΟΥΣΑΣ.

Οἱ Ἄβαρες θὰ ἐπιστρέψωσιν ἀμέσως φο-
βερώτεροι.

ΓΟΡΔΙΑ.

Οἱ Πέρσαι θὰ κυριεύσωσι τὴν πρωτεύου-
σαν.

ΕΛΠΙΔΙΟΣ.

Ἐπείκειται ἡ καταστροφή καὶ ἡ δῆσις.

ΛΕΟΝΤΩ.

Καὶ οἱ δύο σας. Καλὰ λέγει, Βασιλεία μου,
καὶ οἱ δύο σας. Ἄς μείνῃ καὶ ἡ Βασίλισσα.
Κάπως τὰ ἐμαγάρισε, μὲ συμπάθειο, μὰ ἔχει
ὁ Θεός . . .

ΒΩΝΟΣ, διακόπτων αὐτήν.

Ὁ Βασιλεὺς ἐκφράζει χάριτας θερμὰς
εἰς πάντας· τοῦτο καθορῶν τὸ ἄδολον
τῶν ὑπηκόων φίλτρον, συναισθάνεται
τὸ θάρρος αὐθις ἀναθάλλον ἐν αὐτῷ,
καὶ διὰ τὰς προσφάτους τόσας συμφορὰς
παρηγορεῖται. Ἦδη ἀποσύρθητε.
Ἡσύχως ἀπελθόντες εἰς τὰ ἴδια
τοὺς ταραχθέντας ὄχλους κατευνάσατε.
Ὁ Ἄναξ τὸ συμφέρον ἔχει τῶν λαῶν
ὡς μέριμναν πρωτίστην, καὶ τὰ βέλτιστα,
ἐν πάσῃ περιπτώσει, ἀναμείνате
παρὰ Δεσπότη προσφίλους καὶ σεβαστοῦ.

ΤΙΝΕΣ.

Πολλὰ τὰ ἔτη τῶν Ἀνάκτων.

ΑΛΛΟΙ.

Μετ' αὐτῶν

ἡ Παναγία, Δέσποινα τοῦ σύμπαντος.

(Προσπίπτουσι πάντες καὶ ἀπέρχονται.)

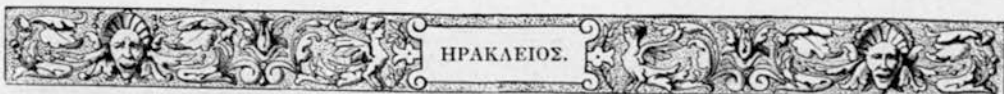
ΝΙΚΗΤΑΣ, τῷ Ἀθαλάριχῳ.

Καὶ σὺ κατόπιν σπεῦσον, Ἀθαλάριχε·
παραλαβὼν καὶ ἄλλους εἰς ἡμᾶς πιστούς,
τοὺς μᾶλλον ἐξημμένους καθησύχασον,
καὶ τῶν ὁμίλων πρᾶυνον τὴν ἔξαψιν.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Ἐλαίου ἔσται ἕκαστος ἡμῶν σταγὼν,
τὰ ζῶντα κατευνάζων ταῦτα κύματα.

(Ὑποκλινόμενος ἐξέρχεται.)

ΣΚΗΝΗ ΣΤ'.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ, ΒΩΝΟΣ, ΘΕΟΔΩΡΟΣ και ΝΙΚΗΤΑΣ.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Μὲ τέρπει αὕτη ἡ δημῶδης ἔκφρασις
εἰλικρινοῦς ἀγάπης, ἀλλ' ἀκράδαντος
ἡ πρόθεσίς μου.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Πρὸς Θεοῦ, Ἡράκλειε,
ιδὲ τί πράττεις.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Ἀκριβῶς ἐστάθμισα.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Οὐχί, ὦ Ἄναξ, ἀτελῶς κατανοεῖς
τὴν φύσιν τῆς τοιαύτης ἀποφάσεως.

ΒΩΝΟΣ.

Ἐὰν τὸ Κράτος ἦνθαι καὶ ἀνέφελον
τὸ μέλλον ἐμειδία, ἴσως θεμιτὴ
ἀπόφασις τοιαύτη.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Ἄλλ' οἱ κίνδυνοι
ἀδιακόπως πολλαπλασιάζονται.

ΒΩΝΟΣ.

Φερόμεθα ταχέως πρὸς τὸ βάραθρον.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Καί, θαρραλέως λέγω τὴν ἀλήθειαν,
τὸ σφάλμα κατὰ μέγα μέρος σὸν ἐστίν,
ὦ Ἄναξ.

ΒΩΝΟΣ.

Καίτοι ἐντελῶς ἀνάξιοι
ὁ Ἰουστίνος καὶ ὁ Θράξ Τιβέριος,
τῆς Βασιλείας τοῦ Ἰουστινιανοῦ
τὸ ἔνδοξον οὐχ ἦττον κληροδότημα
διέσωσαν, καὶ τούτων ὁ Μαυρίκιος
τὰς ἀπωλείας εὐκλεῶς ἀνέκτησε,
τοὺς Πέρσας θραύσας πανταχοῦ καὶ Ἀβαρας.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Γνωρίζω ταῦτα· μάτην ἐπανέρχεσθε.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Οὐχί, οὐχί· πλανᾶσαι, ὦ Ἡράκλειε.
Δεινὸς κατέχει τὴν ψυχὴν σου λήθαργος,

ἀλλ' ἐν αὐτῇ τὸ σπέρμα ἔτι κρύπτεται
φιλοπατρίας φλογεράς, καὶ δυνατὴν
νομίζω ἐπὶ τέλους τὴν ἀφύπνησιν.
Προσεκτικῶς τοὺς λόγους ἄκουσον ἡμῶν,
τὰς τύχας τῶν ἀμέσων προκατόχων σου
συντόμως ἱστοροῦντων, καὶ τὴν ἀληθὴ
ἐκ τοῦ κατόπτρου τούτου γνῶθι θέσιν σου.

ΒΩΝΟΣ.

Τὴν Θράκην, τὴν Μοισίαν, καὶ τὴν Ἡπειρον
ληηλατοῦντες πρὸ καιροῦ οἱ Σκλαβηνοί,
ἐπὶ τοῦ Τιβερίου εἰσεχώρησαν
καὶ εἰς τὰς χώρας, ὅπου ἦνθησε ποτὲ
τὸ κλέος τῆς Ἑλλάδος τὸ περίπυστον.
Τοῦ Λεωνίδα μεμνηνὸς τὸ εἶδωλον
παρὰ τὰς Θερμοπύλας εἶδε τὰς ὁρδὰς
τῶν φοβερῶν Ἀβάρων, καὶ εἰσέδυσαν
μέχρι Ταινάρου οὗτοι, πάντα φθείροντες
καὶ πυρπολοῦντες.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Ἦν δεινὸς ὁ κίνδυνος,
καὶ ὑπὸ τὴν πλημμύραν ὁ Ἑλληνισμὸς
ἐξέλειπε βραδέως, ὅτε ὥρμησε
πρὸς σωτηρίαν ὁ κλεινὸς Μαυρίκιος.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Μακρὸς ὑπῆρξε, πεισματώδης ὁ ἀγών.
Τὴν Σιγγιδόνα, καὶ τὸ Βιμινάκιον,
καὶ τὴν Αὐγούσταν ἐκπορθήσας, ἔφθασε
ταχέως ὁ Βαϊάνος εἰς Ἀγχίαλον,
ἐν ᾧ οἱ Σλαῦοι, ὑπ' αὐτοῦ ὠθούμενοι,
μέχρι τοῦ τείχους τοῦ μακροῦ προήλασαν.
Ἄλλ' ὁ Στρατάρχης σπεύδει Κομεντίολος,
παρὰ τὸν Ἑργινίαν ποταμὸν αὐτοὺς
καὶ τοῦ Ἐνσίνου διασπᾷ τὸ φρούριον,
καὶ τέλος ἐκ τῆς Θράκης ἀποβάλλονται.

ΒΩΝΟΣ.

Πλὴν μετὰ δύο ἔτη ἐπανέρχονται.
Ἀπὸ Ῥατιαρίας εἰς Δοροστόλυον
ἀκολουθοῦντες τὴν φορὰν τοῦ ποταμοῦ,
ὁρμῶσιν εἰτα αἰφνης εἰς τὸ Πάννισον,

ληηλατοῦσι τὴν Μαρκιανούπολιν,
καὶ ὑπερβάντες ἀκωλύτως τὰ βουνά,
πρὸ τοῦ Τροπαίου παμπληθεῖς αὐλίζονται.
'Αλλ' ὁ Μαρτίνος καὶ ὁ Κάστος, Στρατηγοὶ
τοῦ Βασιλέως ἀληθῶς ἐπάξιοι,
προστρέχουσι, νικῶσι, καὶ τὰ τρόπαια
τῶν δύο τούτων συμπληροῦσι προσεχῶς
ὁ Δρόκτων καὶ Μυστάκων, καταθραύοντες
πρὸ τῆς τρεμούσης Ἀδριανουπόλεως
τὴν ἀλαζόνα τοῦ Χαγάνου δύναμιν.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Ὁ Στρατηλάτης Πρίσκος τότε πέμπεται
μετὰ τοῦ στόλου εἰς τὸν Ἰστρον, εἰσχωρεῖ
εἰς τῶν βαρβάρων τ' ἄντρα καὶ κρυσφύγετα,
καὶ τρεῖς ἡττήσας, τέλος συνομολογεῖ
σπονδὰς κατὰ τὸ ἔτος ἑξακόσια,
δι' ὧν τοῦ Κράτους σύνορον ὁ ποταμὸς
καὶ αὐθις καθωρίσθη.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Ὅντως εὐκλεεῖς
ὑπῆρξαν οὗτοι οἱ ἀγῶνες. Εὐτυχῆς
τοσαῦτα διαπράξας ὁ Μαυρίκιος.

ΒΩΝΟΣ.

Τὰ ἐν Εὐρώπῃ ταῦτα· ἤδη ἄκουσον
τὰ ἐν Ἀσίᾳ. Τοῦ Ἰουστινιανοῦ
ἀφρόνως θραύσας τὰς πεντηκονταετεῖς
σπονδὰς ὁ Ἰουστίνος, ἦταν ἔπαθε
δεινὴν, καθ' ἣν ἡ Δάρα θῦμα ἔπεσε,
καὶ τῆς Ἀντιοχείας τὰ προάστεια
καὶ Ἀπαμείας αὐθις κατεστράφησαν,
ἐν ᾧ ἐξ ἄλλου εἰς χρυσῶν ἡ εἰσφορὰ
ἀνεβιάσθη μυριάδας πέντε.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Ναί,
πλὴν προσληφθεὶς συνάρχων ὁ Τιβέριος,
λαμπρῶς τὴν ἦταν ταύτην ἐξηγόρασε,
δέκα καὶ πέντε μυριάδας μαχητῶν
ἀθροίσας ἐν Ἀσίᾳ, καὶ ὀλοσχερῶς
τοὺς Πέρσας καταστρέψας εἰς Καισάρειαν.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Διέβη τὸν Εὐφράτην, μόλις ἐκφυγῶν
ὁ γηραιὸς Χοσρόης ἐπ' ἐλέφαντος,
καὶ ἡ αἰσχύνῃ αὐτῇ περὶ τὰς δυσμὰς

ἐνδόξου Βασιλείας ἐπετάχυνεν
αὐτοῦ τὸ τέλος.

ΒΩΝΟΣ.

Ὁ Ὀρμίσδας Βασιλεὺς
ἐστέφθη τότε, τοῦ Χοσρόου ὁ υἱός,
καὶ τὸν ἀγῶνα τούτου παρατείναντος,
τὰ ὅπλα τροπαιοῦχα τὰ Βυζανινὰ
ὑπῆρξαν αὐθις. Ὁ Φιλιππικὸς ἐκεῖ
καὶ ὁ πατὴρ σου, ὁ κλεινὸς Ἡράκλειος,
καὶ ἄλλοι δαφνηφόροι ὄντως Στρατηγοί,
δι' αἰμνήστων ἐκλείσθησαν νικῶν.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Τὴν θύελλαν πλὴν αὗται προεκάλεσαν
τὴν μετ' ὀλίγον σείσασαν τὸ γηραιὸν
τῶν Μήδων Κράτος. Ὁ Ὀρμίσδας καθαιρεῖ
τὸν Οὐαράνην, Στρατηγὸν πανίσχυρον,
εἰς ἀνταρσίαν οὕτως ἐξωθῶν αὐτόν,
καὶ ὑπὸ τῶν ἰδίων τέλος συγγενῶν
κρημνίζεται τοῦ θρόνου.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Ὁ υἱὸς αὐτοῦ
νεώτερος Χοσρόης, κατατροπωθεὶς
καὶ οὗτος, διεκφεύγει εἰς Βυζάντιον,
καὶ ὁ λυσσώδης, προαιώνιος ἐχθρὸς
πρὸ τοῦ Ῥωμαίου τέλος Αὐτοκράτορος
προσπίπτει ὡς ἰκέτης.

ΒΩΝΟΣ.

Ἀποδέχεται
τὸν γόνον φιλοφρόνως ὁ Μαυρίκιος
τοῦ περιδόξου γένους τῶν Σασσανιδῶν,
ἀναγνωρίζει ὡς υἱόν, καὶ σύζυγον
τὴν Ἑλληνίδα Σίραν, τὴν περικαλλῆ,
παρέχει.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Τὸ δὲ πάντων σπουδαιότερον,
στρατὸν ἐκπέμψας ἰσχυρόν, ὀλοσχερῶς
νικᾷ τὸν Οὐαράνην, εἰς τὸν πάτριον
ἀναβιβάζει θρόνον τὸν θετὸν υἱόν,
καὶ δορυφόρους καταλείπει παρ' αὐτῷ
χιλίους.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Οὕτως εὐκλεῶς ἐπέστεψε
τοὺς Περσικοὺς πολέμους ὁ Μαυρίκιος,
τὴν Δάραν αὐθις καὶ τὴν Μαρτυρούπολιν

καὶ τὴν Περσαρμενίαν ἀμοιβὴν λαβὼν,
ἐν ᾧ ἔξ ὁλοκλήρου τῶν Χριστιανῶν
οἱ ἐν Περσίᾳ διωγμοὶ κατέπαυσαν.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Πρωτοφανὲς καὶ μέγα ὄντως θέαμα,
ὁ θρόνος τῆς Ἀσίας ὁ πανάρχαιος
ἐπὶ λογῶν γενναίων ἐρειδόμενος
Ἑλληνικῶν.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Φεῦ, μέγα ἀλλ' ἐφήμερον.

Παρά τὸν Ἰστρον στασιάσας ὁ στρατὸς
μετ' οὐ πολὺ κρημνίζει τὸν Μαυρίκιον,
καὶ εἰς τὸν θρόνον περιδόξου Ἀνακτος
ἀναβιβάζει τὸν κατάρατον Φωκᾶν.
Οἱ Ἀβαρες οὐδόλως ἐκινήθησαν,
ἐκ τῶν προσφάτων συμφορῶν αἰμάσσοντες,
ἀλλ' ὁ Χοσρόης τὰς σπονδὰς διέλυσε,
τοῦ Μαυρικίου ἐκδικῶν τὸν θάνατον.

ΒΩΝΟΣ.

Νωθρῶς ἀντέστη ὁ Φωκᾶς, καὶ συνεχεῖς
ὑπέστη ἥττας· ὑπετάγη ἅπασα
ἡ Μεσοποταμία, ἡκολούθησεν
αὐτὴν ἡ Ἀρμενία, συνεπάγουσα
καὶ τὴν Καππαδοκίαν, ὅτε, Βασιλεῦ,
σύ σπεύσας ἐκ Λιβύης τὸν ἐπάρατον
ἐκείνον ἀνατρέπεις τέλος τύραννον,
πρὶν ἢ χωρήσῃ περαιτέρω τὸ κακόν.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Τοιαύτην, Ἀναξ, τὴν ἀρχὴν παρέλαβες,
καὶ παρὰ σοῦ ὁ κόσμος ὁ ἐνθουσιῶν
ἀνέμενε μεγάλα κατορθώματα.
Εἰπὲ εἰς ταῦτα πῶς ἀνταπεκρίθης σύ;

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Τὸν πεπυρακτωμένον εἰς τὸ τραῦμά μου
ἀσπλάγχχνως στρέφεις σίδηρον.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Προτίθεται

τῷ ὄντι τοῦτο· ἐπὶ σύγγνωθι μικρόν.
Κατὰ τῶν ἐφορμῶντων ἐκ βορρᾶ Σκυθῶν,
ἀκόμη γαυριῶντων, ἀπειροπληθῶν,
ἀείποτε γενναίως παρετάχθησαν
τῶν Βασιλέων καὶ αὐτοὶ οἱ χεῖριστοι.
Σοῦ δὲ ἡ πολιτεία ποία; Κατ' ἀρχὰς

περιδεῶς εἰρήνην ἐξηγόρασας,
ἀναβιβάζων τὸν ἐτήσιον δασμὸν
εἰς μυριάδας ὅλας δώδεκα χρυσῶν·
καὶ τέλος ἐξαντήσας πᾶσαν πρόσοδον,
τοῦ Κράτους σου τὰς πύλας ἀνεπέτασας,
ἐντὸς αὐτοῦ τοὺς Σλαῦους ἐγκατέστησας,
τὰς ἐπαρχίας πάσας ἐθυσίασας
τὰς παριστρίους, καὶ ἰὼν ἐκφυλισμοῦ
ἐντὸς τῶν σπλάγχχνων τοῦ λαοῦ διέχυσας.

ΒΩΝΟΣ.

Φεῦ, ἅπαξ κρημνισθέντος τοῦ προχώματος,
οὐδὲν τὸ ρεῦμα τῆς πλημύρας συγκρατεῖ,
ὡς ἔδειξάν σοι πρὸ μικροῦ οἱ Ἀβαρες.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Τὴν Ἰλλυρίαν οἱ Χρωβάτοι ἅπασαν
ὡς κτῆμα πλέον θεωροῦσιν ἴδιον.

ΒΩΝΟΣ.

Τὴν Δαρδανίαν καὶ Μοισίαν πρὸ καιροῦ
ὀλοσχερῶς οἱ Σέρβλοι ἀπερρόφησαν.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Τὰς ἀλλογλώσσους μετὰ φρίκης ὠρυγὰς
αἱ τοῦ Ὀλύμπου ἀντηχοῦσι φάραγγες,
ἐν αἷς εὐθύμως διητῶντο οἱ Θεοί,
καὶ κορυφὰς ὑψοῦσι πρὸς τὸν οὐρανὸν
ἱκετηρίους τὰ Κεραύνεια βουνά.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Εἰς τοῦτο δέικνυσθέ πως, φίλοι, ἄδικοι.
Ἀπὸ τριῶν αἰώνων εἰσεχώρησαν
οἱ Σλαῦοι ἤδη ἐν τῷ Κράτει. Ἔδωκε
τῆς πολιτείας ταύτης τὸ παράδειγμα
ὁ μέγας κατὰ πρῶτον Θεοδόσιος,
δεχθεὶς τοὺς Γότθους, καὶ καλῶς γτωρίζετε
τὰς παριστρίους ὅτι ἀναρίθμητοι
οἰκοῦσι χώρας Ξένοι ἔκτοτε.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Πλὴν νῦν

συνεπληρώθη ἡ ἀρχαία συμφορά,
περιβληθεῖσα τίτλον ἀναφαίρετον.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Μικρὸν νομίζω τὸν ἐκ τούτου κίνδυνον.
Ἐκ τῶν ἀρχαίων φοβερῶν ἐπιδρομῶν
ἐρμημθεῖσαι χώραι, κατωκλήθησαν
καὶ αὖθις οὕτω. Οἱ ἀνήμεροι ἐχθροὶ

εἰς φοιδεράτους μάλλον μετεβλήθησαν,
τὸ βάπτισμα δεχθέντες, καὶ ὑποτελεῖς
τοῦ Βυζαντίου καταστάντες. Σὺν Θεῷ,
διὰ τῆς γλώσσης καὶ θρησκείας εὐχερῆς
ἡ πλήρης ἔσται τέλος ἀφομοίωσις
καὶ τούτων. Τὰ στοιχεῖα τὰ βαρβαρικά
ἀπορροφᾷ μοιραίως ὁ πολιτισμός,
οὐδὲ πρὸ τῶν Ζουπάνων κατωβρώδησε
ποτὲ τὸ Κράτος.

ΒΩΝΟΣ.

Ἰκανὴν διέπραξαν
φθορὰν οὐχ ἦττον.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Ἡ τὸν θρόνον σείουσα
ἐκ τῆς Ἀσίας ἐμυκάτο θύελλα,
οὐδὲ συγχρόνως δυνατὴ ἀπέβαινε
ἡ κατὰ δύο πολεμίων ἄμυνα.
Πρὶν κατὰ τῆς Περσίας ἐκστρατεύσωμεν,
σπουδαίαν, καὶ δικαίως, ἐθεώρησα
τῶν Σλαύων καὶ Ἀβάρων τὴν διάσπασιν,
καὶ τὴν πρὸς τούτους φιλικὴν προσέγγισιν.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Ἄν ταῦτα οὕτως εἶχον, ἔστω· πλήν, εἰπέ,
καὶ πρὸς τοὺς Πέρσας ποῖος, φεῦ, ἐδείχθης. Τί
ἐποίησας γενναῖον;

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Ἐχεις δίκαιον,
τὴν κάραν κύπτων. Πᾶσαν σοὶ ἀφήρεσαν
οἱ Πέρσαι τὴν Ἀσίαν, σοὶ κατέκτησαν
τὴν Αἴγυπτον, τὸ ἄστυ τὸ περίπυστον
τοῦ Ἀλεξάνδρου ἀπηνῶς ἐπόρθησαν,
καὶ οὕτω προχωροῦντες κατηδάφισαν
τὴν προσφίλῃ Κυρήνην, καὶ κατέλαβον
τὴν Ἀφρικὴν· τὸν σπόρον τὸν Ἑλληνικόν,
τὸν θαυμασίως ἐξανθήσαντα ποτὲ
μέχρι τῶν ἀπωτάτων Ἰνδικῶν χωρῶν
ἐξέθαψαν...

(Σπεύδων ἀνοίγει τὴν θύραν ἀνδρῶν ἐστραμμένων
πρὸς τὴν θάλασσαν. Διακρίνεται ὑπὲρ τὸν Βό-
σπορον ἡ Χαλκηδών, καὶ περὶ αὐτῆς τὸ Περσικόν
στρατόπεδον, οὗ αἱ σκηναὶ στίλβουσιν εἰς τὰς ἀκτί-
νας τοῦ κατέναντι δύνοντος ἡλίου.)

Οἱ Πέρσαι; Ὡδε πάρεισι.

Τὴν Χαλκηδὸνα πρὸ καιροῦ κατέχουσι,

τὸν ἀκινάκην αὐθαδῶς προτείνοντες,
καὶ τοῦ Βοσπόρου μόνῃ ἡ στενὴ λωρὶς,
ἐσχάτῃ χάνδαε, ἔτι προστατεύει σε.

ΒΩΝΟΣ.

Τὴν νύκτα πᾶσαν παρὰ τὸ Μυκύνιον
ἐπὶ τῆς παραλίας περιφέρονται,
ὥς δαίμονες τοῦ ἄδου δάδας σείοντες,
πρὸς ἐμπρησμὸν ἐτοίμους.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

ὦ, Ἡράκλειε,
ιδὲ ὁ Φοῖβος, ὃν αὐτοὶ λατρεύουσι,
πῶς ὠχρίᾳ βραδέως καὶ κατέρχεται
πρὸς τὸ Ζοφῶδες χάος. Σύμβολον αὐτὸς
τυγχάνει τῆς ἀρχῆς σου, καὶ τὸ στύγιον
ταχέως συμπυκνοῦται σκότος περὶξ σου.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Φεῦ, κατ' ἐμοῦ τὰ πάντα συνεμάχησαν!
Ἡ Βασιλεία, ναί, βραχεῖα τοῦ Φωκᾶ,
πλὴν ἔφθειρε τὸ Κράτος καὶ παρέλυσε.
Τοῦ Μαυρικού ὁ ἀήττητος στρατὸς
ἐξηφανίσθη, ἐκενώθη τάχιστα
τὸ πλούσιον ταμεῖον, ἡρμώθησαν
αἱ ἐπαρχίαι πανταχοῦ, ἐξέλιπον
φιλοπατρία, θάρρος καὶ συνειδήσις,
ἐπιβουλὰς ὁ Πρίσκοι, τοῦ Φωκᾶ γαμβρός,
ἐβυσσοδόμει, καὶ τὸ πάντων χεῖριστον,
οἱ Ἰουδαῖοι ἀφ' ἑνός, ὡς λυτρωτὰς
δεχόμενοι τοὺς Πέρσας, ἐστασίαζον,
καὶ ἀφ' ἑτέρου μετ' αὐτῶν συνέπραττον
οἱ εἰς Ἀσίαν ἐκ προτέρων διωγμῶν
φυγόντες καὶ οἰκοῦντες ἀπειράριθμοι
μονοφυσίται καὶ λοιποὶ αἰρετικοί.
Οὐ μόνον οὗτοι μετεφύτευσαν ἐκεῖ
τὰς ἐπιστήμας καὶ τὰς τέχνας, αἵτινες
παρεῖχον τέως εἰς ἡμᾶς ὑπεροχὴν,
ἀλλὰ καὶ εἰς κρυφίαν καὶ προδοτικὴν
μετὰ τῶν ὁμοδόξων συνεννόησιν
διατελοῦντες, τῶν εἰσέτι μυστικῶς
δαιτωμένων ἐν τῇ Κράτει, ἅπασαν
παρέλυσαν τὴν ῥώμην καὶ ἰσχὴν ἡμῶν.
ὦ οἶα, οἶα λαοφθόρος γάγγραινα
ἡ ἔρις αὕτη ἡ ξηρὰ καὶ ἄγονος,
ἡ ἀεννάως κεφαλὰς προβάλλουσα,
ὡς τὸ ἀρχαῖον τέρας, καὶ Χριστιανούς,

Ῥωμαίους, εἰς ἀσπόνδους μετατρέπουσα
ἐχθροὺς τοῦ Κράτους.

ΒΩΝΟΣ.

Ταῦτα πάντως ἀληθῆ,
ἀλλὰ γενναία τόλμη καὶ προσπάθεια
τὴν θεραπείαν ὑπισχνεῖτο ἀσφαλῶς.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Ἐποίησα πᾶν ὅ,τι ἐπετρέπετο,
καὶ παρετάχθην ἐρρωμένως κατ' ἀρχάς,
ἀλλ' οἱ στρατοὶ μου συρφετὸς ἀγύμναστος,
οἱ Στρατηλάται κτήνη, καὶ ἡ κίδαρις
τυχόντος Πέρσου ἀπενέκρου, ὡς Γοργῷ,
τοὺς θρασυτέρους. Πρώτῃ ἡ Ἀπάμεια
ἠλώθη, εἴτα ἡ πλουσία Ἑδεσσα,
καὶ τῆς Καππαδοκίας ἡ πρωτεύουσα,
ἡ πολυτλήμων, εὐκλεὴς Καισάρεια,
μεθ' ὃ τὸ ρεῦμα πλέον ἀκατάσχετον,
τὰς πόλεις ἀνατρέπον καὶ τὰ φρούρια,
εἰς τοῦ Βοσπόρου ἐξεχύθη τὰς ἀκτάς.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Οὐδόλως τοῦτο ἄπορον· λαμβάνουσιν
ἐκ τοῦ ἡγέτου πάντες τὸ παράδειγμα.
Ἐὰν αὐτοπροσώπως τὰς σημαίας σου
ὠδήγῃς εἰς Ἀσίαν, ἴσως ἔκβασις
ἐπὶ ῥαχέτι ἄλλοιᾶ· πλὴν ἐκρύπτεσο
ἐν Βυζαντίῳ ἀπρακτῶν, ἐν ᾧ οἰκτρῶς
τὰ τάγματά σου κατεκερματίζοντο.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Καὶ ἤδη, ἤδη, ὅτε πλέον φαίνεται
τῶν δημοσίων ἐντελὴς ὁ ὄλεθρος,
τὴν κορωνίδα εἰς τὸ ἔργον τὸ οἰκτρὸν
τιθεῖς τῆς ἀβουλίας καὶ χανυνώσεως,
τὸν θρόνον καταλείπεις, ἀποσύρεσαι,
δι' ὑπαρξιν εὐθύμην καὶ ἀμέριμον
διψᾶς, οὐδ' ἐξετάζων ποία ἔσεται
ἡ τύχη τῆς πορφύρας, ἣν κατήσχυνας,
τῆς ὑψηλίου, ἥς τὸν τάφον ὤρυξας.
ᾧ, τοῦτο πλέον ἀληθὲς ἀπόγνωσις,
καὶ μυσαρὰ δειλία.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ, ἀναπηδῶν.

ᾧ, ἀτάσθαλε,
τοιούτους λόγους μόλις ἀπαλείφουσιν
ὠκεανοὶ αἱμάτων. Σὺ, Νικήτα, σύ;

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.
Ελησμονήθης.

ΒΩΝΟΣ.

Ἐπταίσας, ἰλλούστριε.
ΝΙΚΗΤΑΣ.

Ἡ κεφαλὴ μου σοὶ ἀνήκει, Βασιλεῦ,
ἀλλ' ἐπιμένω. Δέχομαι τὸν θάνατον,
ἐὰν εἰς τὴν ψυχὴν σου συνεδαύλισα
εὐγενεστέραν φλόγα. ᾧ εἰπέ, εἰπέ,
τὴν φαύλην ὅτι καταλείπεις πρόθεσιν.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Ἀμετακλήτως πλέον ἀπεφάσισα.
Πρὸς τὸν Σαῖτον, Πέρσῃν Βαβμανζαδαγῷ,
ἐν Χαλκηδόνι δῶρα ἔπεμψα πολλά,
καὶ παρ' αὐτοῦ ἐλπίζω μεσολάβησιν
πρὸς σύναψιν εἰρήνης. Πλέω αὖριον
αὐτοπροσώπως παρ' αὐτῷ μετὰ λαμπρᾶς
δορυφορίας καὶ πομπῆς, κατάπληξιν
τοῖς Ἀσιάταις προξενούσης. Κατ' εὐχὴν
ἂν ἐπιτύχῃ αὕτη ἡ προσπάθεια,
ἡ θέσις βελτιοῦται, καὶ ἀπέρχομαι
ἡσυχωτέραν ἔχων τὴν συνείδησιν.

ΒΩΝΟΣ.

Ὁ ἔσχατός σου λόγος οὗτος, Ἄναξ;

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Ναί.

ΒΩΝΟΣ.

Μετὰ δακρύων τότε τὰ σεβάσματα
πρὸ τῶν σεπτῶν ποδῶν σου καταθέτομεν
οἱ ἄχρι τοῦδε ταπεινοὶ θεράποντες·
ἀλλ' ἐν τῷ κόσμῳ ἔχει πᾶς τις πρῶτιστον
καθῆκον τῆς πατρίδος τὴν διάσωσιν,
καί, ὡς τοῦ Κράτους Μάγιστρος, αἰσθάνομαι
τὴν φοβερὰν εὐθύνην, ὅτι εὐρὲς με
ὑπὲρ τὸ δέον ἴσως εὐπειθοῦντά σοι.
Νῦν τέμνεις τούτους τοὺς δεσμοὺς ὁ ἴδιος,
καὶ σπεύδω ὅπως διαθέσω ἅπαντα
πρὶν ἢ ἐκσπάσῃ ἡ φρικώδης καταιγίς.
(Κλίνει τὸ γόνυ πρὸ τοῦ Αὐτοκράτορος, καὶ ἀσπάζεται αὐτοῦ τὴν χεῖρα.)

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Ναί, ὕπαγε, ὦ Βῶνε, ὕπαγε, πιστὲ
σὺ τοῦ χειμαζομένου σκάφους πλοίαρχε·
συμπτύσσων τὰ ἱστία, τὸ ναύαγιον
ἐφ' ὅσον ἔτι δυνατόν ἀπότρεψον.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Βαρυπενθής, ὦ Ἄναξ, καὶ ὁ ἀδελφὸς
σὲ καταλείπει. Ἔχει τὸ πηδάλιον
ἀνάγκην βραχιόνων, καὶ μοι φαίνονται
ἄκμαϊοι ἔτι οἱ ἐμοί.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Ὑγίεινε.

(Τείνει αὐτῷ τὴν χεῖρα, ἣν θλίβει οὗτος σιγῶν, καὶ ἀπέρ-
χεται μετὰ τοῦ Βώνου. Μένει ὁ Νικήτας, ὃν θεωρεῖ
ὁ Αὐτοκράτωρ ἐπὶ τινὰ καιρὸν, καὶ τέλος ἐρωτᾷ).
Καὶ σύ, Νικήτα;

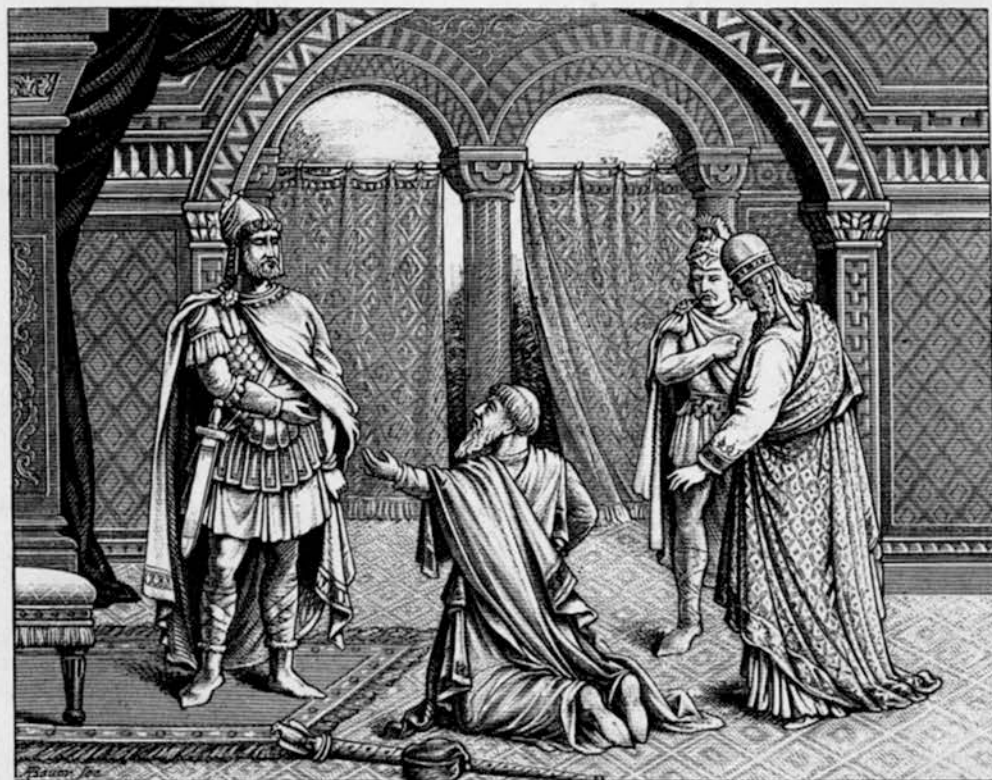
ΝΙΚΗΤΑΣ, μετ' ἄκρας συγκινήσεως.

Ἐκ Λιβύης ἦλθομεν
ὁμοῦ, ὦ Ἄναξ. Σοὶ ἀπέμεινα πιστὸς
δεκαετίαν ὄλην. Σοὶ ἀνήκουσιν

ὁ νοῦς μου, ἡ καρδία, ἡ μικρὰ ἰσχὺς,
καί, ὡς γνωρίζεις, οὐρανὸν ἐκίνησα
καὶ γῆν, τὸ χάος ὅπως καταδείξω σοι,
πρὸς δ' ἐχώρεις. Ἄλλ' εἰς μάτην, φεῦ, τὸ πᾶν·
καὶ ἤδη ὅτε, ἡττηθεὶς καὶ ῥίψασπις,
τὴν μάχην καταλείπεις, τὸ καθήκον μου
καλῶς γνωρίζω· μετὰ σοῦ ἀπέρχομαι·
οὐχὶ ἐν ναυαρχίδι θριαμβευτικῇ,
ἀλλ' ἐν τῷ σκάφει τοῦ φυγάδος τῷ πικρῷ,
τὰ δάκρυά μου χέων ἔτι ὑπὲρ σοῦ,
τὸ μόνον ὅπερ πλέον μοι ἀπέμεινε.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ, τείνων αὐτῷ τὰς ἀγκάλας.

ὦ, εὐγενὴς καρδία, εἰς τὸ στήθός μου.
(Μένουσι συνεσφιγμένοι. Καταπετάννυνται ἡ αὐλαία.)

Ο ΜΑΓΙΣΤΡΟΣ ΒΩΝΟΣ ΕΓΚΑΤΑΛΕΙΠΩΝ ΤΟΝ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΑ.

Ο ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ ΞΙΦΟΥΛΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΝΙΚΗΤΑ.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

ΣΚΗΝΗ Α΄.

Τὸ Περσικὸν στρατόπεδον παρὰ τὴν Χαλκηδὸνα. Ἐπὶ τοῦ μετασκηνίου φαίνεται ἡ θάλασσα καὶ πέραν αὐτῆς τὸ Βυζάντιον. Δεξιόθεν ἀσιατικὸς θρόνος, παρ' ὃν φυλάττουσι σκοποί. Ἐπὶ τῆς παραλίας συνομιλοῦσι στρατιῶται, ἐν οἷς ὁ ΓΑΒΗΘΑΣ, ὁ ΣΑΡΒΑΝΑΖΑΣ, καὶ ὁ εὐνοῦχος ΑΨΗΧ. Ἀργότερον ὁ ΓΟΥΣΔΑΝΑΣΠΑΣ.

ΓΑΒΗΘΑΣ.

Τ' ἄκουσες τὰ χαβαδίσια, μπρὲ Ἀψήχ,
τ' ἄκουσες;

ΑΨΗΧ.

Τί χαβαδίσια χαλεύεις, μπρὲ κουτεντέ;
Πολὺ κουνεῖς τὴν οὐρά σου, καὶ ὡς τὸ τέλος
θὰ φῆς τὸ κεφάλι σου.

ΣΑΡΒΑΝΑΖΑΣ.

Ἄν μπορῆς κούνα τὴν καὶ σύ.

ΓΑΒΗΘΑΣ.

Καὶ ἡ κολοβὴ ἀλέπου ἔτσι μιλοῦσε. Ἔρ-
χεται μπρὲ τῶν Ῥωμηῶν ὁ Ῥήγας νὰ μᾶς
κάμῃ τεμενά.

ΣΑΡΒΑΝΑΖΑΣ.

Τί λές, μπρέ ντελή-καβούκι; Στ' ὄνειρό σου τὸ εἶδες;

ΓΑΒΗΘΑΣ.

Ύόκ, τσελεμπή. Ἐκεῖ ἐφύλαγα σκοπὸς στὸ τσαντήρι, καὶ ἄκουσα νὰ μιλοῦν οἱ Πασσάδες.

ΣΑΡΒΑΝΑΖΑΣ.

Μεγάλο πρᾶμμα λές, Γαβηθᾶ. Καὶ τί χαλεύει, τσάνουμ, ὁ Ῥήγας σιμά μας;

ΓΑΒΗΘΑΣ.

Πάκτα θὰ κλείση, μπρέ, μὲ τὸ Σάχη, ποῦ νὰ τὸν φυλάῃ ὁ μέγας Ὁρμούζ...

(Πάντες, προσπίπτοντες, ἀσπάζονται τὸ ἔδαφος καὶ αὖθις ἀνεγείρονται.)

καὶ θέλει νὰ τὰ βολέψη μὲ τὸν Βαβμανζα-δαγῷ.

ΑΨΗΧ.

Πάκτα, μπρέ ντελμπεντέρη; Μίλα καλὰ. Καὶ πῶς θὰ τὴν πάρουμε τότε τὴν Πόλι;

ΣΑΡΒΑΝΑΖΑΣ.

Σύχασε, τζάνουμ, καὶ τόσον εὐκόλα δὲν πέρνεται.

ΑΨΗΧ.

Μὴ τσαμπουνίζης, νὰ σε χαρῷ. Δὲν πέρνεται λέει; Μὴ δὲν ἐφέραμε τὴς Ῥω-μηοὺς σβάρνα σ' ὅλα τὰ βιλαέτια;

ΣΑΡΒΑΝΑΖΑΣ.

Ἄλλο ὁ ντουνιας, κι' ἄλλο ἡ πόλι.

ΓΑΒΗΘΑΣ.

Μὴ τὸ λές, τζάνουμ, καὶ μοῦ κόβης τὰ ὕπατα. Κύτταξε πῶς λάμπει ὁλόχρυση σὰν γιασουμὶ μυρωδάτο.

ΑΨΗΧ.

Τί πλοῦτοι, τί θησαυροί! Ἀλλάχ κερὶμ, καὶ νὰ ἐμβαίναμε μιὰ φορά.

ΣΑΡΒΑΝΑΖΑΣ.

Καὶ τί κορίτσια γκιουζέλ, σὰν τριαντάφυλλα.

ΓΑΒΗΘΑΣ.

Ἐγὼ ἐπτά ἔχω στὸ χαρέμι. Θὰ τὰ διώξω ὅλα, καὶ θὰ πάρω ξανθαῖς Ῥωμηοπούλαις. Καὶ σύ, Ἀψήχ, πόσα θὰ πάρῃς;

ΑΨΗΧ, διστάζων.

Ἐγὼ ... δέκα. Ὅλο Πασσάδων.

ΣΑΡΒΑΝΑΖΑΣ.

Καὶ ἂν πάρῃς δέκα, πόσα θὰ μείνουνε;

ΓΑΒΗΘΑΣ.

Ὅλο δέκα ... ὡς ποῦ νὰ φθάσουμε κι' ἐμεῖς.

ΓΟΥΣΔΑΝΑΣΠΑΣ, εἰσερχόμενος, τῷ Γαβηθᾶ.

Γκέλ μπουρδᾶ, μπρέ κουτεντέ, τί τζαμ-πουνίζετε ἐκεῖ;

(Οἱ στρατιῶται προσκλίνουν σιν ἑδαφιαίως.)

ΓΑΒΗΘΑΣ.

Ἀλλάχ κερὶμ, ἐφέντιμ. Ἐλέγαμε γιὰ τὸν Ῥήγα τῶν Ῥωμηῶν ποῦ θὰ ἔλθῃ σήμερα.

ΓΟΥΣΔΑΝΑΣΠΑΣ.

Μεγάλος Ῥήγας, μπρέ παιδιά. Ὁ μισὸς κόσμος δικὸς του.

ΑΨΗΧ.

Ἄς πάῃ νὰ ἦναι. Ἄλλα δύο μισὰ δικά μας.

ΓΟΥΣΔΑΝΑΣΠΑΣ.

Καὶ τί ἄνδρας. Δέκα πῆχες μακρὺς.

ΣΑΡΒΑΝΑΖΑΣ.

Δέκα πῆχες, ἐφέντιμ; Σὰν πολὺ.

ΓΟΥΣΔΑΝΑΣΠΑΣ.

Πολύ, μπρέ; Ἀφοῦ τὸ λέω ἐγὼ. Δεκα-πέντε τὸν κάνω.

ΣΑΡΒΑΝΑΖΑΣ.

Ἐβेट, ἐφέντιμ. Ὅπως ὀρίζης.

ΓΟΥΣΔΑΝΑΣΠΑΣ.

Εἴκοσι τὸν κάνω, μπρέ.

ΣΑΡΒΑΝΑΖΑΣ.

Ἀμάν, ἐφέντιμ, ἄς ἦναι καὶ εἴκοσι δύο.

ΓΟΥΣΔΑΝΑΣΠΑΣ.

Ἐχει χαίτη σὰν λεοντάρη, καὶ δόντια τέσσαρες σπιθαμαῖς.

ΑΨΗΧ.

Σὰν ἄγριογούρουνο.

ΓΟΥΣΔΑΝΑΣΠΑΣ.

Ὅχι, μπρέ. Τὸ μαγαρισμένο, θυμήθηκες;
Σὰν ἐλέφαντας. Ἄλλοι λὲν πῶς ἔχει καὶ
προβοσκίδα.

ΓΑΒΗΘΑΣ.

Προβοσκίδα, ἐφέντιμ. Καὶ ποῦ τὴν ἔχει;

ΓΟΥΣΔΑΝΑΣΠΑΣ.

Στὸ κούτελο, μπρέ. Ποῦ θὰ τὴν ἔχη.
(Ἀντηχεῖ μακρόθεν μουσικὴ ἐπὶ τῆς νῆος τοῦ Ἡρα-
κλείου).

Ἔρχεται, μπρέ, ἔρχεται. Χαθῆτε ἀπ' ἐμ-
πρός μου.

(Ἀπέρχονται δρομαῖοι. Σαλπισμοὶ καὶ θόρυβος ἐν
τῷ στρατοπέδῳ. Μουσικὴ ἐπὶ τὸ ἀνατολικώτερον

καὶ διάφορα Περσικὰ σῶματα διαβαίνουνσιν ἐπὶ τῆς
σκηνῆς, καὶ παρατάττονται ἐκατέρωθεν. Εἰσέρχε-
ται δὲ εἴτα μετὰ πομπῆς ὁ ΣΑΪΤΟΣ, βαδίζων ὑπὸ
χρυσοῦν οὐρανίσκον, καὶ κάθηται ἐπὶ τοῦ θρόνου,
ἐν ᾧ πάντες οἱ παρόντες στρατιῶται πίπτουσι πρη-
νεῖς. Δεξιόθεν καὶ ἀριστερόθεν τοῦ θρόνου καίει
σμήρνα ἐπὶ τριπόδων, ὅπισθεν δὲ αὐτοῦ ἴστανται
δοῦλαι, κινουσαι μεγὰλα ῥιπίδια. Ἐν τούτοις ἡ ἐκ
τοῦ στόλου τοῦ Ἡρακλείου μουσικὴ ἀντηχεῖ ὁλονὲν
ἐγγύτερον, καὶ τέλος προσαρᾶζει ἡ κατάχρυσος αὐ-
τοῦ ναῦς, ἐν ᾗ ἐπιφαίνεται ἔνθρονος ὁ ΑΥΤΟΚΡΑ-
ΤΩΡ. Περὶ αὐτὸν ὁ ΝΙΚΗΤΑΣ, ὁ ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ
καὶ πολυάριθμος συνοδεία. Οἱ Πέρσαι συγκρούουσι
τάς ἀσπίδας καὶ ἀλαλάζουσιν, ὃ δὲ Σαῖτος, καταλεί-
πων τὸν θρόνον, ἔρχεται καὶ πίπτει πρηνὴς πρό
τοῦ Αὐτοκράτορος, ὅστις εὐχαριστεῖ προσνεύων.)

ΣΚΗΝΗ Β'.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ, ΣΑΪΤΟΣ, ΝΙΚΗΤΑΣ καὶ ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ, μετὰ τῶν λοιπῶν παρισταμένων.

ΣΑΪΤΟΣ, ἀνεγειρόμενος.

Ἰδιαιτὰ αὕτη χάρις τοῦ Ὁρμοῦζ
ἢ ἐπιτρέπουσά μοι τὴν προσκύνησιν
τοῦ ἰσοθέου τῶν Ἑλλήνων Ἄνακτος.
Τὸν ἀκινάκην τέως ἂν προέτεινον,
κατὰ καθήκον ἀπεχθές μοι, σύγγνωθι.
Τὸ κύμα οὕτω κατὰ βράχου μαίνεται
πρὸς ὤραν ἀγερῶχου, πλὴν πειθόμενον
περὶ τῆς ἀφροσύνης τέλος, ταπεινὸν
τοῦ γίγαντος τοὺς πόδας κατασπάζεται.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Ὡς τὸν ἐχθρὸν δεόντως ἐξετίμησα,
μετ' εὐφροσύνης νῦν τὸν φίλον δέχομαι.

ΣΑΪΤΟΣ.

Ἐν οὐρανῷ φρονίμως διηυθέτησεν
ἢ φύσις πάντα. Εἷς ἐκεῖ θεσπέσιος
ἀνάσσει Φοῖβος, καὶ λυχναὶ φωταυγεῖς
ἐν τῇ ναῷ τοῦ μόνου καὶ σεπτοῦ Θεοῦ,
ἀδάμαντες κοσμοῦντες τὸ διάδημα
τοῦ μόνου Βασιλέως, ἀπαστράπτουσι
τῶν ἄστρον αἱ σωρεῖαι. Τὰ ἐπίγεια
πλὴν Ἀριμάν τις ἄλλως ὥρισε. Δυὰς
κλεινῶν ἡλίων ὠδε καὶ ἰσοφαῶν
ἀμφισβητεῖ τοῦ κόσμου τὴν κατάληψιν,

καὶ αὕτη τῶν ἀκτίνων ἡ ἀένναος
καὶ πεισματώδης πάλη Ζόφον στύγιον
γεννᾷ, πανωλεθρίαν ἀνεκκάλητον.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Εὐγλῶττως περιγράφεις τὴν ἀλήθειαν.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ, ἰδίᾳ τῷ Νικητᾷ.

Τί χρυσορρήμων ῥήτωρ!

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Εὐφραδέστατος.

Ἐκάστη λέξις δέκα μιλιάρισια.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Φοβοῦμαι ὅτι καὶ πολὺ πλείοτερα.

Ἄν παρ' ἡμῶν τὴν γλῶσσαν, τὸ ἐμπόριον
παρὰ τῶν Ἰουδαίων, φεῦ, ἐξέμαθε.

ΣΑΪΤΟΣ.

Τὰς εὐγενεῖς προθέσεις οὕτω τοῦ Ὁρμοῦζ
τὸ πνεῦμα διαστρέφει τὸ κατάρaton.
Τὴν οἰκουμένην ἱκανῶς εὐρύχωρον
διέπλασεν ἐκεῖνος, ὅπως διχασθῇ
εἰς δύο ἴσα καὶ λαμπρὰ Βασίλεια,
ὑπὸ τῶν δύορων πάντων εὐλογούμενα
τῆς ἱλαρᾶς εἰρήνης, καὶ εἰς ἄμιλλαν
διατελόντα εὐγενῇ καὶ Ζεῖδωρον

προόδου μόνον καὶ γοργοῦ πολιτισμοῦ.
Ἄλλ' ἔσπειρεν ὁ ἄδης τὴν διχόνοιαν,
καὶ εἰς ἀσπόνδους μετετράπησαν ἐχθροὺς
οἱ γείτονες καὶ φίλοι, πᾶσαν φθείροντες
ἐπὶ αἰῶνας ἤδη ζωτικότητα
εἰς ἔριν ὀλεθρίαν, ἀδιέξοδον.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Ὡς λέγεις ἔχει.

ΣΑΪΤΟΣ.

Διασχίσας πρὸ μικροῦ
τὰς πλείστας χώρας τῆς Ἀσίας, πανταχοῦ
τὴν δυστυχίαν εὗρον καὶ τὴν δῆμωσιν.
Αἱ πόλεις, ἄλωθέσθαι, ἡρμώθησαν,
αἱμάτων ποτισθέντα, ἐχερσώθησαν
τὰ λήϊα, καὶ κείνται εἰς ἐρείπια
πυρποληθέντα τὰ χωρία. Κραταῖ
Μονάρχα, τέλος τοὺς λαοὺς λυπήθητι,
τὴν τροπαιοῦχον σπάθην ἄφες, εὐθαλῇ
λαβῶν ἐλαίας κλώνον, καὶ τοὺς φοβεροὺς
παιᾶνας εἰς εἰρήνης τρέψον ἄσματα.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Τὸν πόθον μου μαντεύεις. Ἄν τοῦ Ἄρεος
μεσουρανῇ τὸ ἄστρον τὸ αἵματηρόν,
οὐδόλως πταίω, προτιμήσας πάντοτε
τὰς εὐλογίας τῆς παρθένου Ἀθηνᾶς.
Παρὰ τοῦ Μαυρικίου υἱοθετηθεὶς
ὁ ἔνδοξος Χοσρόης, ἔσχε δίκαιον
τὸν ἄρπαγα τοῦ θρόνου προσβαλὼν Φωκᾶν,
ὃν μετ' ὀλίγον προσελθὼν καθήρεσα.
Ἄλλ' οἶαν ἐπὶ τούτῳ ἔσχον ἀμοιβήν;
Ὡς τοῦ μεγάλου Βασιλέως σύμμαχος
τὸν μυσαρὸν ἐκείνον ἐτιμώρησα,
τὰ ὅπλα μόνον ὅπως ἴδω τῶν Περσῶν
ἀκατασχέτως κατ' ἐμοῦ στρεφόμενα.
Τὸ ἐν Ἀσίᾳ κατεστράφη Κράτος μου,
αἱ κάλλισταί μου χώραι μοὶ ἠρπάγησαν,

καὶ ἀπειλεῖται τὸ κλεινὸν Βυζάντιον.
Φεῦ, τάχιστα ὁ Σάχης ἐλθισμόνησε
τὸν θρόνον ὅτι παρ' Ἑλλήνων ἔλαβε.

ΣΑΪΤΟΣ.

Οἱ σύμβουλοι τοῦ θρόνου τούτου αἴτιοι,
οἱ ἀναμνηρυκῶντες πάθη ἔωλα.
Ἄλλ' ἐγγυῶμαι ὅτι ἄλλως σκέπτεται
ὁ ἡμερος Χοσρόης. Δὸς μοι Πρέσβεις σου,
καὶ καταλείπων ὥδε μέρος τοῦ στρατοῦ,
εἰς Δασταγέρδην σπεύδω πρόθυμος ἐγώ,
προτάσεις φέρων ποθητῆς διαλλαγῆς.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Τῶν λόγων σου μὲ πείθει τὸ θελκτήριο.
Γενέσθω οὕτω· συνοδοὺς παράλαβε
τὸν Πραιτωρίων Ἐπαρχον Ὀλύμπιον,
μετὰ τοῦ Οἰκονόμου τοῦ σεπτοῦ Ναοῦ
τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας, καὶ τοῦ ἄστεως
τὸν Ἐπαρχον ἐπίσης, τὸν Λεόντιον.

ΣΑΪΤΟΣ.

Φιλοξενίαν εἰς αὐτοὺς ὑπόσχομαι
μετ' ἀσφαλείας πλήρους ἐν τῇ Περσικῇ.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Γραφὴν πρὸς τούτοις τῆς Συγκλήτου φέρουσι
πρὸς τὸν κλεινὸν Χοσρόην. Καταλείπω σοι
τοὺς Πρέσβεις ἀπὸ τοῦδε, καὶ σοὶ εὐχομαι
τὰ βέλτιστα. Παρέχεις ἀληθάργητον
ὕπηρεσίαν εἰς τὴν ἀνθρωπότητα.

(Οἱ τρεῖς Πρέσβεις ἀσπάζονται τὰ κράσπεδα τῆς
πορφύρας τοῦ Αυτοκράτορος, καὶ εἴτα κατέρχονται
ἐπὶ τῆς ξηρᾶς, ὅπου δεῖξοται αὐτοὺς ὁ Σαῖτος μετὰ
τῶν ἄλλων ἀξιωματικῶν, ἐν ᾗ οἱ στρατιῶται κρού-
ουσι τὰ δόρατα ἐπὶ τῶν ἀσπίδων. Ὁ Ἡράκλειος
προσνεύει ἀποχαιρετῶν. Ὁ Σαῖτος πίπτει αὐθις
πρηνής. Παιανίζει ἐπὶ τῆς βασιλικῆς νῆς μουσική,
ἐν ᾗ δὲ ἀπαίρει αὐτὴν, καὶ ἀλαλᾶζουσιν οἱ Πέρσαι,
πίπτει τὸ διασκήνιον.)

ΣΚΗΝΗ Γ'.

Τὰ δάματα τοῦ Αὐτοκράτορος. Εἰσέρχονται ὁ ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ καὶ ὁ ΝΙΚΗΤΑΣ, ζωηρῶς συνομιλοῦντες.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Νικήτα, παῦσον πλέον. Μ' ἐρεθίζουσι
τὰ γεγονότα ἐπαρκῶς. Ἡ ἄωρος
μεμψιμοιρία ὅλως ἤδη περιττή.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

ὦ, οἷα κωμῳδία ταπεινωτική.
Πῶς ἐμειδία πονηρῶς ὁ ὑπουργός
Σατράπης, καρχαρίας ἀργυρώνητος,
καὶ πῶς ἀντήχουν οἱ πομπῶδεις ἔπαινοι
ὡς ὕβρις εἰς τὸ οὖς μου καὶ περίγελως.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Τὰ πάντα διαστρέφεις;

ΝΙΚΗΤΑΣ.

ὦ, σοὶ ἔδωκα
τοῦ φίλτρου μου τὸ δεῖγμα τὸ τρανώτερον,
μὴ ἐκπηδήσας τῆς νηός, καὶ τὸν οἰκτρὸν
μὴ καταπνίξας τοῦτον βάρβαρον πρὸ σοῦ.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Ἐγγύτερόν σου εἶχες τὴν καρδίαν μου.
Ὑπὸ τοιαύτης τυφλωθεὶς παραφορᾶς
ὁ Βροῦτος ὥρμα εἰς τὸ Καπιτώλιον.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Καὶ τῆς Συγκλήτου ἡ γραφή; Ἀπαίσιος
καθρέπτης τῆς ἐσχάτης ἐκφαλίσεως.
Ἡ Ῥώμη ἔρπει καὶ τὸ ἔλεος ζητεῖ
τοῦ ἀγερῶχου Πέρσου.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Πόσον δυσχερεῖς
αἱ περιστάσεις, οἶδας. Ἐπετύχομεν
τοῦ ποθομένου.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Ἡ ἐλπίς ἀβάσιμος
μοὶ φαίνεται. Τοὺς Πρέσβεις πέμπεις εἰς
σφαγὴν,
καὶ πλήρες μένει εἰς ἡμᾶς τὸ ὄνειδος.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Ἀνάγκην ἔχω ἀναπαύσεώς τινος.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

ὦ Ἀναξ, τὴν ὀδύνην ταύτην σύγγνωθι.
Τὸ παρελθὸν εἰσέτι ἔχω πρόσφατον,
καὶ εἰς μανίαν ἐξωθεῖ με τὸ παρόν.
Ἀντὶ φωτὸς στυγία νύξ ἡ ἔγερσις
ἐξ εὐγενοῦς ὀνείρου. Ἄλλοι πλάττουσι
κατὰ τὰς ὥρας τοῦ σφριγῶντος ἔαρος
ἐπαγωγούς χιμαῖρας, ἔνθα ἕκαστος
πρὸς κόσμους ιδεώδεις παραφέρεται.
Ἐγώ, καθ' ὅλα λησμονήσας ἑμαυτόν,
ἐν σοὶ τοὺς πόθους πάντας συνεκέντρωσα,
καὶ τὰς χρυσᾶς ἐλπίδας, σὺ ὁ ἥλιος,
ὄν εἰς τοῦ κόσμου τὸ εὐρὺ στερέωμα
ἑώρων περιδόξως ἀπαστράπτοντα,
καὶ περὶ ὄν, πλανήτης εὐπειθὲς ἐγώ,
ἠρκούμην πλέων εἰς τὸ φῶς τὸ δάνειον.
Οὐδ' ἦσαν ταῦτα φροῦδα μόνον ὄνειρα·
ἀσφαλεστάτην τὴν ἐκπλήρωσιν αὐτῶν
προώριζεν ἡ μοῖρα, ὅτε ἀποφρᾶς
ἐσήμανεν ἡ ὥρα τοῦ θεοστυγοῦς
καὶ ὀλεθρίου γάμου...

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Σίγα, δέιλαε.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

ὦ ἄφες, ἄφες. Οὗτος σὲ κατέστρεψε.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Σὲ ἱκετεύω, σίγα. Τὴν καρδίαν μου
ἀνηλεῶς σπαράσσεις.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Πάντων τῶν δεινῶν
τὸ αἴτιον ἐκεῖνος.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Τρυφερώτατα
σὲ ἀπαγῶ, πλὴν σίγα, ἢ οὐδέποτε

ἐνώπιόν μου πλέον ἐμφανίσθητι.
Γνωρίζεις ὅτι ἀπηγόρευσα ῥητῶς,
ἐπὶ ποινῇ θανάτου, τὴν ἐπίκρισιν
τοῦ γεγονότος τούτου.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Τότε βύθισον

τὴν μάχαιράν σου εἰς τὸ πᾶλλον στήθός μου·
ἀλλ' ἐκπηδῶσαν ἐξ αὐτοῦ αἱματηράν,
καὶ τοὺς ἐσχάτους διαπλάττουσαν λυγμοὺς
εἰς λέξεις, γνῶθι πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν.
Ὁ στυγερὸς σου ἔρως, τὰς παραφορὰς
τῆς Ἰοκάστης καὶ τῆς Φαίδρας μιμηθεῖς,
εἰς ἐφεστίους τῆς ἀρχῆς μετέβαλε
Θεοὺς τὰς Ἑριννύας. Ἀκριβέστατα
διέγνων πάντα τὰ ἐν σοὶ συμβαίνοντα.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Σὲ διατάττω, φύγε.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Κατενόησα

τὰς συνεπείας τοῦ στυγνοῦ ἐγκλήματος
εὐθὺς ἐγώ, καὶ κλαίων σὲ ἱκέτευσα,
ὥς ἐνθυμείσαι. Πάντες σὲ ἀπέτρεψαν,
οἱ συγγενεῖς, ὁ ὄχλος, οἱ Πατρίκιοι·
διὰ τοῦ Πατριάρχου σοὶ ὠμίλησεν
αὐτὸ τὸ θεῖον, ἀπειλοῦν, δεόμενον,
καὶ νουθετοῦν, πλὴν μάτην.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ, παραφόρως.

Φύγε!

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Σύμπαντα

κατεῖχέ σε τὸ πάθος τὸ ἀπαίσιον,
καὶ ἡ γυνὴ ἐκείνη ἡ κατάρματος,
ὥς λᾶγνος Φρύνη...

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ, ἀνασπῶν τὸ εἶφος, καὶ ὁρμῶν κατὰ
τοῦ Νικήτα.

Ἀλιθίριε!

ΝΙΚΗΤΑΣ, ἀποκαλύπτων τὸ στήθος αὐτοῦ.

Ἰδοὺ!

(Ὁ βραχίων τοῦ Αὐτοκράτορος καταπίπτει, ὥσπερ
νεκρωθεὶς, ἐν ᾧ ἐκφεύγει αὐτῷ τὸ εἶφος. Κάθηται
τότε βιαίως παρὰ τράπεζαν, καὶ κρύπτει τὸ πρό-
σωπον ἐντὸς τῶν χειρῶν.)

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Εἰμὶ ἀφάτως δυστυχής.

(Ὁ Νικήτας διασταυροῖ τοὺς βραχίονας ἐπὶ τοῦ στή-
θους, καὶ θεωρεῖ αὐτὸν σιγῶν.)

Μεγάθυμος

φανοῦ, Νικήτα. Σύγγνωθι.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Φεῦ, Βασιλεῦ,

ἐν τῇ παρουσίᾳ θέσει εὐεργέτημα
ἢ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου ἴσως λύτρωσις.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ, ἐγείρων βραδέως τὴν κεφαλὴν.

Παράφρονα τὸ ἄλγος μὲ κατέστησε,
διότι τὰς μυχίας πάσας μου πληγὰς,
ἃς φρίττων κρύπτω, ἀπηνῶς ἠνέωξαν
οἱ λόγοι σου. Ναί, εἶπες τὴν ἀλήθειαν.
Καρπὸς ὑπῆρξε πᾶσά μου ἡ συμφορὰ
τοῦ παρανόμου γάμου, ἀλλ' οὐδ' ἀμυδρῶς
εἰκάζεις ποῖον τὸ μακρὸν μαρτύριον,
δι' οὗ διήλθον. Κατ' ἀρχὰς μ' ἐμέθυον
οἱ δηλητηριώδεις, πλὴν ἡδύτατοι
ἄτμοι τοῦ πάθους, καὶ τρυφῶν εἰς τὰς λευκάς
τῆς ἡδονῆς ἀγκάλας, εὕρισκον αὐτὰς
ὠραιότερας εἰς τὴν αἴγλην τῶν φλογῶν
κολάσεως μελλούσης, ὥς καλλύνουσι
κοιλιάδας χιονώδεις τὰ χρυσοφαῖ
πυρὰ τοῦ Φοίβου. Πλὴν παρήλθε τάχιστα
ἡ πρώτη αὕτη τρισευδαίμων ἐποχή,
τὴν θέσιν μου κατείδον φρίκης ἔμπλεως,
καὶ ὑπὸ τῆς ὀδύνης σπαρασσόμενος,
μετὰ μακρὸν ἀγῶνα καὶ ἀνένδοτον,
ὀλοσχερῶς ἐθραύσθην, εἰς ἀπόγνωσιν
περιελθὼν ἐσχάτην.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Σ' ἐννοῶ καλῶς.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Εἰς τῆς θρησκείας τέως τὰ διδάγματα
ὑπέικων, ὥς οἱ πλείστοι, ἄνευ σκέψεως
ἢ ἐμβριθοῦς μελέτης, αἴφνης δίλημμα
φρικώδες εἶδον πρὸ ἐμοῦ. Ἡ ἄγνωστα
τὰ πάντα, καὶ τὰ ὄντα τὰ ἐφήμερα
βιοῦσι βίον οὐδενόσωρον, τυφλῶς
βραχείας ὥρας ἐν τῇ κόνει ἔρποντα,

ἡ δύναμις ὑπάρχει ὄντως πάνσοφος,
καὶ τότε ἀθετήσας τὰς βουλὰς αὐτῆς,
ἐξήγειρα τὴν μὴνιν τὴν ἀμείλικτον.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Τοιαῦται σκέψεις φθείρουσιν ὡς ὁ ἴος
μυχίας φαγεδαίνης.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Τοῦ ἐγκλήματος
τὴν Ζέουσιν εὐθύνην φεύγων κατ' ἀρχάς,
Τιτάν παράφρων, ἐκ τοῦ θρόνου τοῦ σεπτοῦ
κατέρριψα τὴν πίστιν τὴν αἰδίων.
Ἄλλ' οἶμοι, ποῖος Ζόφος ἀποφώλιος
περιεχύθη αἴφνης, καταπνίγων με.
Οὐδέν, Νικήτα, φοβερώτερον, οὐδέν
τῆς μοίρας τοῦ ἀθέου. Βαίνει κεκυφώς
ὡς ὁ πατὴρ τοῦ φόνου Κάϊν. Οὐρανὸς
αὐτὸν πιέζει καὶ εἰς δάκρυα κωφὸς
καὶ εἰς δειήσεις, τοὺς φωστήρας τοὺς λαμπροὺς
ὄρᾳ ματαίως πλανωμένους ἐν αὐτῷ,
καὶ μεθυούσης Ἄτης κούφη χίμαιρα
δοκεῖ τὸ σύμπαν. Ἐπὶ γῆς ὁ ἔμψυχος
πηλὸς, ὁ παραδείσου πλάττων ὄνειρα,
ὁ ἐφευρὼν τὸ φίλτρον τὸ θεσπέσιον,
ὁ ἀναπτύξας τὰ πηγᾶσια πτερὰ,
καὶ τὸν σπινθῆρα κλέψας τὸν Ὀλύμπιον,
εἰς ταπεινὴν ἀτέλῃν μεταβάλλεται
οἰκτρῶν εἰλώτων, πλέουσιν εἰς αἵματα,
καὶ κατατεμνομένην, καὶ ἀσπαίρουσαν
ὑπὸ τοὺς πανταχόθεν ἐνεδρεύοντας
ἐκατογχείρων Ἑριννύων ὄνυχας.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Τὸ ἄλγος τοῦτο εὐχερῶς φαντάζομαι.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Ἐκεῖ τὰ πάθη πάντα τὰ ἐπίγεια,
ἐγκλήματα, καὶ θλίψεις, καὶ ἀσθένειαι,
ὁ βρόχος τοῦ δημίου καὶ ἡ μάχαιρα
τοῦ δολοφόνου, τοῦ χειρουργοῦ ἢ κοπῆς,
ἡ ἀπελπίς ὀδύνη τοῦ αὐτόχειρος,
τῆς βρεφοκτόνου οἱ φρικώδεις σφαδασμοί.
Ἐκεῖ λοχῶσιν ὁ χλωμὸς ἡπιάλος,
ὁ ἀδηφάγος ἔρπης, ἡ ὀλέτεια
πανώλης, πείνα, δίψα, φθίσις, στέρησις,

ἄλλοφρον πένθος, καὶ λυγμοί, καὶ οἰμωγαί.
Ἐκεῖ τὸ μῖσος, ἡ στυγνὴ διχόνοια,
ὁ ψυχοφθόρος, φθόνος, ἡ σπαράσσουσα
μανία . . .

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Ὅντως ἄδης ἀποφώλιος.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Ὅποιον δὲ τὸ τέρμα, πρὸς δ βαίνουσι
διὰ τοῦ ἄδου τούτου οἱ ταλαίπωροι
θνητοί, ὡς ἐν κηδεῖα προπεμπόμενοι;
Υγρὰ, δυσώδης, σκληρόβρωτος ὀπή,
εἰς ἣν τὸ πᾶν ἐκλείπει καὶ ἀπόλλυται,
εἰς ἣν τὸ μέγα, τὸ παμπόθητον ἐγώ,
ὁ ἐθεώρουν κολοφῶνα τοῦ παντός,
καὶ ἀθανάτου χρυσαλίδος βόμβυκα,
εἰς τὸν ζοφώδη αἴφνης ἀφανίζεται
τοῦ χάους πόντον, ὡς ἐτώσιος σπινθήρ.
Τοιαύτη τοῦ ἀθέου ἡ ὑφήλιος,
καὶ τοῦ τοιοῦτου βίου μέλας θάνατος
ἐκάστη ὥρα, βάσανος ἀφόρητος
πᾶν βῆμα φέρον πρὸς τὸ ἄπειρον μηδέν.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Εἰκὼν πληροῦσα ῥίγους τὸν ἀκούοντα.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Ἐκ τῆς ἀβύσσου ταύτης ἐπανάκαμψα
εἰς τὴν ἀρχαίαν πίστιν φρίττων, ἀλλ' οὐαί,
ἐνταῦθα νέος ἄδης μὲ ἀνέμενε.
Ἡ σύζυγός μου, ἦν ἡγάπων τρυφερῶς,
ἀπαίσιον δοχεῖον τοῦ ἐγκλήματος,
τὰ φίλα τέκνα, τῆς ψυχῆς μου κλάσματα,
νοθείας ἀποφράδος συνονθύλευμα,
καὶ πρὸ ἐμοῦ, βοῶντα καὶ ἀμείλικτα,
τῆς θείας δίκης τὰ αἰώνια πυρά.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Φεῦ, σ' ἐννοῶ.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Σὺν τούτοις δὲ τὸ χεῖριστον,
τῆς μετανοίας τὸ ἀνέφικτον. Καμῶν
καὶ τεθραυσμένος, τοῦ δυσέρωτος δεσμοῦ
ἐπὶ μικρὸν ἐσκέφθην τὴν διάλυσιν,
ἀλλὰ καὶ τοῦτο νέον αὖθις ἐγκλημα,
τῶν τέκνων, τῆς συμβίας ἢ ἀποβολή,

καὶ οὕτως, ἀπαῖ εἰς τὴν πίσσαν κυλισθεὶς
τῆς ἁμαρτίας, ἐν αὐτῇ παρέμεινα,
βαθύτερον ἀπαύστως βυθιζόμενος.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Ὁ Πατριάρχης τὸν δεσμὸν ἠλόγησε,
καὶ τὴν Μαρτίαν ἔσπευε Βασίλισσαν.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Ὑπέκυψεν εἰς βίαν μόνον· πρόσθετον
ἁμάρτημα καὶ τοῦτο, ἀλλ' οὐδέποτε
τοὺς πόδας πλέον ἔθηκε τοὺς ἱεροὺς
ἐντὸς τῶν Ἀνακτόρων, ἃ μετέβαλεν
εἰς ἀπωλείας οὕτω καταγύγιον.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Ἄλλ' ὁ Πισίδης συνεχῶς προσέρχεται.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Ναί, ἄκραν πρὸς με τρέφων ἀφοσίωσιν,
πιστὸς ἐκείνος ἔτι μοι παρέμεινε,
καὶ βάλαμον ἔγχει εἰς τὸ τραῦμά μου,
δι' εὐγλωτίας θεοπνεύστου ἀφ' ἐνὸς
καὶ μουσολήπτου ἀφ' ἐτέρου, πλὴν μικρὰν
καὶ τοῦτο μοι παρέχει ἀνακούφισιν.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Ὁ Πλάστης πανοικτίρμων.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Ἦδη ἐννοεῖς

πῶς κατεβλήθην βαθμηδόν, καὶ πῶς πρὸ σοῦ
τοῦ Ἡρακλείου βλέπεις μόνον τὴν σκιάν·
καὶ ὅμως ἔτι μένει τὸ δεινότερον.
Καὶ τὴν ὁμολογίαν ταύτην ἄκουσον,
τὸν οἶκτον ὅπως μοι δωρήσης πάντα σου.
Εἰσέτι θάλλει φλογερὸν τὸ αἶσθημα,
ὁ ἔρως ἔτι ὁ κακοῦργος μὲ πληροῖ,
καὶ ἡ γυνὴ ἐκείνη...

(Ἡ Μαρτίνα ὡθεῖ τὴν θύραν καὶ εἰσέρχεται.)

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Ἡ Βασίλισσα.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Θεοί!

MARTINA.

Ταράττω ἴσως;

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Ἀποδέχθητι

τὰ σέβη μου, ὦ ἄναξ, τὰ βαθύτατα.
(Διαβαίνων πρὸ τῆς Αὐτοκρατείας, προσκλίνει, καὶ
ἀπέρχεται.)

ΣΚΗΝΗ Δ΄.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ καὶ MARTINA. Ἀργότερον ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

MARTINA, φιλαρέσκως.

Μετρίως μὲ φιλοῦσιν οἱ οἰκεῖοί σου,
καὶ τοὺς χρυσοὺς βοστρύχους τούτους φεύ-
γουςι,

ὥς ὅφεις τῆς Μεδούσης.

(Ὁ Ἡράκλειος μένει ἀκίνητος.)

Ἴσως ἔχωσι

πλὴν δίκαιον οἱ οὕτω φυλαττόμενοι,
ἀφ' οὗ ἀπολιθῶνται οἱ ὀρῶντές με.

(Ὁ Ἡράκλειος ἐξακολουθεῖ σιγῶν.)

ὦ, τίς ἀλάστωρ δαίμων ἐδωρήσατο
εἰς τὰς γυναῖκας τὴν καρδίαν, τὴν τὸ οὐς
τοσοῦτον καθιστῶσαν, φεῦ, εὐάλωτον;

Εἰς φρούδους ὄρκους διὰ τί πιστεύουσι,
καὶ διὰ τί ἐξ ὅλης δίδονται ψυχῆς,
τὸν βίον τούτον πάντα καὶ τὸν μέλλοντα
εἰς στιγμιαίον ὄναρ θυσιάζουσαι;

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Συγγνώμην, φίλη, Πάσχω.

MARTINA.

Οἶμοι, ἄλλοτε,

ὁσάκις εἶχες δυσθυμίας ἀφορμὰς,
μὲ ἀνεζήτης, ἢ θερμῇ ἀγκάλῃ μου
ἦν κατὰ τῆς θυέλλης ἀσφαλῆς λιμὴν,
καὶ εἰς τὰ χεῖλη ταῦτα, ὥς μοι ὠμνυες,
ἡδὺ τῆς λήθης νέκταρ ἐποτίζεσο.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Παρά τὴν λήθην ῥέει, φεῦ, ὁ κωκυτός.

MARTINA.

Ἀπό τινος πλὴν ταῦτα μετεβλήθησαν.
ὉΞυδερκὲς τὸ φίλτρον. Ἀποφεύγεις με,
μονάζεις, καὶ ὁσάκις ἐμφανίζομαι,
ταράττεσαι καὶ τρέμεις. Τί συμβαίνει σοι;
Ὁ ἔρως σου εἰς μῖσος μετεβλήθη νῦν,
ἢ ἀδιαφορίαν ἔτι χείρονα;

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Οὐχί, ὦ φίλη, πλὴν ποικίλας ἀφορμὰς
μερίμνης ἔχω. Ἀλλεπάλληλα δεινὰ
προσέβαλον τὸ Κράτος.

MARTINA, πλησιάζουσα, καὶ θωπεύουσα τὴν κόμην
αὐτοῦ.

Μόλις ἤρκουν σοι
οἱ ὀφθαλμοί σου ὅπως μὲ θαυμάζωσι,
καθ' ἃ πρὸ χρόνων ἔλεγες. Νῦν πανταχοῦ
τοῦ κόσμου ἐφορῶντες περιφέρονται,
καὶ τὰ ψυχρὰ ψυχία τῶν βλεμμάτων σου
ἀθροίζω μετὰ κόπου.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Σὲ ἠγάπησα,
σὲ ἀγαπῶ εἰσέτι τρυφερώτατα,
ἀλλ' ἔνοχος ὑπῆρξα, λίαν ἔνοχος,
παραδοθεὶς τῇ μέθῃ τοῦ αἰσθήματος,
καὶ καταστρέψας οὕτω τὴν ὑφήλιον.

MARTINA, ῥιπτομένη ἐπὶ ἀνακλίντρου.

Ἐλθὲ εἰς τὴν συνήθη ὥδε θέσιν σου.
Διστάζεις βλέπω. Αὕτη ἡ ἀγάπη σου;
(Ὁ Ἡράκλειος, μετὰ τινα ψυχικὴν διαμάχην, κάθηται
παρ' αὐτήν. Τὸ λυκόφως καθίσταται βαθμηδὸν
ἀμυδρότερον.)

Ἀδίκως ὅλως σὲ αὐτὸν κατηγορεῖς,
οὐδὲ τῆς μοίρας σὺ διέπεις τὰς βουλὰς.
Αἱ συμφοραὶ τοῦ Κράτους ἀπορρέουσιν
ἐκ καχεξίας ἀνιάτου, παλαιᾶς.
Πρὶν σὺ τὸ σκῆπτρον δρᾶξης, ἡ καταστροφή
ἐπέκειτο, καὶ ἤδη φυσικώτατα
ἐγενικεύθη. Ἀφ' οὗ ἤθελεν ἡμᾶς
τὸ πεπρωμένον ἀκλεεῖς ὡς Βασιλεῖς,
τούλάχιστον εὐθύμως διανύσμεν

ἐπὶ τοῦ θρόνου τὴν ὑπόλοιπον ζωὴν,
καὶ ἂν, ὡς τοῦ ἀρχαίου ἡ πυρὰ ποτὲ
Σαρδαναπάλου, πάσα ἡ ὑφήλιος
ἀναφλεγῇ, ἐν τέλει καταπνίξωμεν
τῆς ὥρας τῆς ἐσχάτης τὴν ἀπόγνωσην
εἰς ἀσπασμὸν θυμῆρη.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

ᾠ Σειρήν, Σειρήν,
εἰς ποῖον θηλυδρίαν μὲ μετέβαλες;
Τοῦ φοβεροῦ ὀλέθρου μόνος ἄπασαν
ὑπέχω τὴν εὐθύνην. Ἄν τὸ λάβαρον
τοῦ Κωνσταντίνου δρᾶττων, καὶ τὸ δίστομον
κραδαίων ξίφος, εἰς Ἀσίαν ἔσπευδον,
τὰ πράγματα βεβαίως μετεβάλλοντο.

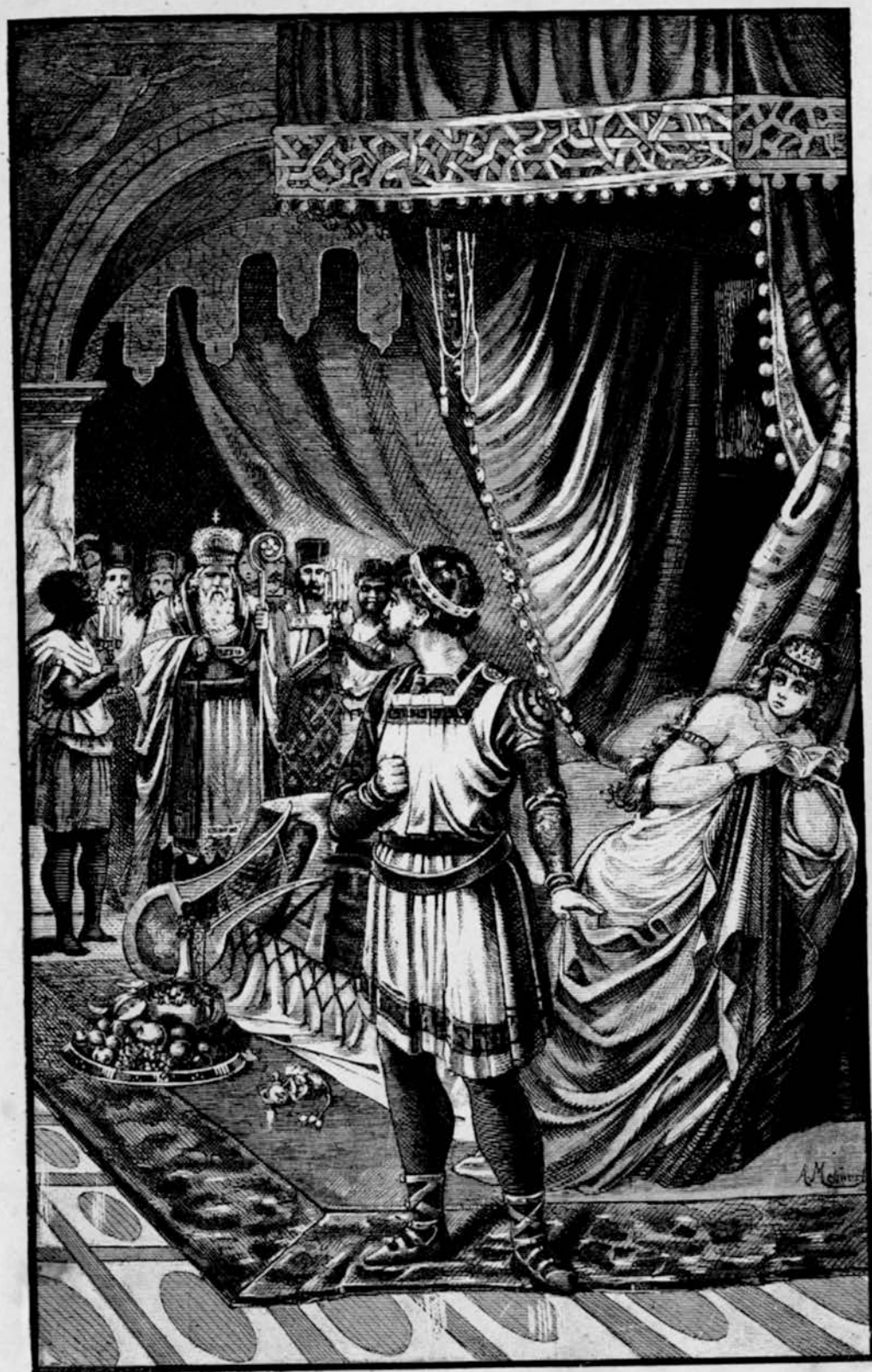
MARTINA.

Τοὺς ἀνθρωπίνους μόχθους σκώπτει ἄνωθεν
ἡ εἰμαρμένη. Ὁ ἀγὼν ἦν μάταιος,
καὶ ἡ θυσία περιττὴ τῶν τρυφερῶν
ἐτῶν τοῦ φίλτρον, ὅσα ἐμυζήσαμεν.
Ὅποια ἡ ζωὴ μου, ἂν τὸν χρόνον σου
εἰς μάχας καὶ στρατείας πάντα ἔφθειρες;
Ὁ ἄτριος τῶν ὅπλων δοῦπος, τῶν φλογῶν
ἡ λαίμαργος μανία, οἱ ὀλολυγμοὶ
τῶν κατατεμνομένων, καταστρέφουσι
τὴν θεῖαν ἀρμονίαν τοῦ αἰσθήματος,
τὴν μόνην ταύτην ἐν τῷ κόσμῳ δυνατὴν
εὐδαιμονίαν.

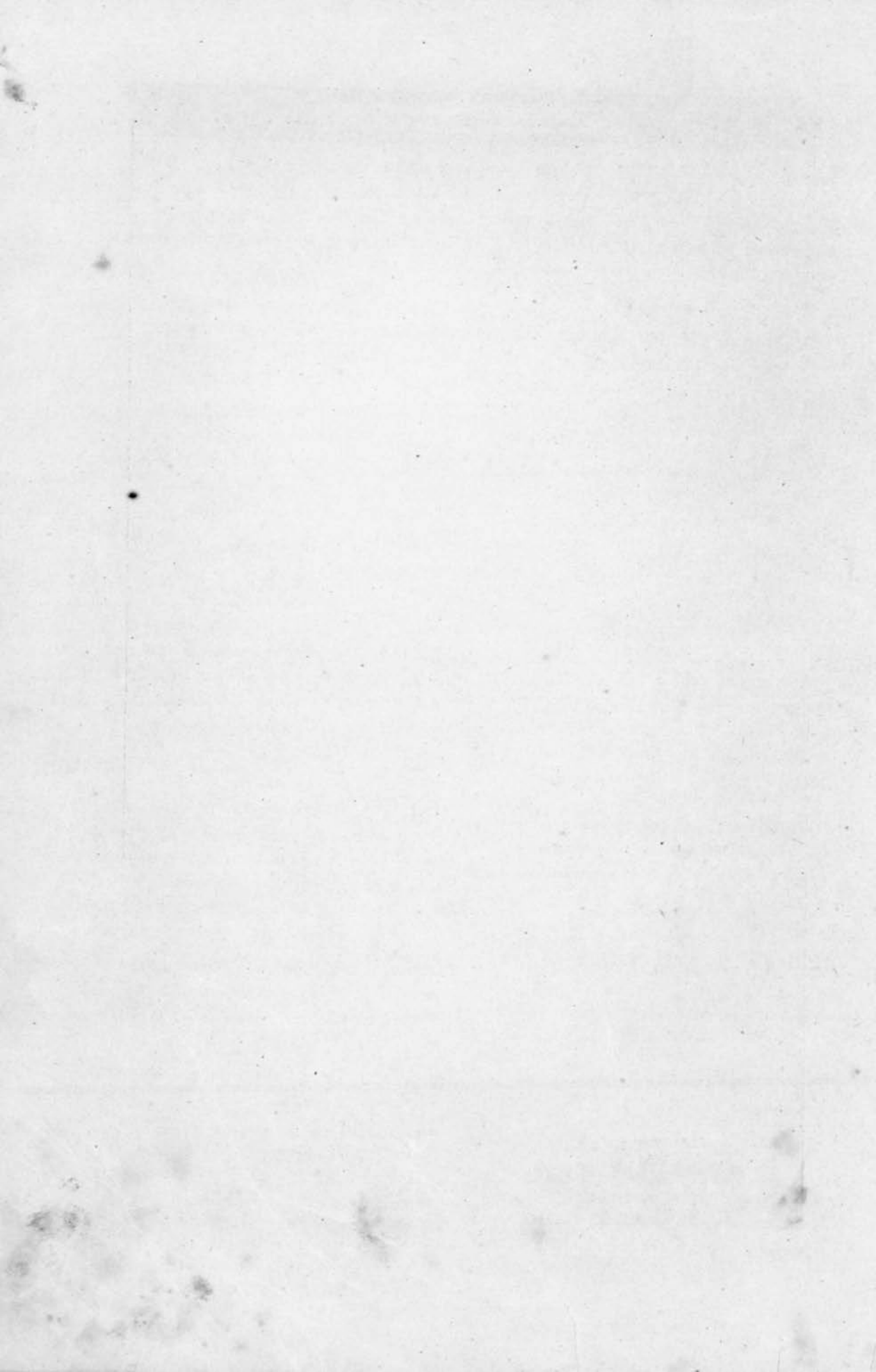
ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Ἴσως ἔχης δίκαιον.

Τὸ σφάλμα μου ὑπῆρξεν ὅτι ἱερὸν
ἀνέλαβον καθῆκον, ὅπερ ἔκτοτε
εἰς τοὺς ἰδίους πόθους ἐθυσίασα.
Κατηραμένη ἡ στιγμή, καθ' ἣν ἐλθὼν,
κατέλαβον τὸν θρόνον. Ἐὰν ἔμενον
ἡσύχως ἐν Λιβύῃ, βίος ἡρεμος,
εὐδαίμων ἴσως μοὶ ἐπεφυλάσσετο,
ἐν ᾧ ὁ κόσμος ἅπας καταγγέλλει με
ὡς ὀλετῆρα ἤδη καὶ ὡς δῆμιον.
Ἀλλὰ τοῦ ἀκανθίνου πλέον στέμματος
τὸ βάρος μὲ συντρίβει, καὶ ἀπόφασιν
ἀνακοινῶ σοι κρύφα ὠριμάσασαν.
Τὸν θρόνον καταλείπω. Τὴν αἰσχύνην μου

Η ΜΑΡΙΝΑ ΦΕΥΓΟΥΣΑ ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΜΦΑΝΙΣΕΙΣ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ.

ἐν Καρχηδόνι κρύπτω. Μετ' ἐμοῦ ἐλθέ.
Εἰς τῆς ἀβύσσου τὸν βυθὸν πεσὼν, ἐκεῖ
σὸς ἔσομαι καὶ αὖθις, καὶ πολύτιμος
ὕπὲρ ποτε ἢ λήθη τῶν χειλέων σου.

MARTINA.

ὦ, τί ἀκούω! Εἶπε τὴν ἀλήθειαν
ὁ ἀδελφός σου. Οἱμοι, διετάραξε
τὰς φρένας σου τὸ ἄλγος, ὦ Τρισαύγουστε.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Πῶς; Ἀντιτείνεις;

MARTINA.

Ἀπολύτως.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Θέλγητρα

ἢ ἀλουργίς εἰσέτι ἔχει διὰ σέ;

MARTINA.

Ναί, θέλγητρα μεγάλα, καὶ πρὶν ἴδῃ με
ἐλεεινὴν φυγάδα ἢ ὑφήλιος,
ἢ τὰ σανδάλιά μου προσκυνοῦσα νῦν,
τοῦ σύμπαντος προκρίνω τὴν ἀπώλειαν.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Πλὴν οὐδαμῶς σέ θίγει ἡ κατάστασις
τῆς Αὐτοκρατορίας, οὐδ' ἀντήχησαν
τοῦ δουλωθέντος κόσμου εἰς τὰ ὠτά σου
οἱ θρήνοι;

MARTINA.

Αἰωρεῖται εἰς τὰ σύννεφα
ὁ θρόνος, καὶ οἱ φθόγγοι οἱ ἐπίγειοι
μακρὰν βομβοῦσι.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Τὸ θεμέλιον αὐτοῦ
ἐσάπη.

MARTINA.

ὦ, βραδέως καταπίπτουσιν
αἱ πυραμίδες καὶ τὸ Καπιτώλιον.
Ὁ σάραξ ἤδη πρὸ καιροῦ τὸ εὐκλεές
ὑπονομεύει τῶν Αὐγούστων ἱδρυμα,

ἀλλὰ τῆς ἀγωνίας Κράτους θνήσκοντος
αἰῶνες ὅλοι οἱ λυγμοί. Βιώσωμεν
ἡμεῖς λαμπρῶς καὶ εἴτα εἰς τοὺς κόρακας!

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Πλανᾶσαι, οἱμοι, καὶ τὸ τέλος ἤγγικε.
Τὴν Χαλκηδόνα οἱ ἐχθροὶ κατέχουσι,
καὶ ἅμα διαβῶσι τὸν Ἑλλήσποντον,
ἀλίσκεται ἀφεύκτως τὸ Βυζάντιον.

MARTINA.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα τότε φεύγομεν ἡμεῖς,
εἰς τὴν πατρίδα τῶν Χαρίτων καὶ Μουσῶν·
ἐκεῖ ὁ ἔρως ἐγεννήθη, καὶ φαιδροὶ
ἡμᾶς εἰσέτι χρόνοι ἀναμένουσι.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

ὦ, οἶαι σκέψεις ταπειναί.

MARTINA.

Ἀνάμεινον.

Ἐν ᾧ σέ καταλείπει ἡ πορφύρα σου,
ὡς λέγεις, πρῶτος ἀπορρίπτεις σὺ αὐτήν.
Ἀπ' ἐναντίας σφίγξον τὰ τεμάχια,
καὶ πρὶν ἢ πᾶσα καταπέση, μένει σοι
καιρὸς εἰσέτι.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Ἐπολέμησαν θερμῶς
τὴν πρόθεσίν μου πρὸ καιροῦ οἱ Σύμβουλοι
τοῦ θρόνου μου οἱ πρῶτοι. Μοὶ προέτειναν
ἐκεῖνοι λόγους εὐγενεοῦς καθήκοντος,
πλὴν μάτην· ἀκραδάντως ἀπεφάσισα.

MARTINA.

Οὐδόλως τοὺς υἱούς σου συλλογίζεσαι;
Ἀνήκει εἰς ἐκείνους κληρονομικῶς
τὸ σκῆπτρον.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Τὴν αἰσχύνην ἔχον σύντροφον.
Οὐχί, οὐχί σοὶ λέγω.

MARTINA (λαμβάνουσα διάδημα ἐκ παρακειμένης
τραπέζης, καὶ θέτουσα αὐτὸ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς).

Εἰς τὴν κόμην μου
ἰδὲ πῶς ἀπαστράπτει τὸ διάδημα.
(Λύει τοὺς βοστρύχους αὐτῆς, οἵτινες καταπίπτουσιν
ἐπὶ τῶν ὤμων.)

Βοήθησόν με· ταύτην διαπέρασον
τὴν ἀργυρὰν περόνην.

(Ὁ Ἡράκλειος προσαρμόζει τὸ διάδημα.)

Πῶς εὐρίσκεις με;

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Ὡραίαν, φεῦ, ὠραίαν.

MARTINA.

Ἦδη ἄρπαξον
τὸ στέμμα τοῦτο αὖθις, εἰς τὴν κόμην μου
αἰθάλην ρίψον, καὶ τὴν ῥάβδον τείνόν μοι
τῆς ἐξορίας.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Ἀσπλαγχνε.

MARTINA.

Κατέλιπον

ἰδὲ τὴν ἀλουργίδα.

(Ἀπορρίπτει τὴν καλύπτουσαν αὐτὴν πορφύραν, καὶ
φαίνονται γυμνοὶ οἱ ὦμοι αὐτῆς.)

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Κίρκη πονηρά.

MARTINA.

Εἰς τὴν θυσίαν τὸ σφαγεῖον ἔτοιμον
ὄρᾳς. Τὸν τελευταῖον δέξαι ἀσπασμόν.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Μὲ ἄγεις καὶ μὲ φέρεις ὥς νευρόσπαστον.

(Λαμβάνει αὐτὴν εἰς τὰς ἀγκάλας αὐτοῦ, καὶ προ-
σκολλᾷ εἰς τὸν ὦμον αὐτῆς τὰ χεῖλη.)

MARTINA.

Μὲ ἀγαπᾷς εἰσέτι;

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Ὡ οὐδέποτε
τὸ πάθος μου ἡσθάνθην βιαιότερον!

MARTINA.

Ὡς ἀναδυομένη ἐκ τοῦ κύματος
παρίσταμαι Ἀστάρτη. Τρέμουσι γυμνοὶ
οἱ ὦμοί μου· καὶ αὖθις τὴν πορφύραν δός.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Ὡ ἄφες! Μὲ θαμβοῦσιν ἀπαστράπτοντες.
Εὐώδεις πάγοι, ἐν ἐμοὶ ἀνάπτοντες
τὴν ψυχοβόρον φλόγα.

MARTINA.

Φράσεις, ἔπεα
πτερόεντα.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Μαρτίνα, τοῦ διακαοῦς
καὶ παραφόρου φίλτρου, ὃ σοὶ ὤμοσα
προχείρους ἔχεις ἀποδείξεις. Διὰ σὲ
καὶ παρελθὸν καὶ μέλλον ἐθυσίασα.

MARTINA.

Τὴν πρόθεσίν σου τότε τὴν παράλογον
μὴ ἀναφέρῃς πλέον.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Μὴ ἐπίμενε
εἰς τοῦτο μόνον. Τὴν τιμὴν μου ἄφες μοι.
Μετ' ἀξιοπρεπείας ἀποσύρομαι
νῦν ἔτι. Ἔσται πλέον αὐριον ἀργά.

MARTINA, ἀνεγειρομένη.

Σὲ καταλείπω τότε. Ἄγε, δώρησον
τοιοῦτο φίλτρον εἰς ἑταῖραν σου τινά,
οὐχὶ εἰς τὴν Μαρτίναν.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Μείνον. Ἐλεος.

MARTINA.

Ποτέ.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Ὡ, δαῖμον, δαῖμον ἀγγελόμορφε,
πρὸς τί ἀβύσσους αὖθις παρασύρεις με;
Ἴδὲ ὅποιος ἐγενόμην χάριν σου.
Ἄνεπαρκές καὶ τοῦτο; Φαῦλον σκύβαλον
ὑπὸ τοὺς τρυφεροὺς σου πόδας θέλεις με;
Καὶ τοῦτο ἔστω. Σοὶ ἀνήκω σύσσωμος.
Τὸ φλογερὸν πλὴν τότε στήθος τείνόν μοι,
περικαλλὲς τοῦ ἄδου προτεμένισμα,

καὶ δεῖξόν μοι τὸν δρόμον. Ἀδιάφορος
ἢ αἰωνία φρίκη καὶ ἀπώλεια.
Εἰς ἀσπασμός σου μόνος τὸν παράδεισον
καὶ τὰς ἀφάτους ὑπερβαίνει χαρμονάς.

MARTINA.

Σὲ ἀνευρίσκω τέλος. Οὕτω θέλω σε.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Ναί, ἤδη συμφωνῶ σοι. Ἔχεις δίκαιον.
Εἰς σὲ ἀνήκει ἡ ὑφήλιος, εἰς σὲ
τῆς ὑπερτάτης καλλονῆς Βασίλισσαν.
Ἐξαγοράζει μυριάδων θάνατον
ἐν βλέμμα σου, δηώσεις καὶ καταστροφάς
εἰς νίκας μετατρέπει ἐν μειδίαμα,
καὶ μία σου θωπεία εἰς Ἀλέξανδρον
τὸν Καλιγούλαν. Τὴν ξανθὴν σου κεφαλὴν
τὸ πεπρωμένον στέφαν, ὑποχείριον
τὸ σύμπαν ὥρισέ σοι. Τὰ ἐπίλοιπα
εἰσὶ ματαία πλάνη, ὡς ὁ ἥλιος
σὺ μόνη λάμπεις, τὴν ζωὴν παρέχουσα,
καὶ ὁ τρυφήσας εἰς τὸ νέκταρ σου ὄρᾳ
τοὺς πελιδνοὺς ἀστέρας καταρρέοντας
περὶ αὐτὸν ἀφόβως. Σὲ ἠγάπησε.
(Ἐναγκαλίζεται τὰ γόνατα αὐτῆς, καὶ θεωρεῖ αὐτὴν
ἐν ἐκστάσει. Εἰσέρχεται ὁ ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ. Ὁ Ἡρά-
κλειος ἀναπηδᾷ ὀργίλως.)

Τίς εἶ, τοιαύτην ὥραν; Τίς ἐτόλμησε;

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ, κατ' ἰδίαν.

ὦ δαίμονες τοῦ ἄδου, οἷον θέαμα!

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Σιγᾶς; Τί θέλεις; Ἐρωτῶ σε· λάλησον!

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ, συνερχόμενος.

Συγγνώμην, Ἄναξ· πλὴν ἀνάγκη ἔκτακτος.

Ὁ Πατριάρχης . . .

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Τί, τί λέγεις;

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Σοὶ ζητεῖ

ἀκρόασιν ἀμέσως.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Τί ἀκούω; Πῶς;

Ὁ Πατριάρχης;

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Ἦδη τρίς ἐμήνυσε.

Συμφέροντα μεγίστης σπουδαιότητος.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Παράδοξον. Ἐκεῖνος! Σπεύσον, ὕπαγε.

Τὸν ἱεράρχην ἀναμένω τὸν σεπτόν.

Ἔ, φῶτα δότε!

(Ὁ Ἀθαλαριχος ἀποσύρεται.)

MARTINA.

Χαῖρε, ὦ Ἡράκλειε!

(Ῥίπτει περὶ τοὺς ὤμους αὐτῆς τὴν πορφύραν, καὶ
φεύγει δρομαία. Εἰσέρχονται πολυάριθμοι εὐνοῦχοι
μετὰ λαμπτήρων, καὶ καταναγάζουσι τὴν αἴθουσαν.)

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ, ἀκολουθῶν τὴν Αὐτοκράτειραν διὰ τῶν
ὀφθαλμῶν.

Τὸ θανασίμως, φοβερῶς ἐπέραστον
ἐκλείπει φάσμα ἐν τῇ σκότει, καὶ λαμπρὸν
μὲ πλημμυρεῖ τὸ σέλας τὸ οὐράνιον.

Ἐν ὥρᾳ τῆς ἐσχάτης ταπεινώσεως
τοιαύτη συγκυρία μοι παρίσταται
ὡς αἰσιός τις οἰωνός. Ζωογονεῖ
ἀκτὶς ἐλπίδος τὴν ψυχὴν μου ἀμυδρά,
καὶ φαίνεται μοι τέλος αἰθριούμενον
τὸ ἀνενδότης σκυθρωπὸν στερέωμα.

(Εἰσέρχεται ὁ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΣΕΡΓΙΟΣ, ὑπὸ διαφο-
ρῶν μεγιστάνων προπεμπόμενος, ἐν οἷς ὁ ΘΕΟ-
ΔΩΡΟΣ καὶ ΒΩΝΟΣ, καὶ ὑπὸ ἄλλων κληρικῶν
ἀκολουθοῦμενος, ἐν οἷς ὁ ΠΙΣΙΔΗΣ).

ΣΚΗΝΗ Ε΄.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ, ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ, ΠΙΣΙΔΗΣ, ΘΕΟΔΩΡΟΣ, ΒΩΝΟΣ καὶ οἱ λοιποί.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ, εὐλογῶν.

Σῶσον, Κύριε, τὸν λαόν σου, καὶ εὐλόγησον
τὴν κληρονομίαν σου.

Νίκας κατὰ βαρβάρων τῷ Ἡρακλείῳ δωρού-
μενος·

καὶ τὸ σὸν φυλάττων διὰ τοῦ Σταυροῦ σου
πολίτευμα.

(Ὁ Ἡράκλειος σπεύδει καὶ ἀσπάζεται τὴν δεξιὰν
τοῦ Σεργίου, ὅστις ἀντασπάζεται αὐτὸν ἐπὶ τοῦ
μετώπου.)

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Τὴν εὐλογίαν φέρων εἰς τὰ χεῖλη σου
τὰ ἱερά, ὦ πάτερ, ἐμφανίζεσαι,
καὶ μοὶ προσάγεις αὐθις φίλους προσφιλεῖς,
ἐν ἀπογνώσει καὶ ὀργῇ ἀφέντας με.

(Δεικνύων τοῦ Θεόδωρον καὶ τὸν Βῶνον.)

Ἡ θέα σου καὶ μόνη ἐξηγίασε
τὸν οἶκον τοῦτον, ὃν ἀφήκεν ὀρφανὸν
ἡ θεία χάρις πρὸ καιροῦ.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Ἀπέθανε

κακούργου δίκην τοῦ ἀνθρώπου ὁ υἱός,
ζωὴν χαρίζων νέαν τοῖς ἀμαρτωλοῖς.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Καὶ τὴν θυσίαν ταύτην μόνην ἔχομεν
ἐλπίδα· πλήν, εἶπέ μοι, πάτερ ἄγιε,
σπουδαῖος λόγος ὦδε σέ ὠδήγησε
βεβαίως.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Οἱμοι, ὦ Αναξ, πάθος ἄξιον
ἀπαύστων θρηνῶν. Ἡ ἐπίγειος Σιών
ἐάλω, Πέρσαι τὰ Ἱεροσόλυμα
ἐπόρθησαν.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Τί λέγεις;

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Ἐπλημύρησε
τὴν Παλαιστίνην, ὡς γνωρίζεις, ἄπειρον
βαρβάρων πλῆθος ὁδηγῶν, ὁ Σάρβαρος
πρὸ χρόνου ἤδη. Ὡς τις μάλιστα θεϊκὴ
τὴν Γαλιλαίαν καταστρέψας ἅπασαν,
τοῦ Ἰορδάνου ἠκολούθησε τὸν ροῦν,
χωρῶν δι' ἐρειπίων, καὶ κατέφθασε
ῥαγδαῖος τέλος πρὸ τῆς Ἱερουσαλήμ,
ἦν ἐκλιπούσα ἡ φρουρά, παρέδωκεν
ἀμαχητί.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

ὦ, οἶον ὄνειδος!

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Φρικτὴ

τῆς ἱεράς ὑπῆρξε τότε πόλεως
ἡ τύχη. Πάντας τοὺς κατοίκους, γέροντας,
γυναῖκας, καὶ παῖδια, ἠνδραπόδισαν
οἱ Πέρσαι, ὅπως μεταφέρωσιν αὐτοὺς
εἰς Μεσοποταμίαν, ἀλλ' αἰμόδιμοι
οἱ μυσарοὶ Ἑβραῖοι, ἐξωνούμενοι
τοὺς αἰχμαλώτους, διεμέλιζον αὐτούς.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Τοὺς ἀπευκταίους.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Οὕτως ἀπωλέσθησαν
ἐννέα ὅλαι μυριάδες ἀτυχῶν.
Παρθένους μοναζούσας, κλῆρον καὶ λαόν,

ἐθέρισεν ἡ σπάθη ἡ μισόχριστος,
εἰς κλεῖδα οὕτω ἀλλαγείσα τῆς Ἑδέμ.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Τὸν ἄνθρωπον εἰς τίγριν τρέπει ἄσπλαγχνος
ἡ δεισιδαιμονία.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Ἐσυλήθη, φεῦ,
ὁ τάφος τοῦ Σωτῆρος, κατεστράφησαν
τὰ εὐαγῇ τεμένη, διηρπάγησαν
τὰ σκεύη πάντα τὰ σεπτὰ καὶ τίμια,
καὶ τῆς δουλείας τὰς ἀλύσεις φέροντα
τὸν Πατριάρχην Ζαχαρίαν ἄγουσιν
οἱ πυρολάτραι.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Οἶμοι.

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Πλὴν οὐδέν εἰσι,
σταγόνες μόλις ἐκ πικροῦ ὠκεανοῦ
δακρύων, ταῦτα πάντα πρὸς τὸ ἔσχατον.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Τί ἔτι μένει τούτων φοβερώτερον;

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Ἡ γῇ ἐσείσθη, ἔκλαυσεν ὁ οὐρανός,
τὴν ἱεροσυλίαν τὴν φρικτὴν ἰδὼν.
Τοῦ θεοῦ μαρτυρίου τὸ ζωοποιὸν
ἐκλάπη σῆμα. Ὁ Σταυρὸς ἐκ Γολγοθᾶ
ἐξερριζώθη, καὶ ἀπίστων τρόπαιον
εἰς τῆς Ἀσίας ἀπεστάλη τοὺς βυθοῦς.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ, καταπίπτων ἐντὸς ἀνακλίντρου.

ὦ, τότε πλέον πλήρης ἡ ἀπόγνωσις.
Τῆς πλάσεως ὁ θεὸς ἄξων ἔπεσε,
τὸ πᾶν ἐκλείπει.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Οὐδαμῶς, Τρισάγουςτε.
Τὴν νάρκην ταύτην τέλος τὴν θανάσιμον
ἀπόσεισον, καὶ σπεῦσον, σπεῦσον ἀρωγὸς
τῆς καταπατουμένης πίστεως.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Ἐγώ,

ὁ πλήρης ἀμαρτίας;

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Ναί, ὦ Ἄναξ, ναί.

Τὰ ὅπλα δρᾷξον.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Ἄγνοεῖς τὴν θέσιν μου;

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Ὁ τὸν Σταυρὸν προτάττων ἀπροσμάχητος.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Ἐλλείπουσι τὰ μέσα.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Τὰ κειμήλια

καὶ τοὺς ἀφθόνους θησαυροὺς τῶν εὐαγῶν
λαβὼν καθιδρυμάτων, μιλιαρῖσια
ἐκ τούτων κόψε καὶ χρυσά.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Φεῦ, Δέσποτα,

εἰς μάτην πλέον.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Ἄφεςιν ἀμαρτιῶν

ὑπόσχομαί σοι. Σῶσον τὴν ὑφήλιον.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Τί λέγεις; Ἐχεις σὺ τὸ λύειν καὶ δεσμεῖν;
Νομίζεις ἔτι δυνατὴν τὴν ἄφεςιν
τοιούτων ἐγκλημάτων;

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Συγκατέλεξεν

ἡ ἐκκλησία ἐν χορείαις ἱεραῖς
τὸν Κωνσταντῖνον, ἰδρυτὴν τῆς πίστεως,
μετὰ τὸν φόνον καὶ συμβίας καὶ υἱοῦ.
Ἐκείνου ἐνθυμήσου τὸ παράδειγμα,
καὶ σπεῦσον μετ' ἐλπίδος.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Ἀνεπέτασας

τὰς θείας πύλας εἰς τὸ καῖον ὄμμα μου,

καὶ οὐρανία αἶγλη μὲ κατηύγασε.
Τὸ εὐτελὲς σαρκίον ἀποτάσσομαι,
καὶ εἰς τὴν κολυμβήθραν καθαιρόμενος
τῆς μετανοίας, εὐσταλῆς, ἐνθουσιῶν,
τῆς πίστεως προκύπτω αὖθις πρόμαχος.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Ἡ εὐλογία τοῦ Ὑψίστου ἐπὶ σοῦ.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Τελέσας ἔργον ἀληθῶς θεάρεστον,
τὸ Κράτος σώζεις, Ἰεράρχα, δι' ἐμοῦ.
Εἰς σὲ τὸ κλέος ἅπαν;

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Ἐπανεύρομεν
τὸν Βασιλέα τέλος.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Ἐξαπέστειλα
κρυφίως εἰς Λιβύην τὰ πολύτιμα,
τοὺς θησαυροὺς μου πάντας. Πέμπων, Μά-
γιστρε,
τοὺς δρόμωνας ταχέως ἀνακάλεσον.

ΒΩΝΟΣ.

Φεῦ, Ἄναξ, μάθε εἰδησιν ὀδυνηράν,
ἀρτίως δι' ἀγγέλου καταφθάσασαν.
Ὑπὸ θυέλλης κατελήφθησαν σφοδρᾶς,
τῆς Ἀφρικῆς τὰς ὄχθας παραπλέοντες
οἱ δρόμωνές σου, καὶ κατεποντίσθησαν,
μετὰ ματαίαν ἀγωνίαν, αὐτανδρσι.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Τῆς θείας δίκης ἦν ἡ θυέλλα φωνή
καὶ τὴν βαρεῖαν τιμωρίαν δέχομαι,
ἦν θεωρῶ θυσίαν ἱλαστήριον.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Ναί, Ἄναξ, ἦσο τοῦ Ἰῶβ πενέστερος,
ἐκείνους ἔχων τοὺς πλουσίους θησαυροὺς,
καὶ ἤδη καθιστᾷ σε μυριόπλουτον
τὸ θάρρος σου καὶ μόνον.

ΒΩΝΟΣ.

Ἡ ἐπέτειος
τῆς ἱερᾶς ἡμέρας ταύτης ἔσεται
τοῖς ἐπιγόνοις ἑορτὴ περιόδου.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ, ὑψῶν τὸν ἀπὸ τοῦ τραχήλου αὐτοῦ
κρεμάμενον διάλιθον Σταυρόν.

Ἰδοὺ τὸ θεῖον Σύμβολον. Ὁρκίσθητι,
ἐγκαταλείπων πᾶσαν ἐκχωρήσεως
ιδέαν, ὅτι ἐφεξῆς τῆς πίστεως
ὁ ἀντιλήπτωρ ἔση καὶ τὸ ἔρεισμα.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ, ὑψῶν τὴν χεῖρα.

Ὁρκίζομαι. Πυρίνη τοῦτο ἔσεται
τὸ φάσγανον ρομφαία. Ἦ τὸν θάνατον
τοῦ μάρτυρος ζητήσω, ἢ τὰ θέμεθλα
στηρίξω αὖθις τοῦ ἀμώμου δόγματος.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ, τείνων τὰς ἀγκάλας.

Υἱέ μου, εἰς τὸ στήθος τοῦτο ρίφθητι.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ, ριπτόμενος ἐν αὐταῖς.

ὦ πάτερ, πάτερ, ἀνεκκλήλητος χαρά.

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Τῆς Παλαιστίνης ἔσωσεν ὁ Στρατηγὸς
δι' ἀφειδούς χρυσοῦ τὸν τρισάριον
τοῦ ὄξους σπόγγον, καὶ τὴν λόγχην τὴν
σεπτὴν,
δι' ἧς ἐτρώθη τοῦ Σωτήρος ἡ πλευρά.
Εἰς τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν αὐριον
ἐκτίθεναι, καὶ ἅπας εἰς προσκύνῃσιν
τῆς πρωτευούσης προσεκλήθη ὁ λαός.
Καὶ σὺ ἐλθέ, ὦ Ἄναξ, καὶ τὸν ὄρκον σου
πανδήμως λάβε, πρὸς μερίστην σύμπαντος
τοῦ Κράτους εὐφροσύνην.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Προσελεύσομαι.

Καὶ μετὰ τοῦτο εἰς τὸ ἔργον παρευθύς.
Στρατολογία εἰς τὸ Κράτος γενικὴ
διαταχθήτω.

(Ἀρπάζει λάβαρον ἐκ παρακειμένου τροπαίου.)

Ἐξαπλῶ τὸ λάβαρον
τοῦ Κωνσταντίνου, καὶ τὸ στόμα μου ἤχῃ
ὡς σάλπιγξ τῆς πατρίδος καὶ τῆς πίστεως.
— «Ἐν τούτῳ νίκα» — καὶ — «ἦ τὰν ἡ
ἐπὶ τάν». —

Γενναῖαι λεγεῶνες πᾶσαι σπεύσατε,
καὶ σύ, Σατράπα μυσαρέ, ἀνάμεινον,
τοῦ Ἀντιχρίστου φαῦλοι δούλοι, τρέμετε!

ΠΟΛΛΟΙ.

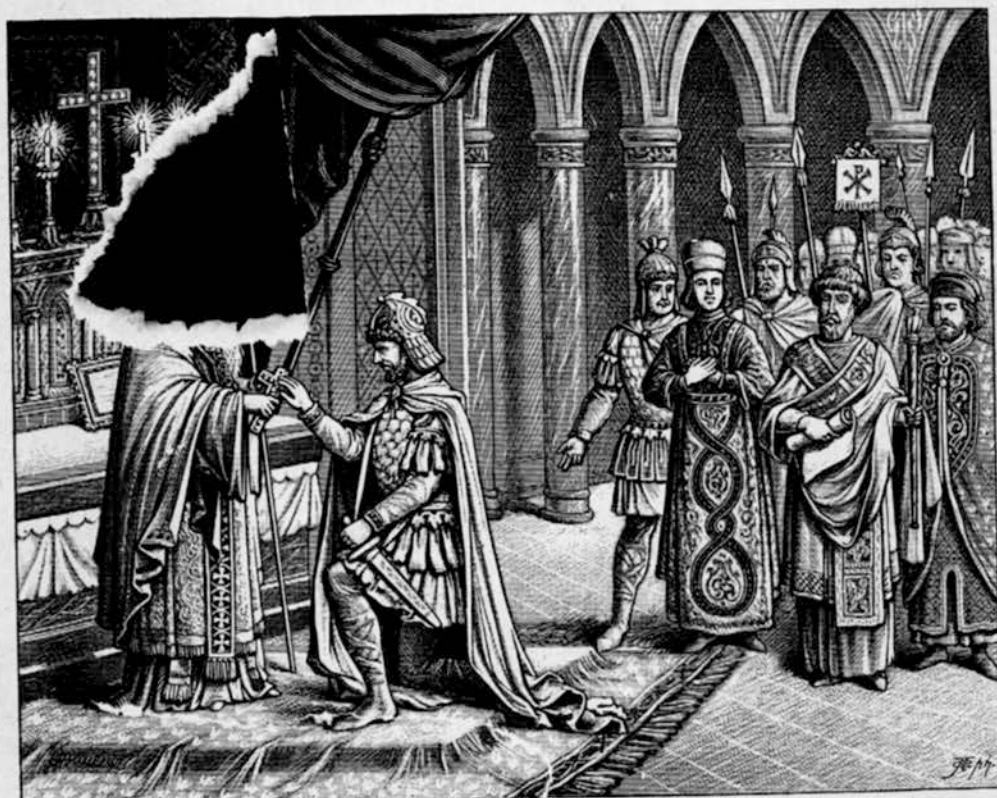
Τοῦ βίγκας, Αὐτοκράτορ ὑπερένδοξε.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Ἀκολουθοῦμεν πάντες τὰς σημαίας σου.

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Καὶ προηγοῦμαι, φέρων τὸν Σταυρὸν ἐγὼ
καὶ τὴν γραφίδα, ἔνθουν ταύτην ὑμνωδὸν
τὴν εὐκλεῶν θριάμβων καὶ τροπαίων σου.
(Ἐν μέσῳ τῶν ἀλαλαγμῶν καταπετάννυται ἡ αὐλαία.)

Ο ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΟΡΚΙΖΟΜΕΝΟΣ ΕΝ Τῇ ΑΓΙΑ ΣΟΦΙΑ.

Η ΕΝ ΧΑΛΚΗΔΟΝΙ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΣ.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ.

ΣΚΗΝΗ Α'.

Τὸ στρατόπεδον τοῦ Ἡρακλείου εἰς τὸ βάθος τοῦ Ἰσσοῦ κόλπου. Ἐπὶ τοῦ μετασκηνίου φαίνεται ἡ στενὴ πεδιάς μετὰ τῶν στρατιωτικῶν σκηνῶν, καὶ ἀπώτερον πυργοῦνται ὕψηλά ὄρη. Εἰς τὸ μέσον λέβης ἐπὶ πυράς, οὗ τὸ περιεχόμενον περιστρέφει ἡ ΓΟΡΔΙΑ, καὶ περὶ ὃ ΒΟΥΣΑΣ καὶ Ὁ ΕΛΠΙΔΙΟΣ, φέροντες στολὴν λογχοφόρων, ὁ ΣΑΠΦΗΡΗΣ, ὁ ΣΕΙΣΜΟΣ καὶ ἄλλοι στρατιῶται.

ΣΑΠΦΗΡΗΣ.

Αἶ, Γορδία, πλησιάζει ὁ ζωμός; Ἀπέθανα τῆς πείνης. Εἶμαι ἄξιός νὰ καταπίω ὀλίγον τὸ Περσικὸν Βασίλειον.

ΒΟΥΣΑΣ.

Διάκρισιν, παρακαλῶ. Ἄφησε καὶ δι' ἡμέας ὀλίγας ἐπαρχίας.

ΣΑΠΦΗΡΗΣ.

Τί τὰ θέλετε; Αὐτὸς ὁ ἀὴρ τῆς Κιλικίας... ἄλλως τε ὁμολογήσωμεν ὅτι διὰ τὸν ζωμόν

ἡ Γορδία ὑπερβαίνει καὶ τὸν ἀρχιμάγειρον τῆς αὐλῆς. Λαμπρὰ κοπέλλα! Κάθε ἡμέραν ἀνακαλύπτω νέα προτερήματα.

ΣΕΙΣΜΟΣ.

Καὶ φαντάσου ὅτι ψάχνεις μόνος σου. Ἴσως ἂν ἐβοηθούσαμεν καὶ ἡμεῖς...

(Γέλως.)

ΣΑΠΦΗΡΗΣ.

Ἡσυχάσατε, παρακαλῶ. Ἀρκεῖ ὅτι τὴν ἔφερα.

ΓΟΡΔΙΑ, χαριεντιζομένη.

Μ'έφερε, λέγει; Ἀκοῦτ' ἐκεῖ; Νομίζεις ὅτι ἦλθα διὰ τὰ γλυκά σου μάτια; Ἀπατάσαι, φίλε μου. Ἦλθα ὅπως συντελέσω εἰς τὴν κατάρτησιν τῆς Ἀσίας.

ΣΑΠΦΗΡΗΣ.

Μάλιστα, μάλιστα. Περιστρέφουσα τὸν ζωμόν. Ζήτω ἡ ἡρώϊς.
(Ἀλαλάζουσι. Ἡ Γορδία πληροὶ ξυλῖνας κοτύλας, καὶ διανέμει αὐτὰς τοῖς παρισταμένοις.)

ΓΟΡΔΙΑ.

Ὅριστε, ὀρίστε. Ἡ τράπεζα ἐστρώθη. Πρῶτον ζωμός, δεύτερον ζωμός, καὶ τρίτον πάλιν ζωμός. Δὲν λείπει τίποτε.

ΒΟΥΣΑΣ.

Μὴ λησμονῆς τὰ γλυκύσματα. Ἐν φίλημα εἰς τὰς ἐρυθράς σου παρειάς.

ΓΟΡΔΙΑ.

Σήμερον μάλιστα δύο. Εἶναι Κυριακή.

ΠΟΛΛΟΙ.

Σαπφῆρη, εἰς ὑγιάν σου (Γελῶσι).

ΣΕΙΣΜΟΣ.

Τί νὰ σᾶς εἶπω, ἀδελφοί; Λαμπρὰ ἡ κατάρτησις τῆς Ἀσίας, ἀλλ' ἐγὼ κατεστράφην. Ὁ Αὐτοκράτωρ, μὲ συμπάθειο, ἐδαιμονίσθη. Οὐδὲ στιγμὴν ἡσυχάζει. Γυμνάσια, πορεῖαι, ψευδοπόλεμοι, ἡμέραν καὶ νύκτα. Τὸ πῆρε ὁ διάβολος!

ΕΛΠΙΔΙΟΣ.

Ἐχει μέγα δίκαιον. Ἐκ τοῦ μηδενὸς διέπλασε στρατὸν ἀξιόμαχον. Τί ἐλεεινότης πρὸ ὀλίγων ἀκόμη μηνῶν! Οἱ στρατιῶται τῶν ποδῶν μόνον τὴν χρῆσιν ἐγνώριζον, ἀλλ' ἀφ' οὗ ἔστρεφον τὰ νῶτα.

ΒΟΥΣΑΣ.

Καὶ ἤδη θαῦμα μὲ φαίνεται. Τρισμύριοι ἄνδρες, τέλειοι καθ' ὅλα, τρώγουν τὰ σίδερα, διότι ἀργεῖ νὰ φανῇ ὁ ἐχθρός.

ΕΛΠΙΔΙΟΣ.

Ἐνθυμεῖσαι, Βούσα, πόσον ἐδυσφόρεις ὅτε κατετάχθημεν;

ΒΟΥΣΑΣ.

Ναί, ναί; ἀλλ' ἤδη προτιμῶ τὴν λόγχην μου ἀπὸ τὸ δικανίκιον τοῦ Μαγίστρου.

ΣΑΠΦΗΡΗΣ.

Διατὶ ἀπορεῖτε; Οἱ ἄλλοι Βασιλεῖς ἔστελλον εἰς τὸν πόλεμον τοὺς Στρατηγούς. Ἡ ἁγία Μεγαλειότης ἔμενεν εἰς τ' Ἀνάκτορα, ὡς τὰ εἰκονίσματα εἰς τὰς ἐκκλησίας, καὶ τότε πλέον ὅ,τι βρέξῃ ἄς κατεβάσῃ.

ΓΟΡΔΙΑ.

Καλὰ λέγεις, Σαπφῆρη· ἀλλ' ὁ Ἡράκλειος ἦτον ἄλλος ἄνθρωπος.

ΕΛΠΙΔΙΟΣ.

Πλέον ἡ ἄνθρωπος, Γορδία. Ἦρπασεν ἐκεῖνος τὸν σταυρὸν κ' ἐτέθη ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ταγμάτων. Πεντακισχίλιοι ἀπεβίβασθημεν εἰς τὴν παραλίαν ταύτην πρὸ ὀλίγων μηνῶν, ἀλλὰ συνήθροισεν ἀμέσως τὰς διασπαρμένους φρουράς ἐξ ὀρέων καὶ πόλεων, ἐγύμνασε, διέπλασε, καὶ ἤδη οὐδὲν πλέον φοβεῖται.

ΠΟΛΛΟΙ.

Μάλιστα, μάλιστα. Ζήτω ὁ Αὐτοκράτωρ.

ΣΕΙΣΜΟΣ.

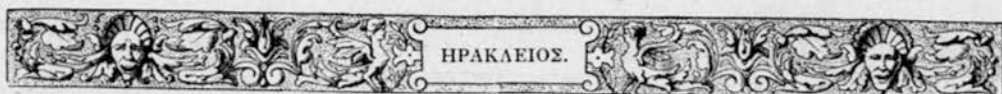
Ζήτω ὅσον θέλετε, ἀλλ' ἠφανίσθημεν. Πειθαρχία, καὶ πάλιν πειθαρχία. Ὑπνος, φαγητόν, ὅλα μετρημένα, καὶ ἀσκήσεις ἀμέτρητοι. Πεζικὸν καὶ ἵππικόν, ἐλαφρόν καὶ βαρὺ, δεξιὰ καὶ ἀριστερά, καὶ οἱ κατηραμένοι σαλπικταὶ εἰς τὸ μέσον. Οὐδὲ εἰς τὴν δευτέραν παρουσίαν θ' ἀκούσωμεν τόσα σαλπίσματα. Ἐφοδος, ὑποχώρησις, συμβολαί, διωγμοί, εὐθεία καὶ λοξὴ παράταξις, πυκνὴ καὶ ἡραιωμένη φάλαγξ. Κακά, ψυχρά καὶ ἀνάποδα!

ΓΟΡΔΙΑ.

Πτωχὲ Ἰωάννη. Καλλίτερος ἦτον ὁ περίπατος εἰς τὸν Λαμπύρα, καὶ τὸ στρίψιμον τοῦ μύστακος, ἅμα ἐφαίνετο καμμία εὐμορφη.

ΣΕΙΣΜΟΣ.

Διόλου, πιτζουνί μου, διόλου. Δὲν μὲ γνωρίζετε. Ἀς ἔλθῃ ὁ ἐχθρός, καὶ τότε βλέπετε.

Σεισμὸς καὶ τρόμος! Ἐνα λόχον θὰ φάγω
μόνος μου, ὁμοῦ μὲ τοὺς Σατράπας.
Ἄλλ' αὐτὰ τὰ σύρτα φέρτα τί ὠφελοῦν, σὲ
παρακαλῶ; Κραυγαί, καὶ ὠθισμοί, καὶ ἀλα-
λαγμοί, καὶ παιᾶνες, καὶ φάλαγγες ἀσπίδων,
καὶ ἴλαι θωρακοφόρων, καὶ συγκρούσεις
ἀναίμακτοι, καὶ φόνοι ἀκίνδυνοι, ὡς τὰ
περιγράφει ὁ Πισίδης εἰς τὸ νέον του ποίημα,
εἶνε ἀνάξια τῆς ἀληθοῦς ἀνδρείας.

ΒΟΥΣΑΣ.

Ἡσύχασε, καὶ γνωρίζε τί πράττει ὁ Αὐτο-
κράτωρ. Ἐκεῖ ἀκριβῶς μορφοῦται ὁ στρα-
τιώτης.

(Ὁ ΘΕΟΔΩΡΟΣ, ὁ ΝΙΚΗΤΑΣ, ὁ ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ καὶ
ὁ ΠΙΣΙΔΗΣ ἐπιφαίνονται εἰς τὸ βάθος, καὶ μένουσιν
ἀκροώμενοι).

ΣΑΤΦΗΡΗΣ.

Ἄλλως τε, ἰδὲ τὸν Ἡράκλειον. Ἐκεῖνος
πρῶτος συμμετέχει πάντων τῶν ἀγώνων.

ΕΛΠΙΔΙΟΣ.

Διαμένων ἀπαύστως ἐν μέσῳ τῶν στρα-
τιωτῶν, ἀποκαλεῖ αὐτοὺς ἀδελφούς, καὶ υἱούς,
καὶ φίλους.

ΓΟΡΔΙΑ.

Παροτρύνει διὰ τῆς ἀγάπης, ὄχι διὰ τοῦ
φόβου, καὶ ὑψῶν τὸν τίμιον σταυρόν, ἔξορ-
κίζει καὶ τοὺς δειλοτέρους νὰ σώσωσι τὰ
ιερά καὶ τὴν πατρίδα.

ΒΟΥΣΑΣ.

Τοιοῦτον Βασιλέα ἀκολουθοῦμεν καὶ εἰς
τὴν κόλασιν.

ΠΟΛΛΟΙ.

Ναί, ναί, καὶ εἰς τὴν κόλασιν.

(Ἥχεῖ ἡ σάλπιγξ.)

ΓΟΡΔΙΑ.

Ἡ ἀνάκλησις. Σπεύσατε.

(Ἀπέρχονται πάντες δρομαῖοι).

ΣΚΗΝΗ Β'.

Ὁ ΘΕΟΔΩΡΟΣ, ὁ ΝΙΚΗΤΑΣ, ὁ ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ καὶ ὁ ΠΙΣΙΔΗΣ, χωροῦντες εἰς τὰ πρόσω. Ἀργότερον ὁ
ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ μετὰ πολλῶν ἀξιωματικῶν καὶ στρατιωτῶν.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Ὅρατε ποῖον τοῦ στρατοῦ τὸ φρόνημα.
Περὶ τῆς νίκης ἤδη ἀσφαλεῖς ἐσμέν.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Ἐπαγωγὸν δοκεῖ μοι ὄντως ὄνειρον·
πῶς πάντα ἔξαπίνης μετεβλήθησαν.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Τῷ Ἡρακλείῳ κλέος ἀληθάργητον.
Ἐκείνου ἔργον αὕτη ἡ ἀνάστασις.
Εὐρείας μόλις ἤνοιξε τὰς πτέρυγας,
ἀποτινάξας τὸν δουλοῦντα βόμβυκα,
καὶ εἰς ἀστέρας ἦρθ' ὄρνις τοῦ Διὸς
ὁ σκώληξ ἀνεδείχθη ὁ χαμαιζήλος.

ΠΙΣΙΔΗΣ.

ὦ, περὶ τούτου ἡμιν βεβαιότατος.
Ὑπὸ πυκνὰ πολλάκις νέφη κρύπτεται

ὁ Φοῖβος, καταλείπων τὸν ὀρίζοντα,
καὶ τότε πάντα ζοφερά τὰ ἐπὶ γῆς,
ἀποναρκοῦται ἡ ζωὴ, καὶ φαίνεται
ἡ φύσις μαρανθεῖσα, πλὴν μεσουρανοῖ
ὁ Φοῖβος αἴφνης, πλημμυροῖ τὸ ἄπλετον
τὰς πεδιάδας σέλας, ὕμνους ψάλλουσιν
εἰς τοὺς εὐώδεις κλώνους τὰ φαιδρὰ πτηνά,
καὶ ἀναζῶσα θάλλει ἡ ὑφήλιος.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Ὑπῆρξε στιγμιαία ἡ μετατροπὴ.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Ἐκ τοῦ Ναδὶρ ἐξῆλθεν αἴφνης τὸ Ζενίθ,
καὶ ὅστις παρευρέθη εἰς Βυζάντιον,
καθ' ἣν ἡμέραν ἀνεχώρει ὁ στρατός,
προσβλέπει πλέον εἰς τὸ μέλλον πεποισθώς.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Τῆς Θράκης τοὺς ὀπλίτας τότε ἤθροζον.

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Θεάματος ἑξόχου ἑστερήθης, φεῦ.
Τὸ Πάσχα ἑορτάσας, τὴν ἐπαύριον
εἰς τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν εὐλαβῶς
ὁ Αὐγουστος προσῆλθε, καὶ πεσῶν πρηνῆς
ἐν μέσῳ πλήθους ἐκ χαρᾶς ἀλλόφρονος,
ἠύχθη οὕτω τῷ Ὑψίστῳ Ἄνακτι·
— «Θεὲ καὶ Κύριέ μου Ἰησοῦ Χριστέ,
μὴ τοῖς ἐχθροῖς σου παραδῶς εἰς ὄνειδος
ἡμᾶς διὰ τὰ τόσα παραπτώματα·
ἀλλ' ἐπιβλέψας, Δέσποτα, ἐλέησον,
καὶ δὸς ἡμῖν τὴν νίκην κατὰ τῶν Περσῶν,
μὴ ἄλλως ἐγκαυχῶνται οἱ ἀλάστορες,
ἐπὶ τῇ καταπτώσει ἐπαίρομενοι
τῆς σῆς κληρονομίας.» —

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Ὡς ἐπίτροπον
τὸν Κωνσταντῖνον τῆς ἀρχῆς κατέλιπεν,
ἀνήλικον εἰσέτι, πλὴν νοήμονα,
καὶ δοὺς αὐτῷ παρέδρους ἀνδρας σεβαστοὺς,
τὸν Σέργιον καὶ Βῶνον, πρὸς τὸν ἄξιον
ἐστράφη μύστην εἶτα, καὶ — «Ἀφίμμι
εἰς τοῦ Θεοῦ τὰς χεῖρας, τῆς μητρὸς αὐτοῦ,
καὶ σοῦ, τὴν πόλιν ταύτην καὶ τὸ τέκνον
μου» —
ἀνέκραξε.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Τοῦ πλήθους οἱ ἀλαλαγμοὶ
τῆς ἐκκλησίας ἔσειον τὰ θέμεθλα,
λαβὼν δὲ τότε τὴν ἀχειροποίητον
θεανδρικήν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ ἡμῶν,
εἰς τὴν ἀκτὴν κατῆλθε.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Ὑποδήματα,
ἀντὶ πεδίλων πορφυρῶν, παμμέλανα
ἐφόρει, ὅπερ ὁ Πισίδης κατιδὼν,
— «Εἰλίζας πόδα πέδιλον μελαμβαφές,
αἱμάτων βάψαις ἐρυθρὸν ἐκ Περσικῶν» —
ἐφώνησε, καὶ οὕτω εὐλογούμενος
ὑπὸ ἀπείρου καὶ ἀλλόφρονος λαοῦ,
ἐπεβιβάσθη.

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Ἦγγικεν ἡ πλήρωσις
τῆς προφητείας. Τῆς Ἡρακλειάδος μου
κοχλάζον ἤδη ἐν ἐμοὶ αἰσθάνομαι
τὸ πρῶτον ἄσμα.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Θύελλαν ὑπέστητε
τῆς Προποντίδος ἐξεληθόντες.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Φοβερὸς
ὁ κίνδυνος ὑπῆρξε, πλὴν ἀτρόμητος
ὁ Αὐτοκράτωρ πάντας ἐνεψύχωσε,
τὸν στόλον οὕτω σώσας.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Τίς τὸ σχέδιον
τῆς ἐκστρατείας ὤρισεν;

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Ὁ Βασιλεὺς,
ἑξόχου οὕτω διανοίας δείγμα δοὺς.
Τὴν ὄχθην πᾶσαν ἀντικρὺ τῆς πόλεως
κατέχουσιν οἱ Πέρσαι, καὶ ἡ προσβολὴ
διὰ συνήθη Στρατηγὸν ἐφαίνετο
ἐκεῖ φυσικωτέρα, πλὴν ἐνόησεν
ἐκείνος ποῖον κίνδυνον διέτρεχεν,
ἂν κατὰ παλαιμάχων νέα τάγματα
ὠδήγῃ ἐν ὑπαίθρῳ, ἔτι τρέμοντα,
καὶ εἰθισμένα εἰς ἀνάλητον φυγὴν.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Ἡ ἦττα, ἥτις πιθανὴ ἀπέβαινε,
πρηνωλεθρίαν οὕτω συνεπήγετο.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Τοῦ Βυζαντίου ἴσως τὴν ἐκπόρθησιν.

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Διέγνω ταῦτα ὁ κλεινὸς Ἡράκλειος,
καθὼς καὶ ποῖον ἐξησφάλιζεν αὐτῷ
τὸ κράτος τῆς θαλάσσης πλεονέκτημα,
καὶ παρακάμψας πᾶσαν τὴν χερσόνησον,
τοὺς Πέρσας ὠδε ἐκ τῶν νύτων ἔλαβε.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Ἡ θέσις αὕτη θαυμασία. Τὴν στενὴν
τῆς παραλίας ζώνην περικλείουσι

σειραὶ ὀρέων, ἀφ' ἐνὸς τὸ Ἀμανόν,
καὶ ὁ ὑψαύχην Ταῦρος βορειότερον.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Ἀπόρρητον καθ' ὅλα ὄρητῆριον.
Αἱ Ἀμανίδες πύλαι καὶ αἱ Σύριαι
εἰσὶν αἱ μόναι κινδυνώδεις πρόσοδοι,
ἐν ᾧ ἀφθόνως τὰ χρειώδη εὐρηνται
εἰς τὰς πλησίον πόλεις, τὴν Ἀνάβαρζον,
Ἐστίαν Μόψου, τὴν Ταρσόν, καὶ τὴν Ἰσσόν.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Ἐνταῦθα πρὸ χιλίων χρόνων τὴν λαμπρὰν
ἐκείνην νίκην παρ' Ἰσσόν κατήγαγεν
Ἀλέξανδρος ὁ μέγας. Ἐπηρέασε
καὶ τοῦτο ἴσως τὰς βουλὰς τοῦ Ἀνακτος.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Τὸν Μακεδόνα ὄντως ἐξελέξατο
ὡς πρότυπον ἐν πᾶσι.

ΤΙΣΙΔΗΣ.

Ἄν κατέστρεψε
τὸ πρῶτον Κράτος τῶν Περσῶν ἐκείνος, νῦν
ἐγγίζει τοῦ δευτέρου ἢ κατάλυσις.

(Βαθμὸν ἐπέρχεται τὸ λυκόφως, καὶ εἴτα ἡ σελήνη,
πρὸς στιγμὴν ἐπιφανείσα, κρύπτεται ὀπισθεν μελα-
νῶν νεφῶν. Ἀνάπτονται πυρὰ πολλοῦ τοῦ
στρατοπέδου.)

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Ἡ πρόρρησίς σου εἰς τὰ ὦτα τοῦ Θεοῦ.
Ἐν πάσῃ περιπτώσει πάντα βαίνουσιν
αἰσίως. Ἐκ τῶν νῶτων ἀπειλούμενοι,
κατέλειπον οἱ Πέρσαι τὸ Βυζάντιον,
καὶ καθ' ἡμῶν χωροῦσι.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Τοῦτο ἤλπιζεν
ὁ Ἀναξ. Οὕτω πᾶσαν ἀνεκούφισε
τὴν Μικρασίαν, καὶ πεδίον ὥρισε
τοῦ μέλλοντος ἀγῶνος ταῦτα τὰ βουνά,
ὧν δι' ἡμᾶς πᾶς βράχος καὶ προπύργιον.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Ἐν τούτοις ἤδη, ἐκγυμνάσας τὸν στρατόν,
ἐπὶ τῇ ἀτολμῇ δυσανασχετὴ
τῶν πολεμίων. Πρὸ πολλοῦ ἐφάνησαν

ἐν Ἀρμενίᾳ. Πολυάριθμοι ἵππεῖς
πρὸς τὴν πρωτοπορείαν συνεπλάκησαν
ἐκεῖ τῶν ἡμετέρων. Οἱ ἐπίλοιποι
ἐντὸς τοῦ Ταύρου, ὡς θρυλλεῖται, κρύπτονται.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Οὐδεὶς διὰ τὴν νύκτα ταύτην κίνδυνος,
ἐν πάσῃ περιπτώσει. Τὴν πανσέληνον
βαρέα νέφη κρύπτουσι, καὶ θύελλα
μυκάται εἰς τὰ ὄρη.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Τὸ στρατόπεδον
ὑπνῶττει ἤδη· καὶ ἡμεῖς ἀπέλθωμεν.
(Ἦχε αἰφνης τὸ ἐγερτήριον εἰς διαφόρους ἀπο-
στάσεις. Θόρυβος καὶ ἀλαλαγμοί.)

Τί τοῦτο;

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Αἰφνιδία ἔφοδος.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Θεοί!

(Προστρέχουσιν ἀεισματικοὶ καὶ στρατιῶται διαφό-
ρων ὅπλων, ὧν πολλοὶ φέρουσι δῆδας. Ἐμφανί-
ζεται δὲ τότε ὁ Ἡράκλειος ἐν πανοπλίᾳ, καὶ κρατῶν
τὴν ἀχειροποίητον εἰκόνα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.)

ΠΟΛΛΟΙ.

Ὁ Αὐτοκράτωρ! Τόπον, τόπον!

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ, αἰρωμένων τὴν εἰκόνα.

Ἀδελφοί

καὶ φίλα τέκνα, ἡ μεγάλη ἔφθασεν
ἡμέρα τέλος τοῦ ἀγῶνος τοῦ κλεινοῦ.
Διὰ νυκτὸς ὡς θῶες ἐπιτίθενται
οἱ Πέρσαι, πρὸς τὸν ὕπνον συμμαχήσαντες,
πλὴν ἀπατῶνται· ἀνεμένομεν αὐτούς.
Τὸ σῆμα τοῦτο αἶρων τὸ πανάχραντον
ὡς λάβαρόν μου, στρατιώτας τοῦ Χριστοῦ
βαπτίζω πάντας ὡδε. Ὑπὲρ πίστεως,
ὑπὲρ πατρίδος τὴν ῥομφαίαν δράξατε.
Τοὺς ἐπιζῶντας ἀναμένει θρίαμβος,
καὶ τοὺς πεσόντας στέφανος μαρτυρικός.
Ἐγώ, μετὰ τῶν πρώτων βαίνων, ἔσομαι
μέχρι θανάτου ἔσσει ὑμέτερος,
πατήρ καὶ φίλος μᾶλλον ἢ κυρίαρχος.

ΤΙΝΕΣ.

Ὁ Ἀναξ ζήτω.

ΑΛΛΟΙ.

Κλέος εἰς τὰ ὄπλα σου.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Γνωρίζετε τὴν χώραν πῶς ἐδήωσαν
οἱ μοιρολάτραι, τοῦ Σατὰν ἀπόστολοι.
Τῶν ἀναιμάκτων θυσιῶν αἱ τράπεζαι
εἰς μαιφύονα αἵματα πῶς πλέουσι,
πῶς εἰς τὰς φλόγας τὰ σεπτὰ παρέδωκαν
τεμένη, δι' ὀργίων φαύλων χραίνοντες
τὸν οἶκον τοῦ Κυρίου· οἱ Ἀντίχριστοι
γνωρίζετε τὴν θείαν πῶς ἐσύλησαν
Σιών, καὶ πῶς τὸ ξύλον τὸ ζωοποιόν,

δι' ἐπαράτων ἀνασπᾶσαντες χειρῶν,
εἰς τὴν Ἀσίαν ἔκρυψαν. Πλὴν ἔφθασεν,
ιδού, ἡ ὥρα τῆς ἀνταποδόσεως.
Ἐμπρὸς εἰς θείαν νίκην ἢ εἰς θάνατον.

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Ἐκ τῆς Ἐδὲμ προσνεύει μεσιτεύουσα
ἡ Θεοτόκος νύμφη καὶ ἀνύμφευτος.
Ἐμπρὸς, γενναῖοι στρατιῶται τοῦ Χριστοῦ,
Ἐμπρὸς! Ὁ Ἀναξ προηγείται, τὴν ὁδὸν
δεικνύων, ἥτις ἄγει πρὸς τοὺς οὐρανοὺς.
(Παρατεταμέναι ἀνευφημῖαι καὶ συγκρούσεις ἀσπί-
δων. Ἐξορμῶσι πάντες, ἡγουμένου τοῦ Ἡρακλείου,
καὶ μένει ἐπὶ τῆς σκηνῆς μόνος ὁ Σεισμός.)

ΣΚΗΝΗ Γ'.

ΣΕΙΣΜΟΣ. Ἀργότερον ΕΛΠΙΔΙΟΣ, ΒΟΥΣΑΣ, ΣΑΠΦΗΡΗΣ καὶ ΓΟΡΔΙΑ.

ΣΕΙΣΜΟΣ.

Ὁραιοτάτα! Φεύγουν ὅλοι καὶ λησμονοῦν
τὸ στρατόπεδον. Καὶ ἂν τὸ προσβάλουν
οἱ Πέρσαι; Εὐτυχῶς ἔμεινα ἐγώ. Μέγα
πράγμα ἡ ἀνδρεία, ἀλλ' ἀπαιτεῖται καὶ φρό-
νησις. Τοῦτο καλεῖται στρατηγικὸς νοῦς.
Φυλάττουν οἱ σκοποὶ ἔξω, ἔχει καλῶς· ἀλλὰ
μέσα;...

(Ἀκούεται μακρόθεν ὁ θόρυβος τῆς μάχης. Προ-
κύπτει τῶν νεφῶν ἡ πανσέληνος.)

Ὅριστε διασκέδασις. Τοῦ διαβόλου τὸ
πανηγύρι. Ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος!
Ἄγια λόγια, ἀλλὰ προτιμῶ τὸ δέρμα μου.
Ὀλίγα ἐλεεινά χρονάκια μᾶς ἔδωκεν ὁ Θεός,
τύφλα καὶ ἀθλιότης τὰ περισσότερα, καὶ
ὕστερα σὲ λέγει ὁ ἄλλος — «Ἐμπρὸς, παι-
διά. Νίκη ἢ θάνατος!» — «Περάστε, παρα-
καλῶ, πηγαίνω κ' ἔφθασα!» — Ἡ δόξα,
φωνάζουν, ἡ δόξα. Καὶ τὰ σκουλήκια δὲν
τὰ μετράτε; Γυνὸ κρηνίον καὶ ἀμάραντος
στέφανος! Τίς σ' ἐνθυμεῖται, καυμένε; Λαμ-
πρὸς θρίαμβος. Κατεστρέψαμεν τοὺς βαρ-
βάρους, καὶ ἡμέτεροι ἔπεσαν μόνον χίλιοι.
Χαρὰ μεγάλη. Φανοὶ καὶ τύμπανα. Ἄλλ' οἱ

χίλιοι ἐκεῖνοι τί σὲ λέγουν; Ὅχι, Κύριε·
ὅς λείψῃ, καλλίτερα εἰς. Ἄλλως τε, φαντά-
σθητε τί ἁμαρτία. Ὅλοι θὰ ἐρωτοῦν —
«Μπρέ, τί ἔγινεν ὁ Σεισμός, ὁ λαμπρὸς
ἐκεῖνος ἄνθρωπος, ὁ ἀτρόμητος ἥρως;» —
Διατὶ νὰ δώσω τόσῃ ἐνόχλησιν;

(Ἀκούεται θόρυβος ἔγγυς τοῦ στρατοπέδου.)

Οἱ Πέρσαι, οἱ Πέρσαι! Προσέβαλον τὸ
χαράκωμα! Ὅπου φύγη φύγη.

(Κρύπτεται. Εἰσέρχονται ἐξ ἀντιθέτων διευθύνσεων
ὁ ΕΛΠΙΔΙΟΣ καὶ ὁ ΒΟΥΣΑΣ.)

ΕΛΠΙΔΙΟΣ.

Νίκη, νίκη! Οἱ ἐχθροὶ κατεκόπησαν!
Ἐνόσῳ διήρκει τὸ σκότος ἐμάχοντο γεν-
ναίως, ἀλλ' αἰφνης ἐξήστραψεν ἡ πανσέ-
ληνος, ἡ ἀγαπητὴ αὐτῶν θεά, καὶ τότε,
νομίσαντες ὅτι ἐπροδόθησαν, ἐτράπησαν πάν-
τες, ἀφ' οὗ ἐξήμεσαν κατ' αὐτῆς τὰ αἰσχίστα.

ΒΟΥΣΑΣ.

Εὔγε τῆς πανσελήνου. Πρὸς τὸ ἄλλο
μέρος ἡ μάχη ἐξακολουθεῖ. Ὁ Σάρβαρος
διοικεῖ τὸ κέντρον, καὶ φονεύει τοὺς φεύγον-
τας, ἀλλ' ἔχει ἀντιμέτωπον τὸν Αὐτοκράτορα.

ΕΛΠΙΔΙΟΣ.

Ἦλθε καὶ πρὸς τὸ μέρος ἡμῶν. Μάχεται ὡς λέων, κρατῶν πάντοτε ὑψηλὰ τοῦ Χριστοῦ τὴν εἰκόνα.

ΒΟΥΣΑΣ.

Ἦδη ὁδηγεῖ τοὺς Καταφράκτους, οἵτινες, βλέποντες αὐτὸν προκινδυνεύοντα, ὁρμῶσιν ἀκράτητοι.

ΕΛΠΙΔΙΟΣ.

Καὶ ὅμως προχθὲς ἀκόμη ἔφευγον ὡς λαγωοί.

ΒΟΥΣΑΣ.

Ὁ ἡρωϊσμός μεταδίδεται. Σπεύδω δι' ἐπικουρίας.

ΕΛΠΙΔΙΟΣ.

Σὲ ἀκολουθῶ.

(Ἀπομακρύνονται, καὶ μετ' ὀλίγον εἰσέρχεται ὁ Σαπφῆρης, ἐφ' οὗ ἐρείδεται ἡ Γορδία, τρωθεῖσα εἰς τὸν βραχίονα.)

ΣΑΠΦΗΡΗΣ.

Ὅριστε· Σὲ ἀρέσει τώρα; Ἦθελες καὶ καλὰ νὰ ἴδῃς τὴν μάχην. Τί σ' ἔλεγα ἐγώ; Δὲν εἶνε διὰ γυναῖκας αὐτὰ τὰ πράγματα.

ΓΟΡΔΙΑ.

ὦ Σαπφῆρη, τί νίκη, τί θρίαμβος! Εἶδες τοὺς Πέρσας πῶς ἐρρίφθησαν εἰς τὰ βουνά.

ΣΑΠΦΗΡΗΣ.

Ἐριφοί, Γορδία, ἔριφοί. Καὶ οἱ Σχολάριοι κατόπιν.

ΓΟΡΔΙΑ.

Ἐπесαν χιλιάδες εἰς τοὺς κρημνοὺς.

ΣΑΠΦΗΡΗΣ.

Καὶ ζῶντας συνέλαβον πλήθος.

ΓΟΡΔΙΑ.

Τὸν Βασιλεῖα τὸν εἶδες, Σαπφῆρη; Θεός, ὄχι ἄνθρωπος.

ΣΑΠΦΗΡΗΣ.

Τὸν εἶδα· ὅπου ἦσαν οἱ περισσότεροι ἐκεῖ ὦρμα, καὶ ἡ σπάθη του ἀστραπή.

ΓΟΡΔΙΑ, καθημένη παρὰ τὰς ρίζας δένδρου.

Ἀφῆσέ με ἐδῶ, καὶ τρέχα ὀπίσω. Ἀκόμη ἀκούεται ἡ βοή. Μὴ παρατηρήσουν τὴν ἐλλειψίν σου.

ΣΑΠΦΗΡΗΣ.

Ναί, ἀλλὰ μόνη πῶς θὰ μείνῃς;

ΓΟΡΔΙΑ.

Ἐδῶ εἶμαι ἀσφαλῆς.

(Ὁ Σεισμός προκύπτει βραδέως τῆς κρύπτης αὐτοῦ.)

ΣΕΙΣΜΟΣ.

Τρέχα, Σαπφῆρη, τρέχα. Ἐγὼ τὴν φυλάττω.

ΣΑΠΦΗΡΗΣ.

Σύ, Σεισμέ; Καὶ ποῦ ἐξεφύτρωσες;

ΣΕΙΣΜΟΣ.

Ἦλθα ν' ἀναπαυθῶ. Ἦμην εἰς τὸ κέντρον τῆς μάχης, καὶ οἱ Πέρσαι μὲ περιέζωσαν. Ἄλλ' ἐγὼ ἔστρεφα τὴν ῥομφαίαν ὡς ὁ ἀρχάγγελος Γαβριήλ. Κεφαλαί, πόδες, χεῖρες ἐπέτων πέριξ, ἀλλ' εὐρέθη τέλος εἰς χονδροκέφαλος, καὶ τὸ ξίφος μου ἐθραύσθη...

ΓΟΡΔΙΑ.

Καὶ τότε πῶς ἐλυτρώθης;

ΣΕΙΣΜΟΣ.

Ἦρπασα δύο Πέρσας ὡς ἀσπίδα, καὶ διέσχισα τὸ πλήθος.

ΣΑΠΦΗΡΗΣ.

Εὕγε τοῦ ἥρωος!

ΣΕΙΣΜΟΣ.

ὦ μικρὰ πράγματα. Ὡς τὸ ἐσπέρας ἔχομεν καιρόν. Ἀλλὰ καὶ ὁ Βασιλεὺς, πρέπει νὰ τὸ ὁμολογήσω, καλὰ ἐπολέμησε.

ΣΑΠΦΗΡΗΣ.

Ἐγὼ ἐπιστρέφω. Ἐρχεσαι...

ΣΕΙΣΜΟΣ.

Ὀλίγον θ' ἀναπνεύσω ἀκόμη. Τρέχα καὶ σ' ἔφθασα.

ΣΑΠΦΗΡΗΣ.

Σὲ περιμένω. Χαῖρε, Γορδία. (Εἰσέρχεται.)

ΣΕΙΣΜΟΣ.

Καλὸ παλληκάρι, δὲν λέγω, ἀλλὰ Σεισμὸς εἷς ὑπάρχει. Μόνη σὺ, Γορδία, δὲν θέλεις νὰ τὸ ἐννοήσης. Ἴδὲ τί σῶμα, τί εὐγένεια!

ΓΟΡΔΙΑ.

Σὲ γνωρίζω, σὲ γνωρίζω!

ΣΕΙΣΜΟΣ.

Ναί, ἀλλὰ δὲν μ' ἐκτιμᾷς κατ' ἀξίαν. Περιφρονεῖς τὴν ἀγάπην καὶ τοὺς ὅρκους μου. Τί εἶνε ὁ Σαπφίρης; Ἀπλοὺς Σχολάριος, ἐν ᾧ σὺ ἀξίζεις καὶ Κόμητα. Ἐγὼ εἶμαι Δέκαρχος, καὶ πρὶν λήξῃ ὁ πόλεμος θὰ μὲ ἴδῃς Δοῦκα.

ΓΟΡΔΙΑ.

Καὶ εἰς ἀνώτερα. Πρὸς τὸ παρόν, ἄρχον Δέκαρχε, φέρε με ὀλίγον νερὸ διὰ τὴν πληγὴν. (Ὁ Σεισμὸς φέρει ἐκ παρακειμένης πηγῆς τὸ ὕδωρ, καὶ ἡ Γορδία ὑγραίνει τὸν ἐπὶ τοῦ βραχίονος αὐτῆς ἐπίδεσμον.)

ΣΕΙΣΜΟΣ.

Ὁ Ἀγαμέμνων εἶχε τὴν Ἀστυνόμην, ὁ Ἀχιλλεὺς τὴν Βρισηίδα, καὶ ὁ Σεισμὸς καμμίαν. Αὐτὸ δὲν γίνεται. Σὲ βεβαιῶ ὅτι σὲ τρελλαίνομαι.

ΓΟΡΔΙΑ.

Τρέχα νὰ θάψῃς τοὺς Πέρσας, ὅσους ἐφόνευσας, καὶ ἄλλοτε τὰ λέγομεν.

ΣΕΙΣΜΟΣ.

Ἄχ, πονηρή, στῆθος ἀφρός, πλὴν κρύπτει βράχον. Τί ἁμαρτία. (Ἄδει.)

Ὁ Ἄρης κρύφα τὸν κεστὸν τῆς Κυθερείας λύσας, ἐτρέφα, τοῦ χωλοῦ θεοῦ τοὺς θησαυροὺς συλήσας, ἀλλ' ἄργυρᾶν ὁ Ἥφαιστος πλεκτάνην περιβάλλει, καὶ οἱ θεοὶ προστρέχουσι μικροὶ τε καὶ μεγάλοι.

ΓΟΡΔΙΑ.

Ἀμίμητος φωνή. Αἱ ἀηδόνες ἐσίγησαν.

ΣΕΙΣΜΟΣ.

Ὅχι, παίζομεν. Ἀκουσε καὶ τὴν συνέχειαν. (Ἄδει.)

Τινὲς γελῶσιν, ἀλλ' ἐκεῖ σεμνῶς ἀποχωροῦσαι, γνωρίζετε τί λέγουσιν αἱ Χάριτες καὶ Μοῦσαι, παρὰ τὴν Κύπριν τὸν θεὸν ὀρώσαι τῶν πολέμων; — «Ὁ εἰς τοιαύτην ἐμπλακείς παγίδα τριστευδαίμων.» —

(Χωρεῖ πρὸς αὐτὴν, τείνων τὰς ἀγκάλας.)

ΓΟΡΔΙΑ, ραπίζουσα αὐτὸν.

Βλέπεις ὅτι ἡ Ἀφροδίτη ἔχει καὶ χεῖρας.

ΣΕΙΣΜΟΣ.

Ἐμὲ ραπίζεις, ἐμέ; Σεισμὸς καὶ τρόμος! Ἄν ἦσο Σατράπης, ἢ ὀλόκληρος ἴλη ἱππικοῦ, ἀλοίμονον εἰς σέ. Ἄλλ' ἀσθενὲς γύναιον, εἶσαι ἀναξία μου.

ΓΟΡΔΙΑ.

Εὐχαριστῶ. Μεγάλῃ καλοσύνῃ. (Ἀκούεται κρότος βημάτων.)

Ἐρχεταί τις.

ΣΕΙΣΜΟΣ.

Μήπως οἱ Πέρσαι; Σπεῦσε. Τί κάθεσαι; (Ἀποχωρεῖ βιαίως, καὶ εἴτα διακρίνων τὸν Ἀθαλάριχον, ἡσυχάζει.)

Ὁ Κόμης Ἀθαλάριχος. Ἄλλ' ἂν μὲ ἴδῃ; Τρέχω εἰς τὴν μάχην.

ΓΟΡΔΙΑ.

Τότε πρὸς τὸ ἄλλο μέρος.

ΣΕΙΣΜΟΣ.

Σπεῦσε, σὲ λέγω. Ἀργότερον βλέπομεν. (Ἀπομακρύνονται, καὶ εἰσέρχεται σκεπτικός ὁ Ἀθαλάριχος.)

ΣΚΗΝΗ Δ΄.

ΑΘΑΛΛΑΡΙΧΟΣ ΜΟΝΟΣ. Εἶτα ΝΙΚΗΤΑΣ, καὶ τέλος ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ μετὰ συνοδείας.

ΑΘΑΛΛΑΡΙΧΟΣ.

Πικρῶς ἐθρήνουν πρὸ πικροῦ τὴν μοῖράν μου,
καὶ ὅμως τότε ἤμην ἔτι εὐτυχής.

Περιφρονῶν ἐκείνον, ὅστις ἤρπασε
τὴν κόρην, ἣν ἡγάπων, καὶ ἀνάξιον
αὐτὸν νομίζων τοῦ ἡδέος θησαυροῦ,
ἐφантаζόμην ὅτι ὁ δεσμὸς αὐτῶν,
πρὸς τὴν καρδίαν ξένος, τὴν ἀνάμνησιν
τοῦ παρελθόντος ἀμυδρῶς ἐπέτρεπε.
Ἄλλ' ἤδη, ἤδη ἥρως ἀναδείκνυται
περίδοξος ἐκείνος, ἡ ὑφήλιος
ἐν καταπλήξει ἄδει ἐπινίκια,
καὶ κλίνω γόνυ θαυμασμοῦ ἐγὼ αὐτός
πρὸ τοῦ γενναίου, μεγαθύμου Ἀνακτος.
Μαρτίνα, ἦθη ἐντελῶς ἡρπάγης μοι,
καὶ φθίνει ἡ ἐσχάτη ἀντανάκλασις
τοῦ χαροποῦ ὀνείρου τῆς νεότητος.

ΝΙΚΗΤΑΣ, εἰσορμῶν.

Ἡμέρα τρισευδαίων καὶ τρισένδοξος,
καλὴ μου Κόμη. Τέλος ἀναπνέομεν.
Ἐταπεινώθη τῶν βαρβάρων ἡ ὀφρὺς,
καὶ χαροπὸν τὸ μέλλον προμηνύεται.

ΑΘΑΛΛΑΡΙΧΟΣ, συνερχόμενος.

Ναί, παρευρέθην εἰς τὴν μάχην ἅπασαν.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Ἐφώρμησαν γενναίως ὡς παλαίμαχοι,
ὑπὸ τοῦ Ἡρακλείου ὀδηγούμενοι,
οἱ πρῶν καὶ τὴν κόνιν ἔτι τρέμοντες
τῶν πολεμίων.

ΑΘΑΛΛΑΡΙΧΟΣ.

Εἴκοσι μακρῶν ἐτῶν
ἡμέρα τέλος εὐκλεῆς ἐξήλειψε
τὸ αἰσχρὸς μία.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Εἰς τὰ ὄρη ἔφυγεν
ὁ Σάρβαρος, ὀλίγα μόνον λείψανα
τῆς ἀγερῶχου διασώσας στρατιάς.

ΑΘΑΛΛΑΡΙΧΟΣ.

Ἠλώθη μετὰ ταῦτα τὸ χαράκωμα;

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Ἠλώθη, βρίθον ἀμυθήτων θησαυρῶν.
Ἐξεδικήθη οὕτω ἡ οἰκτρὰ σφαγὴ
τοῦ Ὀλυμπίου καὶ τῶν ἄλλων Πρέσβων.

ΑΘΑΛΛΑΡΙΧΟΣ.

Τῶν Πρέσβων; Τί λέγεις;

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Χθὲς τὸ πένθιμον

ἐκ Βυζαντίου μήνυμα κατέφθασε.
Ἐδείχθη ὁ Σαῖτος πρὸς αὐτοὺς καλὸς
ἐντὸς τοῦ Κράτους, πλὴν εὐθὺς ἀπέρριψε
τὸ προσωπεῖον ἐν Περσίδι. Συλλαβὼν,
καὶ ἀσφαλίσας δι' αἰσchrῶν ἀλύσεων,
ὡς αἰχμαλώτους τῷ Χοσρόῃ ἤγαγε
τοὺς ἀποστόλους.

ΑΘΑΛΛΑΡΙΧΟΣ.

Ταύτην ἡγοράσαμεν
τὴν προδοσίαν.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

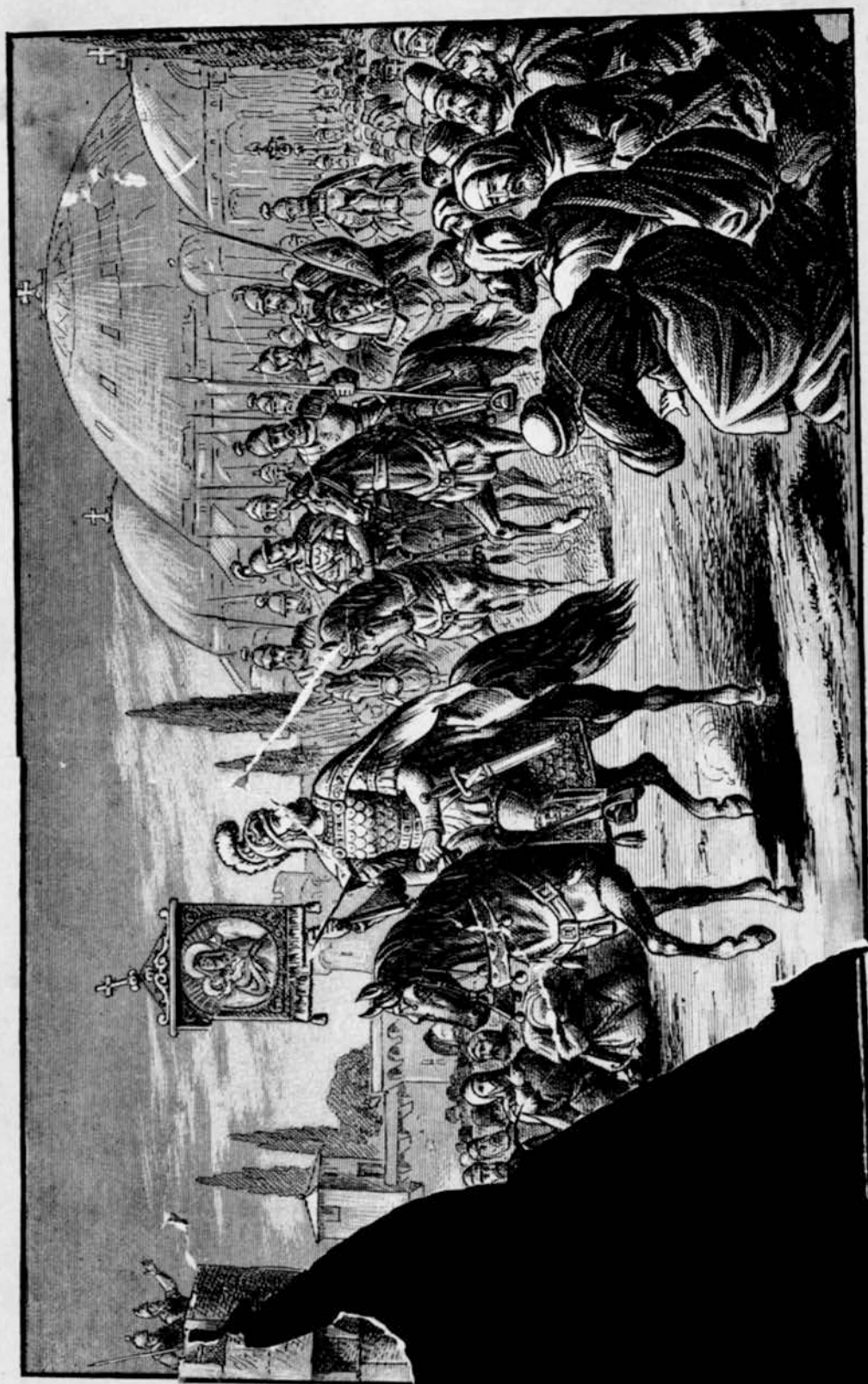
Εὐτυχῶς ἀπέτισε
τῆς ἀνομίας τὴν ποινὴν. Ὁ τύραννος
δικαίως ἐξεμάνη, μόλις ἔμαθε
τῆς Χαλκηδόνος τὴν γνωστὴν συνέντευξιν,
καὶ — «Ἄθλιε, τίς, εἶπε, σοὶ ἐπέτρεψε
Μονάρχου ἄλλου τὴν προσκύνησιν; Πρὸς τί
ἐστάλης; Τούτου σοὶ ἐπέταξα ἐγὼ
τοῦ Ἡρακλείου ἀκριβῶς τὴν σύλληψιν.
Αἰχμάλωτον ἐκείνον ἀλυσίδετον
ἀνέμενον.»

ΑΘΑΛΛΑΡΙΧΟΣ.

Υψίστη ἰταμότης.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Ναί,
σκιά τοῦ παρελθόντος ἀποτρόπαιος,

Ο ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ ΕΚΣΤΡΑΤΕΥΩΝ.

δεικνύουσα τὸν Ζόφον, ὃν διέλυσεν
ἡὼς φαιδρῶν ἐλπίδων.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Καὶ ἀγγέλλεται

ἡ τύχη τοῦ Σαΐτου;

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Ὁ τρισάθλιος
ἐρίφου δίκην ἐξεδάρη, καὶ ἀσκὸς
κατεσκευάσθη ἐκ τοῦ δέρματος.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Φρικτόν.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Ἀπαίσιον ἐπίσης καὶ τῶν Πρέσβειων
ἡμῶν τὸ τέλος. Ἀποβλέψας πρὸς αὐτοὺς
ὁ Σάχης — «Τῶν Ῥωμαίων τότε φείσομαι,
ἀνέκραξεν, ὅποταν ἀπαρνήσωνται
τὸν σταυρωθέντα, ὃν Θεὸν ἐβάπτισαν,
καὶ ταπεινῶς τὸν Φοῖβον προσκυνήσωσι.» —

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

ὦ βλασφημία!

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Εἰς εἰρκτὰς ἐρρίφθησαν
δυσώδεις μετὰ τοῦτο. Ὁ Λεόντιος
ἐκεῖ τὸ πνεῦμα εὐσεβῶς παρέδωκε.
Οἱ ἄλλοι δύο ἐφονεύθησαν οἰκτρῶς
δερόμενοι ὡς κύνες.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Ἀποφῶλιον.

Καὶ οὗτοι ἦσαν ἀντιπρόσωποι σεπτοὶ
τοῦ κραταιοῦ τῆς Ῥώμης Αὐτοκράτορος.
Τοιαύτη ἡ εἰρήνη, ἐξ ἧς ἤλπιζε
τὴν σωτηρίαν ὁ Ἡράκλειος. Οὐαί!
Τὸ βάθος οἶον τῆς ἀβύσσου τῆς στυγνῆς,
εἰς ἣν διετελοῦμεν. Ἰλιγγίασιν
παράγει ἡδη ἄνωθεν ὀρώμενον.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Πλὴν καὶ ἡδεῖα πόσον ἡ ἐκδίκησις.

(Ἀντηχοῦσιν ἑνθουσιώδεις ἐπευφημῖαι παρὰ τὸ
στρατόπεδον.)

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Ὁ Αὐτοκράτωρ ἐπιστρέφει.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Σπεύσωμεν.

(Ἐν ᾧ βαίνουνσιν εἰς προὔπαντησιν, εἰσέρχεται ὁ
Ἡράκλειος μετὰ πολυαρίθμου συνοδείας. Ὁ Νική-
τας ἀσπάζεται τὴν χεῖρα αὐτοῦ, καὶ ὁ Ἀθαλάριχος
κλίνει τὸ γόνυ.)

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Νικήτα, νίκη, νίκη τέλος εὐκλείης!
Γενναῖε Κόμη, εἶδεν αὖθις ἡ Ἰσὸς
τὸν θρίαμβον τῶν ὄπλων τῶν Ἑλληνικῶν,
καὶ τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου ἡ σκιά
προσνεύει γηθοσύνης. Τὰς σημαῖάς μου
ἡ Θεοτόκος ἄνωθεν ἠλόγησε,
καὶ περιτρόμους πρὸ ἐμοῦ ἐσκόρ-
ποῦς πυρολάτρας ἡ θαυματουργὸς μοῦρτα
τοῦ θεανθρώπου. Ἐκ καρδίας ἅπαντας
εὐχαριστῶ. Τὸ θεῖον ἐβαπτίσθητε
λουτρὸν ἐνδόξως, στρατιῶται τοῦ Χριστοῦ.
Ἡ Μικρασία ἐλυτρώθη ἅπασα,
καὶ ἀπηλλάγη τέλος τὸ Βυζάντιον.
Δοξολογίαν αὐριον τελέσομεν
ἐν κατανύξει, καὶ ἀμέσως ἔπειτα
πρὸς δρόμον ἔστε ἔτοιμοι. Τὰς κορυφὰς
τοῦ Ταύρου ὑπερβάντες, εἰς τὴν εὐφορον
Καππαδοκίαν ἡδη πορευσόμεθα,
ἀκολουθοῦντες τοῦ Πυράμου τὴν φορὰν.
Παρὰ τὸν Ἄλυν ποταμὸν τὸ στράτευμα
διαχειμάζον, ἔσται ἀσφαλέστερον.
(Ἀνευφημῖαι καὶ συγκρούσεις ἀσπίδων. Πίπτει τὸ
διασκήνιον.)

ΣΚΗΝΗ Ε΄.

Τὰ δώματα τῆς Αὐτοκρατείας. ΜΑΡΙΑ καὶ MARTINA. Ἀργότερον ΒΩΝΟΣ.

ΜΑΡΙΑ.

Διπλασιάζει τὴν ὀργὴν μου, πιστεύσον,
ἡ ἡρεμία αὐτῇ ἡ ἀνάλητος,
ἐν ἡ ὀρῶ σε. Πῶς, μακράν σου διαρκῶς
ὁ Αὐτοκράτωρ διατᾶται, τῆς ἀρχῆς
ἐπίτροπον ἀφῆκε τὸν ἐπάρατον
τῆς Εὐδοκίας γόνον, ἀντιβασιλεῖς
ὑπερφηάνως παρ' αὐτῷ δεσπόζουσιν
ὁ ῥαδιοῦργος Βῶνος καὶ ὁ Σέργιος,
κεκηρυγμένοι ἄσπονδοι ἡμῶν ἐχθροί,
καὶ ὅμως σὺ σιγῶσα παραδέχεσαι
τὰ πάντα;

MARTINA.

Κατ' ἀνάγκην, μήτερ,

ΜΑΡΙΑ.

Ἄφες με,

μὴ πλέον μ' ἐρεθίζης· Εἰς τ' Ἀνάκτορα
βιοῦμεν καθειργμένοι ταῦτα πράγματι.
Ἐγὼ Βασιλομήτωρ καὶ Αὐτοῦστα σὺ
ὀρῶμεν εἰς τοῦ Κράτους τὸ πηδάλιον
ἀπλοῦς τοῦ θρόνου δούλους, τοῦ συμφέροντος
ἀκολουθοῦντας τὴν πυξίδα, καὶ ἡμεῖς,
εἰς πάντα ξένοι, γενικῶς μισούμεναι,
τῶν Βλαχερνῶν σπανίως ἐξερχόμεναι,
ἐκ δέους μήπως συριχθῶμεν, ἀπαθῶς
δεχόμεθα ἐν τούτοις τὴν ἀπίστευτον,
ἐσχάτην ταύτην ἐξουθένωσιν.

MARTINA.

Φεῦ, τί

δυνάμεθα;

ΜΑΡΙΑ.

Μὴ λέγῃς τοῦτο. Κραταῖον
ἐπὶ τοῦ Ἡρακλείου ἦσκεις γόητρον.
Ἐφ' ὅλα ἔτη ἦν ἀπλοῦς σου εἰλως· ἂν
τὰς πέδας ἤδη ἔθραυτε, σὺ πταίεις, σὺ,
τὴν φλόγα μὴ ἀρκούντως συνδαυλίσασα
τοῦ παραφόρου πάθους· Ἄγε, καλυψὼν
τὴν κόμην δι' αἰθάλῃς τὴν μετάξινον,

τὰς ῥοδοχρόους παρειὰς αὐλάκωσον
διὰ πικρῶν δακρύων, τὰ κοράλλινα
καταρωμένη χεῖλῃ σου πελίδνωσον,
καὶ μάρανον τὸ σῶμα τὸ ἐπέραστον.
Τὸ κάλλος, ὅπλον φοβερόν, ἀπώλεσεν
εἰς ἀναξίας χεῖρας πᾶσαν δύναμιν!

MARTINA.

Εἰπέ, τί θέλεις παρ' ἐμοῦ;

ΜΑΡΙΑ.

Ἀπόστασις

καὶ χρόνος, οὗτοι οἱ ἀμείλικτοι ἐχθροὶ
τῶν ἀνθρωπίνων αἰσθημάτων. Παρ' αὐτῷ
ἂν αἴφνης ἔβλεπέ σε ὁ Ἡράκλειος
καὶ αὖθις, ἔχω ἐπὶ σέ πεποίθησιν,
καὶ τάχιστα πιστεύω εἰς τοὺς πόδας σου..

MARTINA, διακόπτουσα αὐτήν.

Φεῦ, ἀπατάσαι, μήτερ. Ἄλλος ἄνθρωπος
κατέστη ἀφ' ἧς ὥρας ἀπεφάσισε
τὴν ἐκστρατεῖαν ταύτην, καὶ ὁ Σέργιος
ὑπέδειξε μακρόθεν ὑποφώσκουσιν
τὴν ἰλαρὰν ἐλπίδα τῆς ἀφέσεως.
Πρὶν ἢ ἐκπλεύσῃ, ὡς γνωρίζεις κάλλιστα,
ἐντεύξεις ἐπιμόνως ἐπεζήτησα,
ἀλλ' οὐδεμίαν ἔδωκεν ἀπάντησιν.

ΜΑΡΙΑ.

Καὶ διὰ τοῦτο, οὐδαμῶς ἀγγέλλουσα
τὴν ἀφίξιν σου, εἰς Ἀσίαν σπεῦσον σύ,
περὶ τὸν ἀλαζόνα δέσπον τράχηλον
ἀδιασπᾶστος τοὺς λευκοὺς βραχίονας,
καὶ ἄνασσε ὡς πρῶην . . .

MARTINA.

Ἄν δεχθῇ με.

ΜΑΡΙΑ.

τῆς Κιλικίας ὁ φλογώδης ἥλιος,
καὶ τῶν πολέμων ἡ τραχεῖα δαίαιτα
ἐξάπτουσι τὸ πάθος.

ᾠ

MARTINA.

Οἶμοι, μήτέρ μου.
Ὅποιος ἦν ἐγγύς μου ὁ Ἡράκλειος,
καὶ μόλις ἐλυτρώθη τῆς φθοροποιᾶς
ἐκείνης ἐπηρείας, πῶς ἀνέλαμψε,
καὶ περιδόξως εἰς τὸ στάδιον χωρεῖ
τῆς σωτηρίας.

MARIA.

Θύγατερ, παραφρονεῖς.

MARTINA.

Ὡς ἐκ μακροῦ ληθάργου ἐξυπνήσασα,
ἡ τρυφήλῃ Ἀσία πάσα ἐκθαμβος
πρὸ τοῦ ῥαγδαίου κύπτει δορυκτῆτορος,
καὶ τῶν θριάμβων τοὺς παιᾶνας ἀντηχεῖ
ἡ οἰκουμένη, τὸ ἀρχαῖον ὄνειδος
ὑπὸ καθημαγμένας δάφνας κρύπτουσα.

MARIA.

Τὸ ἔργον τοῦ Πισίδου σφετερίζεσαι.

MARTINA.

Μὴ μὲ ὠθῆς, ὦ μήτερ, εἰς διάβημα
τοιούτον. Οἶμοι, πῶς ὑποδεχθήσεται
ὁ τροπαιούχος, χριστεπώνυμος στρατὸς
τῆς ἀδρανείας τὴν οἰκτρὰν ἀπόστολον;

MARIA.

Ἡ χρῆσις τῆς ἀγρόνης ποῖα; Δι' αὐτῆς
εἰς τὰς μεμψιμοιρίας δὸς ἀπάντησιν.

MARTINA.

Ἀξία ὄντως αὕτη ἀνταπόδοσις
περικλεῶν ἀγώνων.

MARIA.

Ὡ οἰκτεῖρω σε.

Ὀλίγας ὥρας ἐπὶ γῆς ὁ ἄνθρωπος
βιών, φροντίζει πρῶτον περὶ ἑαυτοῦ.
Τὴν ἐθελοθυσίαν τὴν μαμμάκουθον,
καὶ πάσας τὰς πομπῶδεις ἄλλας ἀρετάς,
δι' ὧν ὑδρωπιάσθη ἡ Κατήχησις,
φρονίμως ἄφες τοῖς πτωχοῖς τῷ πνεύματι,
καὶ ζήτησον σὺ ποῖον τὸ συμφέρον σου.
Τί ὠφελοῦσιν οἱ πομπῶδεις θρίαμβοι,
καὶ πάσης τῆς Ἀσίας ἡ κατάκτησις,
ἐὰν ἐκλείψῃ οὕτω ἡ ἰσχὺς ἡμῶν;

Τῆς οἰκουμένης προτιμῶ τὸν ὄλεθρον,
καὶ θρόνον ἰδρυμένον εἰς συντρίμματα,
ἐὰν ἐπὶ τοῦ θρόνου τούτου κάθημαι
ἐγὼ καὶ ὄχι ἄλλος.

MARTINA.

Ἐχεις σιδηρὰν
καρδίαν.

MARIA.

Λάβε ἐξ αὐτῆς παράδειγμα,
ἡ χιτωνίσκον ἔνδυσον ἑπαιτικὸν
τὸ τέκνον σου, καὶ φύγε τὸν λιπόσαρκον
υἱὸν τῆς Εὐδοκίας, ὡς διάδοχον
αὐτὸν πανδήμως πρῶτον προσκυνήσασα.

MARTINA.

Ὡ πῶποτε!

MARIA.

Πλὴν τούτου φρόντισον καλῶς,
εἰς ἀπροσίτους κρύψου βράχους. Ἀκανθα
ὁ προσφιλὴς σου Ἡρακλεωνᾶς πικρά
εἰς τῶν ἐχθρῶν σου τὸ πλευρόν, καὶ ἂν ποτε
σὲ ἴδωσι πεσοῦσαν, τρέμε.

MARTINA.

Ὡ Θεοί!

Ἀναγνωρίζω πάσαν τὴν ἀλήθειαν
τῶν λόγων σου. Τοιαύτη ἡ ἐπάρατος
τῶν Βασιλέων μοῖρα.

MARIA.

Τότε πείσθητι.

MARTINA.

Ἐπείσθην.

MARIA.

Συνοδείας ἔχεις ἀσφαλοῦς
ἀνάγκην. Περὶ πάντων μυστικώτατα
ἐγὼ φροντίζω. Μετὰ σοῦ παράλαβε
καὶ τὸν υἱόν σου. Ἀπαῖ κατισχύσασα,
τὸν Πατριάρχην καὶ τὸν Βῶνον πρὸ παντὸς
ὑπόσκαψον.

MARTINA.

Τὸ πρᾶγμα δυσχερέστατον.

ΜΑΡΙΑ.

Μη λησμονήσης ὅτι ἀγαθὸς σκοπὸς
πάν μέσον ἀγιάζει. Τὴν διαβολὴν,
καὶ τὴν συκοφαντίαν ἔχει πρόχειρον
γυνὴ ἐπιτηδεῖα.

ΜΑΡΤΙΝΑ.

Οἶμοι, μήτέρ μου.

(Διὰκρίνεται ἐν τῷ προθαλάμῳ προσερχόμενος ὁ
Βῶνος.)

Ὁ Μάγιστρος!

ΜΑΡΙΑ.

Ἐκεῖνος!

ΜΑΡΤΙΝΑ.

Οἷα σύμπτωσις.

ΜΑΡΙΑ.

Ὁ Σατανᾶς δεκάκις προτιμότερος.

ΜΑΡΤΙΝΑ.

Τί θέλει ἄρα;

(Εἰσέρχεται ὁ Βῶνος καὶ προσκλίνει.)

ΒΩΝΟΣ.

Δέχθητι τὰ σέβη μου,

ὦ Τρισαυτοῦστα.

ΜΑΡΤΙΝΑ.

Χαῖρε, Μάγιστρε· καὶ τί

σὲ φέρει ὦδε;

ΒΩΝΟΣ.

Ἐξ Ἀσίας εὐκλεεῖς

ἀφίχθησαν εἰδήσεις, καὶ προσέρχομαι
αὐτὰς κομίζων.

ΜΑΡΙΑ.

Λέγε. Σὲ ἀκούομεν.

ΒΩΝΟΣ.

Μετὰ τὴν νίκην τὴν λαμπρὰν τὴν παρ' Ἰσὸν,
οἱ ἄλλοι Στρατηλάται συνεβούλευσαν
στρατείαν εἰς Συρίαν καὶ εἰς Αἴγυπτον,
πρὸς λύτρωσιν καὶ τούτων, ἀλλ' ἐνόησεν
ὁ νοῦς τοῦ Ἡρακλείου ὁ δαιμόνιος
τὸν χρόνον ὅτι οὕτω ἂν κατέτριβεν
εἰς ἄλωσιν φρουρίων, πᾶσαν ἄνεσιν
παρεῖχε τῷ Χοσρόῃ πρὸς ἐξάρτυσιν

μεγάλης ἐκστρατείας, ἧς ἡ ἔκβασις
βεβαίως ὀλεθρία.

ΜΑΡΤΙΝΑ.

Ἦν ὁ κίνδυνος

καταφανής.

ΒΩΝΟΣ.

Πλὴν τοῦτον ἐματαίωσεν
ὁ Αὐτοκράτωρ, συλλαβὼν καὶ παρευθὺς
ἐπιτελέσας ἄλλο μέγα βούλευμα.

ΜΑΡΙΑ.

Καὶ ποῖον;

ΒΩΝΟΣ.

Τοῦ πολέμου τὴν μεταφορὰν
εἰς τὴν Περσίαν, τὴν γενναίαν ἐφοδὸν
ἀντὶ ἀμύνης, τὴν ἐκπόρθησιν αὐτῶν
τῶν κρησφυτέων τοῦ λυσσώντος λέοντος,
τὴν ἐντελὴ τοῦ Κράτους τῶν Σασσανιδῶν
καταστροφὴν, καὶ πάντων κυριώτατον,
τοῦ τρισαγίου ξύλου τὴν διάσωσιν.

ΜΑΡΤΙΝΑ.

Τί λέγεις;

ΒΩΝΟΣ.

Ναί, Αὐτοῦστα, χθὲς οἱ σκοτεινοὶ
τοῦ Αὐγουστύλου χρόνοι, αἰσχυροὶ ἐμπλεοὶ,
καὶ σήμερον ἡ δόξα ἡ ἀθάνατος
τοῦ Ἀλεξάνδρου.

ΜΑΡΙΑ.

Τοὺς σταθμοὺς κατέλιπεν
αὐτοῦ παρὰ τὸν Ἄλυν ὁ Ἡράκλειος;

ΒΩΝΟΣ.

Τοῦ ἔαρος τὰ πρῶτα μειδιάματα
τὸ σύνθημα ὑπῆρξαν πρὸς ἀνάζευξιν,
καὶ εἰς τὴν Ἀρμενίαν ἡ συνάντησις.

ΜΑΡΙΑ κατ' ἰδίαν.

Κατηραμένη ὦρα!

ΒΩΝΟΣ.

Ὅροπέδιον

ἐγκλείουσιν ὁ Ταῦρος καὶ ὁ Καύκασος
εὐρὺ καὶ πανταχόθεν δυσεπίβατον,
τὴν Ἀρμενίαν. Διελθὼν τὴν Λαζικήν,
ἀφ' οὗ ἐκ Τραπεζούντος εἰς τοῦ Φάσιδος

τὰς ἐκβολὰς ἀφίχθη, καὶ παρέκαμψε
τὸν Πόντον, πάντα συνεκέντρωσεν ἐκεῖ
τῶν περιοίκων τὰ γενναῖα τάγματα,
καὶ ὡς Ζοφῶδες νέφος εἰς τὰ ὑψηλὰ
ἐκεῖνα ὄρη ἐκρεμάσθη, ἀπειλοῦν
δι' ἀκαθέκτου τὴν Ἀσίαν κλύδωνος.

MARTINA.

Πρὸ δισχιλίων χρόνων ἠκολούθησαν
οἱ Ἀργοναῦται τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν.

ΒΩΝΟΣ.

Ἐκ Κιλικίας ἐνωρὶς κατέφθασαν
οἱ κατὰ τοῦ Σαρβάρου θριαμβεύσαντες,
καὶ τὰς σημαίας τοῦ Σταυροῦ περιχαρεῖς
ὄρωντες, ἤλθον οἱ Λαῶι, οἱ Ἰβηρες,
οἱ Ἀλβανοὶ τοξόται, καὶ οἱ Ἀβασγοί,
πασίγνωστοι ὡς νέοι ἵπποκένταυροι.

MARIA.

Ἐκεῖ διάγει ἔτι ὁ Ἡράκλειος;

ΒΩΝΟΣ.

Οὐχί. Ταχέως πάντας ἐξεγύμνασε
τοὺς ἐπικούρους, καὶ κατῆλθε φοβερὸς
πρὸς τὸν Ἀράξην.

MARIA κατ' ἰδίαν τῇ Μαρτίνῃ.

Ἦδη τοὺς καρποὺς ὄρας
τῶν δισταγμῶν σου.

ΒΩΝΟΣ.

Πρὸ αὐτοῦ περικαλλὲς
ἦπλοῦτο τῆς Μηδίας Ἀτροπατηνῆς
ἡ πεδιάς, τῶν Μάγων χώρα ἱερά,
πατρίς τοῦ Ζωροάστρου. Εἰς παράδεισον
παρὰ τὴν Γάζαν, τὴν πρωτεύουσαν αὐτῆς,
διάγει ὁ Χοσρόης, ὅπου θησαυρὸς
τοῦ Κροῖσου μέγας ἐφυλάττετο ποτέ,
καὶ ἄλλος ἀπειράκις τιμιώτερος,
τοῦ θεανθρώπου ὁ τρισάγιος Σταυρός.

MARTINA.

Ἀλύμαντος;

ΒΩΝΟΣ.

Καθ' ὅλα, ναί, ἀλύμαντος.
Πρεσβεῖαν τότε τῷ Χοσρόῃ ἐπεμψεν
ἀγέρωχον ὁ Ἀναξ, καὶ διάφορον

τῆς πρώην λίαν, ἀλλ' ἐκεῖνος αὐθαδῶς
ἀπήντησε, καὶ ἅμα τεσσαράκοντα
συλλέξας χιλιάδας, συνεκέντρωσεν
αὐτὰς παρὰ τὴν Γάζαν, καὶ τὸν Σάρβαρον
ἐκ Βιθυνίας ἀνεκάλεσεν εὐθύς.

MARTINA.

Πλὴν ἐκυκλοῦντο οὕτω οἱ ἡμέτεροι.

ΒΩΝΟΣ.

Καὶ ὅμως τοῦτο μόνον ἐξηρέθισε
τοῦ Βασιλέως τὴν ἀκάθεκτον ὁρμὴν,
καὶ διαβὰς τὸ ρεῦμα, εἰσεχώρησεν
εἰς τῆς Μηδίας τὰ ἐνδότερα.

MARIA.

Δεινὸν

τὸ τόλμημα νομίζω.

ΒΩΝΟΣ.

Ἀκατάσχετος

πρόεβη καταστρέφων ὁ στρατὸς ἡμῶν.
Τὰς κύμας, τὰ χωρία κατεβρόχθιζον
αἱ ἀδηφάγοι φλόγες, ἀντρέποντο
τὰ μυστὰ τεμένη τῶν Φοιβολατρῶν,
τὸ πῦρ τῶν Μάγων πανταχοῦ ἐσβέννυτο,
καὶ ἡ πλημύρα οὕτω τέλος ἐφθασεν
ἐγγὺς τῆς Γάζης.

MARTINA.

Εὔγε, ὦ Ἡράκλειε.

ΒΩΝΟΣ.

Ἀλλ' ἡ δειλία τοῦ Χοσρόου δυστυχῶς
βεβαίαν νίκην καὶ λαμπρὰν ὑπέκλεψε.
Τῆς Βίγλας ἐξελθούσης πρώτης, ἐπεμψε
γενναῖον σῶμα κατ' αὐτῆς Σαρακηνῶν
ὁ Ἀναξ, ὅπερ ἐντελῶς κατέκοψεν
αὐτὴν, καὶ τὸν Σατράπην ἠχμαλῶτισε.

MARTINA.

Ἀρχὴ ἀρίστη.

ΒΩΝΟΣ.

Ναί, πλὴν ἅμα ἔμαθε
τὴν τύχην ταύτην τῆς βασιλικῆς φρουρᾶς,
ὠχρὸς καὶ τρέμων ὁ Χοσρόης ἐφυγεν
εἰς Δασταγέρδην.

MARIA.

Αἷσχος.

ΒΩΝΟΣ.

Ἦκολούθησεν
αὐτὸν ὁ Ἄναξ, τοὺς φυγάδας ἀναιρῶν,
καὶ χιλιάδας ὅλας συλλαβῶν ἐχθρῶν,
μεθ' ὃ εἰς Γάζαν παρευθὺς ἐπέστρεψε,
τοὺς ἀμυθήτους κατακτῆσας θησαυροὺς.
Ἄλλ' οἴμοι, ταύτην τὴν χαρὰν ἐμάρανεν
ἡ βεβαιότης ὅτι ὁ κοσμόλεθρος
Χοσρόης, φεύγων, μετ' αὐτοῦ παρέλαβε
τὸ θεῖον ξύλον.

MARTINA.

Δεινοτάτη συμφορά.

ΒΩΝΟΣ.

Ναὸς ὑπάρχει τοῦ Ἡλίου σεβαστὸς
ἐν Γάζῃ. Τοῦτον, ἐκμανεῖς, ἐνέπηρσεν
ὁ Βασιλεὺς, ἀλλ' οἷον εὗρε βδέλυγμα.
Σφαιροειδῇ τὴν στέγην ὥσπερ οὐρανόν,
καὶ τοῦ Χοσρόου ἐν τῷ μέσῳ εἰδωλον,
λατρεῖον τὴν σελήνην καὶ τὸν ἥλιον,
ἐν ᾧ χορεῖται σκηπτοφόρων παρ' αὐτὸν
προσέκλινον ἀγγέλων. Τὸ δὲ χεῖριστον,
ὁ θεομάχος μηχανὰς ὑπέκρυψε,
δι' ὧν βροντᾷ, ὡς ἄλλος Ζεὺς ἐρίγδουπος,
καὶ ἀστραπᾷ, καὶ ὄμβρον, κατὰ βούλησιν
ἀπεμιμείτο.

MARIA.

Τόλμη αὕτη μυσará.

ΒΩΝΟΣ.

Τὴν Γάζαν εἰς τὰς φλόγας πᾶσαν παραδούς,
πρὸς τὴν πατρίδα μετὰ ταῦτα ἔσπευσε
τοῦ Ζωροάστρου, ἣν καλοῦσι Θηβαρμαῖς,
ὁ Ἄναξ, πόλιν ἱεράν, περίπυστον
καὶ ταύτην κεκτημένην τοῦ πυρὸς Ναόν,
ἣν ἐκ θεμέθλων παρευθὺς ἀνέσκαψε.

MARTINA.

Ἐξειδικήθη οὕτω ἡ ἐκπόρθησις
τῶν Ἱεροσολύμων.

MARIA.

Καὶ ποῦ μένει νῦν

ὁ Βασιλεὺς;

ΒΩΝΟΣ.

Ἀνάνδρως ἔτι φεύγοντα
διώκει τὸν Χοσρόην εἰς τὰς ἰσχυρὰς
τῶν Μήδων δυσχωρίας, θραύει ἅπαντας
αὐτοῦ τοὺς ἀνδριάντας, καὶ ἀνηλεῶς
πορθεῖ τὰς πόλεις.

MARTINA.

Λέγουσιν οἱ ἄγγελοι
περὶ τοῦ μέλλοντός τι;

ΒΩΝΟΣ

Στρατηγοὶ τινες
κατὰ τῆς Κτησιφῶντος συνεβούλευσαν,
τῆς περιδόξου πρωτευούσης τῶν Περσῶν,
ταχεῖαν ἐκστρατεῖαν· ἀλλ' ἀντέκρουσε
τὴν γνώμην ταύτην ὁ κλεινὸς Ἡράκλειος.
Νηστεῖαν διατάξας πρὸς ἐξάγνισιν
τριήμερον, τὸ θεῖον Εὐαγγέλιον
συνεβουλευθή τότε καὶ διέταξε,
συμφώνως πρὸς τὸ πνεῦμα τῶν ἐρμηνευτῶν,
ἐν Ἀλβανίᾳ πρόσκαιρον ἀνάπαυαν.
Ἐκείθεν αἱ εἰδήσεις ἐξεπέμφθησαν.

MARIA.

Καὶ πόση ἄρα αὕτη ἡ ἀνακωχή;

ΒΩΝΟΣ.

Ὡ σύντομος βεβαίως. Διὰ πράξεις
ἐξόχως φιλανθρώπου ἐπεσφράγισε
τοσαῦτα κλέη ὁ Μονάρχης. Παμπληθεῖς
συνάξεις αἰχμαλώτους, ἀναβαίνοντας
εἰς πέντε μυριάδας, ἡλευθέρωσεν,
ἀφ' οὗ προθύμως περιέθαλψεν αὐτούς.

MARTINA.

Πολλῶν τροπαίων τοῦτο κρεῖττον.

ΒΩΝΟΣ.

Δάκρυα,
τὸν ρύστην ἐξυμνοῦντες, πάντες ἔχουν,
ἐν ᾧ ἐξ ἄλλου ἔκραζον ἀνάθεμα
τῷ κοσμολέθρῳ τῆς Περσίας Ἄνακτι.

MARIA, εἰρωνικῶς.

Τοιαῦται πράξεις τὴν Ἐδὲμ ἀνοίγουσι.

ΒΩΝΟΣ.

Ἡ Σύγκλητος, Αὐγοῦστα, τὴν φωτόχυσιν
τῆς πρωτευούσης πάσης ἀπεφάσισεν
ἐπὶ ταῖς νίκαις ταύταις, καὶ διέταξε
δοξολογίαν πάνδημον δι' αὐρίον.

MARTINA.

Γνωρίζεις ὅτι, ἀσθενοῦσα διαρκῶς,
οὐδόλως καταλείπω τὰ Βασίλεια.

MARIA.

Εἰς πᾶσαν χρεῖαν πρόχειρος ὑπόκειται
ὁ ἐστεμμένος μεῖραξ· τοῦτον κάλεσον.

ΒΩΝΟΣ.

Καθῆκον ἐκτελέσας, ἀποσύρομαι.
Τὰ σέβη μου, Αὐγοῦστα, τὰ βαθύτατα.
(Προσκλίνει ἐδαφιαίως, καὶ ἀποσύρεται. Πίπτει τὸ
διασκήνιον.)

ΣΚΗΝΗ ΣΤ'.

Τὸ στρατόπεδον τοῦ Ἡρακλείου πρὸ τῆς ὀχυρᾶς κώμης τῶν Σουλβανῶν, παρὰ τὰς ὑπωρείας τοῦ Καυκάσου
ἐν Ἀλβανίᾳ. Ἐπὶ τοῦ μετασκηνίου φαίνεται τὸ φρούριον, ὑπὲρ ὃ πυρτοῦνται τὰ χιονοσκεπῆ ὄρη. Χειμῶν
βαθὺς. Διάφοροι στρατιῶται, ἐν οἷς ὁ ΣΑΠΦΗΡΗΣ, ὁ ΒΟΥΣΑΣ, ὁ ΕΛΠΙΔΙΟΣ, ὁ ΣΕΙΣΜΟΣ καὶ ἡ ΓΟΡΔΙΑ,
παίζουσι, βαλλόμενοι διὰ βῶλων χιόνος. Ἀργότερον ὁ ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ, ὁ ΠΙΣΙΔΗΣ, καὶ ὁ ΘΕΟΔΩΡΟΣ μετὰ
τῶν Σχολαρίων.

ΓΟΡΔΙΑ.

Κτυπάτε τὸν Σεισμόν, κτυπάτε.
(Πάντες βάλλουσι κατ' αὐτοῦ.)

ΣΕΙΣΜΟΣ.

Ἔ, ἡσυχάσατε πλέον. Εἰς τοιοῦτους
ἀγῶνας εἰσθε περίφημοι. Ἀλλ' ὅταν ὀρμώ-
σιν οἱ Πέρσαι, ὅταν ἐγὼ προκινδυνεύω
ὑπὲρ τῆς πατρίδος, ποῦ κρύπτεσθε;

ΒΟΥΣΑΣ.

Ἴσως εἰς τὸ στρατόπεδον, ὡς σὺ παρὰ
τὴν Ἰσόν. (Γέλως.)

ΣΕΙΣΜΟΣ.

Εἰς τὰ στρατόπεδον, λέγει; Σεισμὸς καὶ
τρόμος! Ἐμὲ ὀνειδίζεις.

ΕΛΠΙΔΙΟΣ, σκωπτικῶς.

Ὁ Θεοσίτης τὸν Ἀχιλλέα.

ΣΕΙΣΜΟΣ.

Τὸν Ἀχιλλέα, μάλιστα. Μείνε, δειλέ, μείνε·
παρατάξου.

(Δράττει ὄγκον ἐκ πάγου καὶ ὀρμᾷ κατ' αὐτοῦ.)

ΒΟΥΣΑΣ.

Βοήθειαν, βοήθειαν! Ὁ Σεισμὸς ἔκοψε
τὰ πράσα.

(Κρύπτεται γελῶν ὀπισθεν τῶν ἄλλων.)

ΕΛΠΙΔΙΟΣ.

Ὁ Σαμψὼν τρέπει τοὺς Φιλισταίους. Ζήτη
ἢ σιαγὼν τοῦ ὄνου.

ΣΕΙΣΜΟΣ.

Ὅχι, τί νομίζετε; Μὴ κρύπτεσαι, ἄνανδρε,
μὴ κρύπτεσαι.

ΓΟΡΔΙΑ.

Φανοῦ μέγας, Σεισμέ. Συγχώρησε τὸ
ἁμάρτημα.

ΣΕΙΣΜΟΣ.

Ποτέ. Αἶμα, αἶμα!

ΓΟΡΔΙΑ.

Σὲ παρακαλῶ.

ΣΕΙΣΜΟΣ.

Τότε πρὸς χάριν σου. Ἀλλ' ἄς προσέχη
ἄλλοτε.

ΒΟΥΣΑΣ, κλίνων πρὸ αὐτοῦ τὸ γόνυ.

Ἀξίος ὁ μισθός σου.

ΣΕΙΣΜΟΣ, ἀνεγείρων αὐτὸν μεγαλοπρεπῶς.

Ὑπαγε, τέκνον, ἐν εἰρήνῃ. Ἄν θέλῃς
μάλιστα σὲ συνοδεύω. Ἐβαρύνθην βλέπων
αὐτὸ τὸ παλαιοφρούριον. Καὶ ἡ φλογερά
Ἀσία; Ἀλλήλαυχοί θεία. Χιόνες καὶ πάγοι·
ψυχὸς ἐξώτατον (Τρέμει καὶ τρίβει τὰς χεῖρας).

Θερμαινόμεθα εἰς τὰ βλέμματα τῆς Γορδίας,
ἄλλως ἀλοίμονον εἰς ἡμᾶς.

ΣΑΠΦΗΡΗΣ.

Ὁ ἀληθὴς στρατιώτης ἀρέσκεται εἰς τὸς
κακουχίας.

ΣΕΙΣΜΟΣ.

Μάλιστα, μάλιστα. Ἄλλ' ἔχω ἀνάγκην
δύο τριῶν ἐφόδων, ὅπως αὐξήσω τὴν κυκλο-
φορίαν τοῦ αἵματος.

ΒΟΥΣΑΣ.

Τὸ πιστεύω. Σὺ εἰμένεις μετὰ τῆς ὀπι-
σθοφυλακῆς ἐν Μηδία, καὶ προχθὲς ἔφθασες
ρόδοκόκκινος. Ἄλλ' ἡμεῖς ἔκτοτε διηνύσα-
μεν χιλίους παρασάγγας, καὶ μόλις παρήλθεν
ἡμέρα ἄνευ μάχης καὶ νίκης.

ΣΕΙΣΜΟΣ.

Μικρὰ πράγματα, μικρὰ πράγματα!

ΕΛΠΙΔΙΟΣ.

Ἄ, τοῦτο νοστιμώτατον. Μικρά, λέγεις;
Ἄκουσον καὶ φρίξον. Μόλις ἐξήλθομεν τῆς
Ἀτροπατηνῆς, ἀπηντήσαμεν τὸν ἀγέρωχον
Σαραβλαγᾶν. Ὁ Χοσρόης, ἔξω φρενῶν διὰ
τὰ παρελθόντα δυστυχήματα, ἔπεμπε τὰ
λαμπρότερα τῆς Περσίας τάγματα, τοὺς
λεγομένους Ἀθανάτους ἢ Χοσροηγένας,
καὶ τοὺς Περοζίτας.

ΓΟΡΔΙΑ.

Καὶ ὅμως τόση τοῦ Βασιλέως ἡ φήμη,
ὥστε, μόλις ἐπλησιάσαμεν, κατέφυγον εἰς
τὰ βουνὰ καὶ τὰς κλεισούρας.

ΣΕΙΣΜΟΣ.

Ἴσως μὲ ὑπέθετον εἰς τὴν ἐμπροσθοφυ-
λακὴν.

ΒΟΥΣΑΣ.

Ὁ Ἡράκλειος, περιφρονήσας αὐτοὺς, ἀπε-
φάσισε τὴν ἄμεσον κατὰ τοῦ Χοσρόου ἐπί-
θεσιν.

ΕΛΠΙΔΙΟΣ.

Θὰ εἴχομεν αὐτὸν σήμερον αἰχμάλωτον,
πορθήσαντες τὴν λαμπρὰν Κτησιφῶντα, ἀλλ'
ἠμπόδισαν ἡμᾶς οἱ κατηραμένοι ἐπίκουροι,
οἱ Λαζοὶ, οἱ Ἀβασγοί, καὶ οἱ Ἰβηρες, ἀπει-
λοῦντες διαρκῶς δι' ἀνταρσίας.

ΣΑΠΦΗΡΗΣ.

Μάτην ἐξήγει ὁ Βασιλεὺς ὅτι, ἐν ᾧ οἱ
Πέρσαι ἐπλανῶντο εἰς τὰ ὄρη, ἠδυνάμεθα
ἡμεῖς νὰ εἰσβάλωμεν ὡς καταρράκτης εἰς
αὐτὴν τὴν Περσίαν. Ἐκεῖνοι δὲν ἤκουον.

ΣΕΙΣΜΟΣ.

Ἀπητεῖτο χεῖρ σπιβαρά.

ΕΛΠΙΔΙΟΣ.

Πικρῶς ὅμως μετενόησαν, ὅτε ἤκουσαν
ὅτι ὁ Σάρβαρος, προφθάσας οὕτω, εἰσέβαλεν
εἰς τὴν Ἀρμενίαν, καὶ ὅτι ἐπέκειτο ἡ ἔνωσις
αὐτοῦ μετὰ τοῦ Σαραβλαγᾶ, παρὰ τὴν σύρ-
ροϊαν τοῦ Κύρου καὶ τοῦ Ἀράξου.

ΒΟΥΣΑΣ.

Τὴν αὐθάδειαν διεδέχθη τότε ὁ τρόμος,
καὶ πεσόντες μετὰ δακρύων εἰς τοὺς πόδας
τοῦ Βασιλέως. — “Δός, ἔκραζον, Δέσποτα,
τὰς χεῖράς σου, πρὶν ἢ ἀπολεσθῶμεν οἱ
ἄθλιοι. Ἐπικατάρατοι οἱ δούλοι οἱ παρα-
κούοντες τὰ βουλευμάτα τοῦ Δεσπότου.
Διάτασσε καὶ τυφλῶς ἀκολουθοῦμεν.” —

ΣΕΙΣΜΟΣ.

Ὁ ἀληθῶς γενναῖος οὐδέποτε ταπεινοῦται.

ΓΟΡΔΙΑ.

Ὁ Ἡράκλειος, περιχαρὴς, ὥρμησε τότε
κατὰ τοῦ Σαραβλαγᾶ, πρὶν ἢ ἐνωθῇ μετὰ
τοῦ Σαρβάρου.

ΣΑΠΦΗΡΗΣ.

Ἐκεῖ σὲ ἤθελα, Σεισμέ. Μάχαι τὴν ἡμέ-
ραν, μάχαι τὴν νύκτα. Ὡς ἀγέλη λύκων
ἔφευγον οἱ Πέρσαι, καὶ ἡμεῖς κατόπιν. Ἀλλὰ
τέλος διεσπάρησαν περίτρομοι, καὶ τότε ὁ
Ἡράκλειος, περιφρονήσας αὐτοὺς, ἔσπευσε
καὶ πάλιν κατὰ τοῦ Χοσρόου.

ΣΕΙΣΜΟΣ.

Εἰς τοῦτο καλῶς ἐποίησε.

ΕΛΠΙΔΙΟΣ.

Ἡ ὀριστικὴ νίκη ἐφαίνετο προσεχῆς, ἀλλ'
ὁ μέγας Βασιλεὺς, ἀντίπαλος πράγματι ἄξιος
τοῦ Ἡρακλείου, ἔπεμψε καὶ τρίτην στρατιάν
ὑπο τὸν Σαῖν.

ΣΕΙΣΜΟΣ.

Μεγάλῃ ἀναίδεια.

ΓΟΡΔΙΑ.

Τότε πάλιν ἐθαυματούργησεν ὁ Αὐτοκράτωρ. Ἐν ᾧ οἱ Πέρσαι ἡτοιμάζοντο διὰ τὸ πρῶτ', ἡμεῖς τὸ ἐστρίψαμεν, καὶ βαδίσαντες ὅλην νύκτα, ἐχαρὰκώθημεν εἰς πεδῖον χλοηφόρον.

ΣΕΙΣΜΟΣ.

Λαμπρὸν ἀνδραγάθημα. Εὖγε, τῇ ἀληθείᾳ. Ἄν ἤμην ἐγὼ Στρατάρχης θὰ κατέστρεφον τοὺς ἐχθρούς.

ΕΛΠΙΔΙΟΣ.

Ναί, πλὴν, χάριτι θεῖα, δὲν ἦσο. Οἱ Πέρσαι, νομίσαντες ὅτι φεύγομεν, ἤρχισαν ἀκόσμως ἐλαύνοντες, καὶ τότε ὁ Ἡράκλειος, καταλαβὼν λόφον ἀλσώδη, καὶ ὀρμήσας, αἰφνης, τρέπει αὐτοὺς λαμπρῶς διὰ τῶν φαράγγων, καὶ προξενεῖ φθορὰν φοβερὰν.

ΓΟΡΔΙΑ.

Μεταξὺ τῶν πρώτων ἔπεσεν ὁ Σαραβλαγᾶς.

ΒΟΥΣΑΣ.

Οὐδὲ ἤρκεσε τοῦτο. Τὸ πρῶτ' ἔφθασεν ὁ Σαὴν, ὅπως συμμετάσχη τοῦ ἀγῶνος, καὶ ἀπέμεινε κατάπληκτος ὅτε εἶδε τὴν συμβᾶσαν καταστροφὴν.

ΕΛΠΙΔΙΟΣ.

Ἡμεῖς ἡμεθα κατάκοποι ἐκ τῆς διώξεως, ἀλλ' αἰφνης ἤχησε πάλιν τὸ ἐμβατήριον, καὶ πρῶτος ὁ Ἡράκλειος, ἄγων τοὺς Καταφράκτους, ἐπετέθη κατὰ τῶν βαρβάρων.

ΣΑΤΦΗΡΗΣ.

Ἡ νέα μάχη μόλις διήρκεσε μίαν ὥραν, καὶ ὁ Σαὴν ἐτράπη, ὡς οἱ δύο ἄλλοι, εἰς αἰσχροὺς φυγὴν.

ΒΟΥΣΑΣ.

Ἀπώλεσε τὸ ἡμισυ τῆς δυνάμεως, καὶ ὅλον τὸ τοῦλδον, ἢ τὴν συσκευὴν, ὡς ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι.

ΕΛΠΙΔΙΟΣ.

Καὶ οὕτω, φίλε Σεισμέ, τρεῖς λαμπραὶ στρατιαί, πᾶσα τῆς Ἀσίας ἡ ἰσχὺς καὶ δόξα, κατεστράφησαν ἐντὸς μιᾶς νυκτός. Εἰς ταῦτα τί λέγεις;

ΣΕΙΣΜΟΣ.

Ἐκφράζω τὴν ὑψηλὴν μου εὐαρέσκεϊαν. Κάτι ἐπράξατε.

ΓΟΡΔΙΑ.

Ἐπαινοὶ ἐκ τοιούτου στόματος ἀξίζουσι στέφανον δάφνης.

ΒΟΥΣΑΣ.

Ἄκουσε καὶ τὰ ἐπίλοιπα. Ὁ Σάρβαρος καὶ ὁ Σαὴν, συνάξαντες τὰ λείψανα τοῦ στρατοῦ, ἐπετέθησαν πάλιν ἠνωμένοι καθ' ἡμῶν.

ΣΕΙΣΜΟΣ.

Τίς πταίει; Ἐπρεπε νὰ τοὺς φονεύσητε ὅλους.

ΣΑΤΦΗΡΗΣ.

Ὁ Αὐτοκράτωρ, ἐξαντληθεὶς, ἐτράπη πρὸς τὸν Καύκασον καὶ τὴν χώραν τῶν Οὐννων, ὅπως συλλέξῃ ἐπικουρίας.

ΓΟΡΔΙΑ.

Τί φοβεραὶ ἡμέραι. Κρημνοὶ καὶ βράχοι, ἥλιος φοβερός, δίψα καὶ πείνα, καὶ πορεῖαι ἀδιάκοποι, διότι οἱ Πέρσαι δεκαπλάσιοι ἠκολούθουν κατὰ πόδας.

ΒΟΥΣΑΣ.

Τότε ἐστασίασαν οἱ Λαοὶ καὶ Ἀβασγοί, καὶ ἀπῆλθον ὀριστικῶς εἰς τὰ ἴδια.

ΕΛΠΙΔΙΟΣ.

Οὐδέποτε ἀνεδείχθη ἡρωϊκώτερος ὁ νέος Ἀλέξανδρος. Ὁ Σαὴν, μαθὼν τὴν ἀνταρσίαν, ὤρμησε περιχαρής. Ἄλλ' ὁ Ἡράκλειος, συνάξας τὸν στρατόν, — "Μὴ φοβῆσθε τὸ πλῆθος, εἶπεν, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί. Σὺν Θεῷ, εἰς ἡμῶν ἀξίζει χιλίους. Ἡ ἀποχώρησις ἀβεβαίων συμμάχων ὠφελεῖ μᾶλλον ἢ βλάπτει. Θύσωμεν ἑαυτοὺς ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῶν ἀδελφῶν. Λάβωμεν στέφανον μαρτυρικόν, οὗ ἔσται αἶδιον τὸ κλέος παρὰ τοῖς μεταγενεστέροις. Ἐκεῖ ἐπάνω ἀναμένει ἡμᾶς ἡ ἀμοιβή." —

ΣΕΙΣΜΟΣ.

Ἐκεῖ ἐπάνω, μάλιστα. Μόνον ἡ ἀναβάθρα λείπει. Ζῆσε, ἢ μᾶλλον ψόφησε, μαυρὲ μου, νὰ φᾶς τριφύλλι.

ΓΟΡΔΙΑ.

Ἐνθυμείσθε τὸν παράφορον ἐνθουσιασμόν εἰς τοὺς λόγους τούτους. Πολλοὶ ἔκλαιον, ἄλλοι κατεφίλουν τὴν χλαμύδα τοῦ Βασιλέως, καὶ ἄλλοι τὰς ἱερὰς εἰκόνας.

ΕΛΠΙΔΙΟΣ.

Ἐν τούτοις, δοθέντος τοῦ συνθήματος, παρετάχθημεν, καὶ ἡ δρᾶς ἐκείνη ἀντέστη δι' ὅλης τῆς ἡμέρας, πρωταγωνιστοῦντος τοῦ Ἀνακτος, κατὰ τῶν μανιωδῶν ἐπιθέσεων τῶν βαρβάρων.

ΣΑΤΦΗΡΗΣ.

Ἄμα ἐνύκτωσε διέβημεν τὸν Κύρον, ἀλλ' οἱ Πέρσαι ἠκολούθουν πάντοτε.

ΒΟΥΣΑΣ.

Τότε ἀπεδείχθη ὅτι ἔχομεν μεθ' ἡμῶν τὴν θεῖαν χάριν. Ἐν ᾧ κατεδίωκεν ὁ Σάρβαρος, ὁ Σαὴν ἔσπευσε διὰ συντομωτέρας ὁδοῦ εἰς Περσαρμενίαν.

ΕΛΠΙΔΙΟΣ.

Ὁ κίνδυνος ἦν φοβερός. Ἡμεθα ὀλίγοι καὶ κατάκοποι ἔξ ἀδιαλείπτων ἀγώνων, ἃν δ' ἐκυκλούμεθα, ὁ ὀλεθρος βέβαιος. Ἀλλ' ὁ Σαὴν, ἐμπεσὼν εἰς τόπους τελματώδεις, καὶ μάτην πλανώμενος, κατεστράφη.

ΓΟΡΔΙΑ.

Πρεσβείαις τῆς ἀειπαρθένου Μαρίας. Εἰς ἐκείνην ὀφείλομεν τὴν σωτηρίαν.

ΒΟΥΣΑΣ.

Καὶ οὕτως ἐφθάσαμεν ἐνταῦθα, ὅπου τὰ πράγματα μετεβλήθησαν. Ὁ Σάρβαρος, καίτοι συμπληρώσας τὴν δύναμιν αὐτοῦ, τρέμει ἤδη πρὸ ἡμῶν, καὶ κατέφυγεν εἰς τὸ φρούριον ἐκεῖνο.

ΣΕΙΣΜΟΣ.

Ὅπου τρώγει καὶ πίνει, ἐν ᾧ ἡμεῖς παγόμεν. Ὠραία διασκέδασις.

ΓΟΡΔΙΑ.

Εἰς τοῦτο ἔχεις δίκαιον. Διὰ τί διαχειμάζομεν εἰς τὴν Σκυθίαν αὐτὴν δὲν ἐννοῶ.

ΣΑΤΦΗΡΗΣ.

Οἱ Πέρσαι, ἡσυχοὶ πλέον, ἤρχισαν σκορπιζόμενοι. Ἴσως ὁ Αὐτοκράτωρ μελετᾷ τὴν ἔφοδον.

ΣΕΙΣΜΟΣ.

Τί λέγεις; Ὀνειρεύεσαι; Ἐφοδος εἰς τοὺς βράχους ἐκείνους.

ΣΑΤΦΗΡΗΣ.

Καὶ διὰ τί ὄχι;

ΣΕΙΣΜΟΣ.

Διὰ τί; Διότι εἴμεθα προωρισμένοι ὡς παγῶν τὸν διὰ τοὺς λύκους καὶ τὰς υαίνας. Ὀλην τὴν νύκτα ὠρύονται περὶ τὸ στρατόπεδον, ὡς νὰ κράζωσι — “Σεισμέ, Σεισμέ, ἐτοιμάσου”. — (Ἀντιχεῖ αἰφνης θόρυβος μάχης. Σαλπισμοὶ καὶ ἀλαλαγμοί. Σύγχυσις. Τινὲς ἐξορμῶσιν, ἐν οἷς ὁ ΕΛΠΙΔΙΟΣ καὶ ὁ ΒΟΥΣΑΣ. Ἄλλοι προστρέχουσιν ἐν ἀταξίᾳ.)

ΓΟΡΔΙΑ.

Βεβαίως ἔξοδος τῶν Περσῶν.

ΣΑΤΦΗΡΗΣ.

Τόσον ἔξαιφνα φαίνεται ἀπίστευτον.

ΣΕΙΣΜΟΣ.

Ἀπωλέσθημεν, κατεστράφημεν! Φύγετε! φύγετε!

ΓΟΡΔΙΑ.

Σίγα· ἐτρελλάθης;

ΣΕΙΣΜΟΣ, πίπτων ἐπὶ τῶν γονάτων.

Κύριε ἐλέησον, Παναγία Δέσποινα, σῶσον ἡμᾶς. Σῶσον τοῦλάχιστον ἐμέ.

ΣΑΤΦΗΡΗΣ, ἱφουλκῶν.

Σίγα, δειλέ, ἢ σὲ σχίζω εἰς δύο. Ἀρκεῖ αὐτὸς ὅπως φοβίσῃ ὅλον τὸ στρατόπεδον.

ΣΕΙΣΜΟΣ.

Συγχωρήσατέ με ὡς συγχωρῶ ὑμᾶς. Ὡς συμφορά, συμφορά! Αὐτὰ εἶνε ριψοκίνδυνα πράγματα. Ὀλίγον μακρότερα τί ἐπείραζε;

ΣΑΤΦΗΡΗΣ.

Σιώπα σὲ λέγω, ἢ μὰ τὸν Θεόν... (Εἰσέρχεται ὁ Ἀθαλάριχος. Ὁ Σεισμός ἐγείρεται.)

ΠΟΛΛΟΙ.

Ὁ Ἀθαλάριχος! ὁ Κόμης!

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Ἡσυχάσατε, στρατιῶται. Τὸ χαράκωμα εἶνε ἀσφαλές. Ἡμεῖς ἐπετέθημεν κατὰ τῶν Περσῶν.

ΣΑΠΦΗΡΗΣ.

Ἡμεῖς, ὦ Κόμη;

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Μάλιστα ἡμεῖς. Τὸ σχέδιον ἐτηρήθη μυστικώτατον. Ὁ Αὐτοκράτωρ παρέλαβε μόνον τοὺς ἐκλεκτοτέρους τῶν ἱππέων, καὶ μέρος τῶν Σχολαρίων ὑπὸ τὸν Θεόδωρον. Ἡ μικρὰ δύναμις διηρέθη εἰς δύο, καὶ ὤρμησε συγχρόνως κατὰ τοῦ φρουρίου, καθ' ἣν ὥραν οἱ Ἀσιᾶται κοιμῶνται μετὰ τὸ δεῖπνον.

ΠΟΛΛΟΙ.

Ζήτω ὁ Αὐτοκράτωρ. Ζήτω!

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Διανύσας ὡς κεραυνὸς τὸ μεχρὶ τοῦ φρουρίου διάστημα, ἔφθασεν ὑπὸ τὰ τείχη, καὶ τότε ἤρχισεν ἀμέσως ἡ ἔφοδος. Ἦδη οἱ ἡμέτεροι εὐρίσκονται ἐν τῇ πόλει.

ΓΟΡΔΙΑ.

Ὁ Θεὸς μετ' αὐτῶν.

ΒΟΥΣΑΣ, εἰσορμῶν.

Ἐκομίσθησαν τραυματῖαι. Διεξάγεται ἀγὼν μανιώδης. Οἱ Πέρσαι κατέφυγον εἰς τὰς στέγας, καὶ ἀμύνονται ὡς ἀπέλπιδες. Ἄλλ' ὁ Ἡράκλειος πυρπολεῖ τὰς οἰκίας. Ὁ θρήνος τῶν γυναικῶν καὶ τῶν θνησκόντων εὐκρινῶς ἀκούεται.

ΣΑΠΦΗΡΗΣ.

Καὶ ἡμεῖς μένομεν μακρὰν τοῦ λαμπροῦ τούτου ἀγῶνος.

ΒΟΥΣΑΣ.

Πόσον εὐτυχεῖς οἱ ἱππεῖς. Πάντοτε προπορεύονται.

ΕΛΠΙΔΙΟΣ, εἰσορμῶν.

Νίκη, νίκη! Οἱ ἐχθροὶ ἤνοιξαν τὰς πύλας καὶ φεύγουσιν ἄθροοι, ἀλλ' οἱ πλείστοι κατακόπτονται. Ὁ Σάρβαρος διεξέφυγεν ἐπὶ ταχυτάτου ἵππου, γυμνὸς καὶ ἀνυπόδητος. Πάσαι αὐτοῦ αἱ γυναῖκες συνελήφθησαν.

ΠΟΛΛΟΙ.

Ζήτω! Ζήτω!

(Προστρέχει ὁ Πισίδης μετ' ἄλλων τινῶν.)

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Εἰδήσεις φοβεραί. Ὁ Αὐτοκράτωρ κινδυνεύει! Ὁ Αὐτοκράτωρ ἐκυκλώθη!

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Τί λέγεις, πρὸς Θεοῦ;

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Ἰππεύων τὸν Δόρκωνα, εἰσεχώρησε μετὰ δρακὸς Σχολαρίων μέχρι τοῦ κέντρου τῆς πόλεως, ἀλλ' ἐκεῖ περιεβλήθη ὑπὸ τῶν φλογῶν. Ὁ Κουροπαλάτης Νικήτας καταβάλλει ὑπερανθρώπους προσπαθείας ὅπως φθάσῃ μέχρις αὐτοῦ, ἀλλὰ κωλύεται ὑπὸ τῶν φλογῶν καὶ τῶν ἐρειπίων.

ΕΛΠΙΔΙΟΣ.

Σπεύσωμεν καὶ ἡμεῖς.

ΒΟΥΣΑΣ.

Σπεύσωμεν πάντες.

ΠΙΣΙΔΗΣ, δεικνύων τὸν οὐρανόν.

Εἰς μάτην. Ἐκεῖ μόνον ὑπάρχει πλέον ἐλπίς. Εἰς τὰ γόνατα, τέκνα, εἰς τὰ γόνατα. (Πάντες κλίνουν τὸ γόνυ ἐν κατανύξει.) Αὐπήθητι, Κύριε, τὸν λαόν σου καὶ σῶσον τὸν πιστὸν ὑπέρμαχον τοῦ Σταυροῦ. Ἐκτεῖνον τὴν δεξιάν σου ἐπὶ τοῦ κεχρισμένου δούλου σου, τοῦ τιθέντος τὴν ζωὴν αὐτοῦ ὑπὲρ τῶν προβάτων, ὅτι σοῦ ἡ τιμὴ καὶ ἡ δόξα εἰς αἰῶνας αἰώνων.

(Ἦχοσι σάλπιγγες.)

ΠΟΛΛΟΙ.

Τὸ ἀνακλητήριον. Τὸ ἀνακλητήριον.

(Ἐγείρονται πάντες.)

ΑΛΛΟΙ.

Ὁ ἀγὼν ἐκρίθη.

ΑΛΛΟΙ.

Ἐπιστρέφουσιν οἱ ἡμέτεροι.

(Ἀντηχοῦσι παιᾶνες τοῦ ἐπανακάμποντος στρατοῦ.)

ΒΟΥΣΑΣ.

Παιᾶνες χαρμόσυνοι.

ΕΛΠΙΔΙΟΣ.

Ὁ Αὐτοκράτωρ ἐσώθη.

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Χάρις αἰδῖος τῷ ποιητῇ τῶν ὄλων.
(Εἰσέρχεται, προπορευομένης τῆς μουσικῆς, ὁ Θεόδωρος μετὰ τῶν Σχολαρίων, οἵτινες παρατάττονται ἑκατέρωθεν. Οἱ παριστάμενοι ἀλαλάζουσι.)

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Δικαίαν ἐκδηλοῦτε ἀγαλλίασιν,
γενναῖοι. Νίκην ἔντελῇ, περίδοξον
κατήγαγον τὰ ὄπλα τὰ Ἑλληνικά.
Ὅλοσχερῶς οἱ Πέρσαι συνετριβήσαν,
καὶ σκύλων πλήθος συνελήθη ἄπειρον,
ἐν οἷς τὰ ὄπλα τοῦ Σαρβάρου τὰ χρυσᾶ,
τὸ δόρυ καὶ ἡ ζώνη ἡ διάλιθος,
ὁ ἀκινάκης, ἡ πολύτιμος ἀσπίς·
τὸ ἄνθος ἅπαν συνελήφθη τῶν ἐχθρῶν,
τὰς πέδας οἱ Σατράπαι ἤδη φέρουσι
σὺν γυκαίῃ καὶ τέκνοισι, καὶ προσπίπτουσι
τὸ ἔλεος ζητοῦντες οἱ Ἀθάνατοι.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Καὶ πῶς ἐσώθη ὁ Μονάρχης;

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Κίνδυνον

διέτρεξε σπουδαῖον, πλὴν διέφυγεν,
ἐπιτελέσας ἀληθῶς θαυμάσια.
Διώκει ἤδη τῶν ἐχθρῶν τὰ λείψανα.
Ἐκ τῆς πομπῶδους τοῦ Σαρβάρου στρατιάς
κατησχυμένοι μὲν διασώζονται
πρὸς τὴν Περσίαν οἱ τὰ νῶτα στρέψαντες.

ΤΙΝΕΣ.

Τοῦ Ἀλεξάνδρου Ζήτω ὁ διάδοχος.

ΑΛΛΟΙ.

Ὁ Μωϋσῆς ὁ νέος Ζήτω.

ΑΛΛΟΙ.

Ἐλελεῦ!

(Ἐν ψ εὐφημοῖσι καταπετάννυται ἡ αὐλαία.)

ΤΟ ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΟΝ ΕΝ Τῷ ΚΑΥΚΑΣῳ. Ο ΣΕΙΣΜΟΣ ΧΙΟΝΟΒΟΛΟΥΜΕΝΟΣ.

Ο ΚΟΜΗΣ ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ ΠΑΡΑ ΤΩΙ ΧΑΓΑΝΩΙ ΤΩΝ ΑΒΑΡΩΝ.

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

ΣΚΗΝΗ Α΄.

Αἰθουσα ἐν τοῖς Πατριαρχείοις. Ὁ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ κάθηται παρὰ τράπεζαν πλήρη ἐγγράφων. Ὁ ΒΩΝΟΣ ὄρθιος, ἐρείδόμενος ἐπὶ κλιντῆρος. Ἀργότερον ὁ ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ καὶ ὁ ΠΙΣΙΔΗΣ.

ΒΩΝΟΣ.

Ὑπὸ τὸν φόρτον, ἱεράρχα σεβαστέ,
τῆς φοβεράς εὐθύνης, ἣτις ἔλαχεν
ἡμῖν, καὶ ἄκων κύπτω. Κατελείφθημεν
τῆς πρωτευούσης καὶ τοῦ θρόνου φύλακες,
ἐν ᾧ δὲ δρέπει δάφνας εἰς τὰ ἔγκατα
ὁ Ἄναξ τῆς Ἀσίας, καὶ ἀνίσχυρος
κρατεῖ τὸ σκήπτρον ὡδε μείραξ ἀντ' αὐτοῦ,
ἀνατολὴ καὶ δύσις συνεμάχουσαν,
καὶ καθ' ἡμῶν χωροῦσιν ἐκατέρωθεν
τὰ λυσσαλέα τῆς πλημμύρας κύματα.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Ἡ θεοτόκος ἀρωγὸς καὶ σῴτειρα.

ΒΩΝΟΣ.

Ἐνταῦθα τὸ σημεῖον τῆς συμμίξεως,
περίπτυξις ἀγρία, τὴν καταστροφὴν
ἐγκυμονοῦσα. Τὸ χρυσοῦν Βυζάντιον,
τὸ ἐξανθήσαν Κραῖος ὑπὸ νάματα,
ὀρδῶν ἀγρίων καθορῶ ἐκλείποντα,
καὶ πανταχοῦ τὸ σκότος ἐξαπλούμενον
βαρβάρου καὶ τελείας κατακτῆσεως.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Τὸ θάρρος στιγμιαίως σὲ κατέλιπε,
πλὴν σὲ γνωρίζω.

ΒΩΝΟΣ.

Πάντα συμπαρέσυρε
τὰ γένη τῆς Σκυθίας ὁ πανάθεος
Χαγάνος, Ῥώσσοις, Οὔννοις, Σλαύοις,
Γήπαιδας,
καὶ ἄλλους. Ἦδη περιέζωσεν ἡμᾶς
πρωτοπορεία τρισμυρίων μαχητῶν,
ἐν ᾧ ταχέως ἡ κυρία δύναμις
χωροῦσα, τερατώδη μηχανήματα,
γαμπᾶς χελώνας, ἐλεπόλεις καὶ κριούς,
πρὸς πόρθησιν τοῦ τείχους συνεπάγεται,
καὶ στόλος ὅλος μονοξύλων σὺν αὐτῇ
τὸν Ἰστρον καταπλέει.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Τὰ περίτρομα
τοὺς χρόνους τοῦ Ἀτίλα πλήθη βλέπουσιν
ἐπανελθόντας. Φοβερὸς ὁ κίνδυνος
ἐκείθεν ὄντως, ἀλλ' εὐδαίμονες ἡμεῖς,
ἂν οὗτος μόνος καθ' ἡμῶν ἐνέσκηπτε.

ΒΩΝΟΣ.

Ὡς λέγεις ἔχει. Τῶν Σκυθῶν τὴν ἔφοδον
καὶ ἄλλοτε πολλάκις ἀνεστείλαμεν,
ἀλλ' ἤδη κατὰ πρῶτον συνηνώθησαν
Χοσρόης καὶ Χαγάνος, πλήρη ὄλεθρον
ἐν παραβύστιω καθ' ἡμῶν ὁμόσαντες.
Ἐξηντημένοις ἐκ τοσούτων συμφορῶν,
οὐχ' ἦττον ὁ Χοσρόης τρεῖς συνήθροισε
λαμπρὰς καὶ αὐθις στρατιάς, ἐκ πολιτῶν,
καὶ οἰκετῶν, καὶ ξένων. Οἱ παλαίμαχοι,
κληθέντες Χρυσολόγχοι, καὶ πεντήκοντα
ἐν ὅλοις χιλιάδες, ὑπὸ τὸν Σαῖν
κατὰ τοῦ Ἡρακλείου νῦν βαδίζουσι.
Τῶν ἐπικούρων ὑπὸ τὸν Θεόδωρον
κωλύει ἄλλη μοῖρα τὴν προσέλευσιν,
καὶ ὁδηγῶν τὴν τρίτην ἤδη ἔφθασεν
ὁ Σάρβαρος, ὁ κάπρος ὁ βασιλεὺς,
εἰς Χαλκηδόνα.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Λησμονεῖς τὸ ἕτερον,
τὸ καὶ ἰδίως θλίβον με, τὴν ἄσπονδον

τοῦ ἱεράρχου Ῥώμης ἐχθροπάθειαν,
Ἄφ' οὗτου ἐπεκλήθη Οἰκουμενικὸς
ὁ Ἰωάννης, ὁ γνωστὸς ὡς Νηστευτῆς,
ἐπὶ τοῦ Μαυρικίου, ὁ Πελάγιος
τῆς Ῥώμης Πάπας τότε, καὶ ἀργότερον
Γρηγόριος ὁ μέγας, συνεδαύλισαν
ἀνατολὴν καὶ δύσιν, καὶ ἀμείλικτον
κατ' ἀδελφῶν ἀγῶνα διεξάγουσι.

ΒΩΝΟΣ.

Οἰκτρόν, ὡς λέγεις, ὄντως τοῦτο θέαμα.
Ἀπὸ αἰώνων μόνον τὸ Βυζάντιον,
ὡς προμαχῶν γενναῖος τοῦ πολιτισμοῦ,
κωλύει πάσης τῆς Ἀσίας τὰς ὁρμὰς,
καὶ τῶν βαρβάρων τὰ λυσσῶντα κύματα
εἰς τοῦ Βοσπόρου καταστέλλει τὰς ἀκτᾶς·
καὶ ὅμως τοῖς βαρβάροις νῦν συμπράττουσι,
δι' ἀσημάντους τίτλους προτιμήσεως,
οἱ καὶ τὸν βίον εἰς ἡμᾶς ὀφείλοντες.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Ὁ Κύριος φωτίσοι τοὺς τυφλώττοντας.
Τὸ ἱερὸν καθῆκον φέρει ἐν αὐτῇ
τὴν ἀμοιβήν.

ΒΩΝΟΣ.

Ἄν πέσῃ τὸ Βυζάντιον,
καὶ τοῦ Χοσρόου οἱ πανάθεοι στρατοὶ
καταυλισθῶσιν εἰς τὸ Καπιτώλιον,
δικαιοσύνην πλήρη ἀποδώσουσιν
οἱ δουλωθέντες τότε εἰς ἡμᾶς λαοί.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Ἐλπίσωμεν ἀκόμη. Ἀκατάσχετος
ὁ Αὐτοκράτωρ σπεύδει.

ΒΩΝΟΣ.

Ναί, πλὴν φράσσουσιν
οἱ Χρυσολόγχοι τὴν ὁδόν.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Γίαν κώλυμα
ῥαδίως καταθραύει ὁ Ἡράκλειος.

ΒΩΝΟΣ.

Φοβοῦμαι μίληπως φθάσῃ, ὅπως δάκρυα
ἐπὶ τῶν ῥεπιπῶν χύσῃ τῆς κλεινῆς
τοῦ κόσμου πρωτευούσης.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Ἦδη δύναμιν
ἀπέστειλε σπουδαίαν· ἄγει δώδεκα
Θωρακοφόρων χιλιάδας ἐκλεκτῶν
ὁ πρόχθες καταπλεύσας Ἀθαλάριχος.

ΒΩΝΟΣ.

Πῶς ἤργησε τοσοῦτον;

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Μοὶ ἐμήνυσε,
συγγνώμην ἐπ' ὀλίγον ἐξαιτούμενος.
Κατασκηνοῖ τοὺς ἄνδρας.

ΒΩΝΟΣ.

Ἀνυπόμονος
τοῦ Ἀνακτος εἰδήσεις ἀπεκδέχομαι.
Ἐκείνος μόνος ὁ σωτὴρ.
(Δύο διάκονοι ἀνοίγουσι τὴν θύραν.)

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Ἰδοὺ αὐτὸς
ἀναμφιβόλως.
(Εἰσέρχεται δρομαῖος ὁ Ἀθαλάριχος, καὶ ἀσπάζεται
τὴν χεῖρα τοῦ Πατριάρχου. Οἱ διάκονοι ἀποσύ-
ρονται.)

ΒΩΝΟΣ.

Εἰς τὸ στήθός μου ἐλθέ,
ὦ Κόμη. Τὴν ἐλπίδα καὶ τὸ θάρρος σὺ
κομίζεις αὖθις.
(Ἐναγκαλίζεται αὐτόν.)

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Τὴν ἐλπίδα, Μάγιστρε;
Εἰπὲ βεβαίας νίκης κλέος ἄφθιτον,
τῶν αὐθαδῶν βαρβάρων τὴν κατάθραυσιν,
τὴν σωτηρίαν τῆς τρεμούσης πόλεως.

ΒΩΝΟΣ.

Ὑπὲρ τὸ δέον πεποithῶς μοὶ φαίνεσαι.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Τοῦ Ἡρακλείου ταῦτα τὰ διδάγματα.
Πλὴν ποία ὦδε ἡ κατάστασις.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Οἰκτρά.

Ἐν Χαλκηδόνι ἀφίχθεις ὁ Σάρβαρος,
τοὺς εὐκτηρίους οἴκου, τὰ προάστεια

τὰ ἐπὶ τοῦ Βοσπόρου καὶ Παλάτια,
ἐνέπρησεν ἀγρίως πάντα, τῶν Σκυθῶν
καραδοκῶν συνάμα τὴν ἐμφάνισιν.

ΒΩΝΟΣ.

Τὰ τείχη ἤδη τὰ μακρὰ κατέλαβε
καὶ τῶν Ἀβάρων πρὸ μηνὸς τὸ πρόκουρσον·
εἰς τὴν Μελεντιάδα τὸ χαράκωμα
ιδρύσαν, φθάνει μέχρι τῶν πυλῶν ἡμῶν.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Πρὸς ἄμυναν ἐν τούτοις τί ἐγένετο;

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Ὑπερανθρώπους μόχθους κατεβάλομεν,
τῶν καταπλήκτων πολιτῶν τὸ φρόνημα
ἐξαίροντες, τὰ τείχη, ἐτοιμόρροπα
εἰς πλείστα μέρη, αὖθις ἐκρατύναμεν,
καὶ τέλος ὡς προσκόπους ἀπεστείλαμεν
ἵππεις γενναίους καὶ ἀστούς, ὧν ἕκαστος
παλλικαρίων στίφος συνεπήγετο.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Οὐδὲ στιγμήν, ὡς βλέπω, ἀπωλέσατε.

ΒΩΝΟΣ.

Ἐν ᾧ ταχέως τοὺς ἀγροὺς ἐθέριζον
οἱ ἄνδρες οὗτοι, ἐπεφάνη ὁ ἐχθρὸς,
καὶ συμπλοκὴ ἐπῆλθε, καθ' ἣν ἔπεσαν
πολλοὶ ἐξ ἀμφοτέρων.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Πᾶσα ἔξοδος

κατέστη οὕτως ἐφεξῆς ἀδύνατος,
ἐν ᾧ τῶν Σλαύων μοῖρα, παρακάμψασα
τὴν πόλιν, πέραν τῶν Συκῶν ἀφίκετο
εἰς τῶν ἀγίων Μακκαβαίων τὸν Ναόν,
καὶ πρὸς τοὺς Πέρσας ἤδη διαλέγεται
διὰ σημάτων καὶ πυρῶν παντοειδῶν.

ΒΩΝΟΣ.

Ἐκλάμψεις τὰ ἐρέβη τῆς δειλῆς νυκτὸς
οὐρανομήκεις διαρκῶς ταράττουσιν
ἀπὸ τῆς ὥρας ταύτης, ἃς περίτρομα
τὰ πλήθη ὡς θανάτου ἐκλαμβάνουσι
καὶ ὡς πανωλεθρίας προμηνύματα.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Τὰς ἐκδηλώσεις ταύτας διακόψομεν.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Ὁ μιὰρὸς Χαγάνος ἀναμένεται
καὶ οὗτος πᾶσαν ὥραν. Ὅγδοήκοντα
προσάγει χιλιάδας. Μόνην ἔχομεν
ἐλπίδα πλέον τὴν ταχείαν ἀφίξιν
τοῦ Βασιλέως.

ΒΩΝΟΣ.

Λέγε, ποῦ εὐρίσκεται
καὶ πότε καταφθάνει;

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Ταύτην ἄφετε
τὴν σφαλερὰν ἐλπίδα. Τὴν διάσωσιν
τῆς πρωτευούσης εἰς ἡμᾶς ἀνέθηκεν
ὁ Ἄναξ.

ΒΩΝΟΣ.

Πῶς; Τί λέγεις;

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Καὶ πληρέστατα
ἡμεῖς ἀρκοῦμεν, ἂν φανῶμεν ἄξιοι
τοῦ Ἡρακλείου.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Τοῦ Θεοῦ τὸ θέλημα
γενέσθω τότε.

ΒΩΝΟΣ.

Ὅλως κατεστράφημεν.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Ὁ Βῶνος λέγει τοῦτο;

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Τί δυνάμεθα
συγχρόνως πρὸς τὴν Σκύλλαν καὶ τὴν Χάρυβδιν
παλαίοντες, ὀλίγοι καὶ ἀνέτοιμοι;

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Τὰ πάντα, τοῦ Ὑψίστου ἐπινεύοντος.
Ἀκούσατε καὶ γνῶτε τὴν ἀλήθειαν.
Παρὰ τὴν Τραπεζοῦντα μένων ἔμαθε
τὴν συμμαχίαν τῶν Ἀβάρων καὶ Περσῶν
τῆς ἐκκλησίας ὁ κλεινὸς ὑπέρμαχος,
καὶ πρῶτον ἔσχε λογισμὸν τὴν ἄμυναν
τῆς πρωτευούσης. Ἄλλ' ὥριμως ἔπειτα
τοῦ παγκοσμίου τούτου ἐξετίμησε
πολέμου τὰς ἀπόψεις, καὶ εἰς σχέδιον

κατέληξεν, ἐξόχου γέννημα νοός,
καὶ σωτηρίας ἀσφαλὲς ἐχέγγυον.

ΒΩΝΟΣ.

Πλὴν ποῖον ἄρα;

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Καθαρώς διέκρινεν
ὁ Ἄναξ ὅτι, ἂν τὴν ἄμυναν τυφλῶς
ἐνταῦθα συνεκέντρου, κατεκλείετο
ὡς ἐν κλωβῷ, καὶ σύρων ἀπειροπληθεῖς
τῶν πολεμίων τὰς ἀγρίας στρατιάς
κατὰ τῆς πρωτευούσης, ἐγκατέλειπε
τὰς ἐπιλοιπούς ἐπαρχίας ἔρμαιον
εἰς τοὺς βαρβάρους. Οὕτως ἡ ἀπώλεια
τοῦ Βυζαντίου ὄντως ἐθεσπίζετο,
καὶ μετ' αὐτοῦ ὁ θρόνος ἀνετρίπετο.
Ἐν ᾧ ἀπ' ἐναντίας, ἂν ἐμέριζε
τὰς τροπαιοῦχους λεγεῶνας, πανταχοῦ
ἀντίστασιν προβάλλων ἀπροσμάχητον,
καὶ τὴν Ἀσίαν καταστρέφων, τὸν ἔχθρὸν
διήρει, τῶν χειρίστων τὸ Βυζάντιον
ἀπήλλασσε κινδύνων, καὶ διέσωζε,
σὺν τῇ βασιλευούσῃ, τὴν ὑφήλιον.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Βεβαίως οὕτως ἔχει.

ΒΩΝΟΣ.

Ὁ δαιμόνιος
Στρατάρχης ὧδε ὄντως ἀναδείκνυται.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Ἀναποδράστως ταύτην τὴν ἀπόφασιν
ἐπέβαλλε καὶ ἄλλη σκέψις. Τὸ σεπτὸν
τοῦ μαρτυρίου ζύλον ὁ Ἡράκλειος
παντὸς θριάμβου τιμιώτερον τιθεῖς,
ἐκείνου ἐπιμόνως τὴν ἀνάκτησιν
ἐπιδιώκει, καὶ εἰσέτι ὁ Σταυρὸς
εὐρίσκετο εἰς χεῖρας τῶν πυρολατρῶν.

ΒΩΝΟΣ.

Τὸν λόγον τοῦτον ἐκτιμῶ πληρέστατα.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Ἡ πρόωρος ἐξ ἄλλου ἐγκατάλειψις
τῶν πολυμόχθων κατακτήσεων ἡμῶν,
οὐ μόνον τὴν Ἀσίαν ἐθυσίαζεν,

ἀλλὰ καὶ αὐθις εἰς φρικώδεις διωγμοὺς
τοὺς ὀρθοδόξους ἐν αὐτῇ ἐξέθετε.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Φεῦ, τῶν ἐσχάτων μυσαρῶν κακώσεων
ἡ μνήμη ἔτι πρόσφατος. Τὰ δόγματα
τῶν παναθέων βίᾳ Νεστοριανῶν
εἰς πάντας ἐπιβάλλων ὁ κατάρτος
Χοσρόης, αὐθις τοὺς Ναοὺς ἐνέπρησε,
καὶ χιλιάδας ὄλας ἔσφαξε πιστῶν.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Τοῦ κραταιοῦ προστάτου ἀναπόφευκτος
ἦν ἄρα, ὡς ἐκ τούτου, ἡ ἀντίληψις.
Ἄκολουθῶν τοῦ Πέρσου τὸ παράδειγμα,
τρεῖς στρατιάς συντόνως παρεσκεύασε.
Καὶ τὴν μὲν μίαν μετ' ἐμοῦ ὠδήγησα·
ἐν Μεσοποταμίᾳ ὁ Θεόδωρος
τὴν ἄλλην ἄγων, τὸν Σαὴν ἀναζητεῖ,
ἐν ᾗ τῆς τρίτης ἄρχων ὁ Ἡράκλειος,
τοὺς Χρυσολόγχας καταστέλλει, ἀπειλῶν
συνάμα τὴν Περσίαν ὡς ἀκάθεκτος
ἐκ τῶν ὀρέων κλύδων.

ΒΩΝΟΣ.

Ἀνεθάρρησα.

Τοῦ Ἄνακτος τὸ πνεῦμα διαφλέγει με.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Μακρόθεν περὶ πάντων ἐμερίμνησε,
καὶ ὁδηγίας σοὶ κομίζω, Μάριστρε,
γραπτὰς περὶ τῶν ἔργων τῆς ἀσπίσεως.
Σοὶ συνιστᾷ τὸ τείχος τὸ ἀρτιπαγές,
τοὺς κινητοὺς πυργίσκους, τὰ βυρσώματα
πρὸ τῶν χαρακωμάτων, τὰ μαργανικά,
δι' ὧν ὀγκώδεις λίθοι καταρρίπτονται,
καὶ τοὺς δεόντως ὀπλισθέντας δρόμωνας.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Ναί, ναί, τοὺς λόγους τούτους μεταδώσωμεν,
τὰ δειλιῶντα πλήθη συναθροίσωμεν,
καὶ εἰς γενναῖον μετατρέψωμεν στρατόν,
τοιούτου Βασιλέως ἄξιον.

ΒΩΝΟΣ.

Σύ, σύ,

ὦ Ἱεράρχα, τὴν ἀχειροποίητον
λαβὼν εἰκόνα, εἰς αὐτοὺς ὁμίλησον,

εἰς τὰς ἐπάλξεις καὶ τοὺς δρόμους δείχθητι
ἀκολουθοῦμεν πάντες. Εἰς αὐτοὺς εἰπέ
τῆς ἀμαρτίας ὅτι ἀποκύημα
τὰ παρελθόντα ἦσαν δυστυχήματα,
τῆς ἀμαρτίας καὶ λαοῦ καὶ Ἄνακτος.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Ἄλλ' ὡς ἐκείνος ἦδη θεῖαν ἄφρσιν
ἐδέχθη, ἅς ῥυσθῶσιν εἰς μετάνοιαν,
καὶ τότε τροπαιοῦχος ἔσται ἡγεμὼν
ἡμῶν ἡ Θεοτόκος.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Δεῦτε, ἄγωνε.

Ἐκλιπαρεῖ ἡ νύμφη ἡ ἀνύμφευτος
ὑπὲρ ἡμῶν τὴν νίκην λαοσώτειραν.
(Ἐγείρονται ὅπως ἀπέλθωσιν, ἀλλ' εἰσέρχεται διά-
κονος καὶ ὁμιλεῖ πρὸς τὸν Πατριάρχην.)

Ὡ τί ἀκούω. Προσαχθήτω παρευθύς.
(Ἐέρχεται ὁ διάκονος.)

Ἐκ Κιλικίας πρὸ μικροῦ ἀφίκετο
ὁ προσφιλεὶς Πισίδης.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Τύχη ἀγαθὴ.

Ἐγώ, χωρήσας τὸ πολὺ διὰ Ξηράς,
ἐβάδισα βραδέως. Τὸ στρατόπεδον
καταλιπὼν ἐκείνος μόλις πρὸ μικροῦ,
εἰδήσεις φέρει νεωτέρας.

ΒΩΝΟΣ.

Ἐρχεται.

(Εἰσέρχεται ὁ Πισίδης καὶ ἀσπάζεται τὴν δεξιὰν τοῦ
Πατριάρχου, ὅστις ἀντασπάζεται αὐτὸν εἰς τὸ μέ-
τωπον. Μεθ' οὗ θλίβουσι τοῦ Πισίδου τὴν χεῖρα ὁ
Βῶνος καὶ ὁ Ἀθαλάρχος.)

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

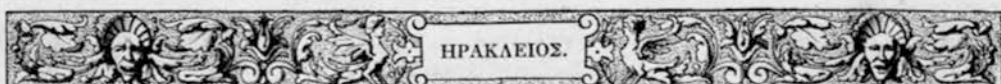
Ὅρῶμέν σε καὶ αὐθις ἀγαλλόμενοι,
ὦ τέκνον.

ΒΩΝΟΣ.

Τίς αἰσία σέ ὠδήγησεν
ἐκ τῆς Ἀσίας αὖρα;

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Νέον ἔρχομαι
τοῦ Βασιλέως ἐξαγγέλλων θρίαμβον,
καὶ ὁδηγίας σοὶ κομίζω, Μάριστρε,

προσθέτους. Ὡς ὁ Κόμης σοι ἐδήλωσεν,
ὁ Ἄναξ μένει ἐν Ἀσίᾳ, τοὺς λαμπροὺς
ἀγῶνας συνεχίζων, δι' ὧν καίρια
κατήνεγκε τοῖς Πέρσαις ἤδη τραύματα,
καὶ καταλείπει, ἱεράρχα σεβαστέ,
καὶ σὺ τοῦ Κράτους Κυβερνήτα ὀτρυνέ,
τοῦ Βυζαντίου εἰς ὑμᾶς τὴν ἄμυναν.

ΒΩΝΟΣ.

Εὐθύνη ἅμα καὶ τιμὴ πολῦτιμος.

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Καλῶς γνωρίζει τὰς ἐξόχους ἀρετὰς
ἐκείνων, οἷς τὰ πάντα ἐμπιστεύεται.
Πᾶν ἀνθρωπίνως δυνατόν ποιήσατε,
καὶ σώσατε τοῦ κόσμου τὴν πρωτεύουσαν.
Ἐν τούτοις τὴν ματαίαν ὁ Ἡράκλειος
σπατάλην κατακρίνων τῶν δυνάμεων
τοῦ Κράτους, ἅμα ὁ Χαγάνος ἀφίχθῃ,
Πρεσβείας συνιστᾷ σοι τὴν ἀποστολήν,
ὦ Μάγιστρε. Προθύμως ὑποσχέθητι
πᾶν τὸ συνᾶδον τῇ τιμῇ, καὶ τὴν δεινὴν
ἐπιμαχίαν ταύτην λύσον. Οἱ καιροὶ
ἐκτάκτως κινδυνώδεις.

ΒΩΝΟΣ.

Ἡ προσπάθεια
γενήσεται. Σὺ ἔση, Ἀθαλάριχε,
μετ' ἄλλων Πατρικίων ὁ Ἀπόστολος.

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Ἄν ἀποτύχῃς, Κόμη, τὴν γενναίαν σου
ρόμφαίαν ἀνασπάσας, βάψον ἐρυθρὰ
τοῦ Ἑλλησπόντου τὰ φλοισβοῦντα νάματα.
Τὸ σύνθημά σου ἔστω τότε — θάνατος
ἢ σωτηρία. —

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Δι' εὐχῶν σου, Δέσποτα.

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Τὰ ἐν Ἀσίᾳ περιγράψας τρόπαια,
ἰδοὺ ἐγὼ προσήλθον ὅπως ψάλω νῦν
τῆς βασιλίδος τὴν κλεινὴν διάσωσιν.
Ἡ τῶν Ἀβάρων καὶ Σκυθῶν καταστροφή
τὸ στέφος ἔσται τῆς Ἡρακλιάδος μου.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Τῇ ἀρωγῇ τῇ θεῇ καταστήσομεν
τὸ μέγα θέμα ἄξιον τῆς μούσης σου.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Καὶ ἤδη λέγε τί ἀγγέλλεις αἷσιον;

ΒΩΝΟΣ.

Ὁ Βασιλεὺς ποῦ μένει καὶ τί ἐπραξε;

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Παρά τὴν κώμην, ὡς γνωστόν, τῶν Συλβανῶν
κατάτροπώσας εὐκλεῶς τὸν Σάρβαρον,
ἐν Ἀρμενίᾳ ἔτι διεχείμαζεν,
ἀλλ' ἅμα ὡς ἠγγέλθη ὁ συνασπισμὸς
ὁ νέος οὗτος, παρευθὺς ἀνέζευξε.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Καὶ ποῦ μετέβη;

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Ὅπως εὐχερέστερον
τῆς πρωτευούσης βοηθῇ τὴν ἄμυναν,
προσέγγισιν ταχεῖαν ἀπεφάσισεν,
εἰς τὴν μικρὰν Ἀσίαν κατερχόμενος.

ΒΩΝΟΣ.

Ἡ γειτονία δι' ἡμᾶς πολῦτιμος.

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Υπῆρχον δύο πρὸς τὴν κάθοδον ὁδοί.
Ἡ μὲν διὰ τοῦ Κύρου καὶ τοῦ Φάσιδος
ὠδήγει πρὸς τὸν Πόντον. Αὕτη σύντομος,
ἀλλ' ἀπορίαν τῶν χρησίμων ἐπασχεν.
Ἡ δὲ διὰ τοῦ Ταύρου, τὴν δαψίλειαν
τῶν ἐφοδίων ἀφειδῶς προσέφερεν,
ἀλλ' ἦν ἀνάντης καὶ μακρά.

ΒΩΝΟΣ.

Τὸ δίλημμα

δυσάρεστον.

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Ὁ Ἄναξ ἐξελέξατο
τὴν τελευταίαν ταύτην, ἣν διήνυσαν
μετὰ τοῦ Ξενοφῶντος καὶ οἱ μύριοι.
Τοῦ Ἀντιταύρου αἱ χιόνες φοβεραί,
καὶ ὅλας ἐξ ἡμέρας ἐπονήσαμεν,
μετ' ἀπιστεύτου τόλμης διαβαίνοντες
τὰ πεπηγότα ὄρη.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Ἔργον ἔσοχον

τὰ κλέη τοῦ Ἀνίβα ὑπερβάν.

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Πολλὴν

αἰχμαλωσίαν μεθ' ἡμῶν ἐφέρομεν
καὶ λάφυρα ποικίλα. Τοῦτο ἠῤῥανε
τὰς δυσχερείας. Πλὴν ἐν τέλει, φθάσαντες
παρὰ τὸν Τίγριν, εἰς τὴν Μαρτυρόπολιν
διέβημεν τὸ ρεῦμα, καὶ εἰς Ἀμιδαν
ἐπὶ καιρὸν ὀλίγον ἐσκηνώσαμεν.

ΒΩΝΟΣ.

Ἐπὶ δαφνῶν ἡδίστη ἡ ἀνάπαυσις.

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Οἱ Πέρσαι τότε μόνον ἐκινήθησαν.
Περυσινάξας τοῦ στρατοῦ τὰ λείψανα,
καὶ παρὰ τοῦ Χοσρόου νέα τάγματα
λαβὼν, καὶ αὐθις ὤρμησεν ὁ Σάρβαρος,
καίτοι τοσάκις ἡττηθείς.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Ἀπώλεσεν

ἀρίστην εὐκαιρίαν ἀντιστάσεως,
μὴ προδραμῶν ὅποτε διεβαίνετε
τὸν Τίγριν ἢ τὰ ὄρη.

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Ἢ ἀπίστευτος.

ἡμῶν ταχύτης τοῦτο παρεκώλυσε.
Ἐν τούτοις, ὡς ἡγγέλθη πρὸς ἡμᾶς χωρῶν,
ἀνέζευξε καὶ αὐθις Ἡράκλειος,
καὶ τὸν Νυμφίον διαβάς, κατέφθασεν
εἰς τὸν Εὐφράτην.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Ἐκ σχοινίων γέφυρα

ὑπάρχει τις νομίζω, ἣν διέβημεν
καὶ ἄλλοτε.

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Βεβαίως, ἀλλ' ὁ Σάρβαρος
προφθάσας ταύτην ἔλυσεν. Ὁ Βασιλεὺς
οὐχ ἥττον εὖρε πόρον, τὰ Σαμόσατα
κατέλαβε, καὶ εἶτα πάλιν ὑπερβάς

τὸν χιονώδη Ταῦρον, κατεσκήνωσε
παρὰ τὴν διανθοῦσαν Γερμανίειαν.

ΒΩΝΟΣ.

Πορεία αὕτη ἀληθῶς ἀγέρωχος
πρὸ τοῦ μετώπου τοῦ διώκοντος ἐχθροῦ.

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Ἐν Κιλικίᾳ αἱ κινήσεις εὐχερεῖς.
Ταχέως καταφθάντες εἰς τὴν Ἀδανα,
παρὰ τὸν Σάρον πόταμόν ἠγλίσθημεν,
φρουροὺς ἐν τῇ γεφύρᾳ τάξαντες.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Αὐτὴν

καλῶς γνωρίζω. Ἔργον τοῦ Ἀδριανοῦ,
ἐπὶ ἀψίδων εὐτενῶν στηρίζεται,
καὶ ὑπὸ πύργων κραταιῶν ἀσπίζεται.

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Ὡς λέγεις, ἤδη δ' ἐκλείσθη ὡς σκηνὴ
μυριονέκρου μάχης.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Τὰ καθέκαστα

εἰπέ.

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Τοὺς ἵππους καὶ τοὺς ἄνδρας πρὸς μικρὸν
εἰς τὰς φαιδρὰς κοιλάδας ἀνεπαύομεν
παρὰ τὴν ὄχθην ἠπλίκευσεν ὅτε, φθάς,
ἀπέναντι ὁ κάπρος ὁ βασιλίδης.
Πολλοὶ τῶν ἡμετέρων, προελαύνοντες,
ἀτάκτως πρὸς τοὺς Πέρσας συνεπλέκοντο
ἐν τῇ γεφύρᾳ. Τοῦτο γνοὺς ὁ Σάρβαρος,
προσεποιήθη ὅτι ἐδραπέτευεν,
καὶ τῶν Ἑλλήνων ἱκανοὺς παρέσυρε
παρὰ τοῦ Βασιλέως τὰ κελεύσματα.
Ἐξαίφνης δ' αὐθις ὑποστρέψας, ὥθησεν
αὐτοὺς πρὸ τῆς γεφύρας, καὶ κατέκοψε
τοὺς πλείστους, δίκην ὑποσχόντας αὐστηρὰν
τῆς ἀπειθείας.

ΒΩΝΟΣ.

Πάθος λυπηρότατον.

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Ἀλλ' ἦν ἐκεῖ ὁ Ἄναξ. Ὅτι ἔλυσεν
ὁρῶν τὴν τάξιν ὁ ἐχθρὸς, ἐξώρμησε

ράγδαίως αἰφνης καὶ εἰς μέσσην ἔφθασε
τὴν γέφυραν. Ὡ οἶον τότε θέαμα!
Γιγαντιαῖος Πέρσης ἐπιτίθεται
κατὰ τοῦ Ἡρακλείου, ἀλλ' ἥρωϊκῶς
ἀμύνεται ὁ Ἄναξ, καὶ τὸν βάρβαρον
πατάξας, τέλος εἰς τὸ ρεῖθρον σφενδονᾷ.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Ἡ πίστις θραύει τοῦ Δαυὶδ τὸν Γολιάθ.

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Ἰδόντες τοῦτο, εἰς φυγὴν ἐτράπησαν
οἱ Χρυσολόγχοι· ἄλλοι μὲν ἐρρίπτοντο
ἐκ τῆς γεφύρας, ἄλλοι κατεσφάζοντο
ἐν τῇ ὠθήσει, ἐν ᾧ χάλαζαν βελῶν
οἱ ἐν τοῖς πύργοις ἐπ' αὐτῶν κατέχεον.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Μεγάλη ὥρα.

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Κρατερῶς ἐμάχοντο
ἐν τούτοις εἰς τὴν ὄχθην οἱ Ἀθάνατοι,
τοῦ ποταμοῦ τὸν πόρον δυσχεραίνοντες,
ἀλλ' ὤρμησε καὶ ἄλιν ὁ Ἡράκλειος
μετὰ τῶν Καταφράκτων, διεπέρασε
τὴν γέφυραν καὶ μόνος εἰσεχώρησεν
εἰς τῶν ἐχθρῶν τὸ μέσον, ὑπὲρ ἄνθρωπον,
ὡς Ἀχιλλεὺς ἢ Ἄρης ἀμυνόμενος.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Ὡ ποῖον, οἶμοι, θρίαμβον ἀπώλεσα.

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Καταφανὴς τοῖς πᾶσιν ἐκ τῶν ἐρυθρῶν
πεδίων ἦν ὁ Ἄναξ, καὶ ὁ Σάρβαρος
πρὸς μαγαρίτην πρόσφυγα στραφεῖς τινα,
— “Ὅρᾳς, ἐν καταπλήξει εἶπεν, ὦ Κοσμᾶ,
τὸν Καῖσαρα πῶς μόνος ἀγωνίζεται,
θραυτὸς πρὸς τόσον πλῆθος ἀνθιστάμενος,
καὶ ὡς ὁ ἄκμων ἀποπτύων τὰς βολάς!” —

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Τοὺς διθυράμβους ὑπερβαίνει ἅπαντας
αὐτῶν τῶν πολεμίων τὸ ἐγκώμιον.

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Ἡ νῦν τοὺς συμπλακέντας διεχώρισε,
καὶ ἀμερίμνως πλέον ὁ Ἡράκλειος
προβαίνων, κατηυλίσθη εἰς Σεβάστειαν
παρὰ τὸν Ἄλυν, ὅπου νῦν εὐρίσκεται·
ἐν ᾧ κρυφίως ἐκφυγὼν ὁ Σάρβαρος,
σὺν τοῖς λειψάνοις τῆς θραυσθείσης στρατιᾶς
κατέφθασεν ἐνταῦθα.

ΒΩΝΟΣ.

Ἦδη ἐννοῶ
τὴν ἀτολίαν καὶ τὴν ἀγριότητα,
ἣν ἔδειξεν, οὐδόλως ποσβαλὼν ἡμᾶς,
καὶ καταστρέψας τ' ἀσθενῆ προάσσεια:

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Ἀλλεπαλλήλως οὕτω καταδαμασθεῖς,
εὐχείρως καὶ ἤδη ἔσται. Ἄγωμεν,
τὸν θεῖον σπόρον σπεύρωμεν ἐν τῷ λαῷ,
διὰ γενναίου αἵματος ποτίζοντες,
καὶ τὰς μυρσῖνας πρὸς στεφάνους δρέψωμεν.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Εὐπρόσδεκτός μοι ὁ Χαγάνος ἤδη.

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Ναί,
προσάγει αἰχμαλώτους εἰς τὸν θρίαμβον.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Ὁ Ἄναξ δῶρα δι' ἐμοῦ ἀπέστειλε
τῇ Βασιλίσσῃ. Παρ' αὐτῇ ἀπέρχομαι,
καὶ μεθ' ὑμῶν ταχέως αὖθις ἔσομαι.
(Ἐν ᾧ ἀσπάζεται τὴν χεῖρα τοῦ Πατριάρχου, ὅπως
ἀπέλθῃ, πίπτει τὸ διασκήνιον.)

ΣΚΗΝΗ Β'.

Τὰ δώματα τῆς Αὐτοκρατείας. ΜΑΡΤΙΝΑ μόνη. Εἶτα ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

ΜΑΡΤΙΝΑ.

Ἀφίκετο ὁ Κόμης Ἀθαλάριχος
ἐκ Κιλικίας, καὶ ζητεῖ ἀκρόασιν.
Τοῦ Ἡρακλείου μοι κομίζει ἄγγελμα.
Τὸ στήθός μου πῶς τύπτει ἡ καρδιά μου.
Συγκίνησις ἡδίστη καὶ παράδοξος,
τίς ἡ πηγὴ σου; Τοῦ ἐνδόξου Ἀνακτος
τὸ ἔξανθον καὶ αὖθις πρὸς με φίλτρον, ἢ
ἢ ἄφιξις τοῦ φίλου τῆς νεότητος
καὶ τῶν χρυσῶν ὀνείρων. Ἀθαλάριχε,
μακρὰ παρήλθον ἔτη, καὶ ἀνάρπαστος
εἰς σφαίρας αἰθερίους, σ' ἔλησμόνησα,
πλὴν κατὰ μόνας ἤδη συναντῶσά σε,
φωνὴν ἀκούω κρύφα ψιθυρίζουσαν,
μεγάλως ὅτι σὲ ἠδίκησά ποτε,
προδοῦσα πάθος φλογερὸν καὶ ἄδολον.
Αἱ ἀναμνήσεις αὗται πόσῃν φέρουσι
καὶ μαρανθεῖσαι θυμηδίαν ἄφατον.
Ἰδοὺ αὐτός. Μαρτίνα, ἔσο Ἀνασσα.
(Ἐξαπλοῦται μεγαλοπρεπῶς ἐπὶ κλιντῆρος. Εἰσέρ-
χεται ὁ ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ, ἀκολουθούμενος ὑπὸ εὐνού-
χων καὶ Κοιτωναρίων, φερόντων πολύτιμα σκεύη.)

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ, βαθέως ὑποκλινόμενος.

Ὁ Αὐτοκράτωρ, Ἀνασσα τρισέβαστε,
τῆς τρυφηλῆς Ἀσίας μέρος κράτιστον
δὲ εὐκλεῶν ἀγώνων καθυπέταξε,
καὶ δι' ἐμοῦ σοὶ πέμπει ὡς ἐνθύμιον
τοῦ ἀμειώτου φίλτρον, ὃ σοὶ ὤμοσε,
τὰ σκεύη ταῦτα.

ΜΑΡΤΙΝΑ.

Εὐγνωμόνως δέχομαι
τὸ δῶρον, καὶ τὰς νίκας ἔνθους ἤκουσα,
δι' ὧν ὁ λέων τέλος εἰς τὰ καίρια
ἐτρώθη τῆς Περσίας.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Οὕτως ἔληξεν

ἡ ἐντολή μου. Δέχθητι τὰ σέβη μου.

(Ὑποκλίνεται ὅπως ἀπέλθῃ, ἀλλ' ἀναχαιτίζει αὐτὸν
ἡ Μαρτίνα. Οἱ κομίσαντες τὰ σκεύη, εἰς ἔν αὐτῆς
νεῦμα, καταθέτουσιν αὐτὰ καὶ ἀποσύρονται.)

ΜΑΡΤΙΝΑ.

Πῶς, Κόμη, τόσῃν βίαν;

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Ἐξετέλεσα

τοῦ Ἡρακλείου ἀκριβῶς τὸ κέλευσμα·
οὐδὲν μοι μένει πλέον.

ΜΑΡΤΙΝΑ.

Ὡς εἰς ἄγνωστον

προσφέρεσαι, καὶ ὅμως, ἂν ἡ μνήμη μου
μὴ σφάλῃ, νέοι ἔτι συνεδέθημεν
δι' ἀκραιφνοὺς φιλίας.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Σφάλλει, Ἀνασσα.

Ἡ κραταιὰ τῆς Ῥώμης Αὐτοκράτειρα
πῶς κέκτηται κοινόν τι πρὸς τὸν ἄσχημον
τῶν ὅπλων θιασώτην;

ΜΑΡΤΙΝΑ.

Ἀθαλάριχε,

μετὰ τοσαῦτα ἔτη πρῶτον σήμερον
ἡ τύχη αὖθις πρὸς με σὲ ὠδήγησε,
καὶ εἴρωνα πικρίαν εἰς τὰ χεῖλη σου
εὕρισκεις μόνην;

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Οὐδαμῶς τοῦ σεβασμοῦ

ἐπελαθόμην, ὃν ὀφείλει ταπεινῶς
τῇ Τρισαυγούστῃ τὸ πιστὸν ὑπήκοον.

ΜΑΡΤΙΝΑ.

Ἰός, ὡς βλέπω, τρέφει τὴν φαγέδαιναν,
ἣν φέρεις ἐν τῷ στήθει. Σὲ ἠδίκησα,
γνωρίζω τοῦτο, πλὴν τῆς μοίρας τὰς βουλὰς
τίς μετατρέπει; Ὅτε σὲ κατέλιπον
ἦν ἄγνωστον τὸ μέλλον, πρὸς δ' ἔσπευδον...

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Ὡ σίγα.

ΜΑΡΤΙΝΑ.

Ταύτην πρὸ καιροῦ ἐπόθησα
τὴν ἔντευξιν. Οὐδόλως μὲ διέφευγον

αί σφαλεραί σου κρίσεις. Ναί, τοὺς ὄρκους μου
τοὺς τρυφεροὺς προδοῦσα, καὶ ἀνάρπαστος
ὡς ἐν ὄνειρῳ· εἰς τὸν θρόνον τὸν λαμπρὸν
εὐρέθην τοῦτον· ναί, τὸ στέμμα φέρω νῦν,
οὐ πάσας τὰς ἀκάνθας κατεμέτρησα
ἐφ' ὅλα ἔτη συμφορᾶς, ἀλλ' οὐδαμῶς
τὸν φίλον τὸν ἀρχαῖον ἐλησμόνησα.
Μακρόθεν ἐφορῶσα, τῶν ἀγώνων σου
ὑπῆρξα μάρτυς, καὶ πανδήμως ἤκουσα
μεθ' ὑπερφηφανείας τὴν ἀνδρείαν σου
ἐξυμνουμένην. Ταύτην τῶν θριάμβων σου
τὴν ἀμοιβήν, τὸ ξίφος τὸ κομητικὸν
εἰς τὰς θερμὰς δεήσεις, ὡς ἀπηύθυνα
τῷ Ἀνακτι, ὀφείλεις.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Πῶς; Τί λέγεις; Τί;

Τὸ ξίφος τοῦτο, τὸ τοσάκις κορεσθὲν
εἰς μέλαν αἷμα, κοῦφον φιλοφρόνημα,
καὶ τίνος;...

MARTINA.

Τίνος; Τῆς θερμὴν ἀείποτε
ἀδελφικὴν φιλίαν...

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ, σύρων τὸ ξίφος.

Μόνον θησαυρὸν

σέ εἶχον πλέον, πάντας τοὺς κινδύνους μου
συνεμερίσθης, προσφιλές μου φάστανον,
τὸν βίον μου πολλάκις μοι διέσωσας,
καὶ σοὶ ὀφείλω τὰς ἀρίστας μου στιγμάς,
καθ' ὡς ἡ τύρβη τῶν μαχῶν μ' ἐμέθυεν,
ἀλλ' ἤδη μοι ἀπέβης ἀποτρόπαιον.

MARTINA.

Τί πράττεις; Οἷα ἔξαψις παράδοξος.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ, πρὸς τὸ ξίφος.

Αἱμάτων ἐπιχρώσεις ἐξελάμβανον,
μνημόσυνα θριάμβων ἀνεξάλειπτα,
τὰς ἐρυθρὰς κηλίδας, ὅσαι στίζουσι
τὰς πελιδνάς σου παρειάς, ἀλλ' ἦσαν, φεῦ,
τοῦ ἐνδομύχου αἵσχους τὸ ἐρύθημα.
Τὸν τελευταῖον δέξαι τοῦτον ἀσπασμόν,
καὶ νῦν μακράν μου, φαῦλε λευκοσίδηρε!
(Ἀσπάζεται τὸ ξίφος, καὶ ρίπτει αὐτὸ κατὰ γῆς.)

MARTINA.

Χριστὲ καὶ Παναγία, παρεφρόνησε.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Τὴν κάραν ἤλθον κύπτων, καὶ τὰ χεῖλη μου
ἐκφράσεις μόνον τυπικὰς ἐτραύλιζον
ὀφειλομένου σεβασμοῦ, πλὴν ἄκοντα
μὲ ὠθησας εἰς ταύτην τὴν ἐξήγησιν.
Ὀλίγη σοὶ ἐξήρκει ὀξυδέρκεια
ὡς βράχον ὅπως μὴ ἐκλάβης αὐχμηρὸν
τὸ ὑπ' αἰθάλην καλυφθὲν ἠφαίστειον,
ἀλλ' εὐτραπέλως ἀνεδαύλισας τὸ πῦρ,
καὶ ἤδη αὖθις ἀκαθέκτως ῥήγνυται.

MARTINA.

Τὴν ὁμιλίαν ταύτην διακόψωμεν.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Οὐχί, οὐχί, τὰ πάντα ἤδη ἄκουσον.
Ναί, παραφώρας σέ ἠγάπησα ποτέ,
καὶ ὅτε σὺ ἀσπλάγχνως μὲ κατέλιπες,
τοῦ στέμματος τὴν αἴγλην προτιμήσασα,
τὸ αἶσθημά μου ζωηρὸν ἀνέθορε,
διότι θῦμα σ' ἐθεώρουν, ἐμπεσὸν
εἰς τὰς ἀγκάλας ἀναξίου.

MARTINA.

Πρὸς Θεοῦ.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Ὡς τοὺς φωστήρας τοὺς λαμπροὺς λατρεύ-
ουσιν
οἱ Πέρσαι, οὕτω σοὶ προσήγον λίβανον
ἀναλλοιώτου φίλτρου. Ὑποφέρουσιν
ἐγνώριζόν σε, καὶ θερμῶς συμπάσχουσιν
μετὰ τῆς ἐπιλοΐπου ἀνθρωπότητος,
τῆς εἰς ἀπάτους ἐμπεσοῦσης συμφορᾶς,
φρονῶν σε, κρύφα μετὰ σοῦ συνέκλαιον.
Ἄλλ' ἐπὶ τέλους ἐμακρύνθη πρὸς μικρὸν
ὁ Ἀναξ τῆς στυγίας ἐπηρείας σου,
καὶ εἰς τὸν σάλον τῶν μαχῶν ἐγγὺς αὐτοῦ
ρίφθεις καὶ ἄκων, εἶδον ἀλλοιούμενον
ἐκείνον, ὃν ἐμίσουν· τὴν ἀλήθειαν
γυμνὴν διέγνων τότε, καὶ εἰς ἄμετρον
ταχέως μετεβλήθη ἐνθουσιασμόν
ἢ περιφρόνησίν μου.

MARTINA.

Κόμη, σύνελθε.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Σὺ δ' ἀλάστωρ δαίμων, εἰς σέ ἄπασαν
ὀφείλομεν τοῦ Κράτους τὴν κατάπτωσιν,
σὺ τοῦ ὀλέθρου ὁ ἰὸς καὶ τῆς φθοράς,
σὺ τῆς αἰσχύνης ὁ ἥδὺς ὑποβολεύς,
σὺ τῆς ἀνάνδρου ἀκηδίας ἡ πηγὴ,
σὺ ἢ τὴν ἀλουργίδα τὴν περίπτυστον
βυθίσασα τῆς Ῥώμης εἰς τὸν βόρβορον.

MARTINA.

Παράφρον, ἐξυβρίζεις τὴν Βασίλισσαν.
Μὴ τῆς ἀγχόνης λησμονῆς τὴν ὑπαρξιν;

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Τὸν θάνατον πολλάκις κατὰ πρόσωπον
ἠτένισα· οὐδόλως ἐκφοβίζει με
τὸ εἰδεχθῆς τοῦ ὄχλου μορμολύκειον,
τὸ φέρον τὴν ψαλλίδα τὴν λυσίδεινον.

MARTINA.

Ναί, πλὴν ἐκ τρόμου πελιδνοὺς οὐδέποτε
διηγουμένους ἤκουσας τοὺς γέροντας
ὁποίας κρύπτει ἐν τοῖς σπλάγχνοις τοῖς
στυγνοῖς
εἰρκτὰς δυσώδεις τὸ χρυσοῦν Παλάτιον.
Εἰς τὸ φρικτὸν ἐκείνο ἐνδιαίτημα
οὐδέποτε τὸ σέλας ἐμειδίασε
χαροποιᾶς ἀκτῖνος, καὶ κατέρχονται,
ὡς ἐν τῷ τάφῳ, ζῶντα ἔτι πτώματα,
ῶν καὶ ἡ μνήμη μετ' αὐτῶν συνθάπτεται.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Γνωρίζω τῶν τυράννων τὰ τεχνάσματα,
καὶ διὰ τοῦτο τρέφω μῖσος ἄσπονδον
κατὰ τῆς τυραννίας. Εἰς τὰς χεῖράς σου
κρατεῖς τὸν τολμητιᾶν καὶ παράφρονα,
ἀλλ' ἔτι μάθε παρ' ἐμοῦ τὸ φρόνημα
τῆς οἰκουμένης.

MARTINA.

Παῦσον καὶ μακρύνθητι.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Εἰς τῆς πατρίδος τ' ὄνομα τὸ ἱερόν,
τῆς μόνης πλέον ἐπὶ γῆς λατρείας μου,

εἰς σέ ἀρά, ὦ γύναι, τὴν ὀλέτειραν
τῆς παρελθούσης δόξης καὶ τιμῆς ἡμῶν.
Ἄρ' αὖ φωνοῦσι δι' ἐμοῦ τὰ ὄρφανά,
τὰ γεννηθέντα εἰς αἰσχύνης ὑπαρξιν,
ἀρ' αἱ χῆραι τῶν ἀθλίων ἀγελῶν,
ὡς προτροπάδην πρὸ αὐτῶν διώκοντες,
κατέκοπτον οἱ Πέρσαι καὶ οἱ Ἀβαρες...

MARTINA.

ὦ λύσσα! Τοῦτο πλέον ἀνυπόφορον.

(Κρούει διὰ χρυσοῦ σκεπάρνου κύμβαλον κρεμά-
μενον ἐπὶ μιάς τῶν στηλῶν, καὶ εἰσορμῶσιν ἔνοπλοι
εὐνοῦχοι καὶ Σχολάριοι. Ἡ Ἀνασσα, διασταυροῦσα
τὰς χεῖρας, θεωρεῖ ἐπὶ τινὰ ὥραν ἀσκαρδαμυκεῖ τὸν
Ἀθαλάρικον, ἀλλὰ βαθμηδὸν ἐξημεροῦται, καὶ τέλος
λέγει μετὰ τρεμούσης φωνῆς εἰς τοὺς εἰσελθόντας.)

Κατὰ διαταγὴν μου ἐδοκίμασεν
ὁ Κόμης πόσον γρηγορεῖτε. Ἄγετε!

(Πάντες κλίνουσιν ἐδαφιαίως καὶ ἀποσύρονται. Μετὰ
στιγμὴν ἀδημονίας.)

Παράσχου μοι συγγνώμην, Ἀθαλάρικε.
Τὸ στέμμα καταθέτω καὶ παρίσταμαι
πρὸ σοῦ γυνὴ δειλαία καὶ κατάρατος,
ἀλλ' ὅχι ὅσον σὺ νομίζεις ἔνοχος.
Ὁ ἀποφράς μου γάμος μὲ παρέσυρεν
εἰς βάραθρον αὐχμῶδες καὶ ἀπύθμενον,
εἰς ὃ οἰκτρῶς σφαδάζω μάτην ἔκτοτε.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Ναί, τοῦτο, φεῦ, γνωρίζω.

MARTINA.

Ἄλλ' οὐδέποτε

ὁποῖον κόσμον ἄλγους συνεπάγεται
τὸ στιγμιαίον λάθος σὺ φαντάζεσαι,
καὶ πῶς σταγῶν κωνείου εἰς τὸ κύπελλον
ρίφθεις τοῦ βίου, ἅπαν εἰς πικρὰν χολὴν
τὸ μέθυ μετατρέπει τῆς νεότητος.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Ὅρῳ νῦν ὅτι ὄντως σέ ἠδίκησα.
Ἀνάλητον καὶ κούφην ἐθεώρουν σε,
ἐν ᾧ σὺ πάσχεις.

MARTINA.

Πάσχω; Ἄλλην ἔκφρασιν
εὐρέ, ὦ φίλε. Ὅπως τὸ ἁμάρτημα
τῶν προπατόρων πάσας συναπώλεσε

τῶν ἐπιγόνων τὰς ἀθώας γενεάς,
ἐκ τῆς πηγῆς τοῦ μόνου τούτου σφάλματος
ἀνέβρυσαν τὸ αἶσχος καὶ ὁ ὄλεθρος,
ἃ μοι προσήπτες ἀμειλίκτως πρὸ μικροῦ.
Ναί, ἀληθῶς ὑπῆρξα θεία Νέμεσις,
ὥς ἔλεγες, τὸ Κράτος ἅπαν μὲ μισεῖ,
πλὴν καταρῶμαι πρώτη ἐμαυτὴν ἐγώ,
καὶ πρώτη χαίρω ὅτι ὁ Ἡράκλειος
τὸν Ζόφον τέλος εὐκλεῶς διέλυσεν,
ἐν ᾧ τοσοῦτον χρόνον ἀπεκρύπτετο.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Ἄν οὕτως ἔχη, θραῦσον τὸν ἀπαίσιον
δεσμόν, καὶ ἄφες...

MARTINA.

Αἱ ἀλύσεις σιδηραῖ
τῆς εἰμαρμένης. Σκέψου τί προτείνεις μοι,
μετὰ τοσαῦτα ἔτη συμβιώσεως.
Ἡ μήτηρ, ὁ υἱός μου...

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Τότε τέλεσον
τὰ ὄργιά σου αὐθις, ἔξαφάνισον
τὰ σπέρματα τὰ μόλις ἀναθάλλοντα
εὐγενεστέρου βίου, καὶ συμπλήρῃσον
τὸ ἔργον τῆς αἰσχύνῃς τὸ κατὰπτυστον.

MARTINA.

Μοὶ ὁμιλεῖς τραχέως· καθησύχασον.
Ἐμοῦ ὁ οἶμος φέρει πρὸς τὴν ἄβυσσον,
ἀλλ' ἔσται ὅλως ξένος ὁ Ἡράκλειος
πρὸς τὴν ὁδύνην, ὅση μοὶ ἀπέμεινε.

Ἐκεῖνος ἤδη τῶν πεδίων μου λυτρωθεῖς,
ἃς σπεύσῃ περιδόξῳ εἰς τὸ στάδιον
τῶν ἐθνικῶν θριάμβων, καὶ τὰ τραύματα
τοῦ παρελθόντος ὑπὸ δάφνας εὐθαλεῖς
ἃς κρύψῃ.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Τοῦτο ἀληθῶς ὑπόσχεσαι;

MARTINA.

Ἐξ ὅλης μου καρδίας.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Τότε σύγγνωθι,
ἂν βίαιός τις λόγος μοὶ ἐξέφυγε.

MARTINA.

Τὴν χεῖρα δός μοι. Φίλοι χωριζόμεθα;
(Ὁ Ἀθαλάρικος, κλίνων τὸ γόνυ, ἀσπάζεται αὐτῆς
τὴν χεῖρα.)

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Μακράν σου μένων, εὐπειθὴς ὑπήκοος
καὶ τοῦτο μόνον, ὦ Αὐγούστα, ἔσομαι.
Ἄλλ' ἄγνωστα τῆς μοίρας τὰ βουλευματα,
καὶ ἂν ποτέ τις προσπελάσῃ κίνδυνος,
ὁ σιδηροῦς βραχίον σου ἀνήκουσι
καὶ ἡ ἐσχάτη τῆς καρδίας μου βράνις.

MARTINA.

Εὐγνωμονῶ, τὴν μνήμην τῆς νεότητος
διατηροῦσα ὥς ἡδὺ κειμήλιον.

(Ὁ Ἀθαλάρικος ἐγείρεται, θλίβων αὐτῆς τὴν χεῖρα,
καὶ ἀποσύρεται. Ἐν ᾧ ἐκείνη ἀκολουθεῖ αὐτὸν διὰ
τῶν ὀφθαλμῶν, πίπτει τὸ διασκήνιον.)

ΣΚΗΝΗ Γ'.

Ἡ περιβάλλουσα τὸν φόρον τοῦ Κωνσταντίνου Στοά. Ὁ ΣΕΙΣΜΟΣ περιφέρεται ἐν αὐτῇ γαυριῶν. Πολῖται
τινες θεωροῦσιν αὐτὸν μετὰ περιεργίας. Ἡ ΛΕΟΝΤΩ, διαβαίνουσα, ἀναγνωρίζει αὐτόν.

ΛΕΟΝΤΩ.

Σωστὰ βλέπω, ἢ μὲ γελοῦν τὰ μάτια μου;
Ὁ Σεισμός. Καλῶς τὸ υἱόκα μου, καλῶς
τονε. (Ὁ Σεισμός παρέρχεται πρὸ αὐτῆς ἐναβρυνό-
μενος, καὶ οὐδόλως εἰς αὐτὴν προσέχων). Τί, μὰς

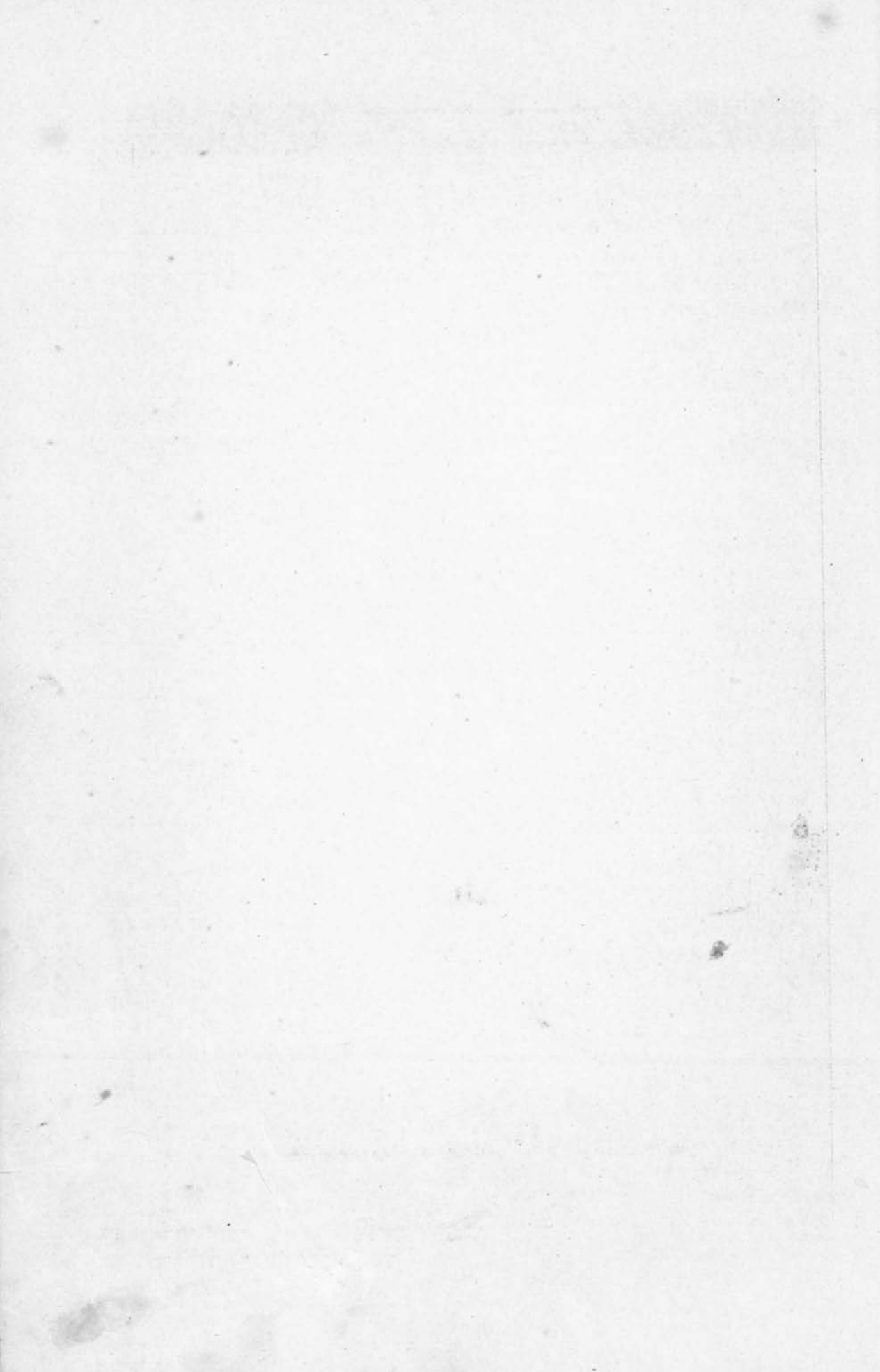
λησμόνησες, παιδί μου; Γιὰ διὲ καμάρι.
Σεισμέ, εὐγενέστατε, γενναιότατε!

ΣΕΙΣΜΟΣ.

Τίς ἐτόλμησε; Τίς ἐπρόφερε τ' ὄνομά μου;

Ο ΚΟΜΗΣ ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ ΠΑΡΑ ΤΗΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΕΙΡΑΣ.

ΛΕΟΝΤΩ.

Ἐγώ, ἐνδοξότατε, ἐγὼ ἢ Μπάμπω!

ΣΕΙΣΜΟΣ, ἱστάμενος πρὸ αὐτῆς.

Σύ; Οὔτε νέα, οὔτε εὐμορφη, καὶ ἀναξία
τῶν βλεμμάτων μου.

ΛΕΟΝΤΩ.

Κύτταξέ με καλλιτέρα. Δὲν μὲ θυμᾶσαι;

ΣΕΙΣΜΟΣ.

Ἀμυδρότατα. Ἐχεις θυγατέρα μίαν προ-
κομμένη Γορδία.

ΛΕΟΝΤΩ.

Ναί, νὰ σὲ χαρῶ, τὴν Γορδίτζα. Τί γίνε-
ται; Πῶς περνᾷ;

ΣΕΙΣΜΟΣ.

Ὅ,τι θέλεις γίνεται, καὶ διὰ τὸ πέρασμα
δὲν ἔχει δεύτερη.

ΛΕΟΝΤΩ.

Κᾶτι καλά, κᾶτι καλά. Καὶ τὴν ἀγαποῦν
ἐκεῖ στὸ στρατόπεδο;

ΣΕΙΣΜΟΣ.

Ἀκοῦς ἐκεῖ, λέει, τὴν ἀγαποῦν. Ἄμα
τελειώσουν τὰ γυμνάσια, Λογχοφόροι καὶ
Κατάφρακτοι αὐτὴν μόνον συλλογίζονται.

ΛΕΟΝΤΩ.

Χαίρομαι· τέτοια τιμὴ δὲν τὴν ἐπίστευα.

ΣΕΙΣΜΟΣ.

Τιμὴ μὲ τὸ καλᾶθι. Ὅσοι τὴν ἰδοῦν
εὐθὺς φέρουν τὰ ὅπλα.

ΛΕΟΝΤΩ.

Καὶ πῶς δὲν φοβεῖται ὅλαις ἐκείναις ταῖς
λόγχαϊς;

ΣΕΙΣΜΟΣ.

Νὰ φοβηθῇ; Τότε μάλιστα καμαρόνει.

ΛΕΟΝΤΩ.

Σπάνια κοπέλλα, σπάνια. Καὶ ποῦ τὴν
ἄφησες, παιδί μου;

ΣΕΙΣΜΟΣ.

Εἰς τὰ βάθη τῆς Κιλικίας.

ΛΕΟΝΤΩ.

Τὰ πάθη τῆς ἡλικίας; Διὰ τί τὸ λὲς αὐτό;
Μόλις εἶνε εἴκοσι χρόνων. Ὅλο στὴ χώρα
τῶν ἀφωρισμένων βρίσκεται;

ΣΕΙΣΜΟΣ.

Μάθε πρῶτα γεωγραφία, κ' ἔπειτα τὰ
λέγουμε.

ΛΕΟΝΤΩ.

Α, τώρα ἐνόησα. Ὁραῖος τόπος πρέπει
νὰ ἦναι. Καὶ ὁ Σαπφῆρης τί γίνεται;

ΣΕΙΣΜΟΣ.

Τύφλα ν' ἄχῃ ὁ Ζηλιάρης. Ἀκόμη δὲν
ἔφαγε τὸ κεφάλι του.

ΛΕΟΝΤΩ.

Πτοῦ, πτοῦ, σὲ καλὴ ὥρα. Τέτοια λόγια,
τὸν Σαπφῆρη τὸν καυμένο;

ΣΕΙΣΜΟΣ.

Ἐνας δειλός, σὲ λέγω, ἕνας ἀγύρτης.
Λόγια παχυά, καὶ ἅμα πλησιάσῃ ὁ ἐχθρός,
ὅπου πρωτοκρυφθῇ. Ἐγὼ τὴν δειλία δὲν
τὴν ὑποφέρω.

ΛΕΟΝΤΩ.

ὦ, αὐτὸ τὸ πιστεύω. Τέτοιο παλλικάρι.
Καὶ δὲν μᾶς λὲς, υἱόκα μου, πῶς ἦταν καὶ
μᾶς θυμήθηκες;

ΣΕΙΣΜΟΣ.

Ἀνωτέρα διαταγὴ. Ἀφοῦ ἀφανίσσαμε τοὺς
Πέρσας, ἤλθαμε νὰ κατακόψουμε καὶ τοὺς
Ἀβαρας.

ΛΕΟΝΤΩ.

Ἀχ, κᾶτι καλὰ ποῦ ἐπροφθάσατε, γιὰ τί
μᾶς ἐπνιξαν. Ἀμαρτίας εἶχαμε, ἀμαρτίας.
Ὁ κόσμος ὀλονυχτίζει σταῖς ἐκκλησίαις, καὶ
ὅλοι τὴν πόλιν τὴν ἔχουν χαμένη.

ΣΕΙΣΜΟΣ.

Κοροφέξαλα. Χαμένη, ἀφ' οὗ ἤλθαμεν
ἐγὼ καὶ ὁ Ἀθαλάριχος; Σεισμός καὶ τρόμος!
Διψῶ αἵματα.

ΛΕΟΝΤΩ.

Ἔτσι, παιδί μου, ἔτσι, ποῦ νὰ μὴ βασκα-
θῇς. Προχθὲς ἔφθασε καὶ ὁ Χαμένος τῶν

βαρβάρων, πῶς τὸν λένε, μὲ ἄλλαις ὄγδο-
ήντα χιλιάδαις.

ΣΕΙΣΜΟΣ.

Ὁ Χαγάνος τῶν Ἀβάρων. Ἄς πάη νὰ
ἔφθασε. Τώρα σὲ λέγω θὰ τὸν χαιρετί-
σωμεν ἐγὼ καὶ ὁ Ἀθαλάριχος ὡς Πρέσβεις,
καὶ θὰ τῷ εἰπῶμεν γλυκὰ λογάκια. Ἄν δὲν
πάρῃ τὸν δρόμον τοῦ ἀμέσως, οὔτε ρουθοῦνι
θὰ μείνῃ· Σεισμός καὶ τρόμος!

ΛΕΟΝΤΩ.

Τὴν εὐχή μου νάχῃς, παιδί μου. Ἡ Πανα-
γία σὰς ἔστειλε.

ΣΕΙΣΜΟΣ.

Μὲ συμπάθειον. Μὲ περιμένουν ὑποθέ-
σεις σπουδαῖαι.

ΛΕΟΝΤΩ.

Στὸ καλὸ, ἐνδοξότατε, στὸ καλὸ!
(Ἐν ᾧ ἀπομακρύνεται ὁ Σεισμός, πίπτει τὸ δια-
σκήνιον.)

ΣΚΗΝΗ Δ'.

Τὸ ἐσωτερικὸν τῆς σκηνῆς τοῦ Χαγάνου, βαρβάρως πολυτελές, ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῶν Ἀβάρων πρὸ τοῦ
Βυζαντίου. Ὁ ΧΑΓΑΝΟΣ κάθηται ἐπὶ θρόνου κεκαλυμμένου διὰ λεοντῆς. Παρ' αὐτὸν ἕτερος θρόνος
χαμηλότερος. Ὁ ΓΟΥΣΔΑΝΑΣΠΑΣ ὄρθιος συνομιλεῖ μετὰ τοῦ ΧΑΓΑΝΟΥ. Δεξιῶς μεγιστάνες Ἀβαρες, καὶ
ἀριστερῶς ἡ ἀκολουθία τοῦ Γουσανάσπα. Ἀργότερον ὁ ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ μετ' ἄλλων ἀεισματικῶν.

ΧΑΓΑΝΟΣ.

Καὶ λέγεις, Γουσανάσπα, ὅτι πάντοτε
τοὺς Ἕλληνας εὐκόλως ἐνίκησατε;

ΓΟΥΣΔΑΝΑΣΠΑΣ.

Τ' ἀσκέρι, Σάχ Χαγάνε, γύρα φέραμε
στὰ βιλαέτια ὅλα τῶν Χριστιανῶν.
Σὰν τὰ τσακάλια τὴν ἡμέρα κρύπτονται,
καὶ σκούζουν ὅλη νύκτα — Κύριε ἐλέησον.

ΧΑΓΑΝΟΣ.

Ὀλίγη ἔσται τότε καὶ τῆς πόλεως
ἡ ἄμυνα, βεβαία ἢ ἐκπόρθησις.

ΓΟΥΣΔΑΝΑΣΠΑΣ.

Δικό σου εἶνε τὸ Σταμπούλ, ἐφέντι μου,
μόν' κάνε Ζεῦφκι καὶ στὸ γλέντι ρίξε το,
δικό σου καὶ δικό μας.

ΧΑΓΑΝΟΣ.

Τέλος ἔφθασεν

ἡ ὥρα σου, ὦ πόλις ὑπερφίαλε,
τῆς οἰκουμένης ἀλαζῶν πρωτεύουσα.
Ἐγκλείω μίσος κατὰ σοῦ καὶ ἄσπονδον
ἐκδίκησιν. Τοσάκις σ' ἐπλησίασα,
ἀλλ' ἀφερώχως ἐκ τοῦ ὕψους τῶν τειχῶν
σὺ ἐθεώρεις τὸν κλεινὸν κατακτητὴν

τῆς δύσεως. Νῦν μάθε τὴν ἀξίαν μου,
καὶ εἰς σωροὺς αἰθάλης μεταβλήθητι.
Μὲ ἀπεκάλεις ἀτασθάλως βάρβαρον,
ἀλλ' ἤδη πέδας ἐκ σιδήρου καὶ πυρὸς
σοὶ περιβάλλω, δούλη ἐπαφρόδιτε,
καὶ εἰς τὰ γόνάτά μου καταρρίπτω σε.

ΓΟΥΣΔΑΝΑΣΠΑΣ.

Ἔτσι ποῦ νάχῃς τὸ χατήρι τοῦ Ὁρμούζ,
ποῦ νὰ χαρῇς τὰ νειάτα καὶ τὰ γένεια σου,
γιαχνὶ κοπανισμένο κάμε τοὺς Γραικοὺς,
γιὰ νὰ σουρώσῃ ἡ μεγάλη μύτη τους.

ΧΑΓΑΝΟΣ.

Καὶ σὺ αὐτοὺς δικαίως ἀπεχθάνεσαι.

ΓΟΥΣΔΑΝΑΣΠΑΣ.

Ποιὸ συχαμένο γένος ἔχει ὁ ντουνιαῖς;
Στὸ ἄτ-μεϊδάνι μέρα νύκτα παίζουνε,
ὅλα τὰ ξέρουν, ὅλα τὰ χαλεύουνε,
ὁ μπεχλιβάνης Ζωροάστρης κρίνεται,
καὶ τ' ἄλλ' ἀσκέρια φαρασιοῦ σαρώματα,
μ' ἂν τοὺς σκαλίσῃς λίγο, τύφλα ν' ἄχουνε.

ΧΑΓΑΝΟΣ.

Ὁ Σάρβαρος βεβαίαν τὴν ἀντίληψιν
ὑπόσχεται;

ΓΟΥΣΔΑΝΑΣΠΑΣ.

Σὺ στείλε τὰ καϊκία σου,
καὶ ὅλοι σὰν τοὺς λύκους θὰ χουμίζουμε.

ΧΑΓΑΝΟΣ.

Οἱ Σλαῦοι διοικοῦσι τὰ μονόξυλα.
Ἀνέλαβον ἐκεῖνοι τὴν μεταφορὰν.
Ἔσμεν καθ' ὅλα ἐπομένως σύμφωνοι.
Τὰ δύο τρίτα τῶν ἐκκλησιῶν ἐμὰ
καὶ τῶν παρθένων, τὰ λοιπὰ ὑμέτερα.

ΓΟΥΣΔΑΝΑΣΠΑΣ.

Καμήλαις, Σάχ Χαγάνε, δὲν γεννήθηκα
νὰ κουβαλήσουν τέτοιο κόσμον πλάτζικο.
Ὅταν θυμοῦμαι, τζάνουμ, πῶς θὰ σύρουμε
ἀπ' τῆς χρυσαῖς πλεξίδες τῆς γκιουζέλ χανούμ,
μόλις ὀρθὸς κρατιοῦμαι στῆς ἀρίδαις μου,
καὶ τρέμει σὰν τὸ φύλλο τὸ πηγουῖνί μου.
(Ἀντηχοῦσιν ἐκτὸς τῆς σκηνῆς σαλπισμοί, καὶ θόρυ-
βος δοράτων κρουομένων ἐπὶ τῶν ἀσπίδων.)

ΧΑΓΑΝΟΣ.

Ἰδοὺ οἱ πρέσβεις τῶν Ἑλλήνων. Κάθησον
ἐγγὺς μου, ἐν ᾧ οὗτοι μένουσιν ὀρθοὶ
καὶ ἀσκεπεῖς ὡς δοῦλοι. Ἄν ἀμαχητὶ
παραδοθῶσι, τὴν ζωὴν χαρίζομεν
εἰς βρέφη καὶ πρεσβύτας, ἄλλως αὐριοῦν
τὴν πόλιν ἐξ ἐφόδου κυριεύομεν,
καὶ πάντας ἀμειλίκτως κατασφάζομεν.

(Εἰσέρχεται ὁ Ἀθαλάριχος, ὑπὸ ἐτέρων ἀξιωματικῶν
ἀκολουθοῦμενος, καὶ προσνεύει ὑπερφάνως. Οἱ
συνοδεύοντες αὐτὸν μένουσι παρὰ τὴν εἴσοδον.)

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Ἐκ μέρους τοῦ Μαγίστρου ἔρχομαι πρὸς σέ,
Χαγάνε τῶν Ἀβάρων. Οὕτω σέβεσαι
τοὺς ὄρκους σου, ἢ ὅλως ἐλησμόνησας
τὰ πάκτα, ὅσα μεθ' ἡμῶν ὑπέγραψας,
καὶ τοὺς ἀφθόνους θησαυροὺς, οὓς ἔλαβες;
Τὸ δίκαιον τὸ θεῖον καὶ ἀνθρώπινον
πῶς οὕτως αὐθις ἀθετῶν, ἐπέρχεσαι,
ὡς λαΐλαψ λαοφθόρος καὶ ἀκάθεκτος,
τὰς ἐπαρχίας διὰ τί λυμαίνεσαι
τοῦ Κράτους τῶν Ἑλλήνων, καὶ ἀτάσθαλος
τὰ τεῖχη πῶς ὑβρίζεις τὰ περίπυστα
τοῦ Βυζαντίου;

ΧΑΓΑΝΟΣ.

Πνέετε τὰ λοίσθια

καὶ κομπορρημονεῖτε; Καθυπέταξε
τὸ γένος τῶν Ἀβάρων ἤδη ἅπασαν
τὴν δυσμικὴν Εὐρώπην. Ἔχει σύνορα
τοὺς πάγους τῆς Σκυθίας καὶ τὰ ὕδατα
τοῦ διαυγοῦς Ἀδρίας. Τρέμει πρὸ αὐτοῦ
ἡ κοσμοκράτωρ Ῥώμη, καὶ ἀγέρωχον
κομπάζει ἐπὶ μόνον τὸν Βυζάντιον.
Τοὺς μαχητὰς μου πρὸ αὐτοῦ ὠδήγησά
πολλάκις, ἀλλ' ἐκάμφθην ἐκ δεήσεων,
καὶ ἀρκεσθεῖς εἰς δῶρα εὐτελῆ τινα,
προσκαίρως παρητήθην τῆς ἀλώσεως.
Εὐγνωμοσύνην ἐπὶ τούτῳ δεῖξατε,
καὶ πρόθυμοι τὰς πύλας νῦν ἀνοίξατε.
Γενναιοφρόνως τὴν ζωὴν δωρῶ ὑμῖν.
Λαβόντες σάγιν καὶ χιτῶνα ἕκαστος,
εἰς τὴν Ἀσίαν παρευθὺς ἀπέλθετε·
ἀλλ' ἄφετε τὴν πόλιν πᾶσαν εἰς ἐμὲ
μεθ' ὅλων ὅσα περιέχει. Ἄγετε.
Σιγίλλιν γράφω τότε εἰς τὸν Σάρβαρον,
τὸν σύμμαχόν μου, ὅπως μὴ τι πάθῃτε.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Ἀρέσκεσαι, ὡς βλέπω, εἰς τὰ ὄνειρα,
πλὴν πρόσεχε, διότι ἔχει ὄριον
καὶ ἡ μακροθυμία.

ΧΑΓΑΝΟΣ.

Σὺ τὰ βλέμματα

εἰς τὰς εὐρείας πεδιάδας πλάνησον,
καὶ ἴδε τὴν στεφάνην, δι' ἧς ἔζωσα
τὰ ἐτοιμόρροπά σου προτειχίσματα.
Ἡ σωτηρία δι' ὑμᾶς ἀδύνατος
καὶ ἂν μεταβληθῇ εἰς γοργοὺς ἰχθῦς
ἐν τῷ ἀφρώδει πόντῳ, ἢ διέλθῃτε
ὡς ὄρνεις τοὺς αἰθέρας τανυσίπτεροι.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Ἡμεῖς εἰς αἷμα μόνον βαπτιζόμεθα,
καὶ εἰς τῆς νίκης τὰ πτερὰ φερόμεθα.

ΧΑΓΑΝΟΣ.

Πλὴν τῶν ἀπροσμάχητων μυριάδων μου,
καὶ Πέρσας τρισχιλίου διὰ Πρέσβων
μοὶ πέμπει ὁ πιστὸς μου φίλος Σάρβαρος,
ὡς βλέπετε.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Ὀλίγον μὲ φοβίζουσιν
αἱ μυριάδες αἱ τὴν χρεῖαν ἔχουσαι
τῶν χιλιάδων.

ΧΑΓΑΝΟΣ.

Σύνελθε, μαινόμενε.
Μὴ παροξύνῃς οὕτω τὸν πανίσχυρον,
μὴ τρομερὰ ἐπέλθῃ ἡ ἐκδίκησις.
Ἄδύνατος ἐνταῦθα ἡ ἀντίστασις,
καὶ ὡς οἱ Πέρσαι οὗτοι βεβαιούσιν με,
οἰκτρὰς ὑπέστη ἡττας ὁ Ἡράκλειος,
οὐδ' ἐξ αὐτοῦ ὑπάρχει δι' ὑμᾶς ἐλπίς.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Δεινῶς οἱ σύμμαχοί σου ἀπατωσί σε.
Ἐν μέσῃ τῇ Περσίᾳ ὁ Ἡράκλειος
εἰσδύς, δεκάκις κατετρόπωσεν αὐτούς,
ἀνέσκαψεν ἐκ βάθρων τὴν γενέθλιον
τοῦ Ζωροάστρου, ἀπειλεῖ τὸ Δασταγέρδ,
καὶ πρὸ μικροῦ ἀκόμῃ ἐξωλόθρευσε
παρὰ τὸν Σάρον τὴν τετάρτην στρατιάν,
ἧς ἀνεδείχθη Στρατηγὸς ὁ Σάρβαρος.

ΓΟΥΣΔΑΝΑΣΠΑΣ.

Τί τζαμπουνίζεις, μπρὲ γκιαοῦρι, πεζεβέγκ;
Μὴ τὸν ἀκούς, Χαγάνε. Ἐξω βγάλε τον!
Γραικοὶ καὶ ψεῦσται μιᾶς μουντζούρας
λέκιασμα.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Οὐδέποτε πρὸς δούλους ἀπευθύνομαι,
ἀλλ' ὁ Χαγάνος, ὅστις ἐπιτρέπει σοι
τὴν γλῶσσαν ταύτην, μὲ ὑβρίζει διὰ σοῦ.

ΓΟΥΣΔΑΝΑΣΠΑΣ.

Ἀκούς τί λέει; Σφάζε τον, ἐφέντι μου,
Στὴ σοῦβλα βάλ' τον. Τὰ παῖδια κόψε του!

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Πρὸς σέ, Χαγάνε, ἦλθον ὅπως ἴδωμεν
ἂν τῆς εἰρήνης δυνατὴ ἡ τήρησις.
Πλὴν βλέπω ἤδη ὅτι ὅλως μάταιοι
οἱ περαιτέρω λόγοι. Καταλείπω σε,
ἀλλ' ἀκουσον καὶ ταῦτα. Πρὶν ἀφήσω σοι
ὡς ἔρμαιον τοῦ κόσμου τὴν πρωτεύουσαν,
ἐκατοντάκις προτιμῶ τὸν θάνατον.
Ἰππέων ἔχω χιλιάδας δώδεκα,
καὶ ἄλλους τόσους οἱ ἄστοι παρέταξαν,
ἐν ᾧ προθύμως εἰς τὰ ὅπλα ἔσπευσαν
πρεσβύται καὶ παιδία. Ἐτοιμάσθητι
εἰς φοβερόν ἀγῶνα, καὶ ἀνόρυξον
βαθεῖς τοὺς τάφους τῶν ἀγρίων σου ὀρῶν.

ΧΑΓΑΝΟΣ.

Μὴ ἐκ τοῦ σοῦ ἀρχίσω μόνον πρόσεξον.
Σὲ ἀπολύω.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Σπεύδω εἰς τὴν ἄμυναν.

(Ἐν ᾧ ἀπέρχεται ὁ Ἀθαλάρικος μετὰ τῆς συνοδείας
αὐτοῦ, καὶ ἠχοῦσιν αἱ σάλπιγγες, πίπτει τὸ δια-
σκήνιον.)

ΣΚΗΝΗ Ε΄.

Τὰ δῶματα τῆς Αὐτοκρατείας. ΜΑΡΙΑ καὶ ΜΑΡΤΙΝΑ.

ΜΑΡΤΙΝΑ.

ὦ μήτερ, μήτερ, οἶα θέσις ἡ ἐμή!
Ἡ πόλις πᾶσα ἐνθους ὑπεκδύεται
εἰς ἱερὸν ἀγῶνα· πρῶην Σύβαρις,
εἰς φιληδόνους κώμους ὀργιάζουσα,
καὶ τῶν ἐρήμων ἔνδον τρέμουσα τειχῶν,
εἰς ἡρωῖδα μετεβλήθη, σπεύδουσιν

εἰς τὰς ἐπάλξεις οἱ ὀργῶντες ἔφηβοι,
αἱ διανθοῦσαι κόραι ὀπισθεν αὐτῶν
κομίζουσιν τὰ ὅπλα, καὶ προπέμπουσιν
ἐνδᾶκρεις αἱ μητέρες...

ΜΑΡΙΑ.

Σπάρτη, φθίνουσιν
αἱ ἔωλοί σου δάφναι.

MARTINA.

Μία κρύπτεται
γυνή καὶ μόνη, μία, ἡ Βασίλισσα!
Ἐκείνη, ἣτις καθωρίσθη ἄνωθεν
ὡς κεφαλὴ τῶν ὄλων, ἦν τὸ λάβαρον
σημαιοφόρον ἀναμένει, βαίνουσιν
μετὰ τῶν πρώτων, τρέμει ὡς κατάδικος.
καὶ μετ' ἁρῶν πανδήμως καταγγέλλεται
ὡς τῆς πανωλεθρίας ταύτης ἔνοχος.

ΜΑΡΙΑ.

Κατ' ὄναρ εἶδον τὸν Τυρταῖον, φαίνεται,
πρὸ τῆς γεννήσεώς σου.

MARTINA.

Τὸ ἐξαίσιον
οὐδόλως δρᾶμα συγκινεῖ σε; Ἄσματα,
καὶ τρίχαπτα, καὶ ἄνθη, ὡς ἐκ θαύματος,
εἰς σιδηροῦς παιᾶνας μετεβλήθησαν,
ἐν ᾧ ἔξ ἄλλου εὐλαβῶς μετέλαβε
τῶν παναχράντων μυστηρίων σύμπασα
ἡ πόλις, ἥδη γηθοσύνως ἔτοιμος
εἰς τὴν θυσίαν, ἣν αἰτεῖται ἡ πατρίς.

ΜΑΡΙΑ.

Τοῦ Πατριάρχου ταῦτα τὰ διδάγματα.

MARTINA.

Τὸν μέγαν ἄφες ἱεράρχην, μητέρ μου.
Ἀναπληρῶν ἐκεῖνος τὰ ἐλλείμματα
ἡμῶν, κατέστη τῆς ἀμύνης ἡ ψυχὴ.
Ὡς περὶ βράχον συνωθοῦνται ναυαγοί,
τὸν ἄμβωνα τὰ πλήθη οὕτω τῶν πιστῶν
κυκλοῦσι, καὶ τὸν τρόμον μετατρέπουν
τὰ θεῖα ἔπη εἰς ἀκράτητον ὀρμὴν.

ΜΑΡΙΑ.

Τὰ θεῖα ἔπη. Πλάγιοι ὑπαινιγμοί,
καὶ ῥαδιοῦργοι καθ' ἡμῶν ἐνέργειαι.

MARTINA.

Ἀπ' ἐναντίας φοβεραὶ ἀλήθειαι
ἐν μετριοπαθείᾳ ἐκφερόμεναι.
— “Τοῦ κόσμου, λέγει, τέκνα, ἐλαφρύνετε
τὴν χειμασθεῖσαν κιβωτόν· δυσβάστακτον
κομίζει φόρτον, τὰ ὀφλήματα ἡμῶν

καὶ τῶν Ἀνάκτων τὸ στυγνὸν ἀμάρτημα.
Διὰ τῆς μετανοίας κατευνάσατε
τὴν μοῖραν· δρόσος τῶν πιστῶν τὰ δάκρυα,
τὸν θεῖον σπόρον ἐν Ἐδέμ ποτίζουσα.
Κατὰ τῶν μισοχρίστων πάντες σπεύσατε·
ὁ θάνατος ἀπείρως προτιμότερος
τῆς ἄρνησιθρησκείας.” —

ΜΑΡΙΑ.

Φληναφήματα.

Ἄλλ' ὄντως εὖνους πρὸς ἡμᾶς ὁ οὐρανός,
ἀφ' οὗ ἐκ βαρσοφόρων διαπλάττει νῦν
τοὺς Στρατηλάτας.

MARTINA.

Ἄγει, μήτερ, ἡγεμῶν,
τοῦ Πατριάρχου καὶ τοῦ Βῶνου φέρτερος,
τοὺς ἡμετέρους.

ΜΑΡΙΑ, εἰρωνικῶς.

Τίς; Ὁ Ἀθαλάριχος;

MARTINA.

Ἡ Θεομήτωρ, πολιοῦχος κραταιὰ
τοῦ Βυζαντίου. Τὴν ἀχειροποιήτον
αὐτῆς εἰκόνα φέρων, ἐπιφαίνεται
εἰς τὰς ἐπάλξεις συνεχῶς ὁ Σέρτιος,
καὶ τὴν μορφήν δεικνύει τὴν πασιφαῖ
εἰς τὰς ἐκπλήκτους τῶν βαρβάρων στρατιάς.

ΜΑΡΙΑ.

Καὶ ὅμως αἱ νηστεῖαι, καὶ ὁ λίβανος,
καὶ αἱ πομπῶδεις λιτανεῖαι μάταιαι.
Ἀμετακλήτως τὴν ἀπώλειαν ἡμῶν
ἡ εἰμαρμένη πλέον ἀπεφάσισε,
καὶ γέννη αὐθις ἀγριόμορφα ἡ γῆ
ἐξήμεσε γιγάντων.

MARTINA.

Εἰς τὴν πρόνοιαν
ἐλπίζω. Ὁ δωρήσας τόσα τρόπαια
τῷ Ἡρακλείῳ, ἔσται καὶ σωτὴρ ἡμῶν.

ΜΑΡΙΑ.

Θαυμάτων ὄντως χρεῖαν ἔχομεν πολλήν.
Τὸ τείχος ὁ Χαγάνος περιέζωσε
μετὰ παντὸς τοῦ ὄχλου, καὶ ἀνήγειρε

τὰς φοβεράς χελώνας, τὰ μαγανικά,
καὶ τοὺς πυργοκαστέλλους· μάχονται γυμνοὶ
οἱ Σλαῦοι καὶ ἀπαύστως ὠρυόμενοι,
ἀπὸ τῆς Πύλης τοῦ ἁγίου Ῥωμανοῦ
εἰς τὴν Πολυανδρίαν ἀφικνούμενοι,
καὶ τὴν τοῦ Πέμπτου. Πάσας ἐκαλάμωσε
τὰς πετραρίας, καὶ βυρσώσας ἔξωθεν,
φθορὰν μεγίστην προσενεῖ ὁ βάρβαρος
τοῖς ἡμετέροις.

MARTINA.

Παρευθὺς τοὺς πίπτοντας
ἀναπληροῦσιν ἄλλοι. Προσετέθησαν
εἰς τὸν γενναῖον τῶν προμάχων ὅμιλον
ἐσχάτως καὶ οἱ ναῦται.

MARIA.

Ὅλως ἄχρηστοι
ἐπὶ ξηρᾶς βεβαίως.

MARTINA.

Ἦνδραγάθησαν
ἀπ' ἐναντίας.

MARIA.

Τί μοι λέγεις;

MARTINA.

Στήσαντες
ἴστων ὑπερμεγέθη καὶ κινούμενον,
μεγάλην λέμβον ἐπ' αὐτοῦ ἀνήρτησαν,
καὶ τοὺς πυργοκαστέλλους ἀναφλέγουσιν
ἐκεῖθεν τῶν βαρβάρων. Μοὶ ἀνήγγειλε
τὸ γεγονὸς ὁ Βῶνος, παραστήσας μοι
τὸν θριάμβον ὡς μέγαν.

MARIA.

Ὅνειρεύεται
θριάμβους ἔτι ὁ παλίμπαυς Μάγιστρος.

MARTINA.

Πρὸς τούτοις πᾶσα τῶν Περσῶν διάβασις
παρεκωλύθη ἄχρι τοῦδε. Μένοντα
τῶν Σλαύων θρασυδείλως τὰ μονόξυλα
παρὰ τοὺς βράχους πέραν εἰς τὴν γέφυραν
τοῦ Καλλινίκου, ἐπετήρουν διαρκῶς
καλῶς ἐξηρητημένοι σκαφοκάραβοι.

MARIA.

Μικρὸν τὸ κέρδος.

MARTINA.

Οὗτοι πᾶσαν τὴν γραμμὴν
συνεῖχον μέχρι τοῦ ἁγίου Κόνωνος
τοῦ ἐν Πηγαῖς, καὶ τέλος πλεύσας εἰς Χαλάς,
ἐκεῖθεν τὸν διάπλουν ἐπεχείρησεν
ὁ ἑκμανὴς Χατάνος.

MARIA.

Καὶ ἀπέτυχε;

MARTINA.

Τοῦ πυκνοτάτου σκότους ὠφελούμενα,
τινὰ τῶν μονοξύλων διεξέφυγον
τὴν σκοῦλκαν, καὶ φορτίον ἔλαβον Περσῶν,
ἀλλ' αἱ τριήρεις κατεπόντισαν αὐτά,
ἐπιτεθεῖσαι κατὰ τὴν ἐπάνοδον,
καὶ πάντας τοὺς βαρβάρους ἐκρεοῦργησαν.

MARIA.

Εὐάρεστά πως ἴσος ἐπεισόδια,
ἀλλ' ἄφευκτος ἐν τούτοις ἡ καταστροφή,
ἦν ὡς εὐκαίαν ἀναμένω λύτρωσιν.
Τίς οἶδε ποίαν φοβεράν ταπείνωσιν
εἰς τὰς καταπεσούσας ἐπεφύλαττεν
ἡ μοῖρα ἔτι; Οὕτω τελευτῶμεν κἂν
ἐπὶ τοῦ θρόνου.

MARTINA.

Ἀπατάσαι, μήτέρ μου.
Ὁ Ἄναξ, σώσας ἑαυτὸν, καὶ τὴν ἀρχὴν
λαμπρὰν καὶ αὐθις ἀναδείξας, εὐμενῶς
προσενεύει. Τοὺς κινδύνους τὸ Βυζάντιον
ἂν διαφύγῃ τούτους...

MARIA.

Φροῦδα ὄνειρα.

Καὶ ἂν κοπάσῃ ἡ παρούσα καταγίς,
αἰσχύνῃ μόνον δι' ἡμᾶς ἀπέμεινε.
Μακράν σου ἀνεδείχθη ὁ Ἡράκλειος,
καὶ τὴν ἡδέϊαν πλέον μόνος κύλικα
μυζῶν τῆς ἐξουσίας, καταλείπει σοι
τὴν ὑποστάθμην. Προτιμῶ τὴν κόλασιν.

MARTINA.

Τὸ θάρρος μου κλονίζεις εἰς τὴν κρίσιμον στιγμήν. Ὁ Βῶνος ἀναμένει σήμερον ἐπίθεσιν σπουδαίαν.

MARIA.

Ἐτοιμάσθητι εἰς τὴν αἰχμαλωσίαν ἢ τὸν θάνατον. Σὲ καταλείπω.

MARTINA.

Σπεύδω εἰς τὸ τέμενος τῶν Βλαχερνῶν. Παρθένε, σὺ εὐλόγησον τὰς προσπάθειάς τῶν πιστῶν προμάχων σου. (Ἐξέρχονται κατ' ἐναντίας διευθύνσεις. Πίπτει τὸ διασκήνιον.)

ΣΚΗΝΗ ΣΤ'.

Ἡ πρό τῆς Χρυσῆς Πόλης τοῦ περιβόλου πλατεῖα. Συναντῶνται, ἐξ ἀντιθέτων μερῶν ἐρχόμενοι, ἀφ' ἑνὸς μὲν ὁ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ μετὰ τοῦ ΠΙΣΙΔΟΥ, καὶ ἄλλων κληρικῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὁ ΒΩΝΟΣ μετὰ στρατιωτικῆς ἀκολουθίας.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Ἡρωϊκὴ καὶ πάλιν ἡ ἀντίστασις καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν· λίθων χάλαζαν αἱ πετραῖαι διαρκῶς κατέρριπτον, αἱ ἐλεπόλεις πολλαχοῦ ἐκρήμνισαν καὶ οἱ κριοὶ τὸ τεῖχος, φλογεροὶ πυρσοὶ ἐκ τῶν πυργοκαστέλλων ὡς μετέωρα κατέπιπτον, καὶ νέφη ἐπεσκίαζον βελῶν τὴν πόλιν, ἀλλ' οὐδ' εἰς κατέλιπε τὴν τάξιν τῶν γενναίων, καὶ ἀνίσχυρος ὁ μυσαρὸς Χαγᾶνος ἤδη μαίνεται.

ΒΩΝΟΣ.

Παρασκευάζει τὴν ἐσχάτην ἔφοδον διὰ τὰς πρώτας τῆς αὐτῆς μαρμαρυγᾶς. Εἰς τὰς ἀμύδεις τοῦ Βαρνύσσου ἐκβολὰς συνήθροισε τὰ σκάφη καὶ μονόξυλα, βοῆς πληροῦντα ὅλον τὸ Χρυσόκερας καὶ τρόμου.

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Ποῖον ἔχει ἄρα σχέδιον;

ΒΩΝΟΣ.

Κατάσκοποι τὰ πάντα μοὶ μετέδωκαν. Πρὸ τοῦ τεμένους σύνθημα τῶν Βλαχερνῶν διὰ πυρᾶς ὀρώντες, ἀνοιχθήσονται οἱ Βούλγαροι καὶ Σλαῦοι πρὸς τὸν Σάρβαρον, ἐν ᾧ συγχρόνως γενικὴ γενήσεται κατὰ τοῦ τεύχους τῆς ξηρᾶς ἐπίθεσις.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Ὁ κίνδυνος σπουδαῖος τότε.

ΒΩΝΟΣ.

Πρόκειται

περὶ τῶν ὅλων, ἀλλ' ἐξήρτυσα καλῶς τὰ καθ' ἡμᾶς.

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Ἐδείχθης ὄντως Προμηθεὺς ἐν πάσῃ συγκυρίᾳ.

ΒΩΝΟΣ.

Ἐνεδρεύουσιν ἡμῶν αἱ νῆες, κρύφα ἐκατέρωθεν τοῦ Κέρατος ταχθεῖσαι, σύνθημα ψευδὲς ὑπὸ τῶν Ἀρμενίων ἀναφθήσεται, εἰς τοῦ ἀγίου Νικολάου τὸν Ναόν, τῶν Βλαχερνῶν καὶ τοῦτον ὄντα γείτονα, καὶ οὕτω ἀνυπόπτως καταπλέοντες, ὡς ἐν παγίδι οἱ ἐχθροὶ ληφθήσονται.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Θαυμάσια.

ΒΩΝΟΣ.

Συνάμα προδιέθηκα πρὸς ἔξοδον τὰ πάντα. Ὁ ἀτρόμητος μυρίους ἄγων ἄνδρας Ἀθαλάριχος караδοκεῖ τὴν ὥραν.

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Ἐτι κάλλιον

ΒΩΝΟΣ.

Ναί, ναί, ἀκμαίαν ἔχω τὴν πεποιθήσιν.
Ὁ οὐρανός, ὦ φίλοι, εὖνους δείκνυται,
καὶ πρὸ μικροῦ ἀρίστας αὖθις ἔλαβον
εἰδήσεις ἐξ Ἀσίας. Ταύτας ἔφερον
κατεσπευσμένως πρὸς ὑμᾶς.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Ω λάλησον!

Τοὺς ἀσπασίους οἰωνοὺς μετάδος μοι.

ΒΩΝΟΣ.

Ἀπαντηθέντες τέλος, συνεπλάκησαν
ἐγγὺς τῆς Ἀρμενίας ὁ Θεόδωρος
καὶ ὁ Σαῖν. Ἡ μάχη ἦν ἀμφίροπος
ἐπὶ μακρόν, ἀλλ' αἰφνης χάλαζα σφοδρὰ
καταπεσοῦσα τοὺς ἐχθροὺς ἐπάτασεν,
ἐν ᾧ αἰθρίας ἡ παράταξις ἡμῶν
ἀπήλαυε.

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Εὐνοίας δεῖγμα ἔκτακτον
τῆς παννυμνίου Θεοτόκου.

ΒΩΝΟΣ.

Εὐχερὴς
ὑπῆρξε τότε ἡ τροπή, καὶ φοβερὰ
τῶν πολεμίων ἡ σφαγή. Τὸν ὄλεθρον
ὀρώων, καὶ τρέμων τὴν μανίαν ὁ Σαῖν
τοῦ ἀπηνοῦς Χοσρόου, ἐτελεύτησεν
ἐκ λύπης, ἀλλ' οὐδ' οὕτως ὑπεξέφυγε
τὴν ἀτιμίαν. Ἀλατι ταριχευθὲν
τοῦ ἀτυχοῦς τὸ σῶμα, εἰς τὸν Ἀνακτα
ἐστάλη καὶ ὑπέστη πᾶσαν ὕβριν.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Φεῦ,

ἡ θέμις αὕτη τῶν τυράννων.

ΒΩΝΟΣ.

Ἐκτοτε

χωρῶν ἀνενοχλήτως, ἀναμένεται
μετ' οὐ πολὺ ἐνταῦθα ὁ Θεόδωρος.

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Βεβαία τότε ἡ κατίσχυσις ἡμῶν.

ΒΩΝΟΣ.

Ἀκούσατέ μου ἔτι. Εἰσεχώρησαν,
τὰς πύλας τὰς Κασπίας ἐκπορθήσαντες,

οἱ φοβεροὶ Χαζάροι, ἔθνος Τουρκικόν,
εἰς τὴν Περσίδα, ὑπὸ νέον Στρατηγὸν
τὸν Ζιεβήλ. Πρὸς τούτους καταστρέφοντας
τὰ πάντα καὶ δηοῦντας, Πρέσβεις ἔπεμψεν
ὁ Ἀναξ μετὰ δώρων, καὶ συνήνησεν
αὐτοὺς παρὰ τὴν πόλιν τοῦ Τιφίλεως.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Διὰ τοὺς Πέρσας θέαμα διδακτικόν.

ΒΩΝΟΣ.

Ἐκ τῆς λαμπρᾶς οἱ Τούρκοι παραστάσεως
καταπλεγέντες τοῦ Δεσπότη, ἔπесαν
καὶ προσεκύνουν τὸ διάδημα πρηνεῖς,
ἀλλ' εἰς τὸ στήθος ἔθλιψε τὸν Ζιεβήλ
ὁ Ἀναξ, καὶ τὸ στέμμα ἐδωρήσατο,
μετὰ τῆς βαρύτιμου πάσης συσκευῆς
τοῦ δείπνου.

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Σπόρος ἀποδίδων πολλαπλά.

ΒΩΝΟΣ.

Ὡς λέγεις. Τόσον τῶν Χαζάρων αἱ τιμαὶ
κατέθελξαν τὸν Ῥῆτα, ὥστε τέσσαρας
τῷ Ἡρακλεῖ μυριάδας μαχητῶν
παρέδωκε γενναίων.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Ἀνεκτίμητος
ἐπιτηδείας πολιτείας ἀμοιβή.

ΒΩΝΟΣ.

Ὁ Ἀναξ οὕτως εἰς τὴν Ἀτροπατηνὴν
καὶ αὖθις εἰσχωρήσας, ἤδη ἀπειλεῖ
τὴν Κτησιφώντα, τῶν Περσῶν πρωτεύουσαν.

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Τὴν ἡμετέραν, δεῦτε, τότε σώσωμεν.

ΒΩΝΟΣ.

Εἰς τὰς ἐπάλξεις πάντες.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Εἰς τὸ τέμενος·
ἡμεῖς ὡς ὄπλα τὰς δεήσεις ἔχομεν.

(Ἀπέρχονται οἱ μὲν δεξιόθεν, οἱ δὲ ἀριστερόθεν.
Πίπτει τὸ διασκήνιον.)

ΣΚΗΝΗ Ζ'.

Τὸ προαύλιον τοῦ ἁγίου Νικολάου ἐπὶ τῆς ἀπορρώγος ὄχθης τοῦ Κερατείου κόλπου. Φαίνεται ἀριστερῶς ἡ μαρμάρινος τοῦ Ναοῦ πρόσοψις. Δεξιῶς μεγάλη στιβάς φρυγάνων ἐτοίμη πρὸς ἀνάφλεξιν. Ἐπὶ τοῦ μετασκηνίου διακρίνεται ἡ θάλασσα. Ἡ ὥχρὰ ἡμισέληνος κατέρχεται πρὸς τὴν δύσιν· ἐν ᾧ βαθμηδὸν πορφυροῦται ὁ ἀνατολικὸς ὀρίζων. Ὁ ΣΕΙΣΜΟΣ μόνος. Ἀργότερον ὁ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ καὶ ὁ ΠΙΣΙΔΗΣ μετ' ἄλλων ἱερέων καὶ πολιτῶν, καὶ τέλος ὁ ΒΩΝΟΣ μετὰ στρατοῦ καὶ λαοῦ.

ΣΕΙΣΜΟΣ.

Ῥαία διασκέδασις. — “Ἀμα ἠχήσῃ σάλπιγξ ἐπὶ τῆς ἁγίας Σοφίας ἀναψε τὰ φρύγανα.” — Καὶ διὰ τί, παρακαλῶ; Ἐκεῖ κάτω συνηθροίσθη τῶν ἐχθρῶν ὁ στόλος. Μὴ ἔχῃ ἀνάγκην φωτοχυσίας; Ἐγὼ προτιμῶ τὸ σκότος. Ἐὰν μὲ ἀνακαλύψουν ἐδῶ, καὶ δοκιμάσουν τὴν εὐθυβολίαν τῶν τοξοτῶν; Ἡ ἐὰν ἀποβοῦν καὶ μὲ κυριεύσουν ἐξ ἐφόδου; Μόνος καθ' ὀλοκλήρου στόλου δὲν εἶνε δίκαιον. Εἰς τὴν ὄχθην φυλλάττει τὸ σῶμα τῶν Ἀρμενίων. Πλὴν τί μὲ τοῦτο; Ὅταν φθάσῃ ἡ κακὴ ὥρα τίς ἐνθυμεῖται τὸν γείτονα; Τί διάβολον, δὲν ἔμενα εἰς τὴν Ἀσίαν; Πάλιν καλλίτερα ἐκεῖ. Ἐδῶ τὸ θηρίον αὐτὸ ὁ Χαγάνος θὰ μᾶς χάψῃ ὅλους ζωντανούς. (Ἡχεῖ σάλπιγξ ἐν τῇ ἀποστάσει.) Ἡ σάλπιγξ! Ἡ μὴ καμμία κουκουβάγια; Ὁχι, τελείωσαν τὰ ψέματα. Βωβάσου δά· σὲ ἤκουσα. Θάρρος, Σεισμὲ, Θάρρος! Γεννηθῆτω φῶς, καὶ σύ, Αἰ Νικόλα, μὴ λησμονῆς τὸ κερί ποῦ σὲ ἀναψα. (Ἀναφλέγει τὰ φρύγανα καὶ φωτίζεται ἡ σκηνή.) Εἶμαι περίεργος τί θὰ συμβῇ. Δὲν διακρίνω τίποτε. Ἄ, ναί, τὰ μονόξυλα ἐκινήθησαν, καὶ ὀρμοῦν πρὸς τὸ στόμιον. Ἐφθασαν εἰς τὰς Συκάς. Κατευόδιον, Χαγάνε. Διὰ ποῦ παρακαλῶ; Προσκυνήματα εἰς τὸν Σάρβαρον. Πλὴν τί βλέπω; . . . Ναί, δὲν ἀπατῶμαι. Ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, ἐκεῖ, ἐκεῖ, ὁ στόλος ἡμῶν καταπλῆει πλησίστιος. Ἡρῆσις νὰ ἐννοῶ. Ἰδοὺ συνηντήθησαν. Ὡ τί θέαμα! Ἀμυδρῶς διακρίνω. Τὰ μονόξυλα βυθίζονται. Ἡ θάλασσα βράζει. Οἱ πνιγόμενοι ἐπιπλέουν κατὰ χιλιάδας. Φόβος καὶ τρόμος. Εὐγε, Σεισμὲ, εὐγε! Ἦνδραγάθησες, φίλε μου. Σὺ ἔδωσες τὸ σύνθημα. Εἰς σὲ ἀνήκει

ὁ θρίαμβος. (Ἦχοσι πρὸς τὸ μέρος τῆς Ξηρᾶς σαλπισμοί, καὶ ἀκούεται ὁ θόρυβος μάχης.) Ὡ, ἄλλο κακό! Τοῦτο πάλιν τί σημαίνει; Βεβαίως ἔξοδος τῶν ἡμετέρων. Ἡ μὴ ὥρμησαν οἱ Ἀβαρες; Ἀλλὰ τότε ἐγὼ εἶμαι εἰς τὸ μέσον. Ἀσχημα τὴν ἔχουμε, Σεισμὲ, ἄσχημα. Αἰ Νικόλα, ἐκεῖνο ποῦ ξέρεις· Θυμήσου τὸ κερί. (Ὁ θόρυβος προσεγγίζει.) Ἐρχονται. Ὁ Χαγάνος! Ὁ Χαγάνος! Κ' ἐξημέρωσε. Αἰ Νικόλα, καμμία σκοτεινὴ γωνία, γιὰ τὸν Θεό!

(Σπεύδει καὶ κρύπτεται ἐντὸς τοῦ Ναοῦ. Εἰσέρχονται ὁ Πατριάρχης καὶ ὁ Πισίδης, ὑπὸ πολλῶν ἀκολουθούμενοι.)

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Καλῶς ἐντεῦθεν πάντα διακρίνονται. Εἰκὼν ὑψίστη. Σωρηδὸν ἐξώκειλαν ἐπὶ τῆς ὄχθης τὰ κενὰ μονόξυλα, καὶ φοινικοὺς ἐβάβφη ἐκ τοῦ αἵματος ὁ μέλας πόντος.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Ταῦτα ἐξηπάτησαν

τὰ φρύγανα τοὺς Σλαύους. Ὅτι πρόκουρσον φυλάττει ὡδε Σκυθικὸν ἐνόμισαν, καὶ πρὸς τοὺς βράχους τούτους κολυμβήσαντες, ὑπὸ τῶν Ἀρμενίων κατεσφάγησαν.

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Πρὸς τὸν Χαγάνον ἄλλοι διεσώθησαν, ἀλλ' ἐκμανεῖς ἐκεῖνος ὁ κατάρτος, διέταξε καὶ τούτων τὴν καταστροφὴν.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Τῆς Παναγίας ἐντελὴς ὁ θρίαμβος. Ἐν ᾧ τὸν μέγαν εἶχον πόντον οἱ ἐχθροὶ ἐν τῇ λεκάνῃ ταύτῃ συνηθροίσθησαν, ἐφ' ἧς δεσπόζει ὁ Ναὸς τῶν Βλαχερνῶν.

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Ὡς ἐν δικτύῳ οὕτω συνελήφθησαν,
καὶ μία ὥρα τὴν φθορὰν ἐπήνεγκε
τῆς φοβερᾶς τῶν Σλαύων παρατάξεως.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Εἰς τὰς Συκάς ὁ στόλος ἀναπαύεται,
καὶ τὰς λευκάς συμπτύσσει ἤδη πτέρυγας,
ὥς μετὰ θήραν γένος λαύρων πελαργῶν.

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Καὶ τῶν Ὠρακοφόρων ἀκατάσχετος
ἡ ἔξοδος ὑπῆρξε, τραῦμα καίριον
κατενεγκούσα τῷ Χαγάνῳ.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Πράγματι,
ἡρωϊκῶς ὁ Κόμης Ἀθαλάριχος
τετραπλασίους διεσκόρπισεν ἐχθρούς.
(Ἀντηχοῦσιν ἀλαλαγμοὶ πρὸς τὸ μέρος τῆς πόλεως.)

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Τί τρέχει;

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Εὐφροσύνως ἀλαλάζουσιν
ἐκτὸς τοῦ περιβόλου.

ΠΙΣΙΔΗΣ, παρατηρῶν.

Πλήθος φαίνεται
προσερχομένων μέγα.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ, ὁμοίως.

Διακρίνεται
μετὰ τῶν πρώτων καὶ ὁ Βῶνος.

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Ἀγαθὰς
κομίζει ἀγγελίας.
(Εἰσέρχεται ὁ Βῶνος μετὰ στρατιωτῶν, οἵτινες παρα-
τάττονται ἐκατέρωθεν, καὶ λαοῦ.)

ΒΩΝΟΣ.

Χαῖρε, Δέσποτα!
Ἡ νίκη πληρεστάτη· τὸ Βυζάντιον
ὀλοσχερῶς ἐσώθη, καὶ διέσωσε
τὴν οἰκουμένην πᾶσαν.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Τί νεώτερον;

ΒΩΝΟΣ.

Τῶν ὁμοφύλων γνόντες τὴν ἀπώλειαν,
ἐμάνησαν οἱ Σλαῦοι καὶ κατέλιπον
τὸν ἄθεον Χαγάνον, ἀναγκάσαντες
εἰς ἐσπευσμένην καὶ αὐτὸν ἀνάζευξιν.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Ὡ τέλος!

ΒΩΝΟΣ.

Τὸν Ἑρμίτιν πέμψας, ἦτοι μοι
συνέντευξιν, ἀλλ' εἶπον ὅτι ἔληξεν
ἡ ἐξουσία ἡ ἐμή, καὶ προσεχῶς
ὁ τοῦ Δεσπότη καταφθάνει ἀδελφός,
σὺν τῇ θεοφυλάκτῳ πάσῃ στρατιᾷ.
— «Ἐκεῖνος ἔπεται σοι εἰς τὴν χώραν σου,
προσέθηκα, καὶ τότε διαλέγεσθε» —

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Ἀπάντησις ἀρίστη.

ΒΩΝΟΣ.

Ἄμα ἤκουσεν
αὐτὴν, κατεπειγόντως πᾶσας ἔκαυσε
τὰς ἐλεπόλεις καὶ χελώνας, χύματος
ἐπλήρωσε τὰς τάφρους, ἀπεβύρσωσε
τοὺς πύργους, καὶ ἀτάκτως ἀνεχώρησεν,
ἀφ' οὗ τῶν προαστείων ἐπυρπόλησέ
διὰ νωτοφυλάκων τὰ ἐγγύτερα.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Κοινῇ δαπάνῃ αὐθις ἐγερθήσονται.

ΒΩΝΟΣ.

Συνάμα, κρύπτων τὴν φθορὰν, ἐδήλωσε
προσκαίρως ὅτι μόνον ἀποσύρεται,
ἐξαντληθέντων τῶν χρησίμων τοῦ στρατοῦ,
καὶ ὅτι αὐθις ἐφορμῶν ἀκάθεκτος,
τὴν ὕβριν ἐκδικήσει τὴν θανάσιμον.

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Γνωρίζει ἤδη ποία ἡ δεξίωσις.

ΒΩΝΟΣ.

Καὶ τοῦτο ἔτι διηγείται. Δέσποιναν
εἰς τὰς ἐπάλξεις συνεχῶς διέκρινε,
σεμνοφοροῦσαν καὶ ἀπείργουσιν αὐτόν.

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Παρεμφερή πως καὶ οἱ Σλαῦοι λέγουσι.
Καλλίστη ὅτι ἐθεάθη τις γυνή,
ἐξερχομένη μετ' εὐνούχων παμπληθῶν
τῆς ἐν Βλαχέρναις πόλης. Ὡς τὴν Ἄνασσαν
ἐξέλαβον τὸ φάσμα, μεταβαίνουσιν
πρὸς τὸν Χαγάνον, κατ' ἀρχάς, ἀλλ' ἔπειτα
συντόνως πρὸς τοὺς βράχους κατεδίωξαν,
παρ' οὓς καὶ διελύθη. Φόβος ἄλλοτος
ταχέως τότε διεδόθη ἐν αὐτοῖς,
καὶ ἀμοιβαίως κατεκρεουργήθησαν.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Τῆς Παναγίας ἡ εἰκὼν ἐτάραξε
τὰς φρένας τῶν βαρβάρων.

ΒΩΝΟΣ.

Ὅντως εἰς αὐτὴν
ὀφείλεται ἡ νίκη.

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Ἐν ᾧ ἅπαντα
ἐκάησαν τὰ περίξ, σῶον ἔμεινε
τῶν Βλαχερνῶν τὸ θεῖον μόνον τέμενος,
ὑπ' ἀφανῶν ἀγγέλων φυλαττόμενον.

ΒΩΝΟΣ.

Ἐκεῖ τὸ πλῆθος, ἔξαλλον ἐκ τῆς χαράς,
συρρέει ἤδη, τὴν Παρθένον ἐξυμνοῦν
τὴν σώτειραν τοῦ κόσμου.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ, τῷ Πισίδῃ.

Πλείστους ἔψαλες
περικλεεῖς ἄγῳνας, τέκνον· μένει σοι
τὸ ᾄσμα τῶν ᾄσμάτων ἐτι. Σύνθεσον
τὸν ὕμνον τῆς Παρθένου τὸν Ἀκάθιστον,
καὶ τὴν ἀκολουθίαν ταύτην ἐφεξῆς
τελεῖτε τὴν μεγάλην Τεσσαρακοστήν
εἰς πᾶσαν χώραν ὅπου ζῶσιν Ἕλληνες.

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Αὐθόρμητα τὰ ἔπη ἀναβρύουσιν
ἐκ τῆς ψυχῆς μου, ὡς λιβάνου ἄρωμα.
“Τῇ ὑπερμάχῳ Στρατηγῷ τὰ νικητήρια!
Ὡς λυτρωθεῖσα τῶν δεινῶν, εὐχαριστήρια
ἀναγράφω σοι ἡ πόλις σου, Θεοτόκε.
Ἄλλ' ὡς ἔχουσα τὸ κράτος ἀπροσμάχητον,
ἐκ παντοίων με κινδύνων ἐλευθέρωσον,
ἵνα κράζω σοι, Χαῖρε νύμφη ἀνύμφευτε!”

ΒΩΝΟΣ.

ὦ εὖγε, εὖγε! Ἀληθῶς ἐπάξιος
ὁ ὕμνος ταύτης τῆς εὐέλπιδος στιγμῆς.

ΠΙΣΙΔΗΣ, μετ' αὖξοντος ἐνθουσιασμοῦ.

Χαῖρε τῆς ἐκκλησίας ὁ ἀσάλευτος πύργος.

ΤΟ ΠΛΗΘΟΣ.

Ἀμήν.

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Χαῖρε τῆς Βασιλείας τὸ ἀπόρθητον τεῖχος.

ΤΟ ΠΛΗΘΟΣ.

Ἀληλούια!

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Χαῖρε δι' ἧς ἐγείρονται τρόπαια!

ΤΟ ΠΛΗΘΟΣ.

Ἀμήν!

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Χαῖρε δι' ἧς ἐχθροὶ καταπίπτουσι!

ΤΟ ΠΛΗΘΟΣ.

Ἀληλούια!

(Ἐν ᾧ πάντες ἀλαλάζουσι, καὶ οἱ στρατιῶται κρού-
ουσι τὰς ἀσπίδας διὰ τῶν δοράτων, πίπτει τὸ δια-
σκήνιον.)

ΣΚΗΝΗ Η'.

Τὸ στρατόπεδον τοῦ Ἡρακλείου παρὰ τὴν Γάζαν τῆς Μηδίας. Ἐπὶ τοῦ μετασκηνίου φαίνονται χιονοσκεπῇ τὰ Γορδουαῖα ὄρη. Ὁ ΘΕΟΔΩΡΟΣ καὶ ὁ ΝΙΚΗΤΑΣ ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ Αὐτοκράτορος.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Δικαίως καυχᾶσαι ἐπὶ τῇ καταθραύσει τοῦ Σαήν. Ἔχει συνεπείας ἀνυπολογίστους.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Καὶ ὅμως ὀφείλω αὐτὴν κυρίως εἰς τὴν χάλαζαν.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Ναί, ἀλλ' ἐφήρμοσας τὸ ῥητὸν — «Σὺν χαλάζῃ καὶ χεῖρα κίνει». —

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Ἀσυγκρίτως θαυμασιώτεροι οἱ ὑμέτεροι ἀγῶνες. Ἄμα ἐγνώσθη ἡ περικλεὲς διάσωσης τῆς πρωτευούσης, εἰσεβάλετε εἰς τὴν Ἀτροπατηνὴν καὶ τὴν Ἀσσυρίαν.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Αἱ ἀπαρχαὶ ὑπῆρξαν ὄντως λαμπραί. Ὁ ἀκάματος Χοσρόης παρέταξεν αὐθις στρατιὰν ἐκ πεντήκοντα μυριάδων ἀνδρῶν ὑπὸ τὸν Ῥαζάτην, Στρατηγὸν πολεμικώτατον.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Ὅστις ἐν τούτοις ἐπὶ μακρὸν ἀπέφυγε τὸν ἀγῶνα.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Εἶχε δίκαιον ἐκτυμνάζων τοὺς νεοσυλλέκτους διὰ μικρῶν συμπλοκῶν. Ἄλλ' ἡμεῖς, προελάσαντες ἀπὸ τοῦ Ἀράξου μέχρι τοῦ Τίγριδος, πολλὰς ἐπυρπολήσαμεν πόλεις, καὶ τὴν χώραν πᾶσαν ἐλεηλατήσαμεν.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Ἐκεῖ ἐγκατέλιπον ὑμᾶς οἱ Χαζάροι;

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Ἐκεῖ. Ὁ Ζιεβήλ ἀπέθανε, καὶ ὅτε εἶδον τὸν δριμὺν χειμῶνα καὶ τὰς ἀπαύστους ἐπι-

δρομάς, ἤρχισαν ὑποῤῥέοντες, καὶ τέλος ἀπεσκίρτησαν ἐν σώματι.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Ἐγὼ τότε ὤδευον πρὸς τὴν Χαλκηδόνα κατὰ τοῦ Σαρβάρου, ἀλλ' ἅμα ἐγνώσθη ἡ εἰδησις, ἔσπευσα πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Οὐδέποτε ὑπῆρξε θαυμασιώτερος. Παρατάξας τοὺς στρατιώτας — «Γνῶτε, ἀδελφοί, εἶπεν αὐτοῖς, ὅτι οὐδεὶς ἡμῖν συμμαχῆσαι θέλει, ἀλλ' ἡ μόνος ὁ Θεὸς καὶ ἡ τοῦτον ἀσπὸρως τεκοῦσα μήτηρ.» —

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Φαντάζομαι τὸν ἐνθουσιασμὸν τῶν λεγεώνων.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Ἀκράτητοι ὤρμησαν αὐθις πρὸς τὰ ἐμπρός. Ὁ Ῥαζάτης ἠκολούθει πάντοτε, ἀποζῶν ὡς κύων ἐκ τῶν ψυχίων, καὶ βλέπων κατὰ χιλιάδας θνήσκοντας τοὺς ἵππους αὐτοῦ.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Δυσάρεστος συνοδεία.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Ἀφοῦ διεμείναμεν ἡμέρας τινὰς ἐν Χαμαθῇ, ἐφθάσαμεν εἰς τὸν ποταμὸν Ζάβατον ἢ μέγαν Ζάβ.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Τὸν ποτὲ Λύκον, παρ' ὃν οἱ μύριοι μετὰ τοῦ Ξενοφώντος, καταπροδοθέντες ὑπὸ τοῦ Τισσαφέρνους, ἀπώλεσαν πάντας αὐτῶν τοὺς Στρατηγούς.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Αὐτὸν ἐκείνον, ὃν καὶ διαβάντες, ηὐλίσθημεν παρὰ τὴν Νινευί.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Ἡ σωζομένη πολίχνη οὐδόλως ἐνθυμίζει
τὴν λαμπρὰν τῆς Ἀσσυρίας πρωτεύουσας.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Ναί, ἀλλ' ἐκεῖ, ἐπὶ τοῦ περικλεοῦς πεδίου
τῶν Γαυγαμήλων, κατέστρεψε τὸ πρῶτον
Περσικὸν Κράτος ὁ μέγας Ἀλέξανδρος, καὶ
ἤρκει διὰ τὸν Ἡράκλειον ἡ ἀνάμνησις αὕτη.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

ὦ βεβαίως! Ἀφ' οὗ ἐνίκησε παρ' Ἰσσόν,
ἔλειπον μόνα τὰ Γραυγάμηλα.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Ὁ Ῥαζάτης, ὡσεὶ ὑπὸ τῆς μοίρας ὠθού-
μενος, διέβη καὶ οὗτος τὸν ποταμόν, καὶ
κατεσκήνωσε παρὰ τὴν συμβολὴν αὐτοῦ
καὶ τοῦ Τίγριδος. Ἐν τῶν Περσῶν βάνδον
συνεκρούσθη μετὰ τῶν ἐπιλέκτων τοῦ Στρα-
τηγοῦ Βαάνου, καὶ παρὰ τῶν αἰχμαλώτων
ἐμάθομεν, ὅτι προσεχῶς ἀνεμένοντο τρισχι-
λιοι ἔτι ἱππεῖς. Ὁ Ἄναξ οὐδὲ στιγμὴν
τότε ἀπώλεσε, καὶ προσφωνήσας τὸν στρα-
τόν, παρετάχθη.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Ὁ δὲ Ῥαζάτης;

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Ἐνεφανίσθη ἀμέσως, ἀφ' οὗ διήρσεν
εἰς τρεῖς φάλαγγας τὰς δυνάμεις αὐτοῦ.
Ἦν ἡ δωδεκάτῃ τοῦ Δεκεμβρίου, ἡμέρα
ψυχρά, ἀλλ' ὥραία. Οἷα σκηνὴ ἀπερίγραπτος!
Ὁ Ἡράκλειος ἵππευε τὸν Δόρκωνα, καὶ ἅμα
εἶδε τὸν Ῥαζάτην, προεπήδησε κραδαίνων
τὸ φοβερόν αὐτοῦ ξίφος. Βραχὺς ὑπῆρξεν
ὁ ἀγών, καὶ ὁ Σατράπης ἐκυλίετο ἐν τῇ
κόνει, ἐν ᾧ δρομαῖοι ἔφευγον οἱ σωματο-
φύλακες. Ἄλλ' ἕτερος ἐξώρμησε μεριστάν,
ὃν ἐπίσης κατέβαλεν ὁ Ἄναξ, καὶ τοῦτον
διεδέχθη τρίτος, ὅστις ἔτρωσε τὸν Ἡρά-
κλειον εἰς τὸ χεῖλος, ἀλλ' ὁμοίως ὑπ' αὐτοῦ
ἐφονεύθη. Τότε ἤχησαν αἱ σάλπιγγες, καὶ
μανιωδῶς ἐπέπεσαν κατ' ἀλλήλων αἱ ἀντι-
μέτωποι στρατιαί. Εἰς τὸ μέσον, ὡς βράχος

ὑπὲρ τὰ ἐξηγηριωμένα κύματα, διεκρίνετο
πάντοτε ὁ Ἡράκλειος. Ὁ Δόρκων ἐπλήγη
εἰς τὸν μηρόν, καὶ πυκνὰ ἦσαν τὰ ἵχνη τῶν
ξιφισμῶν ἐπὶ τῆς καταφράκτου πανοπλίας,
ἀλλ' ἔφερε πάντοτε γαυριῶν τὸν ἀτρόμητον
ἀναβάτην.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Εἰκὼν ἀξία τοῦ Ὀμήρου.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Ἡ μάχη διήρκεσε μέχρι βαθείας νυκτός·
ὁ θάνατος ἐψηλάφει ἐντὸς τοῦ σκότους,
ἀναζητῶν τὰ θύματα, καὶ τέλος ἀπέβη ὁλο-
σχερῆς τῶν Περσῶν ἡ καταστροφή. Πλὴν
τοῦ Ῥαζάτου, ἔπεσαν οἱ τρεῖς Τουρμάρχει,
οἱ πλείστοι τῶν ἀρχόντων, καὶ τῶν ἀνδρῶν
ἀναρίθμητοι.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Σπουδαῖα ὑπῆρξαν βεβαίως τὰ λάφυρα.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Εἴκοσι καὶ ὀκτὼ σημαῖαι, πλὴν τῶν θραυ-
σθεισῶν, ἡ κατάχρυσος πανοπλία τοῦ Ῥα-
ζάτου, οὗ περιφέρετο ἡ ἀποκοπεῖσα κεφαλὴ,
ἡ σπάθη αὐτοῦ, καὶ ὁ τελαμῶν, καὶ τὸ ἐφίπ-
πιον, καὶ ὁ θώραξ, καὶ μυριάδες ὄλαι βαρυ-
τίμων ὅπλων. Ἀλλὰ τὸ σπουδαιότερον,
συνελήφθη ζῶν ὁ τῶν Ἰβήρων ἀρχων Βαρ-
σαμοίσης.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Νίκη ὄντως ἔξαισία.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Οἱ διασωθέντες τῶν Περσῶν ἔμειναν μέχρι
τῆς πρωΐας ὡσεὶ ἐμβρόντητοι ἐπὶ τῶν πτω-
μάτων, καὶ τότε, παραλαβόντες τὸ φωσσά-
τον, καὶ τρέμοντες ἔτι, ἠπλίκευσαν παρὰ
τοὺς πρόποδας δυσβάτου ὁρους.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Ὁ δὲ Ἡράκλειος;

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Ἀφ' οὗ κατέλαβε τὴν Νινευί, διεπέρασε
καὶ αὐθις τὸν Ζάβατον, καὶ ὥρμησε πρὸς

τὰ ἐμπρός, ὅπως ἐκβίασῃ τὴν ἐκ Χαλκηδόνος ἀνάκλησιν τοῦ Σαρβάρου.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Οἱ δὲ Πέρσαι οὐδόλως ἐκινήθησαν;

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Ἄπ' ἐναντίας, καταφθάντες οἱ τρισχίλιοι, καὶ παραλαβόντες τὰ λείψανα τοῦ Ῥαζάτου, ἠκολούθουν ἡμᾶς, ἀλλ' ἄνευ βλάβης. Προήλασε δὲ τότε ὁ Στρατηγὸς Γεώργιος ὁ Ἀρμένιος, καὶ κατέλαβε τὰς τέσσαρας γεφύρας τοῦ Κάπρου, ὃν διαβάς εἶτα καὶ ὁ Ἡράκλειος, κατέλυσεν εἰς τὰ Βασιλεία τοῦ Ἰεσδέμ.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Λέγεται θαυμάσιος ὁ παράδεισος οὗτος.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Καὶ δικαίως! Αὐχημὴρ ἔρημος πᾶσα ἡ πεδιάς αὕτη τῆς Ἀσσυρίας, ἐν ἣ φύεται μόνῃ ἡ ἄψινθος, καὶ ἦν διασχίζουσι φυλαὶ νομάδες, καὶ ἀγέλαι στρουθοκαμήλων. Ἀλλὰ τὰς ὄχθας τοῦ Τίγριδος μέχρι Κτησιφώντος κοσμοῦσι πολλαὶ τοιαῦται περικαλλεῖς ὁάσεις. Ἐν Ἰεσδέμ ἐπανηγυρίσαμεν τὴν γέννησιν τοῦ Χριστοῦ, καὶ μετέβημεν εἶτα εἰς τὸν παράδεισον τοῦ Ῥουσᾶ, οὗ ἐπίσης κατεστρέψαμεν τὸ λαμπρὸν Ἀνάκτορον.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Θλιβεραὶ αἱ ἀνάγκαι αὗται τοῦ πολέμου.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Ἐν τούτοις ὁ Χοσρόης, μαθὼν τὴν ἐν Νινευὶ πανωλεθρίαν, ἔγραψε τῷ Σαρβάρῳ, ἀνακαλῶν αὐτὸν ἐσπευσμένως. Ἀλλὰ συνελήφθη ὁ ἄγγελος, καὶ ἄλλη δι' αὐτοῦ ἐστάλη ἐπιστολή, ἀγγέλλουσα τὴν δῆθεν κατατρόπωσιν τοῦ Ἡρακλείου, καὶ διατάττουσα τὴν παράτασιν τῆς ἐν Χαλκηδόνι διαμονῆς.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Στρατήγημα ὄντως εὐφυές.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Οἱ λοιποὶ Πέρσαι, ὑπὸ τὸν Γουνδαρνάσπαν, προηγοῦντο ἤδη, καὶ ὁ ἌναΞ, ὑποπτεύσας ὅτι ἐμελέτων ἀντίστασιν παρὰ τὴν γέφυραν τοῦ Φίσκου, ἔσπευσε πρὸς αὐτήν, ἀλλὰ καὶ αὐθὶς ὑπεχώρησαν.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Πόσον μετεβλήθησαν οἱ καιροί.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Διέβημεν τότε τὸν ποταμόν, καὶ κατελύσαμεν εἰς τὸν παράδεισον τοῦ Βεκλαλί, ὅπου εὗρομεν στρουθεῖνας σιτευτούς, καὶ δορκάδας, καὶ ὀνάγρους, καὶ παμπληθῆ ἄλλα ζῶα, δωρηθέντα ὑπὸ τοῦ Ἡρακλείου εἰς τὸν λαόν. Ἐκτίσαμεν δὲ καὶ ἵππόδρομον, καὶ τὸν Θεὸν δοξάζοντες, ἐφ' ἱκανὸν ἀνεπαύθημεν.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Μετὰ τόσους ἀγῶνας ἦν πολῦτιμος ἡ μικρὰ αὕτη ἀνάπαυλα.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Ἐκεῖ πλησίον κεῖται, ὡς γνωρίζεις, ἐν ὀχυρωτάτῃ θέσει, τὸ Δασταγέρδ, ὅπου ἀπὸ εἴκοσι καὶ τεσσάρων ἐτῶν διέμενεν ὁ Χοσρόης.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Κατέλιπε, λέγουσι, τὴν Κτησιφώντα, χρησμοδοτηθεὶς ὑπὸ τῶν γοήτων καὶ ἀστρολόγων ὅτι ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ προύρισταί τὸ τέλος αὐτοῦ.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Ὁ Ἡράκλειος, μαθὼν παρ' Ἀρμενίων ὅτι ὁ μέγας Βασιλεὺς μετὰ τοῦ στρατοῦ καὶ τῶν ἐλεφάντων εὕρισκετο ἐν Βαρασρώθ, ἐγγὺς τοῦ Δασταγέρδ, ὅπου ἐφύλαττε στενὴν γέφυραν ἐπὶ ποταμοῦ δυσβάτου, τρεφομένου ὑπὸ σαπρῶν ῥυάκων, ἠτοιμάζετο πρὸς ἐπιθεσιν, ὅτε ἠγγέλθη αἰφνης ἡ εὐφρόσυνος ἀλήθεια.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Καὶ εἰσὶν ἀκριβῆ ὅσα περὶ αὐτῆς θρυλοῦνται;

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Ἀκριβέστατα. Ἄμα μαθὼν ὁ Χοσρόης ὅτι διέβημεν τὸν Φίσκον, διέτρησε κρύφα τὸ τείχος τῆς πόλεως τὸ ἐγγὺς τοῦ Παλατίου, καὶ διὰ τῶν κήπων ἐξῆλθε μετὰ τῶν γυναικῶν αὐτοῦ καὶ παίδων.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Κάμπτεται μέχρι τέλους καὶ ὁ χάλυψ.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Ἦν ἤδη μακρὰν πρὶν ἢ ἐννοήσωσι τὸ πρᾶγμα οἱ Σατράπαι καὶ στρατιῶται, οὓς ἐκάλεσε τότε εἰς Κτησιφῶντα. Δρομαῖος ἔφευγεν ὁ πρῶν μόνις κινούμενος, καὶ ἠκολούθουν φύρδην μίτρην γυναῖκες καὶ τέκνα, τέως μὴ βλεπόμενα. Τὴν δὲ νύκτα κατέφυγεν εἰς πενιχρὰν καλύβην ὁ ἑκατὸν οἰκοδομήσας θαυμάσια Μέλαθρα.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Οἷα κατάπτωσις.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἔφθασεν εἰς Κτησιφῶντα, ἀλλ' οὐδ' ἐκεῖ ἐθάρρησε, καὶ περάσας τὴν ποντογέφυραν τοῦ Τίγριδος, κατέφυγεν εἰς Γουεδεσήρ.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Τὴν ἡμετέραν Σελεύκειαν.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Αὐτὴν ταύτην. Ἐκεῖ κατέθεσε τοὺς θησαυρούς, καὶ παρέμεινε μετὰ τῆς περικαλλοῦς Σειρέμ, καὶ τριῶν ἐτέρων γυναικῶν, τῶν καὶ θυγατέρων αὐτοῦ. Τὰς λοιπὰς πάσας, καὶ τὰ παμπληθῆ αὐτοῦ τέκνα, ἔπεμψεν εἰς ἕτερον ὄχυρόν φρούριον.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Τὴν Σειρέμ, λέγεις, τὴν ὠραίαν Χριστιανὴν Σίραν, μεθ' ἧς συνέζευξεν αὐτὸν ἄλλοτε ὁ Μαυρίκιος;

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Καὶ ἦν περιπαθῶς ἔκτοτε ἀγαπᾷ.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Καὶ ὁ Ἡράκλειος τί ἐποίησε τότε;

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Ἀφ' οὗ ἔκαυσε τὸ Βεκλαλί, καὶ ἄλλο Παλάτιον τὸ Βεβδάρχ, εἰσῆλθε κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν Φώτων εἰς Δασταγέρδ. Τὰ ἐκεῖ εὑρεθέντα μόνις περιγράφονται. Μάγοι καὶ ἀστρολόγοι ἀπειράριθμοι, φυλάττοντες τοὺς πεπυρακτωμένους ἄνθρακας, τριακόσiai Ῥωμαῖκαὶ σημαῖαι, τρόπαια τῶν πολέμων τοῦ Σαπῶρ καὶ τοῦ Νουσχιρβάν, τρισχίλια περικαλλεῖς παρθένοι ἀπὸ πάσης γῆς συλλεγεῖσαι, καὶ ὑπὸ δωδεκακισχιλίων εὐνούχων ὑπηρετούμεναι, ἐλέφαντες χίλιοι, λευκοὶ οἱ πλεῖστοι, καὶ τίγρεις ὑπερμεγέθεις, καὶ λέοντες, καὶ δορκάδες, καὶ ὄναγροι, καὶ ταῶνες, καὶ φασιανοί. Πρὸς δὲ ἀλόη, καὶ μέταξα, καὶ πίπερ, καὶ ζάκχαρ, καὶ Ζιγγίβερ, καὶ ὀλοσηρικὰ ἱμάτια, καὶ σκεύη χρυσὰ ἀναρίθμητα, καὶ τάπητες, καὶ πολυτίμων λίθων χίλια κιβώτια.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Ἀληθῆς τοῦ Κροίσου θησαυρός. Καὶ τί ἐγένοντο πάντα ταῦτα;

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Πολλὰ παρελάβομεν, ἀλλὰ τὰ βαρύτερα κατεκάησαν, ὥς καὶ τὰ πολλὰ τοῦ Χοσρόου ἀγάλματα, καὶ αἱ Στοαί, καὶ τὰ θαυμάσια Παλάτια.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Οὕτως ἡρημοῦντο καὶ κατεστρέφοντο ἄλλοτε αἱ ἡμέτεραι πόλεις. Ἦδη γνωρίζει ὁ βάρβαρος ποῖον τὸ ἐκ τούτου ἄλγος.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Ἀφ' ἐτέρου φαντάσθητι τὴν χαρὰν ἡμῶν, ὅτε εἶδομεν προσερχομένας χιλιάδας ὄλας αἰχμαλώτων, Ἑδεσσηνῶν, καὶ Ἀλεξανδρῶν, καὶ ἄλλων ποικίλων, οὓς ὁ Ἄναξ ἀπέστειλεν εἰς τὰ ἴδια.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Καὶ διεμείνατε πολὺ ἐν Δασταγέρδ;

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Ἐκεῖ ἐωρτάσαμεν τὰ Φῶτα, εὐφραινόμενοι καὶ τὸν στρατὸν ἀναπαύοντες, ἐν ᾧ σπουδαῖα παρὰ τοῖς Πέρσαις συνέβαινον.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Τὰ κατὰ τὸν Σάρβαρον;

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Αὐτὰ ταῦτα. Γνωρίζεις ὅτι, μὴ ἐπανακάμψας οὗτος ἔνεκα τοῦ γνωστοῦ στρατηγήματος, διεβλήθη, ὥς φρονῶν τὰ ἡμέτερα καὶ ὑβρίζων τὸν μέγαν Βασιλέα. Ὁ Χοσρόης, ἄνευ περαιτέρω ἐρεύνης, ἔπεμψε Σπαθάριον πρὸς τὸν Συστράτηγον αὐτοῦ Καρδαρίγαν, δι' οὗ ἐπέτασσε τὸν φόνον τοῦ Σαρβάρου, καὶ τὴν ταχεῖαν ἐπάνοδον τοῦ στρατοῦ.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Καὶ ὁ Σπαθάριος οὗτος συνελήφθη, νομίζω.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Μάλιστα, ἐν Γαλατίᾳ, καὶ ἀπήχθη εἰς Βυζάντιον. Ἐκεῖ ὁ διάδοχος Κωνσταντῖνος, ἅμα γνοὺς τὴν ἐπιβουλήν, καλεῖ τὸν Σάρβαρον, καὶ ἀνακοινοῖ αὐτῷ τὰ πάντα.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Εὐγε. Τοῦτο ἦν ἐπιτήδειον.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Ἐξεμάνη, ὡ εἰκός, ὁ Σατράπης, καὶ ἀμέσως μεθ' ἡμῶν συνεμάχησε. Οὐδ' ἤρκεσε τοῦτο, ἀλλὰ παραγράψας τὴν διαταγὴν τοῦ Χοσρόου, εἰς ἣν προσέθηκεν ὥς καταδικασθέντας ἑτέρους τεσσαράκοντα Σατράπας καὶ Χιλιάρχας, ἐπιδεικνύει αὐτὴν οὕτω εἰς τὸν Καρδαρίγαν καὶ τοὺς λοιποὺς ἡγεμόνας.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Μαντεύω τὰ ἐπόμενα.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Πάντες ἀπεκήρυξαν μετ' ὀργῆς τὸν Χοσρόην, καὶ πρὸς τὸν διάδοχον συμβληθέντες, κατέλιπον τὴν Χαλκηδόνα, ὅπως ἀπέλθωσιν ἡσύχως εἰς τὰ ἴδια.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Φοβερόν πολλάκις ὄπλον ἡ πανουργία.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Ὁ Ἡράκλειος, γνωρίζων τὴν ἐν Περσίᾳ αὔξουσαν δυσარέσκειαν, καὶ τὴν ἐπέκτασιν ἐλπίζων τῆς στάσεως, ἀνέμενεν εἰς Δασταγέρδ, ποιήσας μάλιστα καὶ νέας προτάσεις εἰρήνης. — «Ἐγὼ διώκω καὶ πρὸς εἰρήνην τρέχω, ἔγραψε τῷ Χοσρόῳ· οὐ γὰρ ἐκὼν πυρπολῶ τὴν Περσίδα, ἀλλὰ βιασθεὶς ὑπὸ σοῦ. Ῥίψωμεν οὖν τὰ ὄπλα, καὶ εἰρήνην ἀσπασώμεθα. Σβέσωμεν τὸ πῦρ πρὶν τὸ πᾶν καταφλέξῃ.» —

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Λόγοι ὄντως εὐγενεῖς.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Ἄλλ' οὓς ὁ πείσμων Χοσρόης ἐξέλαβεν ὥς ἔνδειξιν δειλίας. Δι' ὃ καὶ ἀθροίσας νέον στρατὸν ἐξ εὐνούχων καὶ δούλων, ἀπέστειλεν αὐτὸν μετὰ διακοσίων ἐλεφάντων, ὅπως ἀσπίσῃ τὴν Κτησιφῶντα, καὶ κόψῃ τὴν γέφυραν τοῦ Ἀρβά.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Κύριος μωραίνει ὃν βούλεται ἀπολέσαι.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Ὁ Ἡράκλειος ἀνέζευξε, καὶ μαθὼν παρὰ τοῦ Τουρμάρχου τῶν Ἀρμενιακῶν ὅτι ἐκόπησαν πᾶσαι αἱ γέφυραι, ἀπέφυγε ματαίαν αἵματοχυσίαν, καὶ στραφεὶς πρὸς τὸν Σιάζουρον, ἐξηκολούθησε τὴν πυρπόλησιν τῶν πόλεων καὶ τὴν δῆωσιν μέχρι τοῦ Μαρτίου, ὅτε ὑπερβάς τὰ Γορδυαῖα ὄρη διὰ τῶν πυλῶν τοῦ Ζάγρου, ἀφίκετο ἐνταῦθα.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Ἡ διάβασις ὑπῆρξε φαίνεται κινδυνωδὲς στάτη.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Ἐπίπονος μόνον, ἀλλ' ἐξεφύγομεν κίνδυνον δεινόν, καθ' ὅσον εὐθὺς μετέπειτα κατέπεσε χιῶν πυκνοτάτη, ἔνα διαρκέσασα μῆνα.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Οὐδ' εἷς ἐσώζετο ἐὰν κατελαμβάνετο ὁ στρατὸς εἰς τὰς μισγαγκείας ἐκείνας. Καὶ τὴν χάριν ταύτην ὀφείλομεν εἰς τὴν θεῖαν ἀντίληψιν. Ἡμεῖς, ἐλθόντες διὰ τῶν πεδιάδων, οὐδὲν ἐπάθομεν.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Ἐνταῦθα, ὡς ὀρᾷς, ζῶμεν ἐν ἀφθονίᾳ. Ἄλλ' ὁ Ἡράκλειος δυσανασχετεῖ, διότι, ὡς ἐκ τοῦ χειμῶνος, οὐδεμίαν λαμβάνει εἶδησιν.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Ἐπεμψε προχθὲς εἰς κοῦρσον, ὡς μοι εἶπε, τὸν Στρατηγὸν Μεζέζιον, ὅπως συλλέξῃ πληροφορίας.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Ναί, ἀλλ' εἰσέτι οὐδὲν ἠκούσθη.

(Ἄντηχοσι χαρμύσουνοι παιᾶνες.)

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Παιᾶνες εἰς τοιαύτην ὥραν. Συμβαίνει τί ἔκτακτον. Ἐρώτησον τοὺς φύλακας.

ΝΙΚΗΤΑΣ, βαίνων πρὸς τὴν εἴσοδον τῆς σκηνῆς.

Προσέρχεται ὁ Αὐτοκράτωρ ὑπὸ πολλῶν ἄλλων ἀκολουθούμενος.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Ὁ Αὐτοκράτωρ! Σπεύσωμεν εἰς συνάντησιν.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Ἴδου αὐτός.

(Εἰσέρχεται ὁ Ἡράκλειος μετ' ἄλλων Στρατηγῶν καὶ Μεγιστάνων.)

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Θεόδωρε, Νικήτα, τέλος ἔληξαν οἱ φοβεροὶ ἀγῶνες, καὶ ἡ Πρόνοια τὴν κορωνίδα εἰς τὸ ἔργον τὸ κλεινὸν ἐπέθηκε.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Τί λέγεις;

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Εἰς τὸ στήθος μου, τὸ ἀκαθέκτως πάλλον, δεῦτε, ρίφθητε, καλοὶ μου φίλοι, μετ' ἐμοῦ εὐφράνθητε χαρὰν μεγάλην. (Ἐναγκαλίζεται αὐτούς.)

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Πλὴν τί τρέχει, Βασιλεῦ;

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Ὁ τύραννος Χοσρόης τέλος ἔπεσε, καὶ βασιλεύει τῆς Περσίδος ἀντ' αὐτοῦ ὁ ἡμέρος Σιρόης, ὁ πρωτότοκος ἐκ τῶν υἱῶν, εἰρήνην προβαλὼν ἡμῖν.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

ᾧ, ἀληθῶς μεγάλη καὶ τρισένδοξος ἡμέρα.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Τὰς εἰδήσεις μοι ἐκόμισεν ὁ Γουνδαβούνας, τῶν Περσῶν Χιλίαρχος, ὃν εἰς τὰ ὄρη εὗρεν ὁ Μεζέζιος.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Καὶ πῶς ἐπῆλθεν ἡ δεινὴ καταστροφή;

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

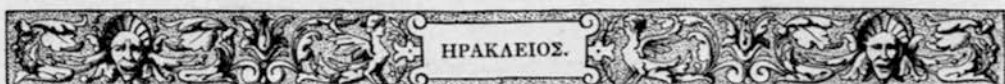
Καταβληθεὶς ἐν τέλει, εἰς παραίτησιν ἐν Σελευκείᾳ ὁ Χοσρόης φαίνεται προέβη, καὶ τὴν στέψιν ἀπεφάσισε τοῦ Μερδασᾶ, δευτέρου τῶν υἱῶν αὐτοῦ ἐκ τῆς Σειρέμ.

ΝΙΚΗΤΑΣ, θεωρῶν τὸν Ἡράκλειον.

Κινδύνους συνεπάγονται δεινοὺς αἱ ἀδικίαι αὐταὶ πάντοτε.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Εἰς στάσιν τότε ὁ Σιρόης ὤθησε τὸν Γουνδαβούναν καὶ τοὺς ἄλλους ἄρχοντας, εἰρήνην καὶ ποικίλας ὑποσχόμενος τοῖς συνωμόταις ἀμοιβὰς καὶ χάριτας, ἐν ᾧ παρίστα ὡς βεβαίαν παρ' ἡμῖν τὴν προσφυγὴν, ἂν ἄλλως πῶς κατέληγε τὸ πρᾶγμα.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Ἦδη ἀκριβῶς γνωρίζομεν
τὰς χάριτας οἱ Πέρσαι πῶς ἀμείβουσι.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Ἐν τούτοις ὁ Σιρόης ἐκ τῶν φυλακῶν
τοὺς αἰχμαλώτους ὡς συμμαχοὺς προσλαβὼν,
τὸν ἀτυχὴ πατέρα, δραπετεύοντα,
συνέλαβε, καὶ πέδας εἰς τὸν τράχηλον
καὶ τὰ γεγηρακότα μέλη περιθείς,
εἰς τὸν στυγνὸν τοῦ σκότους οἶκον ἔρριψε.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Λαμποῦ σταδίου τέλος ἀποτρόπαιον.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Τῆς ἀνομίας φοβερῶς ἀπέτισε
τὸ τίμημα ὁ Ἄναξ ὁ κατάπτωτος.
Χρυσὸν ἀντὶ σιτίων παραθέτοντες
τῷ τалаπωρῇ, ἐφ' ἡμέρας ἱκανὰς
ἐλιμαγχόουν, πρὸ αὐτοῦ φονεύσαντες,
τὸν Μερδασᾶν καὶ πάντας τοὺς λοιποὺς υἱούς,
ἐν ᾧ ἀφόβως ἤδη παριστάμενοι
οἱ χθὲς ἀκόμη ἐν τῇ κόνει ἔρποντες,
ἐνέπτυσον βαναύσως καὶ καθύβριζον
τὸ εἶδωλον τὸ πρῶν τὸ ἰσόθεον.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Βαρβάρων ἦθη.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Τέλος τὸ μαρτύριον
ὁ ἀσπλαγχνος Σιρόης συνεπλήρωσε,
κατατοξεύσας τὸν πρεσβύτερον, καὶ αὐτὸς
περιβληθεὶς τὸ στέμμα τῶν Σασσανιδῶν.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Οἱ προταθέντες ὄροι ποῖοι;

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Ὁρῶσα
αὐτοὺς ἐγώ. Καὶ αὖθις παραδέχομαι
τὰ φυσικὰ μονίμως πλέον σύνορα,
τοὺς αἰχμαλώτους ἀνταλλάσσω ἅπαντας,
καὶ — τοῦτο δὲ τὸ πάντων σπουδαιότατον —
τοῦ Πατριάρχου Ζαχαρίου λύνονται

αἱ ἀσεβεῖς ἀλύσεις, καὶ ἀλώβητον
τὸ ζῦλον ἀνακτῶμεν τὸ ζωοποιόν.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Χαρὰ καὶ δόξα καὶ τιμὴ αἰδίου
εἰς σέ, ὦ Ἄναξ.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Πανευφρόσυνος στιγμή.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Οἱ ἄλλοι ὄροι κατὰ πάντα μέτριοι,
μακρὰς εἰρήνης ἀσφαλὲς ἐχέγγυον!

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ, τῷ Θεοδώρῳ.

Θεόδωρε, σοὶ τούτων ἡ ἐκτέλεσις
ἀπόκειται. Τὰς χώρας ἐπισκέφθητι,
ἃς ἀνακτῶμεν, καὶ φρουρὰς ἑλληνικὰς
ἐγκαταστήσας, πέμψον εἰς τὰ ἴδια
τοὺς Πέρσας.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Τὴν διψῶσαν κατατίθημι
ρομφαίαν, καὶ προθύμως δράττω τὸν θαλλὸν
τῆς ἰλαρᾶς ἐλαίας.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Εἰς τὰς φάλαγγας
τὰς ἀναγκαίας προσταγὰς μετάδοτε.
Ἐπανακάμπτω τέλος εἰς Βυζάντιον,
τὸ θεῖον φέρων σῆμα τῆς λυτρώσεως.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Ἐνθουσιῶντα καὶ μυρσίνας φέροντα,
τὰ πλήθη τῶν λαῶν σου σὲ προσμένουσι.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Καὶ ἤδη τῷ Σερτίῳ μεταδώσωμεν,
καὶ τῷ πιστῷ μου Βῶνῃ, τὰ μηνύματα
δι' ἀσφαλῶν δρομέων. Λάβε κάλαμον,
Θεόδωρε, καὶ γράψον.

(Ὁ Θεόδωρος κάθηται παρὰ τράπεζαν, ὅπου εὐρην-
ταὶ τὰ πρὸς γραφήν.)

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Ὑπαγόρευσον.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ, ὑπαγορεύων.

Ἀλαλάξατε τῷ Θεῷ πᾶσα ἡ γῆ. Εἰσέλθετε
εἰς τὰς αὐλὰς αὐτοῦ ἐν ὕμνοις, αἰνεῖτε τὸ

ὄνομα αὐτοῦ ὅτι Χριστὸς Κύριος. Εὐφραν-
θήτωσαν οἱ οὐρανοί, καὶ ἀγαλλιášθω ἡ γῆ,
καὶ τερφθήτω ἡ θάλασσα, καὶ πάντα τὰ ἐν
αὐτοῖς. Ἐπεσε γὰρ ὁ ὑπερήφανος καὶ θεο-
μάχος Χοσρόης. Ἐπεσε καὶ ἐπτωματίσθη
εἰς τὰ καταχθόνια, καὶ ἐξωλοθρεύθη ἐκ γῆς
τὸ μνημόσυνον αὐτοῦ. Ἀπώλετο ὁ ἀσεβὴς
μετ' ἡχοῦς. Στεφθεῖς δὲ Βασιλεὺς Βασιλέων
ὁ ἡμερώτατος Σιρόης, ἀνείλε τὸν ἀγνώμονα,
καὶ ἀνάσκαφον, καὶ βλάσφημον πικροτάτῳ
θανάτῳ, ἵνα γνῶ ὅτι Ἰησοῦς, ὁ τεχθεὶς ἐκ
Μαρίας, Θεὸς παντοδύναμος ἐστί. Ἀπῆλθε
τὴν ὁδὸν Ἰούδα τοῦ Ἰσκαριώτου εἰς τὸ πῦρ

τὸ ἀκατάσβεστον, τῷ ἡτοιμασμένῳ τῷ
Σατανᾷ.

(Εἰς τῶν παρισταμένων φέρεי τὸν κάλαμον καὶ τὴν
πορφύραν, δι' ὧν ὑπογράφει ὁ Αὐτοκράτωρ.)

Καὶ ἤδη, τέκνα, ἐν εἰρήνῃ ἄγετε.
Εὐφρόσυνος ὁ ὕπνος ταύτης τῆς νυκτός.

ΤΙΝΕΣ.

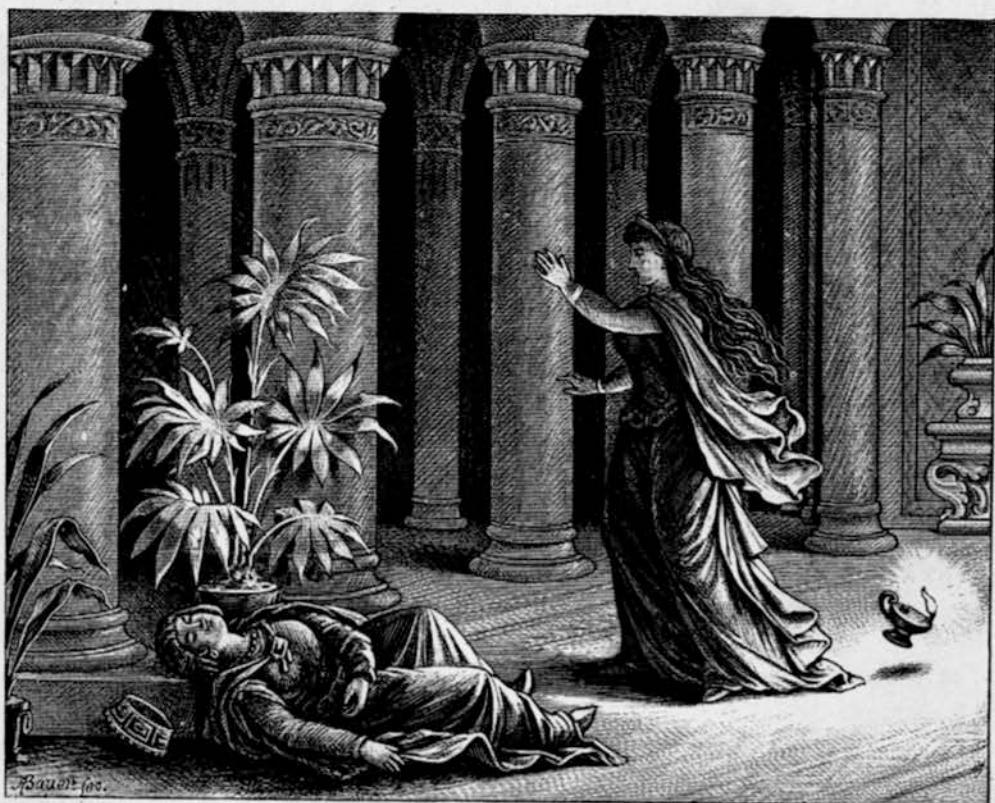
Ὁ μέγας Ζήτω τοῦ Σταυροῦ ὑπέρμαχος.

ΑΛΛΟΙ.

Ἡ θεία μάστιξ τῶν Ἀβάρων καὶ Περσῶν
(Ἐν ᾧ ἀποσύρονται καταπετάννυται ἡ αὐλαία.)

Η ΜΑΧΗ ΠΑΡΑ ΤΗΝ ΝΙΝΕΥΙ.

Η ΒΑΣΙΛΟΜΗΤΩΡ ΜΑΡΙΑ ΔΗΛΗΤΗΡΙΑΖΟΥΣΑ ΤΟΝ ΔΙΑΔΟΧΟΝ.

ΜΕΡΟΣ ΠΕΜΠΤΟΝ.

ΣΚΗΝΗ Α΄.

Αἱ ἐλαίαι τῆς Γεθσεμανῆ παρὰ τὴν Ἱερουσαλήμ. Περί τὰς ῥίζας μιᾶς ἐξ αὐτῶν κάθηνται ἡ ΓΟΡΔΙΑ, ὁ ΣΑΠΦΗΡΗΣ καὶ ὁ ΒΟΥΣΑΣ. Δεξιῶς ἴστανται ὁ ΣΕΙΣΜΟΣ καὶ ὁ ΕΛΠΙΔΙΟΣ.

ΒΟΥΣΑΣ.

Λέγε, Σεισμέ, λέγε τὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

ΣΕΙΣΜΟΣ.

Πῶς κατέκοψα διακοσίους ἄβαρας, πῶς ἔδωκα τὸ σύνθημα εἰς τὰς Βλαχέρνας...

ΣΑΠΦΗΡΗΣ.

Ὅχι, ὄχι. Αὐτὰ τὰ γνωρίζομεν. Διηγήσου τὰ τῆς λαμπρᾶς ὑποδοχῆς τοῦ Αὐτοκράτορος μετὰ τὴν ὑπογραφήν τῆς εἰρήνης.

ΣΕΙΣΜΟΣ.

Τὸν Ἑλπίδιον ἐρωτᾶτε. Ἐκεῖνος συνώδευσε τὸν Τρισαύγουστον.

ΕΛΠΙΔΙΟΣ.

Τοιαῦται σκηναὶ δυσχερῶς περιγράφονται. Φαντάσθητε τὸν θαυμασιώτερον θρίαμβον, τὴν πόλιν πᾶσαν ἔξαλλον ἐκ τῆς χαρᾶς...

ΓΟΡΔΙΑ.

Αὐτὸ δὲν ἀρκεῖ. Θέλομεν τὰς λεπτομερείας.

ΕΛΠΙΔΙΟΣ.

Πολλά ζητείτε, ἀλλ' ἔστω. Ἄμα ἐγνώσθη ὅτι κατέφθανεν ὁ Ἡράκλειος εἰς τὴν Χαλκηδὸνα, ἔσπευσαν ἀκατασχέτως εἰς ὑπάντησιν αὐτοῦ ὁ διάδοχος Κωνσταντῖνος, ὁ Πατριάρχης, καὶ δέκα μυριάδες λαοῦ.

ΒΟΥΣΑΣ.

Καὶ ὁ Μάγιστρος Βῶνος;

ΣΕΙΣΜΟΣ.

Πῶς ἀγνοεῖτε ὅτι ἀπέθανε;

ΓΟΡΔΙΑ.

ὦ, τί λέγεις;

ΕΛΠΙΔΙΟΣ.

Ἄφοῦ ἔσωσε τὴν πρωτεύουσαν, ἀπεκοιμήθη εἰς τὰς αἵματηρὰς αὐτοῦ δάφνας.

ΣΑΠΦΗΡΗΣ.

Μέγα δυστύχημα.

ΕΛΠΙΔΙΟΣ.

Πράγματι μέγα. Ὀλίγοι διεχειρίσθησαν, ὡς ἐκεῖνος, τὴν ἀνωτάτην ἐξουσίαν.

ΣΕΙΣΜΟΣ.

Καὶ τί εὐγενής. Μίαν ἡμέραν μὲ συνήγτησε, καὶ ἀμέσως μοὶ ὠμίλησε.

ΓΟΡΔΙΑ.

Ὅχι δά. Καὶ τί σὲ εἶπε;

ΣΕΙΣΜΟΣ.

Μὲ εἶπε — «Χάσου ζῶον!» — Ἀλλὰ τί μὲ τοῦτο; Δὲν μ' ἐγνώριζε.

ΒΟΥΣΑΣ, γελῶν.

ὦ βεβαίως. Λοιπὸν, Ἐλπίδιε;

ΕΛΠΙΔΙΟΣ.

Ὅλοι ἐβάσταζον κλάδους ἐλαίας καὶ λαμπάδας, καὶ ἀνευφήμουν μετὰ δακρῶν χαρὰς τὸν Ἀνακτα· ἀλλ' ὅτε ὁ διάδοχος ἐρρίφθη κλαίων εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ πατρός, ῥίγος διέτρεξε τὸ πλῆθος, καὶ ὁ ἐνθουσιασμός ἐφθασε μέχρι τῆς παραφροσύνης.

ΣΑΠΦΗΡΗΣ.

Μεγάλη ὄντως στιγμή.

ΕΛΠΙΔΙΟΣ.

Ἄφ' οὗ ἀνεπαύθη ὀλίγον εἰς τὸ Ἀνάκτορον τῆς Ἱερείας, ἐπεβίβασθη ὁ Ἡράκλειος μετὰ πάντων τῶν μεγιστάνων ἐπὶ λαμπρὰς τριήρους, καὶ κατέπλευσεν εἰς τὰς Συκᾶς.

ΓΟΡΔΙΑ.

Εἰς τὰς Συκᾶς; Διατί;

ΕΛΠΙΔΙΟΣ.

Ὅπως ἐπισκεφθῇ τὸ θέατρον τῆς καταστροφῆς τῶν Ἀβάρων.

ΣΕΙΣΜΟΣ.

Διὰ τὸ σύνθημα ἔμαθε;

ΒΟΥΣΑΣ.

Καὶ ἀμφιβάλλεις; Τοιοῦτον ἀνδραγάθημα λησμονεῖται;

ΕΛΠΙΔΙΟΣ.

Ἡσπᾶσθη τὰς εἰκόνας εἰς τὴν Παναγίαν τῶν Βλαχερνῶν, καὶ εἶτα, διελθὼν πρὸ τῆς Πύλης τοῦ Ῥωμανοῦ καὶ τοῦ Καλλινίκου, ἐφθασεν εἰς τὴν Χρυσήν.

ΣΑΠΦΗΡΗΣ.

Ἐνθυμεῖσθε πῶς διέβη αὐτὴν πρὸ ἐτῶν, διωκόμενος ὑπὸ τῶν βαρβάρων;

ΕΛΠΙΔΙΟΣ.

Ναί, ἀλλ' ἤδη τὰ πράγματα μετεβλήθησαν. Ἀναβὰς ἐπὶ λαμπροῦ ἄρματος, συρομένου ὑπὸ τεσσάρων ἐλεφάντων, περιεβλήθη τὴν ἀληθῆ πορφύραν καὶ τὸ στέμμα. Πρὸ αὐτοῦ ἐφέρετο ἐν πομπῇ τὸ τιμαλφέστερον τῆς νίκης τρόπαιον, ὁ ἀληθινὸς Σταυρός, καὶ μετ' αὐτὸν αἱ τριακόσιαι σημαῖαι τοῦ Δασταγέρδ.

ΒΟΥΣΑΣ.

Ἀληθῶς πρωτοφανὴς ἐν τῷ κόσμῳ θρίαμβος.

ΕΛΠΙΔΙΟΣ.

Οἱ θησαυροὶ τοῦ Χοσρόου διενέμοντο ἀφειδῶς εἰς τὸ πλῆθος, καὶ ἡ συνοδεία, διασχίσασα τὸν Φόρον τοῦ Κωνσταντίνου, καὶ τὰς θέρμας τοῦ Ὀνορίου, ἀφίχθη εἰς τὴν ἁγίαν Σοφίαν, ὅπου ἐπισήμως ἐδέχθη τὸν

Βασιλέα ὁ Σέργιος, καὶ ἠὐχαρίστησεν οὗτος τὸν Ὑψιστον, ἐκεῖ ὅπου πρὸ ἕξ ἐτῶν ἐζήτησεν ἐν δακρύοις τὴν ἀρωγὴν αὐτοῦ.

ΓΟΡΔΙΑ.

Ἐξ ἔτη πλήρη ἀπιστεῦτων κατορθωμάτων.

ΣΕΙΣΜΟΣ.

Εἰς ἃ ὅλοι ἡρωϊκῶς συνετελέσαμεν.

ΕΛΠΙΔΙΟΣ.

Μετὰ τοῦτο μετέβη ὁ Ἄναξ εἰς τὸν ἵπποδρομον, καὶ λαμπροὶ ἐτελέσθησαν ἀγῶνες μεταξὺ τῶν ἕξ Ἀσίας κομισθέντων λεόντων, ἐλεφάντων, καὶ τίγρεων.

ΣΕΙΣΜΟΣ.

Κάπως ἐπικίνδυνος διασκέδασις. Μία λέαινα τόσον ἐπιμόνως μ' ἐθεώρει ὥστε τρεῖς ἤλλαξα θέσιν.

ΕΛΠΙΔΙΟΣ.

Ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν διέκοπτον τὴν πάλιν φρενητιώδεις ἀλαλαγμοί. Τὸ πλήθος, ἔξαλλον ἐκ τῆς χαρᾶς, ἔλεγεν ὅτι, ὡς ὁ Θεὸς ἐπλάσσε τὸν κόσμον εἰς ἕξ ἡμέρας καὶ ἀνεπαύθη τὴν ἐβδόμην, οὕτω καὶ ὁ Ἡράκλειος μετὰ τὰς ἕξ αὐτοῦ περικλεεῖς στρατείας ἐτέλει τὸν ἐν Βυζαντίῳ θρίαμβον.

ΣΕΙΣΜΟΣ.

Ἄλλοι ἐκάλουν αὐτὸν Σκιπίωνα, ἄλλοι Δαυῖδ, καὶ ἄλλοι νέον Ἀλέξανδρον.

ΒΟΥΣΑΣ.

Καὶ δικαίως. Μετὰ τὸν Ἀρκάδιον οὐδεὶς Αὐτοκράτωρ ἐξῆλθε τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

ΣΑΠΦΗΡΗΣ.

Αὐτὰ τοῦ Ἰουστινιανοῦ τὰ τρόπαια ὀφείλονται εἰς τὸν Βελισάριον καὶ Ναρσὴν, ἐν ᾧ μετὰ τοῦ Ἡρακλείου ἐπανήλθον οἱ χρόνοι τοῦ Πομπηίου καὶ τοῦ Καίσαρος.

ΓΟΡΔΙΑ.

Οὐδεὶς ποτε Μονάρχης αὐτοπροσώπως τοσαῦτα διέπραξε.

ΕΛΠΙΔΙΟΣ.

Οὐδεὶς ἀνῆλθεν εἰς τοιοῦτον ὕψος. Ἐνθους ἀνευφημεῖ αὐτὸν σύμπασα ἡ Οἰκουμένη, καὶ οἱ ἀπώτατοι Κυρίαρχοι ἐκλιπαροῦσι τὴν εὐμένειαν αὐτοῦ.

ΣΕΙΣΜΟΣ.

Ἐν Βυζαντίῳ εὗρε Ἰπρέσβεις, ἀφ' ἐνὸς μὲν τῶν Ἰνδῶν Ἀνάκτων, καὶ ἀφ' ἑτέρου τοῦ μεγάλου τῆς Γαλατίας Βασιλέως Δαγοβέρτου.

ΓΟΡΔΙΑ.

Καὶ ὁμως ἡμιτελὲς ἐθεώρει τὸ ἔργον αὐτοῦ, ἐνόσῳ ἔλλειπεν ἡ κορωνίς, ἡ ἐπὶ τοῦ Γολγοθᾶ ἀναστήλῳσις τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ Σταυροῦ.

ΣΑΠΦΗΡΗΣ.

Ναί, καὶ διὰ τοῦτο ἀποπλεύσας πάλιν ἀμέσως, ἀφίχθη ἐνταῦθα διὰ τῆς Συρίας, ὅπου καὶ ἡμεῖς ἀνεμένομεν.

ΒΟΥΣΑΣ.

Πρώτην ἔσχε φροντίδα τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ Πατριάρχου Ζαχαρίου, τοῦ ἐπὶ τόσα ἔτη φαγόντος τὸν πικρὸν ἄρτον τῆς δουλείας.

ΓΟΡΔΙΑ.

Καὶ σήμερον τέλος προέβη εἰς τὴν ἀνύψωσιν τοῦ ζωοποιοῦ ξύλου, ὅπερ εὐρέθη ἄθικτον, καὶ φέρον ἀκόμη τὰς σφραγίδας τῆς ἁγίας Ἑλένης.

ΣΕΙΣΜΟΣ.

Τίς εἶδε καλῶς πάντα τὰ γενόμενα;

ΓΟΡΔΙΑ.

Ἐγὼ δὲν ἠδυνήθην νὰ πλησιάσω ἕνεκα τοῦ ἀπείρου πλήθους.

ΣΑΠΦΗΡΗΣ.

Ἐγὼ ἀπὸ τῆς αὐτῆς κατέλαβον θέσιν πλησίον τοῦ Ἁγίου Τάφου, καὶ ἠκολούθησα τὴν πομπὴν ἕως εἰς τὸν Κρανίου τόπον.

ΓΟΡΔΙΑ.

Εὐγε. Καὶ τί εἶδες;

ΣΑΠΦΗΡΗΣ.

Θέαμα ἑξαίσιον. Ὁ Βασιλεὺς ἐκράτει ὁ ἴδιος τὸν Σταυρόν, καὶ ἠκολούθει ἅπας ὁ κλήρος, καὶ πλῆθος ἀναρίθμητον φέρον λαμπάδας. Ὅτε δὲ τέλος ἐφάνη ἀνορθούμενον τὸ θεῖον σύμβολον, πρῶτος ὁ Βασιλεὺς, καὶ πᾶσαι ἐκείναι αἱ χιλιάδες ἔπεσαν πρηνεῖς, εὐχαριστοῦσαι μετὰ δακρύων τὸν Κύριον.

ΓΟΡΔΙΑ.

Ἡ ἡμέρα αὕτη, ἡ δεκάτη τετάρτη τοῦ Σεπτεμβρίου, ἀνεγράφη πλέον ὥς μία τῶν μεγίστων ἑορτῶν τοῦ Χριστιανισμοῦ.

ΣΑΠΦΗΡΗΣ.

Ἡμίσειαν ὥραν προσηυχθήη ὁ Βασιλεὺς γονυκλινής, καὶ τέλος ἀπεσύρθη σκεπτικός. Τὸ πλῆθος, τὸ πρὸ μικροῦ τοσοῦτον ζωηρόν, ἐφάνη βαθέως ἐπηρεασθέν, καὶ ἠκολούθησεν ἐν σιγῇ μέχρι τῆς πύλης τῶν Ἀνακτόρων.

ΕΛΠΙΔΙΟΣ.

Ἦμην ἐπὶ τῆς πλατείας, καὶ παρέστην εἰς τὴν παράδοξον ταύτην σκηνήν. Ἐκαστος

ἀπεσύρετο ποιῶν τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ, ὥς εἰ ἐξήρχετο τῆς Ἐκκλησίας. Οὐδὲ ψιθυρος ἠκούετο.

ΣΕΙΣΜΟΣ.

Περίεργος ἡ σοβαρότης τοῦ Βασιλέως ἐν τοιαύτῃ ἡμέρᾳ, καὶ ἀφ' οὗ ἔφθασεν εἰς τὸ ἄκρον ἄωτον τῆς δόξης.

ΒΟΥΣΑΣ.

Τίς γνωρίζει τὰς σκέψεις τῶν Ἀνάκτων; Φέρουσιν ἐπὶ τῶν ὤμων τὴν οἰκουμένην.

ΣΑΠΦΗΡΗΣ.

Ὁ ἥλιος ἔδυσε, καὶ τῆς πόλεως αἱ πύλαι κλείουσιν ἐνωρίς.

ΓΟΡΔΙΑ.

Ἔχεις δίκαιον. Ἄγωμεν.

ΣΕΙΣΜΟΣ.

Μετὰ τοιαύτην ἡμέραν ἀπαιτεῖται καὶ ἀνάπαυσις.

(Ἐν ψῷ ἀπομακρύνονται πίπτει τὸ διασκήνιον.)

ΣΚΗΝΗ Β'.

Τὸ Γολγοθᾶ. Εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ λοφίσκου, ἐπὶ ὕψηλῳ βάθρῳ, ὁ τίμιος Σταυρός. Δεξιῶς ἐλαῖαι, κάκτοι, καὶ διανθεῖς θάμνοι. Χρυσᾶ νέφη καλύπτουσι τὸν ἑσπερινὸν ὀρίζοντα μετὰ τὴν δύσιν. Ὁ ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ, εὐρὺν μανθῶαν περιβεβλημένος, ἀναβαίνει βραδέως ἀριστερόθεν. Ἀργότερον ὁ ΘΕΟΔΩΡΟΣ καὶ ὁ ΝΙΚΗΤΑΣ μετ' ἀκολουθῶν.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Ἰδοὺ τὸ ἔργον τέλος τὸ γιγάντειον συνεπληρώθη. Θεσπεσίαν χίμαιραν διώκων, εἰς ἀγῶνα ὑπεράνθρωπον ἔρριφθην, ἀλλ' ἐν τέλει θεῖος δάκτυλος τὸ φροῦδον ὄναρ εἰς πραγματικότητα μετέτρεψε. Τοὺς πόθους τοὺς διακαεῖς ἀμείβει αὕτη ἡ παμπόθητος στιγμή, καὶ τὰς αὐπνους νύκτας, καθ' ἃς ἔλειβε τὸ καῖον ὄμμα δάκρυ ἀπογνώσεως. Τὸ Κράτος διεσώθη, ἡ ἀγέρωχος

ἐταπεινώθη πλέον τῶν Περσῶν ὀφρὺς, οἱ Ἄβαρες ἐκ βάθρων κατεστράφησαν, καὶ καταυγάζει αὐθις ἐκ τοῦ Γολγοθᾶ τὴν οἰκουμένην πᾶσαν τὸ οὐράνιον τοῦ θείου ξύλου σέλας. (Μετὰ μικρόν.)

Τί ἀπέμεινε,

καὶ πῶς, ἐν μέσῳ τῆς ἀγαλλιάσεως καὶ τῶν τροπαίων, τοῦ ἀρχαίου τραύματος τὰ δῆγματα καὶ αὐθις συναισθάνομαι; Ἐφ' ὅλους χρόνους ἐν τῇ μέθῃ τῶν μαχῶν ἐσίγα, καὶ πιστεύσας εἰς τὴν ἴασιν,

μετὰ θερμῶν δακρῶν νύχαρίστησα
τὴν θεῖαν δίκην. Πῶς ἐκ νέου μαίνεται
ὁ ἀδηφάγος ἔρπης, μόλις ἔληξεν
ἢ ψυχοβόρος πάλη; Μὴ τὴν ἄφρουν
ἐλπίσας ἡπατῶμην, μὴ τὴν γέενναν
εἰσέτι φέρω ἐν ἐμοί; Εἰς ἄφατον
ἀπελπισίαν ἐξωθεῖ με ἅπαντα
ὁ φόβος οὗτος. Ἄλλα πῶς; Ἀνεπαρκεῖς
οἱ τόσοι μόχθοι, οἱ ἀγῶνες οἱ μακροί,
τὸ αἷμα τῶν φλεβῶν μου καὶ τὰ δάκρυα
τῶν ὀφθαλμῶν μου τὰ πικρά;

(Μετὰ μικρὸν παραφύρως.)

ᾠ ἄσπλαγχνε,

χαιρέκακε θεότης, ἦν διέσωσα,
τί λείπει ἔτι; Τό μακρὸν μαρτύριον
τοῦ βίου μου εὐρίσκεις, σὺ ἀθάνατος,
βραχύ, καὶ θέλεις τὴν αἰωνιότητα
τοῦ ἄλγους, μόνην τιμωρὸν ἀξίαν σου;
Τίς Φάλαρις πλὴν τότε ἀπηνέστερος,
ἢ τῶν εἰδώλων τίνα τῶν αἰμοδιψῶν,
εἰς ἃ φρικώδεις ἐκατόμβας θύουσιν
οἱ Ἀσιᾶται; Ἡδονὴ τοῦ σώματος
εἰσὶν αἱ ἀληθδόνες αἱ δεινότεραι
πρὸς τῆς ψυχῆς τὴν νόσον τὴν ἀκοίμητον.

(Βαθμηδὸν συνερχόμενος.)

Τί λέγω, οἶμοι; Βλασφημῶ ὁ δαίμων.

(Βαίνει καὶ κλίνει τὸ γόνυ πρὸ τοῦ Σταυροῦ.)

Ἰλάσθητι τοὺς λόγους τοὺς παράφρονας
σὺ ὁ τὴν γῆν λυτρώσας, ὁ ἐνσαρκωθείς,
ὁ ρύσας τοὺς ἀνθρώπους τοῦ ἐγκλήματος
ἐπὶ τοῦ ξύλου τούτου. Σὺ τοῦ σύμπαντος
ὁ κραταῖος δυνάστης. Τῶν βλεμμάτων σου
τὸ φῶς ἀνάπτει τῶν ἡλίων τοὺς σωρούς,
καὶ κόσμων νέων τὸ στερέωμα πληροῖς,
τὰ κράσπεδα τινάσσκων τῆς πορφύρας σου.
Σοῦ ἀπεκλήθη τὸ μεδίαιμα ζωῆς,
καὶ θίξας σὺ τὸ χάος τὸ ἀπαίσιον,
μετέτρεψας εἰς κόσμον ἐναρμόνιον,
τοῦ ἀκηράτου κάλλους θεῖον κάτοπτρον.

(Μικρὰ παύσις.)

Καὶ ὅμως εἰς τὸν κόκκον τοῦτον τοῦ πηλοῦ
κατήλθες, τὸ σαρκίον τὸ ἐτώσιον
περιεβλήθης τοῦ ἀθλίου σκώληκος,
οἰκείος τῶν πενήτων καὶ τῶν ἀλητῶν,

χολὴν καὶ ὄξος ἐποτίσθης, στέφανον
περιεδέθης ἀκανθῶν, κολάφισμα
ἐπὶ τῆς θείας κατεδέχθης παρειᾶς,
καὶ τέλος ὡς κακοῦργος ἐτελεύτησας
ὑπὲρ τῆς τालαιπύρου ἀνθρωπότητος.

(Ἐγείρεται.)

Ἄν οὕτως ἔχη, ἀσφαλῶς ἐλπίζομεν
ἐν μετανοίᾳ διὰ σοῦ τὴν ἄφρουν,
καὶ μὲ σπαράσσει πάντα φόβος μάταιος.
Τὸ θεῖον ὄμμα στρέφον πρὸς με εὐμενές,
καὶ ἴδε με, μεγάλε παρηγορητά.

Γνωρίζεις τὸν ἐν θρήνοις λιπαροῦντά σε·
ἀχράντου φέρω μύρου εἰς τὸ μέτωπον
σφραγίδα, καὶ τὸ λύειν ἔχω καὶ δεσμεῖν.
Εἰς ἐν μου νεῦμα χιλιάδες πίπτουσιν,
ἢ ζωσινεὺφροσύνως. Τρέφεις τὰ στρουθιάσύ,
καὶ ὁ τὰς τρίχας ἀριθμῶν τῆς κεφαλῆς
οὐδὲ τὰς τύχας ἐπαφῆκε τῶν λαῶν
εἰς παραβάτην τῶν ἀγίων ἐντολῶν,
καταδικασμένον εἰς ἀπώλειαν.

Ἐσχάτως ἔτι μοι παρέσχες δείγματα
καταφανοῦς εὐνοίας, καὶ τὰ ὅπλα μου
διὰ τροπαίων εὐκλεῶν ἐπέστεψας.

Ἀδήριτος πιστεύω ἢ ἀπόδειξις.

(Βαδίζει μετ' ἀδμονίας.)

Καὶ ὅμως πάσχω διαρκῶς καὶ τήκομαι.

ᾠ ἀπευκαῖον καὶ στυγνὸν μαρτύριον!

Ἡ κραταῖα θεότης, ἣτις κρύπτεται
πεισμώνως εἰς τοῦ χάους ἰ' ἀτελεύτητα
καὶ ὀμιχλώδη βάθη, σῶμα γήινον
περιβληθεῖσα, ἐπὶ γῆς ἐβίωσε
πρὸ ἑξ αἰώνων μόλις, διελέγοντο
οἱ πρόγονοί μου ὡς οἰκεῖοι μετ' αὐτῆς,
καὶ μετὰ βίον ὅλον εἶδον θνήσκοντα,
θαπτόμενον τὸν γόνον τὸν οὐράνιον.
Τὰ ἴχνη φέρει τῶν σεπτῶν αὐτοῦ ποδῶν
τὸ χῶμα τοῦτο, καὶ σταγόνας αἵματος
ἐπὶ τοῦ ξύλου ἔτι ψαύω, αἵτινες
ἐκυκλοφόρουν εἰς τὰς φλέβας τοῦ Θεοῦ.
Ναί, ἀπευκαῖον καὶ στυγνὸν μαρτύριον!
Ἐπὶ τῆς σφαίρας ταύτης τῆς οὐτιδανῆς
κατήλθεν ἡ θεότης ἡ πανάχραντος,
καὶ ὅμως ἔτι ἐν τῇ πλάνῃ μένουσι
τὰ πλεῖστα ἔθνη, τὸ ἀμάρτημα ὑποῖ

τὴν κεφαλὴν τῆς ὕδρας τὴν ἀτάσθαλον,
τῶν νόσων ἢ χορεία ἢ μορμογενὴς
τὰ θύματα σπαράσσει, καὶ ἀπέμεινεν
ἡ μοῖρα τοῦ ἀνθρώπου ἄδης ἄφατος
μετὰ τοιαύτην φοβερὰν ἐπίσκεψιν.

Τὰ πάντα πῶς τηροῦνται ἀναλλοίωτα,
καὶ πῶς, ἀντὶ προόδου, κατεπέσαμεν
ἀπείρως ἐκ τῶν χρόνων τῶν περιφανῶν
τοῦ Περικλέους, καὶ αὐτοῦ τοῦ Καίσαρος;
(Μετὰ μικρόν.)

Μειρακιώδης πλάνη. Ἄν πιστεύσωμεν
εἰς ὄνειρα τοιαῦτα, τὰ μυθεύματα
πῶς τῶν ἐθνῶν τῶν ἄλλων μυκτηρίζομεν;
Καὶ ὅμως πίστιν, πίστιν, δός, πανάγαθε
καὶ πανοικτίρμον· ταύτην μόνην ἄγκυραν
παρέχεις ἐν τῷ πόντῳ τῷ ἀτέρμονι
ματαίων φαινομένων, μόνον ἔχομεν
πρὸς τὴν ὠχρὰν ἐλπίδα ταύτην σύνδεσμον,
καὶ ἂν ἐκλείψῃ, μένομεν ἐφήμερος
σπορὰ εἰλώτων, καὶ τὸ σύμπαν τρέπεται
εἰς φαύλης Ἄτης κούφον συνονθύλευμα.
(Μετὰ μικρόν, ῥιπτόμενος καὶ αὖθις πρὸ τοῦ Σταυροῦ.)
Μακράν, μακράν μου οἱ φρικώδεις δισταγμοί!
Τὰ ἔχνη τῶν ποδῶν σου κατασπάζομαι,
καὶ σὲ λατρεύω τῆς Παρθένου γέννημα.
Εἰπέ μοι ὅτι τέλος συνεχώρησας,
καὶ ὅτι καὶ τοῦ Κράτους καὶ τοῦ Ἄνακτος
παρῆλθε πλέον τὸ πικρὸν μαρτύριον.
Ναί, ἡμαρτον ὁ τάλας, σὲ παρήκουσα,
πλὴν σὺ τὰ πάντα οὕτω συνεδύσας,
σὺ ἐπλάσας τοσοῦτον ἐπαφρόδιτον
τὸν πειρασμόν, σὺ ὅλως μὲ ἀφώπλισας,
σὺ πάντα διατάσσων κατὰ βούλησιν.
Ἄν ἡ πικρὰ σὲ θίγῃ μεταμέλεια,
καὶ οἱ μακροὶ ἀγῶνες καὶ ἀνένδοτοι,
ἐλέησόν με ἤδη, φεῦ, ἐλέησον!

(Μένει σιγῶν. Μετ' ὀλίγον.)

Μὲ καταβάλλει νάρκη ἀπροσμάχητος,
αἱ τόσαι συγκινήσεις μὲ κατέθραυσαν,
αἰσθάνομαι βαρέα ὥς τὸν μόλυβδον
τὰ βλέφαρά μου. Ἐνα ἔτι ἀσπασμόν,
ὦ θεῖον, δέξαι, σῆμα τῆς λυτρώσεως.
(Κατακλίνεται, ἐναγκαλιζόμενος τὸ βάθρον τοῦ Σταυροῦ, καὶ μετ' ὀλίγον ἀποκοιμάται. Τὸ βάθος τῆς

σκηνῆς φωτίζεται, καὶ φαίνεται πελώριον φάσμα
τοῦ ΜΩΑΜΕΘ, διὰ τῆς ἀριστερᾶς βαστάζον τὴν
ἡμισέληνον, ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ βραδέως ἀνατεί-
λασαν, καὶ διὰ τῆς δεξιᾶς αἰμοσταγῇ ῥομφαίαν.
Ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ κοιλάς, ἐν ᾗ διακρίνονται
καίόμενα χωρία. Εἰς τὰ ἔμπρὸς σωροὶ πτωμάτων.)

ΤΟ ΦΑΣΜΑ.

Ἄλλάχ, Ἄλλάχ, λὰ ἰλ Ἄλλάχ, Μουχαμέτ οὐλ
Ἄλλάχ.

(Ὁ Ἡράκλειος φαίνεται ταρασσόμενος, καὶ τέλος
ἀναπηδᾷ ἔντρομος, ἐν ᾗ τὸ εἶδωλον ἀφανίζεται.)

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Φεῦ, οἶον ὄναρ φοβερόν! Δυσοίωνος
ὁ ἐφιάλτης οὗτος. Μοὶ ὠμίλησε
τὸ φάσμα, πλὴν εἰς γλῶσσαν ἀκατάληπτον.
(Ἀκούεται θόρυβος πολλῶν ἀνθρώπων προστρέ-
χόντων.)

ΘΕΟΔΩΡΟΣ, ἐκ τῶν παρασκηνίων.

Ἡράκλειε, ποῦ μένεις;

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Ἄναξ, Αὔγουστε!

(Προκύπτουσιν ὁ Θεόδωρος καὶ ὁ Νικήτας, ἀκολου-
θούμενοι ὑπὸ Σχολαρίων, φερόντων δάδας. Φωτί-
ζεται ἡ σκηνή.)

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Τί τρέχει, φίλοι;

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Τέλος σ' ἐπανεύρομεν.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Πρὸ χρόνου μάτην ἐρευνῶμεν.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Πρὸς μικρόν

ἐν τῷ ἀγίῳ τούτῳ χώρῳ καθεσθεῖς,
ἀνεπαυόμην.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Θλιβερὰς κομίζομεν

εἰδήσεις.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Ἀπροόπτως ἐμηνύθησαν
ἀγγέλματα ὀλέθρου.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Πῶς; Τί λέγετε;

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Ἐν ᾧ τετελεσμένον σὺ ἐνόμισας
τὸ ἔργον σου δικαίως, ἐν ᾧ ἔδρεπες
ἐπταετῶν ἀγώνων ἀγλαοὺς καρπούς,
καὶ εἰς τῆς δόξης ἀνελθὼν τὸ ἄωτον,
προέβλεπες, ὥς μόνην πλέον μέριμναν,
τὴν ἐν εἰρήνῃ τῶν λαῶν σου πρόοδον,
ἐξαίφνης φάσμα φοβερόν...

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

ᾠ Ὑψιστε!

Πῶς εἶπες; Φάσμα;

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Ὁ Μωάμεθ, ἐξελθὼν
τῆς Ἀραβίας, μύστης νέου δόγματος,
καὶ τὴν ῥομφαίαν ἔχων εὐαγγέλιον,
ἀμφισβητεῖ σοι τὰ κλεινὰ σου τρόπαια.
Ὡς εἰ πρὸ θείας ὀρρωδούντες μάστιγος,

πρὸ τῶν ἀγρίων τούτων φεύγουσιν ὀρδῶν
οἱ δαφνηφόροι τοῦ στρατοῦ παλαίμαχοι,
σπουδαῖα ἤδη χῶραι ὑπετάγησαν,
καὶ τὸ σωθὲν χθὲς μόλις Κράτος ἀπειλεῖ
καὶ αὖθις τῶν κινδύνων ὁ δεινότατος.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ, κλονιζόμενος.

Τετέλεσται. Ὑπῆρξε τὸ ἁμάρτημα
τῆς μετανοίας ἰσχυρότερον.

(Πίπτει λειπόθυμος εἰς τὰς ἀγκάλας τῶν παριστα-
μένων.)

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Θεοί!

ΘΕΟΔΩΡΟΣ.

Ὁ Ἄναξ πάσχει.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Σπεύσατε, βοήθειαν!

(Ἐν ᾧ σπεύδουσι τινες, πίπτει βραδέως τὸ διασκήνιον.)

ΣΚΗΝΗ Γ'.

Αἰθουσα ἐν τῷ Ἀνακτόρῳ τῆς Ἱερείας, παρὰ τὴν Χαλκηδὼνα. ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ, ΠΙΣΙΔΗΣ καὶ ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.
Ἀργότερον ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ καὶ ΝΙΚΗΤΑΣ, μετ' ἄλλων Μεγιστάνων.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Ἐφ' ὅσον τῆς θρηνώδους συναντήσεως
ἡ ὥρα προσεγγίζει, καταλείπει με
τὸ θάρρος ἅπαν.

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Οἷος ἀνεχώρησε,
καὶ οἷος αὖθις ἤδη ἐπανέρχεται.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Μετὰ τὴν πρώτην φοβερὰν κατάπτωσιν,
καὶ τὴν σκηνὴν ἐκείνην εἰς τὸ Γολγοθᾶ,
συνήλθεν ἐπ' ὀλίγον, καὶ ἀντέταξε
κατὰ τῆς μοίρας ἐρρωμένην θέλησιν.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Ναί, πλὴν εἰς μάτην πάντα. Ὑπὸ τοῦ Ἄμρου,
Στρατάρχου τοῦ Καλίου, ὁ Διοικητὴς
τῆς Καισαρείας ἐνίκηθη Σέργιος,
ἡ Γάζα καὶ ἡ Βόστρα παρεδόθησαν,

καὶ ἀναιδῶς ἠσπάσθη τὸν Ἰσλαμισμὸν
ὁ ἡττηθεὶς Τουρμάρχης.

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Ἡ προσπάθεια

πρὸ σωτηρίας τῆς δειλαίας Δαμασκού
ὑπῆρξε καὶ γενναία καὶ ἀνένδοτος.
Τοὺς πεντακισμυρίους ὁ Θεόδωρος
ἀρίστους ἄνδρας μετ' αὐτοῦ ὠδήγησε
κατὰ τοῦ ἀκαθέκτου στρατηγοῦ Καλῆδ,
ὃν τοῦ Θεοῦ ῥομφαίαν ἀπεκάλεσαν.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Καὶ ὅτε κατεθραύσθη ὁ Πατρίκιος,
δευτέρα πάλιν ἐξεπέμφθη στρατιά,
ἀλλὰ δεινὴν καὶ αὕτη ἦτταν ἔπαθε.

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Μακρὸν ἀντέστη μετὰ τοῦτο ἡ φρουρά,
καὶ παρεδόθη μόνον, ἅφ' οὗ ἔπεσε
τὸ πλεῖστον τῶν κατοίκων.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Διεσπάρησαν

οἱ ἄλλοι, καὶ ἡ πόλις ἡ περίπυστος
κατέστη οὕτω τοῦ Μωάμεθ ἔρμαιον.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Ἐτέρα ταύτην ἠκολούθησεν εὐθύς
καὶ ἀσυγκρίτως δεινότερα συμφορά.
Ἐκ Βυζαντίου σῶμα πολυάριθμον
ὁ Μανουὴλ προσάγων ὁ Ἀρμένιος,
πολιορκούντα τὸν Καλὲδ τὴν Ἑμεσαν
προσέβαλε, καὶ μάχην συνεκρότησε
παρὰ τὸ ρέυμα τοῦ Ἱερομιάκος.

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Γνωρίζω παρ' αὐτόπτου τὰ καθέκαστα.
— «Τοῦ παραδείσου πρὸ ὑμῶν αἱ χαρμοναί,
καὶ ὀπισθεν αἱ φλόγες τῆς κολάσεως» —
πρὸς τὰς ὀρδὰς φωνοῦντες τὰς θεομανεῖς,
ἐπήλθον οἱ Ἑμίραι. Τρίς τὸ ἵππικόν
τῶν ἡμετέρων ἔτρεψε τοὺς Ἀραβας,
καὶ οἱ τοξόται ἠγωνίσθησαν λαμπρῶς·
ἀμφίρροπος ἡ μάχη διετέλεσεν
ἐπὶ πολὺ, καὶ ὅλοι κατεκόπησαν
ἐξ ἀμφοτέρων χιλιάδες τῶν μερῶν·
ἀλλ' ἐπὶ τέλους εἰς φυγὴν ἐτράπησαν,
πρὸ τῆς τυφλῆς μανίας τῶν Ἰσλαμιτῶν,
οἱ Ἕλληνες.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Τὴν τύχην ἐπεσφράγισεν
ἡ ἥττα αὕτη τῆς Συρίας.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Πράγματι

παράδοξος τῆς μοίρας ἡ ἀστάθεια,
καὶ ἤδη πάσχων, φυσικῶς ἐξέλαβεν
ὁ Ἀναξ ὡς τοῦ θεοῦ ἐγκατάλειψιν
τὰς ἀνηκέστους καὶ βραδείας συμφοράς.

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Αὐτὸ τὸ θεῖον εὐκρινῶς ὠμίλησε
διὰ σημάτων φοβερῶν.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Σεισμός δεινός

τῆς Παλαιστίνης αὐθις εἰς ἐρείπια
μετέβαλε τὰς πόλεις.

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Ἐφ' ὁλόκληρον

ἐφάνη μῆνα μέγας πρὸς ἀνατολὰς
ἀστήρ, κληθεὶς δοκίτης.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Τὸ Βυζάντιον

ἠπείλει ἡ ῥομφαία, καὶ προήγγελλε
τὴν τῶν Ἀράβων ἐντελὴ κατίσχυσιν.

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Τὰς δεισιδαιμονίας ταύτας τῶν λαῶν
ὁ Ἀναξ ἤδη πρῶτος υἱοθέτησε.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Συνέλευσιν μεγάλην συνεκάλεσε,
καθ' ἃ μανθάνω, εἰς τὴν Ἀντιόχειαν,
τῆς ἀπαισίας πυνθανόμενος τροπῆς
τὰ αἴτια.

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Πρεσβύτης ἀνηγέρθη τις
καὶ εἶπε — «Τιμωρίαν ὑφιστάμεθα
τῶν θανασίμων παραβάσεων ἡμῶν» —
ἡσπάσθησαν δὲ ταύτην τὴν ἐξήγησιν
ὁ Βασιλεὺς καὶ ἅπαν τὸ συμβούλιον.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Ἀποφωλία καὶ οἰκτίστη τύφλωσις!
Πηγὴ ἀπάντων αὕτη τῶν δεινῶν ἡμῶν.
Οἱ Ἰσλαμίται φοβεροὶ ἀπέβησαν
ἀφ' ἧς στιγμῆς τοιοῦτοι ἐκηρύχθησαν.
Καθ' ὅλα ἔτι ὑπέρεχομεν αὐτῶν.
Τὸν ὀπλισμόν, τοὺς ἄνδρας, τὰ ἐφόδια
μεγάλου Κράτους, τοὺς ἐνδόξους Στρατηγούς
θεομανῶν βαρβάρων στίφη τρέπουσι.
Καὶ διὰ τί; Διότι οἱ ἡμέτεροι,
τὴν ἥτταν θέωρουντες οὐρανόπεμπτον,
κατὰ τῆς μοίρας ἀσθενῶς ἀμύνονται,
ἐν ᾧ ἐξ ἄλλου τῆς Ἑδὲμ τὰ θέλγητρα
προσφέρει ὁ Μωάμεθ γέρας ἄφευκτον
τοῦ πίπτοντος γενναίως.

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Ἔχεις δίκαιον.

Ἡ πλάνη αὕτη τοῦ ὀλέθρου πρωτουργός,
καὶ ἅμα διεδόθη, τὰ θεμέλια
ἐσείσθησαν τοῦ Κράτους.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Συνετέλεσαν
μεγάλως καὶ τὰ πάθη τὰ θρησκευτικά.

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Ὡς πρὸς τοὺς Πέρσας πρῶν οἱ τοῦ Νέστορος
συνέπραττον ἑταῖροι, νῦν οἱ Ἄραβες
εἰς τοὺς μονοφυσίτας ἐπερείδονται.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Μετὰ τοῦ Βασιλέως συνειργάσθημεν
ἐκθύμως, ὅπως τὸ κακὸν προλάβωμεν,
καὶ τοῦ Χριστοῦ τὴν φύσιν καθορίσωμεν,
πλὴν μάτην. Οὐκ ὀλίγοι Εὐτυχianoὶ
συνῆλθον, ἀλλ' ὁ Πάπας ἀντενήργησε,
καὶ τέλος νέα αἵρεσις προέκυψε,
τῶν ἄλλων χείρων, ἢ τῶν Μονοθελητῶν.

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Οὐδὲ τὴν θέσιν ταύτην ἐβελτίωσεν
ἡ δημοσιευθεῖσα τότε — Ἐκθεσις. —

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Ὑπὸ τὸ βάρος πάντων τούτων τῶν δεινῶν
καὶ ἡ καρδία τέλος ἡ μεγάλθυμος
τοῦ Ἡρακλείου συνετρίβη.

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Ζοφερόν

τὸ μέγα πνεῦμα νέφος ἐπεκάλυψε.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Στιγμὰς μανίας ἔχει, ἀλλ' εἰς ἄφατον
μελαγχολίαν τὸ πολὺ βυθίζεται.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Καὶ ἡ ἐσχάτη πράξις τοῦ τριστάλανος
παραφροσύνης μίγμα καὶ συνέσεως.
Φρονῶν ματαίαν πλέον πᾶσαν ἄμυναν,
τὸ θεῖον ξύλον αὐθις ἐξερρίζωσε,
καὶ μετ' αὐτοῦ κομίζει.

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Οἶον θέαμα!

Ἀλλόφρων ἤδη φεύγει καὶ περίτρομος,
τὸ σῆμα ὑποκλέπτων τὸ τρισάριον,
ὁ ἥρως ὅστις, ἀναβάς εἰς Γολγοθᾶ,
πρὸς τοῦ Θεοῦ τὸν θρόνον ἐπλησίασε.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Τὴν εἶδησιν μαθοῦσα, πᾶσα ἔφριξεν
ἡ ἀτυχὴς ἑψα, καὶ ὡς ἄφευκτον
τὸν πλήρη πλέον ἀναμένει ὄλεθρον.

ΠΙΣΙΔΗΣ, βαίνων πρὸς τὸ παράθυρον.
Ἰδοῦ, νομίζω . . . Ναί, βεβαίως . . . Φαίνεται
ἡ συνοδεία. Προχωρεῖ βραδύτατα.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Ὡ οἶα ὦρα!

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Τὸν κλεινὸν κατακτητὴν
πῶς ὑπεδέχθη ἔνθουν τὸ Βυζάντιον!
Ἐσχάτως ἔτι, πῶς ἐκ βάθρων ἔσειον
φρενητιώδεις τοῦτο τὸ Ἀνάκτορον
ἀλαλαγμοί, καὶ οἶα, οἶμοι, σήμερον
διαφορά!

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Τοιαῦτα τὰ ἐπίγεια.

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Ἀπηγορεύθη αὐστηρῶς πᾶς θόρυβος,
τὸν ἀσθενῆ ταράττων.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ, θεωρῶν ἐκ τοῦ παραθύρου.

Ἀφιππεύουσι.

(Ἀναπετάννυται ἡ θύρα, παρατάττονται Σχολάριοι,
καὶ εἰσέρχεται ὁ Ἡράκλειος, ἀτημελῶς ἐνδεδυμένος,
κεκυφώς, καὶ ὑπὸ τοῦ Νικήτα βασταζόμενος. Ἀκο-
λουθοῦσιν ἕτεροι Μεγιστάνες καὶ ἀξιωματικοί, οἵτινες
μένουσι παρὰ τὴν θύραν. Ὁ Ἀθαλάρικος βαίνει
καὶ κλίνει δακρῶν τὸ γόνυ πρὸ τοῦ Αὐτοκράτορος.)

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Χαῖρε, Αὐγουστε.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Χαῖρε ἡ μάχαιρα ἡ ἐκκόπτουσα τὰ κέρατα
δαιμόνων!

Χαῖρε ξύλον προφητόφθεγκτον!

Χαῖρε τετρακτινοπύρσευτε καὶ πυρίμορφε
Σταυρέ!

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Φεῦ, τὰ τοιαῦτα διαρκῶς ἀναφωνεῖ.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Ἰδέ με, Ἀναξ, ἰδέ με.

(Ἀσπάζεται αὐτοῦ τὴν χεῖρα.)

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Οἶδα τὰ ἔργα σου καὶ τὸν κόπον σου, ἀλλ' ἔχω
κατὰ σοῦ, ὅτι τὴν ἀγάπην σου τὴν πρώτην
ἀφῆκας.

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Ὁ Ἀθαλάριχος σοὶ ὁμιλεῖ, Βασιλεῦ.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ, μετὰ ζωηρότητος.

Ἀθαλάριχε! Ἐμπρὸς οἱ Κατάφρακτοι!
Τρέπονται! Τρέπονται! Κτυπάτε τοὺς Χρυ-
σολόγχας. Ἐν τούτῳ Νίκα! Ἐν τούτῳ
Νίκα! Σάρβαρε, διατὶ φεύγεις; Φεῖδεσθε
τῶν αἰχμαλώτων. Δόρκων, γενναῖέ μου
Δόρκων. Ῥέει τὸ αἷμα ἐκ τῶν πληγῶν μου.
Ἰδετε, ὑψοῦται, ὑψοῦται! Ἀλλ' ἔτι μένει τὸ
στίγμα, τὸ ἀπαίσιον στίγμα. Πλύνετε τὸ
μέτωπον. Αἷμα, αἷμα! Ἰδοὺ ἔρχεται ἐπὶ τῶν
νεφελῶν, καὶ ὄψεται αὐτὸν πᾶς ὀφθαλμός.
Οὐαί, λέγω σοι, οὐαί, ὅτι σοῦ ὁ κλαυθμὸς
καὶ ὁ τριγμὸς τῶν ὀδόντων.

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Παναγία Θεοτόκε, μέγα σου τὸ ἔλεος.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Φαρισαίου φύγωμεν ὑψιτορίαν καὶ τελώνου
μάθωμεν τὸ ταπεινόν. Ἡ Μαρτίνα ἔρχεται.

Σιωπή. Κλείσατε τὰς θύρας μὴ ἴδῃ ὁ
παντεπόπτης. (Θεωρῶν δειλῶς εἰς τὰ περίε.)
Ἡ Μαρτίνα ἔχει ὤμους λευκοὺς ὡς τὸ γάλα.
Μὲ ἀγαπᾷ, μὲ καλεῖ, πλὴν . . . Ὁ Ἱππόδρο-
μος φρυάττει, ὁ λαὸς ἐξανίσταται. Τὴν
Βασίλισσαν, ἄθλιοι, τὴν ἐστεμμένην Βασί-
λισσαν! Τίς γνωρίζει τῶν κρυφίων ἀσπα-
σμῶν τὴν ἡδύτητα; ὦ, τὸ ἀμάρτημα, τὸ
ἀμάρτημα, ἀνεκκλήτος ἡδονή! Ἰδετε τὰ
ρόδινα χεῖλη, τοὺς φλογεροὺς ὀφθαλμοὺς.
Καίουσι, καίουσιν ὡς αἱ φλόγες τοῦ ἄδου.
Αἰσχυρῶν ἐνθυμήσεων ἐν ἐμοὶ πηγάζει πλημ-
μύρα, βορβορώδης καὶ ζοφερά.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Σπαραξικάρδιον φάσμα τῆς πρώην Μεγα-
λειότητος.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ, παραφύρως.

Τὸ φάσμα! Ἐκεῖ, ἐκεῖ τὸ ἀμείλικτον
φάσμα. Ἡμαρτον, Θεέ μου, ἡμαρτον. Ἀλλάχ,
Ἀλλάχ. Ἡ γῆ κλονίζεται. Σκοτίζεται ὁ οὐ-
ρανός. Σώσατέ με, σώσατε τὸν Ἡράκλειον.
Τὸ ἀμάρτημα. Πνίγομαι! Πνίγομαι!

(Διαρηνύει τὰς ἐπὶ τοῦ στήθους αὐτοῦ πόρπας,
καὶ καταπίπτει εἰς τὰς ἀγκάλας τῶν παρισταμένων.
Ἐν ᾧ οὗτοι βραδέως ἀπάγουσιν αὐτόν, πίπτει τὸ
διασκήνιον.)

ΣΚΗΝΗ Δ΄.

Δώματα τῆς Αὐτοκρατείας ἐν Βυζαντίῳ. ΜΑΡΙΑ καὶ ΜΑΡΤΙΝΑ.

ΜΑΡΙΑ.

Σὺ πράξον μόνον ὅπως σέ ὠδήγησα.

ΜΑΡΤΙΝΑ.

Φεῦ, τῆς ὑπακοῆς μου ἔχεις δείγματα.

ΜΑΡΙΑ.

Τρὶς ἤδη τὸν διάπλουν ἐπεχείρησαν
οἱ τὸν πιστόν σου σύζυγον φυλάττοντες,
ἀλλ' ἅμα πλησιάσῃ πρὸς τὴν θάλασσαν,
ταράσσεται, καὶ φρίσσει, καὶ ἀνθίσταται
πεισματωδῶς.

ΜΑΡΤΙΝΑ.

Βεβαίως ἡ ἀνάμνησις
τῶν εὐκλεῶν θριάμβων, ὧν τὸ θέατρον.
ὑπῆρξεν αὕτη . . .

ΜΑΡΙΑ.

Νοσηρὸν ἐγκέφαλον
ποικίλαι φαντασίαι κατατρύχουσι.
Ἐνίοτε νομίζει ὅτι, Φαραῶ,
τὸν ἐκλεκτὸν διώκει τοῦ Θεοῦ λαόν,
καὶ θνήσκει μεθ' ἀπάσης τῆς δυνάμεως

εἰς τὰ λυσσῶντα κύματα τῆς Ἐρυθρᾶς,
ἢ καὶ μαντεύει ἴσως τὸ ἀμάρτημα,
ὑπὸ τοὺς φίλους χαρακτήρας σου λοχῶν
ἐπὶ τῆς ἄλλης ὄχθης.

MARTINA.

Οἶμοι, μήτέρ μου.

MARIA.

Ὀλίγης τοῦτο δεῖγμα τρυφερότητος,
πλὴν τί τὸ ποιητέον; Ὅπως δὴποτε
ὁ Ἄναξ καταφθάνει. Τὸ στρατήγημα
γνωρίζεις τοῦ Νικήτα;

MARTINA.

Ἐγεφύρωσεν,
ὡς πρὸ καιροῦ ὁ Ξέρξης, τὸν Ἑλλήσποντον,
καὶ διὰ κλώνων παχυφύλλων ἔκρυψε
τὴν θέαν τῶν ὑδάτων ἐκατέρωθεν.

MARIA.

Τυφλῶς ὁ Ἄναξ τὸν Σταυρὸν ἀκολουθεῖ,
καὶ οὐδαμῶς μαντεύει ποῦ εὐρίσκεται·
πρὸς τὸ ἑσπέρας ἐν τῇ πόλει ἔφιππος,
ἐκείνου ἡγουμένου, ἀναμένεται.

MARTINA.

Συνάντησιν τοιαύτην τίς προέβλεπε;

MARIA.

Ἀμέσως σὺ τὸ πνεῦμα, ὅσον ἔμεινε,
κατάκτησον. Πολλάκις διαλείμματα

μὲ βεβαιούσιν ὅτι ἔχει φωτεινά·
ἐπωφελήσου τούτων καὶ ἀπόσπασον
ὑπόσχεσιν, ἢ μᾶλλον τὸ διάταγμα,
τὸ καθαιροῦν τοῦ θρόνου τὸν διάδοχον,
καὶ διορίζον τῆς ἀρχῆς ἐπίτροπον
ἐμὲ ἢ σέ, καὶ μόνον Αὐτοκράτορα
τὸ τέκνον σου.

MARTINA.

Πλὴν, μήτερ . . .

MARIA.

Ἡ ὑπάκουσον,
ἢ εἰς τὴν τύχην ὅπως καταλείπω σε.
Μεταβολὴ κατέστη ἀναπόφευκτος·
ἂν θέλῃς σὸν τὸ σκήπτρον, ἂν διστάσῃς νῦν,
ὁ Κωνσταντῖνος βασιλεύει, καὶ οἰκτρὸς
σὲ ἀναμένει τότε πάντως θάνατος.

MARTINA.

Φεῦ, μήτερ, οἷον φοβερὸν ἀδίκημα.

MARIA.

Τὸ μητρικόν σου φίλτρον ἐπιβάλλει σοὶ
μικρὰν θυσίαν. Ἄλλως εἰς τὸν δῆμιον
παράδος τὸν υἱόν σου, καὶ ἡσύχασον.

MARTINA, καταπίπτουσα ἐπὶ ἀνακλίντρου.

Σκεπτόμεθα καὶ αὖθις!

MARIA.

Χαῖρε, θύγατερ.

(Ἐν ᾧ ἀπομακρύνεται πίπτει τὸ διασκήνιον.)

ΣΚΗΝΗ Ε΄.

Ἡ πρὸ τῶν Ἀνακτόρων πλατεῖα. Ἡ πρόσοψις αὐτῶν, μετὰ τῆς Χαλκῆς, φαίνεται ἐπὶ τοῦ μετασκηνίου.
ΣΑΠΦΗΡΗΣ, ΒΟΥΣΑΣ, ΕΛΠΙΔΙΟΣ καὶ ΓΟΡΔΙΑ.

ΓΟΡΔΙΑ, δεικνύουσα τ' Ἀνάκτορα.

Εἰς ἐκεῖνο ἐκεῖ τὸ δωμάτιον τηρεῖται ὁ
Αὐτοκράτωρ.

ΒΟΥΣΑΣ.

Ναί, διαβαίνω πολλάκις τὴν νύκτα, καὶ
βλέπω τὴν λυχνίαν καίουσαν μέχρις αὐγῆς.

ΣΑΠΦΗΡΗΣ.

Λέγουσιν ὅτι οὐδέποτε κοιμάται.

ΕΛΠΙΔΙΟΣ.

Οὐδέποτε. Ἡ ταράσσεται βιαίως, ἢ μένει
ῥας ὅλας ἀκίνητος. Ἐνίστε συνέρχεται,
ἀλλ' ἐπ' ὀλίγα μόνον λεπτά.

ΓΟΡΔΙΑ.

Ἦκουσα ὅτι ὑπεγράφη ἡδὴ τὸ διάταγμα
τῆς παραιτήσεως.

ΒΟΥΣΑΣ.

Οὕτω θρυλλεῖται. Ὁ Κωνσταντῖνος καὶ
Ἡρακλεωνᾶς διορίζονται συνάρχοντες, καὶ
ἡ Μαρτίνα Ἐφορος τῆς ἀρχῆς.

ΕΛΠΙΔΙΟΣ.

Συνδυασμός, ὅστις μοι φαίνεται προμη-
νύων νέας θυέλλας.

ΓΟΡΔΙΑ.

Βεβαιούσιν ὅτι ἡ Βασιλομήτωρ Μαρία
ἐκίνησε πάντα λίθον πρὸς ἐντελὴ ἀπομά-
κρυνσιν τοῦ Κωνσταντίνου, ἀλλ' ὁ Ἡρά-
κλειος, καίτοι παράφρων, ἡρνήθη.

ΒΟΥΣΑΣ.

Τὸ ἀδίκημα πάντοτε μέγα. Τὴν Μαρτίνα
μισεῖ τὸ Κράτος ἅπαν, ὡς αἰτίαν τῆς φοβερᾶς
ταύτης καταστροφῆς.

ΣΑΠΦΗΡΗΣ.

Τίς προεμάντευε τοιοῦτον τέλος, ὅτε
εἰσερχόμεθα τροπαιοῦχοι εἰς Δασταγέρδ.

ΓΟΡΔΙΑ.

Εἰς τὴν ἀνάμνησιν ταύτην κλαίω πολλά-
κις πικρότατα. Ὁ ἔνδοξος ἥρως εἰς τοιαύ-
την σήμερον θέσιν. ὦ, ἡ μοῖρα ὑπῆρξεν
ἀμείλικτος.

ΒΟΥΣΑΣ.

Πράγματι καταπληκτικὴ ἡ ταχύτης, μεθ'
ἧς συνετελέσθη ὁ ὄλεθρος. Τὸ Κράτος
καταρρεῖ πανταχόθεν ὡς τηκομένη χιών.

ΕΛΠΙΔΙΟΣ.

Μετὰ τὴν Συρίαν ὑπέκυψεν αὐθις ἡ Παλαι-
στίνη, καὶ τέλος πολιορκηθέντα, παρεδόθησαν
τὰ Ἱεροσόλυμα, ἡ ψυχὴ τοῦ Χριστιανισμοῦ.

ΣΑΠΦΗΡΗΣ.

Ἀπιδιώξαμεν τοὺς Πέρσας, ὅπως διευ-
κολύνωμεν τὸ ἔργον εἰς τοὺς Ἀραβας.

ΕΛΠΙΔΙΟΣ.

Καλῶς λέγεις. Τὸ Περσικὸν Κράτος ὀρι-
στικῶς ἤδη καταλύθη, καταθραυσθέντος ὑπὸ
τοῦ Καλίου τοῦ τελευταίου Σασσανίδου
Ἰεζδεγέρδου, πολὺ δὲ φοβοῦμαι ὅτι ἡ αὐτὴ
τύχη ἀναμένει καὶ ἡμᾶς.

ΒΟΥΣΑΣ.

Ἐὰν ἐξακολουθήσωμεν ὡς σήμερον, ἀναμ-
φιβόλως.

ΕΛΠΙΔΙΟΣ.

Τὴν Ἱερουσαλὴμ διεδέχθη ἡ Βέροια, καὶ
ταύτην ἡ λαμπρὰ Ἀντιόχεια, ἡ δευτέρα τοῦ
Κράτους πρωτεύουσα.

ΒΟΥΣΑΣ.

Πρὸς ὑπεράσπισιν αὐτῆς ἔσπευσεν αὐτὸς
ὁ διάδοχος Κωνσταντῖνος, μετὰ στόλου καὶ
στρατοῦ, ἀλλ' ἠττήθη, καὶ κατέφυγεν εἰς
Καيسάρειαν.

ΣΑΠΦΗΡΗΣ.

Ἐκεῖ δευτέρα συνεκροτήθη μάχη, μεθ' ἧν
οἱ Μωαμεθανοὶ καὶ τὰς δύο ταύτας πόλεις,
καὶ τὴν Τρίπολιν, καὶ τὴν Τύρον κατέλαβον.

ΓΟΡΔΙΑ.

Οἱ πλείστοι τῶν κατοίκων ἡσπάσθησαν
τὸν Ἰσλαμισμόν.

ΕΛΠΙΔΙΟΣ.

Ὁ Κωνσταντῖνος ἐπανῆλθε σχεδὸν μόνος
εἰς Βυζάντιον, καὶ ὑπέκυψε τότε ἢ τε Μεσο-
ποταμία καὶ πᾶσα ἡ λοιπὴ Ἀνατολή.

ΣΑΠΦΗΡΗΣ.

Ἡ Ἐδεσσα, ἡ Δάρα, ἡ Νίσιβις, καὶ αὐτὴ
ἡ Ἀμιδα, ἃς ἡρωϊκῶς ἐξεπορθήσαμεν, παρε-
δόθησαν ἀμαχητί.

ΒΟΥΣΑΣ.

Ὁ φοβερός Ἀμρου πολιορκεῖ ἤδη τὴν
Ἀλεξάνδρειαν.

ΣΑΠΦΗΡΗΣ.

Ἐκείνη κᾶν ἀνθίσταται γενναίως. Ἐχει
τροφὰς ἀπείρους, προτειχίσματα λαμπρά, καὶ
μηχανὰς τελειοτάτας.

ΕΛΠΙΔΙΟΣ.

Ναί, ἀλλ' ἐντὸς τῶν προτειχισμάτων ἔχει καὶ τοὺς προδότας. Ὁ ἀρχηγὸς τῶν Μονοφυσιτῶν Μουκαυκάς συνεννοεῖται κρύφα μετὰ τῶν Ἀράβων, ὅπως ἀπαλλαγῇ τῶν Ὁρθοδόξων.

ΓΟΡΔΙΑ.

Τότε τὸ τέλος ἐγγίζει.

ΣΑΠΦΗΡΗΣ.

Ἦκουσα ὅτι δύο μυριάδες ἐκ τῶν πολιτῶν ἐσφάγησαν ἤδη ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων.

ΒΟΥΣΑΣ.

Εὐτυχεῖς ἐκεῖνοι. Διατὶ δὲν ἐπέσαμεν καὶ ἡμεῖς εἰς κάμμιαν ἀπὸ τὰς ἐνδόξους ἡμῶν ἐφόδους;

ΕΛΠΙΔΙΟΣ.

Ἔχεις δίκαιον. Χιλιάκις τοῦτο προτιμότερον τῆς παρούσης ἀθλιότητος.

ΓΟΡΔΙΑ.

Λέγεται ὅτι ὁ Αὐτοκράτωρ μεταφέρεται προσεχῶς εἰς τὴν μονὴν τοῦ ἁγίου Σάββα.

ΕΛΠΙΔΙΟΣ.

Δυστυχῆς Ἀναξ! Ἐὰν ἐγνώριζε κἄν πόσον ἀγαπάται.

ΣΑΠΦΗΡΗΣ.

Πολλάκις εἶδον στρατιώτας περὶ αὐτοῦ ὀμιλοῦντας, καὶ κλαίοντας περὶ τὴν ἐσπερινὴν πυράν.

ΓΟΡΔΙΑ.

Ἄγωμεν, ἄγωμεν! Συνθλάται ἡ καρδία μου. (Ἐν ψ ἀποσύρονται πίπτει τὸ διασκήνιον.)

ΣΚΗΝΗ ΣΤ'.

Προθάλαμος ἐν τοῖς Ἀνακτόροις, δι' ἀγαμάτων καὶ διανθῶν θάμνων ἡτρεπισμένος, καὶ ἀμυδρῶς πεφωτισμένος. Δεξιῶς θύρα, φέρουσα πρὸς τοὺς θαλάμους τοῦ διαδόχου ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ. Μεσονύκτιον. Ἐκ τοῦ βάθους εἰσέρχεται ἡ MARTINA, ἡμφιεσμένη νυκτερινὴν ἐσθῆτα, καὶ κρατοῦσα λυχνίαν. Ἀργότερον ἡ MARIA.

MARTINA.

Ἀφ' οὗτου ἀπεσύρθη ὁ Ἡράκλειος εἰς τοῦ ἁγίου Σάββα τὴν σεπτὴν Μονήν, ἡ μήτηρ μου δὲς ἤδη, τὰ μεσάνυκτα κρυφίως ἐγεγρεῖσα, περιφέρεται ἐντὸς τῶν προθαλάμων. Τὸ μυστήριον μὲ κατατήκει τοῦτο ἕκτοτε δεινῶς. Τί ἄρα μηχανάται; Ὁ διάδοχος, καὶ τοῦ υἱοῦ μου ἤδη συγκυρίαρχος, ἐκεῖ κοιμάται. Φοβερά ὑπόνοια, πλὴν ἄδικος βεβαίως, μοὶ ἀφήρεσε τὸν ὕπνον. Τρὶς εἰς μάτην παρεφύλαξα, θηρεύουσα τὴν λύσιν τοῦ αἰνίγματος. Εὐτυχεστέρα ἄρα ἤδη ἔσομαι; Πλὴν, ναί, ἀκούω κρότον... Τρέμω σύσσωμος. (Σβεννύει τὴν λυχνίαν αὐτῆς, καὶ κρύπτεται ὀπισθεν θάμνου. Εἰσέρχεται ἡ MARIA ἀκροποδητὴ, καὶ ψηλαφοῦσα ἐν τῇ σκότει.)

MARIA.

Καὶ σήμερον ἀκόμη θάρρος. Ἦγγικεν ἡ ὥρα τέλος τῆς πλουσίας ἀμοιβῆς. Τὴν ὑπαρξίν μου πᾶσαν ἐθυσίασα, θηρεύουσα τὸ στέμμα τὸ παμπόθητον ὑπὲρ τοῦ τέκνου τῆς δειλῆς μου θυγατρὸς· αὐτὸν τὸν ἄδην τολμηρῶς ἠψήφησα, καὶ ἤδη, ὅτε ὁ καρπὸς ὠρίμασε, μοὶ κλέπτετε τὸ μείζον τῶν ἡμίσεων, διότι οὕτω Βασιλεὺς φρενοβλαβῆς ἠθέλησε. Ὀλίγον μὲ γνωρίζετε! (Δεικνύουσα πρὸς τὸν θάλαμον τοῦ Κωνσταντίνου.) Ὁ νέος οὗτος ἐὰν Ζήση, ἀφευκτος ἡ ἡμετέρα προσεχῆς ἀπώλεια. Ἐκεῖνος κατὰ νόμον ὁ διάδοχος, ἐκεῖνον θέλει ἅπαν τὸ ὑπήκοον, τὸ πρὸς ἡμᾶς πρὸ χρόνων δυσμενέστατον.

Ἐνόσω ἀναπνέει ὁ Ἡράκλειος,
παρὰ τοῖς πᾶσι μείνας ἔτι λατρευτὸς
καὶ μετὰ ταύτην τὴν οἰκτρὰν κατὰπτωσιν,
ἢ διαθήκει ἴσως μείνῃ σεβαστῇ·
ἀλλ' ἅμα λείψῃ — καὶ τὸν πόδα ἔθηκεν
ἐντὸς τοῦ τάφου — δι' ἡμᾶς τετέλεσται.
Οὐχί! οὐχί!

(Δεικνύουσα μικρὰν φιάλην.)

Πιστόν μου φιαλίδιον,
σὺ πάντας τοὺς κινδύνους τούτους πρόλαβε.
Κατέπεσαν δὲς ἤδη αἱ σταγόνες σου
εἰς τὰ ριγούντα χεῖλη τοῦ ὑπνώττοντος·
εἰσέτι ἅπαξ ἄρωγὴν παράσχου μοι,
καὶ τότε μοι ἀνήκει τὸ Βασίλειον.
(Εἰσέρχεται δρομαία εἰς τὸν θάλαμον τοῦ διαδόχου.
Προκύπτει ἡ Μαρτίνα βωβὴ ἐκ τῆς συγκινήσεως,
καὶ τείνει ἐπανειλημμένως τοὺς βραχίονας, ὡς εἰ
ἵνα ἀναχαιτίσῃ αὐτήν. Τέλος συνερχομένη.)

MARTINA.

᾽Ω φρίκη, φρίκη! Ἀκριβῶς ἐμάντευσα.
Ἄν κράξω, τὴν μητέρα εἰς τὸν δῆμιον
ἀφεύκτως παραδίδω, ἄλλως φοβεροῦ,
σιγῶσα, συμμετέχω κακουργήματος.
Τί ποιητέον; Οἷα θέσις φοβερά!

(Πίπτουσα γονυκλινής.)

Τῆς τρισδειλαίας! Παναγία δέσποινα,
σὺ φώτισόν με.

(Αἶφνης ἐμφανίζεται καὶ αὖθις ἡ Μαρία, ὡσεὶ κατα-
διωκομένη ὑπὸ τῆς τύψεως τοῦ συνειδότος, καὶ
φεύγει δρομαία, μὴ παρατηρήσασα τὴν Αὐτοκρά-
τειραν.)

Οἷμοι τρισταλαίπυρος!

(Λειποθυμεῖ. Πίπτει τὸ διασκήνιον.)

ΣΚΗΝΗ Ζ΄.

Αἶθουσα ἐν τοῖς Πατριαρχείοις. Ὁ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ κἀθηται. Ἄλλοι κληρικοὶ ἴστανται περίε. Εἰσέρχεται ὁ
ΠΙΣΙΔΗΣ, καὶ εἰς νεῦμα τοῦ Πατριάρχου ἀποσύρονται οἱ λοιποί.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Λοιπόν, ὦ τέκνον;

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Ἄμα τὸ ἀπαίσιον
ἠγγέλθη ἐν τῇ πόλει ἄκουσμα, δεινὸς
ἠγέρθη σάλος, καὶ ἡ φήμη, ἄγνωστον
πῶς γεννηθεῖσα, διεδόθη ὡς τὸ πῦρ,
καθ' ἣν ὁ τάλας Βασιλόπαις ἔπεσεν
ὡς θῦμα τῆς Μαρτίνης.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Οἷον τόλμημα!

Ἄμαρτημάτων φέρει φόρτον ἱκανὸν
ἡ Ἄνασσα, πλὴν τρέφω τὴν πεποίθησιν
ἀδίκως ὅτι ἤδη καταγγέλλεται.

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Περὶ κωνείου ὁμιλοῦσι. Λέγεται
ἐντὸς τῶν προθαλάμων ἡ Βασίλισσα
ὅτι εὐρέθη μόνη καὶ λειπόθυμος.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Τοιαύτη, φεῦ, τοῦ ὅχλου ἢ ἐμπάθεια.
Τὰς ὑπονοίας μετατρέπει πάραυτα
εἰς γεγονότα, γαυριᾷ καὶ μαίνεται
πολλάκις κατ' ἀθώων.

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Ἦδη ἔπασχε
πρὸ ἡμερῶν ὁ Πρίγκηψ, καὶ φιλάσθενος
αἰέποτε ὑπῆρξε.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Τί πλειότερον
συνέβη;

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Τόλμην ἡ Μαρτίνα ἔκτακτον
ἀπέδειξε. Μαθοῦσα τὰ γενόμενα,
καὶ τὸν υἱὸν λαβοῦσα, εἰς τὸ Κάθισμα
ἐνεφανίσθη αἶφνης. Τὸ διάδημα

καὶ τὴν πορφύραν ἀγερῶχος ἔφερεν
ὁ μονοκράτωρ ἥδη ἀπομείνας παῖς,
καὶ ὡς ἐν ἱκεσίᾳ τοὺς βραχίονας
ἐξέτεινεν ἢ μήτηρ.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Τί ἐποίησαν

οἱ παρεστῶτες;

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Κατ' ἀρχὰς ἐσίγησαν,
ἀλλ' εἶτα, ὡς ὁ πόντος ὁ δερόμενος
ὑπὸ σφοδρᾶς θυέλλης, ὁ ἵπποδρομος
ἠγέρθη ἅπας μετ' ἀγρίων ὠρυγῶν,
καὶ μόλις ἡ Αὐγοῦστα διεξέφυγε,
κρυβεῖσα ἐσπευσμένως εἰς τ' Ἀνάκτορα.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Τὰ πράγματα δεινοῦνται.

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Ὁ Φιλάργιος,
τοῦ Κωνσταντίνου Μάγιστρος, καὶ οἱ λοιποὶ
αὐτοῦ ἐταῖροι, μετ' αὐτῶν τὰ νεογνὰ
λαβόντες τέκνα τοῦ θανόντος, ἔφυγον
εἰς Χαλκηδόνα. Τῆς Μαρίας λέγεται
βυσσοδομούσης κατ' αὐτῶν ἀπαΐσια,
ἐξέπλευσαν, καὶ ἤδη στασιάζουσιν
ἀναφανδὸν καὶ οὗτοι.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Τοῦτο χεῖριστον.

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Εὐθὺς τοὺς δύο ἀνηλίκους Πρίγκηπας
νομίμους διαδόχους ἀναδείξαντες,
καὶ τὸν Οὐαλεντίνον ἀρχηγὸν αὐτῶν,
σπουδαίαν ἥδη δύναμιν συνήθροισαν,
ἀλλ' ἡ Μαρτίνα, λέγουσι, προσήνεγκε
τῷ πρεσβυτέρῳ τῶν μεράκων Κώνσταντι
τὸ στέμμα, καὶ προτείνει τίτλον Καίσαρος
εἰς τὸν Οὐαλεντίνον.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Ἴσως προληφθῇ

τὸ πρᾶγμα οὕτω;

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Ἀμφιβάλλω. Πανταχοῦ
παρατηρεῖται ἄκρα δυσἀρέσκεια·
ἐνόπλων στίφη τὰς ὁδοὺς κατέχουσι,
καὶ μελετᾶται, ὡς μοι εἶπον πρὸ μικροῦ,
αὐτῶν τῶν Ἀνακτόρων ἡ ἐκπόρθησις.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Τὴν δεξιάν σου, Παντοκράτορ, ἔκτεινον.
Παρά τῷ Ἡρακλεῖω ἦσο σήμερον;

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Ἐκέῃθεν ἤδη κατ' εὐθείαν ἔρχομαι.
Περὰ τὰς ὥρας εἰς τὸν κῆπον τῆς Μονῆς,
ἐν μέσῳ ῥόδων καὶ ναρκίσσων εὐθαλῶν,
ἀλλ' ὡς ὑπνώττων. Ἐν ᾧ πέραν μαίνεται
ὁ κλύδων, ἀνατρέπων τὰ θεμέλια
τοῦ περιδόξου θρόνου, ὃν ἀνίδρυσεν,
ἐκεῖνος πᾶσαν μνήμην καὶ συναίσθησιν
ἀπώλεσε.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Φεῦ, ἴσως οὕτω κάλλιον.

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Ὁ ἀτυχὴς Νικήτας μένει παρ' αὐτῷ,
μέχρι θανάτου εἰς τὸν Ἀνακτα πιστός,
καὶ πάσχων ἴσως καὶ αὐτοῦ πλείοτερον.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Μεγάθυμος καρδιά!

(Θόρυβος ἐν τῇ ὁδῷ. Περῶσι στίφη στασιαστῶν
κράζοντα — «Ζήτω ὁ Κώνστας! Θάνατος τῇ Μαρ-
τίνῃ!» —)

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Τί σοι ἔλεγον;

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Τὸ τέλος προσεγγίζει, τέκνον; Σπεύσωμεν!
Πρὸς τὸν λυσσῶντα ὄχλον ὁμιλήσωμεν.

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Πλὴν προσοχή, ὦ πάτερ. Ἐκτιθέμενος
εἰς τὴν μαγίαν οὕτω τῶν στασιαστῶν,
καὶ σὺ σπουδαῖον διατρέχεις κίνδυνον.
Ἐμὲ μετ' ἄλλων πέμψον τῶν Συνοδικῶν.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ.

Τί λέγεις; "Όταν λύκοι παρεισδύσωσιν
ἐντὸς τῆς ποιμνῆς, πρῶτος σπεύδει ὁ ποιμὴν.
Ἐλθέ.

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Ἀμέσως τότε εἰς τ' Ἀνάκτορα.

(Ἐν ᾧ ἀπέρχονται πίπτει τὸ διασκήνιον.)

ΣΚΗΝΗ Η'.

Στοὰ πρὸ τῶν δωμάτων τῆς Αὐτοκρατείας ἐν τοῖς Ἀνακτόροις. ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ, ΕΛΠΙΔΙΟΣ, ΣΑΠΦΗΡΗΣ
καὶ ΒΟΥΣΑΣ φυλάττουσιν ἐν αὐτῇ. Ἀργότερον ΣΕΙΣΜΟΣ μετὰ στίφους στασιαστῶν.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Πᾶσα ἐλπίς ἀπώλετο. Οἱ Σχολάριοι ἠνώ-
θησαν μετὰ τοῦ πλήθους. Οἱ στασιασταὶ
χωροῦσι πρὸς τ' Ἀνάκτορα. Ὅστις ἀγαπᾷ
τὴν ζωὴν, ἅς ἀπέλθῃ.

ΕΛΠΙΔΙΟΣ.

Μετὰ σοῦ, ὦ Κόμη, μέχρις ἐσχάτων.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Πλὴν ἐννοήσατε, καλοὶ μου φίλοι. Ἀδύ-
νατος ἡ ἄμυνα. Ἐμὲ κρατεῖ τὸ καθήκον,
διότι ὑπεσχέθην εἰς τὸν Ἡράκλειον· ἄλλ'
ὤμεις.

ΒΟΥΣΑΣ.

Μετὰ σοῦ μέχρις ἐσχάτων.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Ἴσως ἔχετε δίκαιον. Τοιαύτη ζωὴ οὐδε-
μίαν πλέον ἔχει ἀξίαν διὰ τοὺς κατακτι-
σαντας τὴν Ἀσίαν.

ΣΑΠΦΗΡΗΣ.

Μὴ ἀνακαλῆς τοιαύτας ἀναμνήσεις.

ΕΛΠΙΔΙΟΣ.

Διπλασιάζουσι τὸ ἄλγος τῆς παρουσίας
στιγμῆς.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Ὅπισθεν τῆς θύρας ταύτης, ὡς γνωρίζετε,
ἡ Ἀνασσα ἐτοιμάζεται πρὸς φυγὴν. Ἐάν
παρατείνωμεν τὴν ἀντίστασιν, ἐὰν χύσωμεν
πᾶσαν αἱματος ῥανίδα, ἴσως δοθῇ καιρὸς...

ΒΟΥΣΑΣ.

Τὰ πάντα χάριν τῆς μνήμης τοῦ Αὐτο-
κράτορος.

ΕΛΠΙΔΙΟΣ.

Ἐκεῖ τρέμουσιν ἡ σύζυγος αὐτοῦ καὶ τὸ
τέκνον. Ἐνόσῳ ἀναπνέει ὁ Ἐλπίδιος ἡ
θύρα αὕτη ἔσται κεκλεισμένη.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Εἰς τὸ στήθος μου τότε, ὦ γενναῖοι, καὶ
δότε μοι τὸν ἔσχατον ἀσπασμόν.

(Ἐναγκαλίζονται ἀλλήλους. Θόρυβος ἐντὸς τῶν
Ἀνακτόρων. Κραυγαὶ — Θάνατος! Θάνατος!)

ΒΟΥΣΑΣ.

Εἰσέβαλον.

ΣΑΠΦΗΡΗΣ.

Περιτρέχουσι τὴν ἄλλην πτέρυγα.

ΕΛΠΙΔΙΟΣ.

Προσεγγίζουσι.

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Ἰδοὺ αὐτοί. Ἐτοιμάσθητε.

(Σύρουσι τὰ εἴφη. Εἰσορμᾷ ὁ Σεισμός, ὀδηγῶν στίφος
στασιαστῶν.)

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Πῶς, Σεισμέ, σύ;

ΣΕΙΣΜΟΣ.

Ἐγώ, βέβαια. Τί νομίζετε;

ΒΟΥΣΑΣ.

Σὺ μετὰ τῶν ἀθλίων τούτων;

ΣΕΙΣΜΟΣ, τοῖς ὁπαδοῖς αὐτοῦ.

Ἀκούετε; Ἀκούετε; Ἀποκαλοῦσιν ἀθλίους
τοὺς ἐλευθερωτὰς τῆς πατρίδος.

ΤΟ ΠΛΗΘΟΣ.

Θάνατος! Θάνατος!

ΕΛΠΙΔΙΟΣ.

Μακράν, ἀνδράποδον, σὺ καὶ οἱ ὁπαδοί σου.

ΣΕΙΣΜΟΣ.

Ἀνδράποδον ἐγώ; Ὁ νικήσας τοὺς Ἀβαρας; ὁ Στρατάρχης τοῦ Λαοῦ;

ΤΟ ΠΛΗΘΟΣ.

Ἐμπρός, ἔμπρός! Θάνατος, θάνατος!

ΣΕΙΣΜΟΣ.

Ὑβρίζουσι τὸν λαόν! Ἀδικούμεθα, τυραννούμεθα.

ΣΑΠΦΗΡΗΣ.

Ἡ σιγᾶς, τέρας, ἢ σὲ συντρίβω ὑπὸ τοὺς
πόδας μου.

(Ἀρπάζει τοῦ τραχήλου, καὶ ρίπτει αὐτὸν κατὰ γῆς.)

ΣΕΙΣΜΟΣ.

Ἐλεος, Σαπφηράκη. Σώσατέ με, σώσατέ.

(Συμπλέκονται οἱ περὶ τὸν Ἀθαλάριχον μετὰ τῶν
στασιαστῶν, οἵτινες κατ' ἀρχὰς ὀπισθοχωροῦσιν,
ἀλλ' εἴτα πανταχόθεν περιβάλλουσιν αὐτούς. Πί-
πτουσιν ὁ Ἐλπίδιος νεκρός, καὶ ὁ Ἀθαλάριχος
βαρέως τετραυματισμένος. Οἱ στασιασταί, ὠθοῦντες
πρὸ αὐτῶν τὸν Βούσαν καὶ Σαπφήρην, εἰσορμῶσιν
εἰς τὰ δώματα τῆς Αὐτοκρατείας.)

ΑΘΑΛΑΡΙΧΟΣ.

Μαρτίνα, ἐτήρησα τὸν λόγον μου. Ἡ
ψυχὴ μου, ἐκφεύγουσα διὰ δέκα πληγῶν,
σοὶ δεικνύει τὸν δρόμον τῶν οὐρανῶν.

(Ἐκπνέει.)

ΣΕΙΣΜΟΣ, ὅστις προσεποιεῖτο τὸν νεκρὸν, ἀνεγειρό-
μενος μετὰ προσοχῆς.

Οὐδεὶς πλέον κίνδυνος. Καλὸν κατευό-
διον. Συγχώρησον ἔαν δὲν σὲ ἀκολουθῶ.
Ἔχω ἀκόμῃ ὀλίγην ἐργασίαν ἐπὶ τῆς γῆς.
Ποῦ ἀφῆκαν οἱ γενναῖοί μου τὸν ἀρχηγόν;
(Ἐκ τῶν δωματίων τῆς Αὐτοκρατείας ἡχεῖ κραυγὴ
σπαραξικάρδιος.) Ἄ! ἄ! μοὶ ἀπαντῶσι δι' ἀνδρα-
γαθημάτων. Ἔρχομαι, ἔρχομαι.
(Σπεύδει ὀπισθεν αὐτῶν. Πίπτει τὸ διασκήνιον.)

ΣΚΗΝΗ Θ'.

Κῆπος παρὰ τὴν Μονὴν τοῦ ἀγίου Σάββα, ἐπεκτεινόμενος μέχρι τῆς θαλάσσης. Ὁ Ἡράκλειος, καθήμενος
ἐντὸς μεγάλου ἀνακλίντρου, ὑπὸ ὕψηλά δένδρα, ὁρᾷ πρὸ αὐτοῦ ἀτενῶς. Ὁ Νικήτας, παρὰ τοὺς πόδας
αὐτοῦ ἐπὶ σκίμποδος, κρύπτει τὸ πρόσωπον ἐντὸς τῶν χειρῶν. Εἰσέρχεται ὁ Πισίδης καὶ βαίνει ἡρέμα
πρὸς αὐτόν.

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Νικήτα.

ΝΙΚΗΤΑΣ, ἀνεγειρόμενος.

Σύ, Πισίδη.

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Πῶς εὐρίσκεται;

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Ὡς βλέπεις. Μόλις πρὸς μικρὸν ἀνένηψε
χθὲς τὴν πρωΐαν. Τὸν ἐπίλοιπον καιρὸν
διάγει ὡς ἐν νάρκῃ, καὶ ἀναίσθητος.

(Χωροῦσι πρὸς τὰ ἔμπρὸς τῆς σκηνῆς. Ὁ Ἡρά-
κλειος, ὀπισθεν αὐτῶν ἀπομείνας, βαθμηδὸν ἀνα-
κύπτει, ἀναγνωρίζει αὐτούς, καὶ φαίνεται μετὰ με-
γάλης προσοχῆς ἀκροῦμενος τῶν λεγομένων.)

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Εἰς εὐλογίαν ἤδη μεταβάλλεται
ἡ δυστυχία. Οὕτω κἂν οὐδέποτε
μανθάνων τῶν φιλτάτων τὴν ἐπώδυνον
καὶ ἀποφράδα τύχην...

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Πῶς; Συνέβη τι;
Ἐνταῦθα ζῶμεν καθεῖργμένοι. Αἱ ἤχοι
τῆς γῆς πρὸ τῶν πυλῶνων τούτων θνήσκουσι.

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Τοῦ Κωνσταντίνου ἤκουσας τὸν θάνατον;

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Ναί, οὗτος διεδόθη.

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Ἡ ἀδέσποτος
τοῦ ὄχλου φήμη ἐν αὐτῷ κακούργημα
διέγνω, ὅπερ ἀπεδόθη πάραυτα
εἰς τὴν Μαρτίαν.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Τί ἀκούω.

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Φοβερὸν

τὸ μῖσος ἐξερράγη τότε τὸ κοινόν·
ἄστοι καὶ στρατιῶται συμμαχήσαντες,
ἐκήρυσσον ἐκείνην ὡς ὑπεύθυνον
τῆς ἀσθενείας τοῦ πεσόντος ἥρωος,
καὶ τοῦ κοινοῦ ὀλέθρου, ὃν ἐπέστεψε
διὰ τοῦ φόνου τοῦ νομίμου Ἀνακτος.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Καὶ τότε;

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Προσηνέχθη εἰς τὸν Κώνσταντα,
τοῦ Κωνσταντίνου τὸν πρεσβύτερον υἱόν,
τὸ στέμμα, ἀλλ' εἰς μάτην· ἐξεπόρθησε
μαινόμενος ὁ ὄχλος τὸ Παλάτιον.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

ᾧ ὕψιστε!

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Πρὸς ὥραν ἀνεχαίτισαν

παρὰ τὴν θύραν τῆς Ἀνάσσης τοὺς φονεῖς

ὁ μεγάλοφρων Κόμης Ἀθαλάρχος,
καὶ δύο τρεῖς ἑταῖροι.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Λέγε, τάχυνον·
μὲ βασανίζεις.

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Δέκα φέρων τραύματα,
κατέπεσεν ὁ Κόμης.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Παντοδύναμε
Θεέ.

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Καὶ τότε εἰσορμήσαν λυσσῶδῶς
τὸ στίφος τῶν κακούργων, κατεσπάραξε
τὴν ἀτυχὴ Μαρίαν.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Καὶ ἡ Ἀνασσα;

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Αὐτῆς τὴν γλῶσσαν ἐκταμόντες, ἔκοψαν
τὴν ῥίνα τοῦ δειλαίου Ἡρακλεωνᾶ,
καὶ ὡς ἐπαίτας ἐξεδίωξαν αὐτούς.
(Ὁ Ἡράκλειος ἐν τῇ μεταξὺ τούτῃ βαθυμῶδὸν ἐγε-
θεῖς, καταπίπτει αὐθις.)

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

ᾧ ἀποθνήσκω!

ΝΙΚΗΤΑΣ, σπεύδων πρὸς αὐτόν.

Ἀναξ!

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Φεῦ, μὲ ἤκουσε.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ, μόλις ἀρθρῶν τὰς λέξεις.

Ναί, φίλοι, ἐπανεῦρον τὰς αἰσθήσεις μου,
ὅπως κενώσω τὸ πικρὸν ποτήριον
μέχρι πυθμένων.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Ὁλεθρία σύμπτωσις.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Οὐχί, Νικήτα, ἤδη ἐδοκίμασα
τοῦ ἄδου πάσας τὰς βασάνους ἐπὶ γῆς·
εἰς τῶν φιλτάτων τὴν στοργὴν τὸ ἱερὸν

καθήκον θυσιάσας, ὅπου ἤμαρτον
ἐκεῖ καὶ τιμωροῦμαι.

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Πολυεύσπλαγχνος
ὁ Πλάστης. Ἴσως ἔτι ἀναμένη σε
καιρὸς βελτίων.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Δι' ἐμὲ κατέληξεν
ἡ ἔξορία, ὦ Πισίδη. Μυστικὴ
φωνὴ μοι λέγει ὅτι τέλος ἀφесιν
τελείαν εὖρον, καὶ τὰς πτέρυγας ἀγνάς
πρὸς τὴν Ἑδὲμ τὸ πνεῦμα τὸ ἀθάνατον
τανύει ἤδη.

ΝΙΚΗΤΑΣ.

Ἀναπαύητι μικρόν.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ.

Ἡ αἰωνία μὲ καλεῖ ἀνάπαυσις.
Ὑμεῖς τῶν ιδεῶν μου οἱ διάδοχοι
ὑπὲρ τοῦ Κράτους σταθερῶς μοχθήσατε,
καὶ τὰς παρούσας ἐπουλώσατε πληγὰς.
Τὸν τελευταῖον ἀσπασμόν μου δέχθητε.
Κατενικήθη τέλος ὁ Ἡράκλειος,
ἀλλ' ὑπὸ μόνης τῆς ἰσχύος... τοῦ Θεοῦ.
(Καταπίπτει νεκρός. Ὁ Νικήτας ρίπτεται ὀλοφυρό-
μενος ἐπὶ τῶν γονάτων αὐτοῦ.)

ΠΙΣΙΔΗΣ.

Ὁ Φοῖβος οὕτω δύει, κατερχόμενος
πρὸς τὸ Ζοφῶδες χάος, πλὴν ἐπὶ μακρὸν
ἀκόμη καταγάζει τὸ στερῶμα
τὸ σέλας, ὅπερ ἔχυσε μεσουρανῶν.
(Κατεπετάννυται ἡ αὐλαία.)

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΠΗΓΑΙ.

Ἀνεφίκτου ἀποβαινούσης τῆς παραπομπῆς εἰς τ' ἀπειράριθμα χωρία τὰ ἐν τῷ ἡμετέρῳ ἔργῳ ἀνακλιόμενα, περιοριζόμεθα εἰς τὴν γενικὴν ἀναγραφὴν τῶν συγγραμμάτων, ἅτινα συνεβουλεύθημεν, μελετώντες τὴν ἐποχὴν τοῦ Ἡρακλείου. Εἰσὶ δὲ ταῦτα τὰ ἑξῆς.

Ἐκ μὲν τῶν Βυζαντινῶν, ὁ **Θεοφάνης**, ὁ **Νικηφόρος**, Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, τὸ **Πασχάλιον Χρονικόν**, τὰ ποιητικὰ ἔργα **Γεωργίου τοῦ Πισίδου**, καὶ κατὰ δεύτερον λόγον ὁ **Σουΐδας** εἰς λέξιν Ἡράκλειος, ὁ **Κεδρηνός**, ὁ **Ζωναράς**, ὁ **Μαυρόσης**, καὶ ὁ **Γλυκᾶς**.

Πλὴν τούτων σπουδαιωτάτην ἱστορίαν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης συνέγραψεν ὁ Ἀρμένιος Ἐπίσκοπος **Σηπαῖος**, Σέρπεος, ἥτις δυστυχῶς μένει εἰσέτι ἀμετάφραστος, τῇ ἐξαιρέσει χωρίων τινῶν καταχωρισθέντων ἐν τῇ Chronologie Arménienne τοῦ Κου **DULAURIER**, καὶ ἐτέρων, ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως ἀγρότερον ἐρμηνευθέντων, καὶ συμπεριληφθέντων ἐν τῇ λαμπρᾷ περὶ Ἡρακλείου μονογραφίᾳ τοῦ Κου **DRAPEYRON**, περὶ ἧς κατωτέρω ὁ λόγος. Ἡ ἱστορία τοῦ Σηπαίου περιέχει ἰδίως λεπτομερῆ ἀφήγησιν τῶν περικλεῶν τοῦ μεγάλου Αὐτοκράτορος στρατειῶν, περὶ ὧν τόσον συγκεχυμένας καὶ ἀτελεῖς εἰδήσεις διέσωσαν ἡμῖν οἱ ἕτεροι συγγραφεῖς, δι' ὃ καὶ πολῦτιμος συμβολή, πρὸς διαλεύκανσιν τῶν μακρῶν ἐκείνων ἀγώνων, ἤθελεν εἶναι ἡ ὀλοσχερὴς μετὰφρασις τοῦ ἐν λόγῳ συγγράμματος.

Ὑπάρχει προσέτι καὶ λατινικὸν Χρονικόν, τὸ τοῦ **Φρεδεγαίρου**, **Frédégair**, λίαν ἐνδιαφέρον, καθ' ὅσον παρίστησιν ἡμῖν τὴν ἱστορίαν τοῦ Βυζαντινοῦ ἥρωος, περιβεβλημένην πλεόν τὰ μυθικὰ ἐκεῖνα χρώματα, δι' ὧν ἐνέδυσεν αὐτὴν ὁ μεσαιῶν.

Ἐκ δὲ τῶν μεταγενεστέρων, ἡ μεγάλη ἱστορία τοῦ **LEBEAU**, ἡ τοῦ **Γίββωρος**, ἡ τοῦ **FINLAY**, ἡ τοῦ

ἡμετέρου **Παπαρρηγοπούλου**, καὶ ἡ τοῦ ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ ὁμογενοῦς καθηγητοῦ **Τ. Τιμαγέρονος**, *History of Greece*, 2 vol. New-York. Διὰ τὴν Βυζαντινὴν ἱεραρχίαν τὸ λαμπρὸν σύγγραμμα τοῦ **KRAUSE**: *Die Byzantiner des Mittelalters in ihrem Staats- Hof- und Privatleben*. Halle, 1869. Διὰ τὰς αἰρέσεις, καὶ τὴν ὑπὸ τοῦ Ἡρακλείου δημοσιευθεῖσαν **Ἐκθεσί**, τὸ πασίγνωστον σύγγραμμα τοῦ **FLEURY**, *Histoire Ecclésiastique*, καὶ τέλος αἱ ἑξῆς δύο πρόσφατοι, καὶ πλείστου λόγου ἀξίαι μονογραφίαι. Ἡ τοῦ καθηγητοῦ **G. Raspe**, *Die Kämpfe zwischen Heraklius I und Chosroes II.*, δημοσιευθεῖσα, κατὰ τὸ Γερμανικὸν ἔθος, ἐν τοῖς διὰ τὰ ἔτη 1875 καὶ 1876 προγράμμασι τῆς ἐν **Gustrow** Ἱερατικῆς Σχολῆς, καὶ περιέχουσα πολλὴν νέαν ὕλην, καὶ τὸ προμνησθέν ἀληθῶς ἔσχον σύγγραμμα τοῦ Κου **L. DRAPEYRON**, *L'Empereur Heraklius et l'Empire Byzantin au VII Siècle*. Paris 1869. Τὸ ἔργον τοῦτο, ἐπάξιον τοῦ θέματος ὃ πραγματεύεται, καὶ πάσας τὰς πηγὰς ἐξαντλήσαν, παρέχει τέλος ζωηράν καὶ πλήρη μεγαλογραφίαν τῆς ἐνδόξου τοῦ Ἡρακλείου Βασιλείας, ἧς τοσοῦτον ἐπαισθητὴ ἀπέβαιναν ἡ ἑλλειψις. Ἰδίας προσέτι μνείας ἀξία τυγχάνει καὶ ἡ τοῦ Κου **Ἀμεδαίου THIERRY** ἱστορία τοῦ Ἀττίλα, ἥτις περιέχει εὐχλωτὰ τινα περὶ Ἡρακλείου Κεφάλαια. *Histoire d'Attila et de ses successeurs*, Tome II, Chap. II, III et IV.

Ἐν δὲ τῇ ἐλαφρᾷ φιλολογίᾳ φερώνυμον τραγυδίαν περὶ τοῦ θέματος τούτου ἔγραψεν, ὡς γνωστόν, κατὰ τὸ 1647 ὁ μέγας Κορνήλιος. Ἑτέρα τραγυδία, ἐπιγραφομένη **Heraclius ou la Croix reconquise**, ἀναφέρεται ἐν τῷ Καταλόγῳ τῆς Βρετανικῆς βιβλιοθήκης, ὡς παρασταθεῖσα ἐν Παρισίοις κατὰ τὸ 1688, ἐπὶ τοῦ θεάτρου τοῦ Λυκεῖου **Louis-le-Grand**, ὑπὸ τῶν Ἰησοῦιτῶν τότε διευθυνομένου. Τοῦτο δ' ἔχει πρὸς τούτοις τὸ θέμα καὶ ἡ Κωμυδία τοῦ **Καλδερῶνος**, ἡ ἐπιγραφομένη: *En esta vida*

todo es verdad y todo mentira (Ἐν τῷ βίῳ τούτῳ τὸ πᾶν ἐστὶν ἀλήθεια καὶ ψεῦδος), ἦν καὶ ὁ Βολταίρος μετέφρασε. Œuvres Complètes, Tom. IV. Προσθετέον εἰς ταῦτα τὸ πόνημα τοῦ Κ^{ου} F. MASS-MANN, Eraclius, εἰς γλῶσσαν Γερμανικὴν καὶ Γαλλικὴν, μετ' ἐμβριθοῦς προοιμίου. Quedlingsburg 1842. Πρὸς δὲ καὶ δύο μυθιστορήματα, γραφέντα κατὰ τὸν 18^{ον} αἰῶνα, τὸ μὲν γαλλιστὶ ὑπὸ τοῦ Gauthier d'Arras, τὸ δὲ γερμανιστὶ ὑπὸ τοῦ Othon de Freisingen.

Τοσοῦτον δὲ βαθεῖα ὑπῆρξεν ἡ ἐκ τῶν ἀνδραγαθημάτων τοῦ Ἡρακλείου ἐντύπωσις ἐπὶ τῶν ἐπιγόνων, ὥστε καὶ πολλὰ ἕτερα ἀπαντῶμεν αὐτῆς μαρτύρια.

Οὕτως ἐν Βαρλέττα τῆς Ἰταλίας διατηρεῖται ἔτι κολοσσιαῖον τοῦ περικλεοῦς Αὐτοκράτορος ἄγαλμα, ὅπερ ἐν τούτοις ὁ Κόμης Trojano Marulli θεωρεῖ ὡς παριστῶν μᾶλλον τὸν Θεοδόσιον. Ἰδε MARULLI, Discorso Storico-critico sopra il colosso di bronzo esistente nella città di Barletta. Napoli 1816.

Τὸ ὄνομα τοῦ Ἡρακλείου ἐδόθη πρὸς τούτοις εἰς πόλιν τοῦ Βενετικῡ, ἰδρυθεῖσαν κατὰ τὰ ἔτη 628—641. Ἰδε Histoire des relations de Venise et de l'Empire d'Orient jusqu'au XIII siècle, par M. AR-MINGAUD, ἐν ψ ἀφ' ἑτέρου γυμνάζομεν ὅτι ἐν Γαλλίᾳ,

κατὰ τὸν μεσαῖωνα πλέον, παρίστατο εἰκονικῶς ὁ πορθητὴς τοῦ Δασταγέρδ, διαξίφίζων τὸν Χοσρόην. Ἰδε M. DE LONGPÉRIER. Revue Archéologique, 1849.

Καὶ τέλος τὸ χρονικὸν τοῦ Κασίου δρους ἀναφέρει οἰονεὶ ἀποθέωσιν τοῦ Ἡρακλείου, γενομένην ἐν Ῥώμῃ κατὰ τὸ 629, καὶ μνημονευομένην ἐν ἐπιγραφῇ θεθεῖσῃ ἐν τῷ οἰκείῳ μέρει τοῦ Καισαρικοῦ Ἀνακτόρου. Κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην ἔξετυπώθη, ὡς ὑποτίθεται, καὶ μετάλλιον εἰσέτι σωζόμενον, ἐφ' οὗ φαίνεται ὁ Ἡράκλειος, ὕψων ὡς ἐν ἐκστάσει τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς οὐρανόν, καὶ εἰς τὸ ἔμπαλιν ὁ Αὐτοκράτωρ, ὀχούμενος ἐφ' ἄρματος σκεπομένου ὑπὸ οὐρανίσκου, καὶ φέρων τὸν Σταυρόν. Πέριε ὑπάρχουσι δύο λατινικαὶ ἐπιγραφαί, καὶ αἱ ἑξῆς δύο Ἑλληνικαί. — **Ἡράκλειος, ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ πιστὸς Βασιλεὺς καὶ Αὐτοκράτωρ Ῥωμαίων, νικητὴς καὶ ἀγωνοθέτης, αἰεὶ Αἰγιονότος** — εἰς δὲ τὸ ἔμπαλιν — **Δόξα ἐν ὑψίστοις Χριστῷ τῷ θεῷ, ὅτι διέρρηξε σιδηρὰς πύλας, καὶ ἠλευθέρωσε σταυρὸν ἁγίων Βασιλεὺς Ἡράκλειος.** Περὶ τῆς γνησιότητος τοῦ περιεργωτάτου τούτου μεταλλίου ἀμφιβάλλει ἐν τούτοις ὁ DUCANGE, Dissertations 65 et 66, p. III.

ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ.

Τὸν Ἡράκλειον περιγράφει ὁ Κεδρηνὸς I, σ. 714 ὡς ἑξῆς. — **Οὗτος ὁ Ἡράκλειος ἦν τῆν ἡλικίαν μεσσηλὴς, εὐσθερὴς, εὔστεργος, εὐόφθαλμος, ὀλίγοι ἐπόγλαντος, ξανθὸς τῆν τρίχα, λευκὸς τῆν χροιάν, ἔχων τὸν πώγωντα πλατὺν καὶ πρὸς μῆκος ἐκκρεμῆ.** — Δυστυχῶς ἡ ἀτέλεια τῶν διασωθέντων νομισμάτων ἀμυδρὰν μόνον παρέχει ἡμῖν ἰδέαν τοῦ ἐκτάκτου τούτου κάλλους, οὐδεμίᾳ δ' ἑτέρα διεσώθη ἄχρις ἡμῶν εἰκονικὴ παράστασις. Ἰδε, SABATIER, Description des monnaies Byzantines. DE SAULCY, Classification des suites monétaires Byzantines. BARTHELEMY, Heraclius Consul, dans la Revue numismatique de 1867, καὶ BORGHESI, Dissertation sur une médaille d'Heraclius. Ἀλλ' ὅπως οὐδέποτε τῆς ἐπιβαλλούσης τοῦ ἥρωος μορφῆς, ἥτις τοσαύτην ἐνεποιεῖ εἰς τοὺς συγχρόνους ἐντύπωσιν, διητηρήθη ἐπὶ μακρόν ἢ παραδόσις. Ὁ Εὐφραΐμιος, γράφων μετὰ τὴν παρέλευσιν αἰώνων, λέγει,

**Ἡράκλειος πέγηρεν ἀριστεὺς μέγας,
Ἄλλος τις ὄντως Ἡρακλῆς κατὰ σθέρος.**
στιχ. 1346.

Ὅμοιως δ' ἀποφαίνεται περὶ αὐτοῦ καὶ ὁ Μανασσῆς, **Ὁπλίτης καρτερώτατος, ὀξύχειρ, βριαρόχειρ.**
στ. 3666.

Ἐν ψ, ἐὰν πιστεύσωμεν τὸν ἐκ Βουργουνδίας Φρεδέγαιρον, ἐφόνευσεν ἰδιοχείρως λέοντας ἐν τῷ ἵπποδρόμῳ.

Ἐγεννήθη δὲ ὁ Ἡράκλειος ἐν Καππαδοκίᾳ κατὰ τὸ 575, ὀλίγα ἔτη μετὰ τὸν Μωάμεθ, ἐκ γένους περιφανοῦς. Ὁ Μανασσῆς λέγει ῥητῶς.

**Τούτῳ πατρίς Καππαδοκῶν ἡ τρισευδαίμων
χώρα,
καὶ γένος τῶν ἐπιφανῶν καὶ τῶν κομώντων
πλούτῳ.**
στ. 3664.

Καὶ πράγματι, κατὰ τὸν 5^{ον} αἰῶνα, ὅτε ὁ Γεζέριχος καὶ Ἀττίλας, αἱ θεαὶ αὐταὶ μάστιγες, ἠπειλοῦν τὸ τε δυτικὸν καὶ τὸ ἀνατολικὸν Κράτος, Ἡράκλειος ἐκαλεῖτο, καὶ πρόγονος ἦν τοῦ Αὐτοκράτορος, ὁ Στρατηγός, ὅστις μετὰ τῶν λεγεώνων τῆς Αἰγύπτου, τῆς Θηβαΐδος, καὶ τῆς ἐρήμου, ἀπέδιωξε τοὺς Βανδάλους ἐκ Τριπόλεως. Ἰδε DUCANGE, Constantinopolis Christiana. Ὁ δὲ πατὴρ αὐτοῦ ἀνεδείχθη ἐπι-

σης ἔσοχος κατὰ τῶν Περσῶν Στρατηλάτης, ἀνασπλήσας τὸ λάβαρον, ὅπερ ἐξέπιπτε τῶν ἀσθενῶν τοῦ Φιλιππικοῦ χειρῶν. Διορισθεὶς ἀργότερον Ἐξαρχος τῆς Ἀφρικῆς, ἀπέμεινε ἡ μόνη ἐλπίς τοῦ ὑπὸ τὸν τύραννον Φωκᾶν καταρρέοντος Κράτους, ὅπερ καὶ διέσωσε τέλος διὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. Ἦσαν δὲ παραδόξως διακεκριμένα καὶ πάντα τὰ ἐπιλοιπα μέλη τῆς ἐξόχου ταύτης οἰκογενείας. Οὕτως ὁ πατὴρ Ἡράκλειος εἶχεν ἀδελφόν, τὸν Γρηγοράν, ἄριστον ἐπίσης ἀξιωματικόν, ὃν παρέλαβεν ἐπίκουρον ἐν τῇ διοικήσει τῆς Ἀφρικῆς, καὶ ὅστις ὑπῆρξεν ὁ διάδοχος αὐτοῦ ἐν Καρχηδόνι. Σημειωτέον ὅτι, ἀντιθέτως πρὸς ἄλλους συγγραφεῖς, ὁ Θεοφάνης οὐδὲν λέγει περὶ τῆς συγγενείας ταύτης, καὶ καλεῖ τὸν Γρηγοράν ἀπλῶς ὑποστράτηγον τοῦ Ἡρακλείου. Τέκνα δὲ εἶχεν ὁ τῆς Ἀφρικῆς Ἐξαρχος, πλὴν τοῦ ἡμετέρου ἥρωος, τὸν Θεόδωρον, γενναῖον Στρατηγόν, καὶ τὴν Μαρίαν, ἧς τὴν θυγατέρα Μαρτίαν ἐνυμφεύθη ἐν· δευτέρῳ γάμῳ ὁ Αὐτοκράτωρ. Ἐν ᾧ ἀπ' ἑτέρου τοῦ Γρηγορά υἱὸς ἦν ὁ Νικήτας, ὁ πιστὸς μείνας τῇ ἑξαδελφῇ ἄχρις ἐσχάτων, καὶ οὗ τὴν θυγατέρα Νίκη ἐνυμφεύθη ἀργότερον ὁ πρωτότοκος υἱὸς τοῦ Ἡρακλείου νέος Κωνσταντῖνος. Μήτηρ δὲ τοῦ Αὐτοκράτορος ἦν ἡ Ἐπιφάνια, δέσποινα ἐκ μεγάλου γένους, διὰ σπανίων πεπρωτισμένη ἀρετῶν, ἥτις ἐπέζησε τοῦ συζύγου, καὶ συνοδέυσασα τὸν υἱὸν εἰς Βυζάντιον, φαίνεται ὅτι ἐξόχως ἐκεῖ ἐτιμάτο, ἀλλ' οὐδόλως συγκαταλέγεται μεταξὺ τῶν προσώπων τοῦ ἡμετέρου δράματος.

Τὴν γενέτειραν τοῦ Ἡρακλείου πόλιν οὐδεὶς τῶν συγγραφέων ῥητῶς ἀναφέρει, ἀλλ' ὁ DRAPEYRON εἰκάζει ὅτι ἦν αὕτη ἡ Μελιτηνή. Παρ' αὐτὴν ὑπέστη ὁ Χοσρόης Α' ἡ Νουσιρβάν τὴν δεινὴν ἐκείνην ἥτταν, μεθ' ἣν, φεύγων, κατηράσθη πάντα διάδοχον αὐτοῦ προσωπικῶς στρατεύοντα. Ὁ Ἡράκλειος ἦν τότε ἑξαέτης, καὶ Ζωηράν βεβαίως ἐποίησεν ἐντύπωσιν εἰς τὴν παιδικὴν αὐτοῦ φαντασίαν ἡ φοβερὰ ἐκείνη σύγκρουσις μεταξὺ τῶν ὁπαδῶν τοῦ Χριστοῦ, καὶ τῶν λατρευτῶν τοῦ Ὁρμούζ· διήνυε δὲ τὸ δέκατον ἔκτον ἔτος ὅτε ὁ πατὴρ αὐτοῦ περικλεῶς ἐνίκησε παρὰ τὴν Δάραν καὶ τὴν Νίσιβιν. Βιῶν ἐν μέσῳ τῆς μεγαλοπρεπεστάτης ἐκείνης τῆς Καππαδοκίας φύσεως, ἦν περιγράφει ὁ Στράβων, Β. ΙΒ'. συνείθισεν ἐξ ἀπαλῶν δυνάμεων εἰς τὴν διαμάχην τοῦ Ἑλληνορρωμαϊκοῦ Χριστιανισμοῦ ἀπ' ἐνός, καὶ τοῦ Ζωροαστρικοῦ Μαγισμοῦ ἀπ' ἑτέρου· ὁ δ' αἵματηρὸς οὗτος ἀγὼν μετὰ τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τῶν πυρείων, πρὸς κατάληψιν τῶν ἐρειπίων τῶν ἀρχαίων Σηκῶν τοῦ πανθεισμοῦ, διέπλεσεν ἐπὶ τὸ σοβαρώτερον καὶ ἀνδρικώτερον τὸν προῦτως ὑπνιάσαντα χαρὰ κτήρα τοῦ νεανίου, καὶ κατέθηκε τὸν σπῆρον μεγα-

λεπηβόλων σχεδίων, καὶ περιδόξων ὀνείρων. Ἀκολουθήσας δὲ μετὰ ταῦτα τὸν πατέρα εἰς Καρχηδόνα, ἐδιδάχθη ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκείνῃ ἐπαρχίᾳ, τῇ ἀποδοθείσῃ εἰς τὸ σκῆπτρον ὑπὸ τοῦ Βελισαρίου, τὰ μυστήρια τῆς διοικήσεως τοῦ ὅλου Κράτους.

Ὁ Ἡράκλειος ἐνυμφεύθη κατ' ἀρχὰς τὴν Εὐδοξίαν, θυγατέρα Ῥόγα τοῦ Ἀφρου, κατὰ Θεοφάνην. Μνηστευμένη οὖσα, διήγεν αὐτὴ ἐν Βυζαντίῳ μετὰ τῆς μητρὸς τοῦ Ἡρακλείου Ἐπιφανίας, βασιλεύοντος ἐτι τοῦ Φωκά. Ἀρνηθέντος δὲ τοῦ Ἐξάρχου ἐπὶ dietiā τὸν ὑπὸ τῆς Ἀφρικῆς ὀφειλόμενον φόρον, ὁ τύραννος ἀνεκάλυψε τὰς δύο θυγατέρας, καὶ καθείρξεν αὐτὰς ἐν τινι Μονῇ. Τοῦτο ὑπῆρξεν ἡ πρώτη ἀφορμὴ τῆς ἐκστρατείας τοῦ Ἡρακλείου, σπεύσαντος ἀμέσως πρὸς σωτηρίαν τῆς μητρὸς, ἣν ἐλάτρευε, καὶ τῆς μελλούσης συζύγου. Τοιαύτη δὲ ἡ παράδοξος ἀλληλουχία τῶν ἀνθρωπίνων γεγονότων. Ὀλίγον ἐμάντευεν ὁ τύραννος, ὅτε παρέιχε τὴν περὶ φυλακίσεως διαταγὴν, ὅτι ἐπεσφράγιζεν οὕτω τὴν ἰδίαν αὐτοῦ φοβερὰν τύχην, καὶ ἀνεβίβαζεν ἐπὶ τοῦ Βυζαντινοῦ θρόνου δυναστείαν, ἧς τὰ χρονικὰ ἐπὶ ὁλόκληρον αἰῶνα πληροῦσι τινὰς τῶν εὐκλεεστέρων καὶ ἀπαισιωτέρων συνάμα σελίδων τῆς ἱστορίας.

Καταβαλὼν τὸν τύραννον ὁ Ἡράκλειος, περιέβαλεν αὐθημερὸν τῇ Εὐδοξίᾳ τὸν τε γαμήλιον καὶ τὸν αὐτοκρατορικὸν στέφανον. Ὁ Θεοφάνης ἐκφράζεται περὶ τούτου ῥητῶς — *«Εἰσελθὼν δὲ Ἡράκλειος εἰς τὰ βασίλεια, ἐστέθθη ἐπὶ Σεργίου πατριάρχου . . . ἐστέθθη δὲ καὶ ἡ μεμνηστευμένη αὐτῷ Εὐδοκία Αἰγυῖστα . . . καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ὁμοῦ Αὐτοκράτωρ καὶ νυμφίος ἀναδείκνυται.* Σελ. 461. Τρυφερώς δὲ φιλῶν τὴν φιλάσθενον καὶ συμπαθῆ συμβίαν, ἀπεσύρθη μετ' αὐτῆς εἰς τ' Ἀνάκτορα, ὅπου ἐλησιμόνησεν ὅλας, εἰς τοὺς πόδας τῆς νέας ταύτης Ὀμφάλης, τοὺς ἀναμένοντας αὐτὸν ἄλλους.

Ἐκ τῶν ἐρώτων τούτων ἐγεννήθη πρῶτον θυγάτηρ τὴν 7 Ἰουλίου 611, κληθεῖσα καὶ αὕτη Ἐπιφάνια ἡ Εὐδοξία, τὸ δ' ἐπὶ ἔτος, τὴν 3 Μαρτίου 612, υἱός, εἰς ὃν ἐδόθη τὸ πολυσημαντὸν ὄνομα τοῦ νέου Κωνσταντίνου, ἐκπροσωποῦντος αὐτὸν τὸν Ἡράκλειον, καὶ τοὺς εὐγενεῖς αὐτοῦ πόθους.

Ἀλλὰ μετὰ τρεῖς μῆνας, ἥτοι τὴν 17 Αὐγούστου, ἀπεβίωσεν ἡ Εὐδοξία, καὶ τότε ὁ εὐαίσθητος Ἀναξ, ὑπὸ νέου καταληφθεὶς πάθους, ἐνυμφεύθη τὴν ἰδίαν ἀνεψιάν Μαρτίαν, τὴν αἰτίαν πάντων αὐτοῦ τῶν δεινῶν. Μελανήν εἰς ἄκρον εἰκόνα κατέλιπον ἡμῖν οἱ σύγχρονοι τῆς Ἀνάσσης ταύτης, ἦν ὁ Νικηφόρος παραβάλλει πρὸς τὴν Ἀγριππίναν, καὶ περὶ ἧς λέγει

δ DRAPEYRON ὅτι — «*ἡ δολία καὶ θηριώδης αὐτῆς ψυχὴ πρὸ οὐδενὸς αἰῶνος κατορρωδία*» — Σελ. 108. Ἀφίσταται ἄρα οὐκ ὀλίγον τῆς ἱστορικῆς ἀκριβείας ἡ ἡμετέρα παράστασις, καθ' ἣν ἅπασαι αἱ σκιαὶ συμπυκνῶνται ἐπὶ τῆς Μαρίας, καὶ ὑφίσταται ἀπλῶς τὴν σατανικὴν αὐτῆς ἐπιρροὴν ἢ ἄλλως πρὸς τὸ ἀγαθὸν ῥέπουσα νεαρὰ Βασίλισσα. Τῆς μεταβολῆς ταύτης, ὑπαγορευθεῖσης ὑπὸ τεχνικῶν λόγων καλαισθησίας, ἀναλαμβάνομεν τὴν εὐθύνην.

Ἐκ τῆς Μαρτίνης ἀπέκτησεν ὁ Ἡράκλειος πολλὰ τέκνα. Τοῦ Φλαβίου, ἐπικληθέντος ἐπίσης μικροῦ Κωνσταντίνου, καὶ τοῦ Θεοδοσίου τὴν δυσμορφίαν καὶ τὸν πρόωρον θάνατον ἀπέδωκεν ὁ δεισιδαίμων ὄχλος εἰς τὴν θεῖαν ὀργὴν ἐπὶ τῷ παρανόμῳ γάμῳ. Ὁ Νικηφόρος, Σελ. 16 λέγει ῥητῶς — «*Ἡ δίκη δὲ ἐθριάμβευε τὸ ἀθέμιτον, καὶ τοῦ μὲν πρεσβυτέρου παρειμένον εἰδείκνυε τὸν αἰχένα, τοῦ δ' αὖ νεωτέρου τὴν ἀκουστικὴν ἀνῆρητο αἰσθησιν, καὶ μωρὸν ἦδη ἀπέφαινε.*» — Τούτους ἠκολούθησεν ὁ Ἡρακλεωνάς, καὶ εἰτα ἐγεννήθησαν δύο θυγατρία, θανόντα ἐν ψῷ διέμενεν ὁ Ἡράκλειος ἐν Ἀσίᾳ. Ὁ Νικηφόρος, Σελ. 29, λέγει. — «*Υπάρχοιτι δὲ Ἡρακλείῳ ἐν τῇ Περσικῇ, ἐτελεύτησαν αὐτῷ δύο υἱοὶ καὶ θυγατέρες δύο.*» Τέλος δὲ τὴν 7 Νοεμβρίου 630 εἶδε τὸ φῶς ἐν Ἀνατολῇ ὁ νέος Δαυὶδ, ἐν ψῷ κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἀπέκτα ὁ πρωτότοκος νέος Κωνσταντῖνος ἐκ τῆς θυγατρὸς τοῦ Νικητὰ Νίκης τὸν υἱὸν αὐτοῦ Κωνσταντα, ἡ καὶ Ἡράκλειον, τὸν ἀργότερον Βασιλεύσαντα. Ἀλλὰ, πλὴν τούτων, ὁ Νικηφόρος ἀναφέρει εἰσέτι βασιλόπαιδα τὸν Μαρῖνον, καὶ δύο ἡγεμονίδας, τὴν Αὐγουστίναν καὶ Μαρτίναν, περὶ ὧν ἐλλείπει πᾶσα περαιτέρω εἰδησις. — «*Δαυὶδ δὲ καὶ Μαρῖνον, τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, Καίσαρας ἀνῆγόρευσεν, Αἰγουστίναν δὲ καὶ Μαρτίαν, τὰς θυγατέρας Αἰγουόστας*» — Σελ. 31.

Τὸ ἔθος τοῦτο τῆς εἰς τὰ βαπτιστικά προσκολλησεως τῶν δημοφιλῶν τοῦ Ἡρακλείου ἢ Κωνσταντίνου ὀνομάτων, μετὰ τῶν ἐπιθέτων *μικρὸς ἢ νέος*, τοσοῦτον ἀσαφὴ καθίστησι τὰ ἦδη συγκεχυμένα χωρία τῶν συγγραφέων, ὥστε ὑφίσταται καὶ νῦν ἐτι ἀμφιβολία τις ὡς πρὸς τὸ ἐν λόγῳ ἀντικείμενον. Οὕτω, φέρ' εἰπεῖν, ὁ Θεοφάνης ἀναγράφει τὴν γέννησιν τοῦ Κωνσταντος διὰ τῶν ἑξῆς — «*Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ καὶ Ἡράκλειος ἐτέχθη, υἱὸς Ἡρακλείου τοῦ μικροῦ, τοῦ καὶ Κωνσταντίνου, υἱοῦ Ἡρακλείου τοῦ μεγάλου,*» — ἐνθα ἐλλείπει ὅλως ἡ ἐπωνυμία, ὅψ' ἦν κατέστη ἀργότερον τοσοῦτον μισητὸς ὁ τύραννος ἐκεῖνος.

Ἐκ πάντων τούτων τῶν τέκνων ἀναφέρονται ἐν τῷ ἡμετέρῳ δράματι ὁ Κωνσταντῖνος καὶ ὁ Ἡρακλεωνάς. Ἀπέκτησε δὲ ὁ Ἡράκλειος, πῶς καὶ πότε ἄδηλον, καὶ νόθον, τὸν Ἀθαλάριχον, οὐ μόνον τὸ ὄνομα διετηρήσαμεν.

Οὐ μόνον δὲ τὰ πλείστα τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας μέλη ἐξόχως διεκρίθησαν, ἀλλὰ καὶ οἱ δύο κυριώτατοι τοῦ Ἡρακλείου λειτουργοί, ὁ Πατριάρχης Σέργιος καὶ ὁ Μάγιστρος Βῶνος, οἵτινες καὶ βραχίονες αὐτοῦ ἐκλήθησαν, ὑπῆρξαν ὁμολογουμένως ἄνδρες μεγάλου καὶ σεβαστοῦ.

Κατὰ τὸ 610 ἔτος, καθ' ὃ ἐστέφθη ὁ Ἡράκλειος, κατελήφθησαν καὶ οἱ τρεῖς κυριώτατοι τῆς ὀρθοδοξίας θρόνοι ὑπὸ ἱεραρχῶν ἐξόχως διαπρεπῶν. Καὶ εἰς μὲν τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἐχειροτονήθη ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Ἐλεῖμων, τοσοῦτον μετὰ ταῦτα διακριθεὶς κατὰ τὴν Περσικὴν ἄλυσιν, εἰς Ἱερουσαλὴμ ὁ ὑπὸ τοῦ Σαρβάρου ἀργότερον αἰχμαλωτισθεὶς Ζαχαρίας, καὶ εἰς Βυζάντιον ὁ Σέργιος.

Σύγχρονος ἐπομένως τοῦ Ἡρακλείου ὁ νέος Πατριάρχης ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης συνεδέθη στενότερα μετὰ τοῦ Μονάρχου, συμετασχὼν πασῶν τῶν πράξεων τῆς μακρᾶς αὐτοῦ βασιλείας, καὶ διατελέσας, κατὰ τὴν ἑκφρασιν τοῦ DRAPEYRON, ὡσεὶ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ καὶ συνείδησις. Αὐτὸς ἔθηκεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ τὸ αὐτοκρατορικὸν στέμμα, καὶ ἠυλόγησε τοὺς δύο αὐτοῦ γάμους, ἀφ' οὗ μάτην διεμαρτυρήθη κατὰ τοῦ ἀνοσίου μετὰ τῆς Μαρτίνης δεσμοῦ — «*Εὐ μὲν ἔχει τὰ παρὰ σοὶ λεγόμενα, ἀπῆντα τότε ὁ Αὐτοκράτωρ, ὃ γάρ σοι χρέος, ὡς ἀρχιερεὶ καὶ γίλω, ἦδη ἀποδέδωκας· ἐγὼ ἡμῖν δὲ τὸ λοιπὸν κείσεται τὰ τῆς πράξεως.*» — Νικηφόρος, Σελ. 17. Αὐτὸς ἐβάπτισε πάντα αὐτοῦ τὰ τέκνα· αὐτὸς, ὅτε ἠρπάγη τὸ σεπτὸν τοῦ Χριστιανισμοῦ σύμβολον, ἐξώθησε τὸν Ἀνακτα πρὸς τὴν Ἀσίαν, ἐγένετο ἡ κυρία ἀφορμὴ τῶν περικλεῶν αὐτοῦ τροπαίων, καὶ ἀναλαβὼν ἐν τούτοις μετὰ τοῦ Βῶνου τὴν ἀνωτάτην διοίκησιν, ὑπερησπίσθη λαμπρῶς τὴν πρωτεύουσαν κατὰ τὴν πρώτην πολιορκίαν, ἣν ὑπέστη, καὶ μετ' αὐτῆς ἔσωσε τὴν Αὐτοκρατορίαν. Αὐτὸς ὅτε, μετὰ τὴν ἐμφάνισιν τῶν Ἀράβων, ἐπανῆλθεν ἐκ τῆς εἵας ὁ Ἡράκλειος, τεθραυσμένος πλέον καὶ ἀπελπισ, παρέστη αὐθὺς παρήγορος, καὶ ἀνέπτυξε τὰς πολιτικὰς αὐτοῦ ἀρετὰς εἰς βαθμόν, ἐπιτρέποντα τῷ Πισίῳ τὴν κρίσιν, ὅτι ὁ ἐκπεπτωκὴς Ἡράκλειος ὑπερέβαινε πάντοτε τοὺς ἀρίστους τῶν Βυζαντινῶν Ἀνάκτων. Αὐτὸς τέλος, ἀφορμὴ τῶν σφαλμάτων, ὡς ὑπῆρξε πηγὴ τῶν ἀρετῶν, παρέσυρε περὶ τὰ τέλη τὸν Αὐτοκράτορα εἰς τὴν ἀναζωπύρωσιν τῶν θεολογικῶν ἐρίδων, ἐξ

ὡν προέκυψε, μετὰ τῆς **Ἐκθέσεως**, ἡ αἵρεσις τῶν **Μοιθοελητῶν**, καὶ ὡν ἀποτέλεσμα ὑπῆρξεν ἡ ἐπίσπευσις τῆς καταστροφῆς. Ὁ μέγας οὗτος ἱεράρχης, ἔχων ὡς ῥητὸν τὸ **μόνος ὑπὲρ πάντων**, Πισίδης, Ἄβαρ. 135, ἐκέκτετο εἰς ὑψιστον βαθμὸν τὴν ἐνεργὸν ἐκείνην καὶ μεγαλοπράγμονα εὐσεβείαν, δι' ἧς καὶ μόνῃς σὺζονται τὰ Κράτη, καὶ ἦν τοσοῦτον εὐγλύπτως περιγράφει ὁ Κ^ς Παπαρηγόπουλος, Τόμ. Γ'. Σελ. 281—284. Δικαίως ἄρα λέγει περὶ αὐτοῦ ὁ πιστὸς αὐτοῦ διάκονος, ὅτι οὐδεμίαν καταλείπων ψυχὴν στείραν, καὶ σπείρων διαρκῶς τῷ θεῷ, ἦν συνάμα παρηγοροῦσα μήτηρ, καὶ διοικῶν Στρατηγός. Ἄβαρ. 137. Ὡς δὲ συγχρόνως ἐνεφανίσθησαν Ἀναξ καὶ Πατριάρχης, συγχρόνως καὶ κατέλιπον τὴν μεγάλην τοῦ κόσμου σκηνήν. Ἐκεῖτο ἡδὴ βαρέως ἀσθενὴς ὁ Ἡρακλείος, ὅτε, κατὰ Δεκέμβριον τοῦ 638, ἀπεβίωσεν ὑπέρτερως πλέον ὁ Σέργιος, μετὰ 28 ἐτῶν περιβλεπτον πατριαρχίαν. Διεδέχθη δὲ αὐτὸν ὁ ὑπουργὸς μοναχὸς Πύρρος, ὅστις προσποιεῖτο μὲν ἀπὸ καιροῦ ἄκραν πρὸς τὸν θανόντα ἀφοσίωσιν, ἀλλ' ἦν πράγματι τυφλὸν ὄργανον τῆς Μαρτίνης, μεθ' ἧς κατηγορεῖται ὅτι διέπραξε τὰ μελαινώτερα τῶν κακουρημάτων. Ὁ Θεοφάνης λέγει ῥητῶς περὶ τοῦ νέου Κωνσταντίνου ὅτι **«Φαρμακευθεὶς ὑπὸ Μαρτίνης, τῆς αὐτοῦ μητρίδος, καὶ Πύρρου, πατριάρχου, τελευτᾷ»** Σελ. 522. Τὸν θάνατον τοῦ Σεργίου, καὶ τὴν ἀνάρρησιν τοῦ Πύρρου, οὐδόλως ἀναφέρομεν ἐν τῷ ἡμετέρῳ ἔργῳ πρὸς ἀποφυγὴν συγχύσεως. Πολὺ ἐνωρίτερον, ἤτοι κατὰ τὸ 628, καὶ ὀλίγον πρὸ τῆς ἐπανόδου τοῦ Ἡρακλείου εἰς Βυζάντιον, ἀπεβίωσεν ὁ Μάγιστρος Βῶνος, δυνάστεως Θεοφάνης ἀποκαλεῖ Βονυσόν· **«Βονυσὼ τῷ πατριζίῳ, ἀνδρὶ ἐχέγγροι καὶ τὰ πάντα συνετῷ καὶ πεπειρασμένῳ.»** Σελ. 466. Εἰλικρινῶς δ' ἐθρήνησεν ὁ τε Ἀναξ καὶ σύμπαν τὸ Κράτος τὴν ἀπώλειαν τοῦ ἐξαιρέτου τούτου ἀνδρός, οὗ ἀγνοοῦμεν τίς ὑπῆρξεν ὁ διάδοχος.

Ἀλλὰ παρὰ τὰ δύο ταῦτα πρωτεύοντα πρόσωπα ὑπῆρχε καὶ τρίτον, ὁ διάκονος καὶ σκευοφύλαξ τῆς Ἀγίας Σοφίας Γεώργιος ὁ Πισίδης, ὅστις ψυχῇ τε καὶ σώματι ἀφωσιωμένος εἰς τε τὸν Πατριάρχην καὶ τὸν Βασιλέα, στενωὺς ἀνέμιχθη εἰς πάσας τὰς ποικίλας αὐτῶν τύχας.

Ὁ Πισίδης ἐγεννήθη, ὡς ἐκ τοῦ ὀνόματος δῆλον, ἐν Πισιδίᾳ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἀλλ' ἀφίχθη κατὰ πάσαν πιθανότητα παῖς ἔτι εἰς τὴν πρωτεύουσαν, πρὸς ἣν εἴλκον αὐτὸν τὰ σπάνια αὐτοῦ χαρίσματα. Ἐπιμελῶς φοιτήσας παρὰ τοῖς παιδαγωγοῖς ἐκείνοις, οὓς ἀναφέρει μετὰ σεβασμοῦ, προσεκτίσαστο τὴν εὐγένειαν καὶ χάριν τῆς ἐκφράσεως, ἥτις τοσοῦτον

ἐτιμᾶτο ἐν τῇ Νέᾳ Ῥώμῃ. Νέος ἔτι ἐπεσκέφθη τὸν ἵππόδρομον, παρ' οὗ ἀρύεται τὰς ἀρίστας αὐτοῦ παραβολάς, συγκαταριθμηθεὶς δὲ μετὰ τῶν ἐθαδῶν τῶν τε Πατριαρχείων καὶ τῶν Ἀνακτόρων, καὶ διὰ τῶν ποιητικῶν αὐτοῦ ἔργων ἀναδείχθεις, περιεβλήθη ταχέως ὑψηλὸν ἐκκλησιαστικὸν ἀξίωμα.

Ἀλλὰ ποῖον τὸ ἀξίωμα τοῦτο; Πάντες οἱ συγγραφεῖς ἀποκαλοῦσιν αὐτὸν διάκονον καὶ σκευοφύλακα τῆς Μεγάλῃς Ἐκκλησίας, ἐὰν δὲ τοῦτο μόνον ἦν, δυσχερῶς ἐξηγεῖται ἡ περιβλεπτος θέσις, ἣν κατεῖχε παρὰ τε τῷ Πατριάρχῃ καὶ τῷ Βασιλεῖ. Μακρὰ ἐγεννήθη ὡς ἐκ τούτου ἀμφισβήτησις. Καὶ ἄλλοι μὲν θέλουσιν αὐτὸν συνάμα καὶ Ῥεφερενδάριον καὶ Ἀρχιεοφύλακα, ἐν ᾧ ἄλλοι, παρατηροῦντες ὅτι ὑπῆρχον ἐν Ἀγίᾳ Σοφίᾳ 4 σκευοφύλακες καὶ 6 διάκονοι, προάγουσιν αὐτὸν εἰς ἀρχηγὸν πάσης ταύτης τῆς ὑπηρεσίας· ἀλλὰ ταῦτα εἰσὶν ἀπλᾶί εἰκασίαι, καὶ ἀδήριτος μένει μόνῃ ἡ μεγάλη αὐτοῦ ἐπιρροὴ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ ἡ στενὴ σχέσις μετὰ τοῦ Πατριάρχου, οὗ ὑπῆρξεν ὁ ἐξ Ἀπορρήτων, καὶ τοῦ Ἀνακτοῦ, οὗ, κατὰ τὸν ΔΡΑΠΕΥΡΟΝ Σελ. 10, διετελέεσε πιθανῶς ὁ πνευματικὸς.

Υπάρχει δὲ μετὰ τῷ Ἡρακλείῳ καὶ τοῦ Πισίδου τόση σχεδὸν συνάφεια, ὅση μετὰ τῷ αὐτοῦ καὶ τοῦ Σεργίου. Ἀμφότεροι γεννηθέντες κατὰ τὰ τέλη τοῦ 6^{ου} αἰῶνος ἐν τῇ αὐτῇ σχεδὸν χώρᾳ, ἐξηφανίσθησαν συγχρόνως κατὰ τὰ μέσα τοῦ 7^{ου}. Καθ' ὅλον δὲ τὸ μακρὸν τοῦτο διάστημα, ὁ μὲν Ἀναξ ἐστὶν ὁ ἐπὶ τῆς μεγάλης τοῦ κόσμου σκηνῆς πρωταγωνιστῶν, ὁ δὲ ποιητὴς συμμετέχει τοῦ θεσπεσίου δράματος ὅπως ὁ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις χορὸς, ἄλλοτε μὲν ἐπαινῶν, ἄλλοτε συμβουλεύων, καὶ ἄλλοτε θρηνῶν ἐκ χαρὰς ἢ ἐκ λύπης. Ἐν ὅσῳ μάχεται ὁ ἥρωας, τὸν ραιψωδὸν διαπλέγει θούριος ἐνθουσιασμός, καὶ γράφει τοὺς **Πέρσας**, τοὺς **Ἀβαρας**, τὴν **Ἡρακλιάδα**. Ἀλλ' ἅμα συνομολογηθῇ ἡ εἰρήνη, ὁ ὑμνητὴς τῶν αἱματηρῶν δαφνῶν ψάλλει εὐπειθῶς τὴν ἐλαίαν. Ὁ Αὐτοκράτωρ ἀναπαύεται μετὰ **ἐξαήμερον** πλάσιν, καὶ περιγράφει τὰ θαύματα τῆς φύσεως. Ἀργότερον ἐγείρει τὴν κεφαλὴν ἡ αἵρεσις τῶν Μονοφυσитῶν, ἡ ἱερά κιβωτὸς διατρέχει κίνδυνον, καὶ ὁ Ἀναξ μεταβάλλεται εἰς θεολόγον. Ὁ Πισίδης ἐνθυμεῖται ὅτι φέρει ῥάσσον, καὶ καταπολεμεῖ τὸν ἄθεον Σεβήρον. Τέλος δὲ μεταβάλλεται ἡ σκηνογραφία, ὥσει ὑπὸ κακοβούλου τινὸς Ἀτῆς, καὶ τὸν ἥρωα τῆς Νινευὶ διαδέχεται ὁ φυγὰς τοῦ Ἱερομίχαος. Ὁ Ψάλτης δημοσιεῖ τότε τὸ ποιημάτιον αὐτοῦ περὶ τῆς ματαιότητος τῶν ἐπιγείων. Καὶ ὅποιε τῆς καὶ ὁ ἥρωας φαίνονται θεθραυσμένοι· τὸ τέλος ἐπικεῖται. Πράγματι δὲ ὁ Πισίδης οὐδαμῶς πλέον

ἀναφέρεται κατὰ τὰ τελευταῖα τοῦ Ἡρακλείου ἔτη, ὅπερ ἐστὶ δεινὴ δι' ἡμᾶς ἀπώλεια. Ἐάν, ὡς ἄλλος Ἰερემίας, ἐθρῆναι ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τοῦ πεσόντος ἐκείνου μεγαλείου, πόση νέα πρὸς ἐκμετάλλευσιν ὕλη διὰ τοὺς μεταγενεστέρους.

Τὸν Ἡράκλειον συνώδευσε ὁ Πισίδης κατὰ τὴν πρώτην αὐτοῦ στρατείαν, οὐχὶ δίκην Τυρταίου, ἀλλ' ἐπισήμου μᾶλλον ἱστορικοῦ, ὡς ὁ Ἐννιος συνώδευε τὸν Σκηπίωνα. Ἐπανελθὼν εἰς Βυζάντιον μετὰ τὴν πρώτην ἡμέραν τοῦ ἥρωος, ἐμφανίζεται αὖθις κατὰ τὴν ἄλυσιν, ὅτε πλέον πρωταγωνιστοῦσιν ὁ Πατριάρχης καὶ οἱ ἄστοι.

Οἱ ἀκριβεῖς τίτλοι τῶν ἔργων τοῦ σκευοφύλακος εἰσὶν οἱ ἑξῆς.

Α'. Γεωργίου Διακόνου καὶ Σκευοφύλακος τῆς τοῦ θεοῦ μεγάλης Ἐκκλησίας, τοῦ Πισίδου, εἰς τὴν κατὰ Περσῶν ἐκστρατείαν Ἡρακλείου τοῦ Βασιλέως ἀποράσεις τρεῖς.

Β'. Τοῦ αὐτοῦ εἰς τὴν γενομένην ἔξοδον τῶν βαρβάρων, καὶ εἰς τὴν αὐτῶν ἀστοχίαν, ἥτοι ἔκθεσις τοῦ γενομένου πολέμου εἰς τὸ τεῖχος τῆς Κωνσταντινουπόλεως μεταξὺ Ἀβάρων καὶ πολετῶν.

Γ'. Τοῦ αὐτοῦ Ἡρακλῆως, ἥτοι εἰς τὴν τελείαν πτώσιν Χοσρόου, Βασιλέως Περσῶν.

Δ'. Ἐξαήμερον ἢ κοσμογονία.

Ε'. Εἰς τὸν μάταιον βίον.

ΣΤ'. Ἀκάθιστος ὕμνος.

Ζ'. Εἰς τὴν ἁγίαν τοῦ Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν Ἀνάστασιν.

Η'. Κατὰ δυοσεβοῦς Σεβήρου Ἀρτιοχείας.

Θ'. Ἐγκώμιον εἰς τὸν μάρτυρα Ἀναστάσιον.

Ι'. Ἐπιγράμματα καὶ Ἀποσπάσματα.

Ἐκ τούτων γνωστότερα εἰσὶ τὰ τρία πρῶτα, ἀτινα συμπεριελήφθησαν εἰς τὴν ἐκδοσιν τῆς Βόννης.

Περὶ τῆς φιλολογικῆς αὐτῶν ἀξίας μεγάλως διαφέρουσιν αἱ γνώμαι. Κατὰ τὸν μεσαίωνα ἡ φήμη τοῦ Πισίδου ὑπῆρξεν εὐρεία. Ὁ Νικηφόρος Κάλлистος ἀποκαλεῖ αὐτὸν θαυμάσιον. Ὁ Ἐπίσκοπος Κορινθίας Γρηγόριος, θερμῶς συνιστῶν τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ἱάμβων αὐτοῦ, θεωρεῖ αὐτὸν ὡς ἔσοχον ποιητὴν, καὶ παραβάλλει πρὸς τὸν Σοφοκλέα, ἐν ᾧ ὁ Ψελλὸς κηρύσσει αὐτὸν ἐφάμιλλον τοῦ Εὐριπίδου. Τὸν ἐνθουσιασμόν δὲ τοῦτον συμμερίζονται ὁ Σουΐδας, ὁ Κεδρηνός, καὶ ὁ Τζέτζης. Καὶ ταῦτα μὲν καταδεικνύουσιν ἀπλῶς τὴν κατὰπτωσιν τῆς κριτικῆς καλαισθησίας κατὰ τοὺς σκοτεινοὺς ἐκείνους αἰῶνας· οὐδεμία δὲ ἀμφιβολία ὅτι τὸν Πισίδην

χωρίζει χάος, οὐ μόνον ἀπὸ τῶν ἀθανάτων ἔργων τῆς κλασικῆς ἐποχῆς, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῶν ὑραίων συνθέσεων Παύλου τοῦ Σιλεντιαρίου, τοῦ ἑνα μόνου αἰῶνα πρὸ αὐτοῦ γράψαντος. Ἄλλ' οὐχ ἦττον αὐστηρὸς δέικνυται, νομίζομεν, ὁ Κ^ς Παπαρρηγόπουλος, λέγων ὅτι «ἡ ποιήσεις αὕτη, διὰ τὴν ἀπειροκαλίαν τοῦ λόγου, τὸ ἀλλόκοτον τῶν εἰκότων, καὶ τὸ ἀσαφὲς τῶν πραγμάτων, εἶναι ὅλως ἀναξία τοῦ ἀντικειμένου, ὅπερ προηρέθη ἡ ἐγκωμιάση» Τόμ. Γ'. Σελ. 310, ὅπου παρατίθενται καὶ τεμάχια τινα. Ἐν πάσῃ δὲ περιπτώσει, ἐάν ὀλίγη τῶν συνθέσεων τούτων ἢ ποιητικὴ ἀξία, οὐ μικρὰ ἡ χρησιμότης αὐτῶν ὑπὸ ἔποψιν ἱστορικῇν. Τοῦτο πρῶτος κατανοήσας ὁ Κ^ς DRAPEYRON, ὅστις ἐπιμελῶς ἐμελέτησεν αὐτάς, ἠρύσθη ἐκείθεν πολλὴν νέαν καὶ πολυτίμην ὕλην. Περὶ τῶν τίτλων τῶν συνθέσεων τούτων, καὶ τῆς ἀμφισβητουμένης γνησιότητος ἐνίων ἐξ αὐτῶν, ἴδε τὸ ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς Βόννης σοφὸν προοίμιον: Josephi Mariae Quercii Florentini de Georgio Pisidae ejusque scriptis praefatio.

Τὸ Πασχάλιον Χρονικόν, Σελ. 715, διηγεῖται ὅτι «συνήχθησαν αἱ σχολαί, ἐν τῇ ἀγνωστάτῃ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ, καὶ κατέκραξαν Ἰωάννου, τοῦ ἐπίκλην Σεωμοῦ, ὡς θελήσαντος ἐπᾶραι τὰ ψώμα.» Καθ' ἃ δὴλον, ὁ ἡμέτερος Σεισμός παρὰ τοῦ ὁμωνύμου αὐτοῦ μόνον τὸ ὄνομα ἐδανείσθη.

Ἱστορικὸν πρόσωπον τυγχάνει πρὸς τούτοις καὶ ὁ ἐν Χαλκηδόνι Πέρσης Στρατηγὸς Σαΐτος, ὃν ἄλλοι συγγραφεῖς ἀποκαλοῦσι Σαήν καὶ Σάην. Ἴδε περὶ τούτου LEBEAU. Τόμ. ΙΑ'. Σελ. 14. Σημ. I ἐκδότου St. Martin. Ἄλλ' ἡμεῖς ἠκολουθήσαμεν μᾶλλον τὸν Νικηφόρον, Σελ. 13, ὅστις ἐν τούτοις καὶ τὴν Χαλκηδόνα ὀνομάζει Καλχηδόνα, ἵνα μὴ ἐπέλθῃ σύγχυσις μετὰ τοῦ ἐτέρου Σαήν, ὃν ἀρτότερον κατετρόπωσεν ὁ Ἡράκλειος.

Τὰ λοιπὰ πάντα τοῦ δράματος ἡμῶν πρόσωπα, πλὴν τῶν ἀνωτέρω μνημονευομένων, καὶ τοῦ Χαγάνου τῶν Ἀβάρων, οὐδεμίαν κέκτηνται ἱστορικὴν ὑπόστασιν. Ἀφ' ἐτέρου ὅμως φαίνονται ἡμῖν ἀναγκαῖαι ὀλίγαι λέξεις περὶ τοῦ Σαρβάρου, ὅστις, καίτοι μὴ συγκαταριθμούμενος μεταξὺ τῶν δυνάμεων ἐν τῷ ἔργῳ ἡμῶν, ἀναφέρεται οὐχ ἦττον συνεχέστατα. Ὁ Ρομιζάν, γαμβρὸς ἐπὶ θυγατρὶ τοῦ Χοσρόου, καὶ Στρατηλάτης διάσημος, ἐπεκαλεῖτο Σαχαρβάρ, ἥτοι βασιλικὸς κάπρος (sanglier royal), ἔνεκα τῆς μεγάλης αὐτοῦ ἀνδρείας ἅμα καὶ ὠμότητος. Παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἀναφέρεται συνήθως ὡς Ρομιζάνης ἢ Σάρβαρος, ἀλλ' ἀπαντῶσι καὶ οἱ τύποι Ραζμιζάς,

Σαρβαραζάς, καὶ Σαρβαναζάς. Οἱ δὲ Ἀρμένιοι ὀνομάζουσιν αὐτὸν Χορέμ-Ραζμάν-Σαχαρβάρζ. LEBEAU T. XI. Σελ. 14. THIERY T. II. Σελ. 50. DRAPEYRON. Σελ. 275. 328. Εὐθὺς ἐν ἀρχῇ, αὐτὸν ἀπήντησεν ὁ Ἡράκλειος παρὰ τὴν Ἰσδόν, αὐτὸν ἀγρότερον ἐν Ἀτροπατηνῇ, αὐτὸν ἐν Ἀρμενίᾳ μετὰ τοῦ Σαρβλαγά καὶ Σαήν, αὐτὸν τέλος παρὰ τὸν Σάρον. Ἐπὶ τῆς πολιορκίας τοῦ Βυζαντίου, αὐτὸς ὠδήγησε τὰς Περσικὰς δυνάμεις εἰς Χαλκηδόνα, ὅπου πλέον διέμεινε, μέχρις οὗ, συμμαχήσας μετὰ τοῦ Σιρόου, ἀνέτρεψε τὸν Χοσρόην. Τοῦ δὲ Σιρόου ὁλίγους μόνον μῆνας βασιλεύσαντος, αὐτὸς πάλιν κατέρριψε τὸν υἱὸν καὶ διάδοχον αὐτοῦ Καβόην, ὅστις ἦν ἴδιος αὐτοῦ ἀνεψιός, καὶ συνεννοηθεὶς μετὰ τοῦ Ἡρακλείου, ἐζώσθη πλέον ἀναφανδὸν τὴν ῥομφαίαν τῶν Σασσανιδῶν, κατ' Ἰούλιον τοῦ 629. Ὡς ἀλλαχοῦ εἶδομεν, ἀπέδωκε τότε προθύμως τὸ τίμιον ξύλον, ὅπερ αὐτὸς ἐκ Παλαιστίνης ἐκόμισε, καὶ οὐ μόνος ἐγνώριζε τὴν κρύπτην. Οὐ μόνον δὲ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ παντοειδῶς ἀπέδειξε τὴν ἀφοσίωσιν αὐτοῦ καὶ τὸν θαυμασμόν πρὸς τὸν ἀρχαῖον πολέμιον. Ὁ Νικηφόρος, ὅστις ἄλλως τε συγγέει τὸν Σάρβαρον καὶ

Ὀρμίσδαν, λέγει Σελ. 23 «**Τὸν τε ἴδιον υἱὸν σὺν δόροις πολυτιμήτοις πρὸς αὐτὸν ἀπέστειλεν· γράφει τε ἀπολογίαν εἰς Ἡράκλειον, ὥς οἶχ' ἐκὼν ἔπραττεν ἅπερ εἰς Ῥωμαίους πεποίηκε... καὶ χρήματα ἐκ Περσίδος δίδοναι ἐπισχεῖτο, δι' ὧν πάλιν καινίζονται ὅσα ἂν αὐτὸς ἐν χώρᾳ τῇ Ῥωμαίων κατεστρέψατο.**» Ἀνεκτιμήτους ὠφελείας ἐφαίνετο ὑποσχομένη ἡ ἀρμονία αὕτη, ἀλλ' ἀτυχῶς ἡ συνήθης τοῦ Σαρβάρου ὠμότης ἐξήγειρε κατ' αὐτοῦ τοὺς λοιποὺς Σατράπας, οἵτινες κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἐπὶόντος ἔτους ἐδόλοφόνησαν αὐτόν, ἐν ᾧ ἐπεθεώρει τὸν στρατόν. Δεινὴ ἀναρχία ἐπεκράτησε τότε καθ' ἅπασαν τὴν Ἀσίαν, καὶ διάφοροι ἐστέφθησαν συγχρόνως μνηστήρες ἐν διαφόροις ἐπαρχίαις. Ἀπὸ τοῦ Χοσρόου, τελευτήσαντος μόλις πρὸ τετραετίας, ἐννέα ἦσαν ἤδη οἱ Σασσανίδαι οἱ περιβληθέντες τὸ στέμμα. Ἀλλὰ τέλος, τῇ ἀρωγῇ τοῦ Ἡρακλείου, ὑπερίσχυσεν ἡ μερίς τοῦ νέου Ἰζεγέρδου, υἱοῦ τοῦ Σαρβάρου, ὃν ἐν τούτοις κατετρόπωσε μετ' ὀλίγον ὁ Καλὲδ, ὀριστικῶς καταλύσας τὸ Περσικὸν Κράτος.

ΜΕΡΟΣ Α΄.

Ἄλλὰ τότε ὁ Ἡράκλειος ἔρριψε τὴν πορφύραν.

Ὁ δριμύς τοῦ Αὐτοκράτορος ἐπιτιμητῆς Νικηφόρος λέγει «**Ἀγενῶς παραχρήμα εἰς γυνῆν ἐτράπετο**» Σελ. 15. Ἀλλὰ δικαίως παρατηρεῖ ὁ DRAPEYRON, ὅτι πᾶσα ἄμυνα κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην ἦν ἀδύνατος, καὶ ὅτι ὁ Ἡράκλειος ἄριστα ἐποίησε, προτιμήσας τοῦ μαρτυρικοῦ θανάτου τὴν διάσωσιν, ἥτις ἐπέτρεψεν αὐτῷ τοὺς μεταγενεστέρους εὐκλείεις ὑπὲρ τοῦ Κράτους ἀγῶνας. DRAP. Σελ. 123. Ὁ Πατριάρχης Νικηφόρος ἔγραφε μετὰ μίαν ὄλην ἑκατονταετηρίδα, ὅτε ἡ μνήμη τῶν θριάμβων τοῦ Ἡρακλείου ἐπεσκιάζετο πλέον ὑπὸ τῶν ἐπακολουθησασῶν αὐτοῦ συμφορῶν. Πνέων δὲ μένεα κατὰ τῶν Ἀνάκτων, οἵτινες ἐξώρισαν αὐτόν, κύριον τῆς συγγραφῆς αὐτοῦ σκοπὸν προτίθεται τὴν καταδειν, ὅτι πᾶσαι τοῦ Κράτους αἱ συμφοραὶ ἀφορμὴν ἔσχον τὴν ἀσέβειαν τῶν Βασιλέων, καὶ τὴν πρὸς τοὺς αἰρετικούς ἐπείκειαν αὐτῶν.

Τὴν ἐν Χαλκηδόνι προδοσίαν τῶν Ἀβάρων ἀφηγεῖται ἡμῖν μετὰ τινος λεπτομερείας τὸ Πασχάλιον Χρονικόν, ἔνθα τὴν ἀτελετέτητον καὶ ξηρὰν τῶν γεγονότων ἀναγραφὴν ποικίλουσιν ἐνίστε πολῦτιμα ἱστορικὰ κειμήλια. Ὁ λαὸς ἀπέδωκε κατὰ τὸ σῶνθηες καὶ

τὴν διάσωσιν ταύτην εἰς τὸ θεῖον. Τὸ Πασχάλιον λέγει περὶ τοῦ Χαγάνου «**Καὶ τὸ τῆχος εἰσέρχετο καὶ τὴν πόλιν παρελάμβανε, εἰμὴ ὅτι ὁ θεὸς αὐτὸν ἐκώλυσεν**» Σελ. 713, ἔξ οὗ ἐμφαίνεται καὶ τὸ μέγεθος τοῦ κινδύνου.

**Καὶ τοῦ ἡλίου αἱ ἀκτῖνες εἰσεβῶς
τὰς ἱερὰς εἰκόνας κατησπάζοντο
εἰς τῶν ἰσθῶν τὰ ἄκρα.**

Εἰς τὸ ἄκρον τοῦ μεσαίου ἱστοῦ τῆς ναυαρχίδος προσήρμοσεν ὁ Ἡράκλειος τὴν ἀχειροποίητον εἰκόνα τῆς Παναγίας, μὴ γραφείσαν δηλονότι ὑπὸ ἀνθρωπίνης χειρός, ἀλλ' ὑπὸ τῶν ἀγγέλων ἐξ οὐρανοῦ κομισθεῖσαν· ἔσχε δὲ τὸ νέον τοῦτο λάβαρον μετ' αὐτοῦ διαρκῶς, μέχρις οὗ ἀντικατέστησεν αὐτὸ διὰ τοῦ διασωθέντος Σταυροῦ. Κατὰ τὸν Θεοφάνην «**Ἦκεν ἀπὸ Ἀφρικῆς, φέρον πλοῖα καστελλωμένα, ἔχοντα ἐν τοῖς καταρτίοις κιβώτια, καὶ εἰκόνας τῆς Θεομήτορος**» Σελ. 459. Ἴδε καὶ Σελ. 467, ὅπου εὗρηνται σχεδὸν ἀπαράλλακτοι αἱ κατωτέρω ἐκφράσεις τοῦ Πισίδου.

Ὁ δὲ Κεδρηνός, διηγούμενος τὸν ἐκ Βυζαντίου πρῶτον ἀπόπλουν τοῦ Ἡρακλείου, ἀναφέρει ἐτέραν

τοιαύτην εἰκόνα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἣτις ἐκέκτητο καὶ τὴν πρόσθετον ταύτην ἀξίαν εἰς τὰ ὄμματα τοῦ Αὐτοκράτορος, ὅτι προήρχετο ἐκ τῆς προσφιλοῦς αὐτοῦ Ἑδέσεως. «**Λαβὼν δὲ μετὰ χεῖρας τὴν θεανδρικὴν ἀχειροποιήτον μορφήν τοῦ Κυρίου**» Κεῖρην. Σελ. 718.

Ὁ δὲ Πισίδης ἐκφράζεται ἔτι καθαριώτερον εἰς Περσικῶν Ἀκρόασιν Α'. Στ. 139.

Λαβὼν δὲ τὴν θείαν τε καὶ σεβάσμιον μορφήν ἐκείνην τῆς γραφῆς τῆς ἀγράφου, ἢν χεῖρες οὐκ ἔγραψαν, ἀλλ' ἐν εἰκόνι ὁ πάντα μορφῶν καὶ διαπλάττων λόγος, ἄνευ γραφῆς μόρφωσεν, ὥς ἄνευ σποράς κήσιν, αὐτός, ὥς ἐπίσταται, φέρει.

Οὐδ' ἀρκεῖται εἰς ταῦτα, ἀλλ' ἐπιφέρει ἐν μιᾷ τῶν συνήθων αὐτῷ παρενθέσεων.

Ἐχοῖν γὰρ αὐτόν, ὥς τότε σποράς δίχα, οὔτω τυποῦσθαι καὶ πάλιν γραφῆς ἄνευ, ὅπως δι' ἀμφοῖν τοῦ λόγου μορφομένον, μένῃ τὸ πιστὸν τῆς ἐνανθρωπήσεως, τῶν φαντασιαστικῶν ἐξελέγχον τὴν πλάνην.

Φαντασιασταὶ ἦσαν, ὡς γνωστόν, οἱ αἵρετικοὶ ἐκεῖνοι, οἱ πιστεύοντες ὅτι τὸ σταυρωθὲν καὶ ταφέν, ἦν οὐχὶ τὸ σῶμα τοῦ Σωτῆρος, ἀλλ' ἄπλουν αὐτοῦ εἶδωλον ἢ φάσμα.

**Πρὸ μηνὸς
ἐξέπλευσαν τὰ πλοῖα.**

Κατὰ τὴν Ἀσιατικὴν παράδοσιν, χίλια ἦσαν τὰ πλοῖα τὰ κομίζοντα τοὺς θησαυροὺς τοῦ Ἡρακλείου.

Ἀφ' οὗ δὲ ταῦτα ἐξώκειλαν ἐπὶ παραλίας τινός, ὅπου ἤρχον οἱ ἀξιωματικοὶ τοῦ Χοσρόου, πάντα τὰ πολύτιμα ἐστάλησαν εἰς τὸν μέγαν Βασιλέα, ὅστις ἠρέσκετο καθημερινῶς θεωρῶν τ' αὐτοκρατορικὰ ταῦτα λάφυρα, τὰ γνωστὰ πλέον ἐν Περσίᾳ ὑπὸ τὸν τίτλον **Βεδαβέρδ**, ἥτοι θησαυρὸς κοιμισθεὶς ὑπὸ τοῦ ἀνέμου.

Τὸν ἀκινάκην αἰθαδῶς προτείνοντες.

Ὁ Σηπαῖος παρεντίθησιν ἐνταῦθα θρίμβον τῶν Ἑλληνικῶν ὅπλων, περὶ οὗ σιγῶσιν οἱ λοιποὶ χρονόγραφοι, καὶ ὅστις κατὰ πρῶτον ἤδη ἀναγράφεται ἐν τῇ ἱστορίᾳ. Διετάχθη, λέγει, ὑπὸ τοῦ Χοσρόου τῷ ἐν Χαλκηδόνι στρατῷ ἡ διάβασις τοῦ πορθμοῦ, καὶ ἡ κατὰ τοῦ Βυζαντίου ἐπίθεσις. Πμάγματι δὲ κατέπλευσαν οἱ Πέρσαι, καὶ περιέζωσαν τὴν πόλιν, ἐν ᾗ οἱ Ἕλληνες ἡμύνοντο διὰ τοῦ στόλου· ἀλλ' ἐνίκηθησαν οἱ βάρβαροι, καὶ τραπέντες εἰς ἐπαίσχυντον φυγὴν, ἀπώλεσαν τετρακισχιλίους ἀνδρας μετὰ τῶν πλοίων αὐτῶν. Μετὰ τοῦτο δὲ οὐδέποτε πλέον ἀπετόλμησαν παρόμοιον ἐγχείρημα. Ὁ Κ· Παπαρηγόπουλος, Σελ. 131. παρατηρεῖ ὀρθῶς ὅτι ἡ ναυμαχία αὕτη οὐδὲν ἔχει τὸ κοινὸν πρὸς τὴν κατὰ τὸ ἔτος 626 συγκροτηθεῖσαν, καθ' ὅσον κατὰ τὴν τελευταίαν ταύτην κατεστράφησαν οἱ Ἀβάρες, οὐδόλως ἀναμιχθέντων τῶν Περσῶν. Φανερόν δὲ πρὸς τούτοις ὅτι, ἐὰν καθ' ἑαυτὴν ὀλίγην κέκτηται σημασίαν ἡ πρώτη αὕτη ἐπιτυχία, οὐχ ἦττον μεγάλως συνετέλεσεν ὅπως ὑπεκκαύσῃ τὸ ἀναγεννώμενον τῶν Ἑλλήνων θάρρος, καὶ παρέσχεν αὐτοῖς ἐκδούλευσιν ἀνεκτίμητον, ὑποδείξασα ὅτι ἐν τῇ θαλασσοκρατίᾳ ἔκειτο ἡ ἀληθὴς αὐτῶν ἰσχύς.

ΜΕΡΟΣ Β'.

Γραφὴν πρὸς τούτοις τῆς Συγκλήτου γέρονσι.

Κατὰ τὸν Σηπαῖον, μίαν ὄλην ἐβδομάδα διήρκεσαν αἱ ἐν Χαλκηδόνι ἑορταί, ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς ἐπισκέψεως τοῦ Ἡρακλείου. Τὴν διὰ τῶν τριῶν Πρέσβων ἀποσταλείσαν πρὸς τὸν «θεόπτωτον» Χοσρόην περιεργωτάτην ἐπιστολήν διετήρησεν ἡμῖν τὸ Πασχάλιον Χρονικόν, Σελ. 706. Ἐγγραφή δὲ αὕτη πιθανώτατα ὑπὸ τοῦ Πισίδου, καθ' ὑπαγόρευσιν τοῦ Πατριάρχου, ὡς μαρτυροῦσι φράσεις τινὲς συνήθεις εἰς τὸν ἡμέτερον ποιητὴν. Τὸ Πασχάλιον λέγει ἀπλῶς «**ἀποκρισεις γραφεύσας ὑπὸ τῶν ἀρχόντων ἡμῶν.**» Ἀλλ' ἂν περιέργος ἢ ἐν λόγῳ ἐπιστολή, ἀσυγκρίτως περιεργωτέρα τυγχάνει ἢ τοῦ

μεγάλου Βασιλέως ἀπάντησις, ἣν παρατίθεμεν ὡδε ὁλόκληρον ἐκ τοῦ Σηπαίου. Ἰδοὺ αὕτη.

«Ὁ εὐγενέστερος τῶν θεῶν, ὁ κύριος καὶ Βασιλεὺς συμπασης τῆς γῆς, ὁ υἱὸς τοῦ μεγάλου Ὁρμοῦζ Χοσρόης τῷ Ἡρακλείῳ, παράφρονι καὶ ἀθλίῳ αὐτοῦ δούλῳ.»

«Ἀρνούμενος τὴν εἰς τὸ Κράτος ἡμῶν ὀφειλομένην ὑπακοήν, ἀποκαλεῖσαι Δεσπότης καὶ Κυρίαρχος. Διανέμων τούς θησαυροὺς ἡμῶν, οὓς κατακρατεῖς, ἐξαπατᾷς τοὺς θεράποντας ἡμῶν. Ἀθροίσας συμμορίαν ληστῶν, ἐνοχλεῖς ἡμᾶς διαρκῶς· μὴ ἀπαεμόνον κατέστρεψα τοὺς Ἕλληνας· Ἐμπιστεύεσαι εἰς θεόν, ὅστις ἐν τούτοις οὐδὲ τὴν Καισάρειαν ἔσωσε

τῶν χειρῶν μου, οὐδὲ τὴν Ἱερουσαλήμ, οὐδὲ τὴν Ἀλεξάνδρειαν. Ἄγριοις ἀκόμη ὅτι καθυπέταξα τὴν τε Ξηρὰν καὶ τὴν θάλασσαν; Μόνῃ ἄρ' γε ἀπόρθητος ἡ Κωνσταντινούπολις; Ἄλλ' οὐχί. Σοὶ συγχωρῶ πάντα σου τὰ παραπτώματά, ἔάν, παραλαβάνων τὴν σύζυγον καὶ τὰ τέκνα ἔου, ἔλθῃς παρ' ἐμοί. Ὑπόσχομαι σοὶ ἀμπελους, ἐλαιῶνας καὶ ἄλλα κτήματα, ἐπαρκῆ πρὸς διατήρησίν σου. Σοὶ ἐπιφυλάττω βλέμμα εὐμενές. Μὴ μάτην ἐλπίζῃς ἐν τῷ Χριστῷ ἐκείνῳ, ὅστις οὐδ' ἑαυτὸν ἔσωσεν, ἀλλ' ἐσταυρώθη ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων. Καὶ εἰς τοὺς βυθοὺς τῆς θαλάσσης ἔάν καταβῇς, ἡ χεὶρ μου σὲ φθάνει, καὶ τότε ὄψει με ἐκὼν ἢ ἄκων.»

Τὸ αὐθαδὲς τοῦτο μῆνυμα, οὐ μόνον οὐδόλως ἀπέκρυψεν ὁ Ἡράκλειος, ἀλλὰ καὶ διέταξε τὴν εἰς τὸν λαὸν ἀνάγκωσιν αὐτοῦ. Τότε δὲ οἱ ἄκροαταί, κατὰ τὸν Σηπαῖον πάντοτε, σπεύσαντες εἰς τὴν ἁγίαν Σοφίαν, κατέθηκαν αὐτὸ ἐπὶ τῆς ἁγίας Τραπεζῆς, καὶ πικρὰ χέοντες δάκρυα, ἐδεήθησαν πρὸς τὸν Ὑψιστον, ὅπως ἐκδικήσῃ τὰς μακρὰς αὐτῶν δοκιμασίας, καὶ τὰς ὕβρεις τῶν ἐχθρῶν τοῦ παναχράντου αὐτοῦ ὀνόματος. Τῶν διαθέσεων δὲ καὶ τῆς ἀγανακτήσεως ταύτης ἐπωφελήθησαν ὁ Ἡράκλειος καὶ ὁ Σέργιος, ὅπως ὑπεκκαίωσιν τὸ ὑπνωτὸν τοῦ λαοῦ αἴσθημα. Διέδωκαν πρὸς τοῦτο ὅτι ὁ Χοσρόης ἐπεζήτηί τὴν καταστροφὴν τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὅπως ἐπιβάλῃ τὴν λατρείαν τοῦ Ἥλιου, ὅπερ ἐφαίνετο πιθανόν μετὰ τὰς σφαγὰς τῆς Παλαιστίνης, καὶ σύμπας ἐκείνος ὁ λαός, ὁ τοὺς Ναοὺς πλημμυρῶν, καὶ πρὸ τῶν εἰκόνων τὸ γόνυ κλίνων, ἡγέρθη σφριγῶν ὅπως ἀποθάνῃ ὑπὲρ πίστεως καὶ πατριδός.

Τὰ κειμήλια

καὶ τοὺς ἀγθόρους θησαυροὺς τῶν εἰργῶν λαβὼν καθιδρυμάτων.

Ἡ ἐκ μέρους τοῦ Πρωθιεράρχου παροχὴ αὕτη πάντων τῶν ἀνεκτιμῆτων ἐκκλησιαστικῶν θησαυρῶν, τῶν ἀπὸ Κωνσταντίνου ἀθροισθέντων, πρὸς ἐξάρτυσιν τῆς ἐκστρατείας, δι' ἧς ἡλπίζετο ἡ διάσωσης τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τοῦ Κράτους, ἐστὶ πράξις εἰς ἄκρον εὐγενής, ἥτις μένει ἐνιαία ἐν τῇ ἱστορίᾳ, καὶ μεθ' ὅσα λέγει πρὸς διαστροφὴν αὐτῆς ὁ ἀείποτε κατὰ τῆς Ἐκκλησίας καταφερόμενος Γίββων. Πράγματι, κατὰ τινὰς Χρονογράφους, ὁ Πατριάρχης ἰσχυρίσθη ὅτι τὰ χρήματα ἐλάμβανεν ἐκ μυστικοῦ θησαυροῦ, ἀλλὰ τοῦτο ἐλέχθη βεβαίως ὅπως κατασιγασθῇ ἐνδεχομένη ἀντίστασις τοῦ κατωτέρου κλήρου. Ἀληθὲς δ' ἀφ' ἑτέρου ὅτι πρόκειται περὶ δανείου, καὶ οὐχὶ περὶ δωρεᾶς· ἀλλὰ τί τοῦτου δικαιότερον; Τὴν ἀπογύμνωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν οὐδὲ ὁ Πατριάρχης βεβαίως ἐπέθυμει, οὐδὲ ὁ Ἀναεῖ ἐπιτυχανοῦσης

δὲ τῆς ἐκστρατείας, πρῶτιστον καθήκον ἀμφοτέρων ἦν ἡ ἀπόδοσις τῶν ληφθέντων, ἐν ᾧ εἴαν ἀπετύγχανεν αὕτη, ἡ ἀπώλεια ἀπέβαινε ὀριστική. Οὐδόλως ἐπομένως ἀλλοιοῦται ὡς ἐκ τῆς περιστάσεως ταύτης ἡ μεγάρθυμος αὕτη ἀπόφασις, ἣν κατ' ἀνάγκην ἠκολούθησαν μετὰ τοῦτο καὶ οἱ λοιποὶ ἱεράρχαι.

Ὁ ΔΡΑΠΕΥΡΟΝ, πολὺ δικαιότερος τοῦ Γίββωνος, ἰσχυρίζεται μὲν ὅτι ἄφευκτος συνέπεια τῆς ὀριστικῆς ἐκκαίκευσεως τοῦ ἐν λόγῳ ἀμυθήτου πλοῦτου ἤθελεν εἶναι ἡ ἐξάνθησις τῶν ἐπαρχιῶν, καὶ ἡ ὀριστικὴ διάσωσις τῆς Αὐτοκρατορίας, ἀλλ' ἀναγνωρίζει τὸ ἀνέφικτον τοῦ ἐγχειρήματος, κατὰ τοὺς αἰῶνας ἰδίως ἐκείνους. Ὁ κλήρος, πολυάριθμος καὶ πανίσχυρος, ἀποτελῶν ἀληθὲς Κράτος ἐν Κράτει, ἐδεῖτο μέσων ἀφθονωτάτων πρὸς διατήρησιν τῆς προαιωνίου αὐτοῦ αἰγλης, ἡ δ' ἀπογύμνωσις αὐτοῦ, ἰσодυναμοῦσα πρὸς ἐκχώρησιν πάσης σημασίας καὶ δυνάμεως, οὐδὲ διὰ τὸν ἀνώτατον αὐτοῦ ἀρχηγὸν Σέργιον ἦν δυνατὴ, οὐδὲ διὰ τὸν εὐλαβεστάτον Ἡράκλειον, εἰς οὗ τοὺς ὀφθαλμοὺς παρίστατο ὡς θανάσιμον ἁμάρτημα καὶ ἱεροσυλία. Ἡ πρώτη δὲ αὕτη καὶ ἱερωτάτη τῶν σταυροφοριῶν, ἡ ὑπὸ τοῦ κλήρου διοργανωθεῖσα καὶ διατραφεῖσα, ἤθελεν εἶναι τὸ χεῖριστον τῶν ἀδικημάτων, ἔάν κατέλθῃ εἰς αὐτοῦ τοῦ κλήρου τὴν καταλήστευσιν. Δι' ὃ καί, ἅμα ὑπογραφείσης τῆς εἰρήνης, ὁ Ἡράκλειος ἐσπευσεν εἰς ὀλοσχερῇ τῶν δανεισθέντων ἀπόδοσιν ἐκ τῶν λαφύρων, ἐξοικονομῶν τὰς λοιπὰς ἀνάγκας τῆς διοικήσεως δι' ἐκτάκτων τῶν ἐπαρχιῶν ἐράνων. Ἐκ τούτου ὅμως προέκυψαν συνέπειαι καταστρεπτικαί, καθ' ὅσον αἱ τοσαῦτα ἤδη παθοῦσαι χώραί ἐτι μᾶλλον ἐξηντλήθησαν, παρημελήθη ὁ στρατός, ἔξ οὗ ἐξηρτάτο ἡ κοινὴ σωτηρία, καὶ προήλθεν ἡ ἀσθενὲς ἀντίστασις κατὰ τῆς μετ' ὀλίγον ἐπισυμβάσεως νέας τῶν Ἀράβων ἐπιθέσεως, ἥτις ἐπήνεγκε τὴν ἀπώλειαν πάντων τῶν προτέρων θριάμβων, καὶ τὸν κοινὸν ὄλεθρον. Διὰ τοῦτο δὲ δικαίως παρατηρεῖ ὁ Κ^ς ΔΡΑΠΕΥΡΟΝ ὅτι, ἂνευ κατακρίσεως τινὸς αὐτῆς τῆς ἀνταποδόσεως, λυπηρὰ ἐστὶν ἡ μὴ ἐπὶ τινὰ τοῦλάχιστον ἔτι ἀναβολὴ αὐτῆς, ὅτε, διδομένου ταῖς ἐπαρχίαις τοῦ ἀναγκαίου καιροῦ ὅπως ἀναπνεύσωσι, πιθανὴ ἀπέβαινε ἡ ἀποφυγὴ ἀνυπολογίστων δεινῶν. «*Ἐὰν ἡ θανατοσία αὐταπάργησις ἢ καταπλήξασα τὸν κόσμον*, λέγει ὁ ἐν λόγῳ συγγραφεὺς, *δαίρει πέντε ἢ ἕξ ἀκόμῃ ἔτη. ἡ Αὐτοκρατορία ἐσώζεται.*»

Ἀργότερον, ὅτε ἐπῆλθον αἱ συμφοραί, ἐξετοξεύθη κατὰ τοῦ Σεργίου παράδοξος κατηγορία, ἣν ὁ Σουλῆδας ἐκφράζει διὰ τῶν ἐξῆς. «*Ὁ δὲ βασιλεὺς Ἡράκλειος χρίματα πλείστα καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον καὶ λίθους πολυτελεῖς ἐπεμπε, ὥστε*

βρόχια γέγονεν ἐπὶ Σέργιον Πατριάρχον.»
 Ἀλλὰ προκειμένου περὶ τοῦ ἀνδρός, οὗ ἐξετιμήσαμεν
 τὰς σπανίας ἀρετάς, φανερόν ἐστίν ὅτι ἔχομεν πρὸ
 ἡμῶν βδελυράν συκοφαντίαν. Δυστυχῶς, ἅμα τὰς
 θεολογικὰς ἔριδας ἀναζωπυρήσας, καὶ κηρυχθεὶς ὑπὸ
 τῶν ἀντιπάλων αἰρετικός, ἐθεωρήθη ὑπ' αὐτῶν
 ἄξιος τῶν χειρίστων κακουργημάτων. Τοιαῦτα τὰ
 θρησκευτικὰ πάθη. Ὁ Πατριάρχης Νικηφόρος,
 γράφων μετὰ ἓνα ὁλόκληρον αἰῶνα, κατηγορεῖ τὸν
 Σέργιον, οὐχὶ ἐπὶ ἀπληστίᾳ, ἀλλ' ἐπὶ ὑπερβολικῇ
 γενναιοδωρίᾳ, ἐφ' ἣ φαίνεται ὅτι ἔπνεε κρυφίως
 μένεα τὸ ταπεινότερον μέρος τοῦ κλήρου. **«Ἐπειδὴ
 δὲ ἦν ἑλὼν τῆς οὐσίας τῆς μεγάλης ἐκκλησίας.»**
 Νικηφ. Σ. 26. Ὁ δὲ Θεοφάνης λέγει εὐκρινῶς·
**«Λαβὼν δὲ τὰ τῶν ἐργῶν οἰκῶν χρήματα,
 ἐν δαρείῳ ἀπορία κατεχόμενος, ἔλαβε καὶ
 τῆς μεγάλης ἐκκλησίας πολυκάθηλά τε καὶ
 ἕτερα σκευὴ ὑποργικά, χαράζας τομίσματα
 καὶ μυλαρίσια πάμπολλα.»** (Ὁ Ἡράκλειος.)
 Σ. 466.

Δυσχερεστέρα ἀποβαίνει ἡ ἐπίλυσις ἑτέρου ζητή-
 ματος, ἐὰν δηλονότι ὁ Σέργιος, ἱεράρχης φιλόπατρις
 καὶ περωτισμένος, ἐπέτρεψε πράγματι τὴν ἐν τῷ
 στρατῷ κατὰταξιν τῶν μοναχῶν, καθ' ἃ φαίνεται
 ὑποδηλῶν ὁ Κ^{ος} DRAPEYRON. Ἀληθές ἐστίν ὅτι
 διεσώθη Νεαρά τοῦ Ἡρακλείου, περιτορίζουσα τὸν
 ἀριθμὸν τῶν διακόνων καὶ μοναχῶν. (Ἰδε Jus Graeco-
 Romanum, ὅπου εὐρίθαι ἡ Νεαρά αὕτη, συνοδευο-
 μένη καὶ ὑπὸ ἐπιστολῆς τοῦ Αὐτοκράτορος πρὸς
 τὸν Πατριάρχην, γραφείσης κατὰ τὸ ἔτος 619. Ἐν
 τῷ καταλόγῳ τῶν Ἑλληνικῶν χειρογράφων τῆς ἐν
 Περουπόλει Βιβλιοθήκης, ἀπαντᾷ ἐν Σελ. 38 ὑπ'
 ἀρ. 66 ὁ Νομοκάνων τῆς Μονῆς τῶν Ἰβήρων ἐν
 Ἀθῶν, περιέχων τὰς Νεαράς τοῦ Ἡρακλείου, καὶ
 γεγραμμένος ἐπὶ περγαμνῆς τοῦ 10^{ου} αἰῶνος.)
 Ἀλλὰ τρέφομεν τὴν πεποίθησιν ὅτι οὐδὲν πλέον
 ὑπῆρξε δυνατόν τοῦ ἡμιμέτρου τούτου, ἐκ τοῦ
 παρελθόντος ἰδίως ὀδηγούμενοι. Καὶ πράγματι, ὁ
 κλεινὸς Μαυρίκιος, κατανοῶν τὰ ὀλέθρια ἀποτελέ-
 σματα τῆς προσφυτῆς μυριάδων ὀλων ἀκμαίων
 πολιτῶν εἰς τὸν μοναχικὸν βίον, ἀπηγόρευσε τὴν
 εἰς τὴν ἱερωσύνην καὶ τὰς Μονὰς ἀποδοχὴν τῶν
 λειτουργῶν τοῦ Κράτους, καὶ τῶν στρατιωτῶν.
 Οὐδὲν δικαιοτέρον τοῦ θεσπίσματος τούτου, καὶ
 λυσιτελέστερον, ὅπως παρακλυθῇ ὁ ὅλον ἐπιτεινό-
 μενος εὐνουχισμὸς τῆς πολιτείας, κατὰ τὴν γραφικὴν
 ἔκφρασιν τοῦ Κ^{ου} Παπαρρηγοπούλου. Ἀλλ' ὁ Πάπας
 τῆς Ῥώμης Γρηγόριος ὁ Μέγας, ἐπιληφθεὶς, κατὰ
 τὸ εἰωθός, καὶ τῆς περιστάσεως ταύτης, ὅπως ἀνα-
 μιχθῇ εἰς τὰ πράγματα τῆς ἡμετέρας ἐκκλησίας,
 ἀντέτεινεν, ἐπὶ τῇ προφάσει ὅτι ἀσεβὴς ἦν ἡ ἐκ

τῆς ὑπηρεσίας τοῦ Θεοῦ παρεμπόδισις ἐκείνων, οὓς
 αὐτὸς ὁ Θεὸς ἐδάνεισεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ
 Ἀνακτος. Ὁ Μαυρίκιος καλῶς ἐνόει τὸ ὑποπον
 τῆς ἐρμηνείας ταύτης, τῆς μεταβαλοῦσης τὸ Εὐαγ-
 γέλιον εἰς ὀλετήρα τῶν τιμαλφεστέρων συμφερόντων
 τῆς πολιτείας, ἀλλ' ἐνέδωκε, διότι κρύφα ἡ πλειο-
 νότης τῆς Βυζαντινῆς ἐκείνης κοινωνίας συνεμερί-
 ζετο τὴν γνώμην τοῦ Γρηγορίου.

Ὀλίγον ἀργότερον ὁ διάδοχος τοῦ Μαυρίκιου
 Φωκάς, τύραννος καὶ κυβερνήτης ὀλέθριος, ἀλλὰ
 κρατερός στρατιώτης, μελετήσας στρατείαν κατὰ
 τῶν Περσῶν ἐν ἔτει 608, ἀπεφύνατο διὰ θεσπί-
 σματος ὅτι πάντες οἱ ἐν πολέμῳ πίπτοντες ἑξομοι-
 οῦνται πρὸς τοὺς ἁγίους καὶ μάρτυρας. Καταφανὴς
 ὁ σκοπὸς τῆς διατάξεως ταύτης. Ἐξαφανισθέντων
 ἀπὸ πολλοῦ παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς πάντων τῶν
 αἰσθημάτων, δι' ὧν τὰ ἔθνη μεγαλουργοῦσι, τῆς
 φιλοτιμίας δηλονότι καὶ τῆς φιλοπατρίας, ἐν ᾧ τὸ
 τελευταῖον ἀπομείναν, τὸ θρησκευτικόν, παρεξηγού-
 μενον, μετεβάλλετο εἰς τὸ κύριον ὄργανον τῆς νάρκης
 καὶ τῆς ἀποσυνθέσεως, ὁ Αὐτοκράτωρ ἐμελέτησε
 τὴν ἀναζωπύρωσιν αὐτοῦ, ὅπως οὕτω κἂν ἀναπλη-
 ρώσῃ τὰ ἐλλείποντα. Καὶ πράγματι, λίαν ἐπιτηδεῖα
 ἦν ἡ πράξις αὕτη, ἡ τοσοῦτον χαρακτηριστικὴ τῆς
 ἐποχῆς. Ἀλλὰ τὴν φορὰν ταύτην ἀντέστησαν ὁ
 Πατριάρχης καὶ οἱ λοιποὶ ἐπίσκοποι, θεωροῦντες
 τὸ θέσπισμα ὡς προσβλητικὸν διὰ τὴν ἐκκλησίαν·
 ἀναγκασθέντος δὲ οὕτω τοῦ Φωκά εἰς ἀνάκλησιν
 αὐτοῦ, ἐπήλθον ἀμέσως τὰ δεινὰ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης
 ἀτυχήματα.

Οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων, ἀπίθανον φαί-
 νεται, ὡς ἐρρήθη ἀνωτέρω, ὅτι προέβη ὁ Σέργιος
 εἰς μέτρον τοσοῦτον ἀσύμφωνον πρὸς πάσας τὰς
 τάσεις τῆς ἐποχῆς. Ἀλλὰ καὶ τούτου μὴ γενομένου,
 εἶδομεν ὅτι ὁ Ἡράκλειος, τὰς ἱερὰς εἰκόνας ἀείποτε
 προτάσσων, καὶ τὰς στρατίας αὐτοῦ ἐνθουσιῶν διὰ
 τῶν θεοπνευστῶν αὐτοῦ προσλαλιῶν, παρέσχεν
 ἐξόχως θρησκευτικὸν χαρακτῆρα εἰς τὸ ὅλον ἐγχεί-
 ρημα, καὶ παρίσταται, οὐχὶ πλέον ὡς Ἀναξ, ἀλλ' ὡς
 Προφήτης καὶ Μωϋσῆς νέος, ὀδηγῶν κατὰ τῶν
 ἀλλοθρήσκων τὰ τέκνα τοῦ Ἰσραὴλ.

**Ἐξαπλῶ τὸ λάζαρον
 τοῦ Κωρστατίνου, καὶ τὸ στόμα μου ἰχθεῖ
 ὡς σάλπιγξ τῆς πατρίδος καὶ τῆς πίστεως.**

Γνωστὴ ἐστίν ἡ κατὰ τῆς βυζαντινῆς ἐποχῆς
 τυφλὴ καταφορά πάντων τῶν ἀρχαιοτέρων συγγρα-
 φῶν τῆς ἐσπερίας, ἥτις ἐπήγαγεν ἰδίως ἐκ τῆς μεταξὺ
 Ῥώμης καὶ Βυζαντίου θρησκευτικῆς διαμάχης. Ἀλλ'
 ἀπὸ τοῦ Γίββωνος, τοῦ ἐλευθέρου πάσης τοιαύτης
 προλήψεως, ἤρχισε διαλυόμενον τὸ νέφος τοῦτο
 τῆς ἐμπαθείας· διαφωτιζόμενα δὲ οὕτω ὑπὸ τῆς

ἀληθοῦς ἐπιστήμης, τὰ μακρὰ χρονικά τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας παρίστανται ὁσημέραι καθαρώτερον ὥς μία τῶν θαυμασιωτέρων δέλτων τῆς ἀνθρωπίνης ἱστορίας. Πεντεκαίδεκα ὅλους αἰῶνας διήρκεσε τὸ μεγαλοπρεπὲς ἐκεῖνο Ἑλληνικὸν Κράτος, ὅπερ ὑπερβάλλει, κατὰ τὴν λαμπρότητα, οὐ μόνον πᾶν ὅ,τι εἶδεν ἡ Εὐρώπη ἀπὸ τῶν παναρχαίων χρόνων, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ μυθικὰ Βασίλεια τῶν Περσῶν καὶ Ἀσσυρίων. Ἐὰν δὲ ἀπαντῶσιν ἐν τοῖς ἀπονημονεύμασιν αὐτοῦ σελίδες τινὲς σκοτειναί, οὐχὶ πλείονες ἢ ἐν πάσῃ ἄλλῃ ἱστορίᾳ, ἔξαγοράζουσιν αὐτὰς πληρέστατα περικλεεῖς καὶ μακροχρόνιοι ἀγῶνες, ἐπανειλημμένως διασώσαντες τὸν λοιπὸν χριστιανικὸν κόσμον κατὰ τὰς στιγμὰς τῶν δεινότερων δοκιμασιῶν. Ἡ παλινόρθωσις αὕτη τῆς ἀληθοῦς ἱστορίας τοῦ μεσαιωνικοῦ ἡμῶν βίου ἐστὶν ἐν τῶν ἱερωτέρων ἡμῶν καθηκόντων, καὶ τῶν τιμαλφεστέρων πλεονεκτημάτων. Εἰς τίνα ἄλλον ἀποβαίνει εὐχερεστέρα ἢ διόρθωσις τῶν φοβερῶν τῶν λατίνων ἱστορικῶν ἀδικημάτων ἢ εἰς ἡμᾶς τοὺς ἀμέσους τῶν ἀδικηθέντων ἀπογόνους, τοὺς ἐν πρωτοτύπῳ ἀναγινώσκοντας τὰς πηγὰς, καὶ ἀκριβῶς κατανοοῦντας τὸ τε πνεῦμα καὶ τὰ αἰσθήματα τῶν προπατόρων ἐκείνων. Εὐτυχῶς ἠρξίσμεν ἐπ' ἐσχάτων κατανοοῦντες τὸ χρέος τοῦτο, καὶ ἀναφαίνεται αὖθις τις ζῆλος περὶ τὰς Βυζαντινὰς μελέτας. Πολύ, πλείστον ἤδη ἀναλόγως ἐπραξαν οἱ Κ^{οι} Σάβας, Βυζάντιος, Ζαμπέλιος, Παπαρρηγόπουλος, καὶ οἱ τινες ἄλλοι, ἀλλὰ τὸ ἀριστον ἐγχειρίδιον τοῦ τελευταίου τούτου, ἀκολουθοῦν τὴν Ἑλληνικὴν φυλὴν ἀπὸ τῶν ἀρχαιότατων χρόνων μέχρι τῆς σήμερον, ἐστὶ κατ' ἀνάγκην συνοπτικόν, διό καὶ μένει εἰσέτι τὸ στάδιον ἐλευθερον εἰς τὸν συγγράψοντα τὴν πρώτην καθαρῶς Βυζαντινὴν ἱστορίαν, ὑπὸ τὴν ἀληθὴ αὐτῆς Ἑλληνικὴν ἐποψιν. Ἀπαιτεῖται δὲ καὶ σπουδὴ, μὴ τυχὸν προηγηθῶσιν ἡμῶν καὶ κατὰ τοῦτο οἱ Εὐρωπαῖοι. Ἐὰν διδάσκωνται ἀσυγκρίτως κάλλιον τὰ Ἑλληνικά εἰς τὰ Γερμανικά γυμνάσια ἢ εἰς τὰ ἡμέτερα, ἐὰν δυστυχῶς οὐδὲ παραβολὴ τις ἀποβαίνει δυνατὴ τῆς παρ' ἡμῖν καλλιιεργείας τῶν γραμμάτων πρὸς τὴν ἐν Εὐρώπῃ, ὅπου οὐδὲ ἡμέρα παρέρχεται ἀνευ τῆς ἐμφανίσεως νέου τινὸς καὶ περισπουδάστου συγγράμματος, μεγάλως ἐπετάθη

ἐπ' ἐσχάτων καὶ ἡ προσοχή, ἣν ἐπισύρει ἡ Βυζαντινὴ ἱστορία, καὶ ἡ ἀξία τῶν περὶ αὐτῆς δημοσιευμένων ἔργων.

Οὕτως καὶ ὁ Κ^{ος} THIERRY, καὶ ὁ Κ^{ος} DRAPEYRON, μετ' ἀληθοῦς ἐνθουσιασμοῦ περιγράφουσι τὰς στρατείας τοῦ Ἡρακλείου, καὶ λέγουσιν ὅτι τὸ Βυζάντιον, ἐκπέμπον τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, ὅπως ἐκδικήσωσι τὰς κατὰ τῆς γηραιᾶς Ρώμης προαιωνίους προσβολὰς, ἐλευθερώσωσι τὴν ἐπίγειον Σιών, καὶ ἀνακτήσωσι τὸ ἀρπαγὲν τῆς σωτηρίας σύμβολον, ἐστὶ γεγονός θραυσματικόν, εἰς δ' ὀφείλεται ὁ τίτλος τῆς πρώτης σταυροφορίας. Σπάνιοι οἱ σήμερον ἀντιλέγοντες, ἀλλ' ἐπιτραπήτω ἡμῖν ἡ προσθήκη ὀλίγων τινῶν. Ἡ Ἑλλάς ὑπῆρξε προπύργιον τοῦ λοιποῦ κόσμου κατὰ τῶν βαρβάρων, οὐχὶ μόνον ἐπὶ Ἡρακλείου, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ Μιλτιάδου καὶ Θεμιστοκλέους μέχρι τοῦ Κανάρη καὶ Κολοκοτρώνη. Οὐδαμῶς ὁ πρῶτος, ἀλλ' ὁ περικλεέστερος τῶν Σταυροφόρων ὑπῆρξεν ἄρα ὁ Ἡράκλειος, ὑπάρχει δὲ μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν Γοδοφρείδων καὶ Ταγκρέδων ἡ ἐξῆς ἔτι διαφορὰ. Ἐν ψ αἱ ΞΕ τοῦ Ἡρακλείου ἡμέραι εἰσὶν ἑξαετῆς σειρὰ περικλεῶν ἀγώνων, ἐν ψ, οὐ μόνον τὴν Ἱερουσαλὴμ ἀνεκτήσατο οὗτος, καὶ τὸν εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Περσίας ἀποκομισθέντα Σταυρόν, ἀλλ' εἰσὺς καὶ μέχρι τῆς Κτησιφώντος, ὁλοσχερῶς κατέβαλε τὸ Κράτος τῶν Σασσανιδῶν, αἱ λατινικαὶ σταυροφορίαι παριστῶσι τὸ θλιβερόν θέαμα διαρκῶν σκανδάλων, ἐν οἷς μόλις διαλαμβάνουσιν ἀτομικά τινα ἀνδραγαθήματα, κατέληξαν δὲ εἰς ληστρικὴν κατὰ τῶν Ἑλληνικῶν κτήσεων ἐπίθεσιν, καὶ τὴν ἐκπόρθησιν αὐτοῦ τοῦ περικλεοῦς ἄστεως, ὅπερ ἐπὶ χίλια ἔτη διετελέσεν ὁ μόνος κατὰ τῆς Ἀσίας πρόμαχος. Καὶ ἀπεδίωξαν μὲν αὖθις οἱ Ἕλληνες Αὐτοκράτορες τοὺς ἐπιδρομεῖς, ἀλλ' ἐν τῇ ἀγῶνι τούτῃ ἐξηντλήθησαν ὅλως αἱ δυνάμεις τοῦ πολυπαθοῦς Κράτους, οὐ κατέθραυσε τέλος τὴν ἡρωϊκὴν ἀντίστασιν ὁ Β^{ος} Μωάμεθ. Ἄμα δὲ τούτου γενομένου, ἅμα ἐκλείψαντος τοῦ προχώματος, ἐφθασεν ἡ Ἀσιατικὴ πλημύρα μέχρι Βιέννης, καὶ τίς οἶδε ποία ἤθελεν εἶναι σήμερον ἡ τύχη τῆς Εὐρώπης, ἐὰν μὴ ἔσπευδε λυτρωτὴς ὁ Σοβιέσσης. Ποία ὑπῆρξε καὶ τούτου ἡ ἀμοιβὴ πάντες οἶδασιν.

ΜΕΡΟΣ Γ'.

Ἔγδοδος, ἐποχώρησις, συμβολαί, διογμοί.

Διὰ μακρῶν περιγράφει ὁ Πισίδης, Περσικῶν Ακρ. Β. Στ. 47 τὴν ἐγκύμνασιν ταύτην καὶ συγκέντρωσιν τοῦ στρατοῦ ὑπὸ τοῦ Ἡρακλείου, ὅστις,

τυπῶν, διαιρῶν, δεικνύων, ἐπογράφων, πράττων, μεριμνῶν, εἰς τρεπίζων, προγράφων,
διέπλασεν ἐν βραχεῖ χρόνῳ, καὶ οἰοῖται ἐκ τοῦ μηδενός, δύναμιν ὑπὸ πᾶσαν ἐποψιν ἀειδιόμαχον. Ἦν δὲ τότε ὅλη ἡ πεδιάς,

σάλπιγγες ἔνθα, καὶ γάλαγγες ἀσπίδων,
αἰχμαί, γαρέτραι, καὶ βέλη καὶ γόσγαρα,
καὶ πάντα φρικτά, καὶ γόβος καὶ σύγχυσις.

**Καλλίτερος ἦτον ὁ περίπατος εἰς τὸν λαμ-
πτῆρα.** Ὁ Λαμπτήρ οὗτος, ἡ λαμπτήρων οἶκος,
ἦν κολοσσιαῖον οἰκοδόμημα ἐγειρόμενον μεταξὺ τοῦ
Φόρου τοῦ Κωνσταντινίου καὶ τοῦ Παλατίου τῶν
Βλαχερνῶν. Ἐκεῖ ἐξετίθεντο τὰ τιμαλφέστερα τῶν
ἐμπορευμάτων, ἅτινα πανταχόθεν συνέρρεον εἰς τὴν
ἀφνειὰν πρωτεύουσάν, ἐκεῖ συνωθούντο διαρκῶς αἱ
περικαλλεῖς δέσποιναί, οἱ μεριστάνες, καὶ τὸ πολὺ
τῶν ἀγοραστῶν πλήθος, θαυμάζον τὰ ὀλοσηρικὰ καὶ
χρυσόπαστα ὑφάσματα, ἐξ ὧν κατεσκευάζοντο αἱ
ἐνδυμασίαι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης· τὸ δ' ἐσπέρας τὰ
πολυάριθμα τοῦ καταστήματος τούτου ἐργαστήρια
κατηγάζοντο μέχρι βαθείας νυκτὸς διὰ ρεύματος
φωτὸς, ἐκ πολλῶν λαμπτήρων σχηματιζομένου, ἐξ οὗ
καὶ τὸ ὄνομα. Τὸ ἀρχαῖον τοῦτο πρότυπον τῶν
καταστημάτων τοῦ Λούβρου, καὶ εἰτινων ἄλλων,
ἐπυρπολήθη ἐπὶ τῆς στάσεως τοῦ Νίκα, ἀλλ' ἀνοι-
κοδομηθὲν ὑπὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ἀπέμεινεν ἐπὶ
αἰῶνας ἐν τῶν καλλίστων κοσμημάτων τῆς πρω-
τεύουσας.

Εὐλογούμενος

ὑπὸ ἀπείρου καὶ ἀλλόγρονος λαοῦ,
ἐπεβιβάσθη.

Κατὰ τὴν πρώτην ταύτην ἐκστρατείαν ἠκολού-
θησε τὸν Ἡράκλειον καὶ ἡ Μαρτίνα, ἥτις καὶ ἀργό-
τερον ἐπανεὶλημμένος συνώδευσεν αὐτὸν εἰς διά-
φορα τῆς Ἀσίας μέρη, ἀλλ' ἡ οἰκονομία τοῦ ἡμετέρου
δράματος ἀπήτησεν ὥς πρὸς τοῦτο τὴν παραλλαγὴν
τῆς ἱστορικῆς ἀληθείας.

Ὁ Πισίδης, ἐπαινῶν τὸν Ἀνακτα, ὅστις κατέλιπε
τὰ πάντα ὅπως σπεύσῃ εἰς τὴν φωνὴν τῆς πατρίδος,
ἐπιφέρει τοὺς ἐξῆς ὑπραίους στίχους·

οὐ τὰ τέκνα σου τότε,
οἱ ψυχαγωγοὶ μαργαῖται τοῦ βίου,
στοργῇ δεθέντα φρονεῖν παρεκράτουν,
οὐκ εὐλαβίῃς τὰς ἐνοχλοῦσας ρόσους,
ἀλλ' ὡς ἄσαρκος, καὶ μόνος δοκῶν ἔχειν
ἢ σῶμα χαλκοῦν ἢ σιδηρᾶν καρδίαν,
ἀπῆλθες, ἐστράτευσας, ὡπλίσσω πάνιν
εἰς ἀντὶ πάντων.

Ἡρακλίδης, Ἀκρ. Α. Στ. 175.

Θύελλαν ὑπέστητε τῆς Προποντιδὸς ἐξελθόντες.

Ἡ περιγραφή τῆς θυέλλης ταύτης, καθ' ἣν τὸ
πρῶτον προκινδυνεύσας, ἀνεδείχθη ὁ Ἡράκλειος,
ἐστὶ μία τῶν ὑπαισιωτέρων περικοπῶν τοῦ Πισίδου.
Περσικὰ Ακρ. Α. Σ. 170.

Ἦν μὲν, Νότου πνεύσατος εἰς τοῦτ' αἰτίον,
παλινδρομοῦντα συντόνως τὰ ρεύματα,
καὶ τὸς ἀγεγγῆς, καὶ βράσαντα κύματα
διπλῇ ἀνάγκῃ τῆς ἑλῆς εἰργάζετο·
πολλὴ δὲ παγνάζουσα ρευμάτων βοή,
τὸν ἦχον ἐψώσασα ταῖς πέτραις, ὅλον
ἔξω τὸν ἀγρὸν ἀγρίως ἀνέπτε, καὶ
προσραγέντα τοῖς λίθοις τὰ κύματα,
ἐκ τῶν βλαίων ὥσπερ ἀντικρουμάτων
σπινθήρας ἐξέπεμπον ἑνὶ οὐσίᾳ.

Δυστυχῶς ὀλίγον κατωτέρω ἀπαντᾷ ἡ ἐξῆς
ἀλλόκοτος εἰκὼν,

ἰδὼν δὲ ταῦτα καὶ στενάζας ὁ γόθος,
πλήττει τὸν ἄκρον τοῦ ποδὸς σου δάκτυλον,
ἐαυτόν, ὡς ἔοικε, μορφώσας λίθῳ,
θερμὴ δ' ἀνγκόντιζεν αἵματος χύσις.

Κατέλιπον οἱ Πέρσαι τὸ Βεζάρτιον
καὶ καθ' ἡμῶν χοροῦσι.

Γραφικῶς περιγράφει ὁ Πισίδης εἰς τὴν δευτέραν
περὶ τῆς κατὰ Περσῶν στρατείας Ἀκρόασιν Στ.
240—255 τὰς δύο ἀντιμετώπους στρατιάς. Καὶ ὁ μὲν

Στρατηγὸς τῆς πλάνης

... ἔργον εἶχεν ὀργάνων καὶ κρυβάτων
ἄσμενον ἦχον, καὶ γυναικῶν ἐκτόπων
ὄρχησιν, εἰς γέμνωσιν ἡρεθισμένων.

Ἐν ψ σύ, λέγει κατωτέρω τῷ Ἡρακλείῳ, ὁ

Στρατηγὸς τῆς σοφῆς παροπλίας
ψαλμοῖς ἐτέρπον μυστικῶν ἐξ ὀργάνων,
τὸν θεῖον ἦχον ἐντίβεις τῇ καρδίᾳ,
εἶχες δὲ σεμνὰ παρθένων σκιρτήματα,
τῶν σὼν λογισμῶν τὰς ἀπρόνους ἐλπίδας·
τὸ πῆρ ἐκεῖνος εἶχε προσκιντούμενον,
ἐψοόμενον δὲ σὺ, κράτιστε, τὸ ξύλον.

ΜΕΡΟΣ Δ'.

**Τὴν ἄσπορον
τοῦ Ἱεράρχου Ῥώμης ἐχθροπάθειαν.**

Διὰ μακρῶν διηγείται ὁ Κ^ς Παπαρρηγόπουλος Τόμ. Γ'. σελ. 208—214 τὰ περὶ τῆς πολυθρῦλλήτου ταύτης ἐριδος, τῆς ἀφορώσεως τὸν τίτλον τοῦ οἰκου-
μενικοῦ Πατριάρχου, ἀποδεικνύς ὅτι ἀδίκως κατ' αὐτοῦ ἐξανέστησαν οἱ ἀρχιεπίσκοποι τῆς Ῥώμης, διότι, ἐάν σήμερον ὑποδὴλὴ τὴν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ πρωτοκαθεδρίαν, κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἦν ἀπλῶς τιμητικός. Οὕτως οἱ μεγάλοι ἱεράρχαι, Χρυσόστομος, Βασίλειος, καὶ Γρηγόριος, αἰεποτε ἀπεκλήθησαν οἰκου-
μενικοὶ διδάσκαλοι, τὸν αὐτὸν δὲ τίτλον ἔφεραν ὁ Πρύτανις τῶν δώδεκα καθηγητῶν, οἵτινες ἀπετέ-
λουν τὴν ἐν τοῖς Ἀνακτόροις τοῦ Βυζαντίου ἐδρεύ-
ουσαν Αὐτοκρατορικὴν Ἀκαδημίαν. Δι' εὐρυτέρας πληροφορίας ἰδὲ τὸ μέγα σύγγραμμα τοῦ Πίχλερ.

Παλλικαρίων στίγος συνεπίγητο.

Πᾶσαν τὴν ὑπὸ τῶν Ἀβάρων καὶ Περσῶν πολιορ-
κίαν τοῦ Βυζαντίου συνοψίζουσιν ὁ Θεοφάνης, καὶ ὁ ἀντιγραφεὺς αὐτοῦ Κερδηνός εἰς τὰς ἐξῆς ὀλίγας γραμμὰς «ὁ δὲ Σάρβαρος Χαλκηδὼνι προσ-
βαλὼν καὶ οἱ Ἀβάρεις ἐκ τῆς Θράκης τῇ πόλει πλησιάζαντες, ταύτην ἐλεῖν ἐβόλυντο, καὶ πολλὰς μηχανὰς κατ' αὐτῆς κινήσαντες, καὶ εἰς σκάφη γλυπτὰ ἐκ τοῦ Ἰστροῦ πλήθος ἄπειρον καὶ ἀριθμοῦ κρείττον ἐνέγκαντες, τὸν κόλπον τοῦ Κέρατος ἐπλήρωσαν· δέκα δὲ ἡμέρας τῇ πόλει παρακαθίσαντες διὰ τε γῆς καὶ θαλάσσης, τῇ τοῦ θεοῦ δυνάμει καὶ συνεργείᾳ, καὶ ταῖς πρεσβείαις τῆς ἀχράντου καὶ θεομήτορος παρθένου, ἡττήθησαν.» Θεοφ. Σ. 487. Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Νικηφόρος μίαν μόνον παράγραφον ἀφιερῶν εἰς τὸ σπουδαιότατον τοῦτο γεγονός, παρα-
δεχόμενος ἐπίσης τὴν θείαν ἐπέμβασιν «ἐπεὶ προσή-
εσαν τῷ τείχει τὰ ὄργανα, θεία δύναντος ἐξα-
πινάως ταῦτα διέλυνε, καὶ τοὺς ἐν αὐτοῖς τῶν Ἀβάρων μαχητὰς διώλεσε.» Νικηφ. Σ. 20. Ὡστε πράγματι ἀνεκτίμητον παρέχει ἡμῖν ἐκδού-
λευσιν τὸ Πασχάλιον Χρονικόν, ὅπερ διὰ μακρῶν ἀφηγείται τὸν περιφανῆ τοῦτον τῶν Ἑλληνικῶν ὅπλων θρίαμβον. Πασχ. Σ. 716—726. Κέκτῃται δὲ ἡ διήγησις αὕτη καὶ τοῦτο τὸ ἐνδιαφέρον, ὅτι κατὰ πρῶτον ἐν αὐτῇ ἀπαντᾷ ἡ λέξις **παλλικάριον**, ἣτις τοσοῦτον ἐκλείσθη εἰς τοὺς μεταγενεστέρους τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἀγῶνας. Τῶν ἐχθρῶν, λέγει, μὴ φανέντων ἐπὶ δέκα ἡμέρας «ἐξῆλθον στρατιῶται

μετὰ παλλικαρίων καὶ πολιτῶν,» ὅπως θερίσῃ γεννήματά τινα. Κατὰ τὸν Κ^ς Παπαρρηγόπουλον Σ. 260 ἡ λέξις φαίνεται τότε σημαίνουσα τοὺς νεω-
τέρους τῶν στρατιωτῶν ἀκολουθούς.

Ἰκανὴν δὲ κέκτῃται ἀξίαν ὑπὸ ἱστορικὴν ἐποψιν καὶ οἱ Ἀβάρεις τοῦ Πισίδου, ἐνθα ἐκτίθενται πάντα τὰ κυριώτερα γεγονότα, διότι, καίτοι ἐπικρατεῖ πάν-
τοτε ἡ συνήθης τῷ ποιητῇ σύγχυσις, ἡ μαρτυρία αὐτοῦ ὡς αὐτόπτου παρέχει ἀναμφήριστον κύρος εἰς τὴν ἐν τῷ Πασχαλίῳ ἔκθεσιν.

Ὁ Σταυρός

εἰρίσκετο εἰς χεῖρας τῶν πυρολατρῶν.

Τοσοῦτω περιέργον ἐστὶ τὸ χωρίον, ἐν ᾧ διη-
γείται ὁ Θεοφάνης Σ. 37 τὴν ὑπὸ τῆς Ἀγίας Ἑλένης ἀνεύρεσιν τοῦ τιμίου Σταυροῦ, ὥστε παρατίθεμεν αὐτὸ ὡς δολόκληρον. «Τῷ δ' αὐτῷ ἔτι Ἑλένη τὴν μακαρίαν μετὰ χρημάτων ἀπέστειλεν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα ὁ θεὸς Κωνσταντῖνος, πρὸς τὸ ἀναζητῆσαι τὸν ζωοποιὸν τοῦ Κυρίου Σταυρόν. Μακάριος δὲ ὁ Πατριάρχης Ἱεροσο-
λύμων, σιγαντῆσας τῇ βασιλίδι μετὰ τῆς δε-
ούσης τιμῆς, τὴν ζήτησιν τοῦ ποθομένου ζωοποιῦ ἔκλον ἐποιεῖτο σὺν αὐτῇ, μεθ' ἡσυχίας καὶ προσευχῶν σπουδαίων καὶ νηστειῶν. Τοῦτω δὲ γενομένῳ, ἐγένη συντόμως θεοθεν ὁ τόπος τῷ αὐτῷ Μακαρίῳ δειγθεὶς, ἐν ᾧ ἴδρυτο τῆς ἀκαθάρτου δαίμονος Ἀφροδίτης ὁ ναὸς καὶ τὸ ἄγαλμα· ὃν, τῇ βασιλικῇ αὐ-
θεντία χρωμένη, συντόμως καθῆλκεν ἡ θεό-
στεπτος Ἑλένη, διὰ πλήθος τεχνιτῶν ἐκ βάθους κατασκάψασα, καὶ τὸν χοῦν ἀπορ-
ρίψασα, ὑπὸ Ἀδριατοῦ Αἰλίου πάλαι κτι-
σθέντα πολυτελῶς. Αὐτίκα δὲ τὸ ἅγιον μνῆμα καὶ ὁ τόπος τοῦ κρατίου ἀνεδείχθη-
σαν, καὶ πρὸς ἀνατολὴν στέγγεις τοῦτω τρεῖς σταυροὶ γεχωσμένοι· ἐρευνήσαντες δὲ εἴρον καὶ τοὺς ἥλους. Ἀμυχανούτων δὲ πάντων ποῖος ἄρα εἴη ὁ δεσποτικὸς σταυ-
ρός, καὶ σφόδρα τῆς μακαρίας Ἑλένης λεπου-
μένης, ὁ Μακάριος γεροντύμως ἐπίσκοπος διὰ πίστεως ἔλκετο τὸ ζητούμενον· ἀπεργω-
σμένη γάρ τιτι γυναικὶ τῶν ἐμφανῶν, καὶ σχεδὸν τεθνηκυῖα, προσαγαγὼν ἐκάτερον τῶν σταυρῶν, τὸν δεσποτικὸν διέγνω· μόνον γὰρ ἤγγισε τῇ ἀσθενοῦσιν ἡ σκιά αὐτοῦ, καὶ

εἰθὺς ἡ ἄπνονος καὶ ἀκίνητος, θεία δυνάμει, παραχρῆμα ἀπεπύδησε δοξάζουσα τὸν θεὸν μεγάλη τῇ φωνῇ. Ἡ δὲ πανευσεβὴς Ἑλένη μετὰ φόβον καὶ πολλῆς χαρᾶς ἀνελομένη τὸ ζωοποιὸν ξύλον, μέρος μὲν αὐτοῦ σὺν τοῖς ἡλοῖς ἤγαγε πρὸς τὸν παῖδα· τὸ δὲ λοιπὸν εἰς ἀργυροῦν καταθεμένη γλωσσόχομον, παρέδωκε τῷ ἐπισκόπῳ Μακαρίῳ, εἰς μνημόστυνον ταῖς μετ' ἔπειτα γενεαῖς.»

Ὡς ἐκ τῶν ἀνωτέρω καθίσταται δῆλον ὁ Σταυρὸς κατετήθη. Καὶ ποία μὲν ὑπῆρξεν ἡ τύχη τοῦ εἰς Βυζάντιον σταλέντος μέρους καὶ τῶν ἡλίων ἀδελφον· γνωρίζομεν δὲ μόνον παρ' αὐτοῦ τοῦ Θεοφάνους ὅτι ὁ Κωνσταντῖνος· «δεξάμενος μετὰ χαρᾶς τὴν τοῦ ζωοποιοῦ ξύλον μοῖραν, ἐν χρυσῇ θήκῃ παρέθετο, παραδοὺς τῷ Ἐπισκόπῳ εἰς τήρησιν· τῶν δὲ ἡλίων τοὺς μὲν εἰς τὴν ἐαυτοῦ περικεφαλαίαν ἐχάλκευσε, τοὺς δὲ ἀνέμιξε τῷ σαλβαρίῳ τοῦ ἵππου αὐτοῦ, ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥῆθ' ἐν τῷ προσήτῳ.» Ἡ δ' ἐν Ἱερουσαλὴμ ἀφελθεῖσα μοῖρα ἐτηρεῖτο ἐν τῷ Ναῷ τῆς Ἀναστάσεως, τῷ οἰκοδομηθέντι ὑπὸ τοῦ Κωνσταντίνου, ἐν τῇ αὐτῇ ἀργυρᾷ κύσει, ἣν ἀναφέρει ὁ Θεοφάνης, καὶ ἥς ἐφύλαττε τὴν κλεῖδα ὁ Πατριάρχης, σφραγίζων αὐτὴν ἐκάστοτε καὶ διὰ τῆς ἐπισκοπικῆς σφραγίδος. Ἀλυσθείσης δὲ τῆς ἁγίας πόλεως ὑπὸ τοῦ Σαρβάρου κατὰ τὴν 26 Μαΐου 614 (DULAURIER Σ. 223), καὶ καταστραφέντων πάντων τῶν ἁγίων Ναῶν, ἐκλάπη τὸ κιβώτιον, ἀφεθὲν ἄλλως ἀλώβητον, εἶτε ἐκ θρησκευτικοῦ δόους, εἶτε ὅπως σταλῇ πῶ Χοσρόη, τοῦ βαρβάρου κατακτητοῦ οὐδὲ τὰς σφραγίδας θιξάντος, οὐδὲ τὴν κλεῖδα ζητήσαντος. Ὁ Χοσρόης κατ' ἀρχὰς μὲν κατέθηκε τὸ πολύτιμον κειμήλιον εἰς φρουρίον τι παρὰ τὴν Ταυρίδα τῆς Ἀρμενίας, ὅπερ κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ CHARDIN (Voyages, T. II, p. 326) ἐσώζετο ἀκόμη κατὰ τὸν μεσαίωνα. Ἀλλ' ὅτε προσήγγισεν ἡ στρατιὰ τοῦ Ἡρακλείου, μετηνέχθη τὸ κιβώτιον εἰς διάφορα τῆς Περσίας μέρη, καὶ κατετέθη τέλος ἐν ἀγνώστῳ εἰς τὰ ἐνδότες αὐτῆς κρύπτη. Μετὰ δὲ τὴν ὑπογραφὴν τῆς εἰρήνης, καὶ τὸν θάνατον τῶν τελευταίων Σασσανιδῶν, τοῦ Χοσρόου δηλονότι, τοῦ Σιρόου, τοῦ Καβόη καὶ τοῦ Ὀρμίσδα, ὁ Σάρβαρος, ὅστις μόνος αὐτὴν ἐγνώριζε, συντίθεται τῷ Ἡρακλείῳ, καὶ λαμβάνει παρ' αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν τῶν Περσῶν «εἰρήνης τε βραβευνθείσης, τὴν τε Αἴγυπτον καὶ πᾶσαν τὴν ἀνατολικὴν γῆν Ῥωμαῖοι ἀποδίδωσι, τοὺς ἐκεῖσε Πέρσας ἐξελών, τὰ τε ζωοποιὰ ξύλα πρὸς Βασιλέα στέλλει.» Νικηφ. σελ. 24. Ἡ

ἀποστολὴ αὕτη ἐγένετο διὰ τοῦ Θεοδώρου, ὃς ἔλαχεν, ὡς γνωστὸν, ἡ ἐντολὴ τῆς ἐκτελέσεως τῶν ὄρων τῆς εἰρήνης. Γνωρίζομεν δὲ πῶς, παραλαβὼν τὸν Σταυρὸν ὁ Ἡρακλεῖος εἰς τὸ Ἀνάκτορον τῆς Ἱερείας, διέβη κατ' ἀρχὰς θριαμβικῶς τὸ Βυζάντιον, καὶ εἶτα ἐκόμισεν αὐτὸν εἰς Ἱεροσόλυμα. Εἶδομεν δὲ πρὸς τοῦτοις πῶς ἀργότερον, μετὰ τὴν δυσμενῆ τῆς μοίρας τροπὴν, ἀφαίρεσας αὐτὸν καὶ αὖθις, ἐπανήγαγεν εἰς Κωνσταντινούπολιν, μεθ' ὃ ἀγνωστος πλέον ἡ τύχη αὐτοῦ. Ἐν τοῖς χρονικοῖς τῆς Ἀρμενίας πολ- λάκις ἀναφέρονται θαυματουργοὶ Σταυροί, κατασκευασθέντες δῆθεν ἐκ τεμαχίων τοῦ τιμίου ξύλου, ἀποσπασθέντων καθ' ἣν ἐποχὴν ἐφυλάττετο τοῦτο παρὰ τὴν Γάζακα, ἀλλ' οἱ Ἕλληνες συγγραφεῖς λέγουσι ῥητῶς ὅτι τὸ κιβώτιον, ἀνευρεθὲν, ἔφερεν εἰσὶ ἀθί- κτους τὰς σφραγίδας τῆς ἁγίας Ἑλένης. «Αὐτὸς δὲ (ὁ Ἡρακλεῖος) λαβὼν τὰ ζωοποιὰ ξύλα ἐσφρα- γισμένα . . . πρὸς τὰ Ἱεροσόλυμα ἀγίετο, καὶ Μοδέστῳ τῷ Ἀρχιερεῖ, καὶ τῷ αὐτοῦ κλήρῳ ταῦτα ὑπέδειξε· οἱ δὲ τὴν σφραγίδα σώων ἐπεγίνωσκον· καὶ ὡς ἀνέπαγα καὶ ἀθέατα βεβήλοις καὶ μαιωγότοις χερσὶ τῶν βαρβάρων διετηρήθησαν, εὐχαριστήριον ὥδην τῷ θεῷ ἀνέθεσαν» Νικ. Σ. 25. Ἰδε καὶ LEBEAU T. I. A. σ. 12. σμ. 4 τοῦ ἐκδότου αὐτοῦ Saint-Martin. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω καθίσταται δῆλον ὅτι ὁ ὑπὸ τῶν Περσῶν ἀρπαγείς, καὶ ὑπὸ τοῦ Ἡρακλείου ἀνακτηθείς Σταυ- ρός, ἦν αὐτὸ τὸ ἀνωτέρω περιγραφέν ἀργυροῦν κιβώτιον, ἀλλ' ἐν τῷ ἡμετέρῳ δράματι παρίσταται ἐπὶ τὸ ποιητικώτερον ὡς ἐπὶ τοῦ Γολγοθᾶ ἀναστη- λωθὲν ἀκέραιον τὸ σύμβολον τῆς λυτρώσεως.

Ἰδοὺ οἱ Πρέσβεις τῶν Ἑλλήνων. Κάθησον.

Οἱ Πρέσβεις οὗτοι ἦσαν Γεώργιος ὁ ἐνδοξότατος Πατρίκιος, Θεόδωρος ὁ ἐνδοξότατος Κομμερκιάρχης ὁ τὴν Ἰσάτιν, Θεόδωρος ὁ ἐνδοξότατος Πατρίκιος καὶ Λογοθέτης, Θεόδωρος ὁ θεοφιλέστατος Σύγκελλος, καὶ Ἀθανάσιος ὁ ἐνδοξότατος Πατρίκιος. Καὶ οἱ Πέρσαι δὲ ἦσαν τρεῖς, φοροῦντες ὀλοσηρικά, καὶ ἐκεῖνοι μὲν παρεσκευάσαν (ὁ Χαγάνος) «καθε- σθῆναι ἐπὶ αὐτοῖς, τοὺς δὲ ἡμετέρους πρεσβε- τὰς παρίστασθαι» Πασχαλ. Σελ. 721. Οἱ ἀτυχεῖς οὗτοι Πέρσαι «κατὰ δημιουργίαν τοῦ ἀγαθοῦ καὶ γλοιυκτίρμονος θεοῦ» περιέπεσαν, ἐπανακάμπτον- τες διὰ νυκτὸς εἰς Χαλκηδόνά, «εἰς ἡμετέρους καρά- βους, ἐν οἷς ἦσαν τινὲς καὶ τῶν τοῦ ὀργανο- τροφείου». Καὶ ὁ μὲν εἰς ἔξ αὐτῶν, εὐρεθείς εἰς «καράβιν λεγόμενον σαρδάλιν» ἀμέσως ἐσφάγη, συνελήφθησαν δὲ καὶ οἱ ἄλλοι δύο «καὶ τοῦ μὲν ἐνὸς τῶν ζώοντων κόψαντες τὰς χεῖρας, καὶ

δέσαρτες εἰς τὸν τράχηλον αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν τοῦ σφαγέντος ἐν τῷ καράβῳ, ἐπεμψαν οἱ ἡμέτεροι πρὸς τὸν Χαγάνον. Τοῦ δὲ ἄλλον... βληθέντος εἰς κάραβον καὶ ἐπιδειχθέντος τοῖς Πέρσαις, ἀπεκεφάλισαν αὐτὸν οἱ ἡμέτεροι, καὶ ἔρριψαν εἰς γῆν τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ». Πασχ. 723. Πάσας ταύτας τὰς φρικαλεότητας, καίτοι χαρακτηριζούσας τὴν ἐποχὴν, παρελείψαμεν ὡς ἀπλῶς ἐπεισοδιακάς.

**Ἀνεκτίμητος
ἐπιτηδεΐας πολιτείας ἀμοιβή.**

Τὰ περὶ τῆς συναντήσεως ταύτης μετὰ τῶν Χαζάρων ἀφηγοῦνται διὰ μακρῶν ὃ τε Θεοφάνης Σελ. 480 καὶ ὁ Νικηφ. Σελ. 18. Καὶ λέγουσι μὲν ἀμφότεροι πῶς ὁ Ζιεβήλ ἔδωκε τῷ Βασιλεῖ τετράκιςμιρίου ἀνδράς «ἐκπληττόμενος τῇ τε θέῃ καὶ τῇ γροησίᾳ αὐτοῦ» καὶ πῶς «αἰδῶν καὶ προσδραμῶν κατασπάζεται αὐτοῦ τὸν τράχηλον, καὶ προσεκίνησεν αὐτὸν... πᾶς δὲ ὁ λαὸς τῶν Τοῦρκων, εἰς γῆν πεσόντες πηγεῖς ὡς ἐκσταθέντες, ἐπὶ στόμα τὸν Βασιλέα ἐτίμων». Ἀναφέρουσι δὲ καὶ τὰ διωρηθέντα ὑπὸ τοῦ Βασιλέως εἰς τοὺς βαρβάρους πλουσιώτατα δῶρα· ἀλλ' ὁ Νικηφόρος ἐπάγει καὶ τὸ ἐξῆς περιέργον. Λαβὼν, λέγει, μετὰ τοῦτο ὁ Ἡράκλειος κατὰ μέρος τὸν Ζιεβήλ, παραδείκνυσιν αὐτῷ τῆς θυγατρὸς Εὐδοκίας (ἢ Ἐπιφανίας) εἰκόνα, ἔφη τε πρὸς αὐτόν... ἰδοὺ αὕτη θυγάτηρ μου ἐστὶ καὶ Ῥωμαίων Αἰγυῖστα· εἰ οὖν βοήθεῖς κατὰ τῶν ἐχθρῶν, εἰς γυναῖκα δίδωμί σοι αὕτην· ὁ δὲ τῷ κάλλει τῆς εἰκόνης τρωθεὶς ἔρωτι τοῦ ἀρχετέπον, ἔτι μᾶλλον ἐπὶ τῇ συμμαχίᾳ ἐπέκειτο». Πράγματι δέ, ἅμα ἐπανακάμψας εἰς Βυζάντιον, ὁ Ἡράκλειος ἠτοίμασε τὴν θυγατέρα, ὅπως πέμψῃ αὐτὴν πρὸς τὸν βάρβαρον νυμφίον, ἀλλ' εὐτυχῶς ὁ θάνατος αὐτοῦ, ἐπισυμβὰς τότε, παρεκώλυσε τὴν συντέλεσιν τῆς πολιτικῆς ταύτης θυσίας. Ὁ Νικηφόρος λέγει, Σελ. 25. «Ὁ Ἡράκλειος δὲ τὴν θυγατέρα Εὐδοκίαν τοῦ Βυζαντίου ἐξίεναι ἐπέτρεψε, ὡς τῷ Τοῦρκῳ ταύτην κατεγγνήσας· καὶ ἐπειδὴ ἔγνωστο ὅτι σφαγῇ ὁ Τοῦρκος ἀνήρηντο, ταύτην ὑποστρέψεν ἐκέλευσε.»

Ἐκ ὧ τὸν μέγαν εἶχον πόρτον οἱ ἐχθροί, ἐν τῇ λεκάνῃ ταύτῃ συνηρβόσθησαν, ἐφ' ἧς δεσπόζει ὁ Ναὸς τῶν Βλαχεργῶν.

Ὁ Πισίδης, ὅστις ζωηρῶς περιγράφει τὴν ναυμαχίαν ταύτην, λέγει·

Πῶς τὴν τοσαύτην τῆς θαλάττης οὐσίαν οἱ βάρβαροι βλέποντες ἐξηπλωμένῃ, ἐκεῖ συνεκλείσθησαν εὐθέτως, ὅπου τὸν οἶκον εἶχεν ἡ στρατηγὸς παρθένος.

Ἀβαρες, Στ. 445.

Καλλίστη ὅτι ἐθεάθη τις γυνή.

Τὰ περὶ τοῦ φάσματος τούτου, ὅπερ ὁ Πισίδης ἀποδίδωσιν εἰς τὴν ἐντύπωσιν, ἦν ἐπὶ τῶν βαρβάρων παρήγαγε

τὸ γρικτὸν εἶδος τῆς γραφῆς τῆς ἀγράφου, ἀφηγεῖται τὸ Πασχάλιον, Σελ. 725, ἐτι δ' ἐκτενέστερον ὁ Κερδηνός, Σ. 729.

Τὸν ὕμνον τῆς Παρθένου τὸν Ἀκάθιστον.

Ὁ Ἀκάθιστος ἡ ἀτελεύτητος οὗτος ὕμνος, ὅστις ὑποτίθεται τοῦ Πισίδου ἔργον, ἐξηκολούθησε πράγματι ἀδόμενος ἕκτοτε ἐν πάσῃ Ἑλληνικῇ χώρᾳ, κατὰ τὴν Παρασκευὴν τῆς Ε'. ἐβδομάδος τῆς μεγάλης Τεσσαρακοστῆς· ἀργότερον δὲ προσετέθη αὐτῷ καὶ ἡ μνήμη τῶν δύο ἐτέρων πολιορκιῶν, καθ' ἃς οἱ Ἀραβες ἡρωϊκῶς ὑπὸ τῶν ἡμετέρων ἀπεκρούσθησαν. Ἴδε ὅσα λίαν εὐγλώττως περὶ τούτου λέγει ὁ Κ^ς Παπαρρηγόπουλος Τόμ. Γ'. Σ. 263. Δώδεκα παρῆλθον ἕκτοτε αἰῶνες, τὸ ἀγατολικὸν Κράτος ἡρωτηριάσθη, διεμελίσθη, κατέπεσεν, ἀνωθρόθη, πάλιν κατέπεσε, καὶ ὅμως πανταχοῦ ὅπου ζῶσιν Ἕλληνες — ἡ ἀκολοθία τοῦ Ἀκαθίστου ὕμνου δὲν παύει ἀγαπήμενός αὐτὸς πρὸς τὸν Ὑψίστον αἶνον· εὐγνωμοσύνης ἐπὶ τῇ σωτηρίᾳ τοῦ ἑλληνισμοῦ, δὲν παύει ἐνοῦσα πνευματικῶς ὅτι διέσπασεν ἡ βία, καὶ πληροῦσα τὰς καρδίας ἡμῶν ἐλπίδων περὶ αἰσιωτέρον μέλλοντος.

Ὁ Ῥαζάτης ἡκολούθει πάντοτε, εἰς ποζῶν ὡς κίων.

Ὁ Πισίδης ἔχει τὴν ἐξῆς γραφικωτάτην ἐκφρασιν. ὅμως ἐπήχθη, καὶ κατόπιν, κυρὸς δίκην· σεираῖς δεθέντος, ἐξ ἀνάγκης εἵλετο.

Περσ. Ἀκρ. Β. Στ. 358.

Ὁ Δόρκων ἐπλήγη εἰς τὸν μηρόν.

Τὴν μνήμην τοῦ γενναίου τούτου ἵππου διειτήρησεν ἡμῖν ὁ Θεοφάνης, ὅστις ἐν Σ. 490 ἀφηγεῖται τὰ ἐξῆς. «Ἐπληρώθη ὑπὸ τῶν πεζῶν ὁ τοῦ βασιλέως ἵππος, λεγόμενος Φάλλας, ὁ καὶ Δόρκων, εἰς τὸν μηρόν αὐτοῦ λαβὼν κονταρέαν· πολλὰς δὲ καὶ σπαθείας ἐν τῇ ὄψει αὐτοῦ ἔλαβε· ἀλλὰ γορῶν κατάγγρακτα νευρικά, οὐκ ἐβλάπτετο.»

Ο τύραννος Χοσρόης τέλος ἔπεισε.

Διὰ μακρῶν διηγεῖται ὁ Θεοφάνης τὰ κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Σιρόου καθαίρεσιν καὶ δολοφονίαν τοῦ Χοσρόου, ἅτινα ἐν τῷ δράματι κατ' ἀνάγκην λίαν συνεπτυγμένως ἀναφέρονται. Σελ. 499—503. Ἴδε πρὸς τούτους DRAPEYRON 256—266 καὶ Journal Asiatique. Mars 1866. Mr. Prudhomme sur l'Histoire des Sassanides. Κατὰ τὸν Θεοφύλακτον Σιμοκάταν, ὁ Ἀσιανὸς οὗτος Μονάρχης εἶχεν εἰς τὸν γυναικωνίτην αὐτοῦ 12,000 νέας κόρας, **ὥραι-τέρας** τῆς σελήνης, καὶ **ἡδυντέρας τῆς ὁσμῆς τοῦ ἡλέκτρον**. Ἡ πεφιλημένη αὐτοῦ Σχιρίν, μήτηρ τοῦ Μερδασά, εἰς ἣν ἀπέμεινε πιστὸς ἄχρι θανάτου, ἐκέκτητο τὰς **τεσσαράκοντα ιδιότητας τῆς ἐν-τελοῦς καλλονῆς**. Ὡστε ἐὰν σκληρὸς ὑπῆρξεν ὁ θάνατος αὐτοῦ, οὐδενὸς ἐστερήθη κατὰ τὸν μακρὸν αὐτοῦ βίον. Περί τοῦ τέλους αὐτοῦ λέγει ὁ Νικηφόρος Σελ. 22. **«Προῖθιζαν χρόνον καὶ ἄργυρον καὶ λίθον πλείστον, λέγοντες· τοῦτων ἀπό-λαυε, οἷς κατεμάτης, καὶ ἄπερ ἡγάπησας καὶ σιγήγαγες· καὶ οὕτω λιμώττοτα ἐπειθόντες ἀντίλιν.»**

Ἀλαλάξατε τῷ θεῷ πᾶσα ἡ γῆ.

Αὗται εἰσὶν αἱ πρῶται φράσεις τῆς μακρᾶς καὶ περιεργωτάτης ἐπιστολῆς τοῦ Ἡρακλείου, ἣν διέ-σωσεν ἡμῖν τὸ Πασχάλιον Χρονικὸν Σ. 727, καὶ ἣτις ἀπεστάλη, ὡς λέγει, ἐκ τῶν ἀνατολικῶν μερῶν. Πανευφρόσυνος ἡμέρα ὑπῆρξε διὰ τὸ Βυζάντιον ἡ 15 Μαΐου 628. Ἐτελεῖτο ἡ δοξολογία τῆς Πεντη-

κοστῆς ὅτε τὸ Πατριάρχης Σέργιος, ἀναβάς ἐπὶ τοῦ ἁμβωνος τῆς ἁγίας Σοφίας ἐν μέσῳ τῆς ἀνεκφρά-στου τοῦ πλήθους συγκινήσεως, ἀνέγνω τὸ μήνυμα τοῦ Αὐτοκράτορος. Ἐνιαία ὄντως ἐν τῇ ἱστορίᾳ στιγμή. Ἐπείσεν ὁ θεομάχος Χοσρόης, ἐπτωματίσθη ὁ νέος Ναβουχοδονόσωρ, καὶ κατεστράφη ὑπὸ τοῦ νέου Ἀλεξάνδρου τὸ Κράτος τῶν Σασσανιδῶν. Αἱ δ' ἐκφράσεις αὗται αἱ πλήρεις εὐσεβοῦς ἀγαλλιᾶσεως, ἃς ἐχάραττεν ἡ χεὶρ τοῦ ἥρωος εἰς τὰ βάθη τῆς Ἀσίας, καὶ ἃς ἀπήγγελλον τὰ σεπτὰ τοῦ ἱεράρχου χεῖλη ἀπὸ τοῦ ἁμβωνος τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, ἡχοῦσιν ἔτι ἀπαραλλάκτως ὅπως καὶ πρὸ δώδεκα αἰώνων εἰς τὰ ὦτα ἡμῶν. Ὀλίγας δὲ ἡμέρας ἄρ-γότερον ἀνεγίνωσκε καὶ ὁ Πισίδης τὴν Ἡρακλῖδα, ἐν ἣ ψάλλει τὸν ὀριστικὸν θρίαμβον τῶν Ἑλληνικῶν ὅπλων, καὶ τὴν κατάπτωσιν τῆς θρησκείας τοῦ Ζωροάστρου, τῆς ἀσπόνδου ταύτης ἀντιπάλου τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ὅτε ἀνέκραζεν ὁ ἱερωμένος ποιητῆς **ποῦ εἶν' ὁ λῆρος τῶν αἰσγαλῶν Μάγων;**

Ἄκρ. Β. Στ. 60.

δάκρυα χαρᾶς ἔρρεον ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν τῶν εὐσεβῶν αὐτοῦ ἀκροατῶν.

Ἐν τέλει τοῦ Πασχαλίου Σ. 735 διετερήθη ἑτέρα ἐπιστολή, τοῦ Σιρόου αὕτη πρὸς τὸν Ἡράκλειον, ἐπίσης περιέργος, ἀλλὰ δυστυχῶς λίαν παρεφθα-μένη. Φέρει δὲ τὸν ἐξῆς τίτλον **«Παρὰ Καβάτον τοῦ καὶ Σεριοῖον Σαδασαδασῶχ Ἡρακλείῳ τῷ ἡμερωτάτῳ Βασιλεῖ Ῥωμαίων, τῷ ἡμετέρῳ ἀδελφῷ, πλείστην χαρὰν ἀποτέμεμεν.»**

ΜΕΡΟΣ Ε΄.

Ὁ Μωάμεθ ἐξεληθὼν

τῆς Ἀραβίας, νέου δόγματος.

Περιήλθομεν εἰς τὴν ἐπισημοτάτην στιγμήν ἐν τῇ ὅλῃ ἱστορίᾳ τοῦ ἡμετέρου γένους, ἐκείνην καθ' ἣν, καταβληθέντος τέλους καὶ τοῦ δευτέρου Περσικοῦ Κράτους, ἐφαίνεται ὁ μεταῦ Ἑλλάδος καὶ Ἀσίας, ἡ μᾶλλον πολιτισμοῦ καὶ βαρβαρότητος προαιώνιος ἀγών, ὁ ἀπὸ τοῦ Δαρείου ἀρξάμενος, καὶ ἐπὶ χίλια ὅλα ἔτη, μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης, οὐδὲ στιγμήν καταπαύσας. Ἀλλὰ τὰ ἐπινίκια διεδέχθησαν ταχέως οἱ θρῆνοι τοῦ παντελοῦς ὀλέθρου. Ὁ Ἀσιατικὸς κόσμος, καταπεσὼν, ἠρύσθη, ὡς ὁ Ἀνταῖος, νέας δυνάμεις καὶ προσήρχετο ὑπὲρ ποτε εὐσταλῆς ὑπὸ νέον καὶ ἀπροσμάχητον ἀρχηγόν. Μωάμεθ καὶ Ἡράκλειος. Ἐκ τῆς ἐπικειμένης αὐτῶν συγκρούσεως

ἐξηρτάτο τὸ μέλλον τῆς οἰκουμένης· ἀπέβη δέ, οἱμοί, ἡ σύγκρουσις κατὰ τῶν ἐξαντληθέντων πλέον προ-μάχων τῆς πίστεως. Παραβάλλοντες τὰς τύχας τῶν δύο μεγάλων ἀντιπάλων, οἵτινες κατὰ τὴν στιγμήν ἐκείνην ἀντεπροσώπευον τοὺς δύο κόσμους, εὐρί-σκομεν περιέργους τινὰς συγχρονισμούς. Ὁ Ἡρά-κλειος, ἀνατρέψας τὸν Φωκᾶν, ἐβασίλευσε κατὰ τὸ 610, κατὰ τὸ αὐτὸ δὲ ἔτος ἔσχεν ὁ Μωάμεθ τὴν πρώτην αὐτοῦ ἀποκάλυψιν ἐπὶ τοῦ ὄρους Χιρά, καὶ ἤρχισε κηρύσσειν τὸν Ἰσλαμισμόν. Ἀπὸ τοῦ 610 μέχρι τοῦ 622 ὁ Ἡράκλειος σπαράσσεται ὑπὸ τῆς τύψεως τοῦ συνειδότης, καὶ ὑφίσταται ποικίλα ἀτυχήματα, καθ' ἅπαν δὲ τοῦτο τὸ διάστημα καὶ ὁ Μωάμεθ καταδιώκεται ὑπὸ τῶν Χορεϊσιτῶν. Ἡ Ἐγίρα τοῦ Μωάμεθ ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν πρώτην

τοῦ Ἡρακλείου *ἡμέραν*, καὶ συγχρόνως ἀμφότεροι περιβάλλονται τὴν ῥομφαίαν (3 Ἀπριλίου καὶ 2 Ἰουλίου 622). Ἐν ᾧ δὲ ὁ Ἡράκλειος κατέθραυεν ἐν Ἀλβανίᾳ τὸν Σάρβαρον καὶ τοὺς ἐτέρους Σατράπας, ὁ Μωάμεθ' μετὰ τῶν 314 αὐτοῦ ὀπαδῶν ἔτρεπε χιλίους ἀπίστους ἐν Βεδάρ (624). Ὀλίγον μετὰ τοῦτο ὁ Ἡράκλειος διέτρεχε τὸν ἔσχατον κίνδυνον παρὰ τὸν Σάρον, ὁ δὲ Μωάμεθ ἐπιτρώσκετο καὶ κατενικάτο εἰς τὸ ὄρος Ὁχοῦδ (625). Σύγχρονοι ὑπῆρξαν αἱ πολιορκίαι τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς Μεδίνης (626). Κατὰ τὸ 628 κατηναγκάζοντο εἰς ὑπογραφὴν τῆς εἰρήνης οἱ Πέρσαι ἀφ' ἐνός, καὶ οἱ Ἰουδαῖοι ἀφ' ἐτέρου. Κατὰ τὸ 629 ὁ Αὐτοκράτωρ ἀπῆρχετο εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ ὁ Προφήτης εἰς τὴν Μέκκαν, τότε δὲ μόνον ἐμάνθανεν ὁ Ἡράκλειος μετὰ θετικότητος τὴν ὑπαρξίν τοῦ Μωάμεθ ἐκείνου, τοῦ ὀρισθέντος ὑπὸ τῆς μοίρας ὡς καταστροφῆς παντὸς αὐτοῦ τοῦ ἔργου. Ἰδὲ DRAPEYRON, Σ. 319. Ἐν ᾧ ἀπ' ἐναντίας φαίνεται ὅτι ὁ Προφήτης καὶ πρὸ τῆς Ἑγίρας ἠκολούθει μετὰ μεγάλου ἐνδιαφέροντος τὰ διαβήματα τοῦ Αὐτοκράτορος. Τὸ Α'. Κεφάλαιον τοῦ Κορανίου ἀρχεται διὰ τῶν ἑξῆς: **«Οἱ Ἕλληνες ἠγτίθισαν· κατεθραύσθησαν παρὰ τὰ σύνορα. Ἀλλὰ μετὰ δέκα ἔτη ἀναμένει αὐτοὺς νίκη ἔξαγοράζουσα τὸ ἀτίγχημα τοῦτο».**

Ἀργότερον ὁ Μωάμεθ ἔπεμψεν ἐπιστολὰς πρὸς τε τὸν Χοσρόην καὶ τὸν Ἡράκλειον, προτρέπων αὐτοὺς ὅπως ἀπαρνηθῶσι τοὺς ψευδεῖς θεοὺς, καὶ ἀσπασθῶσι τὸν Ἰσλαμισμόν. Ὁ Μέγας Βασιλεὺς ἅμα ἀνέγνω τὴν ἐπιγραφὴν. «Ὁ Μωάμεθ, ἀπόστολος τοῦ θεοῦ, τῷ Βασιλεῖ Χοσρόῃ» ἐγένετο ἑξαλλος ἐξ ὀργῆς, καὶ ἀνακράζων. «Οὕτω γράφει ἄθλιος δοῦλος πρὸς τὸν αὐθέντην αὐτοῦ» κατέσχισε τὸ ἔγγραφον, καὶ διέταξε συνάμα τὸν διοικητὴν τῆς Ἀραβίας, ὅπως συλλαβῶν, πέμψῃ αὐτῷ σιδηροδέσιον τὸν αὐθάδη. Ὁ Μωάμεθ ἤκουσε τοῦτο ἡσύχως, καὶ ἠρκέσθη λέγων. «Ὁ Κύριος διαρρήξει τὸ Βασίλειον αὐτοῦ, ὅπως διέρρηξεν ἐκεῖνος τὴν ἐμὴν ἐπιστολήν.» Καὶ ὁ Ἡράκλειος ἐξεμάνη, ὡς εἰκός, λαβὼν τὸ μήνυμα, ἀλλ' εἰθισμένος εἰς τὴν ἀναγκαίαν προσποίησιν, ἔθηκεν αὐτὸ εὐσεβῶς ἐπὶ προσκεφαλαίου, καὶ ἀπέπεμψε τὸν πρεσβευτὴν μετὰ πλουσίων δώρων. Τὸ γεγονός τοῦτο διηγούνται ἄλλως τε διαφόρως λίαν οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Ἀραβες. Καὶ οἱ μὲν πρῶτοι ἰσχυρίζονται ὅτι ὁ Μωάμεθ, ἑλθὼν, ἔκλινεν ὁ ἴδιος τὸ γόνυ πρὸ τοῦ ὑπερμάχου τοῦ Σταυροῦ, οἱ δὲ δευτέροι διαβεβαίουσιν ὅτι ὁ Ἡράκλειος ἠσπασθη μὲν τὸν Ἰσλαμισμόν, ἀλλ' ἀπέκρυψε τὸ πρᾶγμα παρὰ τῶν ἰδίων ὑπηκόων. Ὁ Κ^ς BARTHÉLÉMY ST. HILAIRE, ἐν τῷ σπουδαιωτάτῳ αὐτοῦ συγγράμματι Mahomet

et le Koran. Κεφ. IV. ἀναφέρει περίεργον περὶ τοῦ Προφήτου συνδιάλεξιν μεταξὺ τοῦ Ἡρακλείου καὶ τοῦ Ἀβού Σοφιάν, ἐνός τῶν ἐχθρῶν τοῦ Μωάμεθ.

Ὁ Κ^ς DRAPEYRON, ἐν τῷ Κ'. κεφαλαίῳ τοῦ συγγράμματος αὐτοῦ, ἰσχυρίζεται μετὰ πολλῆς πειστικότητος ὅτι, καίτοι φονευθέντων κατὰ τοὺς τελευταίους πολέμους, συμφώνως πρὸς τὴν μαρτυρίαν τοῦ Σουΐδα, 200,000 ἀνδρῶν, εὐχερῆς ἀπέβαιναν ἐν ἀρχῇ ἢ κατὰθραυσας τοῦ Ἰσλαμισμού, ἀνευ τῶν τότε διαπραχθέντων ποικίλων σφαλισμάτων. Ἀπὸ τοῦ Τραϊανοῦ ἀνῆκε τοῖς Ῥωμαίοις μέρος τῆς Βορείου Ἀραβίας, μετὰ τῆς Ἰουδαίας καὶ τῆς Αἰγύπτου. Εἰς τὴν πρωτεύουσάν τῆς ἐπαρχίας ταύτης Βόστραν, γείτονα τῆς Δαμασκοῦ καὶ τῆς Ἱερουσαλὴμ, διέμενε διοικητής, ἐπιβλέπων τὴν ὅλην χερσόνησον, καὶ στρατολογῶν πολυαριθμούς Σαρακηνοὺς. Εὐχερῆς ἐπομένως ἀπέβαιναν ἡ ἑξασφάλις τῆς πίστεως τῶν φυλῶν ἐκείνων, ἀλλ' ἀπ' ἐναντίας κατὰ τὴν τελευταίαν στιγμὴν ἐξωθήθησαν πρὸς τὸν Μωάμεθ. Ἔτερον σπουδαῖον στοιχεῖον ἀντιστάσεως κατὰ τοῦ νέου δόγματος ἦσαν οἱ Ἑβραῖοι, ἀλλὰ δυστυχῶς ἐκ πείρας ἐγνώριζον οὗτοι ὅτι οὐδὲν δι' αὐτοὺς φοβερώτερον τῆς θρησκομανίας τοῦ Ἡρακλείου. Ἐκδιωχθέντες τῆς Ἱερουσαλὴμ κατὰ τὴν ἀνάκτησιν αὐτῆς (Θεοφάνης Σελ. 505 MUNK, Palestine 613), ἔπεσαν ἄθροοι, εἰς τε τὰ περίχωρα τῆς ἱερᾶς πόλεως καὶ εἰς τὴν Ἑδεσσαν, ὑπὸ τὸ εἶφος τῶν ἐκμανέντων Χριστιανῶν. (Ἰβν-Βάτρικ καὶ Σηπαῖος). Ἐν ᾧ ἀργότερον, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Φρεδεγαίρου, διαδοθείσης προφητείας τινός, καθ' ἣν ἐπέκειτο ἡ ἀπώλεια τῆς αὐτοκρατορίας διὰ τῶν περιτετμημένων ἐθνῶν, ὁ Ἡράκλειος συνενοήθη μετὰ τοῦ Δαγοβέρτου καὶ τῶν Γερμανῶν Ἀνάκτων, οἵτινες προέβησαν μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν βιαιάν βάπτισιν τῶν ἀτυχῶν ἐκείνων. Μόνον ἀπέμειναν αὐτοὺς ἄρα καταφύγιον ἢ εἰς Ἀραβίαν φυγῇ. Ἐκεῖ ἔτεινον πρὸς τὸν Προφήτην ἰκέτιδας χεῖρας, προβάλλοντες τὸ συγγενὲς τῆς καταγωγῆς (Ἰδε Σηπαῖος), καὶ τινες μάλιστα, κατὰ Θεοφάνην Σ. 511, ἀφέντες τὴν θρησκείαν τοῦ θεόπου Μωϋσέως **«ἐνόμισαν αὐτὸν εἶναι τὸν παρ' αὐτοῖς προσδοκώμενον Χριστόν».** Ἐπίσης ἐσφαλμένη ὑπῆρξε καὶ ἡ πρὸς τοὺς Πέρσας πολιτικὴ μετὰ τὴν εἰρήνην, ἀρκοῦσι δὲ ταῦτα ὅπως ἐξηγήσῃσι τὰς ἀπιστεύτους ἐπιτυχίας τοῦ Ἰσλαμισμού.

Ἡ πρώτη μετὰ τῶν δύο δογμάτων σύγκρουσις ἐπῆλθε παρὰ χωρίον καλούμενον Μοθούς (Muta), ἐγγὺς τῆς Μουχέων κώμης, ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς παραλίας τῆς νεκρᾶς θαλάσσης. Ὑπῆρξε δὲ αὕτη σπινθήρ ἀμυδρὸς, ἀναφλέξας τρεῖς ἡπείρους, καὶ πρώτη ἀφετηρία πεισματῶδους ἀγῶνος ὀκτὼ ὧλων αἰώνων, οὗ συνέπειαι ἡ ἐντὸς ἑκατὸν μόλις ἐνιαυτῶν ἐμφά-

νισις τῶν σημαιῶν τοῦ Ἰσλάμ εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Λείγῃρος καὶ τοῦ Γάγγου, ἡ διὰ τῶν Σταυροφοριῶν ἀντίδρασις τοῦ Χριστιανισμοῦ, καὶ τέλος μετὰ σειρὰν ὅλην καταστροφῶν, ἡ ἄλωσις τῆς κλεινῆς μητροπόλεως, ἥτις ὑπῆρξεν ἀείποτε τὸ χρυσοῦν ὄνειρον τῶν Μεγάλων Βασιλέων καὶ τῶν Καλιφῶν.

Ἐνταῦθα ἐγκαταλείπουσιν ἡμᾶς σχεδὸν ὅλως οἱ Ἕλληνες χρονογράφοι, διὸ καὶ καταφεύγουσιν οἱ ἱστορικοὶ πρὸς τοὺς Ἀραβας. Ὁ Νικηφόρος μόλις παροδικῶς ἀναφέρει τοὺς πρώτους τούτους μετὰ τῶν Ἀράβων ἀγῶνας, συγκεχυμένα δὲ καὶ ἀτελεῖς εἰσὶν αἱ εἰδήσεις τοῦ Θεοφάνους, ὅστις εὐθὺς ἐν ἀρχῇ λέγει ἐσφαλμένως *«ἦρ δὲ προτελευτήσας ὁ Μουαμέδ»* Σ. 514.

Ὅπως δὲ ποτε τὰ κυριώτατα γεγονότα εἰσὶ τὰ ἐξῆς. Ὁ Μωάμεθ, ἐπανακάμψας ἐκ Μέκκας, ἐπεμψε Πρέσβεις πρὸς τὸν Διοικητὴν τῆς Δάρας, ὅπως προτρέψωσιν αὐτὸν εἰς παραδοχὴν τοῦ Ἰσλαμισμοῦ, ἀλλ' οὗτος διέταξε τὴν δολοφονίαν αὐτῶν. Πρὸς ἐκδίκησιν τῆς παρασπονδίας ὤπλισεν ἀμέσως ὁ Προφήτης τρισχιλίους ὀπλίτας, καὶ ἀνέθηκε τὴν ἀρχηγίαν εἰς τοὺς τέσσαρας ἀρίστους αὐτοῦ Ἐμίρας, ἢ Ἀμῃραίους, κατὰ Θεοφάνη. Ὑπὸ τοὺς θεομανεῖς τούτους ὁδηγοὺς διασχίσαν τὸ εὐάριθμον σῶμα τὴν Πετραίαν, τὴν Παλαιστίνην, καὶ τὰς ἐρήμους τῆς Ἰδουμαίας, προήλασεν ἀκάθεκτον μέχρι τῆς Νεκρᾶς θαλάσσης, ὅπου ἐτέλεσε τὰς εἰδωλοθυσίας τοῦ νέου δόγματος. Ἀλλ' ὁ Βικάριος Θεόδωρος, εἰδοποιηθεὶς *«παρὰ τιος Κορασινοῦ, Κουταζᾶ zalουμένον»* ἀνέμενε τὴν προσβολήν, καὶ συνάξας *«πάντας τοὺς στρατιώτας τῶν φυλακῶν τῆς ἐρήμου»* συμποσωθέντας, κατὰ τοὺς Ἀραβας χρονογράφους, εἰς δεκακισμύριους, ἐπιτίθεται κατὰ τῶν Σαρακηνῶν. Φοβερά ὑπῆρξεν ἡ σύγκρουσις, καὶ πρῶτος ἐπεσεν ὁ θετὸς τοῦ Προφήτου υἱὸς Σαῖδ, εὐρείας φέρων πληγᾶς. Ὁ Ἰαφάρ δρᾷ τότε τὸ λάβαρον τῆς ἡμισελήνου, καὶ νέος Κυναίγειρος, κρατεῖ αὐτὸ μέχρις οὗ πίπτει τρωθεὶς ἐν μέσῃ καρδίᾳ· τρίτος ἀρπάζει αὐτὸ ὁ Ἀβδάλας, καὶ πίπτει ἐπίσης.

Ἐκ τῶν τρισχιλίων ὀλίγοι ἀναπνέουσιν ἔτι, καὶ τὸ Ἰσλάμ ἀρτιγενὲς πνίγεται εἰς τὸ αἷμα. Ἡ ἀπώλεια φαίνεται βεβαία· ἀλλὰ τότε ὁρμᾷ ὁ φοβερός Καλέδ, ἀθροίζει τὰ λείψανα τῶν Σαρακηνῶν, καὶ τρέπει τοὺς νικητάς. Ταῦτα κατὰ τὸν Ἀλ-Ἰαννάβαν. Ὁ Θεοφάνης λέγει ἀπλῶς ὅτι ὁ Βικάριος, ἐπιτεθείς *«ἀποκτείνει τρεῖς Ἀμῃραίους, καὶ τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ· ἐξῆλθε (ἐσώθη) δὲ εἰς Ἀμῃρᾶς, ὁ Χάλεδος, ὃν λέγουσι μάχαίρα τοῦ θεοῦ»* Σελ. 515. Ἀλλ' οἱμοι διεσώθη οὕτως ὁ φοβερώτατος τοῦ Χριστιανισμοῦ πολέμιος, ἐκεῖνος εἰς ὃν ἐπεφυ-

λάττετο ἡ ἀνατροπὴ τοῦ γηραιοῦ τῆς Περσίας θρόνου, καὶ ἡ ταπείνωσις τοῦ ἥρωος τῆς Νινευῖ.

Ἐν τούτοις τὰ πτώματα τῶν θυμάτων μεταφέρονται εἰς Μεδίαν. *«Ἐγορεύθησαν οἱ Ἐμίραι, κρᾶζει ὁ Μωάμεθ, ἀλλ' ὁ Ἀλλάχ ἐνίκησε διὰ τοῦ Καλέδ»* (Ἐλ Βακῆρ). Οἱ πιστοὶ χέουσι κρουνοὺς δακρύων, καὶ θίγουσι τὰς ἐνδόξους πληγὰς. Οἱ μάρτυρες θάπτονται μεγαλοπρεπῶς. *«Ὁ Μουσονιμάνοι, μὴ κλαίετε ἐπὶ τοῦ Ἰαφάρ. Ὁ θεὸς ἔδωκεν αὐτῷ πτέρυγας ὀργυαίας, δι' ὧν διασχίζει τοὺς αἰθέρας, ἀνοιγένας εἰς τοὺς διακαῖς αὐτοῦ πόθους»* (Ἀλ Ἰαννάβας).

Ἡ εἰδησις αὕτη κατέπεσεν ἐπὶ τοῦ Ἡρακλείου ὡς κεραυνός, ἀλλὰ ταχέως ἠκολούθησαν αὐτὴν ἔτι σπουδαιότεραι. Ὁ Μωάμεθ ἐστράτευσε κατὰ τῆς Μέκκας, κατέθραυσε τοὺς Χορεϊσίτας καὶ εἰδωλολάτρας, ἀνέτρεψε τοὺς θεοὺς αὐτῶν, καὶ προεκήρυξεν ἐν τῇ ἑξαγνισθείσῃ Καάβα τὴν ὑπαρῆν τοῦ Ἀλλάχ ὡς μόνου Θεοῦ, καὶ τὴν ἐνότητα τῆς Ἀραβίας (τὴν 11. Ἰανουαρίου 630). Τότε δ' ἐφάνη πρὸς στιγμὴν ἀποφασίσας τὸν περὶ τῶν ὅλων ἀγῶνα. Συνήθροισε τρισμύριους ἄνδρας, ἡμφιεσθὴ τὴν πρασίνην αὐτοῦ στολὴν, ἵππευσε τὴν λευκὴν ἡμίονον, καὶ προέβη πρὸς τὴν Δαμασκόν. Ἀλλ' οἱ Ἕλληνες οὐδόλως ἐκινήθησαν, καὶ ὁ Προφήτης, ἀσθενὴς καὶ τεθλιμμένος, ἐπέστρεψεν εἰς Μεδίαν. *«Ἐσχόν, εἶπε, τὴν ἐλογίῃ μετὰ τοῦ βίου τοῦτον μετὰ πάντων τῶν θησαυρῶν τῆς γῆς καὶ τοῦ παραδείσου μετὰ τῆς ἡγίας τοῦ Κυρίου, ἀλλὰ προετίμησα τὸν παραδεισον»*.

Πράγματι δὲ ὀλίγον ἀργότερον, καὶ ἀκριβῶς ὅτε προσγγίζειν ἡ ἐκτέλεσις τῶν μεγάλων αὐτοῦ σχεδίων, ὁ Προφήτης παρέδωκε τὸ πνεῦμα ἐν μέσῳ τῶν ψαλμῶν καὶ τῶν ἑσπορικῶν τῶν παρισταμένων (κατὰ τὴν 3. Ἰουνίου 632). Δεινὴ ὑπῆρξε διὰ τὸν Ἰσλαμισμόν ἡ κρίσις. *«Ἀπεβίω Μουαμέδ ὁ τῶν Σαρακηνῶν ἀρχηγὸς καὶ ψευδοπροφήτης, καὶ πάντες ἐγοβήθησαν»* λέγει ὁ Θεοφάνης Σ. 511. Οἱ θρῆνοι τῆς Φατιμάς, ἡ ἀπελπισία τῆς Αἰσχᾶς, ἡ κατάπληξις τοῦ λαοῦ, ἀφῆκαν ἵχνη ἀνεξίτηλα εἰς τὰς ἀραβικὰς παραδόσεις.

Πολύτιμος ἀνάπαυλα ἐδίδοτο οὕτως εἰς τὸν Ἡράκλειον, ὅστις, κατ' εὐτυχὴ συγκυρίαν, συγχρόνως ἀνεβίβαζεν ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς Περσίας τὸν νέον Ἰεζεδερόδην, τὸν υἱὸν τοῦ Σαρβάρου (τὴν 16. Ἰουνίου 632). Ἐάν ὑπεθάλλοντο οἱ ἐν Ἀραβίᾳ σπαραγμοί, ἐάν ἐβοηθοῦντο οἱ πανταχόθεν ἀναφαινόμενοι ψευδοπροφῆται, τὰ πάντα ἴσως ἐσώζοντο ἔτι. Ἀλλ' ὁ Ἡράκλειος, μεταβληθεὶς εἰς θεολόγον, ἡμφισβῆται, μετὰ τῶν Συρίων Ἐπισκόπων καὶ τοῦ Πάπα, περὶ

τῆς φύσεως τοῦ Σωτῆρος. Οὕτω δὲ ἀνεδείχθη μετ' ὀλίγον ἀνενοχλήτως Καλὶφης ὁ Ἀβουβάχαρ, ἀρχηγὸς τῶν πρεσβυτέρων, καὶ τὸ θρήσκειμα τοῦ Μωάμεθ ὀριστικῶς καθιδρύθη. Ἀντιστάντες πρὸς στιγμὴν ὁ Ἀλῆς, σύζυγος τῆς Φατιμάς, καὶ ὁ Ὀμάρ, ψυχὴ τοῦ Ἰσλάμ, ὑπέκυψαν εἰτα, καὶ ῥαδίως κατεβλήθησαν τότε αἱ ἀνυπότακτοι φυλαί, ἐν ᾗ καταδιωχθεὶς ἐφονεύθη ὁ Μοσαϊλάμας, ὅστις ἐκηρύσσεται ἀνώτερος τοῦ Προφήτου.

Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης τὰ πάντα ἐστράφησαν κατὰ τοῦ Ἡρακλείου, καὶ διεπράχθησαν σφάλματα ἐπὶ σφαλμάτων. Τὰ στόμια τῆς ἐρήμου τῆς Ἰδουμαίας ἐφυλάττοντο ὑπὸ Σαρακηνῶν ἐπ' ἀμοιβῇ, ἥτις πρὸ πολλοῦ καθυστερεῖτο. Τέλος ἐφθασεν εἰς Πετραίαν ὁ τὴν ὑπηρεσίαν ταύτην διαπεπιστευμένος εὐνοῦχος, καὶ προσέδραμον οἱ Νομάδες, ἄλλ' ὕβριστικῶς ἀπεδίωξεν αὐτοὺς ὁ ἱταμὸς ὑπάλληλος τῆς αὐλῆς, λέγων «**ὅτι ὁ δεσπότης μόγις τοῖς στρατιώταις δίδωσιν ὥγας, πόσω μᾶλλον τοῖς κνοῖ τοῦτοις. Θλιβέντες οὖν οἱ Ἀραβες, ἀπῆλθον πρὸς τοὺς ὁμογέλους**» Θεοφάν. 515. Ἡ δ' ἀποσκίρτησις αὕτη, ὡς δικαίως παρατηρεῖ καὶ ὁ Κ^{ος} DRAPEYRON Σελ. 336, καταλείπουσα ἐλευθέραν πλεόν τὴν δίοδον εἰς τὰς ἐπιδρομάς, ἦν χείρων τῆς ἀπωλείας μεγάλης μάχης. Ὀλίγον ἀργότερον ἀπηγχορίζετο ὁ Φάρβας, Διοικητὴς τῆς Φιλαδελφείας, ὡς ἀσπασθεὶς τὸν Ἰσλαμισμὸν, καὶ ἀνακράξας ὅτι «**αὐτὸς ὁ Ἡράκλειος ἀνεγνώριζε τὸν Μωάμεθ ὡς ἀπόστολον τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ προσεποιεῖτο ἐκ φόβου**».

Ἐν τούτοις ὁ Ἀβουβάχαρ κατενόησεν, ὅτι ὁ ἱερὸς πόλεμος ἦν τὸ ἄριστον μέσον πρὸς ἐδραίωσιν τῆς ἀραβικῆς ἐνότητος, καὶ ἀποφασίσας, μετὰ σπανίας ὀδυρκείας, τὴν σύγχρονον ἐπίθεσιν κατὰ τῶν δύο μεγάλων Κρατῶν τοῦ βορρᾶ, προεχείρισεν τὸν Ἀβου-Ὀβεϊδάχ καὶ τὸν Καλὲδ ἀρχηγούς τῶν 124,000 μαχητῶν τοῦ Ἰσλάμ. Χωροῦντες οὗτοι, ὁ μὲν διὰ τοῦ Ἰορδάνου, ὁ δὲ διὰ τοῦ Εὐφράτου, καὶ συναντῶμενοι πρὸς βορρᾶν τῆς Συρίας, ἐντολὴν εἶχον τὴν κατὰ θραυσιν τῆς νέας συμμάχιας μεταξὺ Χριστοῦ καὶ Ὀρμούζ. Πράγματι δὲ ἡ στρατιὰ τοῦ Ὀβεϊδάχ ἐξῆλθε τῆς ἐρήμου, διηρημένῃ εἰς δώδεκα φυλάς, κατὰ τὸν τύπον τοῦ Ἰσραήλ. Ἀκολουθοῦντες ὁδὸν ἱστορικὴν διὰ τὰ σημετικά ἐθνη, ἐβάδιζον οἱ Σαρακηνοὶ κατὰ τῶν Ἑλλήνων, ὡς ἄλλοτε οἱ προπάτορες αὐτῶν κατὰ τῶν Ἀμαληκινῶν. Μωῦσῃς καὶ Μωάμεθ ἦσαν οἱ ἀοράτως ὀδηγοῦντες αὐτοὺς, καὶ πολυάριθμοι Ἰουδαῖοι ἐμάχοντο μεταξὺ τῶν Ἀράβων. (Ἰδε Chronologie Armenienne τοῦ Κ^{ου} DULAURIER).

Ἀμα μαθὼν τὴν προσέγγισιν ὁ Ἡράκλειος, κατέλιπε τὴν Ἑδεσσαν καὶ ἦλθεν εἰς Δαμασκὸν (τέλος τοῦ 632), ὅθεν διωργάνωσε μὲν τὴν ἀντίστασιν, ἀλλ' οὐδόλως ἀνέλαβε τὴν ἀρχηγίαν, ὡς κατὰ τοὺς περιδόξους χρόνους τοῦ ἑξαμήρου. Εἰς δὲ τὸν ἀντ' αὐτοῦ πεμφθέντα Σέργιον ἐδόθησαν δυνάμεις ὅλως ἀνεπαρκεῖς, τοσούτῳ μᾶλλον καθ' ὅσον κατεῖχοντο ἤδη τὸ Σιναιὸν ὄρος καὶ πᾶσα ἡ χώρα τῆς Γάζης. Ἡ μάχη ὑπῆρξεν οὐχ ἥττον πεισματώδης, ἀλλ' ὁ Σέργιος «**κτείνεται πρῶτος σὲν τοῖς στρατιώταις, τριακοσίοις οὖσι· καὶ πολλοὺς αἰχμαλώτους λαβόντες, καὶ λάφυρα πολλά, ὑπέστρεψαν μετὰ λαμπρᾶς νίκης**». Ταῦτα ὁ Θεοφάνης Σελ. 516. Ὁ δὲ Νικηφόρος ἔτι τραγικώτερον ἀφηγεῖται τὸ τέλος τοῦ Στρατηγοῦ τούτου. «**Κάμηλον οἱ Σαρακηνοὶ ἀποδείραντες, τοῦτον (τὸν Σέργιον) ἐγκατακλείονσι τῇ δορᾷ, καὶ ἐπέρραπτον· τῆς βίρσης οὖν κατεσκληκνίας στυγεραπὲξηραίνεται καὶ ὁ ἐντὸς ἀπομαρανθεὶς πικρῶς διώλετο**» Σελ. 26.

Ἡ ἐπιτυχία καὶ τῶν λαφύρων ἡ πληθὺς ἀνεψύχωσαν τὸν Καλὶφην. Νέα στρατιὰ ὑπὸ τὸν Ἀμρου συνηνώθη τῷ Ἀβου-Ὀβεϊδάχ, ἐν ᾗ κατέφθανεν ἤδη ὁ Καλὲδ εἰς Συρίαν, ἀφ' οὗ κατέβαλε τὸ Βασιλεῖον τῆς Ἡρας, ὑποτελὲς τῶν Σασσανιδῶν, καὶ τὴν ἀρχαίαν Βαβυλωνίαν. Τῶν Περσῶν διωχθέντων πλεόν πέραν τοῦ Τίγριδος, ἡ «**μάχαιρα τοῦ Θεοῦ**» συνήθροισε τότε πάντας τοὺς πιστοὺς, καὶ ἀκαθέκτως ἐπέτέθη κατὰ τοῦ Ἡρακλείου. Πρώτη ἔπαισεν ἡ Βόστρα δι' αἰσχράς προδοσίας τοῦ Τουρμαρχοῦ αὐτῆς Ῥωμανοῦ, ἥς δραματικῶς διηγεῖται τὰς λεπτομερείας ὁ DRAPEYRON Σελ. 341, ταύτην ἠκολούθησεν ἡ Γάζα κατὰ τὸ 633, καὶ τέλος ἐπεφάνησαν οἱ Σαρακηνοὶ πρὸ τῆς Δαμασκού, τοῦ παραδείσου τούτου τῆς Συρίας. «**Ἄγες τὴν χώραν ἣν ἔδωκεν ὁ θεὸς εἰς τὸν προπάτορα ἡμῶν Ἀβραάμ**»· ἐμήνυσεν ὁ Καλὲδ τῷ Ἡρακλεῖ «**Εἰς σὲ ἀνίγει ἡ ἐρήμος**», ἀπήντησεν οὗτος, «**ἄπελθε εἰς τὰ ἴδια**»· (DULAURIER) ἀλλὰ συγχρόνως κατέλιπε τὴν πόλιν, ἀνέπλευσε τὸν Ὀρόντην, καὶ κατεκλείσθη εἰς τὴν Ἑμεσαν. Τότε δὲ ἤρχισε τῆς Δαμασκού ἡ πολιορκία. Ὁ Ἀβδεραχμάν, ὁ Δεράρ, καὶ ὁ Καλὲδ ὠδήγουν τοὺς ἐπιδρομεῖς, ἐλεπόλεις ὑπὸ ἑξωμοτῶν κατασκευασθεῖσαι ἔσειον τὰ τεῖχη, καὶ ἡ ἄλωσις ἐφαίνετο ἐπικειμένη, ὅτε βαγδαῖος ἐπῆλθεν ὁ ἀδελφὸς τοῦ Βασιλέως Θεόδωρος. Αἱ δύο στρατιαὶ συνεκρούσθησαν παρα τὸ Γαβαθᾶ· ἐπὶ στιγμὴν οἱ Ἕλληνες ὑπερίσχουν, ὁ Δεράρ ἦν ἤδη αἰχμάλωτος, ἀλλ' ὤρμησεν αἰφνης ὁ Καλὲδ καὶ κατέθραυσε πᾶσαν ἀντίστασιν. Ὁ Θεόδωρος ἐκό-

μισεν αυτοπροσώπως τὸ θλιβερόν· μῆνυμα εἰς Ἑδεσσαν, καὶ ὁ Ἡράκλειος ἔφυγε τότε ἀελπις πρὸς τὴν Ἀντιόχειαν.

Οὐδένα ἔχων πλέον Ἑλληνα Στρατηγὸν ὁ Ἄναξ, προχειρίζεται μετὰ τοῦτο τὸν Πέρσην Βαάνην, φυγόντα παρ' αὐτῷ μετὰ τῶν υἱῶν τοῦ Σαρβάρου, καὶ δν ἀργότερον ἐν μέρος τοῦ στρατοῦ ἀνεκήρυξεν ἐπὶ στιγμὴν Βασιλέα. **«Στασιάζοντες δὲ οἱ τοῦ Βαάνου, Βαάνην προχειρίζονται Βασιλέα καὶ Ἡράκλειον ἀπεκίνησαν»** Θεοφ. Σ. 517. Οὗτος κατ' ἀρχὰς μὲν **«παραγεγόμενος εἰς τὴν Ἑδεσσαν, συναγαγὼν πλῆθος Σαρακηνῶν, καὶ ἀποκτείνας αὐτοὺς καὶ τὸν ἀμνησθέντα αὐτῶν... ἀπελαύνει ἕως Δαμασκού· κατέεισε παρὰ τὸν Βαρδανήσιον ποταμὸν παραφωσέει»** (Αὐτόθι). Ἄλλ' ἐπέρχεται αὖθις ὁ φοβερός Καλὲδ, ἀνακραζὼν **«ἐν τῷ ἑτέρῳ κόσμῳ ἀναπαυόμεθα»** καὶ συμβολῆς γενομένης... **ἡτῶνται οἱ περὶ τὸν Σακελλάριον**. Θεοφάν. 518. Φοβερά ὑπῆρξεν ἡ καταστροφή αὕτη. Ἄγγελος θεοῦ, λέγουσιν οἱ Σαρακηνοὶ χρονογράφοι, διήλθεν εἰς τὰς τάξεις τῶν ἀπίστων, ὡς ἄλλοτε εἰς τὴν στρατιάν τῶν Ἀσσυρίων, καὶ πέντε ὄλας ἐθέρισε μυριάδας, ἐν ᾧ 470 μόνον πιστοὺς ἐκάλεσεν ὁ Μωάμεθ εἰς τὰς ἀγκάλας αὐτοῦ. Καὶ τοῦτο μὲν φαίνεται ὑπερβολή, διότι ὁ Θεοφάνης λέγει ῥητῶς **«ἦσαν δὲ ἀμφοτέρων στρατηγῶν χιλιάδες τεσσαράκοντα»** τοῦ Βαάνου δηλονότι καὶ τοῦ συναδέλφου αὐτοῦ Θεοδώρου τοῦ Σακελλαρίου, ἀλλ' ὅπως δὴποτε δεινотάτη ὑπῆρξεν ἡ συμφορά, καὶ χιλιάδας σταυρῶν καὶ σημαιῶν ἐπεμψεν εἰς Μεδίναν ἢ μάχαιρα τοῦ Θεοῦ.»

Οἱ Ἀραβες ἐπανῆλθον ἀμέσως εἰς Δαμασκόν. Ὁ Πατρίκιος Θωμᾶς, γαμβρὸς τοῦ Αὐτοκράτορος, ἀνὴρ μετὰ θυμὸν καὶ πικρότατα συναισθανόμενος τὰ πρόσφατα αἴσχη, προέβη εἰς ἀπηλπισμένην ἔξοδον, καθ' ἣν αὐτὸς μὲν ἀπώλεσεν ἕνα τῶν ὀφθαλμῶν, κατεκόπη δὲ ἡρωϊκῶς μαχόμενον τὸ ἥμισυ τῆς φρουρᾶς. Ἡ ἀτυχὴς μεγαλόπολις παρεδόθη τότε τῷ Ὁβειδάχ, ἀλλ' ἡ «μάχαιρα τοῦ Θεοῦ» ὀλίγον ἐσέβετο τὰς σπονδὰς. Γέροντες, γυναῖκες, καὶ παιδία κατὰ μυριάδας ἔπεσαν ὡς ἱλαστήριος θυσία τῷ Ἀλλάχ, καὶ τότε μόνον ἐδόθη τοῖς ἐπιζήσασιν τριήμερος προθεσμία, ὅπως ἀποσυρθῶσι. Φεύγουσιν οἱ δέλαιοι πρὸς τὴν Λαοδίκειαν, ἀλλὰ μόλις παρήλθον αἱ τρεῖς ἡμέραι, ὁ Θεομανὴς Καλὲδ παραλαμβάνει τετρακισχιλίους ἵππεῖς, καὶ διώκων καταλαμβάνει αὐτοὺς εἰς χλοερὰν κοιλάδα, ὅπου ἀνεπαύοντο. Ἐντὸς ὀλίγου ἡ κοιλὰς μεταβάλλεται εἰς λίμνην αἵματος.

Ὁ Θωμᾶς πίπτει πεισματωδῶς ἀνθιστόμενος. Παρ' αὐτὸν ὡραία γυνὴ καταπλήττει πάντας διὰ τῆς πλουσίας αὐτῆς ἐνδυμασίας, καὶ τοῦ ἀτρομήτου θάρρους. Ἦν ἡ σύζυγος αὐτοῦ, θυγάτηρ τοῦ Ἡρακλείου. Ὁ βάρβαρος μαλάσσεται τότε, καὶ πέμπει τὴν νέαν ἡρωίδα εἰς τὸν πατέρα. Δυστυχῶς ἀγνοοῦμεν περὶ τίνος τῶν θυγατέρων τοῦ Ἀνακτος πρόκειται, ἀλλὰ πιθανῶς περὶ τῆς Εὐδοξίας. Τὴν εἰκασίαν ταύτην ἐπικυροῖ ἄλλως καὶ ἡ ηλικία τῆς ἐν λόγῳ Ἡγεμονίδος, ἐγγάμου ἥδη τυγχανούσης. Ἰδὲ M^{re}. DE GOEJE, Conquête de la Syrie; Leyde 1864.

Μετὰ τὴν πτώσιν τῆς Δαμασκού, ὁ Ἡράκλειος ὀριστικῶς ἀπέγνω. Ἀπὸ δύο ἐτῶν αἱ προδοσίαι, αἱ ἀποστασίαι, αἱ ἦται διεδέχοντο ἀλλήλας. Αὐτὸς ὁ οὐρανὸς διὰ φοβερῶν σημάτων ἐφαίνετο ἀπειλῶν αὐτόν, καὶ ἤκουε περὶ αὐτοῦ πάντας ψιθυρίζοντας, προεξάρχοντος τοῦ ἀδελφοῦ Θεοδώρου καὶ τῶν ἐγγυτάτων συγγενῶν, τὸ τοῦ Δαυὶδ **«ἡ ἀμαρτία αὐτοῦ ἐνώπιον αὐτοῦ διὰ παντός»**. Μετὰ ἐκκοσμητῇ ὀλην συμβίωσιν, μετὰ τὴν ἀφесιν τῆς Ἑκκλησίας, μετὰ τοὺς λαμπροὺς αὐτοῦ ἀθλοὺς καὶ τὰς ἐξ αὐτῶν ἐλπίδας, παρίστατο πρὸ αὐτοῦ τὸ παράπτωμα ὑπὲρ ποτε φοβερόν. Οἱ περικλεεῖς αὐτοῦ ἀγῶνες προελείαναν ἀπλῶς τὴν ὁδὸν τῶν Σαρακηνῶν, καὶ ὁ ἔθνος ὑπέρμαχος τοῦ Σταυροῦ μετεβάλλετο οὕτω εἰς πρόδρομον τοῦ Μωάμεθ. Ἡ ἰδέα αὕτη ἐβασάνιζεν ἰδίως τὸν εὐσεβεῖ Ἀνακτα κατὰ τὰς μακρὰς τῆς ἀγρυπνίας νύκτας, καὶ τέλος συνεκάλεσεν ἐν τῇ μητροπόλει τῆς Ἀντιοχείας τὴν γνωστὴν μεγάλην Συνέλευσιν. Ὅτε δὲ ἡγέρθη ἀπλούς πρεσβύτες ἐν μέσῳ πάντων ἐκείνων τῶν Ἱεραρχῶν καὶ Μεγιστάνων, καὶ διεκήρυξεν ὅτι ἀπέτιον οἱ Χριστιανοὶ τὴν δικὴν βαρύνον ὀφλημάτων, ὁ Βασιλεὺς, ἐκλαβὼν τοῦτο ὡς θεῖαν ἀπόφασιν, ἐκλίνε ταπεινῶς τὴν κεφαλὴν, καὶ κυρώσας οὕτω τὸ ὀλέθριον δόγμα, ἀπεφάσισε τὴν ἐγκατάλειψιν τοῦ ἱεροῦ ἐκείνου ἐδάφους, ἐφ' οὗ τοσαῦτα ἐπέστυρεν ἡ παρουσία αὐτοῦ δεινὰ. Ἐσπευσε δ' ἐπομένως εἰς Ἱερουσαλὴμ, ἤρπασε τὸ γνωστὸν γλωσσόκομον, τὸ περιέχον τὸ τίμιον εὐλόν, καὶ διημυθύνθη πρὸς τὴν Χαλκηδόνά. Κατάπληκτοι εἶδον οἱ λαοὶ τοῦ Λιβάνου τὴν παράδοξον συνοδείαν, ὅτε δ' ἀφίκετο εἰς τὰ σύνορα τῆς ὡραίας ἐκείνης, ἀλλ' ἀποφράδος ἐπαρχίας, ἐν ἡ λαμπρῶς ἐξῆστραψε καὶ αὖθις ἐμαράνθη πᾶσα αὐτοῦ ἡ δόξα, ἐστράφη πρὸς τὰ ὀπίσω, καὶ **«Χαῖρε, ἀνέκραξε, Συρία, Χαῖρε διὰ παντός»**. Ἰδὲ Κεδρηνόν Σ. 426 καὶ Σουΐδαν.

Καὶ ὅτε κατεθραύσθη ὁ Πατρίκιος.

Ὁ Κ^{ος} Παπαρρηγόπουλος λέγει ὅτι μετὰ τὴν ἦτταν ταύτην οὐδόλως πλέον μνημονεύεται ὁ Θεό-

δωρος. Λησμονεῖ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Νικηφόρου, Σ. 26, καθ' ἣν ὁ Βασιλεὺς, ὀργισθεὶς κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ, διότι ἐλοιδορεῖ αὐτὸν ἕνεκεν τῆς Μαρτίνης, εἰς ἣν ἀπέδιδε τὴν τε ἰδίαν ἀποτυχίαν καὶ πάντα τὰ λοιπὰ δεινά, ἔξαπέστειλεν αὐτὸν εἰς Βυζάντιον, «γράφας τῷ υἱῷ Κωνσταντίνῳ τοῦτον ἐπ' ἀθροίσματος λαοῦ ἀτιμίστατα, ὥς ἐν φροντῇ κατέχειν.» Οὐδ' ἦν τοῦτο τὸ μόνον οἰκογενειακὸν σκάνδαλον ἐν τῇ θλιβερᾷ ἐκείνῃ τῇ ὑπάρξεως αὐτοῦ ἐποχῇ. Ὀλίγον ἀργότερον, ἐν ᾧ διέτριβεν εἰς τ' Ἀνάκτορα τῆς Ἱερείας, καὶ πιθανῶς πάσχων ἥδη, συνέλαβεν ὑποψίας κατὰ τοῦ νόθου αὐτοῦ υἱοῦ Ἀθαλαρίχου, καὶ τοῦ Μαγίστρου Θεοδώρου, υἱοῦ τοῦ ὁμωνύμου ἀδελφοῦ, «καὶ τοῖς μηνύμασι πεισθεῖς, τοῦτων τὰς ῥίνας καὶ τὰς χεῖρας ἐξέταμε, καὶ Ἀταλάριχον μὲν εἰς τὴν νῆσον τὴν λεγομένην Πρίγκηπον ἐξόριστον ἐξέπεμψε, Θεόδωρον δὲ πρὸς τὴν νῆσον τὴν Γανδομελέτην, (τὸ σημερινὸν Gozzo παρὰ τὴν Μελίτην), ἐπιτρέψας τῷ ἐκείσε δονζί, ἱρίκα πρὸς αὐτὸν καταλάβοι, καὶ τὸν ἕτερον τῶν ποδῶν ἀγελέσθαι.» Νικηφ. Σ. 29. Οὕτω, κατὰ παράδοξον ἀντίθεσιν, ὁ θεοσεβὴς καὶ μεγάλθυμος ἐκεῖνος Ἀναξ ἐστὶν ὁ πρῶτος εἰσαγαγὼν τὰς ἀπαισίας ταύτας ποινάς, αἵτινες ἀμέσως σχεδὸν ἐφηρμόσθησαν ἐπὶ τῶν φιλτάτων αὐτοῦ, τῆς Μαρτίνης καὶ τοῦ Ἡρακλεωνά, ἀργότερον δὲ τοσαύτας κηλιδοῦσι σελίδας τῆς Βυζαντινῆς ἱστορίας.

Τὸ μέγα πνεῦμα νέφος ἐπεκάλυψε.

Ἡ παραφροσύνη αὕτη τοῦ Ἡρακλείου ἐστὶν ἱστορική. Ὁ Νικηφόρος λέγει ὅτι ὁ Ἀναξ ἠδύλιζeto ἐν τῷ παλατίῳ τῆς Ἱερείας «ἐδεδίει γὰρ ἐπιβῆναι θαλάσῃ, πολλὰ τε ἀξιοῦντες οἱ τε ἄρχοντες καὶ οἱ τῆς πόλεως ἐν τῇ πόλει εἰσελθεῖν, ἔπειθον οὐδαμῶς· ἐν δὲ ταῖς ἑορταῖς μόνους τοὺς υἱούς ἐξέπεμπε, καὶ αὐτοὶ ἐπιτελοῦντες ἐν τῷ ἱερῷ τὴν θείαν λειτουργίαν, εὐθὺς πρὸς αὐτὸν ἐξῆλθαν· ὥσαύτως καὶ τοὺς ἱππικοὺς ἀγῶνας ἱρίκα ἐθεῶντο, πάλιν πρὸς τὸν πατέρα ἀπεχώρουν.» Ἡ κατάστασις αὕτη διήρκεσεν ἐπὶ πολὺ, ἀλλὰ τέλος «παρασκευάζουσιν οἱ τοῦ Βασιλέως ἄρχοντες τὸν ἔπαρχον ὡς συναγαγεῖν πλεῖστα πλοῖα, καὶ ἐχόμενα ἀλλήλοις ἐξάβαι, ὥσπερ γεφυρώσει τὸν πορθμὸν τοῦ καλουμένου στενοῦ, κλώνους τε δένδρων καὶ φυλλάσις ἐκατέρωθεν διατειχίζειν, ὥς μηδὲ ὁραῖσθαι παριόντι τὴν

θάλασσαν· καὶ δὴ τὸ ἔργον εἰς τάχος προὐχώρει, καὶ ὁ Βασιλεὺς ἱππεὺς διὰ θαλάττης ὥσπερ διὰ τῆς ἡπείρου, κατὰ τὰς ἀκτὰς τοῦ λεγομένου κόλπου Φιδαλίας, ἐπεραιώτο.»

Νικηφ. 30. Παράδοξος ὄντως πομπὴ ἡ διὰ τῆς τεχνητῆς ταύτης ἑρπᾶς εἰς Βυζάντιον καταφθάνουσα. Ὁ παράφρων Βασιλεὺς, ἀκολουθῶν τὸ τίμιον ξύλον, καὶ τερπόμενος ἔτι εἰς τὸν ἦχον τῶν λιτανειῶν, ἅς ἀνά πάσαν στιγμὴν διέκοπτον οἱ λυγμοὶ τῶν παρισταμένων.

Ἡ ἀσθένεια ὅμως αὕτη ὑπῆρξε παροδική, καὶ τὴν θεραπείαν ἀποδίδωσιν ὁ Κος DRAPEYRON εἰς τὰ παρήγορα τοῦ Σεργίου ἔπη. Ὁ Ἡράκλειος, λέγει, ἐπανελθὼν εἰς Βυζάντιον, εὔρε τὸν Σέργιον, ἦτοι τὸ ἡμῖσι τῆς ψυχῆς του. Οἱ χρόνοι τῶν εὐκλεῶν ἀγώνων ὥχοντο ἀνεπιστρεπτέι, ἀλλ' ἔμενε πάντοτε ἡ ἀνωτάτη διοίκησις· καὶ πράγματι κατὰ τοὺς θλιβεροὺς τούτους καιροὺς ἀνέλαμψεν ἐξόχως ἡ πολιτικὴ περίνοια τοῦ καταπεσόντος ἥρωος. Σ. 354. Πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ ἰσχυρισμοῦ τούτου περιγράφει ὁ συγγραφεὺς τὰς μακρὰς διαπραγματεύσεις, αἵτινες κατέληξαν εἰς τὴν παραδοχὴν τῶν Σέρβων καὶ Κροατῶν πρὸς νότον τοῦ Δουνάβειος· θεωρεῖ δὲ τὴν πράξιν ταύτην, ἣν ἄλλοι κατέκριναν, ὡς πόρισμα εὐρείας πολιτικῆς συνέσεως. «Ἐκ τῶν ὑστέρων κατεδείχθη, λέγει, ὅτι ἡ μεγαλοφυΐα τοῦ Ἡρακλείου ὑπελόγησε τὰς περιστάσεις μετὰ θαυμασίας ὀδυρκείας, τὸ δ' ἔργον αὐτοῦ συνεπλήρωσε Κάρολος ὁ Μέγας.» Σ. 359. Τῇ ἀληθείᾳ δὲ ἀποκλίνομεν πρὸς τὴν γνώμην ταύτην, μανθάνοντες παρὰ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογενήτου Κεφ. 31, ὅτι μόνοι οἱ Κροάται προσήνεγκον εἰς τὸ Κράτος ἑξακισμυρίου ἱππεῖς καὶ δεκακισμυρίου πεζοὺς.

Φρονῶν ματαίαν πλέον πᾶσαν ἄμνην.

Οἱ ἐπίλοιποι μεταξὺ Χριστιανισμοῦ καὶ Ἰσλαμισμοῦ ἀγῶνες μέχρι θανάτος τοῦ ἡμετέρου ἥρωος παροδικῶς μόνον κατ' ἀνάγκην ἐν τῷ ἡμετέρῳ δράματι μνημονεύονται, διό καὶ σύντομος γενήσεται αὐτῶν ὡδε μνεῖα, πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ἀληθοῦς ἱστορίας, ἔξ ἧς ἀνέθορε τὸ ἔργον τῆς φαντασίας.

Τὸν Ἀβουβάχαρ διεδέχθη ὁ Ὁμάρ, ἡ Οὐμαρος κατὰ Θεοφάνην, ὁ τοῦ Προφήτου ἐπιστήθιος, καὶ διὰ θαύματος μνηθεὶς, ὁ ἅγιος Παῦλος καὶ ἀληθὴς ἰδρυτὴς τοῦ Ἰσλαμισμοῦ. Μόλις ἀναγνωρισθεὶς Καλίφης, ἀφήρκεσεν οὗτος τὴν μάχαιραν τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τοῦ αἱμοβόρου Καλὲδ, καὶ παρέδωκεν αὐτὴν εἰς τὸν μεγάλθυμον Ὁβεϊδᾶχ. Ὁ Καλὲδ ὑπέκυψεν ἀγογγύστως, ὡς οἰκειοθελῶς ἀπεσῶρθη ὁ Ἀβουβάχαρ, χάριν τοῦ κοινοῦ συμφέροντος. Ἐν τούτοις, ὡς ἐκ τῶν γεγο-

νότων τούτων, έχαλαρώθη πῶς ἡ ὁρμή τῶν Σαρακηνῶν, οἵτινες ἀπώλεσαν ἐν ἔτος ἐκπορθοῦντες τὰς παρὰ τὸν ἄνω Ὀρόντην πόλεις καὶ τὴν Ἑμεσαν. Ὁ Ἡράκλειος ἀνεθάρρησε. Τοῦ ἐπιτρόπου τῆς Ὀσροηνῆς, Ἰωάννου τοῦ Κατέα, ἐλθόντος πρὸς τὸν Ἰάδον (Jezid) ἐν Χαλκηδόνι, καὶ ὑποσχεθέντος δέκα μυριάδας νομισμάτων ἑτησίως ὥπως μὴ διαβῇ οὗτος τὸν Εὐφράτην, ὁ Ἀναεῖ ἀπεκήρυξε τὴν αἰσχρὰν συνθηκολογίαν, καὶ ἀντικατέστησε τὸν Κατέαν διὰ τοῦ Πτολεμαίου· Θεοφάνης, 521. Οὗτος δὲ καὶ ὁ Πέρσης Στρατηλάτης Ρουστάμ συνηγορήθησαν ἀμέσως χάριν τῆς κοινῆς ἀμύνης, ἐν ᾗ ὁ Ἡράκλειος, κατὰ τοὺς Σαρακηνούς χρονογράφους, παρέταττεν αὐθις μετ' ἀπιστεύτου δραστηριότητος διακοσίας τεσσαράκοντα χιλιάδας ἀνδρῶν, ὧν τὴν ἀρχηγίαν ἐνεπιστεύθη εἰς Στρατηλάτην ἔσοχον, τὸν Ἀρμένιον Μανουήλ. Ἐν τῇ πρωτοπορείᾳ ἐτάχθη ὁ Ἰαβάλας, Βασιλεὺς τῶν ἐκχριστιανισθέντων Ἀράβων τοῦ Γασσάν, ὅστις διετελεῖ εἰς φιλίας μετὰ τοῦ Αὐτοκράτορος σχέσεις.

Ἀλλὰ δυστυχῶς ὁ Ὀμάρ κατένόησε τοῦ Ἡρακλείου τὰ σχέδια, καὶ διαιρέσας τὰς δυνάμεις αὐτοῦ, κατέλαβε τὸν τε Ἰορδάνην καὶ τὸν Εὐφράτην, ὅπως παρακωλύσῃ τὴν ἔνωσιν τῶν Ἑλλήνων καὶ Περσῶν. Μετὰ δὲ τοῦτο, προσβαλὼν ἕκαστον τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ χωρὶς μεθ' ὁρμῆς ἀκαθέκτου, ἐνίκησεν ἀμφοτέρους περιφανῶς κατὰ τὸν αὐτὸν μῆνα Νοέμβριον τοῦ 636, καὶ κατέθραυσε συγχρόνως τὸ τε Κράτος τῶν Σασσανιδῶν καὶ τὸ τῶν Ἑλλήνων ἐν Ἀσίᾳ. Καὶ τὸ μὲν Ἀραβικὸν καὶ Περσικὸν ἱππικὸν συνηγήθησαν ἐν τῇ πεδιάδι τοῦ Καδεσίαχ, πρὸς τὸ ἀνατολικὸν τῆς ἐρήμου ἄκρον. Τοὺς Ἀραβας διψκεῖ ὁ Σαῖδ, εἰς τῶν αὐστηροτέρων καὶ τολμηροτέρων ὁπαδῶν τοῦ Προφήτου, ἐν ᾗ ἦγε τοὺς Πέρσας ὁ Ρουστάμ, μαθητῆς τοῦ Σαρβάρου, γενναῖος, ἀλλ' ἄβρόδαῖς καὶ ἀλαζύν. Τρισμύριοι μαχηταὶ παρετάχθησαν ἀπέναντι δεκακισμυρίων, καὶ τρεῖς ὅλας ἡμέρας διήρκεσεν ὁ πεισματώδης ἀγὼν. Κατὰ τὴν **ἡμέραν τῆς ἐπικουρίας** προσήλθον ἑξακισχίλιοι Σύριοι πρὸς βοήθειαν τῶν Σαρακηνῶν, κατὰ τὴν **ἡμέραν τῆς συγχύσεως** συνεπλάκησαν ἀτάκτως καὶ μανιωδῶς τὰ δύο στρατεύματα, καὶ τέλος κατὰ τὴν **ἡμέραν τῶν ὠρυγῶν** ἀντήχησαν αἱ ἀγριαὶ κραυγαὶ τῶν Περσῶν, αἵτινες μάτην ἠμύνοντο κατὰ νυκτερινῆς τῶν Σαρακηνῶν ἐφόδου. Ὅτε δὲ προέκυψεν ἐκ τῆς φοβερᾶς ἐκείνης νυκτός ἡ αὐτῇ, ἐφύτισε τὸν ἐντελὴ θρίαμβον τοῦ Μωάμεθ ἐπὶ τοῦ Ζωροάστρου. Βιαιὰ καταιγίς, ἐγερθεῖσα τότε, διηκόλυε τὴν διαρπαγὴν τῶν θησαυρῶν τοῦ Ρουστάμ, καὶ οἱ Ἀραβες ἐπεδείκνυσαν μετ' ὀλίγον τρόπαια τιμαλφῇ, τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ καὶ τὴν ἱερὰν τῶν Σασσανιδῶν σημαίαν.

Παράδοξος τῆς μοίρας τροπῇ· ὁ Ἡράκλειος ἦνοιξεν ἰδίᾳ χειρὶ τὸν λάκκον, εἰς δὲν ἐθάπτοντο, ἀφ' οὗ μετεβλήθησαν εἰς συμμαχικάς, αἱ τελευταῖαι τοῦ Περσικοῦ Κράτους δυνάμεις, καὶ μετετρέποντο οὕτω πάντες οἱ ἀρχαῖοι θρίαμβοι εἰς ἡττας, καὶ οἱ παιᾶνες εἰς θρήνους. Ὁ Θεοφάνης διὰ τῶν ἐξῆς ὀλίγων ψάλλει τὸν ἐπιτάφιον τοῦ ἀρχαίου Κράτους τῶν Σασσανιδῶν **«Τούτῳ τῷ ἔτι ἐπεστράτευσαν Σαρακηνοὶ κατὰ Περσίδος... καὶ νικήσαντες κατὰ κράτος, πάντας τοὺς Πέρσας ἐπέταξαν. Ὀρμίσδας δὲ ὁ τῶν Περσῶν Βασιλεὺς φυχῇ χρυσάμενος ἐπὶ τοὺς ἐνδοτέρους Πέρσας εἰς τὰ Βασίλεια ἐχώρει. Οἱ δὲ Σαρακηνοὶ ἡγαλώτευσαν τὰς τοῦ Ὀρμίσδου θυγατέρας μετὰ πάσης τῆς βασιλικῆς ἐπισκευῆς»** Σελ. 522.

Ὁ δὲ Μανουήλ ἐξελέξατο πεδῖον μάχης ἀναμνησκὼν τὰς λαμπράς τοῦ Ἡρακλείου ἡμέρας. Ὁ Ἑλληνικὸς στρατὸς διέβη τὸν Ἰορδάνην εἰς Γενησαρέτ, καὶ κατηυλίσθη παρὰ τὸν Ἱερομιάκα. Ἠκολούθει ἄρα τὰ σεπτὰ τοῦ Σωτῆρος ἴχνη, οὗ ἔσπευδε καὶ αὐθις ἐκδικητῆς. Εἰς τὸν ὀρίζοντα ἐφαίνετο τὸ ὄρος Θαβὼρ ἀνακαλοῦν ἱερὰς ἀναμνήσεις· ἀλλὰ, φεῦ, ἀμυδρὸν πλέον ἔκαιε τὸ πῦρ τοῦ πρώτου ἐνθουσιασμοῦ. Ἐν τούτοις ὁ Ἰαβάλας, συναντηθεὶς πρὸς τὸν Καλὲδ, κατεθραύσθη ἀμέσως. Εἰς τὴν «μάχαιραν τοῦ Θεοῦ» ἀνετέθη τότε ἡ ἐμπροσθοφυλακὴ. Καὶ πράγματι κατὰ τοῦ ἀπειραρίθμου Βυζαντινοῦ πεζικοῦ ἐλπίς τις ὑπῆρχε μόνον δι' ἀκαθέκτου τοῦ Ἀραβικοῦ ἱππικοῦ προελάσεως. Ὁ Ὀρειδᾶς ἀπεσύρθη μετριοφρόνως εἰς τὴν ὑστεροπορείαν, ὅπως καταστείλῃ τοὺς φυγάδας. Εἶχε δὲ μετ' αὐτοῦ τὴν ἀδελφὴν τοῦ Δεράρ, καὶ τὰς λοιπὰς ἐκεῖνας Σαρακηνὰς ἀμαζόνας, ὧν τὴν δεξιότητα περὶ τὸν χειρισμὸν τοῦ τόξου καὶ τῆς λόγχης καλῶς ἐγνώριζον οἱ φυγάδες τῆς Βόστρας καὶ τοῦ Γαβαθά. Γενικευθείσης τῆς μάχης, οἱ Ἀρμένιοι τοξόται ἐπὶ μακρὸν ἀνέστειλαν τὴν ὁρμὴν τῶν Ἀράβων. Τοσαύτη αὐτῶν ἡ εὐθυβολία, ὥστε ἐξώρυσαν τὸν ὀφθαλμὸν ἐπτακοσίων Σαρακηνῶν, δι' ὃ καὶ παρὰ τῶν χρονογράφων καλεῖται αὕτη **ἡμέρα τῆς τυγλώσεως**. Ἡ τροπὴ ἐφαίνετο μάλιστα ἐπικειμένη, ἀλλ' ὁ Ὀρειδᾶς ἀνεψύχωσεν αὐθις τοὺς ὁπαδοὺς τοῦ Προφήτου. Μακρὸς καὶ πείσμων ὑπῆρξε μετὰ τοῦτο ὁ ἀγὼν. Ἀλλὰ τέλος, ἀφ' οὗ ἔπесαν δεκακισμύριοι ὅλοι Χριστιανοί, οἱ λοιποὶ κατελήφθησαν ὑπὸ πανικοῦ ἀκατασχέτου. Ὁ φοβερός τῆς Παλαιστίνης ἥλιος κατέκαιεν αὐτούς, καὶ τοῦ Ἱερομιάκος αἱ διψώσαι ἄμμοι ἔπινον τὸ αἷμα τῶν θυμάτων. Κατὰ τὸν Θεοφάνην **«Ἀνέμου δὲ πνεύσαντος κατὰ Ῥωμαίων ρότον, μὴ δυνη-**

θέττες ἀντωπῆσαι ἐχθροῖς διὰ τὸν κοριοτόν, ἡττῶνται· καὶ ἑαυτοὺς βάλλοντες εἰς τὰς στενοδούς τοῦ Ἰερμοχθοῦ ποταμοῦ, ἐκεῖ ἀπώλοντο ἄρδην» Σ. 518. Ἀλλὰ μετὰ πολὺ μείζονος λεπτομερείας διηγείται τὰ τῆς κρίσεως ταύτης μάχης ὁ Σηπαῖος. Ὁ Μανουήλ μόλις διεσώθη εἰς μίαν τῶν Μονῶν τοῦ Σινά, ἀπὸ τῆς στιγμῆς δ' ἐκείνης ἡ Ἀνατολή πάσα ἀνήκει τῷ Μωάμεθ.

«Λαοὶ εἰσέλθετε εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας, ἣν ἐδώρησεν ἡμῖν ὁ θεός.» Τὸ ῥητὸν τοῦτο τοῦ Κορανίου ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης κατέστη τὸ κύριον τῶν Ἀράβων μέλημα. Κατελθὼν τὴν δεξιάν τοῦ Ἰορδάνου ὄχθην ὁ Ὁρειδάχ, περιέβαλε τὴν ἱερὰν πόλιν, ἀλλ' ὁ Πατριάρχης Σωφρόνιος ἀντέστη γενναίως ἐπὶ τέσσαρας ὅλους μῆνας, καὶ τέλος ἐδήλωσεν ὅτι παραδίδεται εἰς χεῖρας μόνον τοῦ Καλίφου. Ὁ Ὁμάρ ὑπήκουσε, καὶ διασχίσας τὸ νέον καὶ λαμπρὸν αὐτοῦ Κράτος, ἀφίχθη πρὸ τῆς Ἱερουσαλὴμ, ἀλλ' ὡς ἀπλοὺς προσκυνητῆς μάλλον ἢ ὡς δορυκτῆτῳ. Τότε ὁ Σωφρόνιος «λόγον ἔλαβε πάσης Παλαιστίνης ἀσφαλέστατον. Εἰσελθὼν δὲ Οὐμαρος εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν, τριχίνοις ἐκ καμῖλων ἐνδύμασιν ἐνδεδυμένος ἐρρηπώμενος» ἐζήτησε τὸν Ναὸν τοῦ Σολομῶντος, δὴ ἐβούλετο «προσκυνητήριον ποιῆσαι τῆς αὐτοῦ βλασφημίας.» Ὁ Πατριάρχης μάτην προσήνεγκεν αὐτῷ καθαρὸν ἔνδυμα καὶ σινδόνιον, ὅπως μετ' αὐτῶν εἰσέλθῃ εἰς τὸν ἱερὸν χώρον, ἐκεῖνος «οὐκ ἠνείχετο ἐνδύσασθαι αὐτά· μόγις οὖν ἔπεισε φορέσαι ἕως οὗ ἐπλήθυναν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ... καὶ ἐφόρεσε τὰ ἴδια». Τοῦτο ἰδὼν ὁ εὐσεβεὶς Πατριάρχης, ἀνέκραξεν ἐν ἀδημονίᾳ «Τοῦτο ἐστὶν ἐπ' ἀληθείας τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρμηώσεως, τὸ ῥηθὲν διὰ Δανιὴλ τοῦ Προφήτου, ἐστὼς ἐν τόπῳ ἁγίῳ» πολλοῖς τε δάκρυσι τὸ Χριστιανὸν γῆλον ἀπωδύρετο τῆς εἰσεβείας ὁ πρόμαχος» Θεοφάν. Σ. 520.

Σχεδὸν συγχρόνως μετὰ τῆς Ἱερουσαλὴμ ἐπιπτεν ἡ Κτησιφῶν, ἡ ἱερὰ πόλις τῶν Μάγνων, εἰς χεῖρας τοῦ Σαῖδ. Ὁ Ὁμάρ περιεβλήθη πρὸς στιγμὴν τὴν τιάραν τοῦ Χοσρόου, καὶ εἴτα ἀπέρριψεν αὐτὴν μετὰ περιφρονήσεως. Οἷον θέαμα διὰ τὸν Ἡράκλειον. Πρὸ ἐννεαετίας πορθήσας τὸ Δασταγέρδ, καὶ ἀναστηλώσας πρὸ ὀκταετίας τὸν Σταυρὸν εἰς τὸ Γολγοθᾶ, ἡλπίζεν ὅτι, διὰ τῆς συγχρόνου ἐξολοθρεύσεως τῶν Ῥαββίνων καὶ Μάγνων, ἐξησφάλιζε τὴν παγκόσμιον πλέον κυριαρχίαν τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἰδοὺ μετὰ βραχεῖς μόλις ἐνιαυτοὺς ἐμεσουράνει ἡ ἡμισέληνος.

Ὁ Ὁρειδάχ καὶ ὁ Καλέδ ἔσπευσαν τότε πρὸς τὴν Βέρροϊαν (τὸ Χαλέπιον), ὅπου προσῆλθον ἐπίσης ὁ Ἰάδος καὶ ὁ Ἀμροῦ, ἀλλ' εὗρον ἐκεῖ παραδοεὶν ἀντίπαλον τὸν Διοικητὴν Ἰουκκίαν, ὅστις κατ' ἀρχὰς συνετέλεσεν ἡρωϊκῶς εἰς τὴν ἀμυναν τῶν παραλίων πόλεων, καὶ εἴτα ἡσπᾶσθη αἰφνης τὸν Ἰσλαμισμὸν, εἰς δὴν παρέσχε διὰ τῆς ἀλλοκότου αὐτοῦ δεξιότητος καὶ πονηρίας ἐξόχους ὑπηρεσίας. Τὰ περὶ τοῦ ἀσυνήθους τούτου ἀνθρώπου ἀφηγείται λεπτομερῶς ὁ LEBEAU.

Ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ ἀπεβιβάζετο εἰς Σελεύκειαν ὁ νέος Κωνσταντῖνος, ἡ ἐσχάτη αὐτῆς τοῦ Ἡρακλείου ἐλπίς, καὶ ἀναβὰς τὸν Ὀρόντην, ἐκλείετο εἰς τὴν Ἀντιόχειαν, τὴν περὶδοεὶν πρωτεύουσαν τῆς Ἀνατολῆς. Ἐκεῖ προσῆλθεν ὁ Ἰουκκίνας, καὶ ἀποκλαύσας ὑπούλως τὴν ἀποστασίαν αὐτοῦ εἰς τοὺς πόδας τοῦ νέου Αὐτοκράτορος, ἔτυχε συγγνώμης. Ἀλλ' ὁ προδότης συνηννοήθη τότε μετὰ τῶν ἐχθρῶν, καὶ ἀφ' οὗ, καταλαβόντες οὗτοι τὴν σιδηρὰν γέφυραν ἐφάνησαν ὑπὸ τὰ τείχη, ἐξώρμησεν αἰφνης μετὰ πάντων τῶν αἰχμαλώτων, ἐν οἷς καὶ ὁ φοβερός Δεράρ. Οἱ Ἕλληνες ἄχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἐμάχοντο γενναίως ἐν τῇ πεδιάδι τῆς Ποσηνῆς, ἀλλὰ νομίσαντες τότε ὅτι προσεβάλλοντο ἐκ τῶν ὀπισθεν ὑπ' αὐτῶν τῶν πολιτῶν, ἐτράπησαν εἰς ἄτακτον φυγὴν, ἀφέντες ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης χιλιάδας ὅλας νεκρῶν, ὧν ἐδείκνυντο οἱ σκελετοὶ μετὰ 28 ἔτι αἰώνας. Τέλος δὲ παρεδόθη ἡ πόλις ἀποτίσασα τριακοσίας χιλιάδας χρυσῶν, καὶ ὁ Κωνσταντῖνος ἔφυγεν εἰς Καισάρειαν, τὴν 23 Ἰανουαρ. 638.

Ἐν τούτοις, τῶν Ἀράβων στερομένων στόλου καὶ τῶν Ἑλλήνων θαλασσοκρατούντων πάντοτε, δυνατὴ ἀπέβαινε ἀκόμη ἡ διατήρησις τῶν παραλίων πόλεων, πολυτίμων ἰδίως ὡς ὀρμητήριον μελλούσης στρατείας. Τοῦτο κατῴρθωσεν ἄλλοτε ὁ Νικήτας κατὰ τὴν εἰσβολὴν τοῦ Σαρβάρου, ἀλλ' ὁ νέος Κωνσταντῖνος ἐστέρετο πασῶν τῶν μεγάλων τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἀρετῶν. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν προέβη εἰς διαπραγματεύσεις μετὰ τοῦ Ἀμροῦ, ἀλλὰ τέλος παρετάχθη. Ἀτρόμητος Ἕλληνας Μεγιστὰν ἐξῆλθε τότε τῶν τάξεων, προκαλὼν τὸν γενναϊότερον τῶν Ἀράβων. Τρεῖς, δεχθέντες τὴν μονομαχίαν, κατεσφάγησαν, καὶ προέβη ἔσχατος ὁ Σαρακηνὸς ἥρωας Σεργιαβήλ. Ἀλλ' ὑπέκυπτε καὶ οὗτος, ὅτε ἱππεύς, ἐξορμήσας αἰφνης τῶν χριστιανικῶν τάξεων, ἀποκόπτει τὴν κεφαλὴν τοῦ νικητοῦ, καὶ φεύγει δρομαῖος πρὸς τὸ στρατόπεδον τοῦ Ἰσλάμ. Ἦν ὁ Τολείας, εἰς τῶν ψευδοπροφητῶν ἐκείνων τῶν καταφυγόντων παρὰ τῷ Ἡρακλείῳ. Εἰς τὴν θέαν ταύτην οἱ Βυζαντινοὶ ταραττονται, καὶ φεύγουσι σχεδὸν ἀνευ ἀντιστάσεως. Ἀφ' ἐτέρου ὁ Ἰουκκίνας ἐξηκολούθει

διὰ τοῦ δόλου καταλαμβάνων τὰς πόλεις. Πότε παριστάμενος ὡς Στρατηγὸς τοῦ Ἡρακλείου καὶ πότε ὡς ἀπόστολος τοῦ Καλίου, κατεῖχεν ἥδη τὴν Τρίπολιν καὶ τὴν Τύρον. Ὁ νέος Κωνσταντῖνος, καταλιπὼν τὸ θέατρον τῶν ἀλλεπαλλήλων αὐτοῦ ἀποτυχίων, ἐπανήλθε τότε εἰς Βυζάντιον. Τὴν δὲ πτώσιν τῆς Καισαρείας ἠκολούθησεν ἀμέσως ἡ τῆς Βηρυτου καὶ τῆς Ἰόππης, ὥστε ὀριστικῶς ἀπώλεσαν πλέον οἱ Χριστιανοὶ τὴν κοιτίδα τοῦ θρησκευματος αὐτῶν, ἐφ' ἧς ἄρχει ἀκόμη μετὰ δώδεκα ὅλους αἰῶνας τὸ λάβαρον τοῦ Προφήτου. Ὡσεὶ δὲ πρὸς κύρωσιν τοῦ γεγονότος τούτου, ἐπὶ τῶν ἐρείπιων τοῦ Ναοῦ τοῦ Σολομῶντος ἀνήγειρεν ὁ Ὁμάρ τὸ περίφημον αὐτοῦ τέμενος, ὅπερ ὑφίσταται ἔτι, καὶ ὅπου οἱ μὲν Χριστιανοὶ δεικνύουσι τὸν βράχον, ἐφ' οὗ ἀνέπαυσε τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ὁ Ἰακώβ, οἱ δὲ Ὀθωμανοὶ τὰ ἴχνη τοῦ ποδὸς τοῦ Μωάμεθ· ἀλλὰ τὸ κτίσμα διαρκῶς κατέπιπτε. Τότε δὲ εἶπον οἱ Ἰουδαῖοι «*ὅτι ἐὰν τὸν σταυρὸν τὸν ὄντα ἐπάνω τοῦ ὄρους τῶν Ἑλαιῶν οὐκ ἀπάρητε, οὐ στίχει τὸ κτίσμα...* διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν πολλοὺς σταυροὺς κατήγαγον οἱ μισόχριστοι» Θεοφ. 514.

Τὸ ἐπόμενον ἔτος δεινὴν ὑπέστησαν ἀπώλειαν οἱ Ἀραβες, θανόντων τοῦ Ὁβείδαχ καὶ τοῦ Ἰάδου, διὸ καὶ καλεῖται παρὰ τοῖς χρονογράφοις *ἔτος τῆς θνησιμότητος*. ἀλλ' οἱ λοιποὶ Ἐμίραι ἀκατασχέτως εἰσέβαλον εἰς Μεσοποταμίαν. Καταλαβόντες δὲ τὴν Ἑδεσσαν, τὴν Δάραν, καὶ τὴν Νίσιβιν, καὶ πορθήσαντες τὴν Ἀμυδαν, διεχύθησαν εἰς Ἀρμενίαν, ἥτις ὀλίγον ἀντέστη. Οὕτω δὲ ἡ χώρα, περὶ ἧς ἐπὶ ἑπτὰ αἰῶνας ἦρισαν Ἕλληνες καὶ Πέρσαι, περιήλθεν ἀναιμωτῇ εἰς ἔθνος ἡμιβάρβαρον καὶ γεοφανές. Ἡ πόλις τῆς Βασόρας, ἰδρυθεῖσα τότε, κατέστη ταχέως τὸ κυριώτατον ἐμπορεῖον τῆς Ἀσίας, τὴν δὲ καταστραφεῖσαν Κτησιφῶντα διεδέχθη ἡ Κούφα, ἔδρα τῶν πρώτων Καλιφῶν πρὸ τοῦ Βαγδατίου.

Μετὰ τὴν ἀπώλειαν τῆς Συρίας, τῆς Παλαιστίνης, καὶ τῆς Μεσοποταμίας, μόνῃ πλέον ἀπέμεινεν εἰς τὸ Κράτος ἡ ἀφνειὰ Αἴγυπτος, ἣν κατέκρινον ἕξ ἑκατομμύρια, καὶ ἥτις εἶχε διςμυρίας πόλεις καὶ κώμας. Δυστυχῶς δὲ καθ' ἣν στιγμὴν ἔστρεψε πρὸς αὐτὴν ὁ Ὁμάρ τὰ βλέμματα, ἥκιστα εὐάρεστος ἦν ἡ ἐσωτερικὴ τῆς χώρας κατάστασις. Οἱ τὰς πόλεις πληροῦντες ὀρθόδοξοι ὑπάλληλοι, καὶ ἄλλοι Ἕλληνες, οἱ ἐπικαλούμενοι *μελῆται* ἢ βασιλικοὶ, κατεπίεζον τοὺς ἰθαγενεῖς ἢ *Κόπτας*, οἵτινες ἦσαν πάντες Μονοφυσῖται, καὶ ἀπεκλήθησαν *Ἰακωβῖται* ἀπὸ τινος τῶν ἀνορθωτῶν τῆς αἰρέσεως ἐκείνης, Ἰακώβου τοῦ Βαραδαίου. Ἐπειδὴ δὲ οἱ νόμοι πολυειδῶς κατεδίκων τοὺς αἰρετικούς, ἔτρεφον οὗτοι ἀσπονδον

κατὰ τῆς Βυζαντινῆς διοικήσεως μίσος. Ἐν τούτοις ὁ Πατριάρχης Κύρος, προβλέπων τὴν ἐπίθεσιν, καὶ μικρὰν ἐλπίζων ἐκ Βυζαντίου ἀντίληψιν, προβαίνει εἰς παράδοξον πρὸς τὸν Καλίφην συνθηκολογίαν. Ὑπόσχεται αὐτῷ δηλονότι διακοσίας χιλιάδας χρυσῶν ἐτησίως, καὶ ὡς σύζυγον τὴν θυγατέρα τοῦ Ἡρακλείου Εὐδοσίαν, τὴν ποτὲ μετὰ τοῦ Ζιεβήλ μνηστευθεῖσαν· ἤλπιζε δὲ ὡς συνέπειαν τοῦ πρωτοτύπου τούτου συνοικεσίου, οὐ μόνον τῆς Αἰγύπτου τὴν διάσωσιν, ἀλλὰ καὶ τοῦ Καλίου τὸν προσηλυτισμόν. «*Κατεγγυηθῆναι αὐτῷ Εὐδοσίαν τὴν Αἰγυῖστον... ὡς ἐντέθεν καὶ τῷ θεῷ λοῦτρῷ βαπτισθησομένῳ καὶ Χριστιανῷ χρηματίσειν*» Νικηφ. 28. Ἀλλ' ὁ Αὐτοκράτωρ ἀπερρίψε μετ' ἀγανακτήσεως τὴν πρότασιν, καὶ μετακαλεσάμενος εἰς Βυζάντιον τὸν Πατριάρχην *ἐν αἰτίᾳ μεγάλῃ εἶχεν, ὡς τὰ τῆς Αἰγύπτου πάσης Σαρακηνοῖς προέμενον πράγματα... καὶ τῷ Ἀμβρῳ, τῷ τῶν Σαρακηνῶν γενάρῳ, συμβουλευσάντα τὴν τοῦ Βασιλέως κατεγγυηθῆναι θυγατέρα*» Αὐτ. 30.

Πράγματι ὁ Ἀμρὸς ἐπεφάνη μετ' οὐ πολὺ εἰς τὸ Πηλούσιον, τὴν κλεῖδα ταύτην τῆς Αἰγύπτου, ἧς ἡ ἄλυσις ἀπασχόλησεν αὐτὸν ἕνα μῆνα. Σχεδὸν συγχρόνως κατέπλευσεν ἐκ Βυζαντίου, μετ' ἱκανῆς δυνάμεως, ὁ Αὐγουστάλιος Μαρνανός, δν ὁ Θεοφάνης συγχέει πρὸς Μανουὴλ τὸν Ἀρμένιον. Πρὸς τοὺς Σαρακηνοὺς, οἵτινες προσήλθον ὑποτιθέντες ὅτι κομίζει τὸ χρυσίον, ἀπήντησεν οὗτος ὑπερηφάνως· «*Οὐκ εἰμὶ ἐγὼ Κύρος ὁ ἄσπιλος, ἔνα τέλει ὑμῖν παράσχω· ἀλλ' ἐγὼ ἔροπλος εἰμὶ*» Θεοφ. 519. Λόγοι εὐγενεῖς, ἀλλὰ πρὸς οὐδὲν δυστυχῶς ὀλίγον συνεφώνησαν αἱ πράξεις, καθ' ὅσον ὀλίγον ἀργότερον ὁ Ἕλλην Στρατηλάτης, ἡττηθεὶς κατὰ κράτος, μόλις διεσώθη μετὰ τινων ὁπαδῶν εἰς Ἀλεξάνδρειαν.

Ὁ Ἀμρὸς ἐβάδισε τότε πρὸς τὸ Μισίρ (Καῖρον), τὴν Κοπτικὴν ταύτην μητρόπολιν τὴν ἀνεγερθεῖσαν ἐπὶ τῶν ἐρείπιων τῆς Μέμφιδος. Ὁ διοικητὴς αὐτῆς Μουκαυκάς, προεξάρχων Ἰακωβίτης, ἔμεινεν ἐπὶ πολὺ ἀμφίρροπος, τὸν στρατὸν αὐτοῦ αἰδούμενος. Ἀλλὰ τέλος ἐπεισεν αὐτὸν περὶ τοῦ ματαίου πάσης ἀντιστάσεως, καὶ ἀθροίσας ἐν τῇ ἐπὶ τοῦ Νείλου νήσῳ Ρόδα, προέβη εἰς ὀριστικὴν μετὰ τῶν Σαρακηνῶν συνθηκολογίαν. Ἡ Αἴγυπτος ἐκηρύττετο δι' αὐτῆς φόρου ὑποτελὴς, ἀλλ' οἱ Ἰακωβῖται ἀπηλλάσσοντο τῶν ὀρθοδόξων. Τοιαύτη τῶν θρησκειῶν τικὼν παθὼν ἡ τύφλωσις! Ἡ εἰς τὴν ἡμισέληνον ὑποδούλωσις ἐωρτάσθη ὑπὸ τῶν Κοπτῶν μετὰ παραφόρου ἐνθουσιασμοῦ, ὡς λύτρωσις ἐκ μισητοῦ

ζυγού. Ὁ Μονοφυσίτης Πατριάρχης Βενιαμὶν ἐξήλθε τότε τῆς ἐρήμου, ὅπου ἀπὸ καιροῦ ἐκρύπτετο, καὶ τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἡσπάσθησαν οὐ μόνον τὰ ἔξαλλα πλήθη, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ Ἄμρου, ἐπιτήδειος ὅσον καὶ μεγάλυμος. "Ορα Γίββωνα Κεφ. 54.

Μόνῃ ἐλευθέρᾳ ἔμενεν εἰσέτι ἡ Ἀλεξάνδρεια. Ἡ βασιλις αὕτη τῆς μεσογείου μετὰ τὴν πτώσιν τῆς Καρχηδόνας περιεῖχε «τετρακισχίλια ἀνάκτορα, τετρακισχίλια βαλανεῖα, τετρακόσια θέατρα, καὶ δωδεκακισχίλια μαγαζεῖα» (Ἄμρου παρὰ Γίββωνι). Ἀλλὰ τὸ σπουδαιότερον, κατέχουσα στενὴν λιωρίδα γῆς μεταξὺ τῆς θαλάσσης καὶ τῆς Μαρεώτιδος λίμνης, ἐν ᾗ ἀπ' ἐτέρου ἦν ἀφθόνης ἐφωδιασμένη διὰ τε τροφίμων καὶ διὰ παντοειδῶν μηχανημάτων καὶ πολυμεφοδίων, ἐφαίνετο ἀπόρρητος. Καὶ πράγματι δεκατέσσαρας ὅλους μῆνας διήρκεσεν ἡ ἡρωϊκὴ ἄμυνα, καὶ διομῦροι ἔπεσαν τῶν Σαρακηνῶν· ἀλλὰ τέλος ἐξηντλήθησαν καὶ τὰ ἔσχατα μέσα. Ὁ Ἡράκλειος, ἡμιθανὴς πλέον, ἅμα ἤκουσε τὴν ἀλγεινὴν εἰδησιν, ἐνεθυμήθη τὰς προτάσεις τοῦ Κύρου, ὅστις ἐνεφανίσθη μετ' ὀλίγον εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ Ἐμίρου, καὶ ὑπεραπολογούμενος ὡς ἀναίτιος τῆς προτέρας παραβάσεως, προέτεινε τὴν δι' ὄρκων βεβαίωσιν τῶν ἀρχαίων συμφωνιῶν. Ἀλλ' οἱ Σαρακηνοί, δεικνύοντες παρακείμενον ὀβελίσκον, ἠρώτησαν αὐτόν. *«Δύνη τὸν παμμεγέθη τοῦτο στύλον καταπιεῖν; Ὁ δὲ εἶπεν· οὐκ ἐνδέχεται. Οἱ δὲ εἶπον· οὐδὲ ἡμῖν ἐνδέχεται ἀναχωρῆσαι τῆς Αἰγύπτου ἔτι»* Θεοφάνης, 519. Πράγματι ὀλίγον ἀργότερον παρεδίδετο ἡ Ἀλεξάνδρεια ἀνευ ὀρων, καὶ ἡ πλειονότης τῶν κατοίκων ἐφεύγον εἰς Βυζάντιον. Οὕτω δὲ χίλια περίπου μετὰ τὴν ἴδρυσιν αὐτῆς ἔτη, ἀνεπετάννυτο ἐπὶ τῆς φερωνόμου τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου πόλεως ἡ σημαία τοῦ Μωάμεθ. Ὁ Κ^{ος} DRAPEYRON Σ. 405 ὀρίζει ὡς ἐποχὴν τοῦ σπουδαιωτάτου τούτου γεγονότος τὴν 22 Δεκεμβρίου 640, δύο μῆνας πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ Ἡρακλείου, ἐπισυμβάντος κατὰ τὴν 117^{ην} Φεβρουαρίου 641, ἐν ᾗ κατὰ τὸν Κ^{ον} Παπαρρηγόπουλον ἡ ἄλυσιν ἐπῆλθεν ἔν ἔτος ἀργότερον, ἥτοι κατὰ Δεκέμβριον τοῦ 641, δέκα μῆνας μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἡμετέρου ἥρωος. Τόμ. Γ'. Σ. 306. Ἡ ἀσυμφωνία αὕτη προέρχεται πιθανῶς ἐκ τῆς μεγάλης συγχύσεως τῶν σχετικῶν χωρίων, καὶ τῆς δυσχερείας περὶ τὸν ὑπολογισμὸν τῶν Ὀλυμπιάδων, καὶ Ἰνδικτιώνων ἢ Ἐπιμεμήσεων, εἰς ἃς τότε διηγεῖτο ὁ χρόνος.

Κατὰ τὰ χίλια δὲ ταῦτα ἔτη ἡ κλεινὴ πόλις ὑπῆρξε φωτοβόλος ἐστία πάσης μαθήσεως, γεννήσασα τινὰς τῶν ἐνδοξοτέρων τῆς ἀρχαιοῦς φιλολόγων καὶ σοφῶν, καὶ παραγαγούσα περιώνυμον φιλοσο-

φικὴν Σχολήν, ἥτις ἐπιτυχῶς συνεδύασε τὰς ἑλληνικὰς ἰδέας πρὸς τὸν ἀνατολικὸν μυστικισμόν. Ἐκλιπούσης δὲ τῆς ἐστίας ταύτης, καὶ καταρτηθειῶν διὰ τῆς Ἀραβικῆς κατακτήσεως τῶν πολυαριθμῶν ἑλληνικῶν σχολῶν, ὅσαι ἤκμαζον τῶς εἰς τὰς πλείστας πόλεις τῆς Συρίας καὶ τῆς Αἰγύπτου, πυκνὸν ἐκάλυψε σκότος τὰς ποτὲ περιβλέπτους ἐκείνας χώρας.

Ἀλλὰ τίς ὑπῆρξεν ἡ τύχη τῆς περιφήμου βιβλιοθήκης τοῦ Σεραπείου, τοῦ ἱατρείου τούτου τῆς ψυχῆς; Κατὰ τὴν ἐπὶ μακρὸν πιστευθεῖσαν παράδοσιν, ὁ Ἄμρου ἠρώτησε περὶ τοῦ πρακτεῦ τὸν Ὁμάρ, ὅστις ἀπήντησεν· *«ἐὰν τὰ ἑλληνικὰ χειρόγραφα συμφωνῶσι πρὸς τὸ Κοράνιον, εἰς περιττά, ἐὰν μὴ, ἐπικίνδυνα»*. Συνεπεία δὲ τούτου παρεδόθη εἰς τὰς φλόγας ὁ ἀνεκτίμητος θησαυρός. Πρῶτος ὁ Γίββων, ὁ καὶ τὸν περὶ Βελισαρίου μῦθον ἀνασκεύασας, παρετήρησεν ὅτι τὸ ἱστορικὸν τοῦτο διηγήθη Ἀραβὸν χρονογράφος, Ζήσας ἔξ αἰῶνος ἀργότερον εἰς τὰ μεθόρια τῆς Μηδίας, ἐν ᾗ ἄλλοι ἀρχαιότεροι λεπτομερῶς τὴν ἄλυσιν περιγράφαντες, οὐδὲν τοιοῦτον ἀναφέρουσι· διὸ καὶ οὐδεμίαν κέκταιται ἱστορικὴν ἀξίαν. Περὶ τοῦ προκειμένου ζητήματος πλείστα ὅσα ἐγράφησαν ἔκτοτε μέχρι τοῦ Σλοσσέρου; ὅστις ἠξίωσεν ὅτι, ὡς ἐκ τῆς τότε καταστάσεως τῆς παιδείας, ἡ Ἀλεξάνδρεια ἐλάχιστα διέσωζε λείψανα ἐθνικῶν συγγραμμάτων. Τὸ ἀβάσιμον τοῦ ἰσχυρισμοῦ τούτου εὐχερῶς καταδείκνυσιν ὁ Κ^{ος} Παπαρρηγόπουλος, ὅστις παραδέχεται μόνον ὅτι μέρος τῆς βιβλιοθήκης κατεστράφη ἤδη ἐπὶ τῆς κατὰ τὴν Αἴγυπτον στρατείας τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος, τὸ δὲ ὑπόλοιπον ἡλάνθωθη ἴσως ἐπὶ τῶν ἐπανελημμένων συμφορῶν, ὅσας παρήγαγον αἱ μεταξὺ ἐθνικῶν καὶ Χριστιανῶν διενέξεις. Ἀλλ' ἔμενε πάντοτε συλλογὴ ἀνεκτίμητος, ἥτις, ἡ πράγματι κατεκῆ, ἡ μετηνέχθη εἰς Βυζάντιον, ὅπερ θεωρεῖ πιθανώτερον. Ἐν πάσῃ δὲ περιπτώσει, ὡς παρατηρεῖ ὁ Κ^{ος} DRAPEYRON, οὐδέποτε πλέον ἀναφέρονται τὰ κειμήλια ἐκεῖνα. Ἡ ἀπώλεια αὕτη ὑπῆρξεν ἰδίως φοβερά διὰ τὸν Ἰωάννην Φιλόπον, τὸν Τριθεϊστὴν ἐκείνον, καθ' οὗ συνέγραψεν ὁ Πισίδης. Ὁ τελευταῖος οὗτος ἀντιπρόσωπος τῶν Ἀλεξανδρῶν σοφῶν, τὸν βίον αὐτοῦ πάντα ἐν τῇ Σεραπείᾳ διανύσας, ἀπ' οὗ μάτην ἰκέτευσε τὸν Ἄμρου ὑπὲρ τῆς προσφιλοῦς βιβλιοθήκης, ἔμεινε ὡς ἄλλος ἱερεμίας θρηνῶν ἐπὶ τῶν ἐρείπων τοῦ κατασκαφέντος αὐτοῦ Ναοῦ. Καὶ οὕτως, ἐπιλέγει ὁ Κ^{ος} DRAPEYRON Σελ. 407, ἡ Ἑλλάς μετὰ τοῦ μέλλοντος συναπώλεσε καὶ τὸ παρελθόν.

Ἀλλ' ἀνακεφαλαιώσωμεν διὰ βραχέων τὰ λεχθέντα.

Ὁ Ἡράκλειος ἐγεννήθη, ὡς εἶδομεν, κατὰ τὸ

575, καὶ κατὰ τὸ 610, καταπλεύσας ἐκ Καρχηδόνας καὶ καταβαλὼν τὸν Φωκᾶν, ἐβασίλευσεν ἐν ἡλικίᾳ 35 περίπου ἐτῶν. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης μέχρι τῆς 4 Ἀπριλίου 622, ἡμέρας τοῦ Πάσχα, καθ' ἣν ἐξέπλευσε τοῦ Βυζαντίου, ἦτοι ἐπὶ δώδεκα ὅλα ἔτη, ἔχονεν πρὸ ἡμῶν περίοδον σκοτεινὴν, ἣν χαρακτηρίζουσιν ἡ ἀναρχία εἰς τὸ ἐσωτερικόν, καὶ ἀλλεπάλληλοι συμφοραὶ παρὰ τὰ σύνορα. Ἐπαρχίαι ὅλαι ἀποσπῶνται ὑπὸ τῶν Περσῶν καὶ τῶν Ἀβάρων, καὶ ὅμως ὁ Ἀναξ, ὁ τοσαύτας κατ' ἀρχὰς παρασχὼν ἐλπίδας, μένει κεκλεισμένος ἐν τοῖς Ἀνακτόροις, κατὰ πρῶτον μὲν κλαίων τὴν Εὐδοξίαν, καὶ εἴτα τρυφερῶς ἐντρυφῶν εἰς τοὺς πόδας τῆς Μαρτίνης. Αὐτοὶ οἱ χρονογράφοι παρέρχονται σχεδὸν ἐν σιγῇ τὴν ἐποχὴν ταύτην. Ὁ Θεοφάνης λέγει ἀπλῶς, ὅτι ὁ Ἀναξ διετέλει «ἐν ἀπορίᾳ τί δράσει» Σ. 461, ἐν ψ ὁ Πισίδης ἐπιφέρει μετὰ πλείονος εἰλικρινείας

*Ὅμως τὰ πολλὰ τοῦ πάθους σιγητέον,
λεπτὴν γὰρ οἶδε καὶ λαλούμενον πάθος.*

Ἀβαρες Στ. 123.

Ἐν τούτοις οἱ μεταγενέστεροι συγγραφεῖς, καὶ ἰδίως ὁ Κ<> Παπαρηγόπουλος, ὁ THIERRY καὶ ὁ DRAPEYRON, ἀναλαμβάνουσιν ἐνταῦθα τὴν ὑπεράσπισιν τοῦ ἡμετέρου ἥρωος, καὶ καταδεικνύουσιν ὅτι, ἐν ἣ διετέλει τότε τὸ Κράτος καταστάσει μετὰ τὴν τυραννίαν τοῦ Φωκᾶ, ἀπαιτεῖτο χρόνος καὶ πολὺς μάλιστα, ὅπως προετοιμασθῶσι στρατεῖαι, οἷαι αἱ τοῦ Ἡρακλείου, διό καὶ οὐδόλως ἄπορον ἔαν μὴ ἐπηκολούθησαν αὐταὶ ἀμέσως τὴν εἰς τὸν θρόνον ἀνάρρησιν τοῦ μεγάλου ἐκείνου Ἀνακτοῦ. Ὑφίστατο, ναί, τὰς ὕβρεις τῶν φατριῶν τοῦ ἱπποδρόμου καὶ τὴν αὐθάδειαν τῶν Περσῶν, ἀλλ' ἴσως προητοίμαζε βραδέως τὴν ἐκδίκησιν, οὐδόλως δὲ ἄπορον ἔαν ἡ ἐργασία αὕτη, παραγνωριζομένη ὑπὸ τοῦ κοινοῦ, ὀλίγα ἐπαφῆκεν ἴχνη παρὰ τοῖς χρονογράφοις, οἵτινες ἐν τούτοις περὶ τὰ τέλη ἀναφέρουσιν ὅτι, ἀποσυρθεὶς καθ' ἅπαντα τὸν χειμῶνα τοῦ 621—622 εἰς ἔσοχικόν τι Ἀνάκτορον, ἔμεινεν ἀθέατος, εἰς βαθείας στρατιωτικὰς μελέτας ἐγκύπτων. Ἰδε Πισίδ. Ἡρακλ. Ἀκρ. Β. Σ. 91 καὶ 127. Γεγονὸς ἀκριβῶς παρεμφερὲς παρουσιάζει ἡμῖν ἡ σύγχρονος ἱστορία. Ἐν Βερολίνῳ διαμένοντες κατὰ τὸ 1860, ἐνθουσιάζοντα καλλίστα τὸ πλῆθος, ὅπερ συνηθροίζετο πρὸ τοῦ ἱστορικοῦ παραθύρου τοῦ σπουδαστηρίου τοῦ Βασιλέως, καὶ ποικίλα ἐξέφερε σκώμματα κατὰ τοῦ ἐκεῖ νυκθημερὸν διαιτωμένου, ὃν ἀπεκάλει παράφρονα. Καὶ ὅμως ὁ μέγας ἐκεῖνος Μονάρχης ἐσχεδίαζεν ἤδη τὴν κατὰ τῆς Γαλλίας στρατείαν, καὶ κατέθετε τὰ θεμέλια τῆς Γερμανικῆς Αὐτοκρατορίας.

Ὅπωςδὴποτε τρία εἰσὶ τὰ κατὰ τὴν ἐποχὴν

ταύτην διαδραματισθέντα ὁπωσοῦν σπουδαῖα γεγονότα. Ἡ ἐν Ἡρακλείᾳ προδοσία τῶν Ἀβάρων, ἀφ' ἧς ἀρχεται τὸ ἡμέτερον δράμα, συμβᾶσα κατὰ τὸ 618, ἡ ἐν Χαλκηδόνι μετὰ τῶν Περσῶν συνέντευξις, γενομένη ὀλίγου μηνῆς ἀργότερον, καὶ τέλος ἡ ἄλυσις τῆς Παλαιστίνης καὶ ἀρπαγὴ τοῦ Σταυροῦ, ἥτις συνέβη κατὰ τὴν 26 Μαΐου 614, ἥτοι τέσσαρα ἔτη ἐνωρίτερον, ἀλλ' ἐν τῇ ἡμετέρῳ ἔργῳ, ἕνεκα δραματικῶν λόγων, παρίσταται ὡς μεταγενεστέρα. Πλὴν τούτων ὑπάρχει καὶ γεγονὸς, ὅπερ παρελείψαμεν ὅλως ὡς ἐπεισοδιακόν, ἡ συνωμοσία τοῦ Κρίσπου. Εἰς τὸν γαμβρὸν τοῦτον τοῦ Φωκᾶ καὶ ἀρχηγὸν τῆς κατ' αὐτοῦ ἐπιβουλῆς, προσήνεγκεν ὁ Ἡράκλειος τὴν βασιλείαν· ἀλλ' οὗτος ἠρνήθη, καὶ προὔτιμησε τὴν στρατηγίαν τῶν ἐν Καππαδοκίᾳ δυνάμεων. Ἀργότερον ὅμως, φθονῶν τὰς εἰς τὸν Θεόδωρον καὶ Νικητὴν ἐπιδαψιλευθείσας τιμὰς, ἤρχισεν ἀναφανδὸν ἀντιπράττων, καὶ λοιδορῶν τὸν Βασιλέα. Ὁ Ἡράκλειος κατ' ἀρχὰς «τὸ δράμα συνῆκε, καὶ τὴν ἔβριν ὅμως ἤνεγκε καὶ ἦδη ἐκαίροισιν ἔλαβε.» Ἀλλ' ἀργότερον, ἐλθόντος εἰς Βυζάντιον τοῦ Κρίσπου ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς βαπτίσεως τοῦ νέου Κωνσταντίνου (ἔτος 612), ἀθροίζει τοὺς Συγκλητικούς ὅλους μετὰ τοῦ Πατριάρχου, καὶ λέγει αὐτοῖς «Ὁ Βασιλεῖα ἰβρίζων, τίτι προσκροῖ; Τοῖς δὲ γὰρ τῷ θεῷ τῷ ποιῶσαντι αὐτῷ Βασιλεῖα.» Ὁ Κρίσπος, ὅστις ἠγνόει τὰ τεκταινόμενα, ἐπέκυρσε τὴν γνώμην ταύτην, καὶ τότε ὁ Ἡράκλειος ὀνειδίζει αὐτὸν ἐπὶ τῇ ἀπιστίᾳ, καὶ παῖει κατὰ κεφαλῆς διὰ τινος βιβλίου, μεθ' ὃ κείρεται ἀμέσως, περιβάλλεται τὸ ἱερατικόν σχῆμα, τοῦ Πατριάρχου ἐπιφθεγγομένου τὰ «γενομμένα ἐπὶ τῇ ἀποκάρσει» καὶ καθιεργεται «εἰς τὸ τῆς χώρας λεγόμενον Σεμεῖον», ὅπου κατὰ τὸ προσεχές ἔτος ἀπεβίωσε. Ἐν τούτοις ὁ Ἡράκλειος, σπεύσας πρὸς τὸν στρατὸν τῆς Καππαδοκίας «ἐπὶ λέξεως ὧδε εἶπεν· ὁ Πάπας Κρίσπος ὑπουργοῦς (ὑπὸντάς), ἡμᾶς εἶχεν ἕως τοῦ νῦν, ἡμεῖς δὲ σήμερον οἰκειακοὺς τῆς βασιλείας ὑπηρέτας.» Συνεπεία δὲ τῆς ὑποσχέσεως ταύτης, καὶ ἀφθόνου σιτηρεσίου, ἐγένετο δεκτὸς μετ' εὐφημιῶν. Ἰδε Νικηφ. σελ. 6—7.

Ἡ δευτέρα ἐποχὴ ἐν τῇ ὑπάρξει τοῦ Ἡρακλείου, τὸ πολυθρόνητον ἑξαήμερον, διήκε· ἀπὸ τοῦ 622 μέχρι τοῦ 629, ὅτε ἐπανήγαγε τὸν Σταυρὸν εἰς Ἱερουσαλὴμ. Αὕτη ἐσκιαγραφῆθη ἐν τῇ ἡμετέρῳ ἔργῳ μετὰ τῆς δυνατῆς ἐν δράματι ἀκριβείας.

Ἀπὸ τοῦ 629 δὲ ἀρχεται ἡ τρίτη περίοδος, ἡ τῆς νέας καταπτώσεως, ἥτις κατ' ἀνάγκην συνεπτυγμένως μόνον παρ' ἡμῖν ἀντανακλάται, καθόσον τοῦ

δράματος χωροῦντος πλέον πρὸς τὴν καταστροφὴν, ἐπεβάλλετο ὑπὸ τῶν κανόνων τῆς τέχνης ἡ γοργότης αὐτῇ. Ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἀκριβῶς ἀνεπτύξαμέν πως τὰς εἰς τὸ τρίτον τοῦτο μέρος ἀναγομένας σημειώσεις, ὅπως ὁ ἀναγνώστης ἀποκομίζῃ σὺνεπτυγμένην μὲν, ἀλλ' πλήρη τῆς ἐποχῆς εἰκόνα. Τοῦτο ἐφάνη ἡμῖν τοσοῦτο μάλλον χρήσιμον, καθόσον πολλά τῶν γεγονότων, γνωσθέντα μόνον διὰ τοῦ Σηπαιίου καὶ τῆς ἀκριβεστερας μελέτης τῶν Ἀσιανῶν χρονογράφων, οὐδόλως ἀπαντῶσιν οὐδὲ παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς, οὐδὲ παρὰ τῷ Κῃ Παπαρρηγοπούλῳ. Ἡ σκηνικὴ παράστασις βασίζεται, οὕτως εἰπεῖν, σύμ-πασα ἐπὶ τῆς ὀπτικῆς ἀπάτης. Ὅπως ὁ ζωγράφος, συμμορφούμενος πρὸς τοὺς κανόνας τῆς τέχνης, ἀναποδίδωσιν ἐπὶ στενοῦ πίνακος ὁλόκληρον περικαλλές τοπίον, οὕτως καὶ εἰς τὸ θέατρον ὁ ἀκροατὴς ἐντὸς τριῶν ὥρων ὁρᾷ τὸν Ἡράκλειον περιβαλλόμενον τὸ Βυζαντινὸν στέμμα, χειροκροτεῖ τοὺς περικλεεῖς αὐτοῦ θριάμβους, καὶ τέλος παρίσταται εἰς τὸν τραγικὸν αὐτοῦ θάνατον. Ἀλλ' οὐχ ἦττον τόσον ἀληθὴς ἐστὶν ἡ βάσις τοῦ ἱστορικοῦ δράματος, ὅπως κατανοοῦμεν αὐτό, ὥστε ἀρκεῖ ἡ σημείωσις τῶν χρονολογιῶν, ὅπως συνταυτισθῇ σχεδὸν μετὰ τῆς ἱστορίας. Καὶ δὴ ἀπὸ τοῦ 629 μέχρι τοῦ 635 διέμεινεν ὁ Ἡράκλειος ἐν Συρίᾳ, διεξάγων, ὡς εἶδομεν, διὰ τῶν Στρατηγῶν αὐτοῦ τὸν ἀνεπιτυχὴ κατὰ τῶν Ἀράβων ἀγῶνα. Ἀπὸ δὲ τοῦ ἔτους ἐκείνου, καθ' ὃ ἐφυγε μετὰ τοῦ Σταυροῦ εἰς Χαλκηδὸνα καὶ Βυζάντιον, μέχρι τοῦ 641, ὅτε ἀπεβίωσε, διέμεινεν ἐν τῇ πρωτεύουσῃ καὶ εἰς διάφορα μέρη τῆς Συρίας, ἣν κατέλιπεν ἐπελθούσης τῆς ὀλοσχεροῦς ἀπωλείας τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης. Μεταγενέστερα τοῦ ἔτους τούτου γεγονότα, κατ' ὀλίγους μόνον μῆνας, εἰσὶν ἡ ἀνάρρησις τοῦ νέου Κωνσταντίνου καὶ Ἡρακλεωνᾶ, ὑπὸ τὴν ἐφορείαν τῆς Μαρτίνης, ἡ δηλητηρίασις τοῦ πρώτου, καὶ ἡ κατὰ τοῦ δευτέρου στάσις, σὺν τῇ τιμωρίᾳ αὐτοῦ τε καὶ τῆς μητρὸς. Ὅπως συμπεριλάβωμεν καὶ τὰ γεγονότα ταῦτα ἐν τῷ ἡμετέρῳ πλαισίῳ, ὑπεθέσαμεν, ὡς γνωστόν, ὅτι ὁ Ἡράκλειος ἀπεσύρθη εἰς τὴν Μονὴν τοῦ ἁγίου Σάββα, ὅθεν παρέστη μάρτυς τῆς φοβεράς τῶν τέκνων καὶ τῆς συζύγου αὐτοῦ τύχης.

Καὶ τοῦ Χριστοῦ τὴν γένειν καθορίσωμεν.

Ὅπως παράσχωμεν ἀμυδράν ἰδέαν τῆς πολυθρῦλ-λήτου ταύτης διαμάχης, ἀναφέρομεν ἀπλῶς ὅτι ὁ Πατριάρχης Σέρργιος κατηγγέλλετο ὡς χαρακτηρίζων τὴν θέλησιν τοῦ Σωτῆρος, ὅτε μὲν ὡς «συμβουλευτικὴν», ὅτε δὲ ὡς «ὑποστατικὴν», ἄλλοτε ὡς «διαμαρτυρικὴν», ἄλλοτε ὡς «αὐθαίρετον», καὶ ἄλλοτε τέλος ὡς «οἰκονομικὴν.» Εἰς τὴν ἔριδα ἐκθύμῳς ἀνέμιχθη καὶ ὁ Πισίδης, ὅστις συνέταξε τὸ ἔξα-

μερον, ἐν ᾧ εὐγλῶττως περιγράφει τὰ θαύματα τῆς δημιουργίας, ἰδίως ὅπως καταπολεμήσῃ τὸν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ βιοῦντα Ἰωάννην Φιλόπονον. Τολμηρὸς Πλατωνιστὴς καὶ μαθητὴς τοῦ Σιμωνίδου, συνέγραψεν οὗτος σχόλια ἐπὶ τῆς Μωσαϊκῆς κοσμογονίας, διαχωρίζων τὴν Τριάδα εἰς τρεῖς διακεκριμένους Θεούς. Ἀποφυγόντες καὶ αὐτοί, ὡς ἐν τῇ Θεοδώρῳ, διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων, πᾶν τὸ σχετιζόμενον πρὸς τὴν θρησκευτικὴν ἱστορίαν τῆς ἐποχῆς, ἦν περιγράφομεν, καίτοι ὑπὸ τὴν ἐποψιν ταύτην καθίσταται δυστυχῶς ἀτελής ἡ ἡμετέρα εἰκὼν, παραπέμπομεν διὰ τὰ καθέκαστα εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν τοῦ FLEURY, Τόμ. VIII. σελ. 344, καὶ εἰς DRAPEYRON Σελ. 298 καὶ 385. Ἐκεῖ ἀκριβῶς ἐκτίθενται αἱ πρὸς τοὺς Μονοφυσίτας ἔριδες, αἵτινες ἐτάραξαν τὰ ἔσχατα τοῦ Ἡρακλείου ἔτη, ἡ γέννησις τοῦ σχίσματος τῶν Μονοθελητῶν, καὶ ἡ δημοσίευσις καὶ ἀπάρνησις τῆς «Ἐκθέσεως.»

Ἡ αἰωνία μὲ καλεῖ ἀνάπανσις.

Ὁ Νικηφόρος ἀφηγεῖται τὰς ὁδυνηρὰς λεπτομερείας τῆς νόσου, ἣς ἀπεβίωσεν ὁ ἡμέτερος ἥρως, ἐπιλέγων καὶ κατὰ τὴν ἐσχάτην ταύτην ὥραν, ὅτι οὕτω «*δίκην ἑστατὴν ἐξέτισε τοῦ εἰς τὴν ἀνεψίαν τὴν οἰκίαν γάμον*» Σελ. 31.

Ἐτάφη δὲ ὁ περικλεὴς νεκρὸς, συμφώνως πρὸς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ διαθήκην, εἰς τοὺς ἁγίους Ἀποστόλους, ὅπου καὶ ὁ μέγας Κωνσταντίνος καὶ ὁ Ἰουστινιανός, ὅστις μεγαλοπρεπῶς ἀνεσκεύασε τὸ περιώνυμον τοῦτο κτίσμα τῆς ἁγίας Ἑλένης. Ὁ Νικηφόρος λέγει «*θάπτεται δ' ἐν τῷ ἱερῷ τῶν πανεργῶν Ἀποστόλων, καὶ τρισὶν ἡμέραις ἀσκεπές, ὥσπερ ἦν διατάξας ἐτι περιών, τὸ ὑποδεξόμενον αὐτοῦ τὸ σῶμα διετελεῖ μῆμα, περικαθήμενον αὐτῷ εἰσὶν ὄντων ἐπηρετῶν*» Σ. 31. Ὁ δὲ DUCANGE, Constantinopolis Christiana, ὁμιλεῖ ἡμῖν περὶ λάρνακος «*ἀπὸ λευκοῦ Δοκιμικοῦ ὀνυχίτου, ἐν ᾗ ἀπόκειται Ἡράκλειος ὁ μέγας.*»

Τοὺς ἁγίους Ἀποστόλους, τὸ δεύτερον τοῦτο τοῦ Βυζαντίου τέμενος μετὰ τὴν ἁγίαν Σοφίαν, κατέστρεψε Μωάμεθ ὁ πορθητής, ὅστις ἀποινὶ πλέον κατεπάτησε τὴν κόνιν τοῦ κλεινοῦ δορυκτῆ-τορος, ἀλλὰ τρεῖς μόλις μῆνας μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ὑπέστη τὸ μῆμα τοῦ ἥρωος παράδοξον ἱεροσυλίαν, τῇ διαταγῇ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Κωνσταντίνου. Εἰς τῶν Μεγιστάνων «*ἀπελθὼν καὶ ἀνοίξας εἶρε τὸ σῶμα διαλθὲν ὡσεὶ ἴδωρ, τὸ δὲ στέμμα στυπαγὲν τῇ κεφαλῇ, καὶ ἀνέσπασεν αὐτό*

σὺν τῇ κόμῃ, πενθῶν καὶ ὀδυρόμενος, καὶ ἀπῆ-
γαγε τοῦτο τῷ Κωνσταντίνῳ» Κερδηνός Ι. Σ.
753. Ἀργότερον ὁ Ἡρακλεωνᾶς κατέθηκεν αὐθις
τὸ στέμμα εἰς τὴν ἁγίαν Σοφίαν.

Οἱ ἄμεσοι ἀπόγονοι τοῦ Ἡρακλείου ἐβασίλευσαν
ἓνα ὁλόκληρον αἰῶνα, ἀλλὰ τὸν οἶκον τοῦτον ἐφαί-
νετο καταδιώκουσα ἀμείλικτος Ἀτῇ. Ὁ Κώνστας,
υἱὸς τοῦ νέου Κωνσταντίνου, ὑπῆρξε τύραννος ἐκ

τῶν ὡμοτέρων. Ὁ διάδοχος αὐτοῦ Κωνσταντῖνος
ὁ Πωγωνάτος, ἀντιπαρετάχθη μὲν γενναίως κατὰ
τῶν Ἀράβων, ἀλλ' ἐφόνευσε τὸν ἴδιον ἀδελφόν,
καὶ τέλος ὁ Ἰουστινιανὸς Γ'. ἐπανήγαγε τοὺς χρόνους
τοῦ Δομιτιανοῦ καὶ Καλιγούλα. Τοιαύτην μαγείαν
ἐξήσκει οὐχ ἥττον ἢ μνήμη τοῦ κλεινοῦ τῆς δυνα-
στείας ἱδρυτοῦ, ὥστε ἀγογγύστως ὑπέστησαν οἱ
λαοὶ τὸν ζυγὸν τῶν ἀναξίων αὐτοῦ βλαστῶν.

ΠΑΡΑΛΕΙΠΤΕΑ

ΑΠΟ ΤΗΣ ΣΚΗΝΗΣ ΔΙΔΑΣΚΟΜΕΝΟΥ ΤΟΥ ΔΡΑΜΑΤΟΣ.

ΜΕΡΟΣ Α'. Σκηνή ΣΤ'. Ἀπὸ τοῦ στίχου «Προσεκτικῶς τοὺς λόγους» μέχρι τοῦ στίχου «τὸν πεν-
ρακτωμένον».

ΜΕΡΟΣ Γ'. Σκηνή ΣΤ'. Ἀπὸ τῆς φράσεως «Θὰ εἴχομεν αὐτὸν σήμερον» μέχρι τῆς φράσεως «Τότε
ἐστασίασαν οἱ Λαῖοί».

ΜΕΡΟΣ Δ'. Ὁλόκληρος ἡ Σκηνή Η'.

ΚΛΕΩΝ ΡΑΓΚΑΒΗΣ.

ΤΟ ΠΥΡ
ΥΠΟ ΤΗΝ ΑΙΘΑΛΗΝ
ΚΩΜΩΔΙΑ ΕΙΣ ΜΕΡΗ ΔΥΟ

"Ισος μοι φαίνεται κείνος θεοῖσιν ὄνῃρ.

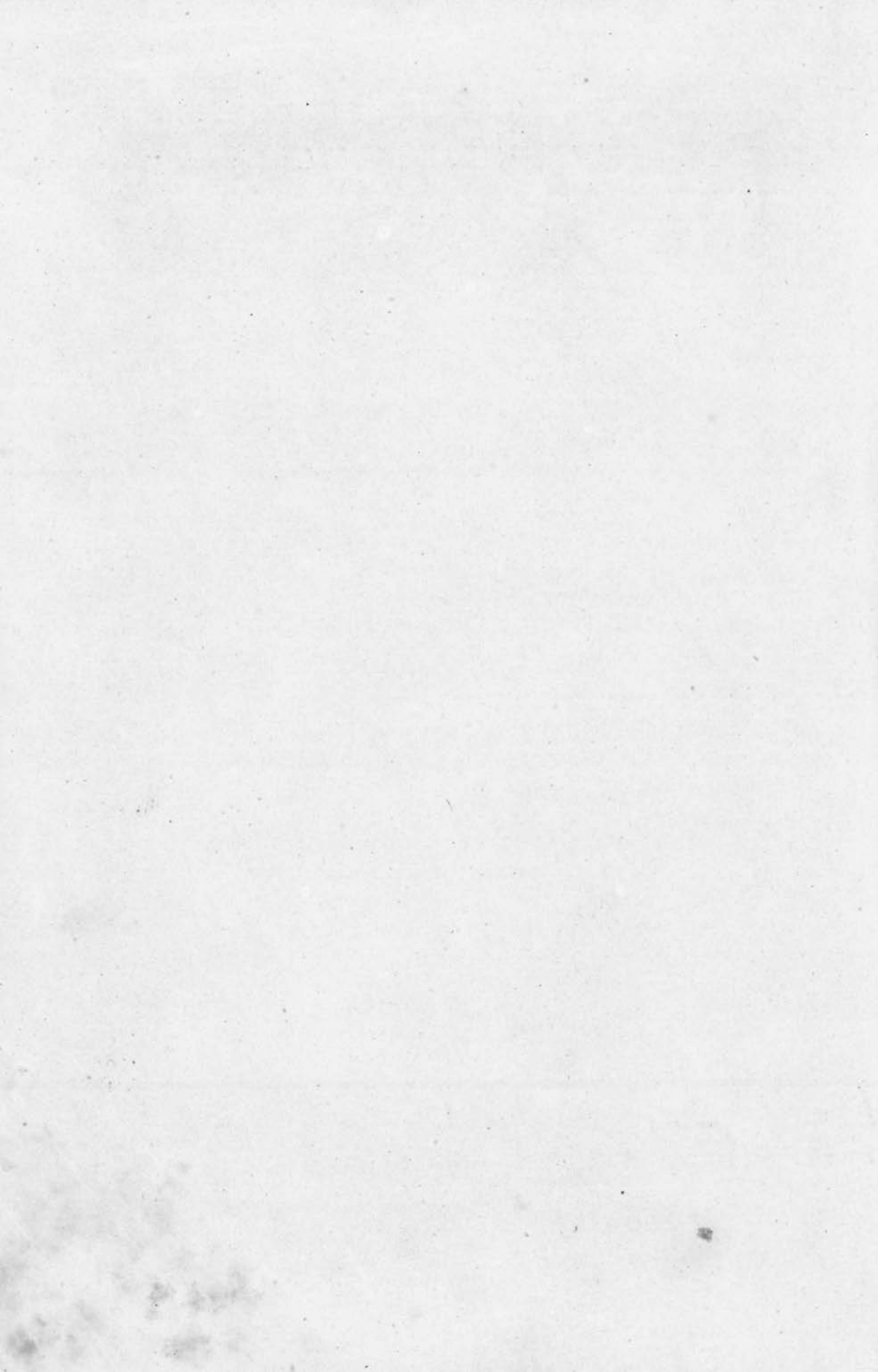
ΣΑΠΦΩ.

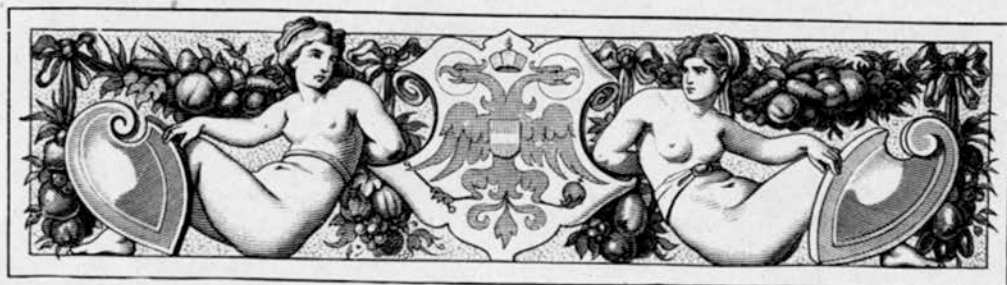

ΕΝ ΛΕΙΨΙΑΙ.

ΕΚ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ Γ. ΔΡΟΥΓΟΥΛΙΝΟΥ

1885.

ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ.

Ὁ ΚΥΡΙΟΣ ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ, πρώην Βουλευτής.

ΦΑΙΔΩΝ ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ, ἀνεψιὸς αὐτοῦ.

Ἡ ΚΥΡΙΑ ΡΟΔΙΝΟΥ, χήρα.

ΛΥΔΙΑ, θυγάτηρ αὐτῆς.

ΧΡΙΣΤΟΦΗΣ ΧΟΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΣ, κτηματίας.

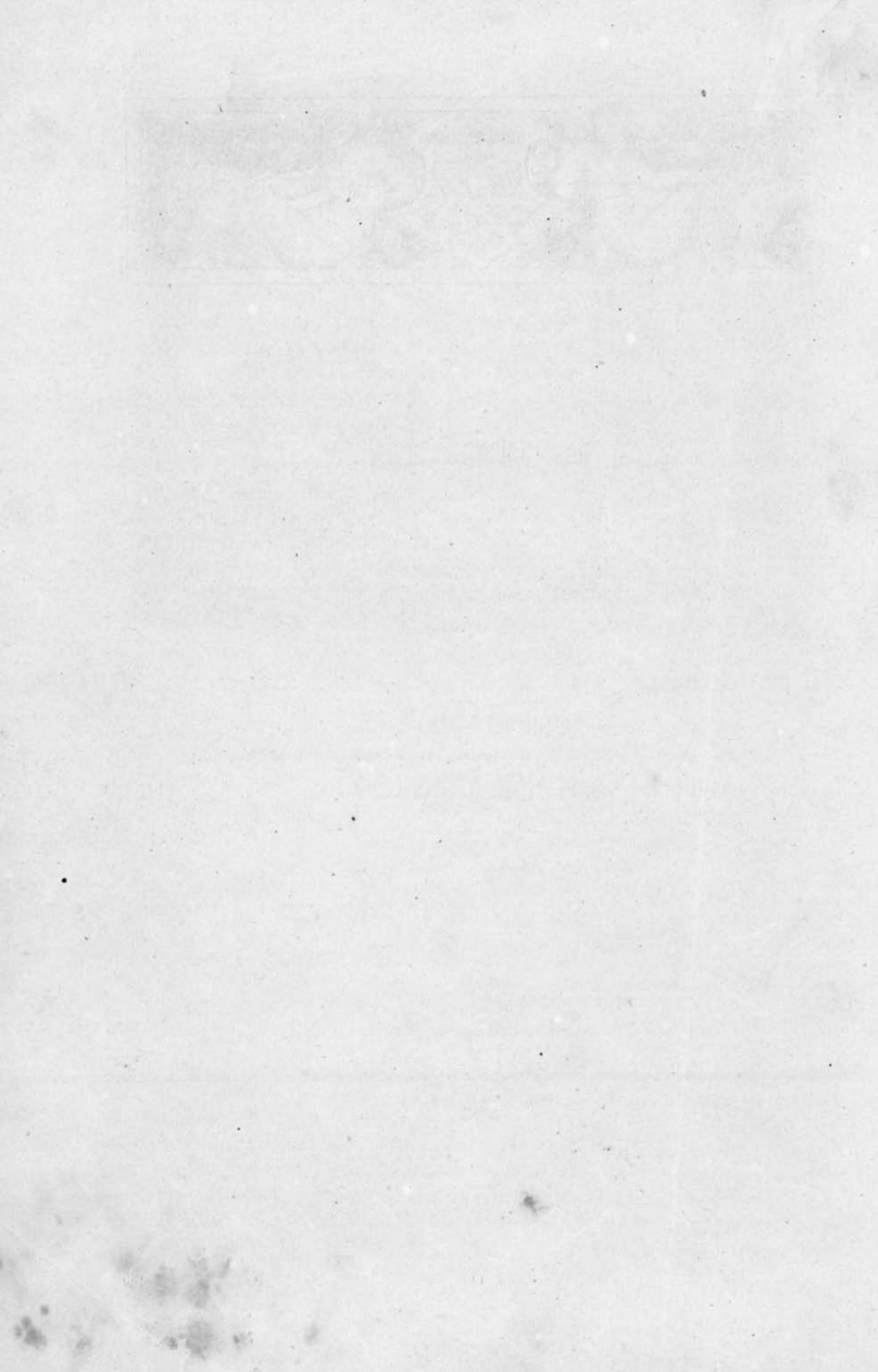
Ἡ ΚΥΡΙΑ ΧΟΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΥ, μήτηρ αὐτοῦ, βραδύγλωσσος καὶ δυσήκοος.

ΘΕΑΝΩ, ὑπηρέτρια τῆς Κ^ας Ῥοδινού.

ΠΑΥΛΟΣ, ὑπηρέτης τοῦ Φαίδωνος.

Ἡ σκηνὴ ἐν Ἀθήναις. Ἐποχὴ σύγχρονος.

Η ΑΦΙΞΙΣ ΤΟΥ ΦΑΙΔΩΝΟΣ.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ.

ΣΚΗΝΗ Α΄.

Θάλαμος ἐν τῇ οἰκίᾳ τῆς Κ^ς Ροδινού. Εἰς τὸ βάθος θύρα καὶ παράθυρα ἐπὶ τοῦ κήπου. Ἡ Κ^ς ΡΟΔΙΝΟΥ κάθηται δεξιῶς τῆς σκηνῆς· ἡ ΛΥΔΙΑ ἀριστερῶς παρὰ τράπεζαν, κεντῶσα. Παρ' αὐτὴν ἵσταται ὁ Κ^ς ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ, τὴν βᾶχιν στρέφων πρὸς τὴν ἐστίαν.

ΛΥΔΙΑ.

Ὁ Φαίδων ἔρχεται, φθάνει μετ' ὀλίγον· ἀληθῶς ἀπίστευτον! Πέντε ὅλα ἔτη παρῆλθον ἀφ' οὗ ἀνεχώρησε. Πῶς πετᾷ ὁ καιρὸς! Ἀκόμῃ βλέπω αὐτὸν εἰς τὸ κατὰστροφμα τοῦ πλοίου, στηρίζοντα τὰ βλέμματα ἐπὶ τῆς λέμβου, ἥτις παρέφερεν ἡμᾶς, καὶ νεύοντα τὸ ὕστατον «χαίρε». Μὴ ἀργήσῃ τὸ ἀτμόπλοιον; Ὁ καιρὸς μετεβλήθη.

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

Ναί, Λυδία, ναί, ὁ Φαίδων ἔρχεται. Ἀπορῶ ἤδη πῶς ἔζησα τὰ πέντε ταῦτα ἔτη ἄνευ αὐτοῦ. Εἶχον ὑμᾶς, τοῦτο βέβαιον. Παρ' ὑμῖν εὗρον νέαν οἰκογένειαν· ἀλλ' ἐκεῖνος εἶνε ἀνεπιός μου, τέκνον μου. Ἐμεινε τριῶν ἐτῶν εἰς τὰς χεῖράς μου. Ἐγὼ ὑπῆρξα καὶ τροφὸς αὐτοῦ καὶ πατήρ, τόσον δὲ συνείθισα εἰς τὴν συμβίωσιν ταύτην, ὥστε, ἀπολέσας

αὐτόν, ἐνόμισα ὅτι μὲ καταλείπει τῆς ζωῆς μου τὸ ἥμισυ.

Κ· ΡΟΔΙΝΟΥ.

ὦ, καὶ ἡμεῖς τότε συνεμερίσθημεν πάσαν ὑμῶν τὴν λύπην. Τὸν Φαῖδωνα ἐθεώρουν υἱόν μου, καὶ ἡ Λυδία ἐκάλει πάντοτε ἀδελφόν. Οὐδ' εἶναι παράδοξον· ὁμοῦ ἠῤῥησαν, ὁμοῦ ἀνετράφησαν. Δέκα ὅλα ἔτη ἦσαν ἀχώριστοι. Ἐνθυμούμαι ὅτε ἀπέθανεν ἡ μήτηρ αὐτοῦ — ὀλίγον ἀφοῦ ἐπεράσατε εἰς τὸ κάτω πάτωμα — καὶ παρελάβετε ὑμεῖς τὸ πτωχὸν ὀρφανόν, ἐλυπούμην ὑμᾶς ἐξ ὅλης καρδίας, καὶ πότε μ' ἤρχετο γέλως, πότε δάκρυα, διὰ τὰς κωμικὰς ὑμῶν περιποιήσεις, καὶ τὴν ἀπελπισίαν, ὅσάκις ἔκλαιε. Ἀργότερον, ὅτε ἀπεβίωσεν ὁ Συνταγματάρχης σύζυγός μου, συνεδέθημεν στενότερον, καὶ τὰ δύο ἡμῶν τέκνα εἶχομεν ἐν κοινῷ.

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

Ἐζήσαμεν χρόνους ὡραίους· ἀλλ' ὁ Φαῖδων ἀνεπτύχθη, καὶ ἦλθεν ἡ ὥρα τῶν ἐν Εὐρώπῃ σπουδῶν. Οὐδόλως ἀντέτεινα, διότι ἦν τὸ καύχημά μου, καὶ ὠνειρευόμην δι' αὐτὸν ἀνατροφὴν σπανίαν, ἀλλ' ἀδρῶς ἀπέτισα τὸ τίμημα κατὰ τὴν μακρὰν αὐτοῦ ἀπουσίαν.

Κ· ΡΟΔΙΝΟΥ.

Ναί, ἀλλ' ἦδη πλεον ἀμείβεσθε δι' ὅ,τι ἐπράξατε. Ὁ Φαῖδων, ἀναχωρήσας παῖς, ἐπιστρέφει νέος ὡραίος καὶ τέλειος.

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

ὦ, εἰς τοῦτο ἔχετε δίκαιον. Ὅσοι γνῶριμοι εἶδον αὐτὸν εἰς διάφορα μέρη τῆς Εὐρώπης κατεμαγεύθησαν, καὶ ἀφήκεν ἐποχὴν εἰς τὴν Ἐιδελβέργην, ὅπου ἐσπούδασε.

Κ· ΡΟΔΙΝΟΥ.

Ἄν ἔμεινε ζωηρὸς ὡς ἄλλοτε, ποία μεταβολή! Ἀφ' οὗτου ἔφυγε οὐδὲν διέκοψε τὴν μονοτονίαν ἡμῶν, ἐν ᾧ τότε οὐδὲ στιγμὴν εἶχομεν ἡσυχίας. Ἡ Λυδία ἰδίως ὑπέφερε. Στερούμενος ἄλλων ὁμηλικῶν, καὶ λησμονῶν τὴν διαφορὰν τοῦ φύλου, παρελάμβανεν

αὐτὴν διαρκῶς εἰς τῶν δένδρων τὰς ἀναρριχήσεις, καὶ εἰς τὰς μεγάλας κατὰ τῶν φωλεῶν ἐκστρατείας.

ΛΥΔΙΑ, σκεπτική.

Ἦσαν ἐκεῖναι αἱ ὡραιότεραι τοῦ βίου μου ἡμέραι.

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

Κυρία Ῥοδινού, ἔ, τί λέγετε;
(Καμύει τοὺς ὀφθαλμούς, δεικνύων τὴν Λυδίαν.)

Κ· ΡΟΔΙΝΟΥ.

Πῶς τί λέγω; Περὶ τίνος;

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

Ἐ! Ἐ! (Ἐξακολουθεῖ νεύων.)

Κ· ΡΟΔΙΝΟΥ.

Ἐξηγήητε καθαρώτερον.

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

Μάτην προσποιεῖσθε. Μ' ἐννοεῖτε κάλιστα. Καὶ ἡ Ξανθοῦλα, ἡ δάκνουσα τὰ χεῖλη, καὶ μετὰ τόσης προσοχῆς κεντῶσα τὰ λευκά ἐκεῖνα ῥόδα, τί ἄρα σκέπτεται;

ΛΥΔΙΑ.

Ὅτι φυλλορροοῦσι τὰ ῥόδα, καὶ μένουσιν αἱ ἄκανθαί.

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

Νὰ χαρῶ τὸ στοματάκι σου! (Μιμούμενος αὐτὴν) — «καὶ μένουσιν αἱ ἄκανθαί» — μὴ τυχὸν μ' ἐνόμιζες τυφλόν, πρὶν ἀναχωρήσῃ ὁ Φαῖδων. Διὰ τί ἐκάθησθε εἰς τὰς γωνίας κ' ἐψιθυρίζετε; Διὰ τί σ' ἐθεώρει ἐφ' ὅλας ὥρας μεθ' ὑγρῶν ὀφθαλμῶν; Διὰ τί σοὶ ἔθλιβε κρυφίως τὰς χεῖρας; Μὴ ἐρυθρίᾳς καὶ ἀνάπτης ὡς ἀνεμώνῃ. Μικρὸν τὸ ἀμάρτημα.

ΛΥΔΙΑ.

Παιδικαὶ ἀνοησίαι, καὶ οὐδὲν πλεον. Ὁ Φαῖδων πρὸ πολλοῦ βεβαίως ἐλησμόνησε τὸν καιρὸν ἐκεῖνον.

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

Ἀπατάσαι· ὁ Φαῖδων σὲ ἀγαπᾷ ἔτι. Ἡ ἐσχάτη αὐτοῦ λέξις, ἀναχωροῦντος, ὑπῆρξε

διὰ σέ. Μοὶ ὡμολόγησε τὰ πάντα. Μὴ ἀναπηδᾷς· ἐὰν ἐσίγησα τότε, ἰδοὺ ἀναπληρῶ σήμερον τὴν ἑλλειψιν.

ΛΥΔΙΑ.

Τί ιδέα! Πάντα τὰ λοιπὰ προτερήματα προθύμως παραδέχομαι· ἀλλ' ὁ Φοῖνιξ τοῦ μύθου παραχωρεῖ τὰ πρωτεῖα εἰς νέον, ὅστις, ἂφ' οὗ ἔζησε πέντε ἔτη εἰς τὴν Εὐρώπην, καὶ εἶδε τὸν μέγαν κόσμον, ἐνθυμεῖται ἀκόμη τὰς ἀνοησίας τῶν παιδικῶν αὐτοῦ ἡμερῶν.

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

Ἀνοησίας! Ἀνοησίας! Λυδία, σέ βεβαιῶ μὲ λυπεῖς. Αἱ ἀνοησῖαι αὐταὶ εἰσὶ τὸ ἄριστον, τὸ μόνον ἴσως πολὺτιμον τοῦ βίου μέρος, τῆς καρδίας τὸ ἄνθος καὶ ὁ ἄφρός. Πρὶν ἢ διδαχθῇ αὕτη τὰ πικρὰ τοῦ κόσμου μαθήματα, δίδεται αὐθόρμητος, ὁλόκληρος, καὶ ἀληθῶς εὐτυχὴς ὁ διαιωνίσας τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ὁ μὴ ἐπιζήσας εἰς τὴν ἀφύπνισιν ἐκ τοῦ χρυσοῦ ὀνείρου. Τρία ὅλα, τὰ ὑπαιότερα τῆς ζωῆς σου ἔτη, ἐπλήρωσεν εἰς μόνος διακαῆς πόθος, καὶ ἤδη ἀποκηρύττεις καὶ διασύρεις αὐτόν. Λυδία, μόλις σέ ἀναγνωρίζω. Τὸ παρὸν φθίνει ταχέως, καὶ τὸ μέλλον ἀβέβαιον. Τὸ παρελθόν, ἰδοὺ τὸ μόνον ἡμῶν ἀναφαίρετον κτήμα. Στέψωμεν αὐτὸ δι' ἀμαράντων, καὶ μὴ ἑξαλείψωμεν παίζοντες τ' ἀμυδρὰ ἡμῶν ἵχνη ἐπὶ τῶν κινουμένων ἄμμων τοῦ βίου. Τοιαύτη ἐλαφρότης μοὶ φαίνεται ἀπίστευτος.

Κ· ΡΟΔΙΝΟΥ.

Πλὴν, Κύριε Βαλανέλη, τί λέγετε; Τί σημαίνουνσι πάντα ταῦτα;

ΛΥΔΙΑ.

Μὲ ἀδικεῖτε πολὺ, Κύριε Βαλανέλη· οὐδὲν διασύρω τὰ ἔτη ἐκεῖνα. Εἰσὶν ἂν ἐναντίας μία τῶν εὐαρεστοτέρων μου ἀναμνήσεων. Πλὴν τί ὀφελεῖ;

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

Τί ὀφελεῖ; Τί ὀφελεῖ; ... (Μικρὰ παῖσις.) Γνωρίζεις, Λυδία, πόσον ἀγαπῶ τὸν Φαίδωνα.

Κατὰ τὴν μακρὰν ταύτην ἀπουσίαν ἐγὼ διέπλαττον φαιδρὰς χιμαῖρας, καὶ διὰ τοῦτο ἀνέμενον τόσον ἀνυπομόνως τὴν ἐπάνοδον αὐτοῦ. Ὅταν ἐπιστρέψῃ, ἔλεγον, νέος ἱκανός, περιζήτητος, μένει πλέον μόνον ἡ φροντίς περὶ καταλλήλου γάμου. Τὴν ἐκλογὴν τῆς νύμφης ἐπεφύλαττον εἰς ἐμέ, καὶ τρέφω πεποίθησιν περὶ τῆς ἐπικυρώσεως. Ἐὰν ἐρευνήσωμεν καλῶς, ἔλεγον, ἴσως εὕρωμεν μικρὰν τινα Ξανθὴν — αἱ Ξανθαὶ μοὶ ἀρέσκουσι, καὶ εἰς τοῦτο, νομίζω, συμφωνεῖ καὶ ὁ Φαίδων. — Ἐὰν δέ, παρὰ τοὺς χρυσοὺς βοστρύχους, ἐπιτύχωμεν καστανοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ρόδινα χεῖλη, ἐρυθρὰς παρειὰς καὶ ...

ΛΥΔΙΑ.

Πολλὰ χρήματα. Μὴ λησμονήτε τὸ προσὸν τοῦτο. Εἶνε ἀπαραίτητον.

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

Πολλὰ χρήματα; ... Ἀπαραίτητον; ... Τί λέγεις; Οὐδεὶς λόγος περὶ χρημάτων.

ΛΥΔΙΑ.

Ὡ τότε οὐδὲν συμφωνοῦμεν.

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

Ἡσύχασον. Καὶ ἄνευ χρημάτων ἡ ἐκλεκτὴ μου ἀξίζει τὸν Πακτωλόν.

ΛΥΔΙΑ.

Τοῦτο οὐδὲν ὠφελεῖ. Ὁ Φαίδων, καίτοι ἄνευ μέσων, ἔχει ὀρέξεις μαγιστάνος. Τὰς τοιαύτας λεπτὰς φύσεις καταθραύουσιν αἱ δυσχέρειαι τοῦ βίου. Μόνος ἤδη δεσπόζει ὁ χρυσοὺς μόσχος. Ἀφετε τῆς νύμφης τὴν ἐκλογὴν εἰς ἐμέ· γρῶρίζω μίαν ἑκατομυριοῦχον.

Κ· ΡΟΔΙΝΟΥ.

Ἡ Λυδία ἔχει δίκαιον. Σήμερον τὰ χρήματά εἰσι παντοδύναμα, οὐδ' ἐπλάσθη ὁ Φαίδων διὰ τὰς στερήσεις.

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

Καὶ τίς λέγει τὸ ἐναντίον; Λησμονεῖτε ὅτι ἔχω πεντήκοντα χιλιάδας δραχμῶν; ...

Κ* ΡΟΔΙΝΟΥ.

Πεντήκοντα χιλιάδας δραχμῶν; Πτωχέ μου Βαλανέλη. Τί σημαίνει τὴν σήμερον τοιοῦτο ποσόν;

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

Πῶς, τί σημαίνει; Ἀστεῖζεσθε; Ἄλλως τε ὁ Φαίδων ἀνεγνωρίσθη δικηγόρος· ἐὰν κερδίῃ καὶ αὐτός τι

Κ* ΡΟΔΙΝΟΥ.

Πιστεύσατέ με, γνωρίζω ἐκ πείρας τὴν στέρησιν. Τὸν Ῥοδινὸν ἐδέχθη παρὰ τὴν θέλησιν τῶν γονέων μου. Τὸ πρῶτον ἔτος ἀπέπτη ὡς πτερωτόν. Ἡμεθα τόσον εὐτυχεῖς, ὥστε οὐδ' ἐνθυμούμεθα ἐὰν ἐδειπνήσαμεν. Ἄλλ' ἀργότερον ἐγεννήθη ἡ Λυδία, τὰ πράγματα ὑπερετιμήθησαν, καὶ τότε ἤρχισαν αἱ δυσχέρειαι. Μετὰ μικρὸν ὁ Ῥοδινός, ἀσθενήσας, ἐτέθη εἰς ἀργίαν, καὶ ἀπωλέσαμεν οὕτω τὸ ἥμισυ τοῦ μικροῦ μισθοῦ δι' οὗ ἐζῶμεν. Ὅτε ἀναπολῶ τὰ δύο ἐκεῖνα ἔτη, φρίττω ἀκόμη. Ὀλίγοι φαντάζονται ποῖα μαρτύρια ἐγκλείει ἡ μία αὕτη λέξις «πτωχία». Καὶ τὸ ἔσχατον λεπτὸν ἀπερρόφων τὰ ἱατρικά. Ἐγώ, μετὰ βρέφους εἰς τὰς ἀγκάλας, μόλις ἔτρεφον αὐτό, διότι ἐστερούμην ἡ ἰδία τροφῆς, καὶ πολλάκις ἔκλαιον ὀλοκλήρους νύκτας εἰς τὸ σκότος, ἐγγὺς τοῦ συζύγου μου, διότι ἔλειπεν ὀλίγον ἔλαιον διὰ τὸν λύχνον. Τὰ χρυσᾶ ὄνειρα ἦσαν τότε μακράν Πλὴν γνωρίζετε πάντα ταῦτα· τότε περίπου συνεκατοικήσαμεν. Τέλος ἀπέθανεν ὁ πτωχός μου Ῥοδινός ἐκ τῆς κακουχίας, ἐγὼ δὲ ἐπέζησα χάριν τῆς Λυδίας· ἀλλὰ τὸ πικρὸν μάθημα χρησιμεύει τοῦλάχιστον ὅπως προφυλάξω αὐτὴν ἐξ ὁμοίων συμφορῶν.

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

Ἐν μέρει ἔχετε δίκαιον, ἀλλ' ὑπὲρ τὸ δέον γενικεύετε. Εἶδον ἐγὼ νέας οἰκογενείας, ὅπου μόλις ἐξήρκει ὁ ἐπιούσιος ἄρτος, καὶ ὅπου ἐν τούτοις ἡ χαρὰ καὶ ἡ φαιδρότης ἐξήστραπτον εἰς ὅλα τὰ πρόσωπα, διότι

ἔθαλλε τὸ ἀμοιβαῖον φίλτρον, ἡ μόνη καὶ ἀληθὴς ὀλβιότης. Καὶ εἶδον ἄλλας, ὅπου καὶ πλοῦτος ὑπῆρχε καὶ πολυτέλεια, καὶ ὅμως αἰωνία κατῆφεια, αἰωνία ἀνία. Ἡ εὐτυχία, ὡς αἶσθημα, πηγάζει ἐκ τῶν λοιπῶν αἰσθημάτων. Ὅτε τις κάθηται μόνος καὶ χασμῶμενος εἰς χρυσότευκτον αἰθουσάν, τί κερδίζει ἂν περίξ ὑπάρχουσιν ἄλλαι εἴκοσι τοιαῦται, καὶ ἂν δέκα ἵπποι τρώγῃσιν ἄχυρον εἰς τοὺς σταύλους; Ἐν ᾧ, ὅτε τις ἔχῃ ἐγγὺς αὐτοῦ προσφιλεῖ γυναικί, καὶ ἡ γυνὴ αὕτη μειδιᾷ, ὁ ἐλάχιστος θαλαμίσκος μεταβάλλεται εἰς ἀνάκτορον.

Κ* ΡΟΔΙΝΟΥ.

Ῥαῖαι θεωρίαι, ἀλλὰ δυσεφάρμοστοι. Εἰς τὸν ἀληθῆ βίον ὁ μάγειρος ἀπαιτεῖ τὰ ἡμερήσια ἔξοδα, οἱ ὑπηρεταὶ τοὺς μισθοὺς, οἱ ἔμποροι τὰ ὀφειλόμενα, καὶ εἰς πάντα ταῦτα ὁ ἔρως οὐδὲν ὠφελεῖ.

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

Ἐξοδα, ὀφειλόμενα. Ὅθεν στραφῇ τις ταῦτα μόνον ἀκούει. Κατεστράφη ὁ κόσμος; Ἐλείψε πᾶν αἶσθημα καὶ πᾶσα ποίησις, καὶ ἄρχει μόνον τὸ συμφέρον; Σὺ τί λέγεις, Λυδία;

ΛΥΔΙΑ.

Συμφωνῶ πληρέστατα μετὰ τῆς Μαρίας.

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

Καὶ σύ, νέα κόρη, ἔχεις τοιαύτας ἰδέας; Θεέ μου, ποῦ κατεπέσαμεν. Εἰς τὸν καιρὸν μου ἄλλως εἶχον τὰ πράγματα. Ὁ ἀγαπῶν, ἀντὶ τῆς προικός, ἐξήταζε τὴν καρδίαν. Τὰ λοιπὰ ἦσαν δευτερεύοντα. . .

ΛΥΔΙΑ. (Παίζουσα.)

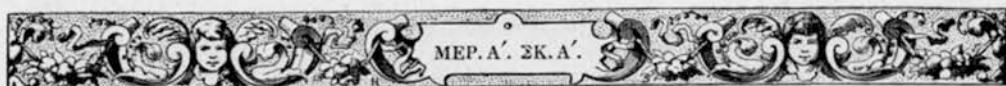
Καὶ διὰ τοῦτο ἴσως ἔμενέ τις ἄνυμφος.

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ. (Σοβαρῶς.)

Οὐχὶ διὰ τοῦτο, Λυδία. Ἄλλ' ὑπάρχουσι περιστάσεις, καθ' ἃς καὶ ἡ διακαὴς ἀφοσίωσις ἀμείβεται δι' ἀχαριστίας.

ΛΥΔΙΑ. (Ἐγείρεται καὶ τείνει αὐτῇ τὰς χεῖρας.)

ὦ συγγνώμην! Ἡστεισθην.

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

Ὀλιγώτερον μὲ λυποῦσιν οἱ λόγοι σου, Λυδία, τῶν ιδεῶν σου. Ἐκείναι πράγματι καιρίως μὲ θλίβουσι, διότι ἄλλας ἀνέμενον παρὰ σοῦ, καὶ διότι . . . διότι . . .

ΛΥΔΙΑ.

Φεῦ, τοιοῦτος ὁ βίος. Ὑπῆρχεν ἐποχή, καθ' ἣν, ὡς τόσαι ἄλλαι, ἀνεγίνωσκον μυθιστορήματα, καὶ ἤμην πλήρης ῥωμαντισμοῦ καὶ φαντασιοκοπημάτων. Ἀλλὰ μετὰ τῆς ἡλικίας ἐπῆλθε καὶ ἡ φρόνησις. Ὅχι ὅτι φιλῶ τὰς πραγματικότητας τῆς ὑπάρξεως. Πολλοῦ γε καὶ δεῖ. Ἀλλ' ἐπέισθην ὅτι ἐπιβάλλονται, καὶ ὑποκύπτω.

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

Ἄγνοῦ πῶς σκέπτεσθε, ἀλλὰ μὴ μ' ἐλπίζετε προσήλυτον. Τὸ δὲ παράδοξον ὅτι ἐγώ, εἰς τὸ πείσμα τῶν λευκῶν μου τριχῶν, ὑπερασπίζομαι τὴν εὐαισθησίαν, ἐν ᾧ ὑμεῖς, γυναικες, ὑπερμαχεῖτε τοῦ ὕλισμου.

Κ^α ΡΟΔΙΝΟΥ.

Παραφέρει ὑμᾶς ἡ ἀγαθὴ καρδιά, ἀλλ' ἡμεῖς ἔχομεν δίκαιον. Μὴ μὲ νομίσητε χειρότερον τοῦ Ἑξηνταβελόνῃ. Διόλου. Ἀλλ' ἂν ἀποκτήσω ποτὲ γαμβρόν, ἔσται πλούσιος· περὶ τούτου ὠρκίσθην. Πῶς εὐρίσκετε τὸν Κ^α Χονδρικόπουλον;

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

Θεὲ καὶ Κύριε, τὸν ταλαίπωρον ἐκείνον! Θέλετε τοῦ τέκνου ὑμῶν τὴν δυστυχίαν; Λησμονεῖτε ὅτι τὸν γάμον διαλύει μόνος ὁ τάφος;

Κ^α ΡΟΔΙΝΟΥ.

Διὰ τὴν αὐστηρότητα; Ὁ Κ^α Χονδρικόπουλος μοι φαίνεται ἀγαθώτατος ἄνθρωπος,

καὶ θετικῶς ἔμαθον ὅτι ἔχει τετρακοσίας χιλιάδας δραχμῶν, πλὴν τῆς περιουσίας τῆς γράϊας αὐτοῦ μητρός.

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

Τετρακοσίας χιλιάδας δραχμῶν! Ἀρκεῖ τοῦτο ὅπως συνδεθῇ τις διὰ βίου πρὸς τοιοῦτον ἄνθρωπον, ὅπως ὀνομάσῃ αὐτὸν σύζυγον, καὶ τῶν τέκνων αὐτοῦ πατέρα; Ὁμολογῶ ὅτι μ' ἐκπλήττετε. Ἀπαξ μόνον ζῇ τις, καὶ θεωρῶ ἀπαισίαν τῆς μιᾶς ταύτης ὑπάρξεως τὴν θυσίαν. Ἀλλὰ καὶ εἴκοσιν ἂν εἶχον, οὐδεμίαν συνεμεριζόμεν βεβαίως ἐγὼ μετὰ τοῦ Κ^α Χονδρικόπουλου. Κάλλιον καὶ τὰς εἴκοσι γεροντοκόριτσον. Εἶπέ μοι, Λυδία, ὅτι ἀρνεῖσαι, ὅτι οὐδέποτε . . .

ΛΥΔΙΑ.

Ὁ γάμος, οὐδόλως μοὶ μειδιᾷ, ἀλλ' ἄλλως σκέπτεται ἡ Μαμά, καὶ φαίνεται ὅτι τοιοῦτος ὁ προορισμὸς πάσης νέας κόρης, ὥστε ματαία ἡ ἀντίστασις. Ὅσον διὰ τὸν Κ^α Χονδρικόπουλον, ὁμολογῶ ὅτι ὀλίγον μοὶ ἀρέσκει, ἀλλ' ἀφ' οὗ πάντες ἀδιάφοροι, ἐκείνος ἢ ἄλλος . . .

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

Εἶσαι ἀνυπόφορος. Τοιαῦτα λοιπὸν τὴν σήμερον αἱ νέαι κόραι; Εἶνε δυνατόν ὁ χυδαῖος ἐκείνος . . .

Κ^α ΡΟΔΙΝΟΥ.

Σιωπὴ, σιωπὴ! Ἔρχεται. Ἴδου αὐτὸς ἐκεῖ εἰς τὸν κήπον μετὰ τῆς γράϊας Κ^α Χονδρικόπουλου.

ΛΥΔΙΑ.

ὦ, δυστυχία.

ΣΚΗΝΗ Β'.

Οἱ ἀνωτέρω καὶ ΧΟΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΣ μετὰ τῆς Κ^α ΧΟΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΥ. Ἐν τέλει ΘΕΑΝΩ.

ΧΟΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΣ. (Εἰσέρχεται φορῶν τὸν μανδύαν καὶ τὸν πῖλον αὐτοῦ. Ἡ Λυδία ἀσπάζεται τὴν χεῖρα τῆς Κ^α Χονδρικοπούλου.)

Καλὴ σπέρα σας. Καλὴ σπέρα σας. Πῶς ἔχετε; Εἰς τὴν ὑγίειαν σας; Κ' ἐμεῖς καλὰ, σὰς εὐχαριστῶ. Ἡ Λυδία εἰς τὴν ὑγίειαν τῆς; (Πλησιάζει τὴν Κ^α Ῥοδινοῦ, τείνων τὴν χεῖρα· ἀφαιρεῖ καὶ πάλιν φορεῖ τὸν πῖλον αὐτοῦ εἰς τὰ ὄπισθεν τῆς κεφαλῆς.) Γεῖά σου, Κυρά Ῥοδίναινα. Πάντα νειά, πάντα γερή;

Κ^α ΡΟΔΙΝΟΥ.

Ὡς βλέπετε, ἀρκετὰ καλὰ. Εὐχαριστῶ.

ΧΟΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΣ τῷ Βαλάνελῃ.

Καὶ σύ, Γεροθειέ; Γιὰ σένα δὲν ῥωτῶ. Πιθάρι γεννήθηκες καὶ πιθάρι θὰ πεθάνῃς. Γιὰ δὲς πάχος! Πτοῦ! νὰ μὴ βασκαθῇς. Ἄν γείνω ποτὲ σὰν ἐσένα θὰ πάω νὰ πνιγῶ.

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

Διὰ τί ἀναβάλλετε; Ἡ ἰδέα μοὶ φαίνεται καλὴ.

ΧΟΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΣ.

Ἔτονε! Κάποιος σ' ἔγνεψε. Τὸ τομάρι μου τ' ἀγαπῶ, Κουμπάρε, καὶ ἄς ἦναι καὶ χονδρό. Τὸ κατάλαβες;

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

Ὁ ἔρωϊς ἐπλάσθη τυφλός.

ΧΟΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΣ.

Κολοκύθια μὲ τὴ ῥίγανι.

Κ^α ΡΟΔΙΝΟΥ.

Δὲν κάθεσθε, Κυρία Χονδρικοπούλου;

(Προσφέρει ἔδραν.)

Κ^α ΧΟΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΥ.

Τί... τί... τί εἶπες — πες — πες;

Κ^α ΡΟΔΙΝΟΥ. (Μεγαλοφώνως.)

Καθήσατε, παρακαλῶ.

Κ^α ΧΟΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΥ.

Νὰ πά... πά... ω στὸ κα... κα... λó. Χω... χωρατεύεις. Τῶ... τώρα ἦλθα.

Κ^α ΡΟΔΙΝΟΥ.

Ὅχι δά, καθήσατε, ἂν ἀγαπάτε.

Κ^α ΧΟΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΥ.

Καὶ... καὶ σεῖς θὰ πα... πᾶτε; Ποῦ... ποῦ θὰ πα... πᾶτε;

ΧΟΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΣ, κράζων εἰς τὸ ὑπίον αὐτῆς.

Πούπετα δὲν θὰ πᾶμε· σὲ λέγει νὰ καθήσῃς. Κάθησε.

Κ^α ΧΟΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΥ.

Νὰ κα... καθήσω; Εὐχα... χα... ριστῶ. Ἔτσι μί... μίλα.

ΧΟΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΣ.

Ἄς καθήσω κ' ἐγώ. Γιατὶ ὄχι; Ἔχω ἀπὸ τὰς ὀκτῶ στὸ ποδάρι. Ἐκείνοι οἱ διαβολομαστόροι μὲ ξεθέωσαν. Δὲν εἶναι χωρατὰς νὰ κτίζῃ τις σπητι. Καλλίτερα νὰ γίνῃ τις χαμάλης, καὶ νὰ κουβαλᾷ πέτρας. Εἶμαι ἀκόμῃ ὅλο ἀσβέσταις. (Ἀποδύεται τὸν μανδύαν αὐτοῦ, καὶ ρίπτων αὐτὸν ἐπὶ ἔδρας τινός, προσκρούει ἐπὶ ἄλλῃς. Εἶτα λαμβάνει αὐτὴν, καὶ κάθηται εἰς τὸ μέσον τῆς αἰθούσης.) Οὐφ! Ἐλειωσα.

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

Καὶ ὁ πῖλος οὐδόλως ἐνοχλεῖ ὑμᾶς;

ΧΟΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΣ.

Τὸ καπέλλο μου; Ὅχι τόσον. (Ἀφαιρεῖ αὐτόν, καὶ περιστρέφει μεταξὺ τῶν δακτύλων.)

Κ^α ΡΟΔΙΝΟΥ.

Δότε μοι·

ΧΟΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΣ.

Ἄσε δά! (Ἐγείρεται, καὶ θέτει αὐτόν ἐπὶ τοῦ κεντήματος τῆς Λυδίας.) ὦ, μὲ συμπάθειον. Δὲν εἶχα ἰδεῖ τὰ κουρέλια σου.

(Δράττων τὴν παρακειμένην ἔδραν, προσκρούει ἐπὶ τῆς τραπέζης. Ὁ πῖλος κυλίσταται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ὁ Χονδρικόπουλος σπεύδει καὶ ἀναλαμβάνει αὐτόν. Ὁ Κ^α Βαλάνελῃς σημαίνει κωδωνίσκον, καὶ εἰσέρχεται ἡ Θεανώ.)

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

Θεανώ, λάβε τὰ πράγματα τοῦ Κυρίου, καὶ κρέμασε αὐτὰ ἔξω.

(Ἡ Θεανώ, λαβοῦσα τὸν μανδύαν καὶ πῖλον, ἐξέρχεται. Ὁ Χονδρικόπουλος κάθεται πάλιν ἐπὶ τῆς ἔδρας, περιστρέφων τοὺς ἀντίχειρας αὐτοῦ. Σιγὴ ἐφ' ἱκανὴν ὥραν. Ἡ Λυδία κεντᾷ. Ὁ Κος Βαλανέλης ρίπτεται ἐντὸς ἀνακλίντρου, κατασκευάζει σιγάρον, καὶ καπνίζει.)

ΧΟΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΣ.

Ὡραῖον καιρὸ κάνει σήμερα.

Κ* ΡΟΔΙΝΟΥ.

Ναί, πολὺ ὥραϊον.

ΧΟΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΣ.

Χθὲς ὅμως στῆς τέσσαρες ἔβρεξε στὰ γεμάτα. Ἐγὼ ἐμβήκα σὲ μία λούτζα ὡς τὸ λαιμό. Χάλασα ἓνα πανταλόνι ποῦ μὲ κοστίζει σαράντα δραχμίταις. Ὅλο καζιμίρι.

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

Θλιβερώτατον τῷ ὄντι.

Κ* ΡΟΔΙΝΟΥ.

Φοβοῦμαι πολὺ ὅτι αἱ βροχαὶ αὗται κατέστρεψαν τὰ σπαρτά.

ΧΟΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΣ.

Μόνον τὰ σπαρτά; Γιὰ ὅλα εἶναι κακαὶ καὶ ψυχραί. Ἐμένα μ' ἐχαντάκωσαν. Τὸ σπῆτι ποῦ κτίζω, καὶ ποῦ μοῦ ἐκόστισεν ἕως τώρα ἑβδομήντα χιλιάδες δραχμουλαῖς, στρογγυλαῖς, στρογγυλαῖς, μόνον πῶς δὲν ἐβούλιαξε χθὲς ἐπάνω μου. Ὁ κερεστὲς ἔγινε μούσκεμα· ἐφούσκωσεν ὅλος, καὶ ὁ ἀσβέστης ἔσκασε παντοῦ. Καὶ οἱ κτίσται ποῦ δὲν δουλεύουν ἅμα βρέξη ὀλίγον, τί σοῦ λέν; Φοβοῦνται μὴ κρυώσουν, σὰν νὰ ἦσαν ἄνθρωποι καὶ αὐτοί. Χθὲς πρέπει νὰ ἔχασα ἓναν περιδρομο.

ΛΥΔΙΑ.

Σπουδαία ζημία δι' ἄνθρωπον, ὅστις εἶναι ἄνθρωπος.

ΧΟΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΣ.

Τί εἶπες; Δὲν σ' ἐκατάλαβα.

ΛΥΔΙΑ.

Οὐδόλως ἀπαραίτητον.

(Σιγὴ. Μετὰ μικρόν.)

ΧΟΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΣ.

Πόσο τὸ πέρνεις τὸ κρέας, Κυρά Ῥοδιναινα;

Κ* ΡΟΔΙΝΟΥ.

Τὸ κρέας; Νομίζω μίαν καὶ τριάντα.

ΧΟΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΣ.

Σὲ γελοῦν. Ἐγὼ τὸ πέρνω μίαν καὶ δώδεκα. Ὅχι πῶς ἔχω ἀνάγκην. Εἶμαι ἄνθρωπος με τὸ βίός μου. Ἐχω τετρακόσιαις χιλιάδαις δραχμαῖς, τετρακόσιαις σωσταῖς, μὰ δὲν μ' ἀρέσει νὰ με γελοῦν.

Κ* ΡΟΔΙΝΟΥ.

Ἔχετε δίκαιον.

Κ* ΧΟΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΥ.

Πω... πω... πῶς; Τί λέ... λέγε... τε;

Κ* ΡΟΔΙΝΟΥ.

Ὅτι πταίει ὅστις ἀφίνει νὰ τὸν ἀπατῶσι.

Κ* ΧΟΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΥ.

Τό... τόσοι. Πό... πόσοι;

Κ* ΡΟΔΙΝΟΥ. (Μεγαλοφώνως.)

Ἀπατῶσι

Κ* ΧΟΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΥ.

Πα... πατῶσι. Τί πα... πατῶσι;

ΧΟΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΣ.

Ἀφησε, Μαρμίτσα, ὕστερα τὰ λέμε. (Τῇ Κ* Ῥοδινού.) Ἀ, σὲ τέτοια ἐγὼ δὲν ἔρχομαι. Ποχθὲς ἦλθε σ' ἐμένα ἓνας ποῦ τὸν εἶχα δανείσει πεντακόσιαις δραχμαῖς, ἓνας ἐλεεινὸς ἄνθρωπος, μαραγκός, μὲ δώδεκα παιδιὰ, καὶ μόνο τὸ πριόνι του γιὰ νὰ τὰ θρέψῃ. Δὲν ἤξεύρω πῶς γελάσθηκα καὶ τοῦ ταῖς ἔδωκα. Ἦλθε κ' ἔπese στὰ ποδάρια μου, καὶ μὲ παρακαλοῦσε νὰ τὸν περιμένω κανένα μῆνα γιὰ τοὺς τόκους. Τὰ παιδιὰ του, ἔλεγε, πεθαίνουν τῆς πείνας. Μὰ ἤρε τὸν ἄνθρωπο. Τὸν ἔχωσα στὸ φρέσκο, γιὰ νὰ μάθῃ νὰ δανεῖζεται ὅταν δὲν ἔχη νὰ πληρώσῃ.

Ἐπρεπε νὰ ἰδῇτε πῶς ἔσκουζαν τὰ μωρά.
Τύφλαις νὰ ἔχουν ἡ γάταις τοῦ Ἀπρίλη.

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

Ἡ πράξις αὕτη τιμᾷ ὑμᾶς πολὺ.

ΧΟΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΣ.

Ὅχι, παίζουμε. Ἐγώ, βρὲ ἀδερφέ, τὰ χρήματά μου δὲν τᾶχω γιὰ νὰ μοῦ τὰ τρώγῃ ὁ ἓνας καὶ ὁ ἄλλος. Τᾶχω γιὰ νὰ τὰ χαίρωμαι. Τὰ μάζεψα λεπτό, λεπτό, καὶ συνήθισα σταῖς φωναῖς καὶ στὰ κλάματα. Ἄν μ' ἔμελε μένα γιὰ τὴν γυναῖκα τοῦ ἐνὸς καὶ τὰ παιδιὰ τοῦ ἄλλουνοῦ, θὰ ἤμουν ἀκόμη ζήτουλας· δὲν θὰ εἶχα σπῆτι στὴ χώρα καὶ περιβόλι στὰ σεπόλια, καὶ δὲν θὰ μοῦ ἔτρεχαν ὅλοι ἀπὸ πίσω. Τώρα ὅ,τι θέλω κάνω, ὁ κόσμος εἶναι δικός μου. Καὶ βου-

λευτῆς ἂν θέλω γίνομαι, καὶ Ὑπουργός, μὰ τὴν ἀλήθεια... Ὅταν ἦναι κάνεις ἀπὸ τὸν τόπο, καὶ φυσᾷ ἡ τζέπη του...

ΘΕΑΝΩ. (Εἰσορμᾷ κρᾶζουσα.)

Κυρία, Κυρία. Ὁ Κος Φαίδων! Ἦλθεν ὁ Κύριος Φαίδων!

ΠΑΝΤΕΣ.

Ὁ Φαίδων!

(Ἐγείρονται, πλὴν τῆς Κας Χονδρικοπούλου, καὶ σπεύδουσι πρὸς τὴν θύραν. Ὁ Κος Βαλανέλης, ἐν ᾧ τρέχει, ἀπαντᾷ πρὸ αὐτοῦ τὸν Χονδρικόπουλον, καὶ ἀπωθεῖ αὐτὸν πρὸς τὰ δεξιὰ, ἐνώπιον τῆς Κας Ῥοδινοῦ. Ἀποσυρόμενος τότε οὗτος πρὸς τ' ἀριστερά, εὐρίσκεται πρὸ τῆς Λυδίας, ἣτις ἀποφεύγει, καὶ καταλείπει αὐτὸν τεταραγμένον εἰς τὸ μέσον τῆς σκηνῆς. Εἰσορμᾷ ὁ Φαίδων, φέρων κομπὴν ὁδοιπορικὴν ἐνδυμασίαν, καὶ ρίπτεται εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ θεοῦ αὐτοῦ.)

ΣΚΗΝΗ Γ'.

Οἱ ἀνωτέρω καὶ ὁ ΦΑΙΔΩΝ. Εἶτα ὁ ΠΑΥΛΟΣ. Ἡ ΘΕΑΝΩ μένει ἐπὶ τῆς σκηνῆς.

ΦΑΙΔΩΝ.

Θεῖέ μου, καλέ μου θεῖε.

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

Φαίδων μου, τέλος πάντων.

ΦΑΙΔΩΝ. (Θλίβων περιπαθῶς τὰς χεῖρας τῆς Κας Ῥοδινοῦ.)

Καλή μου Κ^α Ῥοδινοῦ.

Κ^α ΡΟΔΙΝΟΥ.

Υἱέ μου!

(Ὁ Φαίδων βλέπει τὴν Λυδίαν, μείνσσαν ὀλίγα βήματα ὀπίσω, καὶ σπεύδει πρὸς αὐτὴν μετ' ἀνοικτῆς ἀγκάλης.)

ΦΑΙΔΩΝ.

ὦ Λυδία!

ΛΥΔΙΑ, ὑποκλινομένη.

Κύριε Φαίδων.

ΦΑΙΔΩΝ, ψυχρῶς.

ὦ, σύγγνωτέ μοι, Κυρία· ἔλθσμόνουν ὅτι παρήλθεν ἡ ἐποχή, καθ' ἣν ἐκάλουν ὑμᾶς μικράν μου ἀδελφήν.

ΛΥΔΙΑ.

Οὐδόλως παρήλθε. Εἶμαι πάντοτε ἡ αὐτή.

(Τείνει αὐτῷ τὴν χεῖρα, ἣν λαμβάνει ὁ Φαίδων εὐγενῶς ὑποκλινόμενος. Φαίνεται εἰς τὴν θύραν ὁ Παῦλος, φέρων ὑψηρετικὴν στολήν, καὶ κρατῶν σάκκους καὶ κιβώτια.)

ΠΑΥΛΟΣ.

Αὐθέντα, οἱ σάκκοι αὐτοὶ εἶναι βαρύτεροι καὶ τῶν ἁμαρτιῶν μου. Ζητῶ ἄφεσιν.

Κ^α ΡΟΔΙΝΟΥ.

ὦ Παῦλε, σὺ εἶσαι; Κατέστης ἀγνώριστος.

ΠΑΥΛΟΣ, ἐναβρυνόμενος.

Μάλιστα, Κυρία· γνωρίζω τὴν ἀξίαν μου. Ὅταν ζῇ τις εἰς τὸν μέγαλον κόσμον, «Λέ Καμποῦρ σὲν Γερμὲν», ἐξευγενίζεται.

(Θωρεῖ φιλαρέσκως τὴν Θεανῶ, ἣτις χαριεντίζεται.)

ΦΑΙΔΩΝ.

Βλέπετε; Μετεμόρφωσα αὐτὸν εἰς ἄνθρωπον· ἀλλ' ἐδυσκολεύθην. Ἀπητέιτο μετεμ-

ψύχασις. Ἡ πατρίς αὐτοῦ Βοιωτία ὀφείλει αὐτῷ ἤδη ἀνδριάντα.

ΠΑΥΛΟΣ.

Ναί, ἀλλ' ἄς καταθέσω πρῶτον αὐτὰ τὰ «βαγάζ» μὴ ἐκλάβουν τὸ ἄγαλμα ὡς τοῦ Ἀλαντάλος.

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

Τοῦ Ἀτλαντος, ἔννοεῖς. Καὶ μυθολογικαὶ γυνώσεις! Σὺ, καλέ, ἔφεινες φωστήρ.

ΠΑΥΛΟΣ.

Ἐσπουδάσαμεν τρία ἔτη εἰς τὸ «Χαΐδε-Βέργες»· ἐγὼ δηλαδὴ καὶ ὁ Αὐθέντης μου. Πρώτης τάξεως Πανεπιστήμιον.

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

ᾧ τότε σὲ συγχαίρω, σοφολογιώτατε. Πλὴν ἄφες τοὺς σάκκους σου. (Πρὸς τὴν Θεανώ.) Θεανώ, ὀδήγησον αὐτὸν εἰς τὸν θάλαμον τοῦ Κ^{ου} Φαίδωνος. (Τῷ Φαίδωνι.) Σοὶ ἐδώκαμεν πάλιν τὸν ἀρχαῖόν σου θάλαμον, Φαίδων.

ΦΑΙΔΩΝ.

ᾧ εὐχαριστῶ ἐκ καρδίας! Ἐμαντεύσατε ἓνα μου πόθον.

Κ^α ΡΟΔΙΝΟΥ τῷ Φαίδωνι, δεικνύουσα τὸν Κ^{ον} Χονδρικόπουλον, ὅστις καθ' ἅπαν τοῦτο τὸ διάστημα ἔμενεν ἐν ἀδημονίᾳ ὅπισθεν τῆς τραπέζης.

Φαίδων, ὁ Κ^{ος} Χονδρικόπουλος, εἰς τῶν καλῶν ἡμῶν φίλων. (Πρὸς τὸν Κ^{ον} Χονδρικόπουλον.) Κύριε Χριστοφῇ, ὁ Κύριος Φαίδων Βαλανέλης, περὶ οὗ τοσάκις ἠκούσατε ἡμᾶς ὁμιλοῦντας.

ΧΟΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΣ, τεταραγμένος.

Δουλὸς σας! Δουλὸς σας! Καλῶς σᾶς ἡύραμε. Μεγάλῃ ζέσθι σήμερα. (Τείνει τὴν χεῖρα τῷ Φαίδωνι ὑπὲρ τὴν τράπεζαν.)

ΦΑΙΔΩΝ, ὑποκλινόμενος.

Κύριε!

ΧΟΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΣ, μένει ἐπὶ τινα καιρὸν μετὰ τεταμένης τῆς χειρός, καὶ εἶτα προσποιεῖται ὅτι συλλαμβάνει κύνωπα.

Ἐνα πλῆθος κουνούπια ἔχετε σ' αὐτὸ τὸ σπήτι. (Πάντες μειδιῶσι.)

ΛΥΔΙΑ, πονηρῶς.

Ναί, προσέχετε. Ὑπάρχουσι καὶ φαρμακερά.

Κ^α ΡΟΔΙΝΟΥ. (Πρὸς τὴν Κ^α Χονδρικοπούλου, δεικνύουσα τὸν Φαίδωνα, ὅστις πλησιάζει καὶ ὑποκλίνεται.)

Κυρία Χονδρικοπούλου, ὁ Κ^{ος} Φαίδων Βαλανέλης, ὅστις ἔφθασεν ἐκ Παρισίων.

Κ^α ΧΟΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΥ.

Ἐκ Πα...πα...τησίων.

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ κρᾶζων.

Ἐκ Παρισίων!

Κ^α ΧΟΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΥ.

Ἐκεῖ...κεῖ πλησί...σί...ον.

ΧΟΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΣ.

Θεὲ καὶ κύριε, τί κουφάλα! (κρᾶζων εἰς τὸ ὑπίον αὐτῆς.) Δὲν ἔννοεῖς; Ἀπὸ τὰ Παρίσια.

Κ^α ΧΟΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΥ.

Τά...τά βα...πτί...σια. Τί...τί...βα-πτί...σια;

ΧΟΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΣ.

Παρίσια, Παρίσια!

Κ^α ΧΟΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΥ.

Ὅλο...λο...λο ἴσια. Ἄ...κα...κα-τά...λαβα.

ΧΟΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΣ.

Δόξα σοι ὁ Θεός.

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

Καὶ ἤδη, Φαίδων, ἐλθὲ παρ' ἐμέ, καὶ εἰπέ μοι τί εἶδες καὶ τί ἔπραξες. Οὐχὶ πάντα διὰ μιᾶς βεβαίως, ἀλλὰ τὰ γενικώτερα.

ΦΑΙΔΩΝ. (Χωρεῖ πρὸς τὸν θεῖον αὐτοῦ παρὰ τὴν θερμάστραν, καὶ τείνει αὐτῷ τὴν χεῖρα.)

Καλέ μου θεῖε, τί εἶδον καὶ τί ἔπραξα. Ἐτὴ ἀπαιτοῦνται ὅπως διηγηθῶ λεπτομερῶς τὴν ποικίλην μου πείραν. Πανταχοῦ ὅπου ὁ πολιτισμὸς ἐξήνθησε καὶ προώδευσεν, εἰς ὅλα τὰ μεγάλα κέντρα τῆς οἰκουμένης, ἀπῆλθον καὶ παρέμεινα. Ἐκράτησα τὸν σφυγμὸν τῆς ἀνθρωπότητος, καὶ ἡσθάνην ῥέον εἰς τὰς φλέβας αὐτῆς τὸ κοχλάζον

αἷμα, τὸ διαρκῶς ἀλλοιούμενον καὶ φθειρόμενον. Εἶδον τὰ διάφορα τῶν ἀνθρώπων γένη, τὰ μὲν ὡχρὰ καὶ κατεσκληκότα ὑπὸ τοῦ πεπολιτισμένου βίου, ὑποδουλῶσαντα τὰ στοιχεῖα, ἐξαρθέντα μέχρι τοῦ οὐρανοῦ, καὶ διεισδύντα εἰς τὰ σπλάγχνα τῆς φύσεως, ὅπως εὐρωσιν ἐκεῖ τὸν θάνατον καὶ τὴν ἀπόγνωσιν· τὰ δὲ ἄγρια ἔτι ἐντὸς τῶν παρθένων αὐτῶν δασῶν, ἀλλὰ κρατοῦντα δεσμίαν τὴν εὐτυχίαν εἰς τὴν θύραν τῆς ἀχυρίνης αὐτῶν καλύβης. Καὶ τότε ἠρώτησα ἑμαυτὸν τί ἐσκόπει ἡ εἰμαρμένη, καὶ ὅποιον ἐφαντάσθη τὸν ἄνθρωπον, ἄξιον τοῦ ὀνόματος καὶ τρισταλαίπωρον, ἢ εὐδαίμονα ἐν τῷ σκότει αὐτοῦ καὶ τῇ ἀθλιότητι. Ἄλλ' εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην οὐδεὶς ἀπήντησε, καὶ βαδίζων ἤδη εἰς τὴν πρώτην τῶν δύο ὁδῶν, αὐτὴν ἠκολούθησα. Παιδείαν ἐθήρευσα πανταχοῦ, παιδείαν, ἀνεγείρων κατὰ μικρὸν τοὺς πέπλους, δι' ὧν κρύπτονται τῆς πλάσεως τὰ μυστήρια. Ὅπου ἐνόμισα ὅτι θέτω τὴν χεῖρα ἐπὶ ἀναμφισβητήτου τινὸς γνώσεως, ἤρπασα αὐτὴν ἀπλήστως, ἀλλ' ἡσθάνθην πάσας τρεμούσας μεταξὺ τῶν δακτύλων μου, καὶ πανταχοῦ εὖρον ἀμφιβολίαν ἢ ἄγνοιαν. Ἠκολούθησα τότε τοὺς φαντασιοπλήκτους καὶ τοὺς ἐλευθερόφρονας, ἐσπούδασα τ' ἄλλοκοτώτερα φιλοσοφικά συστήματα, ἀλλ' ἐπέισθην ὅτι πλανῶμαι εἰς ἀδιεξόδους λαβυρίνθους, (πρὸς τὴν Λυδίαν, παίζων), μὴ συνδέσας μάλιστα σχέσεις μετὰ τινος Ἀριάδνης. Οὕτω ἀπηλπίσθην τέλος, καὶ μετὰ πέντε ἔτων μόχθους καὶ ἀγρυπνίας, ἰδοὺ ἐπιστρέφω, μόνον γέρας φέρων τὴν ἀπογοήτευσιν, καὶ ἀμφιβάλλων περὶ ἐκείνων, δι' ἃ προθύμως ἄλλοτε καὶ τὴν ζωὴν μου ἔδιδον. (Θεωρεῖ τὴν Λυδίαν, ἣτις καταβιβάζει τοὺς ὀφθαλμούς.)

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

ὦ, Φαίδων, τί λέγεις;

ΦΑΙΔΩΝ.

Τὴν ἀλήθειαν, καλέ μου θεῖε· ἀμφιβάλλω ἤδη περὶ πάντων. Επλάσθην ἀγαθός, καὶ

ἀφ' οὗ ἐγνώρισα τὸν κόσμον, ἐπέισθην ὅτι ἡ ἀγαθότης ἀποτυχάνει καὶ περιπαίζεται, ἐν ᾧ ἀμείβεται ἡ πονηρία. Ἦμην πλήρης χιμαιρῶν, καὶ ἡσθάνομην ἀκατασχέτως ὄγκου· μένην τὴν καρδίαν μου διὰ πάν εὐγενές καὶ ὠραῖον, ἀλλ' ἐνόησα ὅτι πλανᾶται ἡ εὐαισθησία, καὶ τὰ πάντα εἰσὶ προσιτὰ εἰς τὴν φίλαυτον μικρόνοιαν. Γενναῖος μέχρι σπατάλης, εἶδον τὴν παντοδυναμίαν τοῦ χρυσοῦ, καὶ μετεβλήθην εἰς ὑλιστὴν. Πλήρης ἄλλοτε ἀφοσιώσεως, εἶδον πῶς ἀμείβεται αὕτη, καὶ προσέφυγον εἰς τὸν ἐγωισμόν. Ναί, θεῖέ μου, ἐσπούδασα τὴν ἀνθρωπότητα, καὶ κατέστην ἀγνώριστος.

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

Οἱ λόγοι σου, Φαίδων, μὲ λυποῦσι καίριως. Ἔπειτα ὁμιλοῦμεν ἐν ἐκτάσει. Διακρίνω νοσηρὰ συμπτώματα. Ἐμεινες πολὺν καιρὸν μακρὰν ἡμῶν, ἄνευ φίλων, ἄνευ ἀγάπης. Ἄλλ' ἤδη εὐχερὴς ἡ ἴασις.

ΧΟΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΣ.

Μάλιστα, μάλιστα· ὕστερα τὰ λέτε. Ἀφῆστέ τα τώρα. Ἐγὼ κοντεύω νὰ κλάψω· μοῦ ἤλθε πονοκέφαλος. (Ἰδίᾳ τῇ Κεῖ Ῥοδινού.) Κυρὰ Ῥοδίναινα, ὁ εὐμορφονεῖός σου μοῦ φαίνεται ὀλίγο σὰν βίδα. Τί τσαμπουνίσματα εἶνε αὐτά;

ΦΑΙΔΩΝ.

Εἶχον φίλους, θεῖέ μου, καὶ συνέδεσα σχέσεις ποικίλας, ἀλλ' ἠῤῃσεν αὐταὶ τὴν πικρίαν τῆς καρδίας μου. Ἐν μόνον διέσωσα ἐκ τοῦ ναυαγίου, τὴν ἀγάπην ὑμῶν πάντων. Ἡ εἰς αὐτὴν πίστις μου ἦν ἀκράδαντος. Πρὸς ὑμᾶς ἐπέστρεφον ὡς πρὸς τὸν λιμένα. (Θεωρεῖ τὴν Λυδίαν, ἣτις ἐρυθρίᾳ.)

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

Καὶ εἶχες δίκαιον· παρ' ἡμῖν σὲ ἀναμένει ἡ γαλήνη τῆς ἀληθοῦς εὐδαιμονίας. Αἱ ἐλαφραὶ τοῦ κόσμου σχέσεις οὐδὲν σημαίνουσι. Ἄν δὲ προσθέσης εἰς ταύτας καὶ ἄλλο τι φίλτρον, ὅπερ ἐγὼ γνωρίζω...

ΦΑΙΔΩΝ.

Ἄλλο, θεϊέ μου; Τί ἐννοεῖτε;

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

Βλέπεις, Φαίδων, ὅτι ἐγήρασα. Εἰς τὴν ἡλικίαν ταύτην αἰσθάνομαι τὴν ἀνάγκην μικρῶν τινων ξανθῶν ὄντων, παιζόντων πέριξ μου, καὶ φαιδρυνόντων τὴν ὑπαρξίν μου...

ΦΑΙΔΩΝ.

Γάμον, θεϊέ μου; Γάμον ἐγώ; Μοὶ ζητεῖτε πολὺ. (Θεωρῶν ἀσκαρδαμυκτὴν τὴν Λυδίαν.) Ὑπῆρχεν ἐποχή, καθ' ἣν ἐπέρων διὰ τῶν ὀνείρων μου μειδιῶσαι μορφαὶ γυναικῶν — ἦσαν ξανθαὶ πάντοτε, καὶ εἶχον ὀφθαλμοὺς γλυκεῖς ὡς τῶν ἀγγέλων. — Μεθ' ἑνὸς τῶν ἀγγέλων ἐκείνων διέπлатτον μικρὸν παράδεισον, εἰς ὃν καλῶν καὶ ὑμᾶς, ἀγαπητέ μου θεϊέ, ἐλησμόνουν τοῦ λοιποῦ κόσμου τὴν ὑπαρξίν. Ἄλλ' ἡ ἐποχή ἐκείνη παρήλθε. Ἦδη ἐγενόμην ὑλιστής, καὶ ἂν νυμφευθῶ, ζητῶ γυναικα ἐκ χρυσοῦ ἀφθίτου, ἔχουσάν σαπφείρους ἀντὶ ὀμμάτων, καὶ μαργαρίτας ἀντὶ ὀδόντων.

ΛΥΔΙΑ, μετὰ πικρίας.

Κρίμα ὅτι κατεστράφη ἡ χρυσελεφάντινος Ἀθηνᾶ.

ΦΑΙΔΩΝ ἐπίσης.

Μικρὰ ἡ ἀπώλεια, ἀφ' οὗ ἐκκληρονόμησαν αἱ Ζῶσαι τὴν ψυχρότητα τοῦ μαρμάρου.

(Ἡ Λυδία δάκνει τὰ χεῖλη καὶ σιγᾷ.)

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

Φαίδων, Φαίδων! Καὶ σύ; Μ' ἐγκατελείψατε πάντες; Πάντες συνωμοτεῖτε ἐναντίον μου;

ΦΑΙΔΩΝ.

Πάντες;

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

Πρὸ μικροῦ ἀκόμη ἡ Λυδία τ' αὐτὰ περίπου μοι ἔλεγε.

ΦΑΙΔΩΝ, τεταραγμένος.

ὦ, χαίρω πολὺ ὅτι αἱ ἰδέαι μου συμφωνοῦσι μετὰ τῶν ἰδεῶν τῆς Κ^ας Λυδίας.

ΧΟΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΣ.

Ἐγὼ δὲν νοιώθω γιὰ τί εὐρίσκετε τὸν κόσμον τόσον κακόν. Ὅ,τι θέλει κανεῖς ἐδῶ τὸ ἔχει. Ἐγὼ ἀγαπῶ πολὺ τὸ χοιρομέρι καὶ τὴ χαβιαροσαλάτα. Ἑπτὰ δραχμαῖς δίνω τὴν ὀκτᾶ, καὶ τρώω ὅσο χοιρομέρι θέλω, καὶ χαβιαροσαλάτα μὲ κάνει ἢ μαγεύρισσά μου περίφημη. Τὴν Κυριακὴ μ' ἀρέσει νὰ φορῶ τὰ καλάμου ροῦχα, καὶ νὰ πηγαίνω στὴν μουσικὴ. Δίνω δέκα δραχμίταις, πέρνω μίαν ἄμαξαν, ξαπλόνομαι φαρδὺς πλατὺς, καὶ πηγαίνω. Τί ἄλλο θέλετε; Ἐμένα ὁ κόσμος μὲ φαίνεται περίφημος.

ΛΥΔΙΑ.

Τοῦτο ἐξαρτάται ἐκ τῶν ὀρέξεων ἐκάστου.

ΧΟΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΣ.

ὦ βέβαια! Σὺ δὲν τὸ ἀγαπᾷς τὸ χοιρομέρι;

ΛΥΔΙΑ.

Τὸ ἀποστρέφομαι.

ΧΟΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΣ.

Ὅχου το καὶ ὄχου το. Νὰ εἶχες καμμίαν φέτα. (Τῷ Φαίδωνι.) Καὶ τοῦ λόγου σου;

ΦΑΙΔΩΝ.

Σπανίως ἐσκέφθην περὶ τοῦ σπουδαίου τοῦτου ζητήματος. (Ἐρειδόμενος ἐπὶ τῆς ἔδρας τῆς Λυδίας, ἰδίᾳ πρὸς αὐτήν.) Τί ἐστὶν ὁ Κύριος οὗτος;

ΛΥΔΙΑ ὁμοίως.

Εἰς Κύριος, ὅστις ἔχει τετρακοσίας χιλιάδας δραχμῶν, καὶ ὃν ἡ Μαμὰ μοὶ ἐτοιμάζει σύζυγον.

ΦΑΙΔΩΝ.

ὦ Θεέ μου! Καὶ ὑμεῖς τί λέγετε;

ΛΥΔΙΑ.

Ἐγώ; Τίποτε.

ΦΑΙΔΩΝ ψυχρῶς.

Θαυμάζω τὴν περισκεψὶν ταύτην. (ἀποσύρεται).

ΧΟΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΣ.

(Ἐγείρεται καὶ φορεῖ τὸν πῖλον αὐτοῦ.)

Ἐν τούτοις, ἐμένα μὲ συγχωρεῖτε. (Πρὸς τὴν Κ^α Χονδρικοπούλου.) Ἐλα, Μαρμίτσα. Ὃταν δὲν ἦμαι παρών, οἱ κτίσται τὰ πέντε μοῦ τὰ κάνουν δέκα, καὶ χάφτουν μύτiais. Πρέπει τὰ ἦνε τις ἀδιάκοπα στὸ κεφάλι τους. Μόλις εὐρίσκω μίαν στιγμὴν γιὰ νὰ φᾶς εἰπῶ καλὴ μέρα.

Κ^α ΡΟΔΙΝΟΥ.

Τῷ ὄντι μόλις φαίνεσθε. Μὴ τόσοσιν σπά- νιος.

ΦΑΙΔΩΝ πρὸς τὸν Χονδρικόπουλον.

Οἰκοδομεῖτε;

ΛΥΔΙΑ, παίζουσα.

Πῶς, ἀγνοεῖτε; Βεβαίως ὁ Κύριος οἰκο- δομεῖ. Ὁλόκληρος ἡ οἰκουμένη ἐνδιαφέρεται εἰς τὸ κτίριον.

ΧΟΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΣ.

Ἐὰν εἴξευρες...

ΛΥΔΙΑ.

Γνωρίζω, γνωρίζω. Χιλιάκις μοι διηγήθητε.

ΧΟΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΣ.

Ἡ πέτρα ἀκρίβαινε.

ΛΥΔΙΑ.

Μὴ, πρὸς Θεοῦ. Σήμερον οὐδόλως ἔχω οἰκοδομικὰς διαθέσεις.

ΘΕΑΝΩ εἰς τὴν θύραν.

Κύριε Βαλανέλη, ζητεῖσθε κάτω.

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

Ἐγώ; Ἀμέσως. Φαίδων μου, καταβαίνω μίαν στιγμὴν, ἀλλ' ἐπιστρέφω εὐθύς.

ΦΑΙΔΩΝ.

Ἀναμένω ἐνταῦθα.

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

(Πρὸς τὸν Χονδρικόπουλον παρὰ τὴν θύραν.)

Ὅρισατε.

ΧΟΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΣ.

Ἄφησε τὰ νάζια, σὲ παρακαλῶ. Ἐγὼ ἀπὸ τέτοια δὲν νοιώθω; Τράβα ἐμπρός.

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

Εἶμαι εἰς τὸν οἶκόν μου.

ΧΟΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΣ.

Κοροφέξαλα. Ἄς ἦνε ποιὰ, πᾶμε. Ἐχετε γειά. Ἐλα, Μαρμίτσα.

Κ^α ΧΟΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΥ.

Πα... πᾶμε. Λυ... λυδία, κο... κόρη μου, Βο... βοή... θησε.

(Ἡ Λυδία ὑποστηρίζει αὐτὴν μέχρι τῆς θύρας. Ἀκο- λουθοῦσιν ὁ Κ^α Βαλανέλης καὶ ὁ Χονδρικόπουλος, ὅστις, ἔξερχόμενος, προσκρούει εἰς τὸ κατώφλιον.)

Κ^α ΡΟΔΙΝΟΥ.

Ὑπάγω ἐπίσης. Ἐχω τινὰς ὑπηρεσίας.
(Ἐξέρχεται.)

ΣΚΗΝΗ Δ'.

ΦΑΙΔΩΝ καὶ ΛΥΔΙΑ.

ΦΑΙΔΩΝ, μετὰ βραχεῖαν σιγὴν.

Οὐδόλως ἐρωτῶ, Κ^α Λυδία, ἐὰν ὑπῆρξατε εὐτυχὴς κατὰ τὰ ἔτη τῆς ἀπουσίας μου· εὐγλώττως ὁμιλοῦσιν αἱ ῥόδιναι ἡμῶν πα- ρεαί. Ἄφεις κορασίδα, μόλις διαθάλλουσιν, εὐρίσκω νεάνιδα ἐντελὴ κατὰ πάντα.

ΛΥΔΙΑ.

Ἡ ὑπαρξίς μου, καίτοι λίαν μονότονος, ὑπῆρξε πράγματι εὐάρεστος κατὰ τὸ διά- στημα τοῦτο. Αἱ ὠραῖαι ἐπιστολαί, ἃς ἐγράφετε ἐκ τῶν διαφόρων μερῶν τοῦ κόσμου, ἦσαν ἴσως ἡ μόνη μου διασκέδασις.

Ἄλλ' ὑμεῖς, Κῆ Φαίδων; Οἱ λόγοι ὑμῶν πρὸ μικροῦ ἦσαν πλήρεις πικρίας καὶ μ' ἐλύπησαν.

ΦΑΙΔΩΝ, μετ' ἄλλους.

Ἐλύπησαν; Καὶ τί σημαίνουν οἱ λόγοι τοῦ πρώτου τυχόντος; Ἄγνοῶ διὰ τί ὠμίλησα.

ΛΥΔΙΑ.

Τοῦ τυχόντος; Βλέπω ὅτι ἀρέσκεσθε πειράζοντές με. Καλῶς γνωρίζετε ὅτι οὐδόλως εἴσθε τυχὼν δι' ἐμέ. Ἡ μὴ λησμονήτε ὑπὸ πόσων πραγμάτων συνδεόμεθα.

ΦΑΙΔΩΝ.

Ἀπ' ἐναντίας, ἐδιδάχθη ἤδη ὅτι οὐδεὶς ὑφίσταται πλέον τῶν ἀρχαίων ἡμῶν δεσμῶν.

ΛΥΔΙΑ.

Βλέπω ὅτι ἐξήγησάς τις κατέστη ἀπαραίτητος, καὶ θέλω αὐτὴν εἰλικρινῇ καὶ πλήρῃ. Ἐνθυμείσθε, πιστεύω, ὅτι ἀνετράφημεν ὁμοῦ, καὶ ὅτι πρὸ πέντε ἀκόμη ἐτῶν μ' ἐκαλεῖτε ἀδελφὴν. Ἡ ἀδελφικὴ ἐκείνη ἀγάπη περὶ τὰ τέλη μετεβλήθη.

ΦΑΙΔΩΝ.

ὦ Λυδία!

ΛΥΔΙΑ.

Ἀφετέ με. Οὐδέποτε ὑπῆρξα ψευδαίμων. Ἡμεθα παιδία τότε, καὶ ἡγνοοῦμεν τί ἐπράττομεν. Ναί, εἶχετε δίκαιον λέγοντες, ὅτι ἡ ἐποχὴ ἐκείνη παρήλαε· ἀλλὰ τὸ δι' ὑμᾶς φίλτρον μου διτηρήθη ἀκαμαῖον, καίτοι ἀλλάξαν ὄνομα.

ΦΑΙΔΩΝ.

Εὐχαριστῶ, Λυδία. Ἔσομαι ὡς ὑμεῖς εἰλικρινής. Τί συμβαίνει ἐν τῇ καρδίᾳ μου ἄγνοῶ. Εἰς τοιοῦτον μετεβλήθη κυκεῶνα, ὥστε οὐδέποτε πλέον ρίπτω τὰ βλέμματα εἰς τὸ ἐν αὐτῇ ἄδυτον σκότος· συμφωνῶ ὅμως ὅτι μόνῃ ἀπέμεινεν ἡμῖν δυνατὴ ἡ ἀδελφικὴ ἀγάπη, καὶ μεγάλως εὐγνωμονῶ ὅτι διτηρήσατε ὀλίγην τοιαύτην δι' ἐμέ.

ΛΥΔΙΑ.

Ἰδοὺ λοιπὸν ὅτι συνεννοήθημεν. Καὶ ἤδη, ἀδελφικῷ δικαίωματι, ἐπιβάλλω ἀμέσως τὴν θέλησίν μου. Ἀπαιτῶ τὴν κατάρτησιν τοῦ πληθυντικοῦ. Ὑποσχέθητε.

ΦΑΙΔΩΝ.

Ὑπόσχομαι ὅτι ἐπιθυμεῖτε.

ΛΥΔΙΑ.

Ἔ!

ΦΑΙΔΩΝ.

Σοὶ ὑπόσχομαι, Λυδία, καὶ σ' εὐχαριστῶ. Οἱ πληθυντικοὶ μοὶ ἐπλήγουν τὰ χεῖλη.

ΛΥΔΙΑ.

Καλῶς ἐμάντευσα. Καὶ ἤδη, Φαίδων, ἄλλην μίαν χάριν. Ἀποσκοράκισον τὴν κατήφειαν ταύτην· ἔσο φαιδρὸς καὶ ζωηρὸς ὡς ἄλλοτε.

ΦΑΙΔΩΝ.

ὦ τοῦτο κάπως δυσκολώτερον.

ΛΥΔΙΑ.

Πῶς, μοὶ ἀρνεῖσαι;

ΦΑΙΔΩΝ.

Ἐν ᾧ σὺ ἔμενες εἰς τὸν λιμένα, Λυδία, ἔπλεον ἐγὼ εἰς τὸ βαθὺ πέλαγος, μὲ παρέδρον αἱ θύελλαι τῆς ζωῆς, καὶ μ' ἐκύκλουν ναυάγια. Πολλαὶ τῶν ρυτίδων, ἃς βλέπεις ἐπὶ τοῦ μετώπου μου, ἔχουσιν αἰτίας τοιαύτας; ὥστε εἰσὶν ἀνεξίτηλοι, ἀλλ' ἴσως αἱ ἀκτῖνες τῶν βλεμμάτων σου διαφωτίσωσιν ἐτέρας τινάς.

ΛΥΔΙΑ.

Αἱ ἀκτῖνες τῶν βλεμμάτων μου οὐδὲν φωτίζουνσι, Κύριε. Εἰς ποῖον ἀδελφικὸν λεξικὸν εὑρες τοιαύτας φράσεις;

ΦΑΙΔΩΝ.

Συγγνώμην, ἀλλ' ἤδη συγχωρήσατε...

ΛΥΔΙΑ.

Πῶς;

ΦΑΙΔΩΝ.

Συγχώρησον καὶ εἰς ἐμὲ μίαν ἐρώτησιν. Συγκατένευσας ἀληθῶς εἰς τὸν γάμον σου μετὰ τοῦ... Κυρίου ἐκείνου;

ΛΥΔΙΑ.

Οὐδὲν ἀπεφάσισα, ἀλλὰ θεωρῶ τὸ κακὸν καθ' ἑαυτὸ ἀναπόφευκτον...

ΦΑΙΔΩΝ.

Οὐδέποτε, Λυδία, οὐδέποτε! Ἐπὶ πέντε λεπτὰ εἶδον τὸν ἄνθρωπον ἐκείνον, ἀλλ'

ἤρκεσαν πληρέστατα ὅπως φρίττω εἰς μόνην τὴν ἰδέαν. Σὺ μετ' ἐκείνου; Σὺ ἢ ἀβρά, ἢ εὐφυής, ἢ εὐαίσθητος νέα κόρη μετ' ὄντος χυδαίου . . .

ΛΥΔΙΑ.

Παρακαλῶ, παρακαλῶ· μὴ λησμονῶμεν τὰς συμφωνίας. Ἄλλως τε πρὸ μικροῦ ἀκόμη ὠμίλεις περὶ νύμφης χρυσῆς. Ὁ Κ^{ος} Χονδρικόπουλος ἔχει τετρακοσίας χιλιάδας δραχμῶν, ὡς λέγει εἰκοσάκις τῆς ἡμέρας, καὶ οἰκοδομεῖ ἐπὶ τῆς πλατείας τῆς Ὁμονοίας. Τί ἄλλο ἐπιθυμεῖς;

ΦΑΙΔΩΝ.

ὦ μή, μή! Οἱ θεῖοι νόμοι ἀπαγορεύουσι τοιαύτην ἱεροσυλίαν.

ΛΥΔΙΑ.

Καὶ ὅμως πρὸ ὀλίγου τί ἔλεγες; Συμφωνῶ μετὰ σοῦ, καὶ . . .

ΦΑΙΔΩΝ.

Οὐχί, οὐχί! παρελάουν. Αἰσθάνομαι ὅτι εἶχον ἄδικον. Κόσμος νέων ἰδεῶν ἀναθρῶ-

σκει ἐκ τῆς καρδίας μου εἰς τὴν κεφαλὴν. Ἔχω ἀνάγκην καθαροῦ ἀέρος· ὑπάγω εἰς τὸν κήπον.

ΛΥΔΙΑ.

Πλὴν, Φαίδων.

ΦΑΙΔΩΝ, λαμβάνων τὰς δύο αὐτῆς χεῖρας.

Λυδία, φιλτάτη κόρη, δός μοι μίαν ὑπόσχεσιν. Ἀνάμεινον μέχρις οὗ σκεφθῶ περὶ πάντων τούτων· μὴ ἀποφασίσῃς τι πρὶν καὶ αὐθις ὁμιλήσωμεν.

ΛΥΔΙΑ.

ὦ τοῦτο εὐκολώτατον· οὐδόλως βιάζομαι.

ΦΑΙΔΩΝ.

Ὑγίαινε. Ἀργότερον ἐπιστρέφω.

ΛΥΔΙΑ.

Μετ' ὀλίγον;

ΦΑΙΔΩΝ.

Μετ' ὀλίγον, ἔστω. Μεθ' ὅσον τὸ δυνατόν ὀλιγώτερον. (Ἐέρχεται βιαίως. Ἡ Λυδία κάθηται σκεπτική ἐφ' ἔδρας. Εἰσέρχεται ἡ Θεανώ.)

ΣΚΗΝΗ Ε'.

ΛΥΔΙΑ καὶ ΘΕΑΝΩ.

ΘΕΑΝΩ. (Θεωρεῖ αὐτὴν σιγῶσα. Μετὰ μικρόν.)

Τί ἔχετε, Κυρία; Φαίνεσθε σκεπτική.

ΛΥΔΙΑ, ἀνακύπτουσα.

Ἐγώ; Διόλου. Ἀπατάσαι.

ΘΕΑΝΩ.

Ποῖος ἐξῆλθε πρὸ ὀλίγου;

ΛΥΔΙΑ.

Πρὸ ὀλίγου; Καὶ τί με τοῦτο; Ὁ Κ^{ος} Φαίδων.

ΘΕΑΝΩ.

Τί εὐμορφος νέος! Ποτὲ δὲν εἶδα ὡραιότερον καὶ κομψότερον.

ΛΥΔΙΑ.

Εὐρίσκεις;

ΘΕΑΝΩ.

Ναί, καὶ τί πνεῦμα ἔχει! Καὶ τί καλὸς εἶνε; Μ' ἔδωκε τὸ χέρι, καὶ με εἶπεν ὅτι μ' ἐνθυμεῖτο συχνὰ ἐκεῖ ὅπου ἦτο. Φαντασθῆτε.

ΛΥΔΙΑ.

Ἐ! Καὶ τί τὸ παράδοξον; Ἦσο μεθ' ἡμῶν πρὶν ἀναχωρήσῃ.

ΘΕΑΝΩ.

Ἰσα, ἴσα! Ὅταν ἐγὼ τὸν ἠὺχαρίστησα, «Ἐνθυμοῦμαι πᾶν ὅ,τι συνδέεται μετὰ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης» μοι εἶπε. (Ἡ Λυδία σιγῇ. Μετὰ μικρόν.) Ἦλθε σήμερον ὁ Κ^{ος} Χονδρικόπουλος;

ΛΥΔΙΑ.

Ναί.

ΘΕΑΝΩ.

ὦ τώρα μὲ εἶναι ἀδύνατον πλέον νὰ τὸν ἶδω ἐμπρός μου. Πλησίον τοῦ Κ^ο Φαίδωνος ὁμοιάζει γελοιογραφίαν.

ΛΥΔΙΑ.

Θεανώ, σοὶ ἀπηγόρευσα τὰς τοιαύτας ὁμιλίας. Τὸν Κ^ο Χονδρικόπουλον δεχόμεθα ὡς φίλον, καὶ ὀφείλομεν αὐτῷ πᾶσαν ἀβροφροσύνην.

ΘΕΑΝΩ.

Συγχωρήσατε, Κυρία, ἀλλ' ὅσον δι' ἐμέ, παραιτοῦμαι. Ὅταν ἐνθυμούμαι ὅτι ἔχει ἀπαιτήσεις, ἐν ᾧ ὁ Κ^ο Φαίδων...

ΛΥΔΙΑ.

Σίγα! Φλυαρεῖς. Ἄφες με.

ΘΕΑΝΩ.

Πλήν, Κυρία...

ΛΥΔΙΑ.

Ὑπαγε, σοὶ λέγω. (Ἡ Θεανὼ ἐξέρχεται.)

ΣΚΗΝΗ ΣΤ'.

ΛΥΔΙΑ, μόνη.

Ἄγνοῦ τί ἔχω. Ἡ καρδία μου πάλλει σφοδρῶς. Αἰσθάνομαι παράδοξον ταραχήν. Μὲ καταπλημμυρεῖ βαθμηδὸν ἀνεκλάλητος εὐφροσύνη, καὶ ὅμως ἀναβλύζουσιν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μου δάκρυα. Τὴν ψυχὴν μου πληροῦσιν ἀναθυμιάσεις παρελθουσῶν ἐποχῶν. Ἡ πτωχὴ μου νεότης, ἡ πρὸ τοσούτου θανούσα, μοὶ φαίνεται ὡς ἀνισταμένη

τοῦτάφου, καὶ στεφομένη δι' ἑαρινῶν ἀνθέων. Τί μοὶ συμβαίνει; Θεέ μου, θεέ μου. Ἐρχεταί τις. Ἄς καταβῶ ὀλίγον εἰς τὸν κήπον. Ἴσως ὁ καθαρὸς ἀήρ μὲ ὠφελήσῃ. Πλήν ἂν συναντήσω τὸν Φαίδωνα; Καὶ τί βλάπτει; Ἐμπρός (Ἐν ᾧ ἐξέρχεται διὰ τῆς μεσαίας θύρας, εἰσέρχονται δεξιόθεν ἡ Θεανὼ καὶ ὁ Παῦλος).

ΣΚΗΝΗ Ζ'.

ΘΕΑΝΩ καὶ ΠΑΥΛΟΣ.

ΠΑΥΛΟΣ, ᾄδων.

Τὰ μαυρὰ σου τὰ μάτια,
Θεανώ,
Μ' ἐκάμανε κομμάτια
καὶ πονῶ.

ΘΕΑΝΩ.

Μάλιστα, μάλιστα! Ποιὸς τὰ πιστεύει αὐτά; Ἐμεῖς τώρα ἐζήσαμεν εἰς τὴν Εὐρώπην, εἶδαμεν τὸν μέγαν κόσμον, καὶ ποιὸς μᾶς πιάνει; Κορδονόμεθα, κάμνομεν τὸν ἀκατάδεκτον.

ΠΑΥΛΟΣ, ἐναβρυνόμενος.

Τί τὰ θέλεις, «μὰ Κοκότ;» Ὅταν τις συνηθίσῃ εἰς τὸ Παρίσι, «Γὰρ δοῦ Νόρ,» «Σαμπσελιζέ,» ὅλα πλέον τὰ εὐρίσκει πρόστυχα.

ΘΕΑΝΩ.

Βέβαια, βέβαια! Ἐκεῖ ἡ εὐμορφαις τρέχουν τοὺς δρόμους. Αἱ κατακτήσεις πέφτουν χαλάζι.

ΠΑΥΛΟΣ.

Κατακτήσεις, «πῶβρ ἀμί;» Τίς συλλογίζεται τώρα κατακτήσεις; Αὐτὰ εἶνε τοῦ περα-

σμένου καιροῦ. «Τέμπη πατάτες.» Τώρα «ὦ τσίπουρα ὦ μούρα,» ὡς ἔλεγεν ὁ Χωρά-
τευες, μέγας Λατίνος ποιητής. Τώρα τρέ-
χετε ὅλην τὴν ἡμέραν εἰς τὸ «μπουά» «Κοσχέ,
λὲ τουρτουλάκ,» ἐφιπποῖ ἡ πεζοί, ὅπως θέ-
λετε, «λὰ καβαλερὴ ἔλ' ἰνφαντερή» τὸ βράδυ
πηγαίνετε καὶ σουπάρετε εἰς τὸ «μαζόνει
δ' ὄρ,» καὶ ὕστερα, ἂν σὰς ἔλθῃ ὄρεϊς διὰ
γλυκύσματα, ἂν αἱ σειρήνες γύρω σας ἀζί-
ζουν τὸν κόπον, χαμογελάτε προκλητικῶς
(μιμεῖται τὰς διαφόρους κινήσεις), λιγύζετε τὴν
μέση σας, ἀρπάζετε μερικάς, καί...

ΘΕΑΝΩ.

Καί... ὡραιότατα. Σὰς συγχαίρω. Ὅσον
δὰ διὰ τοὺς ἑλληνικοὺς μας χαρακτήρας, καὶ
τὸ κομψὸν ἀνάστημα, δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι
εἶχαν ἐκεῖ μεγάλην πέρασιν.

ΠΑΥΛΟΣ.

Πέρασιν, λέει; Ἡμεθα τὸ «σχίκ τοῦ σχίκ,»
ἐννοεῖς τί θὰ εἶπῃ τὸ «σχίκ τοῦ σχίκ;» Ὅπου
ἐφαινόμεθα, ἐκάμναμεν «σὰν σασιόν.» Ὅταν
διαβαίναμεν εἰς τὰ «βάλε βάρτα», ὅλος ὁ
κόσμος μᾶς ἐκύτταζε. «Νά, ἔλεγον, ὁ εὐμορ-
φος Ἕλλην,» Ἐγὼ δηλαδή καὶ ὁ Αὐθέντης
μου. Ὅταν ὠμιλούσαμεν, ὅλοι ἔχασκαν.
«Καλὲ σπυρί,» τί πνεῦμα, ἔλεγεν ἡ μία πρὸς
τὴν ἄλλην. Ἐγὼ δηλαδή καὶ ὁ Αὐθέντης
μου. Ὅταν ἐχορεύαμεν, τότε πλέον ἐδαι-
μονίζοντο. «Βουαγιοῦ, βουαγιοῦ, κύτταζε,
κύτταζε, ἐφώναζαν ὅλοι,» Πολισινέλ, «Πάλι
σὰν Ἕλλην» Ἐγὼ δηλαδή καὶ ὁ Αὐθέντης
μου.

ΘΕΑΝΩ.

᾽Ω χαίρομαι! Καὶ εἰς τὸ μέσον τῶν θριάμ-
βων σας, ἐμᾶς βέβαια οὔτε μᾶς ἐνθυμεῖσθε.

ΠΑΥΛΟΣ.

Καὶ πῶς θέλεις κοτοπούλα μου; Μία
μουντζουρίτσα εἰς τὸ ἄκρον τῆς Εὐρώπης.
Μία μύγα ἂν καθήσῃ στὸν χάρτην, σὰς
ἐκρυσπε. «Σὲ πιτουαγιάβλ.»

ΘΕΑΝΩ.

Καὶ ὅμως σὲ βεβαιῶ ὅτι ἐπαρνούσαμεν
ὡραιότατα ἐδῶ εἰς τὴν μουντζουρίτσα, ἐν

ψ σεῖς μᾶς ἐλησμονεῖτε. (Φιλαρέσκως). Ἐνθυ-
μείσαι πῶς ἐζήλευες τὸν ἔμπορον ἐκείνον
ἀντικρὺ; Δὲν εἰξεύρεις τί ὡραῖος νέος ἔγινε.

ΠΑΥΛΟΣ.

Τὸν ἔμπορον; «Οὐν φακίν.»

ΘΕΑΝΩ.

Οὔτε φακὴ οὔτε ρεβίθια. Εἶνε νοστιμώ-
τατος καὶ μ' ἀρέσει πολὺ.

ΠΑΥΛΟΣ, γελῶν βεβιασμένως.

Χα! χα! χα!

ΘΕΑΝΩ.

Ὅταν ἔλειπες ἤρχετο κάθε βράδυ, καὶ μ'
ἐκράτει συντροφιά.

ΠΑΥΛΟΣ.

Συντροφιά; Τί λές, Θεανῶ, τί λές;

ΘΕΑΝΩ.

Μάλιστα· καὶ τὴν Κυριακὴν ἐπηγαίναμεν
εἰς τὸν περίπατον.

ΠΑΥΛΟΣ.

Περίπατον; Μὲ γελᾷς;

ΘΕΑΝΩ.

Καθόλου. Διὰ τὴν νὰ σὲ τὸ κρύψω; Εἵμεθα
παλαιοὶ γινώριμοι. Ὁ νέος ἐκείνος μὲ κάμνει
τὸν ἔρωτα.

ΠΑΥΛΟΣ.

Τὸν ἔρωτα; Θεανούλα μου!

ΘΕΑΝΩ.

Ναί, καὶ νομίζω ὅτι θὰ τὸν πάρω.

ΠΑΥΛΟΣ.

Θὰ τὸν πάρῃς; Θεανίτσα μου. Ἐγὼ σ'
ἀγαπῶ. «Ζὲ τ' αἶμ.» «Ζὲ τ' ἰνοδόρ.»

ΘΕΑΝΩ.

Ἄ μπά. Δὲν πιστεύω τίποτε.

ΠΑΥΛΟΣ.

Θεανάκι μου, σὲ ὀρκίζομαι. «Μὰ ψαρόλ
δ' οὐν ἔρ.»

ΘΕΑΝΩ.

Δὲν πιστεύω! Δὲν πιστεύω!

ΠΑΥΛΟΣ.

Θεανουλάκι μου, νά σέ χαρῶ. Ἄν δὲν
μὲ πάρῃς, τρελλαίνομαι. «Ζὲ μὲ βροῦλ τὸ
τσερβέλ.»

ΘΕΑΝΩ.

Ὅχι! ὄχι! Ποτέ.

ΠΑΥΛΟΣ.

Θεανῶ, διὰ τελευταίαν φορὰν.

ΘΕΑΝΩ.

Ὅχι!

ΠΑΥΛΟΣ, κρᾶζων ὡς ἐπὶ πλειστηριασμοῦ.

À la una.

ΘΕΑΝΩ.

Ποτέ, σὲ εἶπα.

ΠΑΥΛΟΣ.

À la due.

ΘΕΑΝΩ.

Μὴ κουράζῃς τὴν ἀγγελικὴν σου φωνήν.

ΠΑΥΛΟΣ.

Πρόσεχε καλὰ· ὅταν εἶπω à la très ἐτελεί-
ωσε. À la...

ΘΕΑΝΩ.

Τοῦ κάκου.

ΠΑΥΛΟΣ.

À la... ἀκούεις; À la... ἔχει κάνεῖς;
À la...

ΘΕΑΝΩ.

Τίποτε! τίποτε!

ΠΑΥΛΟΣ.

Τρέ.

ΘΕΑΝΩ.

Μὲ εἶνε ἀδιάφορον.

ΠΑΥΛΟΣ.

Ἔτσι; Πολὺ καλὰ. Τότε ἐπιστρέφω εἰς
τὸ Παρίσι, «καπιτὰλ δέλα Φράντσ.» Ἐκεῖ
μὲ γνωρίζουν. «Ἀδιοῦ τιγρὲς τοῦ μαγκάλ»,
«ὦ λαβουάρ.»

ΘΕΑΝΩ.

Ἐλα δὰ καὶ σύ, τὸ παράκαμες.

ΠΑΥΛΟΣ.

Α τίποτε! Φεύγω! Ἔφυγα! «ὦ λαβουάρ.»

ΘΕΑΝΩ.

Μὴν εἶσαι ὑπερβολικός!

ΠΑΥΛΟΣ.

Καθόλου. Πάρε τὸν ἔμπορον. «Σὲτ γκα-
νάσχ.» Ἐγὼ τρέχω εἰς τὴν Εὐρώπην. Ἐκεῖ
μ' ἐκτιμοῦν.

ΘΕΑΝΩ.

Παυλὲ μου.

ΠΑΥΛΟΣ.

Τίποτε.

ΘΕΑΝΩ.

Παυλάκι μου.

ΠΑΥΛΟΣ.

Τίποτε.

ΘΕΑΝΩ.

Παυλούλη μου. (Θωπεύουσα αὐτὸν εἰς τὴν
παρειάν).

ΠΑΥΛΟΣ.

Τί ἀγαπάτε;

ΘΕΑΝΩ.

Ἐχωράτευσα.

ΠΑΥΛΟΣ.

Ἄ μπά.

ΘΕΑΝΩ.

Σὲ ὀρκίζομαι.

ΠΑΥΛΟΣ.

Δὲν πιστεύω.

ΘΕΑΝΩ.

Νὰ μὴ χαρῶ τὸ φῶς μου.

ΠΑΥΛΟΣ.

Εἶσαι βεβαία;

ΘΕΑΝΩ.

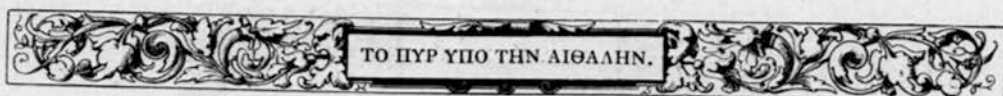
Βεβαιοτάτη.

ΠΑΥΛΟΣ.

Δὲν ἀγαπᾷς τὸν ἔμπορον;

ΘΕΑΝΩ.

Τὸν ἀποστρέφομαι.

ΠΑΥΛΟΣ.

Δέν ἔρχεται κάθε βράδυ;

ΘΕΑΝΩ.

Οὐδὲ μίαν φοράν ἐπάτησε.

ΠΑΥΛΟΣ.

Δέν πηγαίνετε εἰς τὸν περίπατον;

ΘΕΑΝΩ.

Ἀνόητε, τὸ ἐπίστευσες;

ΠΑΥΛΟΣ.

Ἀλλὰ τότε ποῖον ἀγαπᾷς;

ΘΕΑΝΩ.

Ποῖον; Δέν τὸ μαντεύεις;

ΠΑΥΛΟΣ, προσποιούμενος ἄγνοιαν.

Ἐγώ; Ὅχι, καθόλου, «πᾶ ντὶ τοῦ.»

ΘΕΑΝΩ.

Καθόλου;

ΠΑΥΛΟΣ.

Καθολώτατα! Κουκουτσί!

ΘΕΑΝΩ.

Ἐ τότε λοιπὸν σκέψου νὰ τὸ εὔρης.
(Δραπετεύει).

ΠΑΥΛΟΣ.

Θεανῶ! Θεανῶ! (Ἀκολουθεῖ αὐτὴν μέχρι τῆς
θύρας, ἣν κλείει αὐτὴ βιαίως).

ΣΚΗΝΗ Η΄.

ΠΑΥΛΟΣ, μόνος.

Ω «λὰ σότ!» Εἶναι κάπα τῆς ὀπερας
αὐτὴ ἡ μικρούλα. Ναί, ναί· Ζὲ λ' αἶμ,» Ζὲ
λ' ἰνοδόρ.» Πῶς ἐνοστήμησε ἀφ' οὗ ἔφυγα.
Πρέπει νὰ τὴν πάρω. Ἐβαρύνθην τὰ σύρτα
φέρτα. «Ζὲ σουὶ βλαζέ.» Πρέπει ν' ἀπο-
κατασταθῶ. Θὰ τὸ σκεφθῶ καλλίτερα. (Ἄδει).

Τὰ πλουμιστά σου φρύδια,
Θεανῶ,
μ' ἐσφίζανε σὰ φίδια
καὶ θρηνῶ!

(Καταπετάννυται ἡ αὐλαία.)

Ο ΦΑΙΔΩΝ ΚΑΙ Η ΛΥΔΙΑ ΕΝ ΤΩ ΚΗΠΩ.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

ΣΚΗΝΗ Α΄.

Ο ΚΗΠΟΣ. Κάθισμα υπό δένδρον· ἐπ' αὐτοῦ ὁ ΦΑΙΔΩΝ.

Οὐδεμία πλέον ἀμφιβολία. Ἀγαπῶ, ἀγαπῶ ἀκόμη. Ἡ ἡδεῖα αὕτη ταραχή, ἡ αἰφνιδία μέθη, ἣτις με κατέλαβεν, οὐδὲν ἐστὶν ἢ ἔρως, ἔρως ἀκάθεκτος. Ἐνόμιζον ἀτήκτους τοὺς πάγους τῆς καρδίας μου, καὶ ἀνεξάντλητον τὴν δύναμίν μου. Ἡ ἔνωσίς μου μετὰ τῆς Λυδίας ἦν ἄτοπος. Ἐπλάσθην διὰ τύχην ἀλλοίαν, καὶ καταπνίξας, ὡς ἐνόμιζον, τὸ παιδικὸν ἐκείνο αἶσθημα, ἐπέστρεφον ἡσυχος. Ἀλλὰ μόλις εἶδον τὴν Λυδίαν, ἐνόησα τὴν ἀπάτην μου. Τὸ αἷμά μου μετεβλήθη εἰς πῦρ, οἴφθαλμοί μου ἐνεπλήσθησαν δακρύων,

ἔτρεμον ὅλος, καὶ ὅτε ἤκουσα περὶ τοῦ μελετωμένου ἐκείνου γάμου, ἡσθάνθην ὅτι παραφρονῶ. Ἀγαπῶ, ἀγαπῶ ὡς ἄλλοτε, ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ καρδίας. (Μετὰ μικρόν.) Πλὴν παραλογίζομαι. Τὸν Χονδρικόπουλον ἐκείνη, καὶ τὴν ἑκατομμυριουχοτέραν ἐγὼ τῶν ἑκατομμυριούχων. Ἴδου τὸ μόνον ὀρθὸν καὶ φρόνιμον. Προσφέρω τὸ ἥμισυ τῆς μελλούσης προικὸς εἰς τὸν ἰσχυριζόμενον τὸ ἐναντίον, ἐὰν με πείσῃ ὅτι ἔχω ἄδικον. (Ὅρα ἐρχόμενον τὸν Κ^ν Βαλανέλην). Ὁ θεῖός μου, νομίζω. Ἔρχεται θεόπεμπτος.

ΣΚΗΝΗ Β'.

ΦΑΙΔΩΝ καὶ ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

Τοῦτο σοὶ ἀπαγορεύεται, Φαίδων. Κρύπτεσαι καὶ μονάζεις, ὡς ἂν ἐλθσμόνεις ὅτι σήμερον μοὶ ἀπεδόθης, καὶ ὅτι ἐγὼ ἀκόμη μόλις σὲ εἶδον.

ΦΑΙΔΩΝ.

Ἦμην ὀλίγον ἀδιάθετος, θεῖέ μου, καὶ κατέβην εἰς τὸν κήπον, ὅπως ἀναπνεύσω τὸν καθαρὸν ἀέρα.

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

Ἀδιάθετος; Καὶ τί εἶχες; Μὲ λυπεῖς, Φαίδων, μὲ λυπεῖς καιρίως. Ἄλλον σὲ ἤθελον καὶ ἄλλον σ' εὐρίσκω. Σὲ ἤλπιζον εὐθυμον, ζωηρόν, ἀρκούμενον εἰς μετρίαν τινὰ ἀποκατάστασιν — οἱ τοιοῦτοι γάμοι εἰσὶ πάντοτε οἱ εὐτυχέστεροι. — Τὰ ὀλίγα ἔτη, ἅτινα μοὶ μένουσιν, ὠνειρευόμην πλέον ἡσυχὰ παρὰ σοι, καὶ ἀντὶ τούτου τί συμβαίνει; Σὲ βλέπω σκυθρωπὸν καὶ τεθλιμμένον, ζητεῖς ἑκατομύρια...

ΦΑΙΔΩΝ.

Καὶ ποία, καλέ μου θεῖε, ἡ μετρία ἀποκατάστασις περὶ ἧς ὁμιλεῖτε;

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

Οὐδὲν ὀρίζω. Τοῦτο σὲ ἀφορᾷ.

ΦΑΙΔΩΝ.

Μὴ κρύπτεσθε. Ἔχετε βεβαίως τι κατὰ νοῦν.

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

Κατὰ νοῦν! Οὐδέν, σὲ βεβαιῶ. Ἀπατάσαι.

ΦΑΙΔΩΝ.

Μάτην προσποιεῖσθε. Ἔστὲ εἰλικρινῆς μετ' ἐμοῦ. Δότε μοι τὸ καλὸν παράδειγμα.

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

Ἀγαθὴ τύχη! Ἔστω· ναί, εἶχον τὸ σχέδιόν μου, ὅπερ ἤδη κατεστράφη. Ἐγνώριζον ὅτι ἀγαπᾷς τὴν Λυδίαν, καὶ τὸ μέλλον σου μοὶ ἐφαίνετο ἐκ προοιμίων ὠρισμένον. Ἀλλ' ἤδη...

ΦΑΙΔΩΝ.

Τὴν Λυδίαν, θεῖέ μου; Τὴν Λυδίαν;

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

Γνωρίζεις ὅτι συνήθροισα ὀλίγα χρήματα. Δι' αὐτῶν, καὶ τῶν ὑπὸ σοῦ κερδιζομένων...

ΦΑΙΔΩΝ.

Ὡ θεῖέ μου, τί ἔχετε; Ὀλίγας χιλιάδας δραχμῶν, ὀλίγας ἑκατοστούας κατὰ μῆνα.

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

Πλὴν...

ΦΑΙΔΩΝ.

Γνωρίζω τὴν κοινωνίαν, καὶ ὅσοι παρ' αὐτῆς ἀναμένουσιν, ὅσοι ἀνασκάπτουσι τὸν βόρβορον, ὅπως εὕρωσι τεμάχια ἄρτου, πολὺ προτιμότερον ἔαν μὴ ἐγεννῶντο. Ὁ καταδικάζων προσφιλὴ γυναῖκα εἰς τοιαύτην ὑπαρξιν δεινὸν διαπράττει ἀμάρτημα.

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

Πλὴν, Φαίδων...

ΦΑΙΔΩΝ.

Ὅχι, θεῖέ μου. Ἡ εὐτυχία, φυτὸν τρυφερόν, δεῖται ἀτμοσφαίρας θερμῆς καὶ ἀδόλου, ὅπως ἀνθήσῃ. Ἰκαναὶ εἰσι τῆς ζωῆς αἱ ἀναπόφευκτοι ἀθλιότητες, αἱ συμφυεῖς πρὸς τὴν φύσιν ἡμῶν, ἄνευ τῶν πηγαζουσῶν ἐκ τῆς ἀνεχεῖας. Ὑψηλὰ ὑπὲρ τὰ δεινὰ καὶ τὰς ὑλικὰς στερήσεις ἴσως φορητὸς ὁ βίος, ἄλλως πρὸς τί ὁ ἀγών;

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

Πλὴν, Φαίδων, ἔχεις ἰκανότητα. Σὲ ἀναμένουσιν ἴσως τιμαὶ καὶ πλοῦτη.

ΦΑΙΔΩΝ.

Πλοῦτη; Τιμαί; Καὶ ποῖον ἄρα στάδιον μοὶ συμβουλευέτε;

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

Ποῖον; Μά, τὸ δικηγορικόν, ἀφ' οὗ ἐσπούδασες νομικά.

ΦΑΙΔΩΝ.

Τὸ δικηγορικόν; Ὑπάρχουσιν ἤδη πλείονες δικηγόροι ἢ δίκαι. Ἐπὶ δέκα ἔτη τρέ-

χων διὰ τὸν πετεινὸν τοῦ ἐνὸς καὶ τὸν ὄνον τοῦ ἄλλου, μόλις ἴσως ἀπέζων περὶ τὰ τέλη τοῦ βίου μου. Εὐχαριστῶ.

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

Τότε τὴν ὑπαλληλίαν.

ΦΑΙΔΩΝ.

Τὴν ὑπαλληλίαν. Τί λέγετε; Δυστυχεῖς ἀληθῶς ὅσοι παρ' αὐτῆς ἐλπίζουσι. Θυσιάζοντες τὸν βίον ὀλόκληρον ἐν μέσῳ παντοίων ἀπογοητεύσεων, ἔρμαιον τῶν ταπεινότηρων παθῶν τῶν προΐσταμένων, ἀμείβονται τέλος ἀδικούμενοι καὶ παραγκωνιζόμενοι.

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

Εἰς τοῦτο ἔχεις δίκαιον. Πλὴν τότε ἄλλο τι.

ΦΑΙΔΩΝ.

Ἄλλο τι. Καὶ τί ἄλλο;

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

Τῇ ἀληθείᾳ, οὐδ' ἐγὼ γινωρίζω.

ΦΑΙΔΩΝ.

Ὡ πιστεύσατε, θεῖέ μου· ὁ νυμφευόμενος νέος καὶ πτωχὸς περὶ βρόχον περὶ τὸν τράχηλον.

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

Ἴσως ἔχεις δίκαιον.

ΦΑΙΔΩΝ.

Πῶς; Τί λέγετε;

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

Ὁμολογῶ ὅτι μ' ἐπεισας. Κακῶς ἐσκεπτόμην. Εἶσαι φρονιμώτερος ἐμοῦ.

ΦΑΙΔΩΝ.

Καὶ λειποστρατεῖτε; Καὶ παραιτεῖτε οὕτω τὰς πεποιθήσεις ὑμῶν. Ὡ θεῖε!

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

Πλὴν, ἀφ' οὗ εἶχον ἄδικον.

ΦΑΙΔΩΝ.

Ἄδικον; Ἀδιάφορον! Ἀντικρούσατέ με. Πείσατέ με!

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

Ὡ νόστιμον καὶ τοῦτο. Ἀφ' οὗ ἤδη συμφωνῶ μετὰ σοῦ, τί ἄλλο θέλεις.

ΦΑΙΔΩΝ, (κατ' ἰδίαν).

Ἐπείσθη, ὦ θεέ μου, ἐπείσθη! Ἀδύνατον ἄρα, ὅλως ἀδύνατον! (Φαίνεται προσερχομένη ἡ Κ^α Ῥοδινοῦ. Τῷ Βαλανέλῃ.) Θεῖέ μου, ἰδοὺ ἡ Κ^α Ῥοδινοῦ. Ἀπέρχομαι πρὸς στιγμὴν. Πρὶν ἀναχωρῆσαι ἐπιστρέφω.

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

Καλῶς, Φαίδων, ἀλλὰ μὴ ἀργήσης.

ΦΑΙΔΩΝ.

Ὀλίγα μόνον λεπτὰ. (Ἐξέρχεται.)

ΣΚΗΝΗ Γ'.

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ καὶ Κ^α ΡΟΔΙΝΟΥ.

Κ^α ΡΟΔΙΝΟΥ.

Ποῦ ὑπάγει ὁ Φαίδων; Διατὶ φεύγει;

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

Ἴσως εἰς τὸν θάλαμον αὐτοῦ. Εἶπεν ὅτι ἐπιστρέφει ἀμέσως.

Κ^α ΡΟΔΙΝΟΥ.

Φαίνεται τεταραγμένος. Συνέβη τι;

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

Οὐδέν. Εἶχομεν ὁμοῦ σπουδαίαν ὁμιλίαν· αὕτη βεβαίως ἐξῆπεν αὐτόν.

Κ^α ΡΟΔΙΝΟΥ.

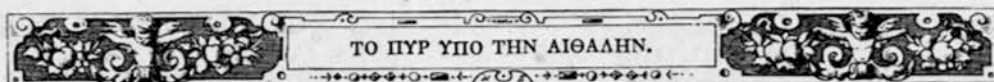
Σπουδαίαν ὁμιλίαν; Καὶ περὶ τίνος;

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

Περὶ τοῦ μέλλοντος, περὶ τῶν προσιτῶν αὐτῷ σταδίων. Ἰδοὺ ἐπέστρεψεν ἤδη πεπαιδευμένος, ἐξαίρετος. Ἄλλ' εἰς τί ὠφελούσι ταῦτα πάντα, ἐὰν μὴ χρησιμοποιοιθῶσι; Καὶ εἰς τὸν μικρὸν ἡμῶν τόπον οὐδόλως εὐκολον.

Κ^α ΡΟΔΙΝΟΥ.

Εὐκολον, λέγετε; Εἶπετε μᾶλλον ἀδύνατον. Ἰδέτε περίε τί συμβαίνει. Ἐκατοντάδες νέων ἐπιστρέφουσιν ἐξ Εὐρώπης, πλήρεις ἐλπίδων καὶ ζήλου, καὶ εἶτα ἡ μένουσι παρηγκωνισμένοι, ἢ ἐγκαταλείποντες τὴν πατρίδα, ἐξο-

ρίζονται εἰς διάφορα μέρη τοῦ κόσμου. Εἰς πτωχὸν τόπον μόλις ἀποζῇ ὁ λαός. Τοῦ κοινοῦ ἀνθρώπου ὁ υἱὸς μετέρχεται τὸν ῥάπτῃν ἢ τὸν παντοπώλῃν, καὶ οἰκονομεῖται, ἀλλ' ἡμεῖς; . . .

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

Ἔχετε δίκαιον. Ὡμίλησα εἰς τὸν Φαῖδωνα περὶ τῶν διαφορῶν ἐπαγγελμάτων, ἀλλ' οὐδὲν εὐρίσκει κατὰλληλον.

Κ^α ΡΟΔΙΝΟΥ.

Καὶ δικαίως. Μόλις τις κερδίζει δι' αὐτῶν τὸν ἐπιούσιον ἄρτον ἀντὶ μυρίων κόπων. Ὅχι, ὄχι! ὁ Φαῖδων ἐπλάσθη διὰ τὴν ὑψηλὴν κοινωνίαν. Εἶνε τόσο ἐυάρεστος, τόσο πνευματώδης! Ἔχει τόσο ὠραίους τρόπους! Ἐντὸς ὀλίγων ὥρῶν μὲ κατέκτησε.

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

Εἰς τοῦτο συμφωνῶ πληρέστατα. Μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ Κ^α Χονδρικοπούλου ὑπάρχει τις διαφορά.

Κ^α ΡΟΔΙΝΟΥ.

Πλουσία νύμφη, πλουσία νύμφη. Ἴδου τὸ μόνον δυνατὸν. Μάτην ἐπιμένετε. Ἡ ἀρχαία μου ἰδέα ἦν ἡ ὀρθότερα.

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

Ἀρχίζω πειθόμενος. Καὶ ὁ Φαῖδων τ' αὐτὰ μοι ἔλεγε.

Κ^α ΡΟΔΙΝΟΥ.

Οὐδεμία ἀμφιβολία. Ζῶμεν εἰς ἐποχὴν ὕλικήν, καὶ ὀφείλομεν σεβασμὸν εἰς τὰς ἀπαιτήσεις αὐτῆς. Οὕτω καὶ ἡ Λυδία μετὰ τοῦ Κ^α Χονδρικοπούλου . . .

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

Τοῦ Χονδρικοπούλου! Αὐτὸς ἀκόμη μοι κάθηται εἰς τὸν λαιμόν. Εἶνε ζῶον ὁ Χονδρικόπουλος, σύγγενωτέ μοι τὴν ἑκφρασιν. Ἄλλως τε οὐδ' ἐζήτησεν αὐτήν.

Κ^α ΡΟΔΙΝΟΥ.

Οὐδὲν εἶπεν ἀκόμη. Ἦνοιξα ἐγὼ δύο τρεῖς φορές τὴν ὁμιλίαν, ἀλλὰ φαίνεται ἡ δειλία . . .

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

Πτωχὴ Λυδία. Λυποῦμαι αὐτὴν ἐξ ὅλης καρδίας. Ἀδύνατος ἄρα γε ἡ εὕρεσις ἄλλου τινός; Τί θέλετε; Εἶμαι ἀκόμη νεοφώτιστος εἰς τὰς ἰδέας ὑμῶν προσήλυτος. Μ' ἐπέεσατε, διότι ἔχετε σύμμαχον τὴν ἀνάγκην, ἀλλὰ τὸν Χονδρικόπουλον; . . .

Κ^α ΡΟΔΙΝΟΥ.

Σιωπὴ! Σιωπὴ! Ἴδου αὐτὸς ἐκεῖ κάτω. Τί ἄρα συμβαίνει; Φορεῖ τὰ καλὰ ἐνδύματα, καὶ φαίνεται κατακόκκινος. Βεβαίως τρέχει τι ἑκτακτον.

ΣΚΗΝΗ Δ'.

Οἱ ἀνωτέρω καὶ ὁ ΧΟΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΣ.

ΧΟΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΣ.

Δουλὸς σας! Δουλὸς σας! Τί γλυκοσαμπουνίζετε ἐκεῖ σὰν τὰ τρυγόνια; Δὲν κυττάζετε τ' ἄσπρα σας τὰ μαλλιά; Κυρὰ Ῥοδίνα, τώρα σὲ τσάκωσα. Ἄς ἐζούσεν ὁ μακαρίτης κ' ἐγὼ σὲ διώρθωνα. Καὶ σύ, Γεροβαλάνελι, τί πράγματα εἶνε αὐτά; Δὲν ἐντρέπεσαι ὀλίγον τὰ ἐξήντά σου χρόνια; Θὰ ἦσαι ὁ ἴδιος, πάντα ὁ ἴδιος;

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

Δυστυχῶς, Κύριέ μου, μένει τις συνήθως οἷος ἐγεγνήθη.

ΧΟΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΣ.

Γιὰ μένα τὸ λὲς αὐτό. Εἶδες πῶς τὸ κατάλαβα. Μὰ δὲν μὲ μέλει. Δὲν σὲ πληρόνω τίποτε. Ἐγὼ τὸ πρῶτ' ἡλθα νὰ σὰς ἰδῶ· μὰ πιστεύω νὰ μὴ μοῦ στραβομουτσουνιάσετε. Εἶχα τρεχάματα, διαβόλου

πείραξι, μ' αὐτὸ τὸ παλιосπητή. Δὲν εὐρίσκω στιγμὴν ἡσυχία. (Πτερνίζεται.) Καὶ καταρρογιάζομαι, ἀδιάκοπα καταρρογιάζομαι. Ἀλλὰ τώρα, δόξα σοι ὁ Θεός, τὸ τελείωσα. Αὐτὰς τὰς ἡμέρας ἐχρωμάτισα τὰ ταβάνια. Δὲν μοῦ μένουν παρὰ τὰ γιालιά νὰ περάσω, καὶ τότε «βάλτε νὰ πιούμε». Κυρὰ Ῥοδίναϊνα, με βλέπεις ἔτσι χαρούμενο, καὶ σοῦ φαίνεται παράξενο. Ἐγὼ τὸ ξέρω γιατί. Ἐκεῖνο τὸ πιτοῦνι, ποῦ ἔχεις κλεισμένο ἐκεῖ μέσα, ἐμένα μ' ἀρέσει. Δὲν σὲ τὸ ζήτησα ὡς τώρα, γιατί εἶχα μαστόρους, διαβόλους, τριβόλους· ποῦ νὰ συλλογίζεται τις συνοικέσια. Ἀλλὰ τώρα τὸ σπητί μου ἐτελείωσε, καὶ θέλει νοικοκυρά. Ἦλθα λοιπὸν κ' ἐγὼ νὰ σοῦ τὸ ζητήσω τὸ πιτοῦνι σου. Ἡ μοῦ τὸ δίνεις, ἢ πέφτω μπροῦμπα.

Κ^α ΡΟΔΙΝΟΥ.

Ἐὰν ἐννοῶ καλῶς, λέγετε ὅτι θέλετε τὴν Λυδίαν.

ΧΟΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΣ.

Ἀφερίμ. Ὁραιότατα τὸ κατάλαβες. Θέλω γιὰ τὴν Λυδίτσα. Ἀχ ψυχουλὰ μου, σὰν τὸ συλλογίζομαι, μ' ἔρχεται τούρτουρας. Νὰ τῆς πῆς πῶς θὰ τῆς κάμνω ὅ,τι ὀρίζει. Θὰ ἦνε κυρά. Στὴν κούζίνα τῆς, στὸ σπητικό τῆς, αὐτὴ θὰ κυβερνᾷ. Θὰ τῆς πάρω καὶ ἄμαξα.

Κ^α ΡΟΔΙΝΟΥ.

Ἡ αἴτησις αὐτὴ με κολακεύει, Κ^α Χονδρικόπουλε. Ἐγὼ, ἐκ μέρους μου, ἐκτιμῶ ὑμᾶς

πολύ. Εἴσθε ἀρχαῖος ἡμῶν φίλος, καὶ ἡ Λυδία οὐδόλως ἀμφιβάλλω ὅτι συμερίζεται τὰ αἰσθήματά μου. Ἀλλ' ὁμιλοῦμεν πάλιν, ἀφ' οὗ ἐρωτήσω καὶ αὐτήν. Οὐδέποτε ἀπήτησα τυφλὴν ὑπακοήν. Ἄν θέλετε, ὀρίσατε εἰς τὸ γεῦμα ἀπόψε, ὑμεῖς καὶ ἡ Κ^α Χονδρικόπουλου, καὶ τότε ἀποφασίζομεν.

ΧΟΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΣ.

Γιὰ σου, Κυρὰ Ῥοδίναϊνα. Εἶμαι σύμφωνος. Δὲν τρώγεται ἀπ' τὴν γλύκα! Κερδίζω κ' ἓνα τραπέζι. Καλὸς εἶνε ὁ ἔρωτας, μὰ καλὴ καὶ ἡ ὄρεξις. Ἐγὼ χάφτω σὰν τέσσαρες. Νὰ μοῦ κάμετε καταΐφι. Ἀκοῦς; Θέλω νὰ μοῦ κάμετε καταΐφι.

Κ^α ΡΟΔΙΝΟΥ.

Εὐχαρίστως. Ὅ,τι ἐπιθυμεῖτε.

ΧΟΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΣ.

Ἀφερίμ, ἔτσι σὲ θέλω. Εἶσαι ἓνα κομμάτι μάλαμα. Πάγω λοιπὸν νὰ κάμω ὄρεξι, καὶ τὸ βράδυ ἐρχόμεθα. Τὴν Λυδίτσα νὰ μοῦ δώσετε, εἰ δὲ μὴ κακὰ καὶ ψυχρά. Ὁ διάβολος θὰ χορέψη.

Κ^α ΡΟΔΙΝΟΥ.

Εἰς τὰς ἑξ ἀναβλεπόμεθα.

ΧΟΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΣ.

Γεροβαλανέλη, σὲ χαιρετῶ.

(Ὁ Βαλανέλης ὑποκλίνεται ἐλαφρῶς. Ὁ Χονδρικόπουλος ἐξέρχεται ἄδων.)

Ἐγὼ γυρίζω νύκτα καὶ μέρα, καὶ σὺ κοιμᾶσαι στὴν κουνουπιέρα.

ΣΚΗΝΗ Ε'.

Οἱ αὐτοὶ πλὴν τοῦ ΧΟΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΥ.

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

Ὁ ἄνθρωπος οὗτος με περιάγει εἰς ἀπελπισίαν. Βεβαίως κατάγεται ἐκ τοῦ συβώτου Εὐμαίου.

Κ^α ΡΟΔΙΝΟΥ.

Ἐ δὲ πολὺ δύσκολος εἴσθε. Μ' ἐβεβαίωσαν ὅτι, πλὴν τῆς οἰκίας, ἔχει καὶ τρία οἰκόπεδα, καὶ κήπον εἰς τὰ Σεπόλια.

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

Πράττει κακῶς μὴ καλλιεργῶν αὐτὸν ὁ ἴδιος.

Κ^α ΡΟΔΙΝΟΥ.

Ὑμεῖς πάντοτε κατετάχθητε εἰς τὴν ἀντι-
πολίτευσιν. Ἄλλ' ἰδοὺ ἡ Λυδία φαίνεται

ρεμβάζουσα. Μακρυνθῶμεν ὀλίγον. Μὲ
ἀναμένει ὁ μάγειρος διὰ τὸ περίφημον
καταΐφι. Ἀργότερον ἐπιστρέφομεν, ὅπως
ἀνακοινώσωμεν αὐτῇ τὴν εἰδησιν.

(Ἐερχονται ἀριστερόθεν. Ἡ Λυδία εἰσέρχεται
δεξιόθεν.)

ΣΚΗΝΗ ΣΤ'.

ΛΥΔΙΑ, μόνη.

Θεέ μου, οἷα θέσις φοβερά. Θνήσκω ἐξ
ἔρωτος, ἐν ᾧ ἐκεῖνος οὐδὲ μὲ συλλογίζεται
βεβαίως πλέον. Ἀπαιτεῖται προσποίησης,
ἐπιτήδευσις ψυχρότητος καὶ εἰρωνείας. Εἰ-
μὶ δυστυχῆς, ἀφάτως δυστυχῆς. Ὡς μ'
ἐζήτει τις, ὡς μ' ἐζήτει ἐδεχόμεν ἀμέσως,
καὶ τὸν Χονδρικόπουλον ἀκόμη, μόνον ὅπως

ἀποφύγω τὸν Φαίδωνα. (Ὁ Φαίδων φαίνεται
ὀπισθὲν συστάδος δένδρων, βραδέως προσερχόμενος.)
Ἐκεῖνος! Μακράν, μακράν! (Τρέχει βήματά τινα
ὅπως κρυβῇ καὶ εἶτα μένει.) Μὲ εἶδε. Παναγία
Δέσποινα, μόλις ἴσταμαι.

(Στηρίζεται ἐπὶ δένδρου.)

ΣΚΗΝΗ Ζ'.

ΛΥΔΙΑ καὶ ΦΑΙΔΩΝ.

ΦΑΙΔΩΝ, μὴ παρατηρῶν τὴν ταραχὴν αὐτῆς.

Εἶδες τὴν μητέρα σου, Λυδία;

ΛΥΔΙΑ.

Ὅχι· διατί;

ΦΑΙΔΩΝ.

Ἐχει εὐάρεστον διὰ σέ εἶδησιν.

ΛΥΔΙΑ.

Εὐάρεστον; (Πικρῶς μειδιῶσα.) Δύσκολον μοι
φαίνεται. Πλὴν διατί μὲ θεωρεῖς οὕτω;

ΦΑΙΔΩΝ.

Ὁ Κ^α Χονδρικόπουλος ἐζήτησε τὴν χεῖρά
σου, Λυδία. Πρὸ μικροῦ ἀπήντησα τὸν
θεῖόν μου, παρ' οὗ ἔμαθον τὰ πάντα.

ΛΥΔΙΑ.

Ἐζήτησε. Ὡς δέχομαι, δέχομαι ἀμέσως.

ΦΑΙΔΩΝ.

Δέχεσαι, Λυδία, δέχεσαι; Ὡς δυστυχῆς!
Δυστυχῆς! (Τύπτει τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ.)

ΛΥΔΙΑ.

Σὲ λυπεῖ τοῦτο, Φαίδων;

ΦΑΙΔΩΝ.

Ἄν μὲ λυπῇ; Μ' ἐρωτᾷς ἂν μὲ λυπῇ. Ὁ
γάμος οὗτος ἰσοδυναμεῖ δι' ἐμὲ πρὸς τὸν
θάνατον.

ΛΥΔΙΑ.

Μ' ἐκπλήττεις. Πόθεν διὰ μιᾶς τόση ζέσις;

ΦΑΙΔΩΝ.

Πόθεν, πόθεν; Σὲ βλέπω ῥιπτομένην εἰς
τὰς ἀγκάλας τοιούτου ὄντος, καὶ μ' ἐρωτᾷς
πόθεν;

ΛΥΔΙΑ.

Ὡστε θετικῶς κατακρίνεις τὸν γάμον τοῦ-
τον, καὶ ὅμως πρὸ μικροῦ...

ΦΑΙΔΩΝ.

Ὡς σίγα. Οἱ λόγοι ἐκεῖνοι ἦσαν ἀποκύημα
τῆς πικρίας, τῆς συσσωρευθείσης εἰς τὴν
καρδίαν μου, ἀποτέλεσμα μᾶλλον τῶν δει-
νῶν ὅσα ὑπέστην, ἢ ἀληθὲς αἰσθημᾶ μου.
Ἡ ψυχρότης μεθ' ἧς μ' ἐδέχθης ἐδιπλασίασε
τὴν φυσικὴν μου μισανθρωπίαν· ἀλλ' ἐσκέ-
φθην ἔκτοτε. Αἱ ιδέαι μου μετεβλήθησαν.

Γάμος διὰ χρήματα, Λυδία; Ἐγὼ σὲ συνεβούλευσα τοιοῦτον ἀνοσιούργημα; Ὡ πόσον μ' ἐσκήληρνε τὸ ἄλγος· ἀλλ' ἡ θεά σου μ' ἐξήγγισε. (Ἡ Λυδία κάθηται. Ὁ Φαίδων, ἰστάμενος ὀπισθεν τῆς ἑδρας αὐτῆς, ἐξακολουθεῖ μετὰ περιπαθοῦς εὐγλωττίας.) Γάμος ἄνευ ἔρωτος; Πλὴν γνωρίζεις, προσφιλέως μου, τί ὀνομάζεται γάμος, τὸ ἀνώτερον τῶν μυστηρίων τῆς φύσεως, ἡ ἔνωσις δύο ψυχῶν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, πρὸς περαιώσιν τῶν ἀνεξελέγκτων αὐτοῦ βουλῶν; Γάμος! Ἡ ὑφήλιος περιέχεται εἰς τὴν λέξιν ταύτην, καὶ ἂν εἶχον ἀδελφήν, προετίμων αὐτὴν ἑκατοντάκις μᾶλλον νεκράν, ἢ εἰς τὰς ἀγκάλας ἀδιαφόρου.

ΛΥΔΙΑ.

Ὡ Θεέ μου, Θεέ μου.

ΦΑΙΔΩΝ.

Ὁ ἔρως, Λυδία, ἐδόθη ἡμῖν ὡς μόνον ἀντίδωρον πάντων ἡμῶν τῶν δεινῶν, καὶ μεταβάλλει τὸν κευθμῶνα τοῦτον εἰς ἀληθὴ παράδεισον. Ἄνευ αὐτοῦ τὰ πάντα εἰσὶν αὐχμηρὰ καὶ ἀνήλια, καὶ μάτην ἐγεννήθη ὁ ἀνέραστος. Ἄλλ' ἀπεταμίευσε θησαυρούς, φθονοῦσιν αὐτὸν οἱ χυδαῖοι. Ὡ μὴ φθονῆτε! Ὑπὸ τὰ πλοῦτη ταῦτα γνωρίζετε τί κρύπτεται; Ἀνία, διαρκὴς ἀνία. Ὁ κόσμος ἐπλάσθη δι' αὐτὸν ἄχρους, οὐδὲν ἔχει ὁ βίος θέλγητρον, κατ' φθάνει τέλος εἰς τὸν τάφον, μὴ αἰσθανθεῖς κἂν ὅτι ἔζησε.

ΛΥΔΙΑ.

Σίγα, Θεέ μου, σίγα!

ΦΑΙΔΩΝ.

Ὅχι, Λυδία, μὴ με διακόπτης. Ἄκουσον ἤδη ὁποῖον ἐννοεῖ τὸν γάμον ὁ Θεός, τὸν ἀληθὴ γάμον δύο ψυχῶν φιλουμένων. Τὰ πάντα φαίνονται ρόδινα περὶ τοὺς ἐρῶντας. Ἡ φύσις μειδιᾷ, καὶ ἡ ὑπαρξὶς αἰωνία δι' αὐτοὺς πανήγυρις. Ἀγαπῶνται καὶ ἀνήκουσιν ὁ εἰς εἰς τὸν ἄλλον. Ἀγαπῶνται καὶ τὰ πάντα ἔχουσι κοινά. Θεῖον παρόν, χρυσοῦν μέλλον. Εἰς τὰς σκοτεινάς αὐτῶν ἡμέρας ἔσονται ὁμοῦ, καὶ παρελεύσονται αὐτὰ ἀπα-

ρατήρητοι, ὁμοῦ εἰς τὰς φωτεινάς, καὶ ἀνεξίτηλος αὐτῶν ἡ μνήμη. Ὅμοῦ διαρκῶς, ὁμοῦ καὶ ἀφάτως εὐδαίμονες. Ἀλλὰ στεροῦνται; Οὐδεὶς φθόνος. Εἰς ἀσπασμὸς χαρίζει τὴν οἰκουμένην.

ΛΥΔΙΑ.

Ὡ Παναγία μου!

ΦΑΙΔΩΝ.

Καὶ εἴτα, ἂν βλαστήσωσι περὶ αὐτῶν τοῦ ἔρωτος παραφυάδες, μικραὶ ψυχαὶ τῆς ψυχῆς αὐτῶν κλάσματα, ἂν ἡ φωλεὰ πληρωθῇ νεοσσῶν, ὧ ποῖα τότε ὑπαρξίς, ποῖα μέριμνα, καὶ ποῖα χαρά! Ἐκαστον τῶν μικρῶν ἐκείνων ὄντων ἐστὶ δεσμὸς αἰώνιος, τῶν τρυφερῶν ἐρώτων ἐνσάρκωσις. Ἐν ἐκάστῳ συνεχυνεύθησαν δι' ἑνὸς ἀσπασμοῦ αἱ δύο αὐτῶν ὑπάρξεις. Τοιοῦτος βίος ἐστὶ βίος ἀληθής, καὶ μετ' αὐτὸν φαίνεται πλέον ὠχρὰ ἡ αἰωνιότης.

ΛΥΔΙΑ, ἐγειρομένη.

Ὡ Φαίδων! Φαίδων!

ΦΑΙΔΩΝ.

Λυδία, Λυδία μου, ὠχρίῃς. Μ' ἐννοεῖς; Ἐννοεῖς τί σοὶ λέγω;

ΛΥΔΙΑ.

Φεῦ, ναὶ πλειότερον ἢ ὅτι ἐπεθύμουν. Ἐξύπνησας πάντα τὰ εὐγενῆ τῆς καρδίας μου αἰσθήματα, τὰ πρὸ τοσοῦτου ὑπνώτοντα· ἀλλ' ἵνα ὑπάρξῃ τοιαύτη ὀλβιότης, ἀπαιτεῖται ὁ ἀμοιβαῖος ἔρως.

ΦΑΙΔΩΝ.

Ὁ ἔρως, Λυδία; (Πίπτει γονυκλινὴς πρὸ αὐτῆς.) Πλὴν σὲ λατρεύω ἐγώ, σὲ λατρεύω. Οὐδέποτε ἔπαυσα φιλῶν σε ὡς τῶν ὀφθαλμῶν μου τὸ φῶς.

ΛΥΔΙΑ.

Ὡ Φαίδων!

ΦΑΙΔΩΝ.

Ἡμέτερος, ἂν ἤθελες, ὁ παράδεισος περὶ οὗ σοὶ ὠμίλουν, ἀλλὰ σὺ ἀδιαφορεῖς, καὶ

ἤδη, ὅτε γνωρίζεις τὸ πάθος 'μου, μόνη μοι μένει ἡ ἀπόγνωσις.

ΛΥΔΙΑ, τείνει αὐτῇ τὰς χεῖρας.
Σὲ ἀγαπῶ, καὶ εἰμὶ σὴ διὰ παντός.

ΦΑΙΔΩΝ.

Μὲ ἀγαπᾷς; Ὡς ὑπάρχει Θεός! (Ἀσπάζεται τὰς χεῖρας αὐτῆς παραφόρως. Εἰσέρχεται ὁ Κ^{ος} Βαλανέλης.)

ΣΚΗΝΗ Η'.

Οἱ αὐτοὶ καὶ ὁ ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

Ὡ, ὦ! τί βλέπω; Τί σημαίνει τοῦτο;

ΦΑΙΔΩΝ, ἐγειρόμενος.

Θεῖέ μου, καλέ μου θεῖε. Βλέπεις ὅτι εἶχες δίκαιον, ὅτι ἤμην ἐγὼ παράφρων, ὅτι λατρεύω τὴν Λυδίαν, ὅτι ἡ Λυδία μὲ ἀγαπᾷ, καὶ ὅτι συνεδέθημεν διὰ παντός.

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

Πῶς, πῶς; Σιγά, σιγά, παρακαλῶ. Καὶ τὰ ἑκατομμύρια, καὶ ὅσα μοι ἔλεγες;

ΦΑΙΔΩΝ.

Ἀνοησία, θεῖέ μου, ἀνοησία. Διελύθησαν.

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

Διόλου, Κύριε. Σκεφθεῖς ὠρίμως, εὐρίσκω τὰς σκέψεις σου ὀρθοτάτας.

ΦΑΙΔΩΝ.

Ἐτύφλωττον, παρελάουν. Ἐχων τὴν Λυδίαν, ἀδιαφορῶ περὶ πάντων.

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

Πράττεις κάκιστα. Ἐπείσθην ἴσως βραδέως, ἀλλ' ἤδη μένω πεπεισμένος.

ΦΑΙΔΩΝ.

Ἐκείνην ἴδετε. Ἀτενίστατε εἰς τὸ ἡδὺ ἐκεῖνο πρόσωπον καὶ εἴτα συμβουλευσατε τὴν φρόνησιν.

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

Πλὴν . . .

ΦΑΙΔΩΝ.

Τὰ πλὴν ἀπαγορεύονται.

ΛΥΔΙΑ.

Ἐν ἀκόμῃ πλὴν καὶ ἀφαιροῦνται τὰ πολιτικά ὑμῶν δικαιώματα. Ἡ Βουλὴ ἐφωτίσθη. Ζητῶ τὴν ψηφοφορίαν.

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ, πρὸς τὴν Λυδίαν.

Ἄχ σὺ πονηρὸ πουλί. (Εἰσέρχεται ἡ Κ^α Ῥοδινοῦ.) Ἄ, δόξα σοὶ ὁ Θεός. Ἰδοὺ ἡ Κ^α Ῥοδινοῦ. Ἐγὼ νίπτω τὰς χεῖράς μου· ἄς πράξῃ ἐκείνη ὅτι θέλει.

ΣΚΗΝΗ Θ'.

Οἱ ἀνωτέρω καὶ ἡ Κ^α ΡΟΔΙΝΟΥ. Ἐπειτα ὁ ΠΑΥΛΟΣ.

Κ^α ΡΟΔΙΝΟΥ.

Τί συμβαίνει; Βλέπω πάντας τεταραγμένους. Τί ἔχεις, Λυδία; Τὸ πρόσωπόν σου ἀστράπτει.

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

Τί συμβαίνει; Συμβαίνει ὅτι, εἰσελθὼν ἐνταῦθα, εὗρον τὸν Κ^{ον} ἀνεψιόν μου ἐκεῖ

εἰς τοὺς πόδας τῆς Κυρίας, καὶ τὰ χεῖλη τοῦ Κ^{ον} ἀνεψιοῦ μου εἰς τὰς χεῖρας τῆς Κυρίας, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ Κ^{ον} ἀνεψιοῦ μου εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς Κυρίας, ὅτε δὲ ἠγέρθη, μοὶ εἶπεν ὅτι παρεφρόνησεν ἐξ ἔρωτος, καὶ μόνον μετὰ τῆς Κ^{ας} Λυδίας ἐννοεῖ ὡς δυνατὴν τὴν ζωὴν.

Κ² ΡΟΔΙΝΟΥ.

Τί ἀκούω; Καί ἡ Λυδία;

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

Ἡ Λυδία, εἰς τὴν πρώτην μου ἀντίρρῃσιν, μοι εἶπε, (μιμούμενος αὐτήν) «ἐν ἀκόμῃ πλὴν καὶ ἀφαιροῦνται τὰ πολιτικά ὑμῶν δικαίωματα.»

Κ² ΡΟΔΙΝΟΥ.

Θεὲ καὶ Κύριε, ἀλλ' ἀκόμῃ σήμερον ἔλεγεν ἀκριβῶς τ' ἀντίθετα· καὶ ὁ Φαίδων ἦν τῆς γνώμης αὐτῆς.

ΦΑΙΔΩΝ.

Ναί, ναί, καλή μου Κ² Ῥοδινού. Πολλὰ ἐλέγομεν, ἀλλ' ἤδη ἐλησμονήθησαν. Πάντες τῆς γῆς οἱ θησαυροὶ οὐδὲ μίαν ἐξαγοράζουσι στιγμὴν εὐτυχίας, καὶ τὸ ἀμοιβαῖον φίλτρον ἐξασφαλίζει ὄχι στιγμὰς, ἀλλ' αἰωνιότητα.

Κ² ΡΟΔΙΝΟΥ.

Μόλις πιστεύω τὰ ῥῆτά μου. Ἄλλ' ἐν πάσῃ περιπτώσει μάτην πλέον φλυαροῦμεν. Ὁ Κ² Χονδρικόπουλος μοι ἐζήτησε σήμερον τὴν χεῖρα τῆς Λυδίας, καὶ ὑπεσχέθη. Ἀπόψε ἔρχεται διὰ τὴν ἀπάντησιν.

ΛΥΔΙΑ.

ᾧ μὴ ἀναφέρετε αὐτόν, ἢ δραπετεύω. Ἐσίγησα ἐπὶ τόσον καιρόν, ὅπως εὐχαριστήσω ὑμᾶς, καὶ διότι μοι ἦσαν τότε τὰ πάντα ἀδιάφορα. Ἄλλ' ἤδη τὰ πράγματα μετεβλήθησαν. Ἡδὴ φιλῶ τὸν κόσμον, καὶ μοι μειδιᾷ τὸ μέλλον χρυσοῦν, ἤδη... ἀγαπῶ.
(Δειλῶς.)

Κ² ΡΟΔΙΝΟΥ.

Πλὴν, Λυδία, σκέψου.

ΛΥΔΙΑ.

Ἐσκέφθην. Οὐδὲν ἄνευ τοῦ Φαίδωνος, καὶ μετ' αὐτοῦ τὰ πάντα.

Κ² ΡΟΔΙΝΟΥ.

Οὐδέποτε, σοὶ λέγω, οὐδέποτε.

ΦΑΙΔΩΝ.

Μὴ προσποιήσθε τὴν αὐστηράν. Ἐχετε ἀγαθὴν καρδίαν. Ἐνθυμήθητε τὴν νεότητα

ὑμῶν, ἐνθυμήθητε τὸν Συνταγματάρχην, καὶ σφραγίσате τὴν εὐτυχίαν ἡμῶν.

Κ² ΡΟΔΙΝΟΥ.

Αὕτη ἀκριβῶς ἡ ἀνάμνησις μὲ ἀποτρέπει. Σὲ ἀγαπῶ ὡς τέκνον μου, Φαίδων, καὶ σ' ἐκτιμῶ εἰς τὴν ἀληθῆ σου ἀξίαν, ἀλλὰ διὰ τοῦτο προφυλάττω καὶ σὲ καὶ τὴν Λυδίαν βεβαίου ὁλέθρου.

ΦΑΙΔΩΝ.

Πλὴν, ἀγνοεῖτε λοιπὸν τί ἐστὶν ἀληθὲς ἀγάπη, ἀγνοεῖτε ὅτι ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης ἀποβαίνει ἀδύνατος ἡ ὑπαρξις καὶ δι' ἐμὲ καὶ διὰ τὴν Λυδίαν, ἂν τι χωρίσῃ ἡμᾶς; Σκέφθητε τί ποιεῖτε· ἄλλως αἱ συνέπειαι ἔσονται θλιβεραί.

Κ² ΡΟΔΙΝΟΥ.

Εἰς μάτην· παῦσον, σὲ παρακαλῶ.

ΛΥΔΙΑ, γονυπετοῦσα πρὸ τῆς μητρὸς αὐτῆς.

Καλή μου μήτηρ.

ΦΑΙΔΩΝ, ὁμοίως.

Καλή μου μήτηρ. (Ἡ Κ² Ῥοδινού θεωρεῖ αὐτοὺς ἐπὶ μικρὸν συγκεκνημένῃ, καὶ εἶτα ἀνεγείρει βιαίως καὶ ἀσπάζεται αὐτοὺς.)

Κ² ΡΟΔΙΝΟΥ.

Μὴ νομίζετε ὅτι ἐπλάσθην ἐκ χαλκοῦ; Τὴν εὐθύνην φέρει ἡ μοῖρα· ἀλλὰ τρέμω διὰ τὰς συνεπείας.

ΛΥΔΙΑ.

Μήτηρ, φιλάτῃ μήτηρ.

ΦΑΙΔΩΝ.

Ἡ εὐγνωμοσύνη μου ἔσται αἰωνία.

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

Τί τρέχει; Μοὶ φαίνεται ὅτι κλαίω. Ναί, μὰ ὅλους τοὺς διαβόλους, κλαίω...

ΦΑΙΔΩΝ, ἐναγκαλιζόμενος αὐτόν.

Καλέ μου θεῖε.

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

Ἐγὼ ἐξ ἀρχῆς ἐνόησα τὴν λύσιν.

Κ^α ΡΟΔΙΝΟΥ.

Ὅπωςδὴποτε ἀφηρέθη μέγα βάρος ἐκ τῆς καρδίας μου. Ὁμολογῶ ἤδη ὅτι ὁ Κ^α Χονδρικόπουλος ἐκεῖνος μοὶ ἀφήρει τὸν ὕπνον· ἀλλ' ἐνόμιζον ὅτι ἐνεργῶ διὰ τὸ καλὸν τῆς Λυδίας.

ΛΥΔΙΑ.

Λησμονήσωμεν αὐτὸν ἤδη. Τοιαύτη ἀνάμνησις ἐπισκιάζει τὸν ἀνέφελον ἡμῶν οὐρανόν.

ΦΑΙΔΩΝ.

Μάλιστα. Σοὶ φαίνεται τόσον εὐκολον. (Ὁ Παῦλος ἐμφανίζεται εἰς τὴν θύραν.) Ἴδου ὁ Παῦλος. Στοιχηματίζω ὅτι αὐτὸν ὁδηγεῖ.

ΠΑΥΛΟΣ.

Ὁ Κ^α καὶ ἡ Κ^α Χονδρικοπούλου.

ΦΑΙΔΩΝ.

Τί σοὶ ἔλεγον;

ΛΥΔΙΑ.

Θεέ μου, οἷα συμφορά.

ΠΑΥΛΟΣ, θεωρῶν αὐτοὺς κατ' ἰδίαν.

Καῖτι τρέχει. Ὁ καλὸς μου ὁ Αὐθέντης πάλι θὰ τᾶψησε, «ρότι δὲ βολάϊλ».

ΣΚΗΝΗ Γ'.

Οἱ ἀνωτέρω καὶ ΧΟΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΣ μετὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ ἐορτασίμως ἐπὶ τὸ κυμικώτερον ἐνδεδυμένοι.
Ὁ ΠΑΥΛΟΣ μένει ἐπὶ τῆς σκηνῆς. Εἶτα ΘΕΑΝΩ.

ΧΟΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΣ.

Καλὴ σπέρα σας! Δοῦλός σας! Κυρὰ Ῥοδίναινα σοῦ φιλῶ τὰ μάτια. Γεροθειὲ σοῦ φιλῶ τὴ μύτη.

Κ^α ΡΟΔΙΝΟΥ, ψυχρῶς.

Καλὴ σπέρα, Κ^α Χονδρικόπουλε.

Κ^α ΧΟΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΥ.

Τί λέ... λέ... γετε. Δὲν ἐν... ἐνόησα.

ΧΟΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΣ.

Τί τρέχει κ' εἴσθε ὅλοι ἐδῶ συναγμένοι, σὰν ταῖς κόταις στὸ κοτέτζι, καὶ χαχανίζετε, σὰν νὰ σᾶς ξεφλουδίζουν αὐτά; Στοιχηματίζω πῶς μ' ἐπεριμένετε, καὶ χαίρεσθε διότι ἦλθα. Λοιπόν, Κυρὰ Ῥοδίναινα, λοιπόν, ἡ Λυδίτσα εἶνε δική μου; Ἀγκάλιασε τὸν γαμβρόν σου.

(Χωρεῖ πρὸς αὐτὴν μετ' ἀνοικτῆς ἀγκάλης.)

Κ^α ΡΟΔΙΝΟΥ, ὀπισθοχωροῦσα.

Μὴ βιάζεσθε, παρακαλῶ, μὴ βιάζεσθε.

ΧΟΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΣ.

Νὰ μὴ βιάζωμαι. Τὴν ἄλλη Κυριακὴ θὰ γίνη ὁ γάμος. Οἱ ἀσβέστες ἐστέγνωσαν.

ΠΑΥΛΟΣ, κατ' ἰδίαν.

Καὶ ἂν στέγνωσαν, ὁ καιρὸς εἶνε βροχερός· ἴσως ξαναμουσκέψουν. «Λὰ πλουῖ, λὲ βῶ τάν».

Κ^α ΡΟΔΙΝΟΥ.

Κ^α Χονδρικόπουλε, εὐγνωμοῦμεν διὰ τὴν πρότασιν ὑμῶν...

ΧΟΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΣ.

Ὅχι, χωρατεύουμε! Ξεύρω, ξεύρω, ἡ μικρὴ τὴν ἄρπαξε σὰν τὸ ψάρι τὴ μύτα.

ΠΑΥΛΟΣ, κατ' ἰδίαν.

Μάλιστα. Σφίξε μὴ σὲ φύγη.

Κ^α ΡΟΔΙΝΟΥ.

Εὐγνωμονοῦμεν, ἀλλὰ....

ΧΟΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΣ.

Τί ἀλλά;... Θέλει καὶ ὄχημα. Ἄς ἦνε· τὰ εἶπαμε πλέον.

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ, δυσανασχετών.

Ἡ Κυρία ἐννοεῖ ὅτι ἤλθετε ὀλίγον ἀργά.

ΧΟΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΣ.

Ἀργά; Εἰς τὰς ἑξ δὲν εἴπαμε; Μὴ ἐκάηκε τὸ καταΐφι;

Κ· ΡΟΔΙΝΟΥ.

Περὶ τῆς αἰτήσεως ὑμῶν πρόκειται. Λυποῦμαι, ἀλλ' ἡ Λυδία ἔδωκεν ἤδη εἰς ἄλλον τὸν λόγον αὐτῆς.

ΠΑΥΛΟΣ, κατ' ἰδίαν.

Τὸ καταΐφι νὰ γίνη κυλόπητα! Αὐτὰ ἔχει ὁ κόσμος. Ὑπομονή.

ΧΟΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΣ.

Εἰς ἄλλον; Τί λές; Εἰς ἄλλον τὸν λόγον της; Τάχεις χαμένα; Θὰ χάψῃ ἄλλος τὸ πιτζοῦνι, κ' ἐγὼ θὰ μείνω μ' ἀνοικτὸ τὸ στόμα. Ἔτσι ἔ; Ποτέ! ποτέ!

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

Ἦσυχάσατε. Μὲ ἀνοικτὸ τὸ στόμα ἴσως κατακτήσῃτε καμμίαν ἄλλην, καὶ τότε τὸ πρᾶγμα συμβιβάζεται.

ΧΟΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΣ.

Ἐσὺ παρακαλῶ νὰ μὴν ἀνακατόνεσαι.

Κ· ΧΟΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΥ.

Τί... τί... τί ἔχεις, Χρη... χρηστο... φάκη μου; Τί... τί θυ... θυμῶνεις;

ΧΟΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΣ.

Τί ἔχω; Ἀκοῦς ἐκεῖ, τί ἔχω; Τὸ πιτζοῦνι πέταξε. Τὴν Λυδίτσα τὴν παίρνει ἄλλος.

Κ· ΧΟΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΥ.

Γά... γά... γάλος. Ψη... ψητὸς ἢ βρα... βραστός;

ΧΟΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΣ.

Τί ψητὸς καὶ βραστός; Τὴ νύφη τὴν παίρνει ἄλλος, τὴ νύφη!

Κ· ΧΟΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΥ.

Κα... καταΐφι; Χαί... χαίρουμαι. Πο... πολὺ μὲ... μὲ ἀρέσει.

ΧΟΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΣ.

Μάλιστα· πολὺ σοῦ ἀρέσει. Πάρ' τὴν στὸ γάμο σου νὰ σοῦ πῇ καὶ τοῦ χρόνου. Ποτέ δὲν θὰ τὸ συγχωρήσω.

Κ· ΡΟΔΙΝΟΥ.

Κύριε Χονδρικόπουλε, ἀληθῶς λυποῦμαι, ἀλλὰ πῶς θέλετε; Ἡ Λυδία ἀγαπᾷ, καὶ νυμφεύεται κατ' ἰδίαν ἐκλογὴν. Οὐδὲν ἔχει τοῦτο τὸ προσβλητικὸν δι' ὑμᾶς. Μένομεν πάντοτε φίλοι. Ἐλπίζω ὅτι θὰ τιμήσῃτε τοὺς γάμους.

ΧΟΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΣ.

Ἐγώ; Ποτέ! Ποτέ! Καὶ ποῖος λοιπὸν εἶνε ὁ γαμβρός; Νὰ τὸν καμαρώσουμε.

ΦΑΙΔΩΝ, χωρῶν πρὸς αὐτόν.

Ἐγώ, Κύριε, ἐὰν ἐγκρίνετε.

ΧΟΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΣ, ὀπισθοχωρῶν καὶ κατευναζόμενος.

Τοῦ λόγου σου; Τότε ἀλλάζει.

Κ· ΧΟΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΥ.

Μά... μάλιστα. Τὸ χα... χαλάζι.

ΠΑΥΛΟΣ, προχωρῶν.

Αὐθέντα!

ΦΑΙΔΩΝ.

Ἄ Παῦλε, σ' ἐννοῶ. Χαίρεσαι διὰ τὴν εὐτυχίαν μου. Σ' εὐχαριστῶ.

ΠΑΥΛΟΣ.

Ναί, χαίρομαι «λὰ Ζουά, λὰ ντουλέρ», καὶ εἰς ἀπόδειξιν ζητῶ μίαν χάριν.

ΦΑΙΔΩΝ.

Μίαν χάριν; Λέγε. Σήμερον οὐδὲν ἀρνούμαι.

ΠΑΥΛΟΣ (τρέχει πρὸς τὴν θύραν καὶ κρᾶζει).
Θεανῶ! Θεανῶ!

ΘΕΑΝΩ, εισερχομένη.

Τί τρέχει;

ΠΑΥΛΟΣ, δεικνύων αὐτήν.

Αὐθέντα, αὐτὴ ἀγαπᾷ, «Φαίρ λ' ἀμούρ».

ΦΑΙΔΩΝ.

Τί λέγεις; Καὶ ποῖον ἀγαπᾷ;

ΠΑΥΛΟΣ.

Μὲ εἶπε «σκέψου νὰ τὸ εὕρης». Ἐσκέφθην
καὶ τὸ ηῦρα. Ἐμὲ ἀγαπᾷ.

ΦΑΙΔΩΝ.

Ὡ θαυμάσια. Τότε σύ, ὅστις μὲ ἠκολού-
θησας εἰς τὸν ἄδην, ἀκολούθησόν με καὶ
εἰς τὸν παράδεισον τοῦ γάμου.

ΠΑΥΛΟΣ, κράζων ὡς ἐν τοῖς καφενείοις.

«Βουαλά, μουσιού, βουαλά» ἔφθασα.

ΦΑΙΔΩΝ.

Ὡραιότατα. Τὴν ἐπαύριον τοῦ γάμου μου
ὁ σὸς, καὶ ἰδοὺ ἡ παράνυμφος.

(Τείνει τὴν χεῖρα τῇ Λυδίᾳ.)

ΘΕΑΝΩ.

Ὡ Κύριε Φαίδων. Μόνον διότι διατάσσετε.

ΒΑΛΑΝΕΛΗΣ.

Αἱ εὐγενεῖς καρδίαι κατανικῶσι τὰς δυσ-
χερείας, καὶ δι' αὐτὰς προώρισται ἡ ἀληθὴς
εὐτυχία.

(Καταπετάννυται ἡ αὐλαία.)

Ἐκ τῶν παρεμφερησάντων ὀλίγων τυπογραφικῶν παροραμάτων τὰ κυριώτερα εἰσὶ τὰ ἑξῆς:

Σελὶς 25, στήλη 2, ἀντὶ ἵπατα γράφε ἥπατα. Σελὶς 28, στήλη 2, ἀντὶ ἐκτίθεναι γράφε
ἐκτίθενται. Σελὶς 47, στήλη 2, ἀντὶ τρισενδαίμων γράφε τρισενδαίμων. Σελὶς 48, στήλη 1, ἀντὶ
ἦθη γράφε ἦδη. Αὐτόθι, στήλη 2, ἀντὶ ἡλώθη γράφε ἑάλω. Σελὶς 50, στήλη 2, ἀντὶ Ἡράκλειος γράφε
Ἡράκλειος. Σελὶς 67, στήλη 1, ἀντὶ Ἀρίβα γράφε Ἀνρίβα. Αὐτόθι, στήλη 2, ἀντὶ ἡπλίκενσεν ὅτε
γῆρας γράφε ὅτε, γῆρας, ἡπλίκενσεν.

